

om sjukhusets omorganisation, innan bl. a. frågan om förläggningen av en föreslagen professur i s. k. tung psykiatri i Göteborg blivit löst.

Personaltätheten vid S:t Jörgens sjukhus är relativt hög. Enligt uppgift kommer antalet vårdavdelningar icke att öka på grund av tillkomsten av paviljong MK 4 utan endast antalet vårdplatser, då vissa äldre paviljonger (M 2 och K 1) rives. Vårdavdelningarnas antal skulle för nästa budgetår uppgå till samma som för innevarande budgetår eller 21. Med hänsyn till den relativt höga personaltätheten vid sjukhuset anser sig styrelsen f. n. icke helt kunna bifalla förslaget till ökning av sjukvårdspersonalen. Styrelsen föreslår, att 6 tjänster som skötare i A 8 och 4 tjänster som avdelningsbiträde inrättas vid sjukhuset.

#### *Mentalsjukhus för psykiskt efterblivna*

*Sjukhuset i Sala för vård av högradigt psykiskt efterblivna.* I enlighet med beslut av 1955 och 1957 års riksdagar är ett sjukhus för högradigt psykiskt efterblivna under uppförande i Sala i anslutning till det befintliga sjukhuset för psykiskt efterblivna, gamla Salberga sjukhus. Sjukhuset skall omfatta en överläkaravdelning om 540 vårdplatser, fördelade på 18 vårdavdelningar. Varje vårdavdelning skall omfatta 30 vårdplatser. Enligt vad styrelsen under hand inhämtat från mentalsjukvårdsberedningen beräknas 180 vårdplatser vara färdigställda omkring 1 april 1963 och återstående platser omkring 1 november 1963.

Med hänsyn härtill bör full personaluppsättning beräknas fr. o. m. budgetåret 1963/64.

Som nämnts är sjukhuset avsett för högradigt psykiskt efterblivna patienter. Erfarenheterna från Vipeholms sjukhus, där patienterna är hänförliga till samma kategori, har givit vid handen, att dessa patienter är mycket personalkrävande. Patienternas destruktiva läggning, orosutbrott samt osnyggighet m. m. innebär att praktiskt taget varje patient ständigt måste hållas under uppsikt. Behovet av personal och personalens sammanställning synes därför i stort sett kunna beräknas efter samma grunder som vid Vipeholms sjukhus. Personaltätheten på vissa vårdavdelningar bör dock göras större, enär vårdavdelningarna på det nya sjukhuset avses komma att uppdelas i två vårdgrupper på varje avdelning, vilket innebär 36 vårdgrupper. Å andra sidan avses byggnader för administration, medicinskt centrum, centralkök, matsalar samt panncentral komma att uppföras gemensamt för gamla Salberga sjukhus och det nya sjukhuset. På grund härav torde viss del av personalen kunna utnyttjas gemensamt för båda sjukhusen. På sjukvårdssidan torde detta gälla främst personalen vid medicinskt centrum.

Beträffande läkartjänsterna bör 1 tjänst som överläkare i Bo 1 inrättas. Enär överläkaren icke ensam bör ha ansvar för så många vårdplatser som 540, bör det finnas 1 tjänst som biträdande överläkare i Ao 26 med eget

ansvar för visst antal vårdplatser. För att kunna åstadkomma en tillräckligt intensiv vård och terapi samt med hänsyn till behovet av tillräckligt antal läkare för jourtjänsten, bör 1 tjänst som förste läkare i Ae 24 och 2 tjänster för underläkare i Ae 23 inrättas. Det bör i detta sammanhang framhållas, att de två vid gamla Salberga sjukhus befintliga underläkartjänsterna sedan en tid tillbaka är vakanta efter det att innehavarna avgått med pension och att några sökande icke anmält sig. En av orsakerna till bristen på sökande torde vara att läkarna är obenägna att söka sig till tjänster, där de måste ligga jour varannan eller var tredje natt. Ett större antal tjänster för underläkare skulle därför måhända kunna locka sökande. Styrelsen förutsätter, att gemensam jourtjänst organiseras för det gamla och det nya sjukhuset.

För den somatiskt-medicinska verksamheten bör inrättas 1 tjänst som överläkare i Bo 1. Denna tjänst bör vara gemensam för det gamla och det nya sjukhuset samt besättas med läkare, som har intern-medicinsk eller pediatrik utbildning. För konsultation av röntgen- och laboratorieläkare bör härjämte beräknas vissa arvodesbelopp.

Vad angår frågan om chefskapet för det nya sjukhuset utgår styrelsen från att det blir gemensam ledning för båda sjukhusen, som sammanlagt kommer att omfatta cirka 870 platser. Det synes härvid lämpligt att anställa en särskild sjukhusdirektör, enär speciella administrativa svårigheter torde bli förenade med samordningen av driften av den nya delen av sjukhuset med den gamla. Härtill kommer att detta sjukhus äger en speciell karaktär med hänsyn till den roll, som den sociala rehabiliteringen av klientelet och integrationen av arbetsvårdande åtgärder här spelar.

Styrelsen föreslår sålunda, att 1 tjänst som sjukhusdirektör i Be 1 med tilläggsarvode av 2 760 kr. inrättas vid sjukhuset. Härjämte bör beräknas ett arvode till motsvarande belopp för en chefsläkare.

Beträffande den centrala sjukvårdspersonalen utgår styrelsen likaledes från att personalföreståndarorganisationen göres gemensam för båda sjukhusen. Vid gamla Salberga sjukhus finns en tjänst som biträdande personalföreståndare. Styrelsen föreslår inrättande av 1 tjänst som personalföreståndare i Ao 14. Det sammanlagda antalet personal vid båda sjukhusen blir icke större än att en personalföreståndare och en biträdande personalföreståndare kan svara för verksamheten.

Med hänsyn till att antalet vårdavdelningar kommer att uppgå till 18, bör 2 tjänster som föreståndare i Ao 14 inrättas; en för överläkarens och en för biträdande överläkarens avdelningar.

Sjukhusets område omfattar omkring 239 000 m<sup>2</sup>. Gamla Salberga sjukhus disponerar över en tjänst som överskötare för yttre arbeten. Styrelsen anser det befogat att avvakta, huruvida icke innehavaren av denna överskötartjänst kan svara för ledningen av de yttre arbetena jämväl vid det nya sjukhuset.

Antalet förmanstjänster i nattjänst bör vara så många, att minst en överskötare är i tjänst varje natt. Styrelsen föreslår därför inrättandet av 3 tjänster för överskötare i Ao 12 med nattjänstgöring. Gamla Salberga sjukhus disponerar endast en tjänst för medicinskt centrum, nämligen en överskötare för läkemedelsförrådet. Det är därför nödvändigt, att tillföra medicinskt centrum ett antal nya tjänster så att det på ett tillfredsställande sätt kan fylla sin uppgift att tillgodose båda sjukhusens behov. Styrelsen föreslår inrättandet av 1 tjänst som överskötare i Ao 12 för röntgen, 1 tjänst som överskötare i Ao 12 för laboratoriet, 1 tjänst som laboratorieassistent i Ae 11 och 1 tjänst för laboratoriebiträde i högst Ae 9. För att biträda internöverläkaren på dennes mottagning samt i mån av tid även överläkaren och biträdande överläkaren bör 1 tjänst som överskötare i Ao 12 inrättas. Vidare bör laboratoriet tillföras 1 tjänst som avdelningsbiträde i Ae 5.

Beträffande sjukvårdspersonal bör för de 18 vårdavdelningarna inrättas 18 tjänster som överskötare i Ao 12 och 36 tjänster som förste skötare i Ao 10. Enär varje vårdavdelning är uppdelad på två vårdgrupper, bör här avses en tjänst som förste skötare för varje vårdgrupp. För skötare bör 120 tjänster i A 8 inrättas. Erfarenheterna från Vipeholms sjukhus beträffande avdelningsbiträdenas användbarhet är mycket goda. Detta sjukhus disponerar nu över 1 1/2 tjänst som avdelningsbiträde per vårdavdelning och äskar för nästa budgetår en utökning av dessa tjänster, så att varje avdelning kan erhålla två biträden.

På grund av de höggradigt psykiskt efterblivna patienternas fallenhet för destruktiva handlingar, som ofta sker i form av förstörande av inredning i lokalerna, egna och andras kläder etc. samt osnygghet, föreligger utan tvivel större behov än vid andra sjukhus av personal, som är sysselsatt med renhållning, städning och allmän uppsnyggning. Styrelsen föreslår därför, att varje vårdavdelning tillföres två tjänster för avdelningsbiträde. Detta synes även motiverat på grund av att varje avdelning är uppdelad i två vårdgrupper om vardera 15 platser. Sammanlagt skulle alltså erfordras 36 tjänster för avdelningsbiträde i Ae 5.

Vid bifall till styrelsens äskanden beträffande personal till vårdavdelningarna skulle personaltätheten uppgå till omkring en personal på 2,5 patienter, vilket innebär en större personaltäthet än vad som f. n. finns vid Vipeholms sjukhus. På grund av sjukhusets speciella karaktär samt vårdavdelningarnas utformning m. m. kan det tänkas, att ytterligare personal kan komma att erfordras. Styrelsen anser emellertid, att sjukhuset bör drivas med full beläggning något år, innan personalfrågan eventuellt upptages till förnyad prövning.

Styrelsen anmäler vidare, att planerad renovering av gamla Salberga sjukhus enligt vad styrelsen inhämtat från mentalsjukvårdsberedningen icke kan genomföras med mindre än att en del av de 180 vårdplatserna

vid det nya sjukhuset, vilka beräknas vara färdiga att tagas i bruk omkring 1 april 1963, kan disponeras för patienter från det gamla sjukhuset. En del av de i det föregående föreslagna tjänsterna för sjukvårdspersonal m. fl. torde därför icke erfordras fr. o. m. 1 juli 1963. I avsaknad av sådant materiel, som gör det möjligt att bedöma utvecklingen, föreslår dock styrelsen, att samtliga tjänster inrättas.

Enär erfarenheten givit vid handen, att även lågtstående psykiskt efterblivna kan sysselsättas i en utsträckning som man tidigare icke trott vara möjligt, föreslår styrelsen, att 4 tjänster som arbetsterapeut i Ae 9 för arbets- och sysselsättningsterapi inrättas vid sjukhuset.

För kuratorsverksamhet torde erfordras 2 kuratorstjänster, varav 1 tjänst i Ae 15 och 1 tjänst i Ae 13 för inläggande patienters angelägenheter samt för underhandlingar med kommunala myndigheter m. fl. angående exspektanter till sjukhuset, förflyttningar till olika institutioner etc.

För familjevård och hjälpverksamhet torde tills vidare endast böra — i avvaktan på erfarenhet angående personalbehovet — beräknas 1 tjänst som kurator i Ae 13.

Styrelsen föreslår sålunda, att följande tjänster inrättas fr. o. m. budgetåret 1963/64.

a. *Administrativ chefspersonal*: 1 sjukhusdirektör i Be 1.

b. *Läkarpersonal*. 2 överläkare i Bo 1, varav 1 för internmedicinsk-pediatrisk verksamhet, 1 biträdande överläkare i Ao 26, 1 förste läkare i Ae 24 och 2 underläkare i Ae 23.

c. *Central sjukvårdspersonal*. 1 personalföreståndare i Ao 14, 2 föreståndare i Ao 14, 6 överskötare i Ao 12 (3 för natttjänst, 1 för laboratoriet, 1 för röntgen och 1 för mottagning), 1 laboratorieassistent i Ae 11, 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9 och 1 avdelningsbiträde i Ae 5.

d. *Vårdavdelningspersonal*. 18 överskötare i Ao 12, 36 förste skötare i Ao 10, 48 skötare i Ao 8, 72 skötare i Ae 8 och 36 avdelningsbiträden i Ae 5.

e. *Arbets- och sysselsättningsterapi*. 4 arbetsterapeuter i Ao 9.

f. *Kuratorsverksamhet*. 1 kurator i Ae 15 och 1 kurator i Ae 13.

g. *Familjevård och hjälpverksamhet*. 1 kurator i Ae 13.

h. *Kontorspersonal*. 1 assistent i Ao 17, 1 assistent i Ao 13, 1 kontorist i Ao 9, 1 kontorist i Ae 9, 3 kanslibiträden i Ae 7 och 7 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 2—Ae 5.

i. *Ekonomipersonal*. 1 hantverksföreståndare i Ao 11, 3 hantverkare i Ao 9, 1 förrådsman i Ae 7, 4 vaktmästare i Ae 7 och 1 trädgårdsbiträde i Ae 7.

*Vipeholms sjukhus*. Vid Vipeholms sjukhus är under uppförande en medicinsk barnavdelning, omfattande tre vårdpaviljonger och en byggnad för administration och medicinskt centrum. Två paviljonger avses rymma vardera 18 platser och avses för större pojkar resp. flickor, medan den tredje paviljongen skall inrymma 24 vårdplatser, avsedda för mindre barn av båda könen. Totala antalet vårdplatser skulle alltså uppgå till 60. Byggnads-

arbetena beräknas vara avslutade under våren 1963. Tillkomsten av dessa vårdplatser innebär ingen reduktion av platsantalet inom någon annan paviljong vid sjukhuset i övrigt.

Barnen är under sin utveckling i stort behov av kontinuerliga läkarundersökningar samt behandling. Direktionen föreslår därför, att vårdenheten får en egen läkartjänst, nämligen en underläkare i Ae 23.

Styrelsen erinrar om att efterblivenhetsvården i Sverige är unik i så mån att den förfogar över ett relativt litet antal heltidsanställda läkare. Någon specialistutbildning i ämnet står icke att få. Det finns icke någon läkare i landet, som enbart arbetar med psykiskt efterblivna barn, trots att antalet intagna på anstalt icke torde understiga 2 500. När det nu skall öppnas en ny avdelning för sådana barn och anställas läkare för denna, är det därför angeläget, att denne får ställning och kompetens som överläkare. Endast härigenom kan man försäkra sig om att de intagna barnen blir föremål för tillräckligt intensiva undersökningar och studier för att de oftast synnerligen intrikata sjukdomstillstånd, varom här är fråga i någon mån skall kunna klarläggas. Detta öppnar även möjligheter till vetenskaplig bearbetning av klientelet genom vederbörande överläkare själv eller genom forskare i Lund och Malmö. Man bör vidare kunna räkna med att barnavdelningen i framtiden — om den leds av kompetent kraft — alltmer kommer att användas som en remissinstans. Speciellt svårskötta barn kan sändas dit för en tids intensivterapi, andra för undersökning med metoder, som det lokala vårdhemmet ej förfogar över eller som ej kan appliceras på centrallasarett på grund av barnets starkt avvikande beteende. Detta torde särskilt komma att bli fallet, om Vipeholms sjukhus såsom ifrågasatts övertages av landstinget såsom regionsjukhus.

Styrelsen har i denna fråga samrått med överläkarna vid Vipeholms sjukhus och med professorerna i pediatrik och psykiatri vid Lunds universitet. De senare har därvid framhållit vikten av vetenskapliga studier inom berörda fält och förklarat sig villiga att — såvida vederbörande överläkare vore kompetent därtill — medverka till att denne fick föreläsa i kurserna i pediatrik och barnpsykiatri i ämnet oligofrenologi. Därför bör vid tillsättandet av berörda överläkartjänst särskild hänsyn tagas till vederbörandes vetenskapliga meriter och kompetens som akademisk lärare.

Styrelsen hemställer därför, att vid ifrågavarande nya avdelning må anställas en överläkare i Bo 1. Styrelsen föreslår vidare, att en underläkare i Ae 23 anställs vid avdelningen med skyldighet för befattningshavaren att deltaga i jourtjänsten vid sjukhuset samt att i mån av tid avlasta sjukhusets överläkaravdelning.

Direktionens förslag i övrigt angående inrättande av nya tjänster för avdelningen tillstyrkes i huvudsak av styrelsen, innebärande en personaltätthet av cirka 1,5 beträffande sjukvårdspersonalen. Hittillsvarande personaltätthet av 1,7 patienter per personal på barnavdelningarna har visat sig

icke fullt tillfredsställande för vården av dessa högradigt psykiskt efterblivna barn på grund av deras motoriska livlighet och destruktivitet.

Styrelsen föreslår inrättandet av följande tjänster vid Vipeholms sjukhus.

- a. *Läkarpersonal*. 1 överläkare i Bo 1 och 1 underläkare i Ae 23.
- b. *Central sjukvårdspersonal*. 1 föreståndare i Ao 14 och 1 överskötare i Ao 12 (för nattjänst).
- c. *Vårdavdelningspersonal*. 3 överskötare i Ao 12, 6 förste skötare i Ao 10, 10 skötare i Ao 8, 15 skötare i Ae 8 och 6 avdelningsbiträden i Ae 5.
- d. *Arbets- och sysselsättningsterapi*. 1 arbetsterapeut i Ao 9.
- e. *Sjukgymnast*. 1 sjukgymnast i Ae 13.
- f. *Kontorspersonal*. 1 kanslibiträde i Ae 7.

*Sammanfattningsvis* innebär medicinalstyrelsens förslag beträffande personal till följd av *nyttillkommande vårdplatser* vid såväl egentliga mentalsjukhus som mentalsjukhus för psykiskt efterblivna att följande 573 tjänster skulle *inrättas*, nämligen 1 sjukhusdirektör i Be 1, 3 överläkare i Bo 1, varav 1 för internmedicin, 1 biträdande överläkare i Ao 26, 2 biträdande överläkare i Ae 26, 3 förste läkare i Ae 24, 17 underläkare i Ae 23, 1 psykolog i Ae 25, 1 ingenjör i Ae 21, 1 studieledare i Ae 19, 3 yrkeslärare i Ae 15/16, 3 kuratorer i Ae 15, 1 personalföreståndare i Ao 14, 5 föreståndare i Ao 14, 1 föreståndare i Ao 13, 7 kuratorer i Ae 13, 2 förste yrkesmästare i Ae 13, 45 överskötare i Ao 12, 1 överskötare i Ae 12, 1 sjukgymnast i Ae 11/13, 2 laboratorieassistenter i Ae 11, 5 yrkesmästare i Ae 11, 1 hantverksföreståndare i Ae 11, 55 förste skötare i Ao 10, 4 förste skötare i Ae 10, 1 assistent för fritidssysselsättning i Ae 10, 7 arbetsterapeuter i Ao 9, 2 laboratoriebiträden i högst Ae 9, 116 skötare i Ao 8, 175 skötare i Ae 8, 53 avdelningsbiträden i Ae 5, 1 assistent i Ao 17, 1 assistent i Ao 15, 2 assistenter i Ao 13, 3 kontorister i Ao 9, 2 kontorister i Ae 9, 6 kanslibiträden i Ae 7, 12 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 2—Ae 5, 1 reparatör i Ao 10, 2 värmeskötare i Ao 8, 1 köksföreståndare i Ao 13, 1 trädgårdsmästare i Ao 11, 1 hantverksföreståndare i Ao 11, 3 hantverkare i Ao 9, 4 vaktmästare i Ae 7, 1 förrådsman i Ae 7, 1 trädgårdsbiträde i Ae 7, 2 kokerskor i Ao 6, 2 kokerskor i Ae 5, 1 telefonist i Ae 5 och 6 ekonomibiträden i Ae 5. Samtidigt skulle ifrågakvarande personal *minska* med 1 ingenjör i Ae 19.

## 2. *Personal för befintliga vårdplatser*

### *Läkarpersonal vid egentliga mentalsjukhus*

Såsom styrelsen nämnt i det föregående har under det förflutna budgetåret situationen beträffande tillgången på läkare vid mentalsjukhusen varit ytterligt besvärlig. Provisoriska lösningar har ofta måst tillgripas för att överhuvudtaget kunna upprätthålla verksamheten vid vissa sjukhus, framförallt vid mindre sjukhus med låg läkartäthet. Utannonserade tjänster har lockat allt färre sökande. Därtill kommer att de sökande oftast består av personer, som redan innehar tjänster inom mentalsjukvården och endast

söker transport. Det sistnämnda gäller främst överläkartjänsterna. Tjänsterna för underläkare lockar sällan någon sökande alls. Den 1 april 1962 var 58,5 procent av underläkartjänsterna vakanta och någon förbättring i rekryteringsläget kan ännu icke skönjas. Underläkartjänsterna kan visserligen under vissa perioder upprätthållas med vikarier — svenska medicine kandidater eller danska medicine studerande — men de förordnades bristande teoretiska kunskaper och ringa erfarenhet av praktiskt arbete inom mentalsjukvården samt de täta ombytena på tjänsterna, vilket i sin tur förrycker kontinuiteten i arbetet, gör att vikariernas användbarhet är begränsad. Sedan under det senaste året danska medicine studerande i minskad omfattning sökt vikariat på svenska sjukhus under ferierna, har situationen ytterligare förvärrats. Under sommarhalvåret 1962 har sålunda de överordnade läkarna haft svårt att uttaga semester, enär vikarier på underläkartjänst ofta icke kunnat erhållas. Styrelsen har på grund härav nödgats utfärda sådana bestämmelser beträffande medicine studerandes förordnande på underläkartjänst, som innebär en icke obetydlig och i och för sig föga önskvärd sänkning av gällande kompetenskrav för erhållande av förordnande som underläkare.

Vid sammanträde med sjukhuscheferna våren 1962 tog styrelsen upp frågan om vilka åtgärder som lämpligen borde vidtagas för att öka intresset för underläkartjänsterna. Flertalet sjukhuschefer hyste den uppfattningen, att bl. a. det ringa antalet underläkartjänster bidrog till att avskräcka sökande. Ett litet antal tjänster för underläkare vid ett sjukhus medför nämligen att befintliga underläkare måste åtaga sig en i det långa loppet mycket betungande tjänst för nattjour. På mindre sjukhus måste vederbörande sålunda vara jourhavande varannan eller var tredje natt. Avsaknaden av kolleger i samma ställning medför också att den stimulans för yrket, som diskussion av arbetsuppgifterna inom en större krets av kolleger utgör, helt bortfaller. Rent allmänt gäller, att vidareutbildningen i läkaryrket för de yngre läkarnas del blir försummad vid sjukhus, där läkartätheten är låg och där följaktligen arbetsbördan begränsar överläkarnas möjligheter att stimulera och vidareutbilda de yngre kollegerna. Enligt sjukhuschefernas mening borde därför sjukhusen tillföras ytterligare ett antal underordnade läkartjänster. Jämförelser gjordes därvid med de kommunala mentalsjukhusen, som disponerar över ett betydligt större antal läkartjänster än statens sjukhus.

Styrelsen har i ett par fall kunnat konstatera, att underläkare vid statliga mentalsjukhus lämnat sina anställningar av skäl som här redovisats och övergått till anställningar i samma löneställning hos annan arbetsgivare, som kunnat erbjuda bättre tjänstgöringsvillkor.

Trots det stora antalet vakanser på läkartjänsterna vid mentalsjukhusen finner styrelsen det nödvändigt att försöka bryta den onda cirkel, som ovan berörda förhållanden uppammar och vill därför, i betraktande jämväl av

att läkartillgången kan beräknas öka avsevärt fr. o. m. nästa budgetår, föreslå ett väsentligt utökat antal tjänster för befintliga vårdplatser. Vidare föreslår styrelsen vissa lönejusteringar. Den avlöningsförstärkning om 3 000 kr., som nu utgår till underläkare under första årets tjänstgöring, bör — där särskilda omständigheter så påkallar — i fortsättningen utgå jämväl till medicine kandidater, som förordnas att uppehålla underläkartjänst och som fullgjort föreskriven tjänstgöring i medicin, kirurgi och psykiatri.

För ytterligare utbyggnad av den i n t e r n m e d i c i n s k a v e r k s a m h e t e n bör vid vart och ett av *Källhagens* och *S:t Jörgens sjukhus* inrättas 1 tjänst som överläkare i Bo 1.

Enär numera så lång tid förflutit sedan de första tjänsterna för överläkare för internmedicinsk verksamhet inrättades, att behovet av dylika tjänster kan anses styrkt, finner styrelsen tiden vara inne att omvandla tjänsterna från extra ordinarie till ordinarie. Såväl de här ovan föreslagna tjänsterna som de redan befintliga 17 tjänsterna bör därför givas ordinarie ställning.

Styrelsen vill i detta sammanhang även anmäla, att styrelsen funnit tiden vara inne att företaga viss omläggning av internöverläkarnas arbetsuppgifter, innebärande bl. a. att de befrias från personalsjukvården i dess nuvarande form. Styrelsen kommer att i särskild skrivelse underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Beträffande den p s y k i a t r i s k a s j u k v å r d e n anför styrelsen följande.

Direktionen för *Falbygdens sjukhus* har hemställt om höjning av 2 tjänster för förste läkare till biträdande överläkare, höjning av 1 tjänst för underläkare till förste läkare samt inrättandet av 4 tjänster för underläkare. Beträffande underläkartjänsterna anför direktionen, att den psykiatriska klinikens resurser icke kunnat till fullo utnyttjas på grund av bl. a. den låga läkartätheten, som efter den 1 juli 1962 uppgår till 16 patienter per läkare mot 8—12 patienter vid psykiatriska lasaretskliniker. För att kunna bedriva klinikens arbete rationellt erfordras ytterligare 2 underläkare, varigenom kliniken skulle få en underläkare per avdelning. För de två övriga överläkaravdelningarna krävs ökad arbetsinsats från läkarnas sida icke minst beroende på den stegring av arbetsbördan som blivit följd av den omfattande öppna vårdverksamheten vid sjukhuset. Direktionen äskar därför ytterligare 2 nya tjänster i Ae 23.

Styrelsen biträder direktionens förslag i så måtto, att styrelsen föreslår höjning av 2 tjänster för förste läkare i Ao 24 till tjänster för biträdande överläkare i Ao 26 samt inrättandet av 1 tjänst som förste läkare i Ae 24 och 3 tjänster som underläkare i Ae 23.

*Frösö sjukhus* har f. n. två tjänster som förste läkare i Ao 24. Under förmälan att dessa tjänster sedan minst tre år tillbaka icke kunnat tillsättas med kompetenta sökande, hemställer direktionen, att de höjes till tjänster för biträdande överläkare. Direktionen äskar vidare ytterligare 2 under-

läkartjänster. Medelbeläggningen per läkartjänst år 1961 uppgick till 108,1. Antalet intagna patienter med nytt journalnummer per läkartjänst den 31/12 1961 uppgick till inte mindre än 133,8, vilket vittnar om stor aktivitet.

Styrelsen tillstyrker direktionens framställning i vad avser inrättandet av 2 tjänster för underläkare i Ae 23 men anser sig i övrigt f. n. kunna biträda förslaget endast såtillvida, att 1 tjänst för förste läkare i Ao 24 uppflyttas till tjänst för biträdande överläkare i Ao 26.

Direktionen för *Gullberna sjukhus* anför, att sjukhusets överläkaravdelningar är för stora. Det fastställda platsantalet på manliga avdelningen utgör 399 och på kvinnliga avdelningen 401 platser. Intagningsfrekvensen vid sjukhuset ligger högt och uppgick vid årsskiftet 1961/62 till 110,9 intagna patienter med nytt journalnummer per läkartjänst. Överläkarnas arbetsbörda är på grund härav alltför stor. Enligt direktionen bör antalet överläkaravdelningar vid sjukhuset därför ökas till fyra genom att de två förste läkartjänsterna höjes till tjänster för biträdande överläkare med egna vårdplatser. För att kunna genomföra denna ändring erfordras ytterligare 1 tjänst som underläkare så att varje överläkaravdelning erhåller en egen underläkare.

Även styrelsen finner sjukhusets nu befintliga överläkaravdelningar vara för stora och anser en uppdelning vara önskvärd. Styrelsen vill dock f. n. inskränka sig till att föreslå, att 1 tjänst som förste läkare i Ao 24 höjes till tjänst som biträdande överläkare i Ao 26 samt att 1 tjänst för underläkare i Ae 23 inrättas.

*Mariebergs sjukhus*, som har 1 042 fastställda vårdplatser, är f. n. uppdelat på fyra självständiga överläkaravdelningar. Två av dessa avdelningar förestås av biträdande överläkare. Direktionen föreslår, att tjänsterna höjes till överläkartjänster. Vidare hemställer direktionen ånyo om inrättande av 1 tjänst för förste läkare i Ae 24, varvid 1 tjänst för underläkare i Ae 23 kunde indragas.

Styrelsen är f. n. ej beredd taga ställning till direktionens förslag utan anser sig böra avvakta öppnandet av Mellringe sjukhus, enär vissa patienter på Mariebergs sjukhus avses bli överflyttade dit. Sedan planerad överflyttning ägt rum, torde organisationen vid Mariebergs sjukhus böra överses.

Direktionen för *Psykiatriska sjukhuset* föreslår inrättandet av 1 tjänst som underläkare i Ae 23. Sjukhuset är numera primärsjukhus, vilket medfört en starkt ökad aktivitet. En mycket stor del av intagningen äger rum på sen kvälls- eller nattid. Detta medför en stor påfrestning för de i jourtjänsten engagerade läkarna, som har att fullgöra jourtjänst vartannat dygn. En del av patienterna består av utlännningar, av vilka undersökning måste ske med hjälp av tolk. Styrelsen tillstyrker framställningen.

Direktionen för *Restads sjukhus* föreslår inrättandet av 2 tjänster som förste läkare. Sjukhuset har fyra överläkaravdelningar men endast en tjänst som förste läkare. Det är önskvärt, att varje överläkaravdelning har

en förste läkare. Styrelsen vill tills vidare begränsa sig till att tillstyrka inrättande av 1 tjänst för förste läkare i Ao 24.

Direktionen för *Ryhovs sjukhus* föreslår inrättandet av 1 tjänst för förste läkare i Ae 24. En av sjukhusets fyra överläkaravdelningar saknar alltjämt sådan tjänst. Även den ökade terapiverksamheten vid sjukhuset motiverar en utökning av antalet läkartjänster. Styrelsen tillstyrker framställningen.

Direktionen för *S:t Jörgens sjukhus* föreslår inrättandet av följande tjänster, nämligen 1 biträdande överläkare, 1 förste läkare och 2 underläkare. Läkarsituationen vid sjukhuset har det senaste året varit ytterligt besvärlig. Samtliga underläkare har sålunda lämnat sina befattningar och övergått till andra arbetsgivare, enär de funnit arbetsbördan alltför pressande. Det synes icke möjligt att kunna upprätthålla driften vid sjukhuset, därest icke kraftiga åtgärder vidtagas för att förbättra läkarnas arbetsförhållanden.

Som styrelsen nämnt i det föregående är styrelsen f. n. icke beredd att taga ställning till sjukhuschefens förslag till omorganisation av sjukhuset. I avvaktan på att denna fråga kan tagas upp är det emellertid nödvändigt, att åtgärder vidtagas för att tillföra sjukhuset ytterligare läkartjänster. Styrelsen föreslår därför inrättandet av 1 tjänst som förste läkare i Ao 24 och 2 underläkartjänster i Ae 23.

Direktionen för *S:t Lars' sjukhus* föreslår inrättande av 1 tjänst för underläkare, avsedd för avdelningarna M I och M II. Avdelningarna har betydande omsättning av patienter, varav en stor del är straffriförklarade och O-fall, vilket medför ett tidsödande skrivarbete för läkarna.

Med hänsyn till att *S:t Lars' sjukhus* nu endast har en tjänst som förste läkare, biträder styrelsen sjukhusets förslag om ytterligare en läkartjänst och föreslår inrättande av 1 tjänst för förste läkare i Ae 24.

Direktionen för *S:ta Maria sjukhus* upprepar sitt förslag från föregående budgetår, att den tjänst för förste läkare i Ae 24, vilken inrättades fr. o. m. 1956/57, ordinariesättes. Styrelsen tillstyrker ånyo framställningen.

Vid *Sundby sjukhus* föreslår direktionen inrättandet av 1 tjänst för underläkare. Antalet intagna patienter med nytt journalnummer uppgick enligt senaste uppgift till 100 per läkartjänst. Den intensifierade verksamheten vid sjukhuset kan i längden icke upprätthållas, därest icke antalet läkare ökas. Styrelsen finner det angeläget, att sjukhuset tillföres ännu en läkartjänst och tillstyrker inrättandet av 1 tjänst för underläkare i Ae 23.

Direktionen för *Säters sjukhus* upprepar sitt önskemål från föregående budgetår om inrättandet av en tjänst för underläkare i Ae 23. Tjänsten är avsedd för sjukhusets två s. k. neurosavdelningar, som nu endast disponerar över en läkartjänst. Styrelsen tillstyrker ånyo, att Säters sjukhus tillföres 1 tjänst för underläkare i Ae 23.

Direktionen för *Ulleråkers sjukhus* begär en kraftig ökning av antalet läkartjänster, nämligen 1 förste läkare och 6 underläkare. Direktionen

anför bl. a. att även om läkartätheten vid sjukhuset icke ter sig särskilt låg jämfört med övriga statliga mentalsjukhus — den 1 juli 1962 uppgick medelbeläggningen per läkartjänst till 71,3 — är den relativt låga läkartätheten vid ett undervisningssjukhus av Ulleråkers typ en betänklig företeelse. Den stora belastningen på samtliga läkare vid ett dylikt sjukhus, som betingas av sjukvårdens speciellt krävande och tidsödande utformning till följd av de ständigt aktuella undervisningsuppgifterna, försvårar nämligen alla sådana omläggningar av sjukvårdsarbetet, t. ex. organiserandet av en av varje läkare bedriven, rationell eftervård, som utgör ytterst betydelsefulla bidrag till att stimulera och förbättra rekryteringen av nya psykiatriskt verksamma läkare. Diskrepansen i fråga om läkartäthet och därmed även beträffande arbetsförhållandena mellan den nya forskningsavdelningen och sjukhusens övriga sjukvårdsläkaravdelningar kan lätt leda till att de senare ur rekryteringssynpunkt blir avskräckande. En utökning av antalet läkartjänster vid sjukhus med akademisk och annan undervisning kan enligt direktionen för övrigt beräknas medföra större rekryteringsmöjligheter genom att sjukhusen via tillfälliga vikariat och långtidsförordnanden vid tillgång på många underläkartjänster har lättare att fånga upp och intressera för fortsatt psykiatrisk utbildning bl. a. de medicine kandidater och unga läkare, som ofta ganska länge i tveksamhet oscillerar mellan olika specialiteter, innan de mera slutgiltigt fastnar för en viss utbildning.

De begärda tjänsterna tänkes fördelade med tre underläkartjänster på norra sjukhuset, varav den ena avses för internöverläkarens avdelning, samt med en förste läkare och tre underläkare på södra sjukhuset.

Styrelsen tillstyrker direktionens förslag och vill särskilt understryka, att styrelsen bedömer det synnerligen angeläget, att undervisningssjukhusen Ulleråker och S:t Lars tillföres ett så stort antal tjänster för underordnade läkare att dessa sjukhus, på sätt direktionen hoppas, kan tjäna som rekryteringsbaser, vilka drager till sig och vidareutbildar för psykiatri intresserade medicine studerande och yngre läkare. Styrelsen finner sålunda, att en ökad läkartäthet vid vissa sjukhus på längre sikt kan förmodas komma att tillföra hela mentalsjukvården ett ökat antal läkare. På grund härav föreslår styrelsen inrättande av 1 tjänst för förste läkare i Ae 24 och 6 tjänster för underläkare i Ag 23 vid dessa sjukhus.

Direktionen för *Umedalens sjukhus* föreslår, att den ena av de två tjänsterna för förste läkare i Ao 24 höjes till tjänst för biträdande överläkare. Ifrågavarande tjänst är f. n. placerad på sjukhusets tuberkulosavdelningar, där den emellertid numera ej kan anses erforderlig på grund av det ringa antalet tuberkulösa patienter. För överläkaravdelning K, som är belagd med 500—550 patienter, behövs en biträdande överläkartjänst så att denna alltför stora och svårskötta avdelning skall kunna uppdelas på två avdelningar.

Styrelsen, som anser läkartätheten vid sjukhuset icke vara tillfredsstäl-

lande, föreslår att sjukhuset tillföres 1 tjänst för biträdande överläkare i Ao 26 utan föreslagen indragning av förste läkartjänsten. Styrelsen anser det angeläget, att sjukhuset tillföres ytterligare läkartjänster med tanke på dels rekryteringsfrågan — svårigheterna att få sökande till tjänster vid sjukhusen i Norrland är välbekanta — dels den nyligen tillkomna högskolan i Umeå, där läkarutbildning bedrives. Under hänvisning till vad styrelsen anfört beträffande äskandena för Ulleråkers sjukhus om angelägenheten att skapa rekryteringsbaser, föreslår styrelsen, att även 1 tjänst för underläkare i Ae 23 inrättas.

För hjälpsamhet och familjevård äskas nya läkartjänster av vissa direktioner.

Direktionen för *Birgittas sjukhus* hemställer om inrättande av 1 tjänst som förste läkare för hjälpsamhet och familjevård. F. n. disponeras endast en läkartjänst för denna verksamhet och denne läkares arbetsbörda är orimligt stor. Under år 1961 avlades sålunda 572 besök hos patienter, vilka stod under hjälpsamhetens tillsyn eller var exspektanter till sjukhusplats. Med olika myndigheter inom upptagningsområdet hölls 75 konferenser. Vidare har hjälpsamhetsläkaren haft öppen mottagning på vissa platser inom upptagningsområdet, nämligen i Finspång, Hammar och Åsbro samt å sjukhuset. Hjälpsamhetsläkaren är även ansvarig läkare för sekundärsjukhuset i Hammar med 78 vårdplatser.

Överinspektören för mentalsjukvården i riket har i sina inspektionsberättelser påtalat den stora arbetsbördan för hjälpsamhetsläkaren vid *Birgittas sjukhus*. I samband med av styrelsen förrättade inspektioner har detta förhållande bestyrkts. Styrelsen tillstyrker därför inrättandet av 1 tjänst för förste läkare i Ao 24 för familjevård och hjälpsamhet.

*Psykiatriska sjukhuset* saknar tjänst för läkare i hjälpsamhet och familjevård. Överläkaren vid sjukhuset måste därför vid sidan av sin tjänst som sjukvårdsläkare svara jämväl för hjälpsamhet och familjevård. Sedan sjukhuset fr. o. m. den 1 juli 1961 blev primärsjukhus har arbetet med hjälpsamheten, som redan tidigare var av betydande omfattning, stigit ytterligare. Vid utgången av år 1961 stod 206 personer under hjälpsamhetens tillsyn och den 30 april 1962 uppgick antalet till 224. Antalet besök hos överläkaren uppgick 1961 till 422. Överläkaren har på grund av sina övriga göromål på sjukhuset endast kunnat reservera två eftermiddagar i veckan för hjälpsamhetsmottagning. Detta har ej varit tillfyllest, utan medfört att ett mycket stort antal besökande ej kunnat invänta sin tur utan avlägsnat sig utan att få träffa läkaren. Direktionen för sjukhuset hemställer om inrättande av 1 tjänst för överläkare för hjälpsamhet i Bo 1.

I en stad av Stockholms storleksordning föreligger ett stort behov av en tjänst med de uppgifter, varom här är fråga. Storstadens speciella förhållanden med en ackumulation av dels utlänningar, som tillfälligt eller mera per-

manent slagit sig ned i Stockholm, dels alkoholister och dels kriminella skapar ett stort underlag för hjälpverksamhet. Psykiatriska sjukhuset är det enda statliga mentalsjukhuset inom Stor-Stockholmsområdet och skall enligt gällande bestämmelser mottaga i staden bosatta eller vistande personer (oavsett nationalitet), vilka enligt gällande avtal mellan Kungl. Maj:t och Stockholms stad angående stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård icke är berättigade till vård vid Stockholms stads mentalsjukhus och som icke är kriminalpatienter enligt § 2 i avtalet. Sjukhuset skall vidare mottaga i Solna, Sundbyberg, Lidingö och Nacka städer bosatta eller vistande utlänningar. Den tillsynsverksamhet, som åvilar den statliga hjälpverksamheten inom Psykiatriska sjukhusets upptagningsområde, är utan tvekan av den storleksordning, att den motiverar inrättandet av en särskild tjänst. Styrelsen föreslår följaktligen, att vid Psykiatriska sjukhuset inrättas 1 tjänst för överläkare för hjälpverksamhet och familjevård i Bo 1.

Vid *S:t Lars' sjukhus* har hjälpverksamheten och familjevården numera nått en omfattning, som gör det omöjligt för en läkare att inom rimlig tid medhinna sina arbetsuppgifter. Direktionen hemställer därför, att en tjänst för underordnad läkare inrättas.

Upptagningsområdet för *S:t Lars' sjukhus* är ett av landets folkrikaste. Enligt styrelsens uppfattning förefinns ett stort behov av ökad hjälpverksamhet samt goda möjligheter att ytterligare effektivisera hjälpverksamheten, därest fler läkartjänster inrättas. Styrelsen föreslår därför, att 1 tjänst för förste läkare i Ao 24 för hjälpverksamhet och familjevård inrättas vid sjukhuset.

*Sammanfattningsvis* innebär medicinalstyrelsens förslag till förstärkning av läkarpersonalen vid egentliga mentalsjukhus *inrättande* av 3 överläkartjänster i Bo 1, varav 2 för internmedicin, 5 biträdande överläkartjänster i Ao 26, 5 förste läkartjänster i Ao 24, 4 förste läkartjänster i Ae 24, 12 underläkartjänster i Ae 23 samt 6 underläkartjänster i Ag 23. Samtidigt föreslås *indragning* av 4 förste läkartjänster i Ao 24 och 1 förste läkartjänst i Ae 24. Vidare skulle på *övergångsstat* redan förda tjänster *minska* med 3 läkare i Ao 23. Därjämte skulle 17 tjänster som överläkare i Be 1 för internmedicin ordinarie sättas.

### *Sjukvårdspersonal vid egentliga mentalsjukhus*

#### *Central sjukvårdspersonal*

Vidkommande behovet av ytterligare tjänster för *personalföreståndare och övrig uppsyningspersonal* anför styrelsen, att direktionen för *Furunäsets sjukhus* upprepar sin framställning från föregående budgetår om en tjänst för biträdande personalföreståndare. Direktionen framhåller, att sjukhuset är utbildningssjukhus, vilket innebär ökade arbetsuppgifter för personalföreståndaren. Antalet sjukvårdspersonal

sonal, som skall handhavas av personalföreståndare, uppgår efter 1 juli 1962 till över 330. På grund av personalföreståndarens stora arbetsbörda är det enligt direktionens mening nödvändigt, att en tjänst för biträdande personalföreståndare inrättas.

På grund av vad direktionen anfört samt med hänsyn till att övriga sjukhus med en kader av sjukvårdspersonal överstigande 300, disponerar över tjänst för biträdande personalföreståndare, tillstyrker styrelsen ånyo, att vid Furunäsets sjukhus inrättas 1 tjänst för biträdande personalföreståndare i Ae 12.

Direktionen för *S:t Lars' sjukhus* hemställer om inrättandet av 1 tjänst som föreståndare i Ao 14 för den avdelning, som uppkommer genom delning av hittillsvarande överläkaravdelning K i avdelningarna K I och K II. Denna delning skall komma till stånd efter budgetårsskiftet 1962/63, då sjukhuset tillföres en nyinrättad tjänst som biträdande överläkare. Den nya avdelningen kommer att få över 200 vårdplatser.

Styrelsen tillstyrker, att 1 tjänst för föreståndare i Ao 14 inrättas vid sjukhuset.

Beträffande *överordnad personal för nattjänst* anmäler styrelsen, att direktionerna för *Furunäsets*, *Gullberna* och *Psykiatriska sjukhusen* hemställt om inrättandet av 1 tjänst för överskötare med natttjänstgöring vid vardera sjukhuset. Styrelsen anser det angeläget, att en förstärkning sker av den överordnade personalen för natttjänstgöring. Ett antal nya sådana tjänster har tillförts sjukhusen fr. o. m. 1 juli 1962. En ytterligare utökning av denna kategori tjänster bör äga rum, i första hand vid de större sjukhusen. Styrelsen tillstyrker inrättandet av 1 tjänst för överskötare vid vardera av *Furunäsets* och *Gullberna sjukhus* samt *Psykiatriska sjukhuset* och föreslår därutöver, att *Mariebergs* och *Sidsjöns sjukhus* erhåller vardera 1 tjänst. Totalt skulle sålunda inrättas 5 tjänster för överskötare i Ao 12, avsedda för natttjänstgöring.

I fråga om *sjukhusens medicinska centra* erinrar styrelsen om att tjänster som överskötare vid internöverläkarens mottagning inrättats vid vissa sjukhus fr. o. m. innevarande budgetår. Ytterligare sjukhusdirektioner har nu begärt, att överskötartjänst för internöverläkarens mottagning m. m. skall inrättas, nämligen direktionerna vid *Furunäsets*, *Gullberna*, *Källshagens*, *Ryhovs*, *S:ta Gertruds*, *S:t Jörgens* och *S:t Sigfrids sjukhus*. Styrelsen tillstyrker inrättandet av begärda tjänster som överskötare i Ae 12 vid *Furunäsets*, *Gullberna*, *Ryhovs*, *S:ta Gertruds* och *S:t Sigfrids sjukhus* samt — under förutsättning att nu begärda tjänster som överläkare för internmedicinsk verksamhet inrättas vid *Källshagens* och *S:t Jörgens sjukhus* — jämväl vid dessa sjukhus eller sammanlagt 7 tjänster som överskötare i Ae 12.

Även för arbetet på medicinskt centrum i övrigt begär direktionerna ett antal tjänster.

Styrelsen anser det oundgängligen nödvändigt, att laboratoriet vid *Gådeå sjukhus* erhåller personal — för medicinskt centrum finns nu endast en tjänst, nämligen en överskötare för läkemedelsförråd — och tillstyrker av direktionen framlagt förslag, att personalförteckningen för sjukhuset ändras så att en tjänst för överskötare i Ao 12 från »sjukvårdspersonal på vårdavdelningar» överflyttas till tjänst som överskötare i Ao 12 på laboratorium. Styrelsen vill därutöver, med hänsyn till den ökade aktivitet, som kan förväntas sedan sjukhuset blivit primärsjukhus med egen intagning, föreslå inrättandet av 1 tjänst för laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Direktionen för *Birgittas sjukhus* föreslår inrättandet av 1 tjänst som förste skötare i Ao 10 för att handha eeg- och ekg-undersökningarna. Dessa arbetsuppgifter har under de två senaste budgetåren ombesörjts av en befattningshavare — förste skötare — som lånats från en vårdavdelning. Styrelsen har från anslaget till extra arbetskraft tilldelat sjukhuset medel att avlöna vikarie för denne förste skötare.

Enär behovet av ifrågavarande tjänst nu kan anses styrkt, föreslår styrelsen, att 1 tjänst för laboratorieassistent i Ae 11 inrättas vid sjukhuset med uppgift att handha eeg- och ekg-undersökningar samt annat på laboratoriet förekommande arbete.

Direktionen för *Källshagens sjukhus* framhåller, att sjukhuset saknar tjänst för laboratorieöverskötare. Den vid medicinskt centrum befintliga överskötartjänsten är främst avsedd för läkemedelsförrådet men har måst ombesörja även laboratoriearbetet. Under de senaste åren har på grund av en ökad aktivitet laboratoriepersonalen visat sig otillräcklig. Direktionen föreslår, att 1 tjänst för extra ordinarie förste skötare, som är upptagen i sjukhusets personalförteckning under medicinskt centrum och f. n. tjänstgör vid apoteket, omändras till tjänst för överskötare vid laboratorium.

Styrelsen tillstyrker, icke minst med hänsyn till att en tjänst för överläkare för internmedicinsk verksamhet bör tillföras sjukhuset, att 1 tjänst för överskötare i Ao 12 för laboratorietjänst inrättas i likhet med vad som är fallet vid övriga sjukhus samt att, vid bifall till framställningen, 1 tjänst för förste skötare i Ae 10 indrages.

Direktionen för *Restads sjukhus* anför, att den befintliga tjänsten som laboratoriebiträde icke gått att tillsätta, trots att den utannonserats flera gånger, sista gången med medicinalstyrelsens tillstånd som tjänst i Ae 9. Direktionen anser det för sin del omöjligt att konkurrera med andra arbetsgivare med hänsyn till dessa tjänsters låga löneställning, varför direktionen föreslår uppflyttning av tjänsten. Såsom styrelsen anført i det föregående har det visat sig icke vara möjligt att tillsätta flertalet befintliga tjänster för laboratoriebiträden. På grund av den relativt låga lönesättningen går det icke heller att få skötarpersonal eller förste skötare — sådan personal med viss erfarenhet från laboratoriearbete finns i regel på sjukhusen — att uppehålla ifrågavarande tjänster. För att häva det nuvarande dödläget synes

10\* — *Bihang till riksdagens protokoll 1963. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

det styrelsen icke finnas någon annan utväg än att tillskapa ett antal befordringstjänster vid laboratorierna. Härvid torde det vara lämpligt att öka antalet tjänster för laboratorieassistenter i Ae 11. Styrelsen föreslår, att 1 tjänst för laboratorieassistent i Ae 11 inrättas vid sjukhuset, varvid 1 tjänst för laboratoriebiträde i högst Ae 9 kan utgå.

Direktionen för *S:t Jörgens sjukhus* anför, att sedan sjukhuset nu erhållit en ny byggnad för medicinskt centrum och det nya laboratoriet erhållit en förstklassig och omfattande laboratorieutrustning, kan en mängd laborationer, som förut måst utföras på Sahlgrenska sjukhusets centrallaboratorium, ombesörjas av det egna laboratoriet. För laboratoriets drift erfordras emellertid ytterligare personal, varför direktionen hemställer om inrättandet av 1 tjänst som förste skötare och 2 tjänster för skötare. Den befintliga tjänsten för laboratoriebiträde i högst Ae 9 kunde därvid indragas.

Enär sjukvårdsutbildad personal i princip icke bör användas för sådan tjänstgöring, där främst annan specialutbildning — i detta fall laboratorieutbildning — är nödvändig, kan styrelsen icke tillstyrka direktionens förslag. Styrelsen föreslår istället, att laboratoriets personal förstärkes med laboratorieutbildad arbetskraft och därvid tills vidare begränsas till 1 tjänst för laboratorieassistent i Ae 11.

Direktionen för *S:ta Maria sjukhus* hemställer om inrättandet av ytterligare 1 tjänst för laboratorieöverskötare. Trots att laboratoriet tillförts en tjänst för laboratoriebiträde är det fortfarande så underbemannat, att dyrbar laboratorieapparat, som endast kan användas av personal med fullständig laboratorieutbildning, nu står oanvänd. Styrelsen anser sig icke kunna biträda direktionens förslag om ytterligare en överskötartjänst men föreslår, att sjukhuset erhåller 1 tjänst för laboratorieassistent i Ae 11.

Direktionen för *Ulleråkers sjukhus* hemställer om inrättandet av 1 tjänst för laboratorieassistent och 1 laboratoriebiträde. Sjukhuset har för avsikt att etablera öppen vård med huvudvikten lagd på systematisk eftervård. I denna skall framför allt de underordnade läkarna engageras. Vården avses bli organiserad med möjligheter för varje läkare att ha tillgång till laboratorieservice, varför en viss utökning av laboratoriepersonalen anses behövlig eftersom särskilt eftervården av patienter, inställda på olika psykofarmaka, nödvändiggör en fortlöpande kontroll.

Med hänsyn till att omfattningen av den öppna vården ännu ej kan överblickas, vill styrelsen inskränka sig till att föreslå inrättande av 1 tjänst som laboratorieassistent i Ae 11.

Vissa sjukhus saknar ännu tjänster för *avdelningsbiträden* på medicinskt centrum. Styrelsen föreslår, att 8 tjänster som avdelningsbiträde i Ae 5 inrättas för att fördelas främst på de sjukhus, som f. n. ej har sådana tjänster på medicinskt centrum.

*Sammanfattningsvis* innebär styrelsens hemställan en utökning av den centrala sjukvårdspersonalen vid egentliga mentalsjukhus med 29 nya

tjänster, därav 1 föreståndare i Ao 14, 1 biträdande personalföreståndare i Ae 12, 6 överskötare i Ao 12 (5 för natttjänst och 1 för laboratorium), 7 överskötare i Ae 12, 5 laboratorieassistenter i Ae 11, 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9 och 8 avdelningsbiträden i Ae 5. Samtidigt föreslås indragning av 1 förste skötare i Ae 10 och 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9.

### *Vårdavdelningspersonal*

Vissa direktioner har hemställt om utökning av personalen för att möjliggöra omorganisation av vårdavdelningar, d. v. s. främst delning av stora, tungskötta avdelningar.

Sålunda anmäler direktionen för *S:t Lars' sjukhus* att genom ombyggnaden av paviljong K 44, som omfattar tre avdelningar, tillskapas ännu en avdelning, för vilken personal ej finns tillgänglig. Sistnämnda avdelning, vilken får benämningen 23 d, avses omfatta 28 vårdplatser. Till denna avdelning äskas 1 överskötare, 2 förste skötare, 9 skötare och 1 avdelningsbiträde. Patienterna avses skola utgöras av åldringar. Direktionen hemställer vidare att få uppdelas avdelning 22 a på överläkaravdelning K. Avdelningen har 44 vårdplatser och är alltför tungskött. Vid uppdelning av avdelningen på två vårdavdelningar uppstår ett ökat personalbehov av 1 överskötare, 2 förste skötare, 5 skötare och 1 avdelningsbiträde.

Såsom styrelsen anført i sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 är det önskvärt, att många av de nuvarande stora vårdavdelningarna på sjukhusen uppdelas i mindre, mera lättskötta enheter. Styrelsen har redan tidigare av den anledningen tillstyrkt uppdelning av vårdavdelningar vid *S:t Lars' sjukhus*. Styrelsen tillstyrker, att den nya avdelningen 23 d tillføres 1 överskötare i Ao 12, 1 förste skötare i Ao 10, 9 skötare i A 8 och 1 avdelningsbiträde i Ae 5. Styrelsen tillstyrker vidare, att avdelning 22 a uppdelas i två avdelningar, varvid följande tjänster bör inrättas, nämligen 1 överskötare i Ao 12, 1 förste skötare i Ao 10, 5 skötare i A 8 och 1 avdelningsbiträde i Ae 5.

Vid *Ulleråkers sjukhus* är vårdpaviljong K 14 under upprustning och beräknas vara färdigrenoverad nästkommande budgetår. Upprustningen kommer att innebära viss omdisposition av vårdavdelningarna så att de nuvarande två stora avdelningarna om vardera 63 platser uppdelas på tre vårdavdelningar om vardera 37 platser. En ny vårdavdelning, benämnd A 3 SK, tillkommer därvid. För denna nya avdelning begär direktionen 1 överskötare, 2 förste skötare, 3 skötare och 1 avdelningsbiträde. Styrelsen tillstyrker, att avdelningen A 3 tillføres 1 överskötare i Ao 12, 1 förste skötare i Ao 10, 3 skötare i A 8 och 1 avdelningsbiträde i Ae 5.

Medelbeläggningen per sjukvårdstjänst på vårdavdelningarna vid primärsjukhusen utgör 2,6, beräknat på 1961 års beläggning. Motsvarande tal, beräknat på 1960 års medelbeläggning, var 2,8. Medelbeläggningen är sålunda alltför i sjunkande. Fyra av de egentliga mentalsjukhusen ligger

emellertid fortfarande över 3,0. Tre av dessa sjukhus — Umedalens, Sundby och Frösö sjukhus — skall emellertid, så snart de under byggnad varande mentalsjukhusen i Örebro och Bollnäs kan taga emot patienter, överflytta ett visst antal patienter. Styrelsen beräknar, att denna överflyttning skall verka i sådan riktning, att personaltätheten vid ifrågavarande sjukhus därefter skall närma sig medeltalet för övriga sjukhus.

För allmän förstärkning av personalen på vårdavdelningarna har direktionerna begärt sammanlagt 1 överskötare, 13 förste skötare, 161 skötare och 124 avdelningsbiträden. Flera direktioner anför, att en personaltäthet av omkring 2,6 numera icke längre kan anses tillfyllest. Den under senare år tillkomna behandlingen med aktiveringsterapi i grupper och intensifiering av den individuella terapin i samband med kemoterapi ställer större anspråk på de personella resurserna än tidigare. Den ökade tillströmningen av patienter i hög ålder kräver även mycket personal, då dessa patienter till stor del är sängliggande och följaktligen mycket arbetskrävande. Svårigheten att anskaffa vikarier på skötartjänster är, särskilt beträffande manlig personal, på en del håll betydande. De täta ombytena av vikarier är icke heller till båtнад för sjukvården. Med anledning av ett av medicinalstyrelsen utsänt cirkulär, vari direktionerna bl. a. uppmanades att söka organisera en arbetskraftsreserv inom ramen för gällande personalorganisation, har flera direktioner föreslagit, att sjukhusen skall erhålla ett antal skötartjänster, vilka kan användas som en rörlig reserv och sättas in på sådana avdelningar, där vakanser uppstått genom sjukdom etc. Vidare erinras om att vid de 18 sjukhus, där grundutbildning av elever i mentalsjukvård äger rum, ett visst antal tjänster för skötare måste hållas vakanta för att tjäna som utbildningsplats för elever, under den tid dessa tjänstgör på vårdavdelning. Då eleverna dels måste gå ifrån avdelningarna ett antal timmar varje vecka för att bevista lektioner, dels icke rimligen kan besitta någon större rutin och erfarenhet i det praktiska sjukvårdsarbetet, innebär elevernas tjänstgöring på skötartjänst, att sjukhuset ej disponerar över den reella arbetskraft på vårdavdelningarna, som personalförteckningen utvisar. Utbildningsjukhusen blir härigenom i praktiken sämre ställda än de sjukhus, som måhända har en siffermässigt något lägre personaltäthet, men som ej behöver ha skötartjänster vakantsatta av utbildningsskäl. Vidare måste förmanpersonalen på utbildningssjukhusen biträda med undervisning av eleverna vid den praktiska tjänstgöringen på vårdavdelningarna. Detta förhållande innebär ett extra arbetsmoment, som ej bör förbises. Ovan berörda omständigheter påverkar givetvis vården av patienterna.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, främst beträffande olägenheterna vid de sjukhus där elevutbildning bedrives, finner styrelsen det önskvärt, att ytterligare personal tillföres sjukhusens vårdavdelningar under nästa budgetår.

I avbidan på resultatet av den utredning om personalorganisationen vid

mentalsjukhusen, som bedrivs av mentalsjukvårdsberedningens personal-delegation synes detta lämpligen böra ske genom att tillföra utbildnings-sjukhusen ett större antal avdelningsbiträden än vad som skett de senaste budgetåren. Därigenom bör motsvarande antal skötare kunna frigöras från arbetsuppgifter av icke sjukvårdande natur och insättas som förstärkning på de avdelningar, där akuta fall vårdas och olägenheterna av sjukdomsfall och annan frånvaro bland personal och elever är mest framträdande.

Antalet avdelningsbiträden på vårdavdelningar uppgår fr. o. m. 1 juli 1962 till omkring 500 vid de egentliga mentalsjukhusen. Antalet vårdavdelningar uppgår till 678, varför antalet vårdavdelningar utan avdelningsbiträde utgör cirka 178. Mot bakgrunden av det anförda föreslår styrelsen, att samtliga dessa tjänster inrättas fr. o. m. nästa budgetår med frihet för direktionerna att disponera tjänsterna så att nämnda olägenheter i största möjliga mån undvikas.

*Sammanfattningsvis* innebär styrelsens hemställan en utökning av vårdavdelningspersonalen vid egentliga mentalsjukhus med 204 nya tjänster, därav 3 överskötare i Ao 12, 3 förste skötare i Ao 10, 7 skötare i Ao 8, 10 skötare i Ae 8 och 181 avdelningsbiträden i Ae 5.

#### *Personal för arbets- och sysselsättningsterapi*

Verksamheten inom arbets- och sysselsättningsterapi vid sjukhusen är alltjämt stadd i tillväxt. Den nya medicinska, framför allt medikamentella behandlingsgiv, som under senare år karakteriserat mentalsjukvården, har resulterat i att även större delen av det s. k. kronikerklientelet, d. v. s. sådana patienter som tidigare ansågs psykiskt icke förbättringsbara, numera är så förbättrade att de måste sysselsättas i någon form. Detta har i sin tur lett till att en kraftig utökning måst ske icke blott av särskilt för ändamålet organiserade arbetsterapilokaler utan även till att mera provisoriska utrymmen såsom dagrum, korridorutrymmen m. m. på vårdavdelningarna måst tagas i anspråk härför. Denna utveckling är personalkrävande bl. a. av den anledningen, att ej alla patienter på en avdelning av skilda skäl kan sysselsättas samtidigt, varför personal måste finnas för såväl dem som kan sysselsättas som för dem som kräver övervakning, t. ex. sängliggande. Då skötarpersonalen på vårdavdelningarna endast undantagsvis har särskild utbildning i arbetsterapi (4-månaderskursen), bör ett antal ambulerande terapeuter finnas för instruktion på vårdavdelningarna. Dylik personal saknas emellertid så gott som helt vid de flesta sjukhus. Ett av de största sjukhusen anmäler sålunda, att för 23 vårdavdelningar finns endast en ambulerande terapeut. F. n. skulle ett betydligt större antal patienter kunna sysselsättas än vad som är fallet, men brist på terapipersonal lägger hinder i vägen. Erfarenheten visar, att en terapeutiskt utbildad befattningshavare förmår effektivt handla högst 16—20 patienter. Härav följer att en högst avsevärd utbyggnad av arbets- och sysselsättningsterapi måste ske, därest alla

härför lämpade patienter skall kunna beredas sysselsättning. Några säkra uppgifter angående hur många procent av patienterna på ett sjukhus, som i genomsnitt kan sysselsättas, finns f. n. icke, men styrelsen tror sig kunna uppskatta antalet till 70 à 80 procent. Den genomsnittliga tiden för sysselsättning av patienterna torde uppgå till 4—5 timmar per patient och dag. Mot bakgrunden härav står det utan vidare klart, att de nuvarande resurserna för patienternas sysselsättning måste betecknas som otillräckliga.

Svårigheter föreligger fortfarande beträffande tillsättning av tjänster för förste skötare i arbetsterapi, vilka skall ha genomgått 4 månaders kurs i arbets- och sysselsättningsterapi. De första skötare, som har genomgått nämnda kurs och äger behörighet att inneha högre förmanstjänster, söker sig vanligen till lediga tjänster för överskötare och går därmed förlorade för arbetsterapin. För att inte arbets- och sysselsättningsterapin inom några år skall råka i den situationen, att befattningshavare med terapiutbildning saknas och tjänsterna följaktligen icke kan tillsättas, är det nödvändigt att andra utvägar prövas. Sedan 23 tidigare tjänster för arbetsterapeuter höjts till lönegrad 11 och givits tjänstebestämmelsen terapiföreståndare återstår vid statens mentalsjukhus nu endast tre tjänster för arbetsterapeuter. Två av dessa tjänster är förda på övergångsstat.

Enligt gällande behörighetsbestämmelser skall som villkor för innehav av tjänst som arbetsterapeut eller terapiföreståndare gälla att ha genomgått den vid slöjdföreningens skola i Göteborg anordnade utbildningen för arbetsterapeuter eller däremot svarande utbildning. Gällande kursplan vid slöjdföreningens skola omfattar ett läsår om 35 veckor. För avgångsbetyg från genomgången kurs fordras — förutom godkända vitsörd över kunskaper i läroämnena — även 7 månader av kursnämnden godkänd terapeutpraktik vid sjukhus.

Förutom de tre ovannämnda arbetsterapeuterna torde f. n. ingen av den terapiföreståndarna vid sjukhusen underordnade personalen vara behörig att inneha terapiföreståndartjänst. Då det enligt styrelsens uppfattning oundgängligen bör krävas, att innehavare av terapiföreståndartjänst fortsättningsvis har föreskriven utbildning, synes det styrelsen nödvändigt att tillskapa ett rekryteringsunderlag för terapiföreståndartjänsterna samt att kraftigt förstärka den kvalificerade arbetskraften inom arbetsterapin. Så vitt styrelsen kan finna står ingen annan utväg till hands än att på nytt inrätta ett antal tjänster, avsedda för arbetsterapeuter med föreskriven ettårig utbildning. Ett par direktioner har nu begärt dylika tjänster. Även om rekryteringssvårigheter f. n. föreligger beträffande arbetsterapeuter torde emellertid en viss ljusning i situationen kunna förväntas inom de närmaste åren, enär antalet utexaminerade arbetsterapeuter kommer att öka. Styrelsen har för avsikt att söka stimulera blivande arbetsterapeuter att praktisera på ett antal lämpligt belägna sjukhus. En förutsättning för anordnande av praktiktjänstgöring är emellertid att kvalificerade arbetsterapeuter

peuter finns så att praktikanterna kan få s. k. handledd praktik. Medel till arvode till praktikanter har styrelsen upptagit under anslaget till avlöning av icke-ordinarie personal.

Direktionerna hemställer om inrättande av tjänster för 8 arbetsterapeuter, 21 förste skötare och 27 skötare.

Styrelsen vill för sin del föreslå inrättande av 4 tjänster för arbetsterapeut i Ao 9 vid *Ulleråkers sjukhus*, 2 tjänster vid vardera av *Birgittas* och *Falbygdens sjukhus* samt 1 tjänst vid vart och ett av *Frösö*, *Mariebergs*, *Restads*, *Ryhovs*, *S:t Jörgens*, *S:t Lars'*, *S:ta Maria*, *S:t Sigfrids* och *Umedalens sjukhus* samt *Psykiatriska sjukhuset* eller sammanlagt 18 tjänster för arbetsterapeuter. Beträffande tjänster för förste skötare inskränker sig styrelsen till att föreslå, att 4 tjänster för skötare i arbetsterapi vid Sidsjöns sjukhus höjas till tjänster för förste skötare i Ao 10, enär det visat sig svårt att behålla kompetenta tjänsteinnehavare på grund av lönesättningen. Vid bifall till framställningen kan 4 tjänster för skötare indragas. Vidare föreslår styrelsen inrättandet av 32 tjänster för skötare i arbets- och sysselsättningsterapi för att möjliggöra en effektivare handledning av terapin på vårdavdelningarna.

Under senare år har ett antal sjukhus vid upprepade tillfällen begärt inrättande av tjänster för s. k. socioterapeuter. Dessa skulle bereda patienterna sysselsättning under den tid, då arbetsterapi icke bedrivs samt organisera och leda utflykter för patienterna, annan fritidsverksamhet, idrott m. m. Styrelsen har tidigare icke ansett sig böra tillstyrka framställningarna beroende på osäkerhet om verksamhetens utformning. På grund av de problem, som numera uppstått beträffande bl. a. de långtidsvårdade patienternas sysselsättning och underhållning på eftermiddagar och kvällar på såväl vardagar som sön- och helgdagar, har styrelsen funnit tiden inne att upptaga dessa äskanden till prövning.

I anslagsäskandena för nästkommande budgetår har nio direkttioner begärt inrättandet av sammanlagt 14 tjänster för s. k. socioterapeuter. Tjänsterna föreslås som regel inplacerade i Ao 10.

Styrelsen är nu beredd tillstyrka inrättandet av 10 tjänster för terapeuter för här avsedd verksamhet. Som kompetenskrav för innehav av dylik tjänst bör gälla, att vederbörande genomgått grundutbildning för mentalsjukvårdspersonal samt därjämte ådagalagt god organisationsförmåga och fallenhet för att leda idrott, annan rörelseterapi, bildningsverksamhet eller hobbyverksamhet m. m. Arbetstiden bör vara 42 timmar per vecka. Enligt styrelsens uppfattning bör arbetstiden förläggas så att terapeuten är i tjänst vissa eftermiddagar och kvällar samt i viss utsträckning även på sön- och helgdagar. Dessa befattningshavare bör främst ägna sig åt de långtidsvårdade patienterna. Vad beträffar tjänsternas benämning vill styrelsen icke förorda den av sjukhusen föreslagna »socioterapeut», bl. a. på grund av att benämningen i alltför ringa grad ger besked om veder-

börandes sysselsättning. Styrelsen föreslår i stället, att tjänstebenämningen blir »assistent för fritidssysselsättning» och att tjänsten placeras i Ae 10.

Styrelsen föreslår sålunda, att 1 tjänst som assistent för fritidssysselsättning i Ae 10 inrättas vid vart och ett av följande tio sjukhus, nämligen *Falbygdens, Furunäsets, Gullberna, Källshagens, Restads, S:t Maria, S:t Sigfrids, Sidsjöns, Ulleråkers* och *Mariebergs sjukhus*.

*Sammanfattningsvis* innebär styrelsens förslag till förstärkning av personalen för arbets- och sysselsättningsterapin vid egentliga mentalsjukhus inrättande av 64 nya tjänster, därav 18 arbetsterapeuter i Ao 9, 4 förste skötare i Ao 10, 10 assistenter för fritidssysselsättning i Ae 10, 13 skötare i Ao 8 och 19 skötare i Ae 8. Samtidigt föreslås, att 4 tjänster som skötare i Ao 8 indrages.

#### *Personal för familjevård och hjälpverksamhet samt öppen vård*

Direktionen för *Falbygdens sjukhus* hemställer om inrättande av 1 tjänst som föreståndare för familjevård och hjälpverksamhet. Familjevårdsverksamheten kommer att bli av utomordentlig betydelse för att avlasta sjukhuset de patienter, som annars icke kan (försöks-)utskrivras i avsaknad av egna hem eller anförvanter. Genom att familjevårdshemmen torde komma att ligga utspridda över praktiskt taget hela upptagningsområdet, är det nödvändigt med ytterligare en föreståndartjänst. Styrelsen tillstyrker, att 1 tjänst som föreståndare i Ao 13 inrättas vid sjukhuset.

Direktionen för *Furunäsets sjukhus* äskar ytterligare 1 tjänst för föreståndare. På grund av upptagningsområdets storlek — till arealen ungefär  $\frac{1}{4}$  av hela landets yta — blir hjälpverksamhetsresorna mycket tidsödande och besök kan därför ej genomföras i önskvärd utsträckning hos försöksutskrivna patienter. De försöksutskrivnas antal är stort och även familjevården är omfattande. Det är därför icke möjligt för de två nu befintliga föreståndarna att medhinna sina arbetsuppgifter. Styrelsen tillstyrker, att 1 tjänst som föreståndare i Ao 13 inrättas vid sjukhuset.

Direktionen för *Gådeå sjukhus* hemställer om inrättandet av 1 tjänst som föreståndare för familjevård och hjälpverksamhet. Sjukhuset saknar nu dylik tjänst. För att kunna skapa platser för nyintagning av patienter är det nödvändigt att få därtill lämpade inneliggande patienter utplacerade i familjevård. Anskaffning av familjevårdshem och tillsynen av i familjevården placerade patienter kräver en särskilt avdelad arbetskraft.

Under hänvisning till vad direktionen anfört samt till styrelsens förslag att förvandla Gådeå till primärsjukhus, tillstyrker styrelsen, att 1 tjänst för föreståndare i Ao 13 inrättas vid sjukhuset.

Direktionen för *Umedalens sjukhus* hemställer om inrättandet av 1 tjänst för föreståndare för hjälpverksamhet. Sjukhuset har ett jämförelsevis stort upptagningsområde och en folkmängd om cirka 321 000 personer, vilka är ojämnt fördelade inom stora glesbygdsområden. Resorna blir härigenom

tidskrävande, särskilt vintertid. Ett så rimligt krav som ett hembesök per patient och år för försöksutskrivna kan svårigen medhinnas. Därest ytterligare en föreståndartjänst funnes, skulle en uppdelning av upptagningsområdet kunna ske, vilket skulle medge en effektivisering av eftervården och en utvidgad förebyggande vård.

Styrelsen tillstyrker, att 1 tjänst för föreståndare i Ao 13 inrättas vid sjukhuset.

Vid flera mentalsjukhus har under de senaste åren börjat bedrivas öppen vård. Denna består däri, att sjukhusets samtliga läkare i mån av tid ägnar sig åt en systematisk eftervård av (försöks-)utskrivna patienter, vilka är bosatta så att de kan uppsöka sjukhuset. Läkarna på vårdavdelningarna deltagar i denna vård med efterkontroll av de patienter, som de haft ansvaret för på sjukhuset. Vissa direktioner har framställt önskemål om att tjänster som mottagningsskötare för den öppna vården måtte inrättas. Sålunda hemställer direktionerna vid *Sidsjöns, Sätters* och *Ulleråkers sjukhus* om inrättandet av vardera 1 tjänst för mottagningsskötare i Ao 12.

Styrelsen anser, att den påbörjade öppna vårdverksamheten är betydelsefull och bör utvecklas ytterligare. En särskild arbetsgrupp inom mentalsjukvårdsberedningen arbetar f. n. på ett förslag till utbyggande av denna vårdgren. Då det emellertid kan förutses, att en utbyggnad av den öppna vården kommer till stånd, tillstyrker styrelsen, att 1 tjänst som överskötare i Ao 12 med uppgift att tjänstgöra som mottagningsskötare inrättas vid vart och ett av nämnda sjukhus.

Styrelsen föreslår alltså inrättande av sammanlagt 4 tjänster som föreståndare i Ao 13 och 3 tjänster som överskötare i Ao 12.

### *Psykologer*

Nio direktioner har begärt sammanlagt 10 tjänster för psykologer och andra direktioner har begärt arvoden till avlönande av deltidsanställda psykologer.

Tjänster för psykologer finns f. n. vid sex mentalsjukhus. Inget sjukhus har mer än en dylik tjänst. De befintliga tjänsterna är alla placerade i Ae 21, d. v. s. i den lägre psykologkarriären. Innehavare av dylika tjänster benämnes vid kommunala sjukhus »biträdande psykolog» och innehavare av tjänst i Ae 25 »psykolog». De sistnämnda skall ha avlagt fil. lic.-examen.

De statliga mentalsjukhusen utgör numera det enda mer betydelsefulla kliniskt-psykologiska arbetsfält, som helt saknar psykologer med licentiatutbildning. Detta försämrar kvaliteten och bredden på det psykologiska arbetet. Bristen på tjänster för psykologer medför vidare, att de studerande — efter att ha orienterat sig om läget — väljer andra arbetsfält. Bristen på tjänster leder även till brist på praktikanttjänster, vilket i sin tur menligt inverkar på rekryteringen. Möjligheterna för psykologstuderande att erhålla önskvärd vuxenklinisk praktik i sin utbildning är därmed små. Av-

saknaden av tjänster för psykologer i Ae 25 motverkar även rekryteringen av biträdande psykologer. Erfarenheten från andra vuxenkliniska arbetsplatser visar, att det är lättare att få tjänster för biträdande psykologer tillsätta, om det redan finns psykolog. En faktor, som minskar möjligheterna att tillsätta tjänster, är sålunda den isolering, som drabbar den befattningshavare, som saknar kolleger med samma utbildning och arbetsuppgifter.

Rekryteringsläget ter sig numera i och för sig något ljusare än tidigare, enär en mycket markant ökning inträtt i antalet licentiander i ämnena psykologi och pedagogik. Dessutom sker en ökning av det antal av dessa, som avser att ägna sig åt psykologyrket.

Styrelsen föreslår under hänvisning till det anförda, att 1 tjänst för psykolog i Ae 25 inrättas vid vartdera av *Ulleråkers* och *S:t Lars' sjukhus*. Vid vart och ett av *S:t Jörgens*, *S:ta Maria*, *Ulleråkers* och *Umedalens sjukhus* föreslås vidare inrättande av 1 tjänst som biträdande psykolog i Ae 21.

För att stimulera psykologstuderande att efter avlagd examen söka psykologtjänster vid mentalsjukhusen avser styrelsen att uppmuntra dem till praktikanttjänstgöring vid vissa sjukhus. Medel till ersättning åt praktikanter kommer att upptagas under anslaget till avlöning av icke-ordinarie personal.

Vidare bör delposten för avlöning av arvodesanställda psykologer upptagas med oförändrat belopp.

Styrelsen föreslår alltså inrättande av 2 tjänster som psykolog i Ae 25 och 4 tjänster som biträdande psykolog i Ae 21.

### *Kuratorer*

Såsom styrelsen anført i samband med sina anslagsäskanden under de senaste budgetåren är kuratorsorganisationen vid mentalsjukhusen i behov av utbyggnad. För budgetåret 1962/63 tillfördes sjukhusen endast tre nya tjänster. På 24 mentalsjukhus finns nu sammanlagt 27 kuratorstjänster, vilket uppenbarligen är för litet med hänsyn till att antalet sjukvårdsläkaravdelningar vid dessa sjukhus uppgår till 76 med ett sammanlagt vårdplatsantal av 20 760. En undersökning vid ett kommunalt mentalsjukhus med 1 500 vårdplatser angående behovet av kuratorsverksamhet har givit vid handen, att cirka 87 procent av patienterna varit aktuella hos någon av sjukhusets sex kuratorer. Ej blott straffriförklarade patienter är i behov av kuratorshjälp utan även det långtidssjuka klientelet, i synnerhet i samband med försöksutskrivning av dessa patienter till hem för lättskötta psykiskt sjuka, familjevård etc. Antalet patienter per kurator torde tills vidare ej rimligen böra överstiga 400. Enligt mentalsjukvårdsdelegationens betänkande III angående mentalsjukvårdens planering och organisation bör varje överläkaravdelning ha en kurator. Delegationen har emellertid i sina beräkningar utgått från 280 vårdplatser som mall för en överläkar-

avdelning, varför vid en uppdelning av de befintliga 20 760 vårdplatserna på överläkaravdelningar om 280 platser, behovet av kuratorer skulle uppgå till 74. Oavsett beräkningsgrund synes behovet av kuratorer ännu på långt när icke täckt. Härtill kommer för övrigt behovet av kuratorer i hjälpverksamheten och sjukhusens öppna vård. Genom den alltjämt ökande utskrivningen vid sjukhusen har sålunda behovet av kuratorshjälp ökat för patienterna.

Det har visat sig, att rätt utnyttjade kuratorer är till god hjälp i läkarnas arbete och innebär en icke obetydlig avlastning i deras arbetsbörda. Vid sjukhus utan kuratorer eller med otillräckligt antal kuratorer måste läkare utföra en hel del av det arbete, som rätteligen skall utföras av kurator. Med hänsyn till den rådande läkarbristen synes det styrelsen mycket angeläget, att antalet kuratorstjänster vid sjukhusen utökas så att läkarna beredes lättnad i sin arbetsbörda.

För att underlätta rekryteringen till kuratorstjänsterna kommer styrelsen att anordna praktikanttjänstgöring vid de mentalsjukhus, som är belägna på orter, där socionomutbildning bedrivs. En förutsättning för att handledd praktik skall kunna givas dessa praktikanter är att tillräckligt antal kuratorstjänster finns vid ifrågavarande sjukhus. Styrelsen har under anslaget till icke ordinarie personal upptagit ett belopp för arvode till praktikanter för budgetåret 1963/64.

Direktionerna för *Birgittas, Ulleråkers* och *Umedalens sjukhus* har begärt sammanlagt 4 tjänster för kurator i Ae 15 och för kurator i Ae 13 begär direktionerna för *Birgittas, Falbygdens, Mariebergs, S:t Jörgens, S:t Lars', S:ta Maria, Sidsjöns* och *Säters sjukhus* sammanlagt 12 tjänster. Vissa av tjänsterna är avsedda för intagna patienter och vissa för hjälpverksamhet och familjevård.

Styrelsen finner det ytterst angeläget att i möjligaste mån avlasta läkarna och även sjukvårdspersonalen arbete av kurativ art. Styrelsen framhåller vidare i detta sammanhang att enligt vad som kommit till uttryck vid en överläggning med representanter för kuratorernas fackliga organisationer, socialinstitut m. fl. är en av orsakerna till rekryteringssvårigheterna till mentalsjukhusens kuratorstjänster den enorma arbetsbörda, som åvilar en ensam kurator vid ett sjukhus. Därest flera tjänster inrättades vid varje sjukhus, skulle — ansåg representanterna för de fackliga organisationerna m. fl. — också antalet sökande stiga.

Styrelsen föreslår inrättandet av följande tjänster för kuratorer, nämligen 1 tjänst som kurator i Ae 15 vid vart och ett av *Birgittas, Mariebergs, S:t Jörgens, S:ta Maria, Säters* och *Umedalens sjukhus*, vilka f. n. icke har tjänster i denna lönegrad. Vidare föreslår styrelsen inrättandet av 2 tjänster för kurator i Ae 13 vid vart och ett av *Falbygdens, S:t Lars', Sidsjöns* och *Ulleråkers sjukhus* samt 1 tjänst som kurator i Ae 13 vid vardera av *Birgittas* och *Mariebergs sjukhus*.

Styrelsen föreslår sålunda inrättande av sammanlagt 6 tjänster som kurator i Ae 15 och 10 tjänster som kurator i Ae 13.

### *Sjukgymnaster*

Tjänster för sjukgymnaster finns nu vid femton sjukhus. Nio sjukhus saknar sålunda allttjämt tjänst för sjukgymnast. Såsom styrelsen tidigare anfört är det icke tillfyllest med endast en tjänst per sjukhus. Arbetsbördan för en ensam sjukgymnast blir orimligt stor och detta torde bidra till att avskräcka sjukgymnaster från att söka tjänster vid statens mentalsjukhus. En rekryteringsbefrämjande åtgärd är därför enligt styrelsens uppfattning att öka antalet tjänster vid i första hand de större sjukhusen. Ökningen av patienter i de högre åldersgrupperna medför, att behovet av sjukgymnastisk behandling ständigt ökar.

Styrelsen föreslår, att följande sjukhus, vilka nu ej har någon tjänst för sjukgymnast, erhåller 1 tjänst för sjukgymnast i Ae 11/13 vardera, nämligen *Furunäsets, S:t Olofs, S:t Sigfrids, Sätters och Umedalens sjukhus*. Vidare föreslår styrelsen, att *S:t Lars'* och *Ulleråkers sjukhus* tillföres vardera två tjänster samt *S:ta Maria sjukhus* 1 tjänst. Sammanlagt föreslår styrelsen sålunda inrättandet av 10 tjänster som sjukgymnast i Ae 11/13.

Anslaget till extra arbetskraft, delposten för avlönande av arvodesanställda sjukgymnaster, föreslås upptaget med ett oförändrat belopp.

### *Sammanfattning*

Medicinalstyrelsens förslag beträffande sjukvårdspersonal för *befintliga vårdplatser* vid egentliga mentalsjukhus innebär sammanfattningsvis en *utökning* med 336 tjänster, nämligen 2 psykologer i Ae 25, 4 biträdande psykologer i Ae 21, 6 kuratorer i Ae 15, 1 föreståndare i Ao 14, 10 kuratorer i Ae 13, 4 föreståndare i Ao 13, 1 biträdande personalföreståndare i Ae 12, 12 överskötare i Ao 12, 7 överskötare i Ae 12, 5 laboratorieassistenter i Ae 11, 10 sjukgymnaster i Ae 11/13, 7 förste skötare i Ao 10, 10 assistenter för fritidssysselsättning i Ae 10, 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9, 18 arbetsterapeuter i Ao 9, 20 skötare i Ao 8, 29 skötare i Ae 8 och 189 avdelningsbiträden i Ae 5. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 1 förste skötare i Ae 10, 1 laboratoriebiträde i högst Ae 9 och 4 skötare i Ao 8. Vidare skulle 1 på *övergångsstat* uppförd tjänst som överskötare i Ao 10 *indragas*.

### *Läkar- och sjukvårdspersonal vid sjukhus för psykiskt efterblivna*

#### *Läkarpersonal*

Styrelsen föreslår, att överläkartjänsten vid *Vipeholms sjukhus* för den internmedicinska vården ordinariesättes fr. o. m. nästa budgetår.

### *Central sjukvårdspersonal*

Direktionen för *Vipeholms sjukhus* hemställer om dels 1 överskötare i Ao 12 för yttre arbeten, dels 1 överskötare i Ae 12 för internöverläkarens mottagning, dels ock 2 skötare i Ao 8 för laboratoriet. Beträffande förstnämnda tjänst anför direktionen, att möjlighet erbjudits att i mindre grupper sysselsätta vissa patienter utomhus med lekar och enklare arbeten och att denna form av sysselsättning visat sig mycket välgörande och stimulerande. För ledning härav och eventuellt även för ledning av städningsarbetet erfordras en överskötare för yttre arbeten. Direktionen anser en förstärkning av laboratoriepersonalen vara ofrånkomlig och föreslår, att nuvarande laboratoriepersonal frigöres från provtagning på de olika paviljongerna genom nyinrättande av ytterligare två skötartjänster med placering på laboratoriet. Denna personal är avsedd att gå runt på de olika avdelningarna och ta ordinarie prover samt i övrigt biträda i laboratoriearbetet.

Styrelsen finner det angeläget, att *Vipeholms sjukhus* tillföres de begärda tjänsterna och tillstyrker inrättandet av 1 tjänst som överskötare i Ao 12 för yttre arbeten, 1 tjänst som överskötare i Ae 12 för internöverläkarmottagningen och 2 tjänster som skötare i Ae 8 för laboratoriet.

### *Vårdavdelningspersonal*

Direktionen för *Västra Ny sjukhus* hemställer om 1 tjänst som överskötare i Ao 12 så att avdelningarna F och G med vardera 21 vårdplatser och f. n. sorterande under en överskötare erhåller var sin överskötare. Därvid skulle en avlastning av den stora intagningsavdelningen E med 43 platser kunna ske till fördel för patienterna. Denna avdelning kan f. n. ej beläggas helt, enär återbördade rymlingar och nyintagna patienter därstädes oroar övrigt klientel genom sina ofta grava primitivreaktioner. Vid den föreslagna omorganisationen skulle avdelningen kunna beläggas helt med lugnt äldre klientel och därmed utnyttjas bättre. En mindre intagningsavdelning skulle tillåta bättre tillsyn, bättre intensivterapi och mera individuell vård i anpassningsskedet.

Styrelsen finner denna omorganisation önskvärd och tillstyrker, att sjukhuset tillföres den begärda överskötartjänsten i Ao 12.

Medelbeläggningen per sjukvårdstjänst vid sjukhusen för psykiskt efterblivna överstiger alltså — med undantag för *Vipeholms sjukhus* — 3,0.

Direktionen för *Vipeholms sjukhus* hemställer om dels 12 skötare för intensifiering av gruppterapien utomhus, dels ock 24 avdelningsbiträden.

Styrelsen vitsordar, att patienterna skulle kunna aktiveras ytterligare genom en förstärkning av skötarpersonalen. Såsom angives i det följande väntas emellertid en planerad terapibygnad vid sjukhuset bli färdigställd under våren 1964. Då styrelsen under innevarande budgetår har för avsikt

att utarbeta en plan för samordning av olika former av arbetsterapi vid sjukhuset, anser styrelsen viss försiktighet nu böra iakttagas med anställande av ytterligare skötarpersonal. Vid sjukhuset har emellertid under renovering av en avdelning 6 skötare frigjorts för arbetsterapi. Dessa har därvid upparbetat sådan terapi för vissa patienter i erkännansvärd omfattning. Då det är i hög grad påkallat, att denna verksamhet fortsättes, när nyssnämnda avdelning färdigrenoverats, vill styrelsen för sin del förorda nyanställning av 6 skötare i A 8.

Styrelsen finner det vidare angeläget, att den påbörjade omläggningen av skötarnas arbetsuppgifter fullföljes så att skötarna alltmera kan tagas i anspråk för aktivering av patienterna. Ytterligare avdelningsbiträden bör därför anställas. Styrelsen anser sig dock böra inskränka sig till att beräkna ytterligare 12 avdelningsbiträden, varigenom varje avdelning skulle erhålla 2 sådana biträden.

Direktionen för *Västra Marks sjukhus* begär 4 tjänster som skötare. Såsom motiv anföres, att intagningen av svårskötta patienter kan väntas öka och detta gäller såväl det yngre psykopatklientelet, vilket i ökat antal rekryteras bland asociala ungdomar i de nuvarande stora ungdomskullarna, som de hjärnskadade. De senare kommer att bli föremål för intensifierad sjukgymnastisk behandling, vilken möjliggöres av de nya gymnastiklokaler samt av regelbunden ortopedisk konsultation. Även en nyligen påbörjad skolundervisning på sjukhuset kan väntas kräva ökad skötersketillsyn av patienterna i skolsalen, då denna verksamhet, som tillvunnit sig intresse bland patienterna, ytterligare vidgas. Därjämte hemställer direktionen om ytterligare 3 avdelningsbiträden; ett till envar av de avdelningar, som ännu saknar sådan arbetskraft.

Styrelsen anser förslagen motiverade och tillstyrker, att sjukhuset tillföres 4 tjänster som skötare i A 8 och 3 tjänster som avdelningsbiträde i Ae 5.

Direktionen för *Västra Ny sjukhus* hemställer om ytterligare 7 avdelningsbiträden, ett till varje vårdavdelning. Därvid skulle skötarpersonalen kunna utnyttjas i större utsträckning för arbetsuppgifter, som den blivit utbildad för och sättas in bland patienternas arbetsgrupper.

Styrelsen, som finner framställningen motiverad med hänsyn till den relativt ringa personaltätheten vid sjukhuset med dess ur vårdsynpunkt besvärliga klientel, tillstyrker inrättandet av 7 avdelningsbiträdestjänster i Ae 5 vid sjukhuset.

För *Salberga sjukhus* bör i enlighet med direktionens framställning inrättas 2 avdelningsbiträdestjänster i Ae 5.

#### *Personal för arbets- och sysselsättningsterapi*

Direktionen för *Källshagens sjukhus* hemställer — i vad avser specialavdelningen för psykiskt efterblivna — om anställande av 1 skötare i arbetsterapi. Under senare år har sjukhusets patienter kunnat sysselsättas i

allt högre grad och initiativ har tagits för att sysselsätta patienterna i lättare industriellt tempoarbete. Med hänsyn härtill tillstyrker styrelsen inrättande av den begärda skötartjänsten.

Direktionen för *Salberga sjukhus* upprepar sin hemställan från föregående år om 1 tjänst som terapiföreståndare, varvid föreslås, att den befintliga tjänsten som förste skötare inom arbetsterapin omändras till tjänst som terapiföreståndare. Styrelsen vitsordar, att en mycket omfattande arbetsterapi numera bedrivs vid sjukhusets fyra olika verkstadslokaler. Sju befattningshavare är helt sysselsatta inom arbetsterapin, varjämte ytterligare några skötare har sin tjänstgöring delvis förlagd till verkstäderna. Styrelsen anser sig böra tillstyrka inrättande av 1 tjänst som terapiföreståndare i Ao 11 i utbyte mot 1 tjänst som förste skötare i Ao 10.

Direktionen för *Västra Ny sjukhus* anför, att personalen för arbets- och sysselsättningsterapin måste ytterligare avpassas till den inledda övergången från sysselsättningsterapi till mera kvalificerad arbetsterapi. Sjukhuset har redovisat en ökande aktivitet inom grenen arbetsterapi men saknar dock den samordnande kraften på området, vilket kommer att vålla avsevärda svårigheter i framtiden. Arbetsanskaffningen, sammanlänkning- en av verkstädernas arbetsinsatser och redovisningen av patienternas ackordsbundna prestationer till sjukhuskontoret måste åligga den samlande ledaren för arbetsterapin. Direktionen hemställer därför om 1 terapiföreståndare i Ao 11.

Direktionen anför ävenledes, att fritidsproblemen på sjukhuset ej sällan tar sig uttryck i oöverlagda rymningar. Det synes direktionen nödvändigt, att en tjänst för fritidssysselsättning inrättas.

Styrelsen anser det angeläget, att sjukhuset erhåller berörda arbetskrafter och hemställer, att sjukhuset tillföres 1 terapiföreståndare i Ao 11 och 1 assistent för fritidssysselsättning i Ae 10.

#### *Personal för familjevård och hjälpverksamhet*

Direktionen för *Västra Ny sjukhus* upprepar sitt föregående budgetår framförda förslag om 1 tjänst som föreståndare i Ao 13. För sjukhusets familjevård och hjälpverksamhet står endast sjukhusets socialkurator till förfogande. Familjevården har sommartid omfattat 20 och under vintern 14 patienter. Vårdformen kan med säkerhet utökas och förfrågningar om arbetskraft har ställts till sjukhuset från närliggande kommuner. Familjevården kan dock i fortsättningen icke bedrivas nöjaktigt utan tillgång till en föreståndare. Styrelsen finner det liksom föregående år angeläget, att sjukhuset erhåller möjlighet att utbygga sin familjevård och föreslår, att sjukhuset tillföres 1 tjänst som föreståndare i Ao 13.

#### *Psykologer*

I samband med de utredningar, som företogs år 1956 rörande förhållandena på *Källshagens sjukhus*, föreslogs en serie provisoriska förbättrings-

åtgärder. Bl. a. framfördes idén om en ny anstaltsform för cirka 35 patienter på sjukhuset som skulle få karaktären av en försöksavdelning där behandling skulle ges och forskning bedrivas. Till en sådan försöksverksamhet skulle utväljas en patientkategori, som var mest likartad ungdomsvårdsskolornas klientel och som skulle ges jämförbar vård. Tanken togs upp i 1957 års statsverksproposition och riksdagen beviljade medel till avlöning åt en läkepedagog i Cg 31, en kurator i Cg 18 samt en arvodesanställd psykolog, vilka tillsammans med en av läkarna skulle tjänstgöra såsom behandlingsteam för ifrågavarande klientel.

Sedan läkepedagog anställt har emellertid en viss förändring av klientelet skett. På grund av *Salberga sjukhus'* goda möjligheter att differentiera klientelet och bereda olika arbetsalternativ har patienter med större förutsättningar att tillgodogöra sig en intensiv medicinsk-psykologisk behandling i första hand placerats på denna anstalt. Detta har i sin tur lett till att Källshagens sjukhus numera till övervägande del vårdar äldre och mindre högtstående psykiskt efterblivna, medan Salberga sjukhus omhändertagit det yngre klientelet. Någon försöksavdelning av det slag som föreslogs 1956 har dessutom ej kommit till stånd på Källshagens sjukhus, enär lokalfrågan inte kunnat lösas tillfredsställande. Det har även visat sig omöjligt att få kompetent psykologisk arbetskraft till sjukhuset. På Salberga sjukhus har man större möjligheter att få en biträdande psykologtjänst tillsatt med kompetent psykolog. Genom den redan förefintliga tillgången på klinisk psykolog i Uppsala kan en biträdande psykolog på Salberga sjukhus icke endast få medicinsk handledning på sjukhuset utan även psykologisk.

Med hänsyn till det anförda föreslår styrelsen, att försöksverksamheten vid Källshagens sjukhus överflyttas till Salberga sjukhus. Läkepedagogtjänsten bör därför överföras till Salberga sjukhus. För att viss del av dennes arbete skall kunna fortsätta föreslås, att arvode beräknas för 1 särskollärare vid Källshagens sjukhus.

Direktionen för *Vipeholms sjukhus* meddelar, att psykologistuderande vid Lunds universitet vid enstaka tillfällen utfört olika testningar av patienter. Detta har visat sig vara ett värdefullt komplement till de psykiatriska undersökningarna. En väsentlig utvidgning av verksamheten är dock önskvärd, varför direktionen hemställer om inrättande av 1 tjänst som biträdande psykolog i Ae 21. Styrelsen biträder framställningen.

Direktionen för *Västra Marks sjukhus* hemställer om 1 psykolog med arvode, medan direktionen för *Västra Ny sjukhus* begär oförändrat belopp av 3 000 kr. för arvode till psykologer.

Styrelsen tillstyrker arvodesanställning av psykologer vid dessa sjukhus.

### *Sjukgymnaster*

Direktionen för *Vipeholms sjukhus* anför, att endast en befattning som sjukgymnast är inrättad vid sjukhuset. Bland ifrågavarande patientmate-

rial med kroppsliga defekter, deformiteter, pareser och atrofier är dock behovet av sjukgymnastik synnerligen stort, varför ytterligare en sjukgymnastbefattning begäres.

Direktionen för *Västra Marks sjukhus* upprepar sin framställning från föregående år om anställande av en sjukgymnast. Tjänsten anses numera som helt outhärlig, när sjukgymnastiklokalen står färdig och ett givande samarbete inletts med länslasarettets ortopediska läkare.

Styrelsen föreslår, att 2 tjänster för sjukgymnast i Ae 11/13 inrättas och tilldelas ifrågavarande sjukhus.

#### *Diverse personal*

Direktionen för *Västra Marks sjukhus* anför, att den skolmässiga undervisningen för många patienter är en viktig del i rehabiliteringsarbetet. Vid strävandena att placera patienterna i arbeten utom sjukhuset har deras bristfälliga skolunderbyggnad visat sig hindersam. Föräldrar till patienter i tonåren har uttalat önskemål om skolundervisning för sina döttrar. Under april—maj 1962 har sjukhuset lyckats förvärva en skolad kraft för detta uppdrag, en särskollärlarinna, och de vunna erfarenheterna har varit så lovande, att direktionen äskar en tjänst som förskollärlarinna.

Styrelsen anser för sin del, att erfarenheterna från Källshagens sjukhus i fråga om pedagogisk rehabilitering varit mycket goda. Vid *Västra Marks sjukhus* synes en särskollärlarinna vara den för ändamålet mest lämpliga befattningshavaren. Styrelsen, som i denna fråga samrått med skolöverstyrelsen, hemställer därför, att *Västra Marks sjukhus* tillföres en lärare i kunskapsämne i Ae 16.

*Sammanfattningsvis* innebär medicinalstyrelsens förslag beträffande läkar- och sjukvårdspersonal vid sjukhus för psykiskt efterblivna *inrättande* av 48 tjänster, nämligen 1 biträdande psykolog i Ae 21, 1 lärare i kunskapsämne i Ae 16, 1 föreståndare i Ao 13, 2 överskötare i Ao 12, 1 överskötare i Ae 12, 2 sjukgymnaster i Ae 11/13, 2 terapiföreståndare i Ao 11, 1 assistent för fritidssysselsättning i Ae 10, 4 skötare i Ao 8, 9 skötare i Ae 8 och 24 avdelningsbiträden i Ae 5. Samtidigt skulle 1 förste skötare i Ao 10 *indragas*. Vidare skulle 1 tjänst som överläkare i Be 1 för internmedicin ordinarie sättas.

#### *Kontorspersonal för samtliga sjukhus*

Den fortgående ansvällningen av den ekonomiska förvaltningen vid sjukhusen har haft till följd, att sjukhusintendenterna fått allt större svårigheter att hinna med sina uppgifter. Antalet tjänster för biträdande kvalificerade förvaltningstjänstemän har visat sig otillräckligt. I det nuvarande läget med brist på utbildad kontorspersonal är det dessutom synnerligen svårt för sjukhusen att med framgång hävda sig i konkurrensen om den goda arbetskraften.

Erfarenheten från de senaste årens verksamhet har också visat, att sjukhusintendenterna på grund av andra betydelsefulla uppgifter icke har möjlighet att ägna tillräcklig tid åt organisations- och rationaliseringsarbete.

Särskilt för personal- och avlöningsgöromålen behövs en kvalitativ förstärkning av kontorspersonalen. Styrelsen föreslår därför, att vid de sjukhus, där dessa göromål nu åvilar kassör eller assistent i Ao 13, inrättas en tjänst som assistent i Ao 15 i utbyte mot den tidigare tjänsten. Detta innebär, att 14 kassörs- och 3 assistenttjänster i Ao 13 skulle ersättas med 17 assistenttjänster i Ao 15.

Vid de större och en del av de medelstora sjukhusen biträdes intendenten på kontoret närmast av fyra eller tre assistenter (kassören medräknad). Då denna organisation synes vara ändamålsenlig, anser styrelsen att utbyte av en kontoristtjänst mot en assistenttjänst bör genomföras även på återstående medelstora sjukhus, nämligen *S:ta Gertruds, Sidsjöns, Frösö, Furunäsets, Gullberna, Falbygdens, S:t Jörgens, Källshagens* och *Vipeholms sjukhus*. Styrelsen föreslår därför, att 9 tjänster som kontorist i Ae 9 utbytes mot 9 tjänster som assistent i Ae 13.

Förvaltningen och redovisningen av patienternas privata medel har under senare år blivit alltmer omfattande. Den åvilar nu de i fråga om dessa göromål utbildade föreståndarna. Förvaltningen har på vissa håll kommit att nästan helt ta föreståndarnas arbetstid i anspråk.

För att komma till rätta med denna mindre goda organisation har styrelsen sedan något år försöksvis vid ett antal sjukhus överflyttat förvaltningen till en särskild redogörare med kontorsutbildning, underställd sjukhusintendenten. Systemet synes vara ändamålsenligt, varför styrelsen ämnar införa det vid samtliga sjukhus. Arten av göromålen kräver, att redogöraren bör inneha lägst kontorists ställning. Styrelsen föreslår därför, att 27 tjänster som kontorist i Ae 9 inrättas för ändamålet.

Styrelsen har i de senaste årens anslagsäskanden uttalat, att överläkarnas och biträdande överläkarnas skrivbiträden med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalificerade art bör vara kanslibiträden och i konsekvens härmed tillstyrkt framställningar från direktionerna om sådana tjänster. I personalförteckningen för mentalsjukhusen finns f.n. sammanlagt 128 tjänster som överläkare och biträdande överläkare. Av dessa biträdes sjukhuschefen vid de 21 större och medelstora sjukhusen samt överläkaren vid rp-avdelningen vid Psykiatriska sjukhuset av en kontorist. För övriga 107 överläkare och biträdande överläkare finnes inrättade 75 tjänster som kanslibitråde. För att få en likformig organisation genomförd över hela linjen föreslår styrelsen, att 32 tjänster som kanslibitråde inrättas.

Vid bifall till styrelsens i det föregående framlagda förslag om inrättande av 3 tjänster som överläkare och 5 tjänster som biträdande överläkare, föreslås även 8 tjänster som kanslibitråde åt dessa läkare. Sammanlagt skulle sålunda 40 kanslibiträdestjänster inrättas.

Av de härigenom friställda tjänsterna som kontorsbiträde eller biträde för skriv- och kontorsgöromål bör ett visst antal stå till styrelsens förfogande för att tilldelas de sjukhus, där behovet av utökning av denna personalgrupp bedömes vara trängande. Direktionerna har hemställt om ett ökat antal kontors- och skrivbiträden under framhållande av att skrivhjälp behövs i utökad omfattning bl. a. för läkare, kuratorer, instruktions-sköterskor samt för kontoren. Av erfarenhet vet styrelsen, att behovet av skrivhjälp ökar i takt med utökningen av kvalificerade tjänster. Styrelsen anser det nödvändigt, att detta behov kan täckas. Till en del har detta hittills skett genom att styrelsen i viss mån kunnat ställa medel till sjukhusens förfogande för anställande av extra kontorspersonal. Under det senaste budgetåret har sammanlagt 222 000 kr. förbrukats härför. Anställningsformen ter sig dock mindre lockande och medför ständiga ombyten av tjänstemän. Styrelsen hemställer därför, att minst 30 tjänster för skriv- och kontorsgöromål får behållas medan 7 sådana tjänster kan indragas.

Av nuvarande innehavare av icke-ordinarie tjänster som biträde för skriv- och kontorsgöromål torde 10 den 1 juli 1963 ha uppnått av Kungl. Maj:t föreskriven anställningstid för erhållande av ordinarie tjänst. Styrelsen föreslår utbyte av dessa tjänster mot tjänster som kontorsbiträde i Ao 5.

*Sammanfattningsvis* innebär styrelsens förslag beträffande kontorspersonalen, att 17 assistenter i Ao 15, 9 assistenter i Ae 13, 27 kontorister i Ae 9, 40 kanslibiträden i Ae 7 och 10 kontorsbiträden i Ao 5 skulle *tillkomma*. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 14 kassörer i Ao 13, 3 assistenter i Ao 13, 9 kontorister i Ae 9 och 17 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 2—Ae 5.

### *Ekonomipersonal för samtliga sjukhus*

#### *Personal i verkstäder och arbetssalar*

I enlighet med av Kungl. Maj:t den 2 maj 1958 meddelat uppdrag har inom styrelsen verkställts utredning rörande maskinavdelningarnas vid statens mentalsjukhus arbetsuppgifter och personalorganisation. Hittills har fastställts personalorganisation för maskinavdelningarna vid 17 mentalsjukhus.

Styrelsen lämnar nu förslag till personalorganisation för nio av de återstående tio sjukhusen, nämligen Ulleråkers, S:ta Maria, S:t Lars', Ryhovs, Sätters, Birgittas, Sundby, Falbygdens och Vipeholms sjukhus, i förekommande fall med sekundäravdelningar. För Furunäsets sjukhus är styrelsen icke heller i år beredd att föreslå en ny organisation på grund av att genomgripande förändringar i värmeförsörjningen vid detta sjukhus fortfarande överväges. Styrelsen har upprättat sina förslag efter samråd med represen-

tanter för bl. a. byggnadsstyrelsen, centrala sjukvårdsberedningen och mentalsjukvårdsberedningen.

Utöver den fasta maskinpersonalen vid sjukhusen bör det enligt styrelsens mening finnas ett antal maskinisttjänster, vilkas innehavare vid behov kan vikariera för den ledande maskinpersonalen vid sjukhusen. Vid semestrar, tjänstledighet för sjukdom m. m. för den kvalificerade maskinistpersonalen finns i bästa fall på varje sjukhus nu endast en man, som helt behärskar panncentralen med tillhörande anläggningar. När det på platsen icke funnits kompetent vikarie, har styrelsen varit nödsakad att till förfång för hemsjukhuset beordra maskinist att tjänstgöra på annat sjukhus. Vid de ständigt förekommande utredningarna och moderniseringarna på det tekniska området inom sjukhusen tas maskinchefernas arbetstid i anspråk i en utsträckning, som vållar allvarligt avbräck i deras ordinarie arbete. Enligt styrelsens mening borde det, i varje fall vid de större sjukhusen, egentligen finnas två biträdande ansvarsmän. Styrelsen är dock medveten om att bristen på sjiöingenjörer gör det mindre troligt, att man inom överskådlig tid skulle kunna besätta flera maskinisttjänster på många av våra mentalsjukhus. Vid sökandet av en utväg ur den rådande bekymmersamma situationen har styrelsen därför tills vidare stannat för att föreslå, att till styrelsens förfogande ställes 4 tjänster som förste maskinist i Ag 13, varvid styrelsen avser att i första hand stationera dem vid de största anläggningarna. Innehavarna av dessa tjänster skulle av styrelsen kunna disponeras för att vid behov av vikarie på sjukhusen tjänstgöra, där hjälp är mest angelägen, samt för att avlasta den ordinarie maskinistpersonalen vid utredningar och dylikt.

Beträffande personalorganisation för maskinavdelningarna vid de särskilda sjukhusen framlägger styrelsen följande förslag.

*Ulleråkers sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 19, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 7 reparatörer i Ao 9, 4 värmeskötare i Ao/Ae 8 och 2 eldare i Ae 7.

Styrelsen anför, att den pågående omdaning av sjukhuset givetvis bör medföra, att organisationen blir föremål för en ny översyn inom de närmaste åren.

*S:ta Maria sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 19, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 7 reparatörer i Ao 9, 2 värmeskötare i Ao/Ae 8 och 1 eldare i Ae 7.

En förutsättning för den föreslagna organisationen är att planerade tekniska förändringar i sjukhusets eldningsutrustning blir genomförda. Organisationens synes dock kunna genomföras successivt under nästa budgetår.

*S:t Lars' sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 19, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 6 reparatörer i Ao 9, 3 värmeskötare i Ao/Ae 8 och 1 eldare i Ae 7.

*Ryhovs sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 19, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 4 reparatörer i Ao 9, 3 värmeskötare i Ao/Ae 8 och 1 eldare i Ae 7.

Så snart automatisering av driften av ångcentralen genomförts bör antalet värmeskötare/eldare minskas med 2.

*Säters sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 19, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 4 reparatörer i Ao 9, 2 värmeskötare i Ao/Ae 8 och 1 eldare i Ae 7.

Planerad upprustning och modernisering av panncentralen vid Säters sjukhus beräknas vara färdig tidigast under år 1964. Styrelsen anser sig ändock redan nu böra föreslå ovanstående omorganisation och avser att täcka ytterligare arbetskraftsbehov genom anslag för anställande av extra arbetskraft.

*Sekundäravdelningen i Pärby:* 1 förste reparatör i Ao 10 och 2 värmeskötare i Ao/Ae 8.

*Sekundäravdelningen i Olofsfors:* 1 förste reparatör i Ao 10, 1 värmeskötare i Ao 8 och 1 eldare i Ae 7.

*Birgittas sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 19, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 4 reparatörer i Ao 9, 2 värmeskötare i Ao/Ae 8 och 1 eldare i Ae 7.

*Sundby sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 17, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 4 reparatörer i Ao 9, 2 värmeskötare i Ao/Ae 8 och 1 eldare i Ae 7.

*Sekundäravdelningen i Rosöga:* 1 förste reparatör i Ao 10 och 1 värmeskötare i Ao/Ae 8.

*Sekundäravdelningen i Ribbingelund:* 1 förste reparatör i Ao 10 och 1 värmeskötare i Ao/Ae 8.

*Falbygdens sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 17, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 2 reparatörer i Ao 9 och 2 värmeskötare i Ae 8.

*Vipeholms sjukhus:* 1 maskinchef i Ao 17, 1 förste maskinist i Ao 13, 2 förste reparatörer i Ao 10, 3 reparatörer i Ao 9, 3 värmeskötare i Ao/Ae 8 och 1 eldare i Ae 7.

Avsaknaden av en tjänst som förste maskinist vid sjukhuset skapar av skäl, som styrelsen anför i det föregående om behovet av kvalificerad maskinistpersonal, ett osäkerhetstillstånd som är betänkligt. Styrelsens förslag innebär, att den från innevarande budgetår inrättade tjänsten som maskinförman utbytes mot en tjänst som förste maskinist.

Utöver den reguljära personalorganisationen har sjukhusen anställt extra arbetskraft inom maskinavdelningarna. Under budgetåret 1961/62 förbrukades av anslaget till extra arbetskraft för detta ändamål vid nu redovisade sjukhus sammanlagt 69 500 kr. I samband med genomförandet av den föreslagna organisationen bör denna extra arbetskraft kunna avvecklas.

Styrelsen räknar med att anslaget till extra arbetskraft under nästa budgetår härigenom kan minskas med 25 000 kr.

Vid *Gullberna sjukhus* är två reparatörer placerade i Ag 9 och en eldare i Ag 7. Enär personalorganisationen för sjukhusets maskinanläggning fastställts fr. o. m. innevarande budgetår föreslår styrelsen, att — såsom vid övriga sjukhus — reparatörerna placeras i Ao 9 och eldaren i Ae 7.

Vid *Falbygdens sjukhus* är hantverksföreståndartjänsten på skrädderiverkstaden extra ordinarie. Samma är förhållandet med hantverkartjänsterna inom samma arbetsområde på detta och *Gullberna sjukhus*. På sistnämnda sjukhus är även hantverksföreståndaren på skomakeriverkstaden extra ordinarie. Styrelsen biträder förslag från sjukhusens direktioner om utbyte av dessa tjänster på skrädderiverkstaden mot ordinarie men är f. n. icke beredd tillstyrka motsvarande framställning beträffande skomakeriverkstaden. Styrelsen har icke heller något att erinra mot ett förslag från direktionen för *Falbygdens sjukhus* om indragning av en tjänst som hantverksföreståndare och en tjänst som hantverkare, avsedda för skomakeri, enär denna arbetsterapiform icke förekommer på sjukhuset.

Då en skötartjänst på grund av brist på sömmerskebiträden vid *Birgittas sjukhus* kommit att bli helt ianspråktagen för lagningsarbeten på en av vävsalarna, föreslår styrelsen, att en tjänst som ekonomibiträde i Ae 5 för sömnad inrättas vid detta sjukhus.

Direktionen för *Gullberna sjukhus* hemställer, att 2 tjänster som sömmerska eller väverska i Ae 6 utbytes mot tjänster i Ao 6. Styrelsen biträder förslaget.

### *Personal i kök och servering*

Styrelsen tillstyrker ett förslag från direktionen för *Falbygdens sjukhus* om utbyte av tjänsten som biträdande köksföreståndare i Ae 10 mot tjänst i Ao 10.

Direktionen för *S:t Olofs sjukhus* hemställer ånyo om inrättandet av 1 tjänst som biträdande köksföreståndare i Ao 10. För att rätt tillvarata de möjligheter till ett gott kosthåll, som föreligger på sjukhuset, bör den sakkunniga ledningen av köksarbetet förstärkas. Styrelsen tillstyrker därför framställningen.

Däremot kan styrelsen icke biträda yrkanden från andra sjukhus om förstärkningar av kökspersonalen. Som styrelsen anförde i fjolårets *petita* bör man utnyttja de möjligheter till rationaliseringar, som erbjudes genom användande av halvfabrikat och färdigberedda livsmedel från livsmedelsindustrin. De hittills gjorda försöken med inköp av färdigskalad potatis tyder på att en till två köksbiträdestjänster kan indragas eller friställas för andra arbetsuppgifter på varje sjukhus, om sådan potatis användes. De priser, som erbjudits, har varit fördelaktiga. Liknande erfarenheter har man

beträffande inköp av filead fisk, saft och sylt, styckat kött, potatismospulver, djupfrysta varor såsom spenat och gröna ärtor etc.

De tjänster, som friställes genom rationaliseringarna, är styrelsen dock icke nu beredd att föreslå till indragning. I första hand bör sådana tjänster användas för att täcka bortfallet av patientarbetskraft i köken, som f. n. torde motsvara sammanlagt ett 30-tal ekonomibiträdestjänster. I rationaliseringsarbetet ingår också att göra maten så serveringsklar som möjligt i centralköket dels för att avlasta sjukvårdspersonalen detta arbete, dels för att det såväl ur kvalitets- som kostnadssynpunkt är nödvändigt, att kosten står under sakkunnig kontroll tills den serveras.

### *Personal i förråd*

Förste förrådsmanen vid *Falbygdens sjukhus* bör liksom motsvarande tjänstemän vid övriga sjukhus vara placerad på ordinarie stat. Styrelsen föreslår därför, att 1 tjänst som förste förrådsman i Ae 10 indrages och ersättes med 1 tjänst i Ao 10.

Direktionen för *Furunäsets sjukhus* hemställer om inrättande av en tjänst som förrådsman vid sjukhuset. Med hänsyn till det genom utbyggnaden av sjukhuset ökade patientantalet och till nu redovisade önskemål vid sjukhuset att överföra vissa transportuppgifter från sjukvårdspersonal till förråds- och transportpersonal tillstyrkes framställningen.

### *Personal för städning*

Tillkomsten av nya lokaler har medfört ökat behov av städerskor vid sjukhusen. Ett flertal sjukhus har därför föreslagit nya tjänster för ekonomibiträden i Ae 5 för städning. Då man inom det enskilda näringslivet i allt större utsträckning anlitar städföretag för olika städningsuppgifter (fönsterputsning, storstädning och även daglig städning) bör sjukhusen undersöka, om det icke vore fördelaktigt att ersätta eller komplettera den egna städningsorganisationen med städning på entreprenad. Tills så skett bör styrelsen ha möjlighet att från posten för avlönande av extra arbetskraft bevilja medel för anställande av extra städerskor. Styrelsen föreslår, att posten för detta ändamål uppräknas med 50 000 kr.

### *Personal för trädgård och jordbruk*

Styrelsen tillstyrker en hemställan från *Gullberna sjukhus*, att tjänsten som trädgårdsmästare i Ae 11 därstädes utbytes mot en tjänst i Ao 11.

Ladugården på *Västra Ny sjukhus* med en besättning på nära 100 djur skötes f. n. av en förste förman på övergångsstat och en ladugårdsarbetare med avlönning enligt kollektivavtal. För arbetet i svinstallet på samma sjukhus med en besättning på ca 70 djur ansvarar en arbetare med avlönning enligt kollektivavtal. Direktionen föreslår att två tjänster som jordbruks-

biträde i Ae 7 inrättas för de båda arbetarna. Förslaget tillstyrkes av styrelsen.

### *Indragning av vissa tjänster*

På grund av olika åtgärder m. m. under de senaste åren kan, oberoende av vad styrelsen föreslagit i det föregående, följande nio tjänster indragas, nämligen 1 hantverkare i Ao 9, 2 vaktmästare i Ae 7, 1 vaktmästare i Ag 7, 1 jordbruksbiträde i Ae 7, 1 eldare i Ae 7, 1 kokerska i Ao 6, 1 kokerska i Ao 5 och 1 kokerska i Ae 5.

Till följd av innehavarnas avgång kan följande på övergångsstat förda tjänster indragas, nämligen 2 hantverksföreståndare i Ao 9, 2 reparatörer i Ao 9, 1 yrkesmästare i Ao 9, 1 föreståndare för djurstall i Ao 8 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4.

### *Sammanfattning*

Styrelsens förslag beträffande ekonomipersonalen innebär en *utökning* med 1 förste maskinist i Ao 13, 4 förste maskinister i Ag 13, 1 hantverksföreståndare i Ao 11, 1 trädgårdsmästare i Ao 11, 2 biträdande köksföreståndare i Ao 10, 1 förste förrådsförman i Ao 10, 9 reparatörer i Ao 9, 2 hantverkare i Ao 9, 1 värmeskötare i Ao 8, 1 förrådsman i Ao 7, 2 jordbruksbiträden i Ae 7, 2 eldare i Ae 7, 2 sömmerskor/väverskor i Ao 6 och 1 ekonomibiträde i Ae 5. Samtidigt skulle ifrågavarande personal *minskas* med 1 maskinförman i Ao 11, 2 hantverksföreståndare i Ae 11, 1 trädgårdsmästare i Ae 11, 1 förste förrådsman i Ae 10, 1 biträdande köksföreståndare i Ae 10, 1 reparatör i Ae 9, 2 reparatörer i Ag 9, 1 hantverkare i Ao 9, 3 hantverkare i Ae 9, 11 värmeskötare i Ao 8, 9 värmeskötare i Ae 8, 6 eldare i Ae 7, 1 eldare i Ag 7, 1 hantverkarbiträde i Ae 7, 2 vaktmästare i Ae 7, 1 vaktmästare i Ag 7, 1 jordbruksbiträde i Ae 7, 2 sömmerskor/väverskor i Ae 6, 1 kokerska i Ao 6, 1 kokerska i Ao 5 och 1 kokerska i Ae 5. Vidare skulle *till övergångsstat överföras* 1 reparatör i Ao 9 och 1 värmeskötare i Ao 8. På *övergångsstat* redan förda tjänster skulle *minskas* med 2 hantverksföreståndare i Ao 9, 2 reparatörer i Ao 9, 1 yrkesmästare i Ao 9, 1 föreståndare för djurstall i Ao 8 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4.

### *3. Personal vid rättspsykiatriska avdelningar*

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 26 januari 1962 uppdragit åt medicinalstyrelsen att i samråd med fängvårdsstyrelsen överväga de närmare åtgärder som erfordras för att, med utnyttjande av tillgängliga personella och lokala resurser, sammanföra den nuvarande tudelade rättspsykiatriska organisationen till en gemensam organisation, har styrelsen den 1 juni 1962 framlagt förslag i ärendet. I avvaktan på Kungl. Maj:ts ställningstagande till ifrågavarande förslag har styrelsen räknat med oför-

ändrad personalorganisation vid de rättspsykiatriska avdelningarna under nästkommande budgetår.

#### *4. Löneregleringar*

Kostnaderna för de enligt proposition 1962:169 genomförda löneregleringarna beräknas uppgå till 1 145 000 kr.

#### *5. Vikarieavlöningar m. m.*

##### *Vikarielöner*

Kostnaderna för vikarier på de av styrelsen föreslagna nya tjänsterna kan beräknas till i runt tal 1 500 000 kr.

##### *Avlöningar till extra arbetskraft*

Av anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal äger styrelsen använda ett belopp av högst 1 300 000 kr. för avlönande av extra arbetskraft.

I enlighet med av styrelsen i det föregående framlagda förslag bör under förevarande post medel beräknas till vissa föreläsare vid det nya sjukhuset i Katrineholm med 2 000 kr., till praktikanter hos arbetsterapeuter, psykologer och kuratorer med 30 000 kr., till sarskollärare vid Källshagens sjukhus med 10 000 kr., till psykolog vid Västra Marks sjukhus med 10 000 kr. och till extra städerskor med 50 000 kr. eller sammanlagt 102 000 kr.

Vid bifall till styrelsens förslag beträffande kontors- och ekonomipersonalen kan posten minskas med (222 000 + 25 000) 247 000 kr.

För täckande av den för nästa år beslutade höjningen av statstjänstemännens löner erfordras en uppräknings med 40 000 kr.

Medicinalstyrelsen föreslår att för avlönande av extra arbetskraft vid statens mentalsjukhus anvisas ett belopp av (1 300 000 + 102 000 — 247 000 + 40 000) avrundat 1 200 000 kr.

#### *6. Arvodestagare m. m.*

Styrelsen räknar med att även under nästa budgetår få anordna en efterutbildningskurs i psykoterapi för läkare företrädesvis vid statens mentalsjukhus. För ändamålet bör beräknas oförändrat belopp, 5 000 kr.

Vid bifall till styrelsens förslag angående inrättande av en sjukhusdirektörstjänst vid Salberga sjukhus erfordras en uppräknings av posten med de i det föregående föreslagna beloppen i arvoden till sjukhusdirektören och chefsläkaren eller (2 × 2 760) 5 520 kr. Samtidigt kan dock posten nedräknas med de till direktionssekreteraren och sjukhuschefen nu utgående beloppen om 1 200 resp. 1 380 kr.

För bestridande av de i det föregående föreslagna arvoden till konsulter

och läkare vid det nya sjukhuset i Katrineholm erfordras en uppräknning av arvodesposten med (15 000 + 12 000) 27 000 kr.

I avvaktan på ställningstagande till frågan hur skötseln av sjukhusens bibliotek skall ordnas, är styrelsen icke beredd att föreslå någon ändring av det för innevarande budgetår anvisade beloppet om 100 000 kr. för biblioteksgöromål.

Under återopande av den allmänna kostnadsstegringen anser ett flertal direktioner att nu utgående arvoden bör höjas. Även styrelsen räknar med att så bör ske. Detta gäller icke minst arvodena till ordföranden och ledamöter i direktionerna som nu utgår med allenast 15 kr. per sammanträde. Det kan härvid övervägas att tilldela ordföranden ett fast arvode i likhet med vad fallet är beträffande utskrivningsnämnderna. Styrelsen anser sig icke nu böra framlägga definitiva förslag till nya arvoden utan begränsar sig till att föreslå, att anslagsposten för att möjliggöra nödvändiga arvodesjusteringar uppräknas med 40 procent eller med 340 000 kr.

Vid bifall till det anförda kommer medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, att öka med (+ 5 520 — 1 200 — 1 380 + 27 000 + 340 000) avrundat 370 000 kr. Anslagsposten skulle sålunda böra upptagas med (850 000 + 370 000) 1 220 000 kr.

### *7. Generell löneökning*

Den generella ökning av statstjänstemännens löner, som beslutats för innevarande och nästkommande år medför en uppräknning av anslagsposten till rörligt tillägg med i runt tal 18 150 000 kr. för befintliga tjänster.

### *8. Tjänstetidsbefordran*

Styrelsen räknar med en merkostnad till följd av tjänstetidsbefordran med i runt tal 35 000 kr.

### *9. Avlöningskostnader vid arbetshemmet för döva å Mogård*

Under anslagen till statens dövskolor m. m. under åttonde huvudtiteln har hittills upptagits medel till skol- och arbetshemmet för döva å Mogård. Sedan skolöverstyrelsen i sina anslagsäskanden till 1961 års riksdag föreslagit, att skolhemmet skulle överflyttas till skola på annan ort och att anstalten skulle kvarstå som arbetshem för döva och ställas under medicinalstyrelsens huvudtillsyn, beslöt riksdagen, i enlighet med föredragande departementschefens förslag, att medel skulle tills vidare beviljas under åttonde huvudtiteln, i avvaktan på resultat av utredning i frågan.

I nådigt brev den 30 december 1960 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinal-

styrelsen och skolöverstyrelsen att i samråd på grundval av en inventering av det nuvarande klientelet vid arbetshemmet å Mogård verkställa utredning angående den lämpligaste organisationen för vård av ifrågavarande klientel samt därmed sammanhängande frågor. Sådan utredning har den 5 juli 1962 av de båda ämbetsverken överlämnats till ecklesiastik- och inrikesdepartementen.

Anstalten skall enligt utredningens förslag komma att omfatta en avdelning för manliga och en för kvinnliga patienter med sammanlagt cirka 80 platser, motsvarande nuvarande arbetshem. Klientelet är sådana döva psykiskt efterblivna, för vilkas vård staten jämlikt 4 § lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna avsetts skola svara. En ålderdomshemsavdelning med cirka 10 platser kommer inom de närmaste åren att behöva anordnas vid anstalten.

Efter närmare utredning avser medicinalstyrelsen att ingiva en plan rörande organisationen av anstalten. F. n. är styrelsen endast beredd att anmäla ett preliminärt beräknat belopp av 400 000 kr. i avlöningskostnader för nämnda anstalt.

### *Föredraganden*

Med stöd av riksdagens bemyndigande har Kungl. Maj:t genom beslut den 6 juni 1962 godkänt avtal med Gävleborgs läns landsting angående dess övertagande av driften av mentalsjukhuset i Bollnäs, numera benämnt Häl-singe sjukhus. Avtalet gäller fr. o. m. den 1 juli 1962. Då Kungl. Maj:t redan tidigare genom beslut den 29 december 1961 godkänt avtal med Örebro läns landsting om dess övertagande fr. o. m. den 1 januari 1962 av driften av Mellringe sjukhus i Örebro, har alltså ansvaret för driften av de båda senast uppförda mentalsjukhusen övertagits av respektive landsting. Inget av dessa landsting har tidigare haft tillgång till mentalsjukhusplatser inom det egna sjukvårdsområdet.

De ingångna avtalen med landstingen får ses som en första viktig etapp på vägen mot den ur både organisatoriska och sjukvårdsmässiga synpunkter angelägna reform, som en total samordning mellan kropps- och mentalsjukvården under enhetligt huvudmannaskap kommer att innebära. Förhandlingar rörande överflyttningen av huvudmannaskapet för den av staten nu drivna mentalsjukvården till landstingen har inletts under föregående år och det är min förhoppning att principförslag i frågan skall kunna underställas årets riksdag.

Såvitt nu kan bedömas torde av de cirka 720 vårdplatserna vid Mellringe sjukhus omkring 400 kunna beläggas under våren 1963 och återstående 320 under våren 1964. Av nämnda platser torde sammanlagt omkring 500 à 600 komma att beläggas av patienter från Örebro län som förflyttas dit från andra sjukhus, huvudsakligen från Sundby, Mariebergs och Birgittas sjukhus.

Vid Hälsinge sjukhus, som får 660 vårdplatser, beräknas 240 platser kunna beläggas under våren 1963 och resterande 420 successivt från sommaren 1963 till december 1963. Också vid detta sjukhus torde flertalet eller omkring 500 å 550 av platserna komma att beläggas med patienter från länet, som överflyttas dit från andra sjukhus, i första hand från Sidsjöns och Frösö sjukhus.

Förutom nämnda båda sjukhus kommer under nästa budgetår också de nya sjukhusen i Katrineholm med 245 platser för s. k. psykopater och Sala med 540 platser för högradigt psykiskt efterblivna samt en ny barnavdelning om 60 platser vid Vipeholms sjukhus att börja beläggas. Tillkomsten av nämnda båda nya sjukhus kommer emellertid icke att i märkbar utsträckning påverka beläggningen vid de befintliga sjukhusen. Till Katrineholmssjukhuset kommer visserligen att överflyttas patienter från såväl vanliga vårdavdelningar som från specialavdelningarna vid S:t Sigfrids och Sidsjöns sjukhus. På grund av Katrineholmssjukhusets ringa storlek — motsvarande omkring 1 procent av platsantalet vid sjukhusen — kan det emellertid för varje sjukhus endast bli fråga om ett fåtal patienter. Tillkomsten av Katrineholmssjukhuset kommer dock att på annat sätt medföra en väsentlig lättnad i vården vid de vanliga mentalsjukhusen, enär dessa i stor utsträckning därigenom kan befrias från det ur allmän vårdsynpunkt besvärliga psykopatklientelet.

Till Salasjukhuset torde komma att överflyttas en del patienter från Vipeholms sjukhus. Det alldeles övervägande antalet platser beräknas emellertid komma att beläggas med patienter som nu med stora svårigheter vårdas tingens nuvarande vårdnadsskyldighet.

Även om det mot bakgrunden av det stora latentia vårdbehov inom psykiatin, som i olika sammanhang kunnat konstateras, är utomordentligt svårt att beräkna i vilken omfattning ledigblivande vårdplatser vid befintliga sjukhus kommer att återbeläggas genom nyintagning, torde nu redovisade förhållanden komma att medföra en icke oväsentlig avlastning för flera sjukhus och därmed en förbättring av personaltäteten där. Även om flertalet av dessa äldre sjukhus har en mindre tillfredsställande personaltätet, förutsätter jag att medicinalstyrelsen noga följer utvecklingen och, i de fall så påfordras, vidtager erforderliga åtgärder för att genom överflyttning av tjänster till andra sjukhus åstadkomma en utjämning de olika sjukhusen emellan. Givetvis bör därvid de nu sämst ställda sjukhusen i första hand komma i fråga för en sådan förstärkning.

Förut redovisade avtal med Örebro och Gävleborgs läns landsting innebär bland annat att vederbörande landsting har att svara för personalorganisationen vid respektive sjukhus. En mycket schematisk uppskattning av det antal befattningshavare som erfordras vid dessa sjukhus ger vid handen att sammanlagt omkring 700 nya tjänster torde komma att erfordras. För i statlig regi drivna nytillkommande sjukhus och vårdplatser har av medici-

nalstyrelsen äskats 572 nya tjänster medan för befintliga sjukhus äskas 439 nya tjänster. Ett bifall till dessa förslag skulle alltså innebära, att mer än 1 700 nya tjänster skulle behöva rekryteras under relativt kort tid. Som jämförelse kan nämnas att under de senaste fem budgetåren, d. v. s. 1958/59—1962/63, tillkommit sammanlagt för nya och befintliga sjukhus 2 000 nya tjänster.

Mot bakgrunden av nu redovisade förhållanden har jag ansett mig böra iakttaga en relativt sträng återhållsamhet beträffande inrättandet av nya tjänster vid befintliga mentalsjukhus. Av de 439 av medicinalstyrelsen för dessa sjukhus äskade tjänsterna har jag sålunda endast ansett mig kunna tillstyrka att 119 nu inrättas, därav 7 läkartjänster. Vid fördelningen av övriga tjänster har jag utgått från att dessa i första hand bör avses för speciella uppgifter, såsom för medicinskt centrum, sysselsättnings- och arbetsterapi, psykolog-, sjukgymnast- och kuratorsgöromål samt skrivhjälp till läkare m. fl. Den s. k. allmänna förstärkningen på vårdavdelningarna bör däremot begränsas till ett fåtal tjänster eller 13 för samtliga sjukhus.

I detta sammanhang vill jag också framhålla, att mentalsjukvårdsberedningen nyligen framlagt förslag till fortsatt försöksverksamhet i fråga om öppen vård vid mentalsjukhusen. Med hänsyn till angelägenheten av att snarast möjligt skapa riktlinjer för hur den öppna mentalsjukvården skall kunna utvecklas och differentieras kommer jag i det följande att förordna att ytterligare medel beräknas för fortsatt och utvidgad försöksverksamhet på detta område.

Beträffande nytillkommande sjukhus och vårdplatser har jag med hänsyn till dessas speciella karaktär ansett mig böra i stort sett tillstyrka medicinalstyrelsens förslag. Av begärda 572 tjänster förordar jag sålunda att 524 inrättas, därav 25 läkartjänster. Sammanlagt kommer sålunda att under nästa budgetår inrättas icke mindre än 32 nya läkartjänster mot för innevarande budgetår medgivna 12. Av läkartjänsterna avses 14 för fortsatt utbyggnad av forskningsavdelningarna vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus.

En *sammanfattning* av de av mig förordade förslagen i fråga om personalförstärkningar jämte en fördelning av tjänsterna på olika kategorier och vårdplatser lämnas i det följande i en särskild tabell (s. 334).

Jag övergår här efter till en närmare behandling av de av medicinalstyrelsen framförda förslagen.

Vad till en början angår frågan om *personal till följd av nytillkommande vårdplatser* vill jag erinra om att 1959 års riksdags principbeslut om inrättande av forskningsavdelningar vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus (prop. nr 79, rskr. 255) jämväl omfattade personalorganisationen vid dessa avdelningar. Sålunda skulle vissa av de för forskningsavdelningarna erforderliga tjänsterna inrättas fr. o. m. budgetåret 1960/61 och återstoden fr. o. m. budgetåret 1962/63. I enlighet härmed har 1960 års riksdag beslutat om inrättande av sju tjänster vid vartdera sjuk-

huset. Med hänsyn till bl. a. inträffad tidsförskjutning i fråga om etablerandet av nämnda avdelningar åskades emellertid inga ytterligare tjänster för budgetåret 1962/63. Sedan verksamheten provisoriskt påbörjats, bör återstående tjänster inrättas fr. o. m. nästa budgetår. I enlighet med medicinalstyrelsens nu framlagda förslag — vilket i princip överensstämmer med den av 1959 års riksdag godkända personalorganisationen — bör sålunda inrättas följande tjänster för ifrågavarande forskningsavdelningar, nämligen vid Ulleråkers sjukhus 1 biträdande överläkare i Ae 26, 6 underläkare i Ae 23, 1 kurator i Ae 15, 2 förste skötare i Ae 11, 3 avdelningsbiträden i Ae 5, 1 kanslibitråde i Ae 7 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 2—Ae 5 samt vid S:t Lars' sjukhus 1 biträdande överläkare i Ae 26, 6 underläkare i Ae 23, 1 kurator i Ae 15, 1 överskötare i Ae 13, 2 förste skötare i Ae 11, 3 avdelningsbiträden i Ae 5, 1 kanslibitråde i Ae 7 och 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål i Af 2—Ae 5. För forskningsavdelningarna vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus skulle alltså inrättas sammanlagt (15 + 16) 31 tjänster, varav 14 läkartjänster. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag skäl tala för att innehavarna av åtminstone en del av läkartjänsterna förordnas för viss tid i likhet med vad som gäller för vissa enligt sjukhuslagen inrättade läkartjänster.

*Sjukhuset i Katrineholm* för vård av psykopater kan beräknas vara färdigställt och utrustat för att tagas i bruk hösten 1963. Sjukhuset kommer att inrymma 245 vårdplatser, fördelade på 12 vårdavdelningar och två s. k. kolonipaviljonger. För innevarande budgetår har tillhoppa 14 tjänster beviljats för sjukhuset, däribland en tjänst som överläkare och en som biträdande överläkare. För nästa budgetår bör inrättas för sjukhusets drift erforderliga återstående tjänster.

Beträffande läkartjänsterna har medicinalstyrelsens förslag icke givit mig anledning till erinran. Sålunda bör nu inrättas ytterligare 4 läkartjänster, nämligen 2 förste läkare i Ae 24 och 2 underläkare i Ae 23. För att underlätta rekryteringen till dessa tjänster bör till innehavarna utöver lön jämte avlöningsförstärkning utgå särskilt arvode med 3 000 kr. för år. Behovet av läkarexpertis inom internmedicin samt inom röntgen- och laborieverksamhet bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag tillgodoses genom anlitande av konsulter. För anlitande av konsulterande läkare bör sålunda under arvodesposten beräknas ett belopp av sammanlagt omkring 15 000 kr.

För central sjukvårdspersonal bör inrättas 7 tjänster (1 föreståndare i Ao 15, 1 biträdande föreståndare i Ao 14 för yttre arbeten, 3 överskötare i Ao 13 för natttjänst, 1 laboratoriebiträde i Ae 10 och 1 avdelningsbiträde i Ae 5).

För vårdavdelningarna och de s. k. kolonipaviljongerna föreslår jag inrättande av 155 tjänster (13 överskötare i Ao 13, 25 förste skötare i Ao—Ae 11 och 117 skötare i Ao—Ae 10).

Vid sjukhuset kommer yrkesutbildning och industriell verkstadsdrift att

inta en central ställning i strävandena att återanpassa patienterna till samhällets normala förhållanden. Sålunda avses sjukhuset komma att förse med bl. a. såväl utbildnings- som driftverkstäder för konfektionsindustri, mekanisk industri och träindustri. För dessa verksamhetsgrenar bör — förutom den fr. o. m. innevarande budgetår inrättade tjänsten som ingenjör i Ae 19 — finnas sammanlagt 14 tjänster. Två av tjänsterna bör avses för utbildningsassistenter i Ae 15/17 och återstående 12 tjänster för befattningshavare i övrigt. Med hänsyn till att utredning ännu pågår om verkstadsdriftens närmare inriktning torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att sedan denna utredning avslutats bestämma arten av sistnämnda 12 tjänster. För innehavare av tjänsterna som utbildningsassistent i Ae 15/17 bör gälla samma kompetensbestämmelser som beträffande motsvarande tjänster vid ungdomsvårdsskolorna. Styrelsens förslag om höjning av tjänsten som ingenjör kan jag icke tillstyrka.

För arbets- och sysselsättningsterapin i övrigt bör inrättas 2 tjänster för arbetsterapeuter i Ae 10 eller förste skötare i Ae 11. Därjämte bör medel beräknas för anställande på deltid av en konsulterande lärare för organisation och ledning av fritidsverksamhet m. m. För ändamålet beräknar jag ett belopp av omkring 15 000 kr.

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag behov komma att föreligga vid sjukhuset av en kvalificerad psykolog. Jag biträder sålunda styrelsens förslag om inrättande av en tjänst som psykolog i Ae 25. Som kompetenskrav för innehavaren av denna tjänst bör gälla, att vederbörande avlagt filosofie licentiatexamen i psykologi. Vidare bör sjukhuset tillföras 1 kurator i Ae 16, 1 kurator i Ae 15 och 1 föreståndare för eftervård i Ao 15. Därjämte bör såsom medicinalstyrelsen föreslagit beräknas ett belopp av cirka 2 000 kr. för ersättning till föreläsare inom fritidsverksamheten.

Antalet befattningar för sjukvårdspersonal skulle sålunda uppgå till  $(7 + 155 + 14 + 2 + 4)$  182.

För kontorspersonal bör inrättas 7 tjänster, nämligen 1 assistent i Ao 15, 1 kansliskrivare i Ao 11, 1 kontorist i Ao 9, 1 kontorist i Ae 9 samt 3 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 2—Ae 5.

Beträffande ekonomipersonalen tillstyrker jag inrättande av 15 tjänster, nämligen 1 förste reparatör i Ao 10, 2 värmeskötare i Ao 8, 1 köksföreståndare i Ao 15, 1 kokerska i Ao 7, 2 kokerskor i Ae 6, 6 ekonomibiträden i Ae 5, 1 trädgårdsmästare i Ao 11 samt 1 telefonist i Ae 6.

I enlighet härmed skulle för sjukhuset i Katrineholm inrättas tillhopa  $(4 + 182 + 7 + 15)$  208 tjänster.

Med hänsyn till den relativt höga personaltätheten vid *S:t Jörgens* sjukhus är jag icke beredd tillstyrka medicinalstyrelsens förslag om inrättande av nya tjänster för detta sjukhus.

*Sjukhuset i Sala* för vård av högggradigt psykiskt efterblivna, vilket skall omfatta 540 vårdplatser, fördelade på 18 vårdavdelningar, beräknas kunna

beläggas med patienter i början av år 1964. Med hänsyn härtill bör sjukhuset erhålla fullständig personaluppsättning under nästa budgetår.

Det nya sjukhuset har uppförts i anslutning till det befintliga Salberga sjukhus. Vissa av de nya anläggningarna — för administration, medicinskt centrum, centralkök, matsalar och panncentral — har därför planerats med sikte på att de skall utnyttjas gemensamt för det gamla och det nya sjukhuset. I likhet med medicinalstyrelsen finner jag lämpligt, att driften av dessa sjukhus integreras och samordnas under gemensam ledning. Sjukhuset i Sala skulle därigenom komma att omfatta sammanlagt cirka 870 vårdplatser. Jag föreslår, att detta sjukhus även framdeles benämnes Salberga sjukhus.

Medicinalstyrelsens förslag om inrättande av en tjänst som sjukhusdirektör i Be 1 för det sammanslagna sjukhuset tillstyrker jag. En av överläkarna bör härvid utses till chefsläkare. Chefsläkaren bör erhålla särskilt arvode med 2 100 kr. för år. Vidare bör inrättas 5 nya tjänster för läkare, nämligen 1 överläkare i Bo 1, 1 överläkare i Be 1 (för internmedicin m. m.), 1 biträdande överläkare i Ao 26 och 2 underläkare i Ae 23.

Beträffande sjukvårdspersonalen föreslår jag inrättande av 11 tjänster för central sjukvårdspersonal (1 biträdande personalföreståndare i Ae 14, 2 föreståndare i Ao 15, 5 överskötare i Ao 13 — 3 för natttjänst, 1 för laboratoriet och 1 för röntgen — 1 laboratoriebiträde i Ae 10 och 2 avdelningsbiträden i Ae 5), 198 tjänster för sjukvårdspersonal på vårdavdelningar (18 överskötare i Ao 13, 36 förste skötare i Ao 11, 108 skötare i Ao—Ae 10 och 36 avdelningsbiträden i Ae 5), 3 tjänster som arbetsterapeut i Ae 10 eller förste skötare i Ae 11 för arbets- och sysselsättningsterapi samt 1 tjänst som kurator i Ae 16. En befintlig tjänst som personalföreståndare i Ae 15 bör utbytas mot tjänst i Ao 16.

Antalet befattningar för sjukvårdspersonal skulle sålunda uppgå till  $(11 + 198 + 3 + 1) = 213$ .

För kontorspersonal bör inrättas 10 nya tjänster, nämligen 1 kassör i Ao 13, 1 kontorist i Ao 9, 1 kontorist i Ae 9, 2 kanslibiträden i Ae 7 samt 5 biträden för skriv- och kontorsgöromål i Af 2—Ae 5. Därjämte föreslår jag, att den vid Salberga sjukhus befintliga tjänsten som assistent i Ao 15 utbytes mot en tjänst som assistent i Ao 17.

I fråga om ekonomipersonalen föreslår jag inrättande av 9 nya tjänster, nämligen 3 hantverkare i Ae 9, 1 förrådsman i Ae 7, 4 vaktmästare i Ae 7 och 1 trädgårdsbiträde i Ae 7. Vidare bör den vid sjukhuset befintliga tjänsten som förste förrådsman i Ao 8 utbytas mot en tjänst som förste förrådsförmän i Ao 10.

I enlighet härmed skulle för Salberga sjukhus inrättas tillhopa  $(1 + 5 + 213 + 10 + 9) = 238$  nya tjänster.

Vid *Vipeholms sjukhus* pågår uppförande av en medicinsk barnavdelning, omfattande tre vårdpaviljonger med sammanlagt 60 platser samt en bygg-

nad för medicinskt centrum m. m. Anläggningen beräknas kunna tagas i bruk under senare delen av år 1963.

Mot medicinalstyrelsens förslag till personalorganisation har jag intet att erinra. För den medicinska barnavdelningen bör sålunda inrättas sammanlagt 47 tjänster vid Vipeholms sjukhus, nämligen 2 läkartjänster (1 överläkare i Bo 1 och 1 underläkare i Ae 23), 2 tjänster för central sjukvårdspersonal (1 föreståndare i Ao 15 och 1 överskötare i Ao 13 för nattjänst), 40 tjänster för sjukvårdspersonal på vårdavdelningar (3 överskötare i Ao 13, 6 förste skötare i Ao 11, 25 skötare i Ao—Ae 10 och 6 avdelningsbiträden i Ae 5) samt en tjänst som arbetsterapeut i Ae 10, en tjänst som sjukgymnast i Ae 14 och en tjänst som kanslibiträde i Ae 7. Möjligheterna att utbyta några av skötartjänsterna mot tjänster som barnsköterska eller vårdare torde dock böra undersökas.

*Sammanfattningsvis* skulle sålunda för nytillkommande vårdplatser erfordras en ökning med tillhoppa 524 tjänster, varav (7 + 7 + 4 + 5 + 2) 25 läkartjänster, (6 + 7 + 182 + 213 + 44) 452 tjänster för sjukvårdspersonal, (2 + 2 + 7 + 1 + 10 + 1) 23 tjänster för administrations- och kontorspersonal samt (15 + 9) 24 tjänster för ekonomipersonal.

I fråga om *personal för befintliga vårdplatser* vill jag först erinra om att tjänster som *s j u k h u s d i r e k t ö r* inrättats fr. o. m. innevarande budgetår vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus. Sjukvården av i dag ställer, åtminstone vid de större sjukhusen, så stora krav i administrativt hänseende på befattningshavare i chefsställning, att det inte kan anses rimligt att sjukhuschefskapet skall utgöra en bisyssla för läkare med stor arbetsbörda i egenskap av klinikchefer. Arbetsuppgifter av icke sjukvårdsmässig natur bör därför i möjligaste mån överföras från de överläkare, som nu tillika är sjukhuschefer, till annan kvalificerad personal. Jag föreslår därför, att en tjänst som sjukhusdirektör i Be 1 inrättas vid vartdera av *S:t Maria* och *Ryhovs* sjukhus. En av överläkarna bör härvid utses till chefsläkare. Sjukhusdirektören och chefsläkaren bör erhålla särskilt arvode med 1 380 resp. 2 760 kr. för år.

Med avseende på *läkarpersonalen* föreslår jag, att 1 tjänst som överläkare i Be 1 för internmedicin inrättas vid Källshagens sjukhus. Styrelsens förslag om ordinariesättning av befintliga tjänster som överläkare i Be 1 för internmedicin är jag icke beredd att tillstyrka. Beträffande den psykiatriska sjukhusvården förordar jag en utökning av läkarpersonalen med 3 nya tjänster, nämligen med 1 biträdande överläkare i Ae 26 vid S:t Jörgens sjukhus för den öppna vården samt 1 underläkare i Ae 23 vid vartdera av Gullberna och Sundby sjukhus. Härutöver bör 1 tjänst som förste läkare i Ao 24 vid vart och ett av Gullberna och Frösö sjukhus samt 2 sådana tjänster vid Falbygdens sjukhus utbytas mot tjänster som biträdande överläkare i Ao 26. Vidare bör 3 på övergångsstat förda tjänster som läkare i Ao 23 indragas.

För familjevård och hjälpverksamhet bör inrättas 3 tjänster, nämligen 1 som överläkare i Be 1 vid Psykiatriska sjukhuset och 1 som förste läkare i Ao 24 vid vartdera av Birgittas och S:t Lars' sjukhus.

Mina förslag beträffande läkarpersonalen för befintliga vårdplatser innebär alltså — förutom angivna tjänsteförändringar — att  $(1 + 3 + 3)$  7 nya läkartjänster inrättas.

Vad härefter angår *sjukvårdspersonalen* vill jag beträffande den *centrala sjukvårdspersonalen* tillstyrka inrättande av 1 tjänst som föreståndare i Ao 15 vid S:t Lars' sjukhus och 1 tjänst som biträdande personalföreståndare i Ae 14 vid Furunäsets sjukhus. Vid Vipeholms sjukhus bör vidare inrättas 1 tjänst som biträdande föreståndare i Ao 14 för yttre arbeten.

Som förstärkning av den överordnade sjukvårdspersonalen för nattjänst föreslår jag inrättande av 1 tjänst som överskötare i Ao 13 vid vart och ett av Gullberna och Sidsjöns sjukhus samt Psykiatriska sjukhuset.

För internöverläkares mottagning föreslår jag, att 2 tjänster som överskötare i Ae 13 inrättas.

Beträffande laboratoriepersonalen föreslår jag inrättande av tillhoppa 5 tjänster, nämligen 1 laboratorieassistent i Ae 11 vid S:ta Maria sjukhus och 1 laboratoriebiträde i Ae 10 vid vartdera av Gådeå, Birgittas, S:t Jörgens och Ulleråkers sjukhus. Därjämte bör inrättas 4 avdelningsbiträdestjänster i Ae 5 att fördelas på de sjukhus, som saknar sådana tjänster vid medicinskt centrum. Vid Källshagens sjukhus bör en tjänst som förste skötare i Ae 10 utbytas mot en som överskötare i Ae 13 för laboratorieverksamhet.

Den centrala sjukvårdspersonalen skulle i enlighet härmed utökas med  $(3 + 3 + 2 + 5 + 4)$  17 nya tjänster.

I fråga om *vårdavdelningspersonalen* tillstyrker jag — för att möjliggöra föreslagen omorganisation av vissa vårdavdelningar vid S:t Lars' och Ulleråkers sjukhus — inrättande av följande tjänster, nämligen vid S:t Lars' sjukhus 2 överskötare i Ao 13, 4 förste skötare i Ao 11, 12 skötare i Ao—Ae 10 och 2 avdelningsbiträden i Ae 5 samt vid Ulleråkers sjukhus 1 överskötare i Ao 13, 1 förste skötare i Ao 11, 1 skötare i Ae 10 och 1 avdelningsbiträde i Ae 5. Vidare bör 1 tjänst som överskötare i Ao 13 inrättas vid Västra Ny sjukhus på grund av viss omorganisation. För omorganisation av vårdavdelningar skulle sålunda inrättas sammanlagt 25 tjänster.

Vad beträffar den s. k. allmänna förstärkningen vill jag med hänsyn till vad jag anfört i det föregående begränsa mig till att föreslå att av begärda 212 tjänster 13 nu inrättas, därav 5 skötartjänster i Ae 10 och 8 tjänster som avdelningsbiträde i Ae 5. Dessa tjänster bör i första hand placeras vid sjukhus för psyiskt efterblivna.

Beträffande *arbets- och sysselsättningsterapin* vill jag i likhet med medicinalstyrelsen framhålla angelägenheten av att denna verksamhet ytterligare intensifieras och utbygges, bl. a. för att kunna utnyttja och fullfölja de

gynnsamma resultat som de senaste åren nåtts genom förbättrad medikamentös och annan terapi. Med hänsyn bl. a. till den rådande bristen på arbetsterapeuter anser jag mig dock endast kunna tillstyrka inrättande av 24 tjänster för dessa verksamhetsgrenar, nämligen 1 terapiföreståndare i Ao 13, 5 arbetsterapeuter i Ae 10 och 8 förste skötare i Ao 11 samt 10 förste skötare i Ae 11 för socio-terapeutiska arbetsuppgifter. Tjänsten som terapiföreståndare bör avses för Västra Ny sjukhus. Därjämte förordar jag, att en tjänst som förste skötare i Ao 11 vid Salberga sjukhus utbytes mot en tjänst som terapiföreståndare i Ao 13 samt att 2 tjänster som skötare i arbetsterapi vid Sidsjöns sjukhus utbytes mot tjänster som förste skötare i Ao 11.

För *familjevård och hjälpverksamhet* bör inrättas en tjänst som föreståndare i Ao 15 vid vartdera av Falbygdens, Västra Ny och Gådeå sjukhus.

Under innevarande budgetår har *öppen vård-verksamhet* påbörjats på försök vid vissa mentalsjukhus. Verksamheten har utformats delvis efter mönster från kroppssjukvården och de psykiatriska lasarettavdelningarna och omfattar dels öppna mottagningar vid mentalsjukhusen, dels dagsjukhusvård såväl inom befintliga avdelningar som vid särskilt för ändamålet upplåtna avdelningar, dels s. k. skyddade verkstäder för att underlätta övergången till en normal arbetsmiljö. Mentalsjukvårdsberedningen har helt nyligen framlagt förslag om utökning av ifrågavarande verksamhet. Då jag även för egen del finner angeläget, att nämnda försöksverksamhet kan utvidgas, föreslår jag, att medel beräknas för nästa budgetår för — utöver redan befintliga sex tjänster — nio nya tjänster för denna verksamhet. Jag förordar, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera taga närmare ställning till beredningens förslag till personalorganisation.

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag angeläget, att den *kliniskt-psykologiska* verksamheten vid mentalsjukhusen utbygges vidare. Jag föreslår därför inrättande av 1 tjänst som psykolog i Ae 25 vid vart och ett av Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus samt 1 tjänst som psykolog i Ae 21 vid S:ta Maria sjukhus. Det belopp under anslaget till extra arbetskraft, som avses för anställande av extra psykologer bör vidare höjas med 28 000 kr. för att möjliggöra anlitande av psykologer på deltid vid Vipeholms och Västra Marks sjukhus. Försöksverksamheten vid Källshagens sjukhus bör såsom styrelsen föreslagit överflyttas till Salberga sjukhus. Samtidigt bör medel, cirka 10 000 kr., beräknas för anlitande av särskollärare vid Källshagens sjukhus.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit bör *kuratorsverksamheten* utbyggas ytterligare. Jag förordar, att 1 tjänst som kurator i Ae 16 inrättas vid vartdera av S:ta Maria, Birgittas, Sätters och Umedalens sjukhus samt 1 tjänst som kurator i Ae 15 vid Ulleråkers sjukhus.

Den *sjukgymnastiska verksamhet*, som sedan några år bedrivits vid sjukhusen, har varit till stor nytta för patientvården och avsett såväl så-

dana patienter, som på grund av somatiska sjukdomar kräver sjukgymnastisk behandling som de vilka på grund av sin psykiska sjukdom är inaktiva och rörelsehämmade. Jag anser mig därför böra förorda, att organisationen förstärkes med 5 tjänster som sjukgymnast i Ae 14, närmast avsedda för S:t Sigfrids, Sätters, Furunäsets, Umedalens och Västra Marks sjukhus. Det under anslaget till extra arbetskraft f. n. anvisade beloppet om 55 000 kr. för avlönande av extra sjukgymnaster bör därvid bibehållas oförändrat.

Mot medicinalstyrelsens förslag om indragning av en på *övergångsstat* förd tjänst som överskötare i Ao 10 har jag intet att erinra.

*Sammanfattningsvis* innebär mina förslag beträffande *sjukvårdspersonalen för befintliga vårdplatser* sålunda, förutom angivna tjänsteutbyten, att 104 nya tjänster — därav 17 för central sjukvårdspersonal, 38 för vårdavdelningspersonal samt 49 för arbetsterapeuter, kuratorer, sjukgymnaster och psykologer m. fl. — skulle tillkomma. Då samtidigt 1 tjänst skulle indragas, uppgår nettoökningen sålunda till (104 — 1) 103 nya tjänster.

I fråga om *administrations- och kontorspersonalen* vill jag först erinra om att 1962 års höstriksdag fattat beslut om uppflyttning av 3 tjänster som assistent i Ao 13 till Ao 15 (prop. nr 195, rskr. 402). Till medicinalstyrelsens förslag om utbyte av 14 tjänster som kassör i Ao 13 och 9 tjänster som kontorist i Ae 9 mot assistenttjänster i Ao 15 respektive Ae 13 är jag icke beredd att taga ställning. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag däremot angeläget, att förvaltningen av patienternas privata medel överflyttas från föreståndarna till sjukhuskontoren. Jag tillstyrker därför styrelsens förslag om inrättande av 27 tjänster som kontorist i Ae 9 för i första hand dessa arbetsuppgifter. Såsom medicinalstyrelsen framhållit bör överläkares och biträdande överläkares skrivhjälp med hänsyn till arbetsuppgifternas art ha ställning som kanslibiträden. För att erhålla en likformig organisation i detta avseende vid samtliga sjukhus föreslår jag, att 39 kanslibiträdestjänster i Ae 7 inrättas, varvid 26 tjänster för kontorsbiträden kan indragas. Därjämte bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag 10 tjänster som biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång utbytas mot kontorsbiträdestjänster i Ao 5. Nettoökningen i fråga om administrations- och kontorspersonalen skulle sålunda — inberäknat förenämnda båda tjänster som sjukhusdirektör — uppgå till (2 + 27 + 39 — 26) 42 tjänster.

Beträffande *ekonomipersonalen* har jag såvitt avser personal i *verkstäder och arbetssalar* i huvudsak ansett mig kunna godtaga medicinalstyrelsens förslag till ändrad organisation av maskinpersonalen vid Ulleråkers, S:ta Maria, S:t Lars', Ryhovs, Sätters, Birgittas, Sundby, Falbygdens och Vipeholms sjukhus, i förekommande fall med sekundäravdelningar. Styrelsens förslag om utbyte av tjänsten som maskinförman i Ao 11 vid Vipeholms sjukhus mot en tjänst som förste maskinist i Ao 13 kan jag dock icke tillstyrka. Icke heller kan jag biträda styrelsens förslag om in-

rättande av fyra förste maskinisttjänster i Ag 13 för tillfälliga behov vid sjukhusen. Därvid har jag dock icke räknat med någon minskning av medelsbehovet för extra arbetskraft under nästa budgetår. I enlighet med medicinalstyrelsens förslag bör två tjänster som reparatör i Ag 9 vid Gullberna sjukhus ordinariesättas och en tjänst som eldare i Ag 7 vid samma sjukhus utbytas mot en tjänst som eldare i Ae 7. Medicinalstyrelsens förslag om ordinariesättning av vissa tjänster för skradderiverkstäderna vid Falbygdens och Gullberna sjukhus samt av två tjänster som sömmerska eller väverska vid sistnämnda sjukhus är jag icke beredd att tillstyrka. I enlighet med medicinalstyrelsens förslag förordar jag vidare, att en tjänst som ekonomibiträde i Ae 5 för sömnadsarbeten inrättas vid Birgittas sjukhus. En tjänst som hantverksföreståndare i Ae 11 och en hantverkartjänst i Ae 9 för skomakeri vid Falbygdens sjukhus bör indragas.

Vad angår *kökspersonalen* är jag icke beredd tillstyrka medicinalstyrelsens förslag om ordinariesättning av tjänsten som biträdande köksföreståndare vid Falbygdens sjukhus eller om inrättande av en biträdande köksföreståndartjänst vid S:t Olofs sjukhus. Icke heller i övrigt anser jag några förändringar beträffande kökspersonalen böra ske, innan resultaten föreligger av pågående rationaliseringar inom köksverksamheten vid sjukhusen. Eventuella tjänsteutbyten i anledning härav bör underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Beträffande *förrådspersonalen* kan jag icke tillstyrka av medicinalstyrelsen framlagda förslag. Vidkommande styrelsens förslag om inrättande av en tjänst som förrådsman vid Furunäsets sjukhus vill jag erinra om att en befallningsman på övergångsstat finns vid detta sjukhus. Så länge denne kvarstår i tjänst torde det vara möjligt att genom omdisposition utnyttja annan befintlig personal än sjukvårdspersonal för ifrågavarande arbetsuppgifter.

Vad beträffar *personal för städning* förordar jag i likhet med medicinalstyrelsen, att under posten för avlönande av extra arbetskraft beräknas ett belopp av 50 000 kr. för anställande av extra städerskor.

I fråga om *personalen för trädgård och jordbruk* biträder jag medicinalstyrelsens förslag om inrättande av två tjänster som jordbruksbiträde i Ae 7 vid Västra Ny sjukhus. Däremot är jag icke beredd tillstyrka föreslagen ordinariesättning av tjänsten som trädgårdsmästare vid Gullberna sjukhus.

Såsom medicinalstyrelsen föreslagit bör vidare, utöver vad jag förordat i det föregående, nio tjänster indragas. Därjämte bör i enlighet med styrelsens förslag sju på övergångsstat förda tjänster indragas.

*Sammanfattningsvis* innebär alltså mina förslag beträffande *ekonomipersonalen för befintliga vårdplatser* att — förutom angivna tjänsteutbyten — 12 tjänster skulle inrättas, nämligen 7 reparatörer i Ao 9, 1 värmeskötare i Ao 8, 2 jordbruksbiträden i Ae 7, 1 eldare i Ae 7 och 1 ekonomibiträde i Ae 5, att 38 tjänster skulle indragas, nämligen 1 hantverksföreståndare i

Ae 11, 1 reparatör i Ae 9, 1 hantverkare i Ao 9, 1 hantverkare i Ae 9, 11 värmeskötare i Ao 8, 9 värmeskötare i Ae 8, 6 eldare i Ae 7, 1 hantverkarbiträde i Ae 7, 2 vaktmästare i Ae 7, 1 vaktmästare i Ag 7, 1 jordbruksbiträde i Ae 7, 1 kokerska i Ao 7, 1 kokerska i Ao 6 och 1 kokerska i Ae 6, att två tjänster skulle *föras på övergångsstat*, nämligen 1 reparatör i Ao 9 och 1 värmeskötare i Ao 8 samt att antalet *på övergångsstat* förda tjänster skulle *minska* med 7, nämligen 2 hantverksföreståndare i Ao 9, 2 reparatörer i Ao 9, 1 yrkesmästare i Ao 9, 1 föreståndare för djurstall i Ao 8 och 1 biträdande bageriföreståndare i Ao 4. Mina förslag skulle sålunda innebära en minskning av ekonomipersonalen för befintliga platser med (38 + 7 - 12) 33 tjänster.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle *sammanfattningsvis för nya och befintliga vårdplatser* inrättas tillhoppa (524 + 7 + 104 + 42 + 12) 689 nya tjänster. Å andra sidan föreslås, att (1 + 45) 46 tjänster indrages. Nettotillskottet av nya tjänster skulle sålunda uppgå till (689 - 46) 643.

Medicinalstyrelsens förslag med avseende å personal och mitt ställningstagande till dessa förslag torde kunna åskådliggöras av följande uppställning, varvid som jämförelse även angivits personalökningen under de fyra senaste budgetåren.

| Personalgrupp                              | Antal nya tjänster |                    |         |         |                             |                        |
|--------------------------------------------|--------------------|--------------------|---------|---------|-----------------------------|------------------------|
|                                            | 1959/60            | 1960/61            | 1961/62 | 1962/63 | 1963/64                     |                        |
|                                            |                    |                    |         |         | medicinalstyrelsens förslag | föredragandens förslag |
| <i>Nyttillkomna platser m. m.:</i>         |                    |                    |         |         |                             |                        |
| läkare .....                               | + 1                | + 13               | + 8     | + 4     | + 26                        | + 25                   |
| sjukvårdspersonal .....                    | + 38               | + 350              | + 45    | + 126   | + 492                       | + 452                  |
| administrations- och kontorspersonal ..... | + 2                | + 13               | + 6     | + 6     | + 28                        | + 23                   |
| ekonomipersonal .....                      | + 1                | + 49               | + 7     | + 32    | + 26                        | + 24                   |
| Summa                                      | + 42               | + 425              | + 66    | + 168   | + 572                       | + 524                  |
| <i>Befintliga platser:</i>                 |                    |                    |         |         |                             |                        |
| läkare .....                               | + 7                | + 5                | + 5     | + 8     | + 30                        | + 7                    |
| sjukvårdspersonal .....                    | + 244 <sup>1</sup> | + 289 <sup>1</sup> | + 124   | + 159   | + 376                       | + 103                  |
| administrations- och kontorspersonal ..... | + 25               | + 4                | + 10    | + 12    | + 60                        | + 42                   |
| ekonomipersonal .....                      | + 12               | - 18               | + 31    | - 8     | - 27                        | - 33                   |
| Summa                                      | + 288 <sup>1</sup> | + 280 <sup>1</sup> | + 170   | + 171   | + 439                       | + 119                  |
| <i>Totalsumma</i> .....                    | + 330              | + 705              | + 236   | + 339   | + 1011                      | + 643                  |

<sup>1</sup> Av dessa hänför sig 113 resp. 149 till 1958 resp. 1959 års arbetstidsförkortning.

Kostnaderna för nu föreslagna *personalförstärkningar m. m.* kan beräknas till sammanlagt omkring 6 500 000 kr., därav cirka 4 300 000 kr. avser personal till följd av nyttillkommande vårdplatser. Härvid har jag

med hänsyn till de beräknade tidpunkterna för ianspråktagandet av nya Salberga sjukhus och sjukhuset i Katrineholm för vård av psykopater endast räknat med i genomsnitt halv årskostnad för de vid dessa sjukhus tillkommande tjänsterna.

Med hänsyn till de personalförstärkningar som förordats erfordras även en ökning av medelsanvisningen för *vikarier* med omkring 650 000 kr., därav för personal avseende nytillkommande vårdplatser cirka 430 000 kr. Härtill kommer ökade vikariekostnader med cirka 900 000 kr. på grund av under år 1962 beslutade lönereregleringar m. m. Medelsbehovet för vikarieavlöningar skulle sålunda öka med  $(650\,000 + 900\,000)$  1 550 000 kr.

Den för avlöningar till *extra arbetskraft* för innevarande budgetår beräknade medelsanvisningen, 1 210 000 kr., bör i anslutning till vad förut anförts uppräknas med 20 000 kr. Vidare bör beräknas ett belopp av 30 000 kr. till praktikanter hos arbetsterapeuter, psykologer och kuratorer. Därjämte föranleder den generella lönehöjningen m. m. en uppräkning med tillhoppa 160 000 kr. För ändamålet bör sålunda anvisas  $(1\,210\,000 + 20\,000 + 30\,000 + 160\,000)$  1 420 000 kr.

Medelsanvisningen under *arvodesposten* bör i anslutning till förut framlagda förslag beträffande nytillkommande och befintliga vårdplatser uppräknas med cirka 33 000 kr. Beloppet har dock medräknats under den för personalförstärkningar redovisade kostnadsökningen. Härutöver bör emellertid arvodesposten uppräknas med cirka 170 000 kr. på grund av automatiska utgiftsstegringar. Arvodesposten bör sålunda uppräknas med i runt tal  $(33\,000 + 170\,000)$  200 000 kr.

Vad jag sålunda föreslagit påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med 6 500 000 kr., för avlöningar till vikarier m. m. med 1 550 000 kr., för vissa arvodeskostnader med 170 000 kr. samt för avlöningar till extra arbetskraft med 210 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen till följd av tjänstetidsbefordran och under år 1962 beslutade lönereregleringar m. m. med omkring 30 600 000 kr.

Enär Gävleborgs läns landsting numera övertagit driften av mentalsjukhuset i Bollnäs bör anslaget å andra sidan nedräknas med 1 575 000 kr., motsvarande kostnaderna för de 123 av 1961 och 1962 års riksdagar medgivna tjänsterna vid nämnda sjukhus. Medel för bidrag till driften av sjukhuset beräknas i det följande under förslagsanslaget till bidrag till driften av vissa mentalsjukhus.

Under hänvisning till vad chefen för justitiedepartementet förut denna dag anfört bör en tjänst som förste läkare i Ao 24 och en som underläkare i Ae 23 överflyttas till rättspsykiatriska kliniken vid Långholmen. I enlighet med vad jag anför under karolinska sjukhusets avlöningsanslag bör vidare 7 skötartjänster, som f. n. disponeras av sjukhusets psykiatriska klinik, föras på övergångsstat eller avföras från personalförteckningen.

Med hänsyn till vad chefen för ecklesiastikdepartementet anfört vid anmä-

lan av avlönings- och omkostnadsanslagen för statens dövskolor m. m. kommer medel icke att erfordras under femte huvudtiteln för avlöningar vid Mogårdshemmet under nästa budgetår.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (184 500 000 + 37 455 000) i runt tal 222 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens mentalsjukhus, som påkallas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens mentalsjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

*Avlöningsstat*

|                                                                                     |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 78 300 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 1 050 000  |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>                | 74 400 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 65 200 000 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>                  | 3 050 000  |

Summa kr. 222 000 000;

c) till *Statens mentalsjukhus*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 222 000 000 kr.

[95]    2. *Statens mentalsjukhus: Omkostnader*

|                   | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------|------------|-------------|
| 1961/62           | 64 300 000 | 63 303 331  |
| 1962/63           | 66 700 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 76 150 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 10 075 000 kr.

|                                                                                                              | Utgifter  | Anslag    | Förslag   | Ökning  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|---------|
|                                                                                                              | 1961/62   | 1962/63   |           |         |
| 1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare.                                                                      | 460 513   | 400 000   | 450 000   | 50 000  |
| 2. Reseersättningar                                                                                          | 403 618   | 420 000   | 475 000   | 55 000  |
| 3. Bränsle, lyse och vatten                                                                                  | 8 277 001 | 9 500 000 | 9 500 000 | —       |
| 4. Övriga expenser                                                                                           | 1 058 912 | 1 100 000 | 1 300 000 | 200 000 |
| 5. Ersättning till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna | 2 000 000 | 2 600 000 | 2 925 000 | 325 000 |
| 6. Omkostnader vid arbetshem för döva å Mogård                                                               | —         | —         | 200 000   | 200 000 |

|                                                              |            |            |            |                   |
|--------------------------------------------------------------|------------|------------|------------|-------------------|
| 7. Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter . . . . . | 144 476    | 150 000    | 175 000    | 25 000            |
| 8. Inventarier . . . . .                                     | 2 226 318  | 2 400 000  | 2 900 000  | 500 000           |
| 9. Tvätt och renhållning . . . . .                           | 4 601 574  | 4 800 000  | 5 300 000  | 500 000           |
| 10. Utspisning . . . . .                                     | 25 330 809 | 25 750 000 | 30 800 000 | 5 050 000         |
| 11. Linne, gång- och sängkläder . . . . .                    | 3 760 926  | 4 200 000  | 4 400 000  | 200 000           |
| 12. Läkemedel m. m. . . . .                                  | 9 846 141  | 9 600 000  | 12 000 000 | 2 400 000         |
| 13. Familjevård . . . . .                                    | 2 616 980  | 2 840 000  | 3 000 000  | 160 000           |
| 14. Automobiles och transporter . . . . .                    | 735 384    | 750 000    | 840 000    | 90 000            |
| 15. Arbets- och sysselsättningsterapi m. m. . . . .          | 1 459 804  | 1 700 000  | 1 900 000  | 200 000           |
| 16. Diverse utgifter . . . . .                               | 380 875    | 490 000    | 610 000    | 120 000           |
|                                                              |            |            |            | <b>10 075 000</b> |

### Motiv

*Allmänna synpunkter.* Medelbeläggningen på statens mentalsjukhus uppgick under budgetåret 1961/62 enligt preliminära beräkningar till 23 449. Därjämte vistades i medeltal 990 patienter per dag i den till dessa sjukhus anslutna familjevården.

Under nästkommande budgetår beräknas de nya sjukhusen i Örebro och Bollnäs bli helt belagda. Dessa sjukhus, för vilka vederbörande landsting övertagit ansvaret för driften, kommer till stor del att beläggas med patienter, som överflyttas från statens mentalsjukhus. Minskningen av beläggningen på sistnämnda sjukhus beräknas dock icke bli lika stor som antalet till sjukhusen i Örebro och Bollnäs överflyttade patienter, då en viss del av de friställda platserna beräknas bli tagna i anspråk för nyintagningar. Vidare beräknas de under byggnad varande sjukhusen i Katrineholm och Sala delvis bli belagda under budgetåret. Styrelsen har för nästa budgetår utgått från en beläggning av 23 500 patienter per dag, eller 500 lägre än för innevarande budgetår.

Det för nästkommande budgetår beräknade medelsbehovet innebär en höjning av anslaget med 10 075 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Anslagsökningen föranledes av inträffade och väntade prishöjningar, önskvärdheten av en fortsatt standardhöjning och upprustning vid sjukhusen samt tillkomsten av nya sjukhus i Katrineholm och Sala.

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Med hänsyn till belastningen under det senaste budgetåret föreslår styrelsen, att anslagsposten uppräknas med 50 000 kr.

2. *Reseersättning.* Anslagsbelastningen uppgick under budgetåret 1961/62 till 403 618 kr. För innevarande budgetår har anvisats 420 000 kr.

Nyligen företagen höjning av järnvägens persontaxor (i genomsnitt cirka åtta procent) medför ökat anslagsbehov för budgetåret 1963/64. Den intensifierade verksamheten vid sjukhusen medför vidare, att allt fler patienter remitteras till lasarettens specialavdelningar. Personal måste i regel därvid medfölja för att övervaka patienterna, vilket i sin tur får till följd ökade kostnader för rese- och traktamentsersättning. Därjämte medför tillkomsten

av nya tjänster som läkare och föreståndare för hjälpverksamheten och familjevården ökade kostnader för resor och traktamenten. Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med 475 000 kr. Detta belopp beräknas även täcka till denna anslagspost hörande kostnader i samband med överflyttning av personal och patienter till nya sjukhus.

3. *Bränsle, lyse och vatten.* Med hänsyn till de ofta inträffande prisändringarna på bränslemarknaden är det vanskligt att nu beräkna medelsbehovet för budgetåret 1963/64. Styrelsen föreslår dock, att delposten upptages med oförändrat belopp, 9 500 000 kr.

4. *Övriga expenser.* Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1961/62 till 1 058 912 kr. De ständigt stigande telefonkostnaderna samt en avsevärd ökning av kostnaderna för blanketter och skrivmaterialier motiverar en ökad medelstilldelning. Styrelsen anför vidare, att mer än hälften av vårdavdelningarna vid sjukhusen fortfarande saknar till rikstelefonnätet anslutna telefonapparater. För att möjliggöra ett snabbare utbyte än vad hittills kunnat ske av lokaltelefoner på vårdavdelningar mot rikstelefoner bör ökade medel ställas till förfogande. Styrelsen föreslår en uppräkningspost av anslagsposten med 160 000 kr. för nämnda ändamål.

Telefonväxeln vid Vipeholms sjukhus, vilken har en kapacitet på maximalt 100 anknytningar, är fullt utnyttjad. Behov av ytterligare anknytningar föreligger redan nu. Under budgetåret 1963/64 beräknas dessutom en vård-enhet om 60 platser samt en byggnad för arbets- och sysselsättningsterapi bli färdigställda. Styrelsen föreslår utbyte av växeln mot en till 200 linjer utbyggbar automattelefonväxel. Kostnaderna härför beräknas till 40 000 kr.

Styrelsen föreslår sålunda, att delposten upptages med (1 100 000 + 160 000 + 40 000) 1 300 000 kr.

5. *Ersättning till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna.* Av uppräkningsposten av anslagsposten hänförs sig cirka 275 000 kr. till avlöningar och ungefär 50 000 kr. till omkostnader. Ökningen av avlöningsbeloppet föranledes av avtalsenliga höjningar i lönegrad av vissa tjänster och av generella lönetillägg, medan omkostnadsökningen till stor del beror på inträffade prisstegringar.

6. *Omkostnader vid arbetshem för döva å Mogård.* Under hänvisning till vad styrelsen anfört i sina anslagsäskanden under mentalsjukhusens avlöningsanslag angående medel för driften av arbetshem för döva å Mogård föreslår styrelsen, att 200 000 kr. beräknas för bestridande av omkostnader vid arbetshemmet.

7. *Övervakning av vissa försöksutskrivna patienter.* Med hänsyn till väntad ökning av antalet försöksutskrivna patienter bör anslagsposten uppräknas med 25 000 kr.

8. *Inventarier.* För innevarande budgetår har för inventarieanskaffningar anvisats 2 400 000 kr., varav för vissa transportmedel 88 000 kr.

För utbyte av bilar beräknar styrelsen ett medelsbehov av 119 000 kr. De

till utbyte föreslagna fordonen är så förslitna, att de fordrar ständiga och dyrbara reparationer. Med hänsyn till fordonens användningsområden kan indragning icke komma i fråga. Sex av de nio till utbyte föreslagna bilarna är avsedda för familjevård och hjälpverksamhet samt tre för verksamheten i övrigt.

Trots de senaste årens ökade medelstilldelning föreligger ännu betydande brister beträffande inventariebeståndet vid sjukhusen. Redan de under innevarande år inträffade prisstegringarna medför ökat medelsbehov för att bibehålla oförändrad standard. För att möjliggöra en fortsatt och snabbare höjning av standarden erfordras ytterligare uppräknings av delposten. Styrelsen föreslår, att för s. k. löpande inventarieanskaffningar upptages ett till 2 491 000 kr. förhöjt belopp.

Under det i riksstaten upptagna särskilda anslaget till Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. har under en följd av år anvisats ett belopp av 150 000 kr. för anskaffning av modern medicinsk utrustning. Därjämte har anvisats vissa engångsbelopp för mera kostnadskrävande sådan utrustning. Styrelsen anser, att kostnaderna för anskaffning av inventarier av medicinsk karaktär bör avföras från samma anslag som den löpande inventarieanskaffningen i övrigt. Styrelsen föreslår därför, att medel för anskaffning av medicinsk utrustning fr. o. m. nästkommande budgetår anvisas under förevarande delpost. Denna ordning är också att föredraga av praktiska skäl, sedan äskanden för utrustningsändamål under anslaget till Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. numera icke framlägges av medicinalstyrelsen utan av mentalsjukvårdsberedningens byggnad- och utrustningsdelegation. Det sedan ett flertal år anvisade beloppet av 150 000 kr. är nu otillräckligt. De moderna behandlingsmetoderna kräver en tidsenlig medicinsk utrustning på såväl vårdavdelningar som laboratorier och på många håll är utrustningen i starkt behov av förnyelse och komplettering. Styrelsen föreslår därför, att medelstilldelningen för ändamålet ökas från 150 000 kr. till 250 000 kr.

Direktionen för Sidsjöns sjukhus i Sundsvall har gjort framställning om medel för utbyte av sjukhusets elektroencefalograf. Apparaten som installerades 1954 är försliten och fordrar ständiga reparationer. Detta skapar osäkerhet vid användningen, då ofta felvisande värden framkommer. För anskaffning av en ny apparat bör beräknas 40 000 kr.

För anskaffning av medicinsk utrustning bör sålunda anvisas (250 000 + 40 000) 290 000 kr.

Styrelsen föreslår, att delposten i sin helhet upptages med (119 000 + 2 491 000 + 290 000) 2 900 000 kr.

9. *Tvätt och renhållning.* Nettoutgifterna för budgetåret 1963/64 beräknas av direktionerna till 5 240 000 kr. Därtill kommer kostnader för tvätt och renhållning vid nytillkommande sjukhus.

Uppräkningen av delposten föranledes bl. a. av ökad tvättgodsmängd. För vart och ett av de två senaste kalenderåren har tvättgodsmängden ökat med

cirka sex procent och fortsatt ökning kan väntas. Under året beslutade löneökningar torde vidare komma att medföra höjda tvättpriser.

Genom ökad medelstilldelning har standarden på patienternas gångkläder successivt kunnat höjas. Uniformsbetonade persedlar har i stor utsträckning utbytts mot kläder av allmän standard. Många av dessa modernare persedlar fordrar en skonsammare tvättbehandling och kemisk tvätt förekommer nu i allt större utsträckning, vilket ökar anslagsbelastningen.

Vid flera sjukhus skötes soptömningen av patientarbetslag. Det har emellertid visat sig allt svårare att få patientarbetskraft för detta arbete. Vid en del sjukhus har därför soptömningen utlämnats på entreprenad till renhållningsverket på orten. Entreprenadsystemet ställer sig f. n. billigare än anställande av särskild personal för soptömningen. Entreprenadkostnaderna avföres från förevarande delpost.

Ett flertal direktioner anmäler, att även kostnader för renhållningen och hygienien i övrigt vid sjukhusen ökar. Det är här främst kostnadsstegringar på renhållningsartiklar och övergång till artiklar för engångsbruk, som förleder ökat medelsbehov.

Med hänsyn till det anförda bör delposten uppräknas med 500 000 kr.

10. *Utspisning.* Anslagsbeloppet för innevarande budgetår är beräknat efter 2: 81 kr. per patient och dag, motsvarande ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 181. Livsmedelstalet var för juli 1962 200 eller 10,5 procent högre. Detta motsvarar ett kostpris av 3: 11 kr. per patient och dag vid oförändrad standard.

Enligt vid sjukhusen nu tillämpad utspisningsordning erhåller patienterna tre huvudmål om dagen, nämligen frukost-, middags- och kvällsmål. Som mellanmål serveras på eftermiddagen kaffe. Frukostmål serveras vid flertalet sjukhus kl. 7.30—8, middagsmålet kl. 11—12 och kvällsmålet omkring kl. 17. Ett uppehåll mellan kvälls- och frukostmålen på 14 timmar eller mer är icke tillfredsställande. Då en senare resp. tidigare förläggning av kvälls- och frukostmålen icke anses möjlig med nuvarande personalorganisation, vore det enligt styrelsens mening önskvärt, att patienterna kunde erbjudas ett enklare mellanmål — bestående av kaffe eller annan dryck — på kvällen. Detta är så mycket mera önskvärt som det numera är möjligt att låta patienterna vistas uppe längre om kvällarna. De för utspisningen nu anvisade medlen förslår dock icke till ett sådant mellanmål. För ändamålet erfordras därför en uppräkning av delposten med ett belopp motsvarande 30 öre per patient och dag. Kostnaderna för patientkosten skulle i enlighet härmed uppgå till  $[23\,500 \times 366 \times (3: 11 + 0: 30) 3: 41]$  avrundat 29 300 000 kr. Årskostnaden för de i personalkosten ingående livsmedlen beräknas till 1 500 000 kr.

Styrelsen föreslår, att delposten upptages med 30 800 000 kr.

11. *Linne, gång- och sängkläder.* Direktionerna har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 4 461 000 kr. Som motiv härför anföres inträff-

fade prisstegringar och ökat behov av nyanskaffningar till följd av stort slitage i försvarets fabriksverks tvätterier. Vidare är det angeläget med en fortsatt standardhöjning på patienternas gångkläder. Styrelsen föreslår, att delposten uppräknas till 4 400 000 kr.

12. *Läkemedel m. m.* Direktionerna har beräknat medelsbehovet för nästkommande budgetår till 10 858 000 kr.

Den sedan ett flertal år pågående kraftiga stegringen av kostnaderna för läkemedel fortsätter alltså. Kostnadsökningarna berör samtliga under delposten upptagna poster, nämligen till läkemedel, förbrukningsartiklar, patienternas undersökning och vård utom sjukhusen samt tandvård. Den medikamentösa terapin i förening med moderna behandlingsmetoder förkortar emellertid successivt den genomsnittliga vårdtiden vid sjukhusen, varigenom den totala vårdkostnaden per patient nedbringas. Beträffande läkemedelskostnadernas storlek i förhållande till den totala vårdkostnaden upplyser styrelsen, att vårdkostnaden per patient och dag under 1961 uppgick till 26: 35 kr., varav 1: 06 kr. eller cirka en tjugofemtedel utgjorde läkemedelskostnader. Den av direktionerna föreslagna uppräkningsdelen av delposten anser sig styrelsen i och för sig böra godtaga. Med hänsyn till att utgifterna för läkemedel under de senaste åren avsevärt överstigit det på förhand beräknade medelsbehovet, föreslår styrelsen dock, att delposten uppräknas ytterligare och upptages med 12 000 000 kr.

13. *Familjevård.* Nettoutgifterna uppgick under budgetåret 1961/62 till 2 616 980 kr. Medelantalet vårdade per dag utgjorde 990 och medelskostnaderna per patient och dag uppgick till 7: 24 kr.

För innevarande budgetår har anvisats 2 840 000 kr. och direktionerna beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1963/64 till 2 985 000 kr. vid en medelbeläggning av 1 040.

För att stimulera familjevården, vilken är en synnerligen värdefull avlastning för den egentliga sjukhusvården, är det ofrånkomligt med en uppräkningsdel av ersättningen till vårdfamiljerna. Med nuvarande ersättningsbelopp — högst tio kr. per patient och dag — är det svårt att placera patienter i familjevård. Patienterna är i många fall helt oförmögna till arbete. Styrelsen föreslår därför, att delposten uppräknas till 3 000 000 kr.

14. *Automobiler och transporter.* På grund av inträffade prisstegringar på drivmedel och underhåll av fordon samt ökade kostnader för patienttransporter erfordras uppräkningsdel av delposten. Under nästa budgetår kommer sålunda patienter att överföras till de nya sjukhusen i Katrineholm, Örebro, Sala och Bollnäs. Styrelsen föreslår, att delposten upptages med 840 000 kr.

15. *Arbets- och sysselsättningsterapi.* Vid verkställd inventering av sjukhusbibliotekens bokbestånd har stora brister framkommit i fråga om såväl tillgången på som urvalet av böcker. En upprustning av biblioteken är därför synnerligen angelägen.

I avvaktan på ställningstagande till frågan hur skötseln av biblioteken framdeles skall handhas, föreslår styrelsen, att för vart och ett av de närmaste budgetåren anvisas ett belopp av 200 000 kr. för tillgodoseende av de mest trängande behoven. För arbets- och sysselsättningsterapin i övrigt föreslår styrelsen oförändrat belopp, 1 700 000 kr. I enlighet härmed bör delposten sålunda uppräknas till 1 900 000 kr.

16. *Diverse utgifter.* Delposten är uppdelad i fem poster, nämligen nattvaktstreprenad, understöd till mindre bemedlade enligt 86 § sjukhusstadgan, tvätt, kost m. m. åt patienter, som vistas på sjukhusen för rättspsykiatrisk undersökning, medicinsk litteratur och diverse utgifter i övrigt. Direktionerna har för nästa budgetår beräknat posterna till 327 400, 21 400, 32 600, 54 000 resp. 104 800 kr. Härtill kommer för sjukhusen gemensamma utgifter, som bestrides centralt av styrelsen samt diverse oförutsedda utgifter.

För innevarande budgetår har för nattvaktstreprenader beräknats 260 000 kr. Ökningen av medelsbehovet föranledes dels av att anlåtande av nattvaktbolag för den yttre vakthållningen natttid planeras vid ytterligare tre sjukhus, nämligen S:t Lars', S:t Sigfrids och Källshagens sjukhus för en beräknad sammanlagd kostnad av 45 000 kr., dels på avtalsenliga höjningar av avgifterna för sjukhus, som redan anlitar nattvaktbolag. Därest övergång till entreprenadssystem kommer till stånd vid nämnda sjukhus, kommer en tjänst som yttre nattvakt att hållas vakant vid vart och ett av dessa sjukhus tills erfarenhet vunnits av systemet. Med hänsyn till att de senaste årens höjningar av avgifterna blivit större än beräknat, föreslår styrelsen, att för anlåtande av entreprenörer för den yttre vakthållningen natttid vid sjukhusen måtte beräknas ett belopp av 335 000 kr.

Posten till understöd till mindre bemedlade enl. 86 § sjukhusstadgan bör upptagas med oförändrat belopp, 20 000 kr.

För inköp av medicinsk litteratur bör medelstillsdelningen ökas med 10 000 kr. till 55 000 kr.

För person, som i samband med rättspsykiatrisk undersökning vistas på mentalsjukhus, avföres från förevarande delpost en avgift av sex kr. per dag, vilket belopp varit oförändrat under flera år. Med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar bör avgiften höjas till förslagsvis åtta kr. per dag och person. Med utgångspunkt från belastningen under budgetåret 1961/62, 30 655 kr., bör posten upptagas med 40 000 kr.

För diverse utgifter i övrigt har för innevarande budgetår anvisats 125 000 kr., varav för verkskyddsändamål 10 000 kr. och till bidrag till statens sjukhuspersonals idrottsförbund ett lika stort belopp. För nästkommande budgetår har idrottsförbundet i framställning till styrelsen hemställt om bidrag med 15 000 kr. Styrelsen tillstyrker framställningen. För verkskyddsändamål bör anvisas oförändrat belopp. De patologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala och Lund har tidigare utan kostnad för sjukhusen utfört erforderliga obduktioner för Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus. Fr. o. m.

innevarande år debiterar emellertid institutionerna sjukhusen för obduktionskostnaderna. Kostnaderna härför beräknas för nästa budgetår till cirka 20 000 kr. vilket belopp bör upptagas under denna post. För övriga utgifter under posten bör anvisas 115 000 kr., vilket belopp beräknas täcka jämväl kostnader för nytillkommande sjukhus och för oförutsedda utgifter. Posten bör sålunda upptagas med (15 000 + 10 000 + 20 000 + 115 000) 160 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet under delposten skulle sålunda uppgå till 610 000 kr.

### *Föredraganden*

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare torde såsom medicinalstyrelsen föreslagit med hänsyn bl. a. till belastningen under budgetåret 1961/62, 460 513 kr., böra uppräknas med 50 000 kr. till 450 000 kr.

Under anslagsposten till reseersättningar beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen ett medelsbehov av 475 000 kr., vilket innebär en ökning med 55 000 kr.

Delposten till bränsle, lyse och vatten torde på av medicinalstyrelsen anförda skäl böra upptagas med oförändrat belopp, 9 500 000 kr.

För att bl. a. möjliggöra snabbare utbyte än hittills av lokaltelefoner på vårdavdelningar mot rikstelefoner samt för utbyte av telefonväxeln vid Vipeholms sjukhus bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag delposten till övriga expenser uppräknas med 200 000 kr. till 1 300 000 kr.

För ersättning till föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium för vård av vissa psykiskt efterblivna beräknar jag i avbidan på Kungl. Maj:ts beslut om fastställande av stat för sanatoriet ett belopp av i runt tal 2 900 000 kr., innebärande en ökning med 300 000 kr.

Med hänsyn till vad chefen för ecklesiastikdepartementet anfört vid anmälan av avlönings- och omkostnadsanslagen för statens dövskolor m. m. kommer medel icke att erfordras under femte huvudtiteln till omkostnader vid Mogårdshemmet under nästa budgetår.

På grund av väntad ökning av antalet försöksutskrivna patienter bör anslagsposten till övervakning av vissa försöksutskrivna patienter i enlighet med medicinalstyrelsens förslag uppräknas med 25 000 kr. till 175 000 kr.

Under delposten till inventarier har för innevarande budgetår för s. k. löpande inventarieanskaffningar beräknats ett belopp av 2 312 000 kr. Trots den upprustning, som ägt rum inom mentalsjukvården främst under de senaste åren, föreligger ännu betydande brister beträffande inventariebeståndet vid sjukhusen. Sålunda har arbetsunderlättande inventarier av olika slag hittills kunnat anskaffas endast i relativt begränsad omfattning. Icke heller har möbelstandarden vid sjukhusen kunnat höjas i önskvärd utsträckning. Sistnämnda förhållande gäller främst sådana äldre avdelningar, som inte varit föremål för någon mera genomgripande upprustning

och således inte kunnat tilldelas medel från anslaget till utrustning av nya mentalsjukhus m. m.

För att möjliggöra en fortsatt höjning av inventariestandarden vid sjukhusen beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen för angivna ändamål ett belopp av sammanlagt 2 491 000 kr. Jag förutsätter, att styrelsen vid fördelningen av nämnda belopp i första hand söker tillgodose behovet av upprustning i dessa hänseenden vid särskilt eftersatta sjukhus eller avdelningar. Den av medicinalstyrelsen i samarbete med centrala sjukvårdsberedningen pågående undersökningen av transportorganisationen vid sjukhusen har ännu icke avslutats. Jag tillstyrker dock styrelsens förslag om anvisande av ett belopp av 119 000 kr. för inköp och utbyte av bilar. Till övervägande del avser detta belopp anskaffning av bilar för familjevård och hjälpverksamhet. Medel för anskaffning av modern medicinsk utrustning har under en följd av år anvisats under reservationsanslaget till utrustning av nya mentalsjukhus m. m. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag dock, att kostnaderna för utrustning av angivet slag bör bestridas från samma anslag som den löpande inventarieanskaffningen i övrigt. Då jag vidare finner angeläget, att den pågående upprustningen av inventariebeståndet vid mentalsjukhusen jämväl skall omfatta den medicinska utrustningen förordar jag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag, att medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål uppräknas med 100 000 kr. till 250 000 kr. Därjämte bör såsom medicinalstyrelsen föreslagit beräknas ett belopp av 40 000 kr. för utbyte av en Eeg-apparat vid Sidsjöns sjukhus. För medicinsk utrustning erfordras sålunda (250 000 + 40 000) 290 000 kr. Medelsbehovet under inventarieposten skulle alltså uppgå till (2 491 000 + 119 000 + 290 000) 2 900 000 kr., vilket innebär en ökning av medelsanvisningen under denna delpost med 500 000 kr.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet under delposten till tvätt och renhållning har jag intet att erinra. Posten bör sålunda uppräknas med 500 000 kr. till 5 300 000 kr.

För budgetåret 1962/63 beräknades delposten till utspisning med utgångspunkt från ett kostpris för samtliga mentalsjukhus om 2: 81 kr. per patient och dag, motsvarande ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 181. Såsom medicinalstyrelsen anfört uppgick livsmedelstalet för juli månad 1962 till 200, vilket innebär ett kostpris av 3: 11 kr. per patient och dag. Då jag i likhet med medicinalstyrelsen anser angeläget, att patienterna kan erbjudas förtäring på kvällarna, bör dagkostnaden uppräknas med ett belopp motsvarande 30 öre per patient. Med hänsyn härtill samt till förändringar i fråga om personalkosten m. m. föreslår jag, att delposten uppräknas med 5 050 000 kr. till 30 800 000 kr.

Den koststandard, som vid ett livsmedelstal i konsumentprisindex av 200 motsvarar en kostnad av 3: 41 kr. per patient och dag bör vid inträffande förändringar i nämnda tal hållas oförändrad.

Delposten till linne, gång- och sängkläder torde kunna upptagas med oförändrat belopp, 4 200 000 kr.

Beträffande delposten till läkemedel m. m. vill jag erinra om att medelsanvisningen från budgetåret 1955/56 till 1962/63 höjts från 1 650 000 kr. till 9 600 000 kr., d. v. s. på sju år ungefär sexdubblats. Anledningen härtill har varit de betydande framsteg, som under senare år gjorts i fråga om behandlingen av psykiska sjukdomar medelst medikamentös terapi. Sålunda har denna behandling medfört bl. a. kortare vårdtider, lugnare atmosfär på sjukhusen samt aktivisering av patienterna och betydligt ökade möjligheter att förbättra och bota även svårt sjuka patienter. Utvecklingen synes fortsätta i denna riktning. Sedan flertalet mentalsjukhus numera tillförts överläkare för den internmedicinska vården torde vidare den somatiska sjukvården komma att intensifieras betydligt. Denna utveckling är visserligen i och för sig synnerligen glädjande. Nya psykofarmaka tillkommer emellertid i en sådan takt och omfattning att det för den enskilde läkaren kan vara förenat med svårigheter att följa utvecklingen på området. Jag vill därför understryka angelägenheten av att medicinalstyrelsen ur såväl medicinska som ekonomiska synpunkter noga följer utvecklingen inom detta område. Styrelsens förslag om uppräknings av delposten till läkemedel m. m. med 2 400 000 kr. till 12 000 000 kr. anser jag mig dock böra tillstyrka.

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under delposterna till familjevård samt till automobiler och transporter har jag intet att erinra. Nämnade delposter bör sålunda uppräknas med 160 000 resp. 90 000 kr. till 3 000 000 resp. 840 000 kr.

Beträffande medicinalstyrelsens förslag om anvisande av medel för upprustning av sjukhusbiblioteken vill jag framhålla, att jag i och för sig anser angeläget, att patienterna beredes möjligheter till ett rikare litteratururval än som f. n. står till buds vid sjukhusbiblioteken. I princip bör dock biblioteksfrågan lösas genom samarbete med de kommunala biblioteken. Med hänsyn härtill och i avvaktan på förslag om sjukhusbibliotekens framtida handhavande anser jag mig icke kunna tillstyrka särskild medelsanvisning för upprustning av sjukhusbiblioteken.

I enlighet härmed och med beaktande av de senaste årens belastnings-siffror föreslår jag, att delposten till arbets- och sysselsättningsterapi m. m. uppföres med oförändrat belopp, 1 700 000 kr.

Delposten till diverse utgifter bör uppräknas med 120 000 kr. till 610 000 kr. Därvid har jag i likhet med medicinalstyrelsen beräknat en ökning av medelsanvisningen till nattvaktstreprenader med 75 000 kr., till inköp av medicinsk litteratur med 10 000 kr., till bidrag till statens sjukhuspersonals idrottsförbund med 5 000 kr. och till vissa obduktionskostnader med 20 000 kr. Icke heller medicinalstyrelsens beräkningar i övrigt av medelsbehovet under ifrågavarande delpost har givit mig anledning till erinran.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (66 700 000 + 9 450 000) 76 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens mentalsjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 76 150 000 kr.

[96]    **3. Kostnader för mentalsjukvårdsberedningen**

|                   | Anslag    |
|-------------------|-----------|
| 1962/63           | 1 500 000 |
| 1963/64 (förslag) | 1 500 000 |

Mentalsjukvårdsberedningens och dess delegationers verksamhet torde under nästa budgetår bli av ungefär samma omfattning som under innevarande budgetår. Jag förordar därför, att anslaget uppföres med oförändrat belopp och hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för mentalsjukvårdsberedningen* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

[97]    **4. Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.** För innevarande budgetår har under rubriken Utrustning av nya mentalsjukhus m. m. anvisats ett reservationsanslag av 7 300 000 kr.

Beredningen av hithörande anslagsfrågor har ännu icke kunnat slutföras. I avbidan härpå förordar jag, att anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget torde därvid böra uppföras med 7 300 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.* för budgetåret 1963/64 beräkna ett reservationsanslag av 7 300 000 kr.

[98]    **5. Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Avlöningar**

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 5 600 000 | 6 009 536   |
| 1962/63           | 5 860 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 6 710 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget höjes med 750 000 kr.

|                                                               | Ökning         |
|---------------------------------------------------------------|----------------|
| <b>1. Grundutbildning:</b>                                    |                |
| a. <i>Utökning av grundutbildningen</i>                       |                |
| Lön till instruktionssköterska .....                          | 20 166         |
| Arvode till föreläsare .....                                  | 5 070          |
| b. <i>Biträdande instruktionssköterskor</i>                   |                |
| 6 bitr. instruktionssköterskor i Ae 13 under 12 månader ..... | 101 999        |
| <b>2. Utbildning av sjuksköterskeelever</b>                   |                |
| Arvode till föreläsare .....                                  | 5 400          |
| <b>3. Kurs för föreståndare</b>                               |                |
| Lön till kursdeltagare .....                                  | 30 000         |
| Lön till studieledare .....                                   | 2 500          |
| Arvode till föreläsare .....                                  | 4 500          |
| <b>4. Vidareutbildning</b>                                    |                |
| Arvode till föreläsare .....                                  | 15 000         |
| <b>5. Extra högre kurs</b>                                    |                |
| Arvode till föreläsare .....                                  | 25 000         |
| <b>6. Generell löneökning .....</b>                           | <b>540 000</b> |
| <b>7. Avrundning .....</b>                                    | <b>365</b>     |
|                                                               | <b>750 000</b> |

### Motiv

1 a. Grundutbildningen, som fr. o. m. år 1961 är uppe i en utbildningskapacitet av i runt tal 650 elever per år, har ett gott rekryteringsunderlag både kvalitativt och kvantitativt. Avgångsprocenten har minskat från cirka 22 procent i de första årskurserna till 11 procent år 1961. Den av 1960 års riksdag beslutade extra utbildningskursen av sjukvårdspersonal vid Vilhelmsro sjukhus avslutades i februari 1962. Med beaktande av vad departementschefen anfört under förevarande anslag i 1962 års statsverksproposition beredes sjukvårdspersonalen vid nämnda sjukhus fortsatt möjlighet till utbildning. Utbildningen har samordnats med grundutbildningen vid Ryhovs sjukhus, där elever från Vilhelmsro sjukhus fr. o. m. vårkursen 1962 deltar i undervisningen. Under det sista skedet av grundutbildningen avses eleverna återvända till Vilhelmsro sjukhus för att under cirka fem månader erhålla specialutbildning i epileptikervård, varvid vissa merkostnader uppstår. För den teoretisk-praktiska undervisningen av eleverna vid Vilhelmsro sjukhus bör en instruktionssköterska i Ae 16 anställas fr. o. m. den 1 juli 1963. Lönekostnaderna för denna instruktionssköterska, för vilken lön tidigare icke beräknats, uppgår till 20 166 kr. För arvoden till föreläsare erfordras (45 kr.  $\times$  55 lekt.  $\times$  2 kurser) 4 950 kr. + (30  $\times$  2  $\times$  2) 120 kr. eller sammanlagt 5 070 kr.

1 b. Under de senaste budgetåren har styrelsen hemställt, att tjänster såsom biträdande instruktionssköterska inrättas i första hand vid två la-

sarett med cirka 25 elever per kurs samt vid fyra utbildningscentraler med omkring 30 elever per kurs. Dessa tjänster har riksdagen bifallit.

Erfarenheterna från grundutbildningen visar — vilket medicinalstyrelsen framhållit i tidigare anslagsäskanden — att även instruktionssköterskorna vid de 18 utbildningssjukhusen i hög grad är i behov av en medhjälpare för att utbildningen skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt. Eleverna behöver en ordnad handledning av instruktionssköterska för att i det praktiska arbetet kunna omsätta sina teoretiska kunskaper. En instruktionssköterska har i genomsnitt samtidigt hand om 60 å 70 elever, som av organisatoriska skäl måste spridas på flera vårdavdelningar. Enligt moderna pedagogiska principer bör en instruktionssköterska ej ha hand om mer än omkring 15 elever samtidigt för att tillfredsställande kunna handleda och undervisa dem.

På grund av det anförda bör enligt styrelsens mening biträdande instruktionssköterskor anställas vid de mentalsjukhus, där grundutbildning pågår. Denna organisation bör byggas ut successivt. För nästa budgetår bör tills vidare inrättas sex tjänster såsom biträdande instruktionssköterska i Ae 13. Lönekostnaderna för dessa tjänster beräknas till 101 999 kr. Såsom styrelsen tidigare framhållit bör biträdande instruktionssköterska vara placerad en lönegrad över överskötare. Därest sistnämnda tjänster skulle uppflyttas i lönegrad, räknar styrelsen med att biträdande instruktionsköterskor uppflyttas i motsvarande mån.

2. I sjuksköterskeelevernas allmänutbildning ingår undervisning i psykiatrisk sjukvård med tio föreläsningar av läkare i psykiatri. Med hänsyn till det utökade antalet sjuksköterskeelever, som genomgår denna utbildning, fordras att ytterligare två mentalsjukhus tages i anspråk, vilket innebär en merkostnad av  $(2 \times 2\,700)$  5 400 kr. i föreläsararvode.

3. Föreståndarna vid överläkaravdelningarna är förmän för samtlig annan sjukvårdspersonal på avdelningen. Det åligger dessa föreståndare bl. a. att övervaka, att instruktioner, arbetsordningar m. m. följes och att vårdpersonalen fullgör sina uppgifter så att en god sjukvård bedrivs. Föreståndarna har dessutom att tillse att arbetet på vårdavdelningarna bedrivs rationellt efter moderna arbetsmetoder samt att främja allmän trivsel och skapa en god arbetsatmosfär.

Befattningshavarna till dessa tjänster rekryteras vanligen bland överskötare, som helt saknar administrativ utbildning. Behovet av sådan utbildning har i olika sammanhang gjort sig starkt gällande och påtalats både från personal- och sjukhushåll. Styrelsen vill i detta sammanhang påpeka, att speciella kurser ordnats för såväl föreståndare för hjälpverksamheten (1960) som personalföreståndare (1962), vilka varit till stort gagn och verkat stimulerande på det lagarbete man eftersträvar vid sjukhusen. Det är därför synnerligen angeläget, att en utbildningskurs anordnas även för nu ifrågakvarande befattningshavare. Antalet föreståndare för

sjukvården uppgår till omkring 90. Deltagarna bör uppdelas på tre grupper. Kursen föreslås omfatta 30 lektionstimmar under en veckas tid. Den bör drivas i medicinalstyrelsens regi.

Studieledare erfordras under sammanlagt fem veckor. Avlöningskostnaderna för studieledare beräknas efter arvode motsvarande löneklass 19 till 2 500 kr., vartill kommer rese- och traktamentsersättning om 1 500 kr. Kostnaderna för arvoden till föreläsare beräknas till  $(50 \times 30 \times 3)$  4 500 kr.

Kursdeltagarna bör beviljas tjänstledighet med oavkortad lön. Lönekostnaderna bör belasta utbildningens avlöningsanslag, varför detta uppräknas med avrundat 30 000 kr. Kostnaderna för rese- och traktamentsersättningar till kursdeltagare kan uppskattas till 40 000 kr.

4. I olika sammanhang har sjukhusen inkommit med begäran om extra anslag till föreläsararvoden för vidareutbildning av sjukvårdspersonal av olika kategorier. Särskilt beträffande förmanspersonalen synes stort behov föreligga av undervisning i arbetsledning. En stor del av sjukvårdspersonalen, som genomgått endast gammal s. k. lägre och högre kurs, saknar helt undervisning i sysselsättningsterapi och aktiveringsterapi och har icke heller erhållit någon utbildning i moderna behandlingsmetoder. Stort behov av vidareutbildning för denna personal föreligger därför, särskilt för de grupper som icke har tillfälle att genomgå grundutbildning eller högre utbildning. Fortbildningen bör lämpligen ordnas i form av föreläsningar och diskussioner under ledning av läkare, socialkuratorer, psykologer m. fl. kvalificerade föreläsare. Kostnaderna för föreläsningarvoden beräknas till 15 000 kr.

5. Under innevarande budgetår har styrelsen erhållit medel för anordnande av extra högre utbildningskurser vid fem sjukhus. Styrelsen är f. n. ej beredd att ta ställning till frågan om anordnandet av ytterligare kurser av detta slag utan vill först avvakta resultatet av de nu pågående kurserna. Styrelsen beräknar dock ett belopp av 25 000 kr. i föreläsningarvoden för detta ändamål.

Styrelsen föreslår vidare, att *två extra tjänster för instruktionssköterska omändras till extra ordinarie tjänster*. F. n. må finnas anställda högst 38 instruktionssköterskor i Ae 16 eller Ae 14 och två instruktionssköterskor i Ag 16 eller Ag 14. De två sistnämnda tjänsterna är placerade vid Falköpings och Norrtälje lasarett, där kompletterande utbildning för förmanspersonal bedrivs. Den ringa tillgången på instruktionssköterskor medför att stora svårigheter föreligger att besätta de minst attraktiva tjänsterna, d. v. s. de extra. Med hänsyn till att innehavarna av de 600 nya första sköartjänster, som tillkom genom beslut av 1960 års riksdag, till största delen saknar utbildning i somatisk sjukvård, kan undervisningen vid de båda lasaretten beräknas komma att bestå under lång tid framåt. De två tjänsterna bör därför överföras till extra ordinarie stat.

Styrelsen föreslår därjämte, att nuvarande *föreläsararvode till psykolog,*

som undervisar i psykologi, höjes från 35 kr. till 45 kr., d. v. s. till samma belopp som gäller för läkare. I den mån psykologer anställs vid sjukhusen kommer dessa att bl. a. även få svara för undervisningen i psykologi. Styrelsens förslag medför icke någon merkostnad, enär man ursprungligen räknat med läkare såsom föreläsare och kostnaderna beräknats därefter.

För den nu föreslagna lönegradsplacerade instruktionssköterskepersonalen tillkommer även *kostnader för vikarier* under semestrar, sjukledighet m. m. Vid bifall till styrelsens förslag om inrättande av sex biträdande instruktionssköterskor uppstår emellertid samtidigt viss besparing beträffande vikariatskostnaderna, enär den biträdande instruktionssköterskan regelmässigt torde kunna förordnas såsom vikarie. Med anledning härav torde någon uppräknings av anslaget på grund av avlöningar till vikarier å nya tjänster icke erfordras.

### *Föredraganden*

Det årliga antalet elever i grundutbildningen uppgår fr. o. m. år 1961 till i runt tal 650. Såsom medicinalstyrelsen anför är rekryteringsunderlaget gott i såväl kvalitativt som kvantitativt hänseende och avgångsprocenten bland eleverna har minskat väsentligt eller från 22 procent i de första årskurserna till 11 procent år 1961. Det är glädjande att konstatera denna gynnsamma utveckling för utbildningen inom mentalsjukvården.

Den av 1960 års riksdag beslutade extra utbildningskursen för sjukvårdspersonal vid Vilhelmsro sjukhus avslutades i februari 1962. I enlighet med i 1962 års statsverksproposition framlagt förslag har utbildningen av ifrågavarande personal fr. o. m. vårkursen 1962 samordnats med grundutbildningen vid Ryhovs sjukhus. Under det sista skedet av grundutbildningen skall emellertid eleverna återvända till Vilhelmsro sjukhus för att där under drygt fem månader erhålla specialutbildning i epileptikervård. De i vårkursen 1962 deltagande eleverna återvänder till Vilhelmsro sjukhus den 1 juli 1963, medan de i höstkursen 1962 deltagande eleverna återkommer till sjukhuset den 1 januari 1964. För denna specialutbildning erfordras en instruktionssköterska i Ae 17 fr. o. m. den 1 juli 1963. Med hänsyn till att antalet i grundutbildningen deltagande elever från Vilhelmsro sjukhus torde bli relativt litet och då den vid sjukhuset befintliga personalen till stor del saknar egentlig sjukvårdsutbildning finner jag det angeläget, att nämnda instruktionssköterska utnyttjas jämväl för utbildning av redan befintlig personal vid sjukhuset. I mån av tid bör instruktionssköterskan därjämte biträda i grundutbildningen vid Ryhovs sjukhus.

Efter den utökning av antalet instruktionssköterskor inom grundutbildningen som medgivits under de två senaste budgetåren finns numera två instruktionssköterskor vid var och en av de fyra utbildningscentralerna med omkring 30 elever per kurs samt vid vartdera av de två lasarett, som motta-

ger 25 elever per kurs för utbildning i allmän sjukvård. För utbildningen i psykiatrisk sjukvård finns endast en instruktionssköterska vid vart och ett av de 18 utbildningssjukhusen. Instruktionssköterskorna vid sistnämnda sjukhus har att samtidigt handleda i genomsnitt 60 å 70 elever. Då det otvivelaktigt måste vara förenat med svårigheter för en instruktionssköterska att effektivt kunna handleda ett så stort antal elever, fördelade på ett flertal vårdavdelningar, anser jag i likhet med medicinalstyrelsen en förstärkning av instruktionssköterskepersonalen angelägen. Jag förordar därför, att ytterligare tre tjänster som instruktionssköterska i Ae 17 inrättas.

Medicinalstyrelsens förslag att för utbildning av sjuksköterskeelever i psykiatrisk sjukvård taga i anspråk ytterligare två mentalsjukhus föranleder ingen erinran från min sida.

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag vidare angeläget, att föreståndarna vid överläkaravdelningarna beredes möjlighet till vidareutbildning i form av en särskild veckokurs. För ändamålet beräknar jag ett belopp av cirka 20 000 kr.

Däremot anser jag mig icke kunna förorda, att särskilda medel anvisas för fortbildning av vissa andra kategorier sjukvårdspersonal, främst förmanspersonal.

Med hänsyn till rådande brist på kompetenta sökande till förste skötartjänster vid mentalsjukhusen har Kungl. Maj:t genom beslut den 9 februari 1962 medgivit, att medicinalstyrelsen tills vidare t. o. m. budgetåret 1962/63 må låta anordna extra högre utbildningskurser för mentalsjukvårdspersonal vid fem statliga mentalsjukhus. Kurserna skulle omfatta sex månader teoretisk och praktisk utbildning. Godkänd genomgång av sådan kurs skulle medföra behörighet till tjänst som förste skötare och överskötare vid statens mentalsjukhus. Kurser av detta slag har startats hösten 1962 med sammanlagt 120 deltagare. Medel för anordnande av dylika kurser bör beräknas jämväl för nästa budgetår.

Medicinalstyrelsens förslag om överförande till extra ordinarie stat av två extratjänster som instruktionssköterska kan jag icke tillstyrka.

Medelsbehovet under arvodesposten för nästa budgetår kan med utgångspunkt från vad förut anförts beräknas till sammanlagt i runt tal 530 000 kr., vilket innebär en uppräknings med 130 000 kr.

Den automatiska utgiftsstegringen till följd av under år 1962 beslutade löneregleringar m. m. kan beräknas medföra ett ökat medelsbehov av 620 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (5 860 000 + 850 000) 6 710 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för utbildning av mentalsjukvårdspersonal, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

*Avlöningsstat*

|                                                                                           |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 530 000   |
| 2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> .....                | 4 265 000 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 1 830 000 |
| 4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> .....                  | 85 000    |

---

 Summa kr. 6 710 000;

b) till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal*: Avlöningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 6 710 000 kr.

[99] 6. *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader*

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 510 000 | 473 681     |
| 1962/63 .....           | 565 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 815 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 315 000 kr.

|                                                                                                | Nettoutg.<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökning         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------|---------|----------------|
| 1. Reseersättningar .....                                                                      | 324 562              | 350 000           | 600 000 | 250 000        |
| 2. Ersättningar till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal ..... | 109 850              | 140 000           | 180 000 | 40 000         |
| 3. Diverse utgifter .....                                                                      | 22 381               | 40 000            | 65 000  | 25 000         |
|                                                                                                |                      |                   |         | <b>315 000</b> |

*Motiv*

1. Företagen höjning av järnvägens biljettaxor för persontrafik (i genomsnitt cirka åtta procent) motiverar uppräkning av anslagsposten med 8 500 kr. Den av styrelsen under anslaget till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal*: Avlöningar föreslagna kursen för föreståndare medför vidare ökat medelsbehov med 41 500 kr. Genom beslut den 9 februari 1962 har Kungl. Maj:t medgivit medicinalstyrelsen att under innevarande budgetår låta anordna extra högre utbildningskurs för mentalsjukvårdspersonal. Kostnaderna för reseersättningar och traktamenten till kursdeltagarna, vilka skall bestridas från förevarande anslagspost, har beräknats till 200 000 kr. Detta belopp är icke inräknat i omkostnadsstaten för innevarande budgetår. Såsom anförts under förenämnda avlöningsanslag är

styrelsen ej beredd att nu taga ställning till frågan om anordnande av sådan extra högre kurs under budgetåret 1963/64. Styrelsen beräknar dock preliminärt 200 000 kr. för ändamålet.

Anslagsposten till reseersättningar torde sålunda böra uppräknas till 600 000 kr.

2. Såsom styrelsen anført i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår har vissa landsting begärt höjning av ersättningsbeloppen till sjuksköterskeskolorna för elever i den högre utbildningen av mentalsjukvårdspersonal. En höjning av ersättningsbeloppen kan bli erforderlig. Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med 180 000 kr.

3. Genom beslut den 30 juni 1960 och 15 december 1961 bemyndigade Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att intill den 1 juli 1962 av den i omkostnadsstaten för statens mentalsjukhus upptagna delposten till diverse utgifter eller däremot svarande anslagspost varje budgetår använda högst 6 000 kr. för stipendier till vid statens mentalsjukhus anställd ordinarie eller extra ordinarie sjukvårdspersonal för utbildning i allmän sjukvård vid av staten godkänd sjuksköterskeskola eller för erforderlig komplettering av skolunderbyggnaden. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 maj 1962 har medicinalstyrelsen hemställt om bemyndigande att av nämnda delpost till diverse utgifter för vart och ett av budgetåren 1962/63 och 1963/64 få använda högst 24 000 kr. för sådana stipendier, vart och ett om högst 800 kr. per år. Då ifrågavarande kostnader rätteligen bör belasta utbildningens omkostnadsanslag, föreslår styrelsen, att ett belopp av 24 000 kr. upptages för ändamålet under nu förevarande anslagspost för budgetåret 1963/64.

Med hänsyn till inträffade prisstegringar bör anslagsposten vidare uppräknas med 1 000 kr.

Styrelsen föreslår sålunda, att anslagsposten uppräknas till 65 000 kr.

### *Föredraganden*

I enlighet med vad jag anført under avlöningsanslaget för utbildning av mentalsjukvårdspersonal bör under anslagsposten till reseersättningar medel beräknas för reseersättningar och traktamenten till deltagare i dels en veckokurs för föreståndare vid mentalsjukhusen, dels ock extra högre utbildningskurser för mentalsjukvårdspersonal. Vidare bör anslagsposten uppräknas på grund av höjda järnvägstaxor. Jag föreslår därför en ökad medelsanvisning med sammanlagt (20 000 + 200 000 + 10 000) 230 000 kr.

För ersättning till sjuksköterskeskolor för högre utbildning av mentalsjukvårdspersonal beräknar jag oförändrat belopp, 140 000 kr.

Kostnaderna för utbildningsstipendier till mentalsjukvårdspersonal belastar f. n. mentalsjukhusens omkostnadsanslag. I likhet med medicinalstyrelsen föreslår jag, att dessa kostnader överflyttas till förevarande anslag. Genom beslut den 23 augusti 1962 har Kungl. Maj:t medgivit, att högst

20 000 kr. må disponeras för ifrågavarande ändamål under vart och ett av budgetåren 1962/63 och 1963/64. I enlighet härmed föreslår jag, att delposten till diverse utgifter uppräknas med 20 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (565 000 + 250 000) 815 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av mentalsjukvårdspersonal: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 815 000 kr.

[100]    7.    **Bidrag till driften av vissa mentalsjukhus**

|                        | Anslag     |
|------------------------|------------|
| 1962/63 .....          | 2 700 000  |
| 1963/64 (förslag)..... | 14 000 000 |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget upptages med 14 000 000 kr.

*Motiv*

Kungl. Maj:t har godkänt avtal *dels* den 29 december 1961 med Örebro läns landsting om driften av Mellringe sjukhus, *dels ock* den 6 juni 1962 med Gävleborgs läns landsting om driften av Hälsinge sjukhus.

Enligt vad styrelsen inhämtat beräknas byggnadsarbetena fortskrida så att Mellringe sjukhus i sin helhet kommer att vara färdigställt under hösten 1963 samt Hälsinge sjukhus under våren 1964. Sjukhusens vårdplatser — vid Mellringe sjukhus 717 och vid Hälsinge sjukhus 660 — som kommer att tagas i bruk successivt, torde samtliga vid ungefär samma tid kunna beläggas med patienter.

Enligt avtalen skall staten i princip ersätta landstingen driftkostnaderna. Härvid skall ersättningen under första verksamhetsåret (kalenderåret) utgå med belopp per vård dag, som motsvarar genomsnittliga nettodriftkostnaden per vård dag under motsvarande år vid Falbygdens sjukhus. Med beaktande härav och med hänsyn till de beräknade tidpunkterna för sjukhusens beläggning uppskattar styrelsen medelsbehovet under nästa budgetår för ersättning till de båda landstingen för driften av Mellringe och Hälsinge sjukhus till i runt tal (255 000 vård dagar  $\times$  55 kr.) 14 000 000 kr.

*Föredraganden*

Från förevarande anslag bestrides kostnader för ersättning från staten till de landsting, som enligt särskilda avtal övertagit driften av mentalsjukhus. För innevarande budgetår har medel beräknats för ersättning till Örebro läns landsting för påbörjande av driften vid Mellringe sjukhus. Under

nästa budgetår torde i genomsnitt 675 av sjukhusets 717 vårdplatser vara belagda.

Genom beslut den 6 juni 1962 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande godkänt avtal jämväl med Gävleborgs läns landsting angående landstingets övertagande av driften vid mentalsjukhuset i Bollnäs, Hälsinge sjukhus. Enligt avtalet, vilket i huvudsak överensstämmer med motsvarande avtal med Örebro läns landsting, skall staten i princip ersätta landstinget driftkostnaderna. Härvid skall ersättningen enligt huvudregeln utgå med belopp per vård dag, som motsvarar genomsnittliga nettodriftkostnaden per vård dag under motsvarande tid vid Falbygdens sjukhus. Hälsinge sjukhus kommer att omfatta 660 vårdplatser. Enligt vad jag inhämtat torde 240 platser kunna tagas i bruk i början av 1963, 120 platser sommaren 1963 och återstående 300 platser i slutet av 1963.

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har jag intet att erinra. Jag föreslår därför, att anslaget uppräknas med 11 300 000 kr. till 14 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vissa mentalsjukhus* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

# [101] 8. Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö

|                         | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------------|------------|-------------|
| 1961/62 .....           | 50 000 000 | 45 389 105  |
| 1962/63 .....           | 48 000 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 53 000 000 |             |

## Yrkanden

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppföres med 53 000 000 kr.

## Motiv

Kostnaderna för driften och upprustningen av statens mentalsjukhus är huvudsakligen normerande för beräkningen av ifrågavarande statsbidrag. En beräknad fortsatt stegring av dessa kostnader under innevarande och kommande budgetår medför även ökad belastning på förevarande anslag. Hur stor ökningen kan bli är dock svårt att förutse. Med ledning av belastningen under senare år och under förutsättning av oförändrade statsbidragsgrunder föreslår styrelsen, att anslaget för budgetåret 1963/64 uppräknas till 53 000 000 kr.

## Föredraganden

I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 53 000 000 kr., vilket innebär en ökad medels-

anvisning med 5 000 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 53 000 000 kr.

**[102] 9. Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett**

|                         | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------|-----------|-------------|
| 1961/62 .....           | 2 000 000 | 1 266 000   |
| 1962/63 .....           | 125 000   |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 1 000     |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppföres med ett formellt belopp av 1 000 kr.

*Motiv*

Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns en reservation å anslaget av 1 382 600 kr. Då för samma budgetår anvisats ett belopp av 125 000 kr., fanns alltså vid budgetårets början disponibla 1 507 600 kr.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljat men ej utbetalat statsbidrag till en psykiatrisk klinik i Falun om 444 000 kr. frånräknats, återstår ett belopp av 1 063 600 kr. disponibelt å anslaget.

På Kungl. Maj:ts prövning är vidare beroende två ansökningar om statsbidrag till psykiatriska kliniker i Umeå (288 000 kr.) och Linköping (444 000 kr.) på tillhoppa 732 000 kr.

Härjämte är under uppförande psykiatriska lasarettskliniker i Örnsköldsvik och Karlstad, för vilka statsbidrag ännu icke sökts och vilka enligt vad styrelsen inhämtat kan beräknas bli tagna i bruk under innevarande budgetår eller senast under budgetåret 1963/64. För kliniken i Örnsköldsvik torde komma att åtgå 156 000 kr. och för kliniken i Karlstad 162 000 kr.

I enlighet härmed torde komma att föreligga en behållning på anslaget av (1 063 600 — 732 000 — 156 000 — 162 000) 13 600 kr., varför anslaget kan uppföras med ett formellt belopp.

*Föredraganden*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag bör anslaget uppföras med ett formellt belopp om 1 000 kr., vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 124 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

## [103] 10. Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 1 000 000 | 631 524     |
| 1962/63           | 1 100 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 1 100 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 100 000 kr.

*Motiv*

För nästa budgetår kan statsbidrag från förevarande anslag beräknas komma att utgå till driften av 20 psykiatriska lasarettskliniker med tillhoppa 1 107 platser. Statsbidrag kan alltså komma att belasta anslaget under ifrågavarande budgetår med  $(1\,107 \times 3 \times 365)$  1 212 165 kr.

Med hänsyn härtill torde anslaget för budgetåret 1963/64 böra uppräknas till 1 200 000 kr.

*Föredraganden*

*Medicinalstyrelsen* har framhållit, att statsbidrag från förevarande anslag kan beräknas under nästa budgetår komma att utgå till driften av 20 lasarett psykiatriska kliniker med tillhoppa 1 107 platser. Därvid har styrelsen utgått från att statsbidrag skulle utgå till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett i Danderyd, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kalmar, Kristianstad, Halmstad, Vänersborg, Borås, Karlstad, Örebro, Västerås, Falun, Gävle, Örnsköldsvik, Östersund, Umeå, Boden och Kiruna. Detta innebär, att endast en lasarett psykiatrisk klinik skulle tillkomma under nästa budgetår, nämligen i Gävle. Även om utbyggnaden av den lasarett psykiatriska vården numera nått en relativt stor omfattning är det med hänsyn till platsbehovet inom ifrågavarande område angeläget, att denna utbyggnad fortsätter.

Det torde emellertid vara tveksamt, om samtliga redovisade platser hinner tagas i anspråk i beräknad omfattning redan under innevarande år. Med hänsyn härtill och till belastningen å anslaget under det senast förflutna budgetåret anser jag mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 1 100 000 kr.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kr.

## [104]    11. Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 400 000 | 439 500     |
| 1962/63 .....           | 275 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 110 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppföres med 110 000 kr.

*Motiv*

Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns en reservation å anslaget av 536 799 kr. Då för nämnda budgetår anvisats ett reservationsanslag av 275 000 kr., fanns alltså vid budgetårets början disponibla 811 799 kr.

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag om tillhoppa 459 181 kr. frånräknats, kan ett belopp av 352 618 kr. beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende en ansökning om statsbidrag å 99 000 kr. till sjukhemmet i Ingelstad. Härjämte är sjukhemmet i Kristianstad samt sjukhemmen Sandbyhov i Norrköping och Ängsgården i Kristianstads län samt Lillåstrands sjukhem i Sala under om- och tillbyggnad. För sistnämnda sjukhem, vilka kan beräknas bli tagna i bruk under budgetåret 1963/64, har statsbidrag ännu icke sökts, men medelsbehovet torde komma att uppgå till 45 750, 28 500, 177 000 resp. 108 750 kr.

För angivna ändamål kan alltså medelsbehovet beräknas till (99 000 + 45 750 + 28 500 + 177 000 + 108 750 – 352 618) 106 382 kr. eller i runt tal 110 000 kr.

*Föredraganden*

Sedan av Kungl. Maj:t beviljade men ej utbetalade statsbidrag frånräknats kan ett belopp av 352 618 kr. beräknas återstå å anslaget. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende en ansökning om statsbidrag å 99 000 kr. För att tillgodose i övrigt känt medelsbehov för sjukhem, som beräknas bli tagna i bruk under budgetåret 1963/64, torde erfordras ytterligare omkring 360 000 kr. Medelsbehovet skulle sålunda uppgå till (99 000 + 360 000 – 352 618) 106 382 eller i runt tal 110 000 kr. I enlighet med medicinalstyrelsens förslag bör därför anslaget för nästa budgetår uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 165 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kr.

## [105] 12. Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka

|                         | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------|-----------|-------------|
| 1961/62 .....           | 2 300 000 | 2 134 429   |
| 1962/63 .....           | 2 300 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 2 300 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

*Motiv*

Såvitt styrelsen har sig bekant, torde antalet vårdplatser under nästkommande budgetår uppgå till cirka 5 100. Statsbidrag kan beräknas komma att belasta anslaget för nästa budgetår för dessa platser med högst ( $5\,100 \times 1:25 \times 365$ ) 2 326 875 kr.

Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna torde dock anslaget för budgetåret 1963/64 böra uppföras med oförändrat belopp.

*Föredraganden*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kr.

## [106] 13. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 516 000 | 539 907     |
| 1962/63 .....           | 585 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 700 000 |             |

*Yrkanden*

*Skolöverstyrelsen* hemställer, att anslaget höjes med 186 500 kr.

|                                                       | Ökn. el. minskn. |
|-------------------------------------------------------|------------------|
| <i>Personalförstärkningar:</i>                        |                  |
| 1. 1 slöjdlärare Ae 13.....                           | + 19 888         |
| 2. 1 arbetsterapeut Ae 9 i st. f. sömmerska Ae 6..... | + 2 351          |
| 3. 1 hantverkare Ae 9.....                            | + 15 856         |
| 4. 3 arbetsförmän Ae 9.....                           | + 47 568         |
| 5. Vikarier m. m.....                                 | + 14 580         |

*Löneregleringar:*

|                                                                              |         |
|------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 6. 2 lärare i kunskapsämne Ao 19 i st. f. 2 lärare i kunskapsämne Ao 18..... | + 3 089 |
| 7. 1 lärare i kunskapsämne Ae 16 i st. f. 1 lärare i kunskapsämne Ae 17..... | — 1 218 |
| 8. 1 assistent Ao 19 i st. f. 1 assistent Ae 17.....                         | + 2 218 |
| 9. 1 bokhållare Ao 15 i st. f. 1 kassör Ao 13.....                           | + 1 030 |
| 10. 2 tillsynsmän Ao 11 i st. f. 2 vårdare Ao 9.....                         | + 2 694 |
| 11. Arvoden.....                                                             | + 1 500 |

|                                             |           |
|---------------------------------------------|-----------|
| <i>Automatiska förändringar m. m.</i> ..... | + 76 944  |
|                                             | + 186 500 |

*Motiv*

Genom de nya tjänster, som inrättats vid statens skol- och yrkeshem på Salbohed fr. o. m. den 1 juli 1962, har hemmet erhållit en personaluppsättning, som med nuvarande materiella resurser i huvudsak motsvarar behovet. Föreliggande förslag innebär endast vissa mindre förstärkningar. Den relativt stora höjningen av anslaget hänför sig väsentligen till genomförda lönehöjningar samt till överflyttning av vissa tjänster från jordbrukets stat till skol- och yrkeshemmets personalstat. Denna överflyttning innebär totalt sett ingen kostnadsökning, men torde ha vissa betydande fördelar ur vårdsynpunkt.

1. Vid skolhemmet har undervisningen i slöjd hittills meddelats huvudsakligen av en timanställd lärare. Genom den fr. o. m. den 1 juli 1962 minskade undervisningsskyldigheten för övriga lärare vid hemmet uppstår brist på lärartimmar, vilken lämpligen bör täckas genom inrättande av en heltidstjänst som slöjdlärare.

2. Vid institutionen finns sedan gammalt en tjänst som sömmerska. Numera förekommer knappast uppsyning av nya kläder och sömmerskans verksamhet har efter hand ändrat karaktär och övergått till arbetsterapi. Då denna verksamhet har givit goda resultat, föreslår överstyrelsen, att en tjänst som arbetsterapeut inrättas och att tjänsten som sömmerska indragas. Erforderlig enklare sömnad kan utföras av ett ekonomibiträde under ledning av arbetsterapeuten.

3—4. Hemmets styrelse har under de senaste åren framfört önskemål om överförande till hemmets personalstat av vissa tjänster, vilkas innehavare avlönas från jordbruksdriften. Överstyrelsen har dock hittills velat avvakta resultatet av de utredningar, som pågått rörande bl. a. jordbruksdriften vid hemmet. Sedan till jordbruksdriften hörande byggnader förstörts genom brand hösten 1961, har hemmets styrelse ytterligare utrett frågan om den framtida jordbruksdriften vid hemmet. Utredningens förslag innebär, att verksamheten skall bedrivas med huvudvikten lagd på djurskötsel enligt lösdriftsystem. Överstyrelsen, som anser djurskötsel vara av värde ur såväl pedagogisk som terapeutisk synpunkt för de elever som Salbohedshemmet är avsett för, har intet att erinra häremot. Då den vid institutionen bedrivna jordbruksverksamheten helt bör stå i undervisningens tjänst, bör den för verksamheten erforderliga personalen upptagas på hemmets personalstat. Ett icke oväsentligt skäl i detta sammanhang är, att flera av jordbrukets befattningshavare under senare år sökt tjänster som vårdare vid hemmet för att erhålla en tjänst på stat. Hemmets styrelse har icke ansett sig kunna förbigå dessa befattningshavare, som oklanderligt fullgjort sina åligganden, till tjänster där inga formella behörighetskrav föreligger. Härigenom har vårdarna i betydande utsträckning kommit att rekryteras över jordbruket, vilket icke ur någon synpunkt är lämpligt.

Med hänsyn härtill föreslås, att en tjänst som hantverkare i Ae 9 och tre

tjänster som arbetsförmän i Ae 9 inrättas vid hemmet. Då lönekostnaderna för denna personal f. n. belastar jordbruket, bör överskottet på jordbruksdriften uppräknas med motsvarande belopp.

Samtidigt härmed bör en tjänst som jordbruksföreståndare i Ae 12 och en tjänst som ladugårdsförman i Ae 10 ordinariesättas.

5. För vikarieavlöningar m. m. beräknas ett ökat medelsbehov av 14 580 kr.

6—7. Överstyrelsen föreslår, att lärartjänsterna i kunskapsämne vid statens skol- och yrkeshem konstrueras på samma sätt som motsvarande tjänster vid särskolorna, dvs. i Ao 19, Ae 19 och Ao 16, Ae 16 — i båda fallen med reglerad befordringsgång — för folk- resp. småskollärare, som genomgått ettårig speciallärarutbildning. Nuvarande ordinarie befattningshavare förutsättes få bibehålla innehavda tjänster på övergångsstat, i den mån de icke kan anses behöriga till de nya tjänsterna i Ao 19. Vid Salbohedshemmet finns nu tre tjänster i kunskapsämne. Överstyrelsen föreslår, att två av dessa tjänster placeras i Ao 19 och en i Ae 16.

8. Vid institutionen finns två assistenttjänster. Ehuru stadigvarande behov föreligger av båda tjänsterna är de f. n. icke-ordinarie. Då det är angeläget att knyta fast personal till hemmen, bör åtminstone den ena tjänsten ordinariesättas. För att göras konkurrenskraftig bör den samtidigt uppflyttas från A 17 till A 19 liksom skett med motsvarande tjänster vid ungdomsvårdsskolorna.

9—10. Ytterligare några tjänster vid institutionen är jämförelsevis oförmanligt placerade i jämförelse med vad som gäller vid ungdomsvårdsskolorna. Detta gäller tjänsten som kassör samt två vårdare, vilka har vissa tillsynsuppgifter. Det föreslås, att tjänsten som kassör i Ao 13 ändras till bokhållare i Ao 15 och att två vårdartjänster i Ao 9 utbytes mot två tjänster som tillsynsman i Ao 11.

11. F. n. utgår inget arvode till ledamot av styrelsen för hemmet. Överstyrelsen föreslår, att samtliga styrelseledamöter skall erhålla ett sammanträdesarvode om 30 kr. per sammanträde i likhet med vad som gäller vid de statliga ungdomsvårdsskolorna. Medelsbehovet härför beräknas till 1 000 kr.

Verkställande styrelseledamotens arvode som hittills utgjort 1 000 kr. per år bör vidare — särskilt med hänsyn till omfattningen av planeringsarbetet rörande jordbruksdriften — uppräknas med minst 500 kr.

### *Föredraganden*

Skolöverstyrelsens förslag om inrättande vid hemmet av en tjänst som slöjdlärare i Ae 13 anser jag mig böra tillstyrka. Tjänsten bör vara förenad med 30 timmars undervisningsskyldighet, varvid dock fyra timmar må utbytas mot annat arbete än undervisning. Vidare förordar jag, att tjänsten som sömmerska i Ae 6 utbytes mot en tjänst som arbetsterapeut i Ae 10.

Till skolöverstyrelsens förslag om överförande från jordbrukets stat till 12\* — *Bihang till riksdagens protokoll 1963. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

hemmets personalstat av en tjänst som hantverkare och tre tjänster som arbetsförmän är jag icke beredd att nu taga ställning. Icke heller kan jag tillstyrka föreslagen ordinariesättning av en tjänst som jordbruksföreståndare i Ae 12 och en tjänst som ladugårdsförmän i Ae 10.

Såsom skolöverstyrelsen föreslagit bör två tjänster som lärare i kunskapsämne i Ao 18 uppflyttas till Ao 19 samt en tjänst som lärare i kunskapsämne i Ae 17 omändras till lärartjänst i kunskapsämne i Ae 16. I fråga om behörighet till dessa tjänster skall gälla vad som är föreskrivet beträffande behörighet till motsvarande lärartjänster vid särskolorna.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör två vårdartjänster i Ao 9 utbytas mot två tjänster som tillsynsman i Ao 11. Övriga av skolöverstyrelsen framlagda förslag om tjänsteförändringar kan jag icke tillstyrka.

För vikarieavlöningar m. m. beräknar jag ett ökat medelsbehov av 8 000 kr.

Medelsbehovet under arvodesposten beräknar jag för nästa budgetår till 10 000 kr.

Den automatiska utgiftsstegringen till följd av under år 1962 beslutade löneregleringar m. m. kan beräknas medföra ett ökat medelsbehov av cirka 80 000 kr.

Vad jag nu förordat medför, inberäknat automatiska förändringar, en ökning av medelsbehovet med 115 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (585 000 + 115 000) 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

#### *Avlöningsstat*

|                                                                                     |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 157 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 10 000  |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                    | 330 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 195 000 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>                  | 8 000   |

Summa kr. 700 000;

c) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed*: Avlöningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kr.

## [107] 14. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 222 000 | 318 735     |
| 1962/63 .....           | 301 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 260 000 |             |

## Yrkanden

*Skolöverstyrelsen* hemställer, att anslaget nedräknas med 99 000 kr.

|                                                                     | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökn. el.<br>minskn. |
|---------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|---------------------|
| 1. Reseersättningar.....                                            | 5 311               | 6 000             | 13 000  | + 7 000             |
| 2. Bränsle, lyse och vatten.....                                    | 50 895              | 60 000            | 50 000  | — 10 000            |
| 3. Övriga expenser.....                                             | 8 195               | 6 200             | 8 500   | + 2 300             |
| 4. Inköp och underhåll av inventarier..                             | 6 993               | 6 200             | 9 000   | + 2 800             |
| 5. Utspisning för personal och elever...                            | 58 509              | 61 000            | 65 000  | + 4 000             |
| 6. Beklädnad och sängkläder.....                                    | 48 241              | 43 000            | 45 000  | + 2 000             |
| 7. Undervisning samt kostnader för<br>idrotts- och lekmateriel..... | 10 484              | 13 000            | 10 000  | — 3 000             |
| 8. Elevbelöningar.....                                              | 12 995              | 8 000             | 11 000  | + 3 000             |
| 9. Inköp av maskiner och redskap till<br>jordbruket.....            | —                   | 52 000            | 10 000  | — 42 000            |
| 10. Underhåll av tjänstebilar och bussar.                           | —                   | —                 | 4 000   | + 4 000             |
| 11. Diverse omkostnader.....                                        | 10 970              | 8 000             | 6 000   | — 2 000             |
|                                                                     |                     |                   |         | — 31 900            |
| 12. Av befattningshavare erlagda ersätt-<br>ningar för kost.....    | 5 521               | 1 400             | 5 500   | + 4 100             |
| 13. Överskott å jordbruksdriften.....                               | 37                  | 1 000             | 64 000  | + 63 000            |
|                                                                     |                     |                   |         | — 99 000            |

## Motiv

1. *Reseersättningar.* De totala resekostnaderna har varit avsevärt större än vad som anvisats under anslagsposten till reseersättningar. Åtskilliga resor, som personal företagit i elevvärenden, har belastat främst delposterna till öppen vård och ferieresor för elever m. m. Överstyrelsen anser, att samtliga resekostnader skall belasta anslagsposten till reseersättningar. På grund av brist på medel och personal har skolan inte helt kunnat följa vad som är föreskrivet beträffande tillsyn av elever, som är utskrivna i öppen vård. Med hänsyn härtill samt med beaktande av genomförda prishöjningar föreslår överstyrelsen, att anslagsposten uppräknas till 13 000 kr.

2. *Bränsle, lyse och vatten.* Med hänsyn till belastningen samt till att vissa befattningshavare under kommande budgetår skall bestrida kostnaderna för bränsle och lyse, torde delposten kunna nedräknas med 10 000 kr. till 50 000 kr.

3. *Övriga expenser.* Då medelsbehovet under denna delpost, som är högstbetecknad, är svårt att förutse, bör för undvikande av framställningar om överskridande delposten uppräknas med 2 300 kr. till 8 500 kr.

4. *Inköp och underhåll av inventarier.* För att möjliggöra nyanskaffning av några radio- och televisionsmottagare samt en mindre upprustning av möbelbeståndet bör delposten uppräknas med 2 800 kr. till 9 000 kr.

5—6. *Utpisning för personal och elever samt beklädnad och sängkläder.* På grund av prisstegringar bör ifrågavarande delposter uppräknas med 4 000 kr. resp. 2 000 kr.

7. *Undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel.* Utöver sedvanligt underhåll av materielbeståndet erfordras bl. a. inköp av vissa nya läroböcker. Den förbättring av yrkesträningen, som möjliggjorts genom ökad medelsanvisning för innevarande budgetår, beräknas under nästa budgetår kräva cirka 5 000 kr. för inköp av materiel. Överstyrelsen föreslår, att delposten nedräknas med 3 000 kr. till 10 000 kr.

8. *Elevbelöningar.* Den allmänna prisstegringen och standardhöjningen i samhället motiverar en höjning av elevbelöningarna till skoleleverna samt en modernisering av avlöningssystemet för sådana elever, som utför arbete till nytta för hemmet. Överstyrelsen föreslår därför, att delposten uppräknas med 3 000 kr. till 11 000 kr.

9. *Inköp av maskiner och redskap till jordbruket.* Några större inköp av maskiner eller redskap till jordbruket kan icke nu förutses för nästkommande budgetår. Överstyrelsen anser dock i likhet med hemmets styrelse, att 10 000 kr. bör beräknas för sådana kompletteringsköp, som inte nu kan specificeras, men som kan bli ofrånkomliga vid en rationellt ordnad verksamhet. Delposten bör således nedräknas med 42 000 kr. till 10 000 kr.

10. *Underhåll av tjänstebilar och bussar.* På önskemål av hemmets styrelse föreslår överstyrelsen, att en ny högstbetecknad delpost uppföres under anslagsposten Övriga utgifter med 4 000 kr. för underhåll av tjänstebilar och bussar.

11. *Diverse omkostnader.* För innevarande budgetår har beräknats 500 kr. för vidareutbildning av hemmets personal. Överstyrelsen föreslår, att för nämnda ändamål beräknas 1 000 kr. för nästa budgetår. Med hänsyn härtill samt för att undvika överskridanden bör delposten upptagas med 6 000 kr., vilket innebär en minskning med 2 000 kr.

12. *Av befattningshavare erlagda ersättningar för kost.* Av befattningshavare erlagda ersättningar för kost torde med hänsyn till utfallet under det senast förflutna budgetåret kunna beräknas till 5 500 kr., vilket innebär en ökning med 4 100 kr.

13. *Överskott å jordbruksdriften.* Under Salbohedshemmets avlöningsanslag har överstyrelsen föreslagit, att jordbrukets personal skall avlönas från avlöningsanslaget. Detta förslag medför, att utgiftssidan i specialstaten för jordbruksdriften minskas med motsvarande belopp eller cirka 63 000 kr. Med hänsyn härtill torde överskottet å jordbruksdriften kunna beräknas till 64 000 kr.

### *Föredraganden*

Under anslagsposten till reseersättningar förordar jag en till 4 000 kr. begränsad ökning av medelsanvisningen.

Delposten till bränsle, lyse och vatten torde böra upptagas med oförändrat belopp, 60 000 kr.

Beträffande delposten till övriga expenser beräknar jag en ökning av medelsanvisningen med 1 800 kr.

För att möjliggöra bl. a. nyanskaffning av radio- och televisionsapparater bör delposten till inköp och underhåll av inventarier i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppräknas med 2 800 kr.

Mot skolöverstyrelsens förslag beträffande delposterna till utspisning för personal och elever, till beklädnad och sängkläder, till elevbelöningar samt till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel har jag intet att erinra. De tre första delposterna bör sålunda uppräknas med resp. 4 000, 2 000 och 3 000 kr. samt den sistnämnda nedräknas med 3 000 kr.

Då det icke är möjligt att nu bedöma behovet av ytterligare medel för inköp av maskiner och redskap till jordbruket är jag icke beredd att tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om medelsanvisning härför. Jag förordar därför, att anslaget nedräknas med för innevarande budgetår för ifrågavarande ändamål anvisat belopp, 52 000 kr.

Beträffande delposten till diverse omkostnader förordar jag oförändrad medelsanvisning, 8 000 kr. Därvid har jag beräknat 1 000 kr. för vidareutbildning av hemmets personal. Förslaget innebär vidare, att ökade medel kommer att stå till förfogande för underhåll av hemmets tjänstebil. Skolöverstyrelsens förslag om uppförande av en särskild post för sistnämnda ändamål kan jag inte tillstyrka.

Under särskilda uppbördsmedel beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen en ökning med 4 100 kr. av inkomsterna från hemmets personal för tillhandahållen kost. Däremot beräknar jag i enlighet med vad jag anfört under hemmets avlöningsanslag överskottet å jordbruksdriften till oförändrat belopp, 1 000 kr.

De av mig framlagda förslagen medför en anslagsminskning med 41 500 kr. eller i runt tal 41 000 kr. Anslaget bör sålunda uppföras med (301 000 — 41 000) 260 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 260 000 kr.

[108] 15. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 290 000 | 287 789     |
| 1962/63           | 305 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 403 000 |             |

*Yrkanden*

*Skolöverstyrelsen* hemställer, att anslaget höjes med 96 000 kr.

*Personalförstärkningar:*

|                                                       | Ökning |
|-------------------------------------------------------|--------|
| 1. 1 assistent Ae 17.....                             | 24 951 |
| 2. 2 vårdare Ae 9.....                                | 27 010 |
| 3. 1 arbetsterapeut Ae 9 i st. f. sömmerska Ae 6..... | 1 476  |

*Lönereglering:*

|                                                                              |               |
|------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| 4. 1 lärare i kunskapsämne Ao 19 i st. f. 1 lärare i kunskapsämne Ao 18..... | 1 441         |
| 5. Arvoden.....                                                              | 1 380         |
| 6. Automatiska förändringar m. m.....                                        | 39 742        |
|                                                                              | <b>96 000</b> |

*Motiv*

1—2. Genom beslut den 28 juni 1962 medgav Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande bl. a., att en tjänst som assistent i Ae 17 och två tjänster som vårdare i Ae 9 finge inrättas vid hemmet fr. o. m. den 1 juli 1962. Medel för dessa tjänster måste beräknas under anslaget för nästa budgetår.

3. Under hänvisning till vad som anförts under Salbohedshemmets avlöningsanslag föreslår överstyrelsen, att tjänsten som sömmerska, vilken numera är obehövlig, utbytes mot en tjänst som arbetsterapeut. Därigenom skulle en betydande förstärkning erhållas för en blygsam kostnadsökning.

4. Överstyrelsen föreslår, att lärartjänsten vid Vänersborgshemmet omändras till en tjänst som lärare i kunskapsämne i Ao 19 för folkskollärare med ettårig speciallärarutbildning i likhet med vad som skett beträffande motsvarande lärartjänster vid särskolorna.

5. F. n. utgår inget arvode till ledamot av styrelsen för hemmet. Överstyrelsen föreslår, att samtliga styrelseledamöter skall erhålla ett sammanträdesarvode om 30 kr. per sammanträde i likhet med vad som gäller vid de statliga ungdomsvårdsskolorna. Medelsbehovet härför beräknas till 900 kr.

Vidare bör arvodet till räkenskapsföraren höjas med 1 200 kr. till 3 600 kr.

Sedan en assistenttjänst inrättats vid hemmet kan nuvarande arvode om 720 kr. till rektors ställföreträdare utgå.

*Föredraganden*

Såsom skolöverstyrelsen anført har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1962: 169, rskr. 341) genom beslut den 28 juni 1962 medgivit bl. a., att en tjänst som assistent i Ae 17 och två tjänster som vårdare i Ae 9 må inrättas vid hemmet. Medel för dessa tjänster har icke beräknats under anslaget för innevarande budgetår.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör en tjänst som sömmerska i Ae 6 utbytas mot en tjänst som arbetsterapeut i Ae 10.

Såsom skolöverstyrelsen föreslagit bör vidare en tjänst som lärare i

kunskapsämne i Ao 18 uppflyttas till Ao 19. Beträffande behörighet till sistnämnda tjänst skall gälla vad som är föreskrivet i fråga om behörighet till motsvarande lärartjänst vid sarskolorna.

Medelsbehovet under arvodesposten beräknar jag för nästa budgetår till 11 000 kr.

Den automatiska utgiftsstegringen till följd av under år 1962 beslutade löneregleringar m. m. kan beräknas medföra ett ökat medelsbehov av omkring 42 000 kr.

Vad jag nu förordat medför, inberäknat automatiska förändringar, en ökning av medelsbehovet med 98 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (305 000 + 98 000) 403 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

#### *Avlöningsstat*

|                                                                                     |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 58 000  |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 11 000  |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                    | 220 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 109 000 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>                  | 5 000   |

Summa kr. 403 000;

c) till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg*: Avlöningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 403 000 kr.

#### [109] 16. Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 93 000  | 93 933      |
| 1962/63           | 105 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 117 000 |             |

#### *Yrkanden*

*Skolöverstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 12 000 kr.

|                                                                       | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökning        |
|-----------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|---------------|
| 1. Reseersättningar.....                                              | 2 757               | 3 500             | 4 000   | 500           |
| 2. Renhållning.....                                                   | 4 170               | 4 200             | 4 500   | 300           |
| 3. Beklädnad och sängkläder.....                                      | 14 331              | 13 500            | 18 000  | 4 500         |
| 4. Hälso- och sjukvård.....                                           | 6 656               | 6 000             | 10 000  | 4 000         |
| 5. Elevbelöningar.....                                                | 6 111               | 4 400             | 6 500   | 2 100         |
| 6. Ferieresor för elever m. m.....                                    | 3 768               | 4 000             | 5 000   | 1 000         |
| 7. Diverse omkostnader.....                                           | 1 836               | 2 400             | 3 000   | 600           |
|                                                                       |                     |                   |         | <b>13 000</b> |
| 8. Av befattningshavare erlagd ersättning<br>för bostad och kost..... | 9 505               | 8 000             | 9 000   | 1 000         |
|                                                                       |                     |                   |         | <b>12 000</b> |

*Motiv*

1. *Reseersättningar.* Med hänsyn till inträffade prishöjningar bör anslagsposten uppräknas med 500 kr.

2. *Renhållning.* Belastningen under det senaste budgetåret samt väntade prishöjningar motiverar en uppräkning av delposten med 300 kr.

3. *Beklädnad och sängkläder.* Nuvarande anslagsbelopp räcker efter de senaste prisstegringarna icke ens till elevernas beklädnad. Med hänsyn härtill och då en del sängkläder måste förnyas bör delposten uppräknas med 4 500 kr. till 18 000 kr.

4. *Hälso- och sjukvård.* För att kunna tillhandahålla eleverna erforderlig tandvård bör delposten uppräknas med 4 000 kr. Hittills har hemmets styrelse ansett sig nödsakad att i viss utsträckning debitera elevernas hemortskommuner för sådan vård, vilket förorsakat irritation.

5. *Elevbelöningar.* Den allmänna prisstegringen och standardhöjningen motiverar en höjning och modernisering av elevbelöningarna. Då det vidare är angeläget, att fritidsverksamheten kan göras mera utåtriktad i form av idrottsutbyten, utflykter m. m. bör delposten uppräknas med 2 100 kr. till 6 500 kr.

6. *Ferieresor för elever m. m.* För att täcka genomförda höjningar av biljettpriserna och för att eleverna skall få möjlighet att resa hem i samma utsträckning som eleverna vid andra internatskolor, vilka ger kostnadsfri undervisning och vård, bör delposten uppräknas med 1 000 kr. till 5 000 kr.

7. *Diverse omkostnader.* För innevarande budgetår har beräknats 500 kr. för vidareutbildning av hemmets personal. Överstyrelsen föreslår, att detta belopp höjes till 1 000 kr. Med hänsyn bl. a. härtill bör delposten uppräknas med 600 kr. till 3 000 kr.

8. *Av befattningshavare erlagd ersättning för bostad och kost.* De särskilda uppbördsmedlen bör uppräknas med 1 000 kr. på grund av ökade inkomster från personalen för tillhandahållen bostad och kost.

*Föredraganden*

Anslagsposten till reseersättningar och delposten till renhållning bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppräknas med 500 resp. 300 kr.

För att möjliggöra en förbättring av elevernas klädstandard m. m. tillstyrker jag skolöverstyrelsens förslag om uppräknings av delposten till beklädning och sängkläder med 4 500 kr.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har icke heller föranlett någon erinran från min sida. Delposterna till hälso- och sjukvård, till elevbelöningar, till ferieresor för elever m. m. samt till diverse omkostnader bör sålunda uppräknas med 4 000, 2 100, 1 000 resp. 600 kr. De särskilda uppbördsmedlen kan på grund av ökade inkomster från personalen för tillhandahållen bostad och kost beräknas öka med 1 000 kronor.

Anslaget torde sålunda bära uppföras med (105 000 + 12 000) 117 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 117 000 kr.

#### [110] 17. Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna

|                         | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------|-----------|-------------|
| 1961/62 .....           | 4 000 000 | 3 643 278   |
| 1962/63 .....           | 5 000 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 5 000 000 |             |

#### Yrkanden

I. *Skolöverstyrelsen* hemställer, att anslaget i vad avser bidrag till särskolor för nästa budgetår uppföres med 2 500 000 kr., innebärande en höjning med 400 000 kr.

II. *Medicinalstyrelsen* föreslår, att för bidrag till vårdanstalter måtte för nästa budgetår upptagas ett belopp av 3 000 000 kr., en uppräknings med 100 000 kr.

|                                                               |           |           |           |
|---------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|
| 1. <i>Skolöverstyrelsens del:</i>                             |           |           |           |
| Beviljade, ej utbetalade bidrag .....                         | 564 000   |           |           |
| Inkomna, ej beviljade ansökningar .....                       | 4 447 700 |           |           |
| Avrundning .....                                              | +         | 9 802     | 5 021 502 |
| Reservation från budgetåret 1961/62 .....                     | 421 502   |           |           |
| Anvisat för budgetåret 1962/63 .....                          | 2 100 000 |           | 2 521 502 |
| Medelsbehov .....                                             |           |           | 2 500 000 |
| 2. <i>Medicinalstyrelsens del:</i>                            |           |           |           |
| Beviljade, ej utbetalade bidrag .....                         | 1 431 000 |           |           |
| Aktuellt medelsbehov för inkomna, ej beviljade ansökningar .. | +         | 6 128 288 | 7 559 288 |
| Reservation från budgetåret 1961/62 .....                     | 1 659 288 |           |           |
| Anvisat för budgetåret 1962/63 .....                          | 2 900 000 |           | 4 559 288 |
| Medelsbehov .....                                             |           |           | 3 000 000 |
| 1. + 2. Totalt medelsbehov (2 500 000 + 3 000 000) .....      |           |           | 5 500 000 |

*Motiv*

1. På skolöverstyrelsens andel av anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1962/63 en reservation av 421 502 kr. Då för samma budgetår anvisats 2 100 000 kr. fanns således för bidrag till särskolor å anslaget tillgängligt ett belopp av  $(421\,502 + 2\,100\,000)$  2 521 502 kr. Av Kungl. Maj:t beviljade ej utbetalade bidrag uppgår till 564 000 kr. Det disponibla beloppet utgör alltså  $(2\,521\,502 - 564\,000)$  1 957 502 kr. Inneliggande ej beviljade ansökningar uppgår till 4 447 700 kr., avseende bidrag till sammanlagt 470 särskoleplatser. I enlighet härmed skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till  $(4\,447\,700 - 1\,957\,502)$  2 490 198 kr. eller i runt tal 2 500 000 kr.

2. Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns på medicinalstyrelsens andel av anslaget en reservation om 1 659 288 kr. Inklusive de för budgetåret 1962/63 anvisade medlen, 2 900 000 kr., stod således 4 559 288 kr. till förfogande för statsbidrag till vårdanstalter under innevarande budgetår. Sedan Kungl. Maj:t därefter beviljat statsbidrag med 1 431 000 kr. finns f. n. odisponerade 3 128 288 kr.

Av medicinalstyrelsen tillstyrkta framställningar om bidrag, överlämnade till Kungl. Maj:ts prövning, omfattar tillhopa 8 792 126 kr. Härutöver har framställningar om bidrag inkommit till medicinalstyrelsen, representerande bidragsbelopp om inalles 396 000 kr. Det belopp, som erfordras för att täcka redan känt medelsbehov, uppgår således till  $(8\,792\,126 + 396\,000 - 3\,128\,288)$  6 059 838 kr. Med hänsyn till förekommande eftersläpning beträffande rekvisitioner av statsbidrag samt då det är osäkert, om den planerade vårdanstalten i Flen, för vilken statsbidrag senast sökts med 3 384 000 kr., hinner bli färdigställd under nästa budgetår, beräknar medicinalstyrelsen medelsbehovet för budgetåret 1963/64 till 3 000 000 kr.

*Föredraganden*

Enligt skolöverstyrelsens och medicinalstyrelsens framställningar skulle det aktuella medelsbehovet för att täcka redan inkomna, men ännu ej beviljade ansökningar om statsbidrag för anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna — efter avdrag av för ändamålet disponibla medel — uppgå till  $(2\,500\,000 + 3\,000\,000)$  5 500 000 kr. Då det emellertid torde vara tveksamt, om alla de med statsbidragsansökningarna avsedda byggnadsföretagen kan komma att färdigställas i sådan tid att medelsbehov uppkommer redan under budgetåret 1963/64 föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 5 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

## [111] 18. Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna

|                         | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------------|------------|-------------|
| 1961/62 .....           | 12 300 000 | 12 130 837  |
| 1962/63 .....           | 13 100 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 15 000 000 |             |

*Yrkanden*

*Skolöverstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 2 800 000 kr.

|                                                           | Ökning           |
|-----------------------------------------------------------|------------------|
| 1. Statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare ..... | 2 678 000        |
| 2. Statsbidrag till övriga driftkostnader .....           | 100 000          |
| 3. Avrundning .....                                       | 22 000           |
|                                                           | <b>2 800 000</b> |

*Motiv*

1. Med utgångspunkt från den lönegrad, som det stora flertalet lärare i kunskapsämne kommer att inneha, nämligen A 19 resp. A 16, torde under budgetåret 1963/64 utgående statsbidrag till lönekostnader komma att uppgå till 11 012 000 kr. Ökningen om 2 678 000 kr. hänför sig till utökning av antalet lärartjänster (513 000 kr.) samt genomförda lönehöjningar (2 165 000 kr.).

2. Antalet godkända internatplatser beräknar överstyrelsen för kalenderåret 1963 till cirka 2 860, vilket innebär oförändrat statsbidrag med (2 860 × 1 200) 3 432 000 kr.

Under samma kalenderår uppskattas antalet externa elever till 2 000 och antalet familjevårdsfall till 150, varför statsbidraget till dessa båda elevgrupper beräknas till oförändrat (2 150 × 200) 430 000 kr.

Till föreningen Sävstaholmsskolorna utgår enligt särskilt avtal utöver statsbidrag till rektors- och lärarlöner samt godkända internatplatser ett särskilt statsbidrag för driften av Sävstaholms och Söderhaga skolhem. Detta särskilda bidrag torde under år 1962 komma att uppgå till omkring 920 000 kr. Under förutsättning att avtalet förnyas, beräknas det särskilda bidraget under budgetåret 1963/64 komma att uppgå till cirka 1 000 000 kr.

Medelsåtgången till övriga driftkostnader torde således kunna beräknas till sammanlagt (3 432 000 + 430 000 + 1 000 000) 4 862 000 kr., vilket innebär en höjning av denna del av anslaget med 100 000 kr.

*Föredraganden*

Skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till avlöning åt rektorer och lärare, innebärande en kostnadsökning med 2 678 000 kr. till följd av en ökning av antalet lärartjänster med omkring 25 samt genomförda lönehöjningar m. m., har icke föranlett någon erinran från min sida.

I fråga om statsbidraget till övriga driftkostnader vill jag erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande genom beslut den 12

oktober 1962 godkänt ett mellan skolöverstyrelsen och föreningen Sävstaholmsskolorna såsom huvudman för Söderhaga och Sävstaholms skolhem preliminärt träffat avtal rörande verksamheten vid nämnda båda hem. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna må utgå med belopp, motsvarande de efter vederbörlig granskning av hemmens räkenskaper och förvaltning funna verkliga underskotten å hemmens drift under avtalstiden, dock vid Sävstaholms skolhem med högst 13 052 kr. och vid Söderhaga skolhem med högst 13 310 kr. för varje av skolöverstyrelsen godkänd i avtalet avsedd vårdplats. Kostnaderna för det särskilda statsbidraget skulle i enlighet härmed kunna uppskattas till omkring  $(40 \times 13\,052 + 30 \times 13\,310)$  921 380 eller i runt tal 920 000 kr. Avtalet gäller emellertid endast under år 1962, varför för tiden därefter nytt avtal måste träffas. Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget under budgetåret 1963/64 till dessa båda hem beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen till i runt tal 1 000 000 kr. Detta innebär i jämförelse med innevarande budgetår en ökning av medelsanvisningen med 100 000 kr. Jag förutsätter, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal rörande den fortsatta verksamheten vid de båda hemmen.

Skolöverstyrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt för statsbidrag till övriga driftkostnader anser jag mig även kunna godtaga. För dessa ändamål kan alltså beräknas oförändrat medelsbehov.

Beträffande utbildning av vårdpersonal vill jag hänvisa till vad jag anför under nästföljande anslag.

I enlighet med det anförda skulle anslaget i dess helhet behöva uppräknas med 2 778 000 kr. och sålunda upptagas till  $(13\,100\,000 + 2\,778\,000)$  15 878 000 kr. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna torde dock anslaget kunna avrundas nedåt till 15 000 000 kr., vilket innebär en ökning med 1 900 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.

**[112] 19. Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna**

|                         | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------------|------------|-------------|
| 1961/62 .....           | 9 900 000  | 10 045 039  |
| 1962/63 .....           | 10 400 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 11 300 000 |             |

**Yrkanden**

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget upptages med 11 350 000 kr. och uppdelas på följande poster:

|                                               |                   |
|-----------------------------------------------|-------------------|
| 1. Bidrag till driften av vårdanstalter ..... | 11 308 000        |
| 2. Bidrag till kurser m. m. ....              | 42 000            |
|                                               | <b>11 350 000</b> |

*Motiv*

1. Enligt gällande statsbidragsgrunder utgår statsbidrag för kalenderår med 1 200 kr. per godkänd internatplats och med 200 kr. för varje i kontrollerad familjevård utackorderad psykiskt efterbliven.

Antalet godkända internatplatser uppgår f. n. till 8 500. Intill nästkommande budgetår torde ett tillskott av omkring 400 nya vårdplatser vara att förvänta. Med hänsyn härtill erfordras för budgetåret 1963/64 ett belopp av 10 680 000 kr. för bestridande av statsbidragen till internatplatser.

Antalet i familjevård utackorderade psykiskt efterblivna uppgick den 1 april 1962 till 641. Denna vårdform kan väntas komma att öka. För ändamålet bör därför beräknas ett belopp av i runt tal 140 000 kr.

Jämlikt 4 § lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna föreligger icke skyldighet för landstingen att ansvara för undervisning och vård av blinda psykiskt efterblivna barn. Denna uppgift har kommit att åvila staten, som vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte mottager sådana vårdbehövande. Det är dock icke möjligt att där mottaga alla, som är i behov av vård.

Medicinalstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 mars 1962 framhållit, att omedelbart behov av placering på vårdhem föreligger beträffande 20—30 blinda psykiskt efterblivna barn. Härtill kommer sådana fall som vistas vid institutioner, vilka ej primärt är avsedda för detta klientel.

Styrelsen anför bl. a. följande.

Projektering av den nya skolan utanför Örebro med småbarnshem för blinda barn med komplicerat lyte pågår. Härigenom kommer vårdanstalten i Lund ej längre att behöva mottaga dessa barn i behov av undervisning utan beräknas efter renovering kunna utnyttjas som vård- och arbetshem. En tid av fem år torde emellertid förflyta, innan dessa ny- och ombyggnader kan tagas i bruk.

---

I syfte att snarast möjligt tillskapa vårdmöjligheter för berörda klientel har överinspektören för vården av psykiskt efterblivna hänvänt sig till representanter för svenska scoutförbundet, svenska röda korset, de blindas förening och riksföreningen för utvecklingsstörda barn. Förslag har därvid framkommit att under den närmaste 5-årsperioden i dessa organisationers regi lösa det aktuella vårdproblemet. En ledande princip har därvid varit, att organisationerna skulle svara för anläggningen av lämpliga vårdinrättningar, under förutsättning att staten bestrider driftkostnaderna.

Statens bidrag — preliminärt beräknat till lägst 155 000 kr. per hem om 12 platser och år under en femårsperiod, motsvarande en kostnad per vårdplats och dag av 35 kr. — föreslogs skola fastställas efter ytterligare förhandlingar.

Slutligen hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande att till bestridande av driftkostnaderna för två provisoriska hem finge utgå statsbidrag, i princip motsvarande hela driftkostnaden per

år under en beräknad femårsperiod med början senast den 1 januari 1963, samt att medicinalstyrelsen måtte bemyndigas att, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, sluta avtal med vederbörande stiftelser angående driftkostnadernas bestridande.

Medicinalstyrelsen förordar, att medel för ändamålet beräknas för budgetåret 1963/64. Då driftkostnaderna ännu ej slutgiltigt fastställts, torde ett belopp av ( $2 \times 200\,000$ ) 400 000 kr. böra upptagas för budgetåret.

Initiativ har vidare tagits av försäkringsbolaget Folksam i samråd med riksföreningen för utvecklingsstörda barn till anordnande av ett hem för korttidsvård av sådana svårskötta psykiskt efterblivna barn, för vilkas undervisning och vård skyldighet ej åvilar landstingen. Vid den planerade anstalten skulle i första hand mottagas barn, som vårdas i sina föräldrahem. Verksamheten är avsedd att påbörjas sommaren 1963 och beräknas preliminärt omfatta 12 veckor, under vilken tid 20 barn skulle mottagas.

Folksam har vid överläggningar med ovannämnda riksförbund förklarat sig berett att bekosta uppförandet av hemmet under förutsättning att en stiftelse bildades, som svarade för driften av detsamma, samt att ekonomiska garantier skapades för att möjliggöra driften.

Kostnaderna för driften skulle enligt preliminära beräkningar uppgå till cirka 62 800 kr. per år, motsvarande en vårdkostnad av ungefär 38 kr. per dag och barn under 1 660 vård dagar.

Medicinalstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande att till bestridande av driftkostnaderna för ett hem för korttidsvård av svårskötta psykiskt efterblivna barn får utgå statsbidrag från förevarande anslag samt att styrelsen måtte bemyndigas att, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, sluta avtal med berörda stiftelse.

Fr. o. m. budgetåret 1957/58 har medel anvisats för ledning av sjukgymnastisk behandling av patienter med centralmotoriska rubbningar även som till föreläsningsverksamhet med filmdemonstrationer rörande dylik behandling. För innevarande budgetår har anvisats 8 000 kr. Verksamheten avser riksanstalterna och har sedan år 1961 samordnats med motsvarande verksamhet vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium. Det vore önskvärt, att dylik samordning även kunde ske med den sjukgymnastiska behandlingen vid Vipeholms sjukhus. Medelsbehovet under nästa budgetår beräknas till 11 000 kr. Därvid har hänsyn tagits till planerad utökning av verksamheten samt av styrelsen beslutad höjning av ersättningen till sjukgymnasten.

För bidrag till driften av vårdanstalter skulle sålunda för budgetåret 1963/64 erfordras 11 293 800 kr., vilket bl. a. med hänsyn till belastningen torde böra avrundas uppåt till 11 308 000 kr.

2. Alltsedan budgetåret 1954/55 har Kungl. Maj:t under förevarande anslag ställt medel till förfogande för anordnande av en årlig treveckorskurs för i första hand föreståndare vid vårdanstalter. Vården av efterblivna

omfattar numera mer än 15 000 intagna, vilket utgör mer än hälften av antalet inom mentalsjukvården intagna patienter. Det har under de senaste åren framstått som en allt större brist, att någon mera omfattande utbildningsverksamhet ej finns för den ledande personalen inom vården av psykiskt efterblivna.

Beträffande grundutbildning av föreståndare m. fl. anser styrelsen, att denna bör göras flerårig i analogi med motsvarande utbildning för exempelvis föreståndare vid barnhem. Styrelsen ämnar tillsammans med Sociala barnavårdsseminariet undersöka möjligheterna att i seminariets regi anordna dylik utbildning för föreståndare vid vårdanstalter m. fl., delvis samordnad med nämnda utbildning av barnhemsföreståndare. Resultatet av överläggningarna torde kunna framläggas under innevarande budgetår. Tills nämnda utbildningsverksamhet kan komma till stånd, finner styrelsen det påkallat att föreslå, att programmet för den kurs, för vilken medel nu utgår av anslaget, utökas och att kursen förlänges till förslagsvis två månader. Även denna kurs skulle om möjligt komma att under medicinalstyrelsens överinseende bedrivas i Sociala barnavårdsseminariets regi.

Även sedan en adekvat utbildning för den ledande personalen inom efterblivenhetsvården kommit till stånd måste någon form av vidareutbildning anordnas för de föreståndare, som helt eller delvis saknar utbildning. Sådan vidareutbildning kunde lämpligen få formen av nämnda tvåmånaderskurs.

Slutligen torde det vara betydelsefullt, att årliga regionala endagskonferenser anordnas för föreståndare. Avsikten med dessa konferenser är främst att ventilerat aktuella problem och att diskutera av huvudtillsynsmyndigheten fattade beslut m. m. Konferenserna skulle tidsmässigt sammankopplas med motsvarande regionala endagskonferenser för tillsynsmän, för vilka styrelsen kommer att redogöra i det följande.

Beträffande medelsbehovet under budgetåret 1963/64 till kurser och konferenser inom vårdområdet har styrelsen anfört följande.

För innevarande budgetår har för en treveckorskurs för föreståndare vid vårdanstalter m. fl. anvisats 10 000 kr. Styrelsens förslag om utökning av denna kurs till två månader innebär, att medelsbehovet under nästa budgetår för ifrågavarande ändamål torde kunna beräknas till cirka 30 000 kr.

För innevarande budgetår har medel anvisats till tredagarskonferenser för centralstyrelsernas vårdföreståndare och läkare med deltagande av överläkarna vid de fem statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna och vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium. En konferens för envar av nämnda grupper kommer sålunda att anordnas för första gången under hösten 1962. Styrelsen finner det angeläget, att liknande konferenser anordnas jämväl under nästa budgetår och beräknar härför oförändrat belopp, ( $2 \times 1\,200$ ) 2 400 kr.

Till en tredagarskonferens för assistenter och kuratorer inom vårdområdet beräknar styrelsen likaledes oförändrat belopp, 1 000 kr. Erfarenheterna från den första konferensen av detta slag, vilken hölls under föregående budgetår, visade på ett stort behov av sådana konferenser för information och samordning.

Styrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 juli 1962 hemställt om bidrag med 10 500 kr. till täckande av kostnaderna för anordnande under hösten 1962 av sex endagskonferenser för de lokala tillsynsmännen vid särskolor och vårdanstalter. Landet skulle uppdelas i sex regioner och i varje konferens avses delta cirka 25 tillsynsmän. De problem, som bör upptagas till behandling, är så mångskiftande, att styrelsen anser det erforderligt, att sådana konferenser tills vidare anordnas årligen. Som ovan nämnts ämnar styrelsen i samband därmed samla föreståndarna vid vårdanstalterna inom resp. regioner under likaledes en dag. Styrelsen har för avsikt att i skrivelse till riksanstalterna föreslå, att kostnaderna för de tillsynsmän och föreståndare, som delta från dessa anstalter, framdeles skall bestridas från resp. riksanstalts stat, varför av statsmedel erforderligt belopp torde kunna begränsas till 4 200 kr. För ifrågasvarande ändamål skulle sålunda för budgetåret 1963/64 böra beräknas ( $2 \times 4\,200$ ) 8 400 kr.

Beträffande kurser och konferenser förutsätter styrelsen, att vederbörande huvudman bestrider kostnaderna för kommunalt anställdas resor och uppehälle.

För kursverksamheten m. m. skulle sålunda för nästa budgetår erfordras 41 800 kr. eller avrundat 42 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1963/64 under förevarande anslag skulle sålunda uppgå till 11 350 000 kr.

### *Yttranden*

*Skolöverstyrelsen* vitsordar — efter hörande av rektorn vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte — behovet av vårdhem för blinda psykiskt efterblivna barn och tillstyrker bifall till medicinalstyrelsens framställning om täckande av driftkostnaderna för de två planerade hemmen för detta vårdklientel.

Överstyrelsen anför bl. a. följande.

Som framföres i medicinalstyrelsens skrivelse föreligger icke någon skyldighet för landstingen att ansvara för undervisning och vård av blinda psykiskt efterblivna barn. Dessa har därför i viss utsträckning mottagits å vårdanstalten i Lund. Det har emellertid endast i undantagsfall varit möjligt att därstädes bereda plats för barn, som icke kunnat tillgodogöra sig undervisning. Många av dessa har därför fått vårdas i egna hem eller provisoriskt placeras på annat sätt.

Den nu planerade nya skolan för blinda, efterblivna barn avses även komma att omfatta en undersöknings- och observationsavdelning. Man skall här företrädesvis ha möjlighet utröna, huruvida ett barn har förmåga

att tillgodogöra sig undervisning eller ej. För att denna avdelning skall kunna fungera som planerat är det nödvändigt, att det efter företagen observation verkligen finns adekvata placeringsmöjligheter såväl för skolfallen som vårdfallen. Tillkomsten av den nya skolan för blinda efterblivna barn kommer således inte att innebära någon lösning för de vårdbehövande barnen och det synes ej heller troligt, att den följande omdisponeringen av vårdanstalten i Lund kommer att göra det.

Riksrevisionsverket förklarar sig icke ha något att erinra mot medicinalstyrelsens förslag, att staten i princip skall svara för de årliga driftkostnaderna för de planerade vårdhemmen för blinda psykiskt efterblivna. Det statliga bidraget torde därvid böra utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat.

### *Föredraganden*

Enligt gällande grunder utgår statsbidrag till driften av vårdanstalter för kalenderår med 1 200 kr. per godkänd internatplats och med 200 kr. för varje i kontrollerad familjevård utackorderad psykiskt efterbliven. I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag medelsbehovet under nästa budgetår för dessa ändamål till sammanlagt (10 680 000 + 140 000) 10 820 000 kr.

Såsom medicinalstyrelsen anført föreligger f. n. brist på platser vid vårdhem för blinda psykiskt efterblivna. För att förbättra vårdresurserna på detta område har efter överläggningar mellan representanter för medicinalstyrelsen samt Svenska scoutförbundet, Svenska röda korset, De Blindas förening och Riksförbundet för utvecklingsstörda barn bildats en stiftelse med benämningen »Stiftelsen Hem för blinda utvecklingsstörda barn», vilken förklarar sig villig att finansiera anordnandet av två vårdhem med vardera 12 platser för ifrågavarande klientel. Åtagandet gäller dock endast under förutsättning att staten svarar för driftkostnaderna. Då stiftelsen planerat att påbörja verksamheten redan i början av innevarande år har Kungl. Maj:t — med hänsyn till angelägenheten av att bättre vårdmöjligheter snarast tillskapas för detta klientel — genom beslut den 14 december 1962 uppdragit åt medicinalstyrelsen att med nämnda stiftelse träffa preliminärt avtal om statsbidrag till de av stiftelsen planerade vårdhemmen Öjaby i Helgevärma och Skärfsta i Sollefteå. För nästa budgetår beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen medelsbehovet för statsbidrag till driften av nämnda hem till sammanlagt i runt tal 400 000 kr.

Även beträffande psykiskt efterblivna barn med komplicerat handikapp är vårdresurserna f. n. otillräckliga. I syfte att göra det möjligt för i första hand sådana barn, som nu vårdas i sina föräldrahem, att åtminstone under en kortare tid av året erhålla speciellt för dem avpassad institutionsvård har försäkringsbolaget Folksam förklarar sig berett att bekosta uppförandet av ett hem med 20 platser. Avsikten är att 40 barn i två omgångar där skulle under sammanlagt tolv sommarveckor kunna erhålla korttidsvård. Förutsättning härför har dock varit, att en stiftelse bildades som svarade

för driften av hemmet samt att ekonomiska garantier skapades för att möjliggöra driften. För ifrågavarande ändamål har därför av Riksförbundet för utvecklingsstörda barn och Riksförbundet Sveriges föräldraföreningar för cp-barn bildats en särskild stiftelse med benämningen »Solstrimman». Då jag finner angeläget, att jämväl detta sjukhem kan komma till stånd, tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag, att staten svarar för driftkostnaderna för hemmet. För ändamålet beräknar jag ett medelsbehov för nästa budgetår av cirka 63 000 kr. Jag förutsätter, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avtal angående statsbidrag till driften av hemmet.

Fr. o. m. budgetåret 1957/58 har medel anvisats för att möjliggöra sjukgymnastisk behandling av patienter med centralmotoriska rubbningar. Denna verksamhet avser riksanstalterna, medan kostnaderna för verksamheten såvitt angår de s. k. plananstalterna bestrides av landstingen. Då jag anser det angeläget, att denna värdefulla verksamhet kan utvidgas, föreslår jag i likhet med medicinalstyrelsen, att för ändamålet beräknas ett belopp av 11 000 kr.

Medicinalstyrelsens förslag om förlängning av den sedan ett flertal år anordnade utbildningskursen för i första hand föreståndare för vårdanstalter anser jag mig icke kunna tillstyrka. För ändamålet beräknar jag därför oförändrat belopp, cirka 10 000 kr.

Däremot förordar jag i likhet med styrelsen, att medel anvisas för anordnande av tredagarskurser för centralstyrelsernas läkare och vårdföreståndare samt för assistenter och kuratorer inom främst förevarande vårdområde. För dessa kurser bör sålunda i enlighet med medicinalstyrelsens förslag beräknas oförändrat belopp eller  $(1\,200 + 1\,200 + 1\,000)$  3 400 kr.

Genom beslut den 14 september 1962 har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att av förevarande anslag för innevarande budgetår disponera ett belopp av högst 10 000 kr. för bestridande av vissa kostnader för anordnande av sex regionala endagskonferenser för lokala tillsynsmän inom undervisningen och vården av psykiskt efterblivna. Då jag anser konferenser av detta slag värdefulla, tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag, att för nästa budgetår anvisas ett belopp av  $(2 \times 4\,200)$  8 400 kr. för kurser för tillsynsmän och föreståndare.

Medelsbehovet för kursverksamhet under nästa budgetår skulle sålunda uppgå till  $(10\,000 + 3\,400 + 8\,400)$  21 800 kr.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att utbildning av vårdpersonal för särskolor och vårdanstalter sedan några år tillbaka bedrivits av åtskilliga huvudmän i anslutning till yrkesskolorna. Sålunda anordnas såväl grundkurser i vård av psykiskt efterblivna som yrkeskurser för utbildning av barnsköterskor och vårdarinnor inom denna vårdgren. Bidrag till utbildningen kan utgå från anslag under åttonde huvudtiteln.

I enlighet med det anförda torde anslaget böra upptagas till  $(10\,820\,000 + 400\,000 + 63\,000 + 11\,000 + 21\,800)$  11 315 800 eller i runt tal 11 300 000 kr.,

en ökning med 900 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 11 300 000 kr.

[113] 20. Vilhelmsro sjukhus: Avlöningar

|                         | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------|-----------|-------------|
| 1961/62 .....           | 2 165 000 | 1 970 808   |
| 1962/63 .....           | 2 310 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 2 780 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget höjes med 379 000 kr.

|                                          |                |
|------------------------------------------|----------------|
| 1. <i>Personalförstärkningar:</i>        | Ökning         |
| 4 skötare Ao 8 .....                     | 52 000         |
| Vikarier m. m. ....                      | 7 000          |
| 2. <i>Arvoden</i> .....                  | 4 000          |
| 3. <i>Automatiska förändringar</i> ..... | 316 000        |
|                                          | <b>379 000</b> |

*Motiv*

1. Direktionen för sjukhuset har anmält behov av fyra nya tjänster som skötare i Ao 8.

Direktionen anför, att en betydande förbättring kommit till stånd beträffande personalläget vid sjukhuset från den 1 juli 1962 genom de då nytillkomna tjänsterna. Fortfarande är dock personaltätheten icke tillfredsställande vid två avdelningar för vuxna (Solbacken och Fristaden) samt vid en avdelning för äldre skolflickor (Nya skolhemmet II). Förhållandena medgiver nämligen icke en erforderlig aktiv personlig sysselsättningsterapi. En tjänst som skötare föreslås därför inrättad vid envar av dessa avdelningar. — Den fjärde skötartjänsten skulle vara placerad som nattjänstgöring vid avdelningen Sörgården, där 34 yngre skolbarn vårdas fördelade på två våningar. F. n. finns vid avdelningen endast en nattjänstgörande, vilket visat sig vara förenat med icke oväsentliga risker, enär byggnadens konstruktion icke möjliggör direkt kontakt mellan våningarna. Det är därför nödvändigt, att det finns en nattjänstgörande i varje våning.

Medicinalstyrelsen tillstyrker den föreslagna personalförstärkningen. Efter inrättandet av ovannämnda tjänster skulle personaltätheten bli 2,65, vilket får anses motiverat med hänsyn till det svårskötta klientelet vid sjukhuset.

Kostnaderna för vikarier å de föreslagna nya tjänsterna beräknas till i runt tal 5 000 kr. För extra arbetskraft beräknas medelsbehovet öka med 2 000 kr. på grund av generella löneökningar.

2. Arvodesposten bör uppräknas efter samma grunder, som styrelsen föreslagit under avlöningsanslaget för statens mentalsjukhus. Anslagsposten bör därför uppräknas med 4 000 kr.

3. På grundval av verkställd beräkning av anslagsbelastningen budgetåret 1963/64 för befintliga tjänster med hänsyn tagen till den nu anställda personalens lönegradsplaceringar uppskattar styrelsen merbelastningen till följd av löneklassuppflyttningar, tjänstetidsbefordran, generella löneökningar m. m. till 316 000 kr.

### *Föredraganden*

Trots under senare år medgivna personalförstärkningar är personaltätheten vid sjukhuset ännu icke helt tillfredsställande. Med hänsyn härtill samt till det förhållandet att Vilhelmsro sjukhus till större delen är ett barnsjukhus med därav följande behov av god personaltillgång, anser jag mig böra förorda att två nya tjänster som skötare i Ae 10 inrättas vid sjukhuset. En av dessa tjänster bör placeras som nattjänstgörande vid avdelningen Sörgården.

För vikarieavlöningar och extra arbetskraft beräknar jag en ökning av medelsbehovet med 2 500 resp. 2 000 kr.

Medelsbehovet under arvodesposten beräknar jag för nästa budgetår till 14 000 kr.

Den automatiska utgiftsstegringen till följd av under år 1962 beslutade löner regleringar m. m. kan beräknas medföra ett ökat medelsbehov av 440 000 kr.

Vad jag nu förordat medför, inberäknat automatiska förändringar, en ökning av medelsbehovet med i runt tal 470 000 kr. Anslaget bör sålunda uppföras med (2 310 000 + 470 000) 2 780 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för Vilhelmsro sjukhus, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetår 1963/64:

#### *Avlöningsstat*

|                                                                                     |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 1 000 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 14 000    |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>                | 930 000   |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 800 000   |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>                  | 36 000    |

---

Summa kr. 2 780 000;

b) till *Vilhelmsro sjukhus*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 2 780 000 kr.

## [114] 21. Vilhelmsro sjukhus: Omkostnader

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 562 000 | 520 457     |
| 1962/63 .....           | 562 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 625 000 |             |

## Yrkanden

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 66 000 kr.

|                                     | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökning        |
|-------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|---------------|
| 1. Reseersättningar .....           | 3 414               | 2 000             | 3 000   | 1 000         |
| 2. Ferieresor för elever m. m. .... | 8 337               | 8 000             | 9 000   | 1 000         |
| 3. Inventarier .....                | 25 580              | 30 600            | 69 600  | 39 000        |
| 4. Utspisning .....                 | 181 469             | 205 000           | 225 000 | 20 000        |
| 5. Läkemedel m. m. ....             | 50 973              | 50 000            | 55 000  | 5 000         |
|                                     |                     |                   |         | <b>66 000</b> |

## Motiv

Under budgetåret 1961/62 var medeltalet vårdade 210. Medelbeläggningen för nästa budgetår beräknas till 240.

1. *Reseersättningar.* Med hänsyn till belastningen under det senast förflutna budgetåret bör anslagsposten uppräknas med 1 000 kr. till 3 000 kr.

2. *Ferieresor för elever m. m.* Till följd av höjda järnvägstaxor bör anslagsposten uppräknas med 1 000 kr. till 9 000 kr.

3. *Inventarier.* Sjukhusets eeg-apparat, vilken inköptes 1950, är starkt försliten och behöver utbytas. Eeg-undersökningar spelar en dominerande roll vid sjukhuset, varför det är av största vikt, att sjukhuset förfogar över en apparat, som är fullt pålitlig. Härtill kommer att tekniken utvecklats avsevärt sedan apparaten anskaffades, varför dess konstruktion numera är omodern. För anskaffning av ny apparat erfordras 41 000 kr.

Under innevarande budgetår kommer sjukhusets kyrka att genomgå en genomgripande restaurering. I samband därmed bör orgeln, vilken är helt obrukbar, utbytas. Härför erfordras 3 000 kr.

För den vid sjukhuset pågående utbildningen av personal saknas i det närmaste helt undervisningsmateriel. För anskaffning av det allra nödvändigaste föreslår styrelsen ett belopp av 5 000 kr.

Det under de senaste budgetåren anvisade beloppet av 15 600 kr. för löpande inköp och underhåll av inventarier föreslås — med hänsyn till dels ökad beläggning och dels inträffade kostnadsstegringar — uppräknat till 20 600 kr.

Styrelsen föreslår sålunda, att delposten upptages med (41 000 + 3 000 + 5 000 + 20 600) 69 600 kr.

4. *Utspisning.* För utspisningen har under innevarande budgetår anvisats 205 000 kr. Sedan beloppet beräknades, har livsmedelstalet i konsumentprisindex stigit från 181 till 199 (juni 1962) eller med 9,9 procent. För att bibehålla oförändrad koststandard bör delposten uppräknas med 20 000 kr.

5. *Läkemedel m. m.* För täckande av kostnadsstegringar för läkemedel och för patienternas tandvård bör delposten uppräknas med 5 000 kr.

#### *Föredraganden*

Mot medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under anslagsposterna till reseersättningar och till ferieresor för elever m. m. samt under delposterna till utspisning och till läkemedel m. m. har jag intet att erinra. Nämda poster bör sålunda uppräknas med resp. 1 000, 1 000, 20 000 och 5 000 kr.

Under delposten till inventarier beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen 41 000 kr. för inköp av en ny Eeg-apparat, 3 000 kr. för utbyte av orgeln i sjukhusets kyrka samt 5 000 kr. för anskaffning av viss undervisningsmateriel. För löpande inköp och underhåll av inventarier beräknar jag ett medelsbehov av 17 600 kr. Inventarieposten bör alltså upptagas med 66 600 kr., vilket innebär en ökning med 36 000 kr.

Anslaget bör sålunda uppföras med (562 000 + 63 000) 625 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vilhelmsro sjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 625 000 kr.

#### [115] 22. *Bidrag till epileptikeranstalter*

|                         | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------|-----------|-------------|
| 1961/62 .....           | 1 770 000 | 1 806 783   |
| 1962/63 .....           | 1 775 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 1 800 000 |             |

#### *Yrkanden*

1. *Medicinalstyrelsen* föreslår, att styrelsens andel av anslaget beräknas till 1 620 000 kr.

2. *Skolöverstyrelsen* uppskattar medelsbehovet för statsbidrag till rektors- och lärarlöner vid Margarethahemmet till 182 000 kr., innebärande en ökning med 17 000 kr.

#### *Motiv*

##### 1. (Medicinalstyrelsens framställning)

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag till andra driftkostnader än till avlöningar åt vissa rektorer och lärare med 2 000 kr. för godkänd internatplats samt med 300 kr. för i kontrollerad familjevård utackorderad epileptiker.

Då antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna under nästa budgetår torde komma att utgöra cirka 800, kan medelsbehovet för statsbidrag

beräknas till oförändrat belopp eller 1 600 000 kr. Till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptikerna bör likaså beräknas oförändrat belopp eller 6 000 kr.

Patienterna vid landets nio epileptikerhem med sammanlagt 439 vårdplatser för vuxna (199 för män och 240 för kvinnor) är i behov av regelbunden gymnastisk behandling i form av dels friskgymnastik och dels individuellt anpassad sjukgymnastik. Patienter med cerebral pares eller andra motoriska rubbningar, som kräver sjukgymnastik, torde utgöra omkring 20 procent av klientelet vid hemmen. Det är därför angeläget, att epileptikerhemmen får möjlighet att anlita sjukgymnast, vars uppgift skall vara att i samråd med hemmets läkare ge sjukgymnastisk behandling, att instruera personalen om lämpligt program för såväl frisk- som sjukgymnastik samt att övervaka behandlingens utförande. Kostnaderna härför kan uppskattas till cirka 10 000 kr.

Till bidrag till epileptikeranstalter bör således för medicinalstyrelsens del anvisas (1 600 000 + 6 000 + 10 000) 1 616 000 kr. eller i runt tal 1 620 000 kr.

## 2. (Skolöverstyrelsens framställning)

Då statsbidraget till rektors- och lärarlöner utbetalas i efterskott, skall ifrågakarande bidrag till Margarethahemmet beräknas på under läsåret 1962/63 vid hemmet inrättade tjänster. Hemmet torde under nämnda läsår ha förutom rektorstjänsten fyra ordinarie och en icke-ordinarie lärartjänster i kunskapsämne — därav två i lönegrad A 19 och tre i lönegrad A 16 — samt en ordinarie lärartjänst i slöjd, en icke-ordinarie lärartjänst i hemkunskap och en icke-ordinarie förskollärartjänst. Det för budgetåret 1963/64 utgående statsbidraget till avlöning av rektor och lärare vid Margarethahemmet kan således — med beaktande av kompensation för höjda folkpensionsavgifter — beräknas till 181 511 kr. eller i runt tal 182 000 kr.

## *Föredraganden*

I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag antalet internatplatser vid epileptikeranstalterna under nästa budgetår till cirka 800. Medelsbehovet för platsbidrag kan i enlighet härmed beräknas till oförändrat omkring 1 600 000 kr. Till statsbidrag för de i kontrollerad familjevård utackorderade epileptikerna beräknar jag likaledes oförändrat belopp, 6 000 kr.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit är det angeläget, att personalen vid epileptikerhemmen beredes tillfälle till handledning av sakkunnig sjukgymnast rörande sjukgymnastisk behandling av barn med mobilitetsrubbningar. Jag tillstyrker därför, att för ändamålet beräknas cirka 10 000 kr. Medicinalstyrelsens andel av anslaget bör sålunda upptagas med 1 616 000 kr.

Icke heller skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till kostnaderna för avlöning av rektor och vissa lärare vid Margaretha-

hemmet har föranlett någon erinran från min sida. Förslaget innebär en ökning av medelsanvisningen med 17 000 till 182 000 kr.

Anslaget bör sålunda uppföras med (1 616 000 + 182 000) 1 798 000 kr. eller i runt tal 1 800 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

[116] 23. **Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn m. m.**

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 300 000   | 316 300     |
| 1962/63           | 325 000   |             |
| 1963/64 (förslag) | 1 200 000 |             |

*Yrkanden*

1. *Medicinalstyrelsen* hemställer i skrivelse den 31 augusti 1962, att anslaget uppföres med 350 000 kr.

2. *Medicinalstyrelsen* har vidare hemställt i skrivelse den 29 juni 1962, att avtal måtte träffas rörande bidrag till verksamheten vid vissa enskilda institutioner för vård av psykiskt sjuka barn.

*Motiv*

1. Det av medicinalstyrelsen utbetalade bidraget till de kommunala anstalterna har för budgetåret 1961/62 uppgått till i runt tal 53 000 kr. Medelsbehovet för budgetåret 1963/64 beräknar styrelsen till 56 000 kr., varvid hänsyn tagits till kostnaden under de tre senaste budgetåren.

Kungl. Maj:t har den 1 december 1961 godkänt avtal med föreningen Mellansjö skolhem rörande verksamheten vid och bidrag till driften av skolhemmet under år 1962. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag skall utgå till driftkostnaderna med 7 500 kr. för vårdplats och år. Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget enligt avtalet kan sålunda efter ett platsantal av 36 beräknas till cirka 270 000 kr. Avtalet har emellertid uppsagts av föreningen fr. o. m. den 1 januari 1963. Bl. a. för bibehållande av nuvarande relation mellan statsbidrag och vårdavgifter kan en höjning av platsbidraget med inemot 10 procent komma att erfordras.

Det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår skulle enligt det anförda uppgå till minst (56 000 + 270 000) 326 000 kr. Med hänsyn till att en höjning av statsbidraget till föreningen eventuellt kan komma att erfordras, föreslår styrelsen dock, att anslaget för nästa budgetår upptages till 350 000 kr.

2. *Medicinalstyrelsen* anmäler, att föreståndaren för föreningen Solbergahemmets läkepedagogiska institut i Järna gjort framställning om

statsbidrag för vården av de vid hemmet inskrivna psykiskt sjuka barnen. Styrelsen anför bl. a. följande.

Mentalsjukvårdsdelegationen framhåller i sitt betänkande med förslag om behandlingshem och mentalsjukhem för barn och ungdomar (SOU 1958: 20), att psykotiska barn beredes vård i de i enskild regi drivna s. k. läkepedagogiska instituten Mikaelgården, Solbergahemmet, Mora Park och Saltå arbetsskola, samtliga i Järna, med sammanlagt omkring 135 platser. Delegationen anför vidare, att en del av dessa platser upptages av barn och ungdomar med psykiska rubbningar av annan art.

I de förslag till framtida organisation av omhändertagandet av psykiskt sjuka barn som delegationen framlade nämnes icke dessa enskilda anstalter.

Sådant mentalsjukhus för barn och ungdomar, som delegationen föreslagit i sitt första betänkande (SOU 1957: 40), är numera godkänt och planeras kunna tagas i bruk med 52 platser tidigast år 1965. Något mentalsjukhem för barn och ungdomar är ännu icke planlagt.

De fyra ovannämnda läkepedagogiska instituten är av medicinalstyrelsen godkända såsom enskilda sjukhem eller hem för lättskötta sinnessjuka med följande antal platser, nämligen

Mikaelgården 50 platser, Solbergahemmet 45 platser, Mora Park 14 platser, Saltå arbetsskola 34 platser.

Dessutom har styrelsen såsom enskilt sjukhem godkänt Dormsjöskolan i Dalarna med tillhoppa 50 platser.

Samtliga dessa hem är godkända för vård av psykiskt sjuka barn, varmed i första hand avses psykotiska barn, som landstingen icke är skyldiga att omhändertaga för undervisning eller vård och som icke lider av primär psykisk efterblivenhet.

Något statsbidrag till uppförande eller drift av dylika hem utgår icke. Kostnaderna för de barn och ungdomar, som vårdas på hemmen, bestrides i princip av föräldrar och i andra hand av barnavårdsnämnder och landsting.

Enligt medicinalstyrelsens uppfattning kan det icke längre anses rimligt, att vederbörande föräldrar eller barnavårdsnämnder skall erlägga en dryg avgift för långtidsvård av ett psykiskt sjukt barn. Det har också visat sig föreligga utomordentliga svårigheter att få vederbörande att bestrida dessa kostnader, vilket kan förhindra eller försena att barnet kommer i åtnjutande av den erforderliga vården.

Enligt styrelsens mening är det angeläget, att vården av de psykiskt sjuka barnen organiseras på sätt som mentalsjukvårdsdelegationen föreslagit. Det bör dock tagas under övervägande om ej berörda institutioner åtminstone under viss övergångstid skulle kunna integreras i den planerade organisationen, då ifrågavarande hem är de enda i landet, som har långvarig erfarenhet av behandling av dessa barn.

Medicinalstyrelsen hemställer därför om medgivande att med sagda institutioner träffa preliminära avtal rörande statsbidrag till desamma, förslagsvis efter analoga grunder som gäller för bidrag till Mellansjö skolhem, samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med uppgjorda avtalsförslag.

Styrelsen har i denna fråga samrått med representanter för de olika institutionerna, som under hand anslutit sig till framställningen.

### *Yttrande*

*Statskontoret* tillstyrker i princip medicinalstyrelsens förslag om bidrag till verksamheten vid vissa enskilda institutioner för vård av psykiskt sjuka barn. Ämbetsverket anför bl. a. följande.

De fem läkepedagogiska instituten i trakten av Järn (Solbergahemmet, Mikaelgården, Mora Park, Saltå arbetsskola och Kristoffergården) samt Dormsjöskolan är behandlingshem för viss kategori av psykiskt störda barn och ungdomar (psykotiska barn). Såsom medicinalstyrelsen framhållit kan det inte anses rimligt att den, som har att bekosta vård av ett psykiskt sjukt barn på ett i enskild regi drivet hem av nämnda art, skall vara tvungen att erlagga hög avgift för långtidsvård av barnet. Förevarande institutioner bör därför enligt statskontorets mening i princip erhålla visst bidrag till sin verksamhet.

Statskontoret förordar därför bifall till medicinalstyrelsens hemställan att få träffa preliminära avtal om statsbidrag med nämnda institutioner. Avtalen bör lämpligen upprättas enligt grunder, analoga med dem som gäller för avtalet mellan Kungl. Maj:t och föreningen Mellansjö skolhem, varefter de bör underställas Kungl. Maj:t för godkännande.

I detta sammanhang må emellertid beaktas att statsmakterna år 1961 beslutat inrätta en vårdenhet för mentalt sjuka barn och ungdomar vid Ulleråkers sjukhus såsom ett första led i en planerad organisation för vård av sådant klientel (prop. 1961: 66). Vidare har mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation samt byggnadsstyrelsen den 21 september 1962 av Kungl. Maj:t fått i uppdrag att utföra projektering beträffande en liknande vårdenhet vid S:t Lars' sjukhus. När nämnda vårdorganisation blivit utbyggd och erhållit sådana resurser att den kan ta hand om vården av mentalt sjuka barn och ungdomar av olika kategorier, bör frågan om statsbidrag till förevarande institutioner tagas under omprövning.

### *Föredraganden*

Det av föreningen Mellansjö skolhem drivna hemmet för vård av psykopatiska och nervösa barn är det enda enskilda hem av detta slag, som f. n. åtnjuter statsbidrag till verksamheten enligt särskilt avtal. Genom beslut den 14 december 1962 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande godkänt avtal med föreningen rörande verksamheten vid och bidrag till driften av ifrågavarande skolhem under år 1963. Avtalet innebär bl. a., att särskilt statsbidrag till driftkostnaderna skall utgå med 8 300 kr. för vårdplats och år. Vårdavgiften för vid hemmet intagen, vilken avgift enligt avtalet skall fastställas av medicinalstyrelsen efter granskning av förslag till inkomst- och utgiftsstat för hemmet, kan fr. o. m. den 1 januari 1963 beräknas uppgå till 34 kr. 50 öre per dag och barn. Medelsbehovet för det särskilda statsbidraget till föreningen enligt det för år 1963 gällande avtalet kan efter ett platsantal av 36 uppskattas till omkring 300 000 kr. Därest det

nya avtalet skulle uppsägas, förutsätter jag, att det liksom hittills får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa nytt avtal rörande den fortsatta verksamheten vid hemmet.

Medelsbehovet för statsbidrag till de kommunala anstalterna uppskattar jag i likhet med medicinalstyrelsen till 56 000 kr.

Medicinalstyrelsen har vidare hemställt, att avtal måtte träffas rörande bidrag till driften av vissa enskilda institutioner för vård av psykiskt sjuka barn. Styrelsen avser därvid de i enskild regi drivna s. k. läkepedagogiska instituten i Järna — Mikaelgården, Solbergahemmet, Mora park och Saltå arbetsskola — samt Kristoffergården i Hölö och stiftelsen Dormsjöskolans sjukhem. Dessa hem, vilka godkänts av medicinalstyrelsen för vård av psykiskt sjuka, i första hand psykotiska barn, har sammanlagt drygt 200 vårdplatser och är i dagens läge de enda institutioner, där sådana barn kan beredas tillfredsställande vård. Kostnaderna för vården bestrides i princip av barnens föräldrar men i vissa fall av respektive kommun eller landsting. I det förslag till framtida organisation beträffande vården av psykiskt sjuka barn, som mentalsjukvårdsdelegationen framlade i sitt betänkande om psykisk barna- och ungdomsvård (SOU 1957:40), förordades uppförande av särskilda mentalsjukhus och mentalsjukhem för ifrågavarande klientel. Vårdplatsbehovet vid de särskilda mentalsjukhusen uppskattades därvid till cirka 300 för hela riket. Enligt principbeslut av 1961 års riksdag (prop. 1961:66, rskr. 182) skall sjukhusorganisationen för vård av sådana mentalt sjuka barn anknytas till den regionindelning, som fastställts för den högspecialiserade kroppssjukvården. Två mentalsjukhus för barn och ungdomar med vardera cirka 50 vårdplatser projekteras f. n. vid Ulleråkers och S:t Lars' sjukhus. Dessa vårdenheter torde dock icke vara färdiga att tagas i bruk förrän tidigast år 1965. Några mentalsjukhem för barn och ungdomar har ännu icke planerats.

Av det anförda framgår, att det torde dröja åtskilliga år, innan tillräckliga vårdresurser kan tillskapas på detta område. Under denna övergångstid kommer de i det föregående nämnda enskilda institutionerna att vara de enda, där psykotiska barn kan beredas tillfredsställande vård. Med hänsyn härtill samt då det inte kan anses rimligt, att föräldrar eller andra betalningsansvariga belastas med höga avgifter för oftast långvarig vård av sådana barn, tillstyrker jag i likhet med medicinalstyrelsen och statskontoret statsbidrag till driften av ifrågavarande institutioner. Jag förordar, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avtal med berörda institutioner i denna fråga. Avtalen synes därvid böra utformas efter analoga grunder, som gäller för bidrag till Mellansjö skolhem. Medelsbehovet under nästa budgetår för statsbidrag till ifrågavarande enskilda institutioner torde kunna uppskattas till omkring 850 000 kr.

I enlighet med det anförda beräknar jag det totala medelsbehovet under anslaget till (300 000 + 56 000 + 850 000) 1 206 000 eller i runt tal 1 200 000

kr., vilket innebär en ökning med 875 000 kr. Anslagsrubriken bör ändras till Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kr.

**H. Universitetssjukhus m. m.****[117] 1. Karolinska sjukhuset: Avlöningar**

|                         | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------------|------------|-------------|
| 1961/62 .....           | 44 214 000 | 40 648 641  |
| 1962/63 .....           | 47 832 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 62 898 000 |             |

**Yrkanden**

I. *Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer, att anslaget höjes med (avrundat) 14 909 000 kr.

| Befintliga kliniker m. m.                                        |   | Ökn. el.<br>minskn. |
|------------------------------------------------------------------|---|---------------------|
| 1. <i>Medicinska kliniken:</i>                                   |   |                     |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9 .....                            | + | 15 204              |
| Avgår 1 ekonomibiträde Ae 5 .....                                | — | 12 372              |
| 1 kanslibiträde Ae 7 .....                                       | + | 13 716              |
| 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7 .....             | + | 1 488               |
| 2. <i>Endokrinologiska kliniken:</i>                             |   |                     |
| 1 laboratorieassistent Ae 11 .....                               | + | 16 884              |
| 3. <i>Kirurgiska kliniken:</i>                                   |   |                     |
| 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7 .....             | + | 1 488               |
| 4. <i>Urologiska kliniken:</i>                                   |   |                     |
| 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7 .....             | + | 1 488               |
| 5. <i>Plastikkirurgiska kliniken:</i>                            |   |                     |
| 1 översköterska Ao 13 i st. f. 1 sjuksköterska Ao 10 .....       | + | 2 664               |
| 1 sjuksköterska Ae 10 .....                                      | + | 16 032              |
| 1 undersköterska Ae 5 .....                                      | + | 12 372              |
| 1 ekonomibiträde Ae 5 .....                                      | + | 12 372              |
| 6. <i>Allmänna anestesivdelningen:</i>                           |   |                     |
| 1 underläkare Ae 23 .....                                        | + | 31 320              |
| Avlöningsförstärkning till underläkaren .....                    | + | 5 000               |
| 1 sjuksköterska Ae 10 .....                                      | + | 16 032              |
| 1 laboratorieingenjör högst Ae 15 .....                          | + | 20 736              |
| 1 kanslibiträde Ae 7 .....                                       | + | 13 716              |
| 7. <i>Kvinnokliniken:</i>                                        |   |                     |
| 1 barnmorska Ae 11/12 .....                                      | + | 17 760              |
| 1 undersköterska Ae 5 .....                                      | + | 12 372              |
| 1 kanslibiträde Ae 7 .....                                       | + | 13 716              |
| 8. <i>Ögonkliniken:</i>                                          |   |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 i st. f. 1 underläkare Ae 23 ..... | + | 5 268               |
| 1 underläkare Ae 23 .....                                        | + | 31 320              |
| 1 tekniskt biträde Ae 7 .....                                    | + | 13 716              |
| Avgår 1 sjuksköterska Ag 10 på halvtid .....                     | — | 8 016               |
| 1 kanslibiträde Ae 7 på halvtid .....                            | + | 6 858               |
| 9. <i>Öronkliniken:</i>                                          |   |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 i st. f. 1 underläkare Ae 23 ..... | + | 5 268               |
| 1 talpedagog Ae 13 .....                                         | + | 18 696              |
| 1 kurator Ae 13 på halvtid .....                                 | + | 9 348               |

|                                                                              |   | Ökn. el.<br>minskn. |
|------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------|
| 10. <i>Audiologiska avdelningen:</i>                                         |   |                     |
| 1 hörselvårdsassistent Ae 9.....                                             | + | 15 204              |
| 1 hörselvårdsassistent Ae 9 i st. f. 1 tekniskt biträde Ae 7.....            | + | 1 488               |
| Uppflyttning av 1 förskollärare Ae 10 till Ae 12.....                        | + | 1 728               |
| 11. <i>Radiumhemmets allmänna avdelning:</i>                                 |   |                     |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                         | + | 15 204              |
| 1 undersköterska Ae 5.....                                                   | + | 12 372              |
| 1 kanslibiträde Ae 7 på halvtid.....                                         | + | 6 858               |
| Uppflyttning av 1 kurator Ae 13 till Ae 15.....                              | + | 2 040               |
| 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....               | + | 1 344               |
| 12. <i>Hudkliniken:</i>                                                      |   |                     |
| 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....                                             | + | 12 372              |
| 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....               | + | 1 344               |
| 13. <i>Allergologiska kliniken:</i>                                          |   |                     |
| 1 översköterska Ae 13 fr. o. m. 1/1 1964.....                                | + | 9 348               |
| 1 undersköterska Ae 5 fr. o. m. 1/1 1964.....                                | + | 6 186               |
| 1 ekonomibiträde Ae 5 fr. o. m. 1/1 1964.....                                | + | 6 186               |
| 1 kanslibiträde Ae 7 på halvtid fr. o. m. 1/1 1964.....                      | + | 3 429               |
| 14. <i>Psykiatriska kliniken:</i>                                            |   |                     |
| 3 undersköterskor Ae 5.....                                                  | + | 37 116              |
| Avgår 3 skötare Ag 8.....                                                    | — | 43 272              |
| 1 kanslibiträde Ae 7.....                                                    | + | 13 716              |
| 15. <i>Barnmedicinska kliniken:</i>                                          |   |                     |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                         | + | 15 204              |
| 1 fotograf Ae 9.....                                                         | + | 15 204              |
| 1 kontorsbiträde högst Ae 5 på halvtid.....                                  | + | 6 186               |
| 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....               | + | 1 344               |
| 16. <i>Barnkirurgiska kliniken:</i>                                          |   |                     |
| Personligt lönetillägg för biträdande överläkaren, docenten N. O. Ericsson . | + | 7 000               |
| 17. <i>Barnpsykiatriska kliniken:</i>                                        |   |                     |
| 1 kontorsbiträde högst Ae 5 på halvtid.....                                  | + | 6 186               |
| 18. <i>Röntgenavdelningen för barn:</i>                                      |   |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 i st. f. 1 underläkare Ae 23.....              | + | 5 268               |
| 1 sjuksköterska Ae 10.....                                                   | + | 16 032              |
| 19. <i>Medicinska thoraxkliniken:</i>                                        |   |                     |
| 2 kontorsbiträden högst Ae 5, därav 1 på halvtid.....                        | + | 18 558              |
| 20. <i>Kirurgiska thoraxkliniken:</i>                                        |   |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26.....                                           | + | 36 588              |
| Avlöningsförstärkning till biträdande överläkaren.....                       | + | 10 000              |
| 4 tekniska biträden Ae 7.....                                                | + | 54 864              |
| 4 undersköterskor Ae 5, därav 1 på halvtid.....                              | + | 43 302              |
| Avgår 5 sjukvårdsbiträden Ae 5.....                                          | — | 61 860              |
| 21. <i>Specialkardiologiska kliniken:</i>                                    |   |                     |
| 1 underläkare Ae 23.....                                                     | + | 31 320              |
| 22. <i>Thoraxklinikernas anesthesiavdelning:</i>                             |   |                     |
| 1 kanslibiträde Ae 7.....                                                    | + | 13 716              |
| 23. <i>Thoraxklinikernas röntgendiagnostiska avdelning:</i>                  |   |                     |
| 2 sjukvårdsbiträden Ae 5, därav 1 på halvtid.....                            | + | 18 558              |
| 24. <i>Röntgendiagnostiska institutionen:</i>                                |   |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 i st. f. 1 underläkare Ae 23.....              | + | 5 268               |
| 1 sjuksköterska Ae 10.....                                                   | + | 16 032              |
| 1 sjukvårdsbiträde Ae 5.....                                                 | + | 12 372              |
| 25. <i>Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet:</i>                     |   |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 (sjukhushygieniker).....                       | + | 36 588              |
| 1 förste laboratorieassistent Ae 13 på halvtid.....                          | + | 9 348               |

|                                                                           |   | Ökn. el.<br>minskn. |
|---------------------------------------------------------------------------|---|---------------------|
| 2 laboratoriebiträden högst Ae 9.....                                     | + | 304 08              |
| 1 institutionstekniker Ae 9 i st. f. 1 vaktmästare Ae 7.....              | + | 1 488               |
| 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibitråde Ae 7.....                       | + | 1 488               |
| <b>26. Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet:</b>                     |   |                     |
| 1 underläkare Ae 23.....                                                  | + | 31 320              |
| 2 sjuksköterskor Ae 10.....                                               | + | 32 064              |
| 1 laboratorieassistent Ae 11.....                                         | + | 16 884              |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                      | + | 15 204              |
| 1 sjukvårdsbiträde Ae 5.....                                              | + | 12 372              |
| 1 ekonomibitråde Ae 5.....                                                | + | 12 372              |
| 1 kanslibitråde Ae 7.....                                                 | + | 13 716              |
| <b>27. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</b>                          |   |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26.....                                        | + | 36 588              |
| 1 instruktionsköterska Ae 15/17.....                                      | + | 22 992              |
| 1 sjuksköterska Ae 10.....                                                | + | 16 032              |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                      | + | 15 204              |
| <b>28. Blodgivarcentralen:</b>                                            |   |                     |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                      | + | 15 204              |
| 1 institutionsbiträde högst Ae 5.....                                     | + | 12 372              |
| 1 ekonomibitråde Ae 5.....                                                | + | 12 372              |
| <b>29. Patologiska avdelningen:</b>                                       |   |                     |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                      | + | 15 204              |
| 1 kanslibitråde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....            | + | 1 344               |
| <b>30. Radiopatologiska institutionen:</b>                                |   |                     |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                      | + | 15 204              |
| 1 kanslibitråde Ae 7.....                                                 | + | 13 716              |
| <b>31. Tandavdelningen:</b>                                               |   |                     |
| Uppflyttning av 1 tandtekniker Ae 12 till Ae 14.....                      | + | 1 944               |
| <b>32. Avdelningen för fysioterapi och medicinsk rehabilitering:</b>      |   |                     |
| 1 sjukgymnast Ae 11/13.....                                               | + | 18 696              |
| 1 förste arbetsinstruktör Ae 11.....                                      | + | 16 884              |
| 1 arbetsinstruktör Ae 9.....                                              | + | 15 204              |
| <b>33. Personalläkarmottagningen:</b>                                     |   |                     |
| Uppflyttning av personalläkaren från Ae 23 till Ae 26.....                | + | 5 268               |
| <b>34. Maskinavdelningen:</b>                                             |   |                     |
| 1 förste reparatör Ae 10.....                                             | + | 16 032              |
| 2 reparatörer Ae 9.....                                                   | + | 30 408              |
| 1 materialförvaltare Ae 9.....                                            | + | 15 204              |
| Avgår 1 eldare Ae 7.....                                                  | — | 13 716              |
| 1 ingenjör Ao 19 i st. f. Ao 17.....                                      | + | 2 496               |
| 1 ingenjör (verkstadsförman) Ao 15 i st. f. 1 förste maskinist Ao 13..... | + | 2 040               |
| 1 tekniker Ao 15 i st. f. förste maskinist Ao 12.....                     | + | 2 976               |
| 3 förste maskinister Ao 13 i st. f. Ao 12.....                            | + | 2 808               |
| 2 förste maskinister Ae 13 i st. f. Ae 12.....                            | + | 1 872               |
| 1 tekniker (hissmontör) Ao 13 i st. f. 1 förste reparatör Ao 10.....      | + | 2 664               |
| 1 tekniker (hissmontör) Ae 10 i st. f. 1 reparatör Ae 9.....              | + | 828                 |
| <b>35. Snickarverkstaden:</b>                                             |   |                     |
| 1 verkmästare Ae 13 i st. f. 1 hantverksföreståndare Ae 11.....           | + | 1 812               |
| 1 hantverksföreståndare Ae 10 i st. f. 1 hantverkare Ae 9.....            | + | 828                 |
| <b>36. Transporttjänsten:</b>                                             |   |                     |
| 1 vaktmästare Ae 7.....                                                   | + | 13 716              |
| <b>37. Kansli- och personalavdelningen:</b>                               |   |                     |
| Kansliet                                                                  |   |                     |
| 1 förste byråsekreterare Ae 23.....                                       | + | 31 320              |
| Avlöningssektionen                                                        |   |                     |
| 1 kamrerare Ae 21 i st. f. 1 förste assistent Ae 19.....                  | + | 2 772               |

|                                                                                                                        |   | Ökn. el.<br>minskn. |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------|
| <b>Personalsektionen</b>                                                                                               |   |                     |
| 1 förste byråinspektör Ae 23.....                                                                                      | + | 31 320              |
| 3 assistenter Ae 17.....                                                                                               | + | 68 976              |
| 1 instruktionssköterska Ae 15/17.....                                                                                  | + | 22 992              |
| Uppflyttning av 1 personalkonsulent Ae 14 till Ae 18.....                                                              | + | 4 500               |
| 1 kontorskrivare Ae 13.....                                                                                            | + | 18 696              |
| 2 kontorister Ae 9.....                                                                                                | + | 30 408              |
| 3 kanslibiträden Ae 7.....                                                                                             | + | 41 148              |
| <i>Avgår</i> 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....                                                                          | — | 12 372              |
| <b>38. Kameral- och intendenturavdelningen:</b>                                                                        |   |                     |
| <b>Uppbördssektionen</b>                                                                                               |   |                     |
| 1 kontorist Ae 9.....                                                                                                  | + | 15 204              |
| 1 kanslibiträde Ae 7.....                                                                                              | + | 13 716              |
| Uppflyttning av 1 assistent Ae 13 till Ae 15.....                                                                      | + | 2 040               |
| <b>Inköpssektionen</b>                                                                                                 |   |                     |
| Extraordinariesättning av 1 assistent Ae 15.....                                                                       |   | —                   |
| 1 assistent Ae 17.....                                                                                                 | + | 22 992              |
| <i>Avgår</i> 1 assistent Ae 12.....                                                                                    | — | 17 760              |
| 1 kansliskrivare Ae 11.....                                                                                            | + | 16 884              |
| 1 kontorist Ae 9.....                                                                                                  | + | 15 204              |
| <b>Fastighetssektionen</b>                                                                                             |   |                     |
| 1 byggnadsingenjör Ae 21.....                                                                                          | + | 28 260              |
| <i>Avgår</i> arvode till deltidsanställd byggnadsingenjör.....                                                         | — | 9 000               |
| <b>Maskinavdelningen</b>                                                                                               |   |                     |
| 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....                                                                                       | + | 12 372              |
| <b>Tvättinrättningen</b>                                                                                               |   |                     |
| 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....                                                                                       | + | 12 372              |
| <b>Telefonväxeln</b>                                                                                                   |   |                     |
| 3 telefonister högst Ae 5.....                                                                                         | + | 37 116              |
| <b>Städningsverksamheten</b>                                                                                           |   |                     |
| 1 städningsinspektör Ae 13.....                                                                                        | + | 18 696              |
| <b>39. Organisationsavdelningen:</b>                                                                                   |   |                     |
| 1 kansliskrivare Ae 11.....                                                                                            | + | 16 884              |
| <b>40. Sjukvårdspersonalorganisationen:</b>                                                                            |   |                     |
| 3 undersköterskor Ae 5 i st. f. 3 sjukvårdsbiträden Ae 5.....                                                          |   | —                   |
| <b>41. Generalplanedelegationen:</b>                                                                                   |   |                     |
| <i>Avgår</i> avlöningar till personal för utarbetande av ny generalplan för sjukhuset jämte arvoden till experter..... | — | 198 000             |
| <b>Nya kliniker m. m.</b>                                                                                              |   |                     |
| <b>42. Akutmottagningsavdelning:</b>                                                                                   |   |                     |
| 1 översköterska Ao 14 i st. f. Ao 13.....                                                                              | + | 1 008               |
| 1 sjuksköterska Ae 11.....                                                                                             | + | 16 884              |
| 2 sjuksköterskor Ae 10.....                                                                                            | + | 32 064              |
| 7 undersköterskor Ae 5.....                                                                                            | + | 86 604              |
| 2 ekonomibiträden Ae 5, därav 1 på halvtid.....                                                                        | + | 18 558              |
| <i>Avgår</i> 2 sjukvårdsbiträden Ae 5, därav 1 på halvtid.....                                                         | — | 18 558              |
| <i>Överföres till övergångsstat</i> 1 översköterska Ao 13.....                                                         |   | —                   |
| <b>43. Intensivvårdsavdelning:</b>                                                                                     |   |                     |
| 1 översköterska Ae 14 i st. f. Ae 13.....                                                                              | + | 1 008               |
| 2 översköterskor Ae 12.....                                                                                            | + | 35 520              |
| 1 sjuksköterska Ae 11.....                                                                                             | + | 16 884              |
| 11 tekniska biträden Ae 7.....                                                                                         | + | 150 876             |
| 3 ekonomibiträden Ae 5, därav 1 på halvtid.....                                                                        | + | 30 930              |
| <i>Avgår</i> 1 översköterska Ao 12.....                                                                                | — | 17 760              |
| <i>Avgår</i> 6 sjuksköterskor Ae 10, därav 1 på halvtid.....                                                           | — | 88 176              |
| <i>Avgår</i> 2 undersköterskor Ae 5, därav 1 på halvtid.....                                                           | — | 18 558              |
| <i>Avgår</i> 10 sjukvårdsbiträden Ae 5, därav 1 på halvtid.....                                                        | — | 117 534             |

|                                                                                       |   | Ökn. el.<br>minskn. |
|---------------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------|
| 44. Provisorisk steriliseringscentral:                                                |   |                     |
| 1 översköterska Ae 13.....                                                            | + | 18 696              |
| 1 institutionstekniker Ae 9.....                                                      | + | 15 204              |
| 1 undersköterska Ae 5.....                                                            | + | 12 372              |
| 6 sjukvårdsbiträden Ae 5.....                                                         | + | 74 232              |
| 45. Neurologiska kliniken:                                                            |   |                     |
| 1 bitr. överläkare Ae 26 fr. o. m. 1/1 1964.....                                      | + | 18 294              |
| 2 underläkare Ae 23, därav 1 fr. o. m. 1/1 1964.....                                  | + | 46 980              |
| 1 biträdande psykolog Ae 21.....                                                      | + | 28 260              |
| 1 kanslibitråde Ae 7.....                                                             | + | 13 716              |
| för en vårdavdelning                                                                  |   |                     |
| 1 översköterska Ae 13 fr. o. m. 1/1 1964.....                                         | + | 9 438               |
| 2 översköterskor Ae 12, därav 1 med $\frac{3}{4}$ tjänstgöring, fr. o. m. 1/1 1964... | + | 15 540              |
| 2 sjuksköterskor Ae 11, därav 1 på halvtid, fr. o. m. 1/1 1964.....                   | + | 12 663              |
| 1 sjuksköterska Ae 10 fr. o. m. 1/1 1964.....                                         | + | 8 016               |
| 1 skötare Ae 8 fr. o. m. 1/1 1964.....                                                | + | 7 212               |
| 4 undersköterskor Ae 5, därav 1 på halvtid, fr. o. m. 1/1 1964.....                   | + | 43 302              |
| 6 sjukvårdsbiträden Ae 5, därav 1 på halvtid, fr. o. m. 1/1 1964.....                 | + | 68 046              |
| för laboratorier                                                                      |   |                     |
| 1 sjuksköterska Ae 11.....                                                            | + | 16 884              |
| 1 sjuksköterska Ae 10.....                                                            | + | 16 032              |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                                  | + | 15 204              |
| 2 institutionsbiträden högst Ae 5.....                                                | + | 24 744              |
| 2 ekonomibiträden Ae 5.....                                                           | + | 24 744              |
| 46. Neurologiska rehabiliteringskliniken:                                             |   |                     |
| 2 sjukgymnaster Ae 11/13.....                                                         | + | 37 392              |
| 1 arbetsinstruktör Ae 9.....                                                          | + | 15 204              |
| 1 förste instrumentmakare Ae 13.....                                                  | + | 18 696              |
| 47. Neurokirurgiska kliniken: <sup>1</sup>                                            |   |                     |
| 1 underläkare Ae 23 (+ 1).....                                                        | + | 31 320              |
| Avlösningsförstärkning till underläkaren.....                                         | + | 3 000               |
| 1 översköterska Ae 13.....                                                            | + | 18 696              |
| 2 översköterskor Ae 12, därav 1 på $\frac{3}{4}$ -tid (+ $\frac{5}{8}$ ).....         | + | 31 080              |
| 2 sjuksköterskor i Ae 11, därav 1 på halvtid.....                                     | + | 25 326              |
| 1 sjuksköterska Ae 10.....                                                            | + | 16 032              |
| 4 undersköterskor Ae 5, därav 1 på halvtid (+ 1).....                                 | + | 43 302              |
| 5 sjukvårdsbiträden Ae 5.....                                                         | + | 61 860              |
| 1 laboratorieingenjör högst Ae 15 (+ 1).....                                          | + | 20 736              |
| 48. Nervklinikernas anestesivärdning:                                                 |   |                     |
| 1 underläkare Ae 23.....                                                              | + | 31 320              |
| Avlösningsförstärkning till underläkaren.....                                         | + | 5 000               |
| 49. Kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet:                                   |   |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 fr. o. m. 1/1 1964.....                                 | + | 18 294              |
| 1 kanslibitråde Ae 7.....                                                             | + | 13 716              |
| 50. För nervklinikerna gemensam personal:                                             |   |                     |
| 1 kurator Ae 13.....                                                                  | + | 18 696              |
| 51. Vikariatsersättningar m. m. i anledning av föreslagna tjänster.....               | + | 586 487             |
| 52. Automatiska förändringar.....                                                     | + | 11 871 576          |
|                                                                                       |   | <b>+ 14 909 411</b> |

<sup>1</sup> Flertalet av de till kliniken föreslagna tjänsterna är f. n. inrättade vid serafimerlasarettet. Antalet helt nya, ej överflyttade tjänster är angivna inom parentes.

II. Medicinalstyrelsen hemställer, att vid statens farmaceutiska laboratorium inrättas en tjänst som professor och avdelningsföreståndare i Bo 3 vid en farmako-terapeutisk avdelning, tillika biträdande överläkare vid karolinska sjukhusets medicinska klinik med särskilt arvode.

*Motiv**I.*

En tredje allmän vårdavdelning vid neurologiska kliniken beräknas kunna tagas i bruk den 1 januari 1964 och den enskilda vårdavdelningen vid neurokirurgiska kliniken skall öppnas omkring den 1 juli 1963, vilket kräver fortsatt utbyggnad av personalorganisationen vid nervblocket. Personal äskas även för ny akutmottagningsavdelning, ny intensivvårdavdelning och provisorisk steriliseringscentral i sjukhusets huvudkomplex, för vilkas anordnande medel anvisats budgetåret 1962/63.

Direktionen föreslår vidare sammanförande av samtliga med personalrekrytering och övriga med personaladministration sammanhängande göromål till en central personalsektion inom kansli- och personalavdelningen. Direktionen tillerkänner sina äskanden i denna del hög prioritet, då nuvarande decentraliserade ordning utgör ett allvarligt hinder för effektiv personaladministration. Genom att möjlighet beredes att ägna de personaladministrativa frågorna ökad uppmärksamhet torde nuvarande överrörlighet bland skilda personalkategorier åtminstone på längre sikt kunna bättre bemästras.

Resurserna måste även förstärkas vid sådana medicinska serviceavdelningar, som nu utgör flaskhalsar i organisationen med förlängd vårdtid som följd, såsom allmänna anesthesiavdelningen och centrallaboratorierna.

Direktionens äskanden beträffande redan befintliga kliniker och avdelningar innebär ett tillskott av cirka 90 tjänster. Härav finnes emellertid redan omkring 30 inrättade som extra tjänster, varför nettoökningen utgör omkring 60 tjänster. Detta antal nya tjänster kan synas högt men representerar i relation till nuvarande antal tjänster vid sjukhuset — omkring 2 400 — en icke påfallande stor ökning.

Av karolinska institutets lärarkollegium till direktionen framförda förslag angående läkartjänster har beaktats av direktionen i dess äskanden.

Föreslagna uppflyttningar av vissa tjänster — i förekommande fall genom utbyte mot högre tjänster — motiveras av med tjänsterna förenade arbetsuppgifter.

1. Arbetsmängden vid medicinska kliniken rutinlaboratorium motiveerar enligt en av statens organisationsnämnd gjord undersökning en personalförstärkning med ett laboratoriebiträde, varvid en tjänst som ekonomibiträde kan indragas.

En förstärkning vid klinikexpeditionen med ett kanslibiträde, som bl. a. utför maskinskrivning efter diktafon, framstår som av behovet i hög grad påkallad.

2. Cytogeniska analyser, som utföres vid det till endokrinologiska kliniken knutna kliniska rutinlaboratoriet och som ej kan avvaras vid diagnostiken av utvecklingsrubbnings m. m., kräver viss specialutbildning. För den successiva uppbyggnaden av denna analysverksamhet bör i första hand inrättas en laboratorieassistenttjänst.

5. Hösten 1961 omorganiserades plastikkirurgiska operationsverksamheten, varvid en mindre poliklinisk operationsavdelning med egen personal avskildes. Åtgärderna, som syftat till att avlasta den centrala kirurgiska operationsavdelningen och intensifiera plastikkirurgiska operationsverksamheten,

bör bestå. Föreslagna, av omorganisationen föranledda tjänster är f. n. inrättade såsom extra tjänster.

6. Vid den postoperativa avdelningen, där sjukvården bestrids av anesthesiavdelningens läkarpersonal, har antalet vårdade patienter stigit från drygt 1 700 till över 2 100. Bl. a. har omorganisationen av den plastikkirurgiska operationsavdelningen för allmänna anesthesiavdelningens vidkommande inneburit betydligt ökade krav på anesthesiologisk service. Direktionen har nödgats, för att tillgodose oundgängliga behov, inrätta en extra underläkartjänst och en extra sjukskötersketjänst vid anesthesiavdelningen. En fortsatt förstärkning av avdelningens läkar- och sjuksköterskepersonal är en förutsättning för att avdelningen skall kunna handha den omfattande anesthesiologiska servicen för sjukhusets operations- och behandlingsavdelningar, ansvara för sjukvården vid postoperativa avdelningen samt på ett tillfredsställande sätt handleda de studerande. Behovet av ytterligare läkar- och sjuksköterskepersonal bör enligt direktionens mening tillgodoses successivt under närmast följande budgetår.

Den omfattande uppsättningen av anesthesiologisk apparatur inom hela sjukhuset — narkosapparater, respiratorer och apparater för övervakning av patienter — som representerar ett avsevärt värde kräver daglig vård och översyn av sakkunnig personal. Det framstår som nödvändigt, att en tekniskt utbildad tjänsteman — en laboratorieingenjör — anställs med uppgift att kontinuerligt svara för vården av all hithörande apparatur utom apparaturen vid thoraxklinikerna, vilka disponerar särskild tjänsteman härför. Laboratorieingenjören bör även omhänderta den tekniska apparatur, som kan komma att tillföras den blivande intensivvårdsavdelningen.

Utvecklingen av verksamheten vid postoperativa avdelningen samt inrättandet av en intensivvårdsavdelning ökar omfattningen av expeditionsgöromålen. En personalförstärkning vid expeditionen är därför nödvändig.

7. Enär förlossningsavdelningens funktioner kräver, att vid densamma städse tre barnmorskor är tjänstgörande, erfordras en förstärkning av barnmorskepersonalen med en tjänst.

Verksamheten vid polikliniken — bl. a. även den av de biträdande överläkarna jämlikt direktionens medgivande bedrivna enskilda verksamheten — medför sådan belastning på poliklinikpersonalen, att en personalförstärkning är oundgänglig. En extra underskötersketjänst finns inrättad vid polikliniken sedan hösten 1961.

Föreslagen förstärkning vid expeditionen med ett kanslibiträde medför, att expeditions- och skrivarbetet samt journalarkivet kan skötas tillfredsställande.

8. En underläkare svarar f. n. för ögonklinikens konsultationsverksamhet vid serafimerlasarettet, vilken till övervägande del avser patienter vid neurologiska och neurokirurgiska klinikerna. Konsultationsläkaren, som kommer att få mottagnings- och arbetsrum i nervklinikernas byggnadskomplex,

skall jämväl deltaga i undervisningen, medverka vid kliniska konferenser samt bedriva vetenskaplig verksamhet inom de gränsområden, varom här är fråga. Denna önskvärda intensifiering av konsultationsverksamheten förutsätter emellertid kontinuitet i arbetet, vilken ej kan vinnas utan att arbetsuppgifterna omhänderhas av en biträdande överläkare. Ögonkliniken avses icke skola befrias från hittillsvarande skyldighet att svara för konsultationsverksamheten vid serafimerlasarettet.

Vid ögonkliniken anordnas för de studerande fyra kurser årligen med 20 deltagare per kurs. Kandidaterna hänvisas två åt gången varannan dag till den underläkare, som ansvarar för den praktiska utbildningen och handledningen på poliklinik, vårdavdelningar och operationsavdelning samt vid speciella undersökningar. 4 kursdeltagare är emellertid hänvisade till den som poliklinikföreståndare tjänstgörande biträdande överläkaren och till den underläkare, som handhar sjukvården vid den enskilda avdelningen och samtidigt tjänstgör som kursamanuens. Underläkarens tid upptages i stor utsträckning av förberedelser för föreläsningarna. En stor del av den biträdande överläkarens tid åtgår till organisatoriskt arbete på polikliniken m. m. 4 deltagare i varje kurs erhåller därför mindre värdefull praktisk handledning än de övriga. Undervisningens behov och även den ökade polikliniska verksamheten motiverar inrättandet av en underläkartjänst.

Tonografi är en ny undersökningsmetod, som är värdefull vid behandling och kontroll av glaucom men tidskrävande. En specialutbildad person bör utföra dessa undersökningar. För ändamålet föreslås inrättande av en tjänst som tekniskt biträde, varvid en befintlig extra sjukskötersketjänst på halvtid kan indragas.

Ökningen av antalet poliklinikbesök gör en utökning från halvtid till heltid av en tjänst som kanslibiträde, avsedd för poliklinikkassörskan, ofrånkomlig.

9. Öronklinikens läkare ombesörjer konsultationer vid serafimerlasarettet, vilka till övervägande delen avser patienter vid neurologiska och neurokirurgiska klinikerna. Särskilda lokaler i nervklinikernas byggnadskomplex kommer att ställas till förfogande för öronkonsultationer. Konsultationsläkaren skall ägna sig, förutom åt sjukvårdsuppgifter, åt undervisning och vetenskaplig verksamhet. Arbetsuppgifterna bör med hänsyn till kravet på kontinuitet i arbetet omhänderhas av en biträdande överläkare. Behovet kan tills vidare tillgodoses genom utbyte av en underläkartjänst. Öronkliniken avses icke skola befrias från hittillsvarande skyldighet att svara för konsultationsverksamheten vid serafimerlasarettet.

Foniatriska polikliniken är en remisspoliklinik. Förutom talterapeutisk behandling omfattar arbetet foniatriska utredningar m. m. Arbetsuppgifterna har successivt vuxit. 235 patienter väntar på behandling för talfel. Väntetiden är omkring ett och ett halvt till två år. Talpedagogerna vid polikliniken tas i betydande utsträckning i anspråk för handledning av delta-

gare i kurser för utbildning av logopeder och logopedassistenter. För att åstadkomma en ur sjukvårdens synpunkt nödvändig kapacitetsökning är en förstärkning oundgänglig.

En utökning från halvtid till heltid för den till audiologiska avdelningen knutna kuratorn, som därigenom kan bestrida arbetsuppgifterna även vid öronkliniken med poliklinik och foniatriska polikliniken, är motiverad av dels arbetsuppgifternas omfattning, dels fördelarna ur sjukvårdssynpunkt att öronkliniken jämte därunder hörande avdelningar disponerar en kurator, dels ock önskvärdheten att åstadkomma en avlastning för den kurator, som nu har att ombesörja kuratorsgöromålen vid kvinno-, öron- och endokrinologiska klinikerna.

10. Behovet av en tjänst som hörselvårdsassistent för hörselmätningar m. m. är uppenbart och stadigvarande. Motsvarande tjänster vid de kommunala hörselcentralerna är placerade i lönegraden A 9. En lägre placering bör därför ej ifrågakomma vid karolinska sjukhuset. Direktionen har nödgats från och med den 1 februari 1962 inrätta en tjänst i Ag 9 för göromål, ankommande på hörselvårdsassistent.

11. På grund av att intensiteten i verksamheten vid radiumhemmets rutinlaboratorium stegrats — laboratoriet utför analyser för såväl allmänna som gynekologiska avdelningen samt poliklinikerna — har en personalförstärkning med en extra laboratoriebiträdestjänst blivit oundgänglig. Stadigvarande behov av tjänsten är klart dokumenterat, bl. a. genom en av statens organisationsnämnd år 1960 gjord undersökning av kliniskt-kemiska laboratorier vid sjukhuset.

Vid brachyradiumavdelningen föreligger starkt behov av kvalificerad arbetshjälp för sjuksköterskepersonalen.

Antalet behandlingar vid isotopavdelningen stiger årligen. Den stora patientfrekvensen medför arbete av expeditionell art och skrivarbete av en omfattning, som motiverar en utökning från halvtid till heltid för ett kanslibitråde.

12. Den ökade besöksfrekvensen har resulterat i en gradvis stegrad arbetsbelastning för expeditionspersonalen och nödgat direktionen att det senaste året utsträcka tjänstgöringstiden för två halvtidsanställda kontorsbiträden till heltid. Härigenom har även den vid kliniken placerade kuratorn kunnat erhålla något biträde med skrivgöromål.

13. Medel har anvisats till uppförande av nya lokaler för allergilaboratoriet. Genom tillkomsten av denna nybyggnad, som beräknas tagas i bruk omkring den 1 januari 1964, kommer allergologiska klinikens poliklinik att få väsentligt ökade lokaler och resurser i övrigt. Den utvidgade verksamheten kräver tillskott av två sjuksköterskor, en undersköterska och ett ekonomibitråde samt utökning av tjänstgöringstiden för ett nu halvtidsanställt kanslibitråde till heltid. En sjuksköterska kan anstå till budgetåret 1964/65.

14. Behovet vid psykiatriska kliniken av mer kvalificerad biträdesperso-

nal för vården av de ofta ömtåliga psykiskt sjuka kan tillgodoses genom inrättande av underskötersketjänster, varvid motsvarande antal extra skötar-tjänster kan indragas.

Journaler och utlåtanden vid kliniken är på grund av patientklienteletts karaktär av stor omfattning. Korrespondensen med myndigheter m. fl. samt anhöriga blir av samma anledning betydande. En förstärkning av expeditionens arbetskrafter är därför ofrånkomlig.

15. Inom pediatrika blocket finns ett kardiologiskt och ett fysiologiskt laboratorium. Hjärtkirurgiens utveckling under senaste åren har möjliggjort, att ett större antal barn med olika former av medfödda hjärtfel kunnat bli föremål för operativa ingrepp. Nya undersökningsmetoder har framkommit. De operativa ingreppen måste emellertid föregås av omfattande utredningar, såsom blodgasanalyser, gasanalyser, funktionsprov och blodvolymbestämning. Den betydande ökningen av arbetsbelastningen på laboratorierna gör en personalförstärkning med ett laboratoriebiträde vid fysiologiska laboratoriet oundgänglig, varigenom även viss rationalisering kan vidtagas.

Behovet av klinisk fotografering av patienter är framträdande icke blott för sjukvården utan även för undervisning och forskning. Göromålen vid det pediatrika blocket utfyller helt en befattningshavares tid.

På grund av alltmer ökande göromål vid barnklinikernas centralespedition — journalarkivet omfattar f. n. omkring 50 000 aktuella journaler och tillföres varje år 4 000—5 000 nya journaler — har direktionen från december 1958 måst inrätta en extra kontorsbiträdestjänst på halvtid, vars innehavare huvudsakligen biträder vid skötseln av arkivet och utför fotostatkopiering av journaler m. m. Ett stadigvarande behov härav föreligger.

16. Lärarkollegiet vid karolinska institutet har för budgetåret 1963/64 framlagt förslag om inrättande vid institutet av en personlig tjänst som laborator i pediatrik urologi för biträdande överläkaren vid karolinska sjukhusets barnkirurgiska klinik, docenten N. O. Ericsson. Den av Ericsson ledda gruppen har nedlagt ett synnerligen kvalificerat och framgångsrikt arbete på att genom förfinade metoder göra det möjligt att angripa barnålderns urologiska sjukdomar redan under den tidigaste levnadsåldern. Det är synnerligen angeläget ur sjukvårdssynpunkt att Ericsson bibehålles vid sin tjänst vid sjukhuset. Ericsson bör därför — därest ej den för honom av lärarkollegiet föreslagna tjänsten inrättas — tillerkännas ett personligt lönetillägg å 7 000 kr. per år.

17. Läkarna vid barnpsykiatriska kliniken, därstädes anställda psykologer samt kuratorn är i starkt behov av biträde med skrivgöromål. Arbetstiden för ett halvtidsanställt kontorsbiträde bör utökas till heltid.

18. Utöver rutinmässiga undersökningar utföres vid röntgenavdelningen för barn ett stort antal speciella undersökningar — framför allt thoraxdiagnostiska, urologiska och till missbildningar knutna utredningar — vilka

alla fordrar långvarig erfarenhet hos undersökande läkaren. Med hänsyn till den betydande mängden specialundersökningar och till behovet av kontinuitet är bristen på en biträdande överläkare vid avdelningen kännbar. Här-till kommer att den planerade utvidgningen av utbildningskapaciteten med-för ökade krav på undervisning och handledning, vilka krav jämväl skulle kunna tillgodoses av en biträdande överläkare. Behovet av en läkare med högre kompetens vid avdelningen bör tillgodoses genom ombildning av en tjänst som underläkare.

Behov föreligger av en permanent ersättare för sjuksköterskepersonalen vid semestrar. Vid avdelningen är inrättad en extra sjukskötersketjänst för ändamålet, men med hänsyn till svårigheterna att rekrytera tjänsten och det konstanta behovet av tjänsten är en extra ordinarie tjänst erforderlig.

19. Vid kliniken är tre vårdavdelningar i bruk. En fjärde avses öppnas utan alltför lång tidsutdräkt. För att underlätta arbetet för sjuksköterskorna och i viss mån även läkarna vid dessa avdelningar bör inrättas två kontors-biträdestjänster, varav en med halvtidstjänstgöring, med uppgift för tjänste-innehavarna att gå sjuksköterskorna till handa med olika göromål.

20. Förfinade diagnostiska metoder, som ger en säkrare bedömning av förutsättningarna för genomförande av komplicerade operationer inom thoraxregionen inklusive de stora kärlen, avancerade anestesilogiska metoder och nyare rön rörande den postoperativa vården har jämte utvecklingen av operationstekniken möjliggjort, att ytterligare sjukdomar och missbildningar inom thoraxregionen numera kan bli föremål för framgångsrik be-handling. Kraven på läkarnas och annan personals kunnighet och erfarenhet har emellertid härigenom ökats. Under den tid tjänsten som laborator i ex-perimentell kirurgi vid karolinska institutet innehades av Å. Senning, fyllde denne i huvudsak det starka behovet av ytterligare en biträdande överlä-kare i thoraxkirurgi vid kliniken, enär hans kliniska forskning i stort sett var inriktad på thoraxregionens och de stora kärlens kirurgi. Senning deltog livligt i klinikens operativa verksamhet. Ifrågavarande laborators-tjänst är nu under tillsättning. Ingen av de sökande till tjänsten har sin ve-tenskapliga verksamhet inriktad på här ifrågavarande område. Man kan därför icke räkna med att en ny innehavare av laboratorstjänsten skall göra en aktiv insats vid den thoraxkirurgiska operationsverksamheten. En tjänst som biträdande överläkare bör således inrättas vid kliniken.

För vården av nyopererade patienter vid kirurgiska thoraxkliniken har en vårdavdelning apaterats till postoperativ avdelning. På grund av ingreppens natur är vården av patienterna synnerligen personalkrävande. Huvuddelen av den erforderliga personalen utgöres av vårdavdelningens personal, kom-pletterad med för ändamålet utbildad personal, som har till uppgift att hålla varje patient under ständig övervakning under i allmänhet de tre första dyg-nen efter företagen operation. Denna personalkategori, som ej skall ha sjuk-sköterskeutbildning men annan allmän sjukvårdsutbildning och erfarenhet,

måste vara väl förtrogen med vården av patienter, som behandlas med respirator, samt i handhavande och skötsel av dylik apparatur. Man räknar med att samtidigt åtta nyopererade patienter skall vårdas vid avdelningen, varför sålunda 24 personer åtgår för övervakning per dygn. Behovet av här avsedd speciell övervakningspersonal kan — åtminstone tills vidare — inskränkas till fyra. Denna personalkategori är i utbildnings- och ansvarshänseende att jämföras med den nya personalkategori, tekniska biträden i Ae 7, som fr. o. m. den 1 april 1963 kommer att finnas tillgänglig för den postoperativa vården vid neurokirurgiska kliniken.

För den postoperativa vården vid kirurgiska thoraxkliniken erfordras även en kvalitativ personalförstärkning. Huvuddelen av sjukvårdsbiträdespersonalen vid avdelningen bör utbytas mot undersköterskor, som med sin mer omfattande utbildning och längre praktiska erfarenhet på mer betryggande sätt kan anförtros de med vården av de nyopererade förenade ansvarsfulla arbetsuppgifterna. Samtidigt kan en minskning ske av sjukvårdsbiträdespersonalen å avdelningen.

21. Inom thoraxblocket skall inrättas en specialkardiologisk klinik om cirka 18 vårdplatser. En överläkartjänst för kliniken har tillkommit från den 1 juli 1962. Då verksamheten torde igångsättas i början av budgetåret 1963/64, bör den för klinikens drift erforderliga underläkartjänsten stå till förfogande från nämnda budgetårs ingång.

22. Den för medicinska och kirurgiska thoraxklinikerna gemensamma centralexpeditionen är så belastad, att den ej kan biträda anestesiaavdelningen med kontorsgöromål. Det för sjukvården oundgängliga behovet av sekretärhjälp åt avdelningens överläkare och underläkare tillgodoses f. n. genom en av direktionen inrättad extra tjänst.

23. Föreslagna tjänster, som f. n. finnes inrättade såsom extra, behövs stadigvarande på grund av den stora arbetsbelastningen vid avdelningen.

24. Läkarpersonalen vid institutionen utgörs av en professor-överläkare, tre överläkare och 14 underläkare. Institutionen arbetar på fyra avdelningar, som var och en förestås av en överläkare. Härtill kommer ett självständigt angiolaboratorium under ledning av en av överläkarna. För undersöknings- och diagnostikverksamheten bör de olika överläkarna till sitt förfogande ha åtminstone en läkare i underordnad ställning med långvarig erfarenhet inom området. Hittills har detta krav kunnat tillgodoses genom upprepade omförordnanden av underläkare. Gällande reglemente medger emellertid icke direktionen att, annat än i undantagsfall, omförordna underläkare, som innehaft förordnande vid institutionen sammanlagt sex år. Det är därför angeläget att frågan om inrättande av tjänster som biträdande överläkare vid institutionen löses. Under de närmaste åren bör dylika tjänster successivt tillföras institutionens olika avdelningar. För nästa budgetår bör en tjänst som underläkare utbytas mot tjänst som biträdande överläkare.

Metoden med röntgenundersökning av leder med injektion av kontrast-

vätska har snabbt vunnit ökad användning och kräver ett särskilt laboratorium med tillhörande personal. Kravet på hög sterilitet vid genomförande av dessa undersökningar tillåter nämligen icke sammanblandning med patienter, som undergår andra undersökningar. En tjänst som sjuksköterska bör inrättas för ändamålet.

För nyssnämnda laboratorium samt för komplettering av ett ofullständigt arbetslag inom ett urologiskt undersökningsrum erfordras en sjukvårdsbiträdestjänst.

25. Sjukhushygieniska frågor har inom modernt sjukhusväsende erhållit en framskjuten plats i samband med att de nosokomiala infektionerna ökat oroväckande och blivit alltmer svårbehandlade. Vidtagna åtgärder vid sjukhuset att förebygga sådana infektioner har förbättrat läget, som emellertid icke kan betecknas ens som någorlunda tillfredsställande. Särskilda åtgärder är nödvändiga för att komma till rätta med sjukhusinfektionerna. Sålunda kommer steriliseringscentraler att anordnas inom nervblocket och provisoriskt i sjukhusets huvudkomplex. Frågorna om desinfektion av lokaler och material måste även uppmärksammas. Ansvar för sjukhushygienen åvilar sjukhusledningen, som emellertid till sitt förfogande bör få en bakteriolog med hög kompetens. Liksom vid utländska sjukhus av motsvarande storlek bör anställas en särskild sjukhushygieniker, som primärt ansvarar för de medicinska problem, som sammanhänger med steriliserings- och desinfektionsverksamheten. Sjukhushygienikern skall vidare utöva inspekterande och rådgivande verksamhet samt själv taga initiativ till åtgärder, som är ägnade att höja hygien i sjukhuset. Innehavaren av befattningen måste besitta omfattande bakteriologiska kunskaper och praktiska erfarenheter. Med hänsyn härtill och till hans ansvarsställning bör en tjänst som biträdande överläkare inrättas för ändamålet. Ehuru innehavaren av befattningen skall vara sjukhusledningens sakkunnige beträffande hela det problemkomplex, som innefattas i begreppet sjukhushygien, bör den ifrågasatta tjänsten inordnas under kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet inom vilket vederbörande bör erhålla för verksamheten erforderliga lokaler och arbetsbiträde.

I sin år 1959 framlagda plan för utökning av laboratoriets personalorganisation har överläkaren vid laboratoriet upptagit en förste laboratorieassistent i Ae 13 på halvtid med uppgift att handha utbildningen av laboratoriebiträden. Med hänsyn till vikten av att kunna fortsättningsvis påräkna den härför anställda mycket kvalificerade lärarkraften, som nu är arvodesavlönad, och sålunda upprätthålla kontinuiteten i utbildningen hemställer direktionen, att en tjänst som förste laboratorieassistent på halvtid inrättas.

För att verksamheten inom de olika sektionerna skall kunna bedrivas planenligt bör den successiva utbyggnaden av personalorganisationen fortsättas genom inrättande av två nya tjänster som laboratoriebiträde.

26. De lokaler, som friställes genom de kliniskt-bakteriologiska och kli-

niskt-kemiska centrallaboratoriernas överflyttning till den nya centrallaboratoriebyggnaden, kommer att tillföras det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet. Härav föranledda byggnadsarbeten beräknas slutföras före den 1 juli 1963. Det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet kommer genom angivna lokaltillskott att beredas nära nog fördubblade lokaler. Nuvarande personalstat och de trånga lokalerna har hittills lagt hinder i vägen för en fortsatt ökning av det årliga antalet undersökningar. Nu tillgängliga resurser har ej heller medgivit upptagande av nya, ur sjukvårdssynpunkt önskvärda metoder. Då de lokalmässiga förutsättningarna för en vidgad verksamhet förefinns med ingången av nästa budgetår, bör den angelägna upprustningen av de personella resurserna påbörjas. En förstärkning av läkarpersonalen är därvid oundgänglig för en ökning av laboratoriets kapacitet.

Den vidgade undersökningsverksamheten gör även en ökning av antalet sjuksköterskor vid avdelningen oundgänglig, bl. a. när behovet av dygnet-runtservice ökat och efter igångsättandet av intensivvårdsavdelning kommer att öka ytterligare.

Den laboratorietekniskt utbildade personalen är redan nu så underdimensionerad, att för vetenskapliga ändamål anställd personal i betydande utsträckning måste tagas i anspråk, för att sjukvårdens behov av analysarbete nödtorftigt skall kunna tillgodoses. En förstärkning av den tekniskt utbildade personalen med två befattningshavare för nästa budgetår är oundgänglig. Då analysmetoderna innebär arbetsuppgifter, som kräver ett kunskapsbetydligt högre än vad som krävs av laboratoriebiträde bör den ena av de nya tjänsterna vara tjänst som laboratorieassistent.

En sjukvårdsbiträdestjänst erfordras för den ökade verksamheten.

För städningsarbete m. m. i de utökade lokalerna erfordras en ekonomibiträdestjänst.

I samband med ökningen av laboratoriets kapacitet blir en förstärkning av kontorspersonalen nödvändig, därest ej expeditionens alltför små personalresurser skall utgöra en flaskhals.

27. På kirurgiska thoraxkliniken utföres avancerade operationer, som föregås av ett stort antal kemiska undersökningar. Efter operationen måste patienten följas noga. Antalet intrathoracala olycksfall, som behandlas vid kliniken är i stigande. Användningen av s. k. hjärt-lungmaskin vid thoraxoperationer kräver en synnerligen noggrann kontroll av patienternas blödningstillstånd, när stor postoperativ blödningsbenägenhet ej är ovanlig och ofta inträder plötsligt. För att snabbt kunna bilda sig en uppfattning om blödningsriskerna och val av terapi har man måst inrätta ett koagulationslaboratorium inom centrallaboratoriet. Under operationerna företages upprepade kontroller av koagulationstid och blödningstid, postoperativt företages kontinuerligt kontroller av bl. a. trombocyntantalet, fibrinogenhalt m. m. För mer komplicerade undersökningar beträffande brist på koagulationsfaktorer saknas utbildad läkare. Dessa undersökningar har därför

hittills fått utföras vid karolinska institutets kemiska institution under ledning av forskare, som speciellt inriktat sig på hithörande problem. Behovet av att kunna på karolinska sjukhuset utföra fullständiga utredningar beträffande koagulopatier, som även förefinnes i betydande utsträckning vid andra kliniker, har nu blivit mycket framträdande. En särskild läkare erfordras som ägnar sin huvudsakliga gärning åt blödningstillståndens diagnostik och terapi samt den laboratoriemässiga kontrollen av behandlingen med antikoagulantia. Med hänsyn till den speciella utbildning, som erfordras, bör för ändamålet inrättas en tjänst som biträdande överläkare.

Direktionen svarar för vidareutbildningen av laboranter, som genomgått laborantskolan. I den nya centrallaboratoriebyggnaden finns lokaler, där såväl laboratoriebiträdes- som institutionsbiträdeselever kan mottagas. Då vid laboratoriet anställda laboratorieassistenter och laboratoriebiträden är helt upptagna med sina ordinarie arbetsuppgifter saknas emellertid personal för den praktiska handledningen. Huvuddelen av handledningen och en stor del av den teoretiska undervisningen måste därför handhas av en instruktionssköterska.

En vid det tidigare nämnda koagulationslaboratoriet inrättad extra sjukskötersketjänst bör inrättas som extra ordinarie, då stadigvarande behov av tjänsten föreligger.

Vid hudklinikens kemiska laboratorium föreligger stadigvarande behov av förstärkning av den laborerande personalen, vilket hittills nödtorftigt tillgodosetts med anlitande av extra arbetskraft.

28. Personalorganisationen vid blodgivarcentralen bör successivt utbyggas, sedan verksamheten etablerats i nya lokaler. För att göromålen skall kunna genomföras på fullt betryggande sätt är det angeläget, att en laboratoriebiträdestjänst tillkommer från den 1 juli 1963.

Ett institutionsbiträde är av behovet starkt påkallat för rutinmässiga laborationer m. m.

Den intensifierade verksamheten vid centralen gör det nödvändigt med en förstärkning av ekonomibiträdespersonalen.

29. De olika klinikernas undersökningsmetoder utvecklas och förfinas. Härav följer ständigt ökade krav på de histopatologiska undersökningarnas omfattning och kvalitet. Härtill kommer i många fall klinikernas krav på snabbdiagnos av preparat, särskilt fryssnitt under operation till kirurgens vägledning och s. k. snabbparaffinering med svar tidigt påföljande morgon. Dessa metoder har ökat starkt i takt med bl. a. bröst- och barnkirurgiens snabba frammarsch. Avdelningens oundgängliga behov av ökad laboratoriebiträdespersonal har hittills måst tillgodoses genom tillfälligt inrättad tjänst.

30. Sedan flera år finns vid radiopatologiska institutionens cytologiska laboratorium ett laboratoriebiträde, som avlönas med forskningsmedel och

som förutom löpande preparationsarbete ombesörjer färgningsverksamheten. Hennes arbetskraft tages numera helt i anspråk för rutinsjukvården, varför forskningsmedel ej längre kan påräknas för bestridande av kostnaderna för avlöning åt biträdet. En tjänst som laboratoriebiträde bör därför inrättas vid laboratoriet.

Föreståndaren för det cytologiska laboratoriet — en biträdande överläkare — disponerar ej över någon personal för skrivarbeten och nödvändiga registreringsarbeten. Ett kanslibiträde erfordras härför.

32. Bristen på sjukgymnastpersonal vid sjukhuset — fränsett nervbloc- ket — uppgår till minst fyra befattningshavare, vilken brist successivt bör täckas. Direktionen hemställer därför om inrättande av en tjänst som sjukgymnast.

Den s. k. arbetsberedningen har till uppgift att ge dem av sjukhusets patienter, som är i behov därav, medicinskt inriktad arbetsprövning och arbets- träning. Erfarenheten har ådagalagt att vardera gruppen av män respektive kvinnor måste instrueras, ledas och övervakas av en arbetsinstruktör. Där- jämte måste beredningen förfoga över en arbetskraft, som genom kontakter med olika industriföretag anskaffar för ändamålet lämpliga arbetsobjekt. Befattningshavaren skall även överenskomma med de olika industriföreta- gen om ackordsättning, föra ackordlistor, uträkna ersättningen till i arbe- tet deltagande patienter och utbetala densamma samt upprätta fakturor till industriföretagen, redovisa skatteavdrag samt kontrollera utförda arbeten. Han skall därjämte ha ständig kontakt med vederbörande överläkare, så att de medicinska synpunkterna på verksamheten blir tillgodosedda. Vid fullt utvecklad verksamhet erfordras tre personer för bedrivandet av ar- betsberedningens verksamhet, men tills vidare kan driftledarpersonalen in- skränkas till två personer. Vid beredningen finns en tjänst som arbetsin- struktör. En ny tjänst erfordras. Arbetsuppgifterna och ansvarsställningen, ej minst det ekonomiska ansvaret, för innehavaren av den ledande tjänsten är av den art, att placering i 11 lönegraden är väl motiverad.

Ett stort behov av arbetsterapi för inneliggande patienter måste på grund av personalbrist alltjämt lämnas obeaktat, vartill kommer, att arbetsterapi ej alls kan bedrivas för poliklinikernas patienter. Med hänsyn härtill äskas en tjänst som arbetsinstruktör.

34. Tillkomsten av centrallaboratoriebyggnaden samt kliniken för alko- holsjukdomar och institutionen för teoretisk alkoholforskning gör en för- stärkning av den elektriska reparatörspersonalen ofrånkomlig. Direktionen inskränker sin framställning till en tjänst, vilken emellertid bör placeras i 10 lönegraden för att erhålla bästa möjliga rekrytering.

Behovet av underhållsarbeten vid sjukhuset är av sådan omfattning, att förstärkning med en reparatörstjänst erfordras. Centrallaboratoriebyggnaden och institutionen för teoretisk alkoholforskning är synnerligen krävande beträffande underhåll av VVS-anläggningarna. En förstärkning av den me-

kaniska reparatörspersonalen är av detta skäl oundgänglig. Ytterligare en ny tjänst som reparatör i A 9 måste således tillkomma.

För underhållstjänsten beträffande el- och VVS-anläggningarna måste reservdelar och övrig materiel lagerhållas i betydande omfattning. Detta lager är sammansatt av 1 000-tals olika artiklar, som sammantagna representerar ett stort ekonomiskt värde. Nyanskaffning av artiklar måste verkställas allteftersom förbrukning sker. Utlämning ur förrådet måste ske snabbt för att reparationsarbetena ej skall onödigtvis fördröjas. Ansvar för förrådet åvilar närmast under den som verkstadsförmän tjänstgörande förste maskinisten f. n. en äldre eldare. Ifrågavarande eldare har därjämte ansvaret för förande av förteckning över sådana reparationsarbeten, som telefonledes rekvireras av sjukhusets olika avdelningar. Det har emellertid visat sig icke vara lämpligt att uppdraga nu angivna arbetsuppgifter åt eldarpersonal, som genomgående saknar den materialkännedom och sakkunskap i övrigt som erfordras för göromålsens behöriga fullgörande. Såsom ansvarig för förrådet bör liksom vid ett industriföretag eller större bilreparationsverkstad finnas en välutbildad reparatör — materialförvaltare — för vilken lägre löneställning än A 9 icke är tänkbar. En tjänst som materialförvaltare i Ae 9 bör således inrättas i utbyte mot en tjänst som eldare. Materialförvaltaren bör erhålla ett kontorsbiträde som medhjälpare för förrådsbokföring och förande av förenämnda telefonrekvisitionslistor, vilken tjänst äskas vid kameral- och intendenturavdelningens maskinavdelning (jfr punkt 38).

36. Tillkomsten av nervklinikerna medför ett automatiskt behov av ytterligare en vaktmästartjänst.

37. Kansliet. Trots högt uppdriven arbetstakt hindrar den mycket stora anhopningen av löpande göromål, vilka i stor utsträckning är av natur att kunna under byrådirektörens inseende utföras av en förste byråsekreterare, byrådirektören från att ägna sig åt andra betydelsefulla uppgifter inom hans verksamhetsområde. Han hinner exempelvis inte annat än i ringa utsträckning deltaga i det mer långsiktiga planeringsarbetet, som ständigt fortgår under överdirektörens direkta ledning och till vilket den centrala administrationens högre tjänstemän bör kunna lämna ej obetydliga bidrag. Den centrala administrationens arbete präglas av en hets, som icke lämnar de högre tjänstemännen erforderligt utrymme för eftertanke och noggranna överväganden i ärenden av mer komplicerad beskaffenhet. Dessa förhållanden gör det oundgängligt, att den centrala administrationen förstärkes med en kvalificerad, akademiskt utbildad arbetskraft å kansliet, åt vilken skall kunna uppdragas bl. a. att på eget ansvar handlägga vissa grupper av nu på byrådirektören ankommande göromål. En sådan förstärkning skulle bereda administrationen större möjligheter att under lugnare förhållanden än f. n. ägna uppmärksamhet åt de frågor, som sammanhänger med sjukhusets utbyggnad och förändrade ställning inom Stor-Stockholms sjukvårdsregion.

Med hänsyn till att för den föreslagna tjänsten kräves omfattande erfarenhet från statligt administrativt arbete bör tjänsten placeras i 23 lönegraden.

**Avlöningssektionen.** Vid sjukhuset må under budgetåret 1962/63 finnas inrättad en tjänst som kamrerare i Ag 21 under förutsättning att tjänsten som förste assistent i Ae 19 icke samtidigt uppehålls. Innehavaren av tjänsten är föreståndare för personal- och avlöningssektionen. Direktionen hemställer, att tjänsten som kamrerare extraordinariesättes.

**Personalsektionen.** Personalstaten vid sjukhuset, däri inräknat av direktionen inrättade extra befattningar, omfattade budgetåret 1961/62 omkring 2 400 tjänster. Under kalenderåret 1961 har tjänsterna uppehållits av i runt tal 5 800 personer. Av tjänsterna har omkring 550 saknat ordinarie innehavare och — när ej tjänsten måst stå vakant — uppehållits av en eller flera vikarier. Vidare har omkring 1 200 personer vid något tillfälle anlitats för s. k. »extravak», vilkas sammanlagda antal under året uppgått till mellan 7 500 och 8 000. För 1961 lämnades slutligen omkring 7 000 inkomstuppgifter till olika lokala taxeringsmyndigheter. De göromål, som är förenade med rekrytering och anställning av personal av alla olika kategorier vid sjukhuset, är således av utomordentligt stor omfattning. Dessa göromål fördelas emellertid på olika enheter inom sjukhuset. Denna ordning medför stora olägenheter, som kommer särskilt till synes i ett läge med full sysselsättning och stor överrörlighet på arbetsmarknaden. En sådan olägenhet är att — fränsett föreståndarinneexpeditionen — nämnda enheter ej disponerar över personal, som kan ägna sig åt rekryterings- och anställningsfrågorna. En annan mycket framträdande olägenhet är att alla personaladministrativa åtgärder, som bör vidtagas för att tillförsäkra sjukhuset bästa möjliga personalrekrytering och motverka den alltför starka avgången bland personalen, ej kan utföras, huvudsakligen enär en för dessa ändamål uppbyggd central organisation saknas. Ytterligare olägenheter med den splittrade handläggningen av hithörande ärenden är det merarbete, som förorsakas av dubblering av vissa register samt att rapporteringsförfarandet blivit tungrott och brister i effektivitet.

De personaladministrativa uppgifterna avser i huvudsak arbetskraftsplanering, rekrytering och urval (anställningsintervju), anställningsförfarandet, introduktion, innefattande begränsad undervisning på arbetsplatsen rörande metoder och arbetsmaterial, information rörande sjukhusets och sjukvårdens organisation, den anställdes anpassning (uppföljning av introduktionen), relationerna på arbetsplatsen med över- och sidoordnad personal, omplaceringar och befordringar, hälsovård och personalvård, avgång med avgångsintervjuer och inhämtande av rapporter från arbetsledare samt kansligöromål.

För att samordna de olika personaladministrativa göromålen måste en särskild sektion bildas för ändamålet inom den centrala administrationen. Föreståndare för sektionen bör vara en med arbetsmarknadens olika spörsmål

väl förtrogen och i praktiskt personaladministrativt arbete erfaren person. Sektionen bör inordnas under kansli- och personalavdelningen. Administrationens behov av utökade lokaler kan tillgodoses genom att ett våningsplan två trappor upp i administrationsbyggnaden iordningsställes som kontorslokaler. Till den nya sektionen skall överföras, förutom rekryteringsarbetet, de personaladministrativa göromål som nu ankommer på andra arbetsenheter, däribland *dels* från kansliet registrering och diarieföring av ärenden angående tillsättning av tjänster, annonsering av tjänster, remittering av ansökningshandlingar, uppsättning av beslutslistor i ärenden rörande anställning, befordran och entledigande, delgivning av beslut i hithörande ärenden, utskrift av fullmakter, konstitutorial och förordnande, förvaring av anställningshandlingar samt vissa personalstatistiska göromål, *dels* från föreståndarinneexpeditionen förande av förteckningar över »sjukvårdens tjänster», »personalrulla», anställningsintervjuer, rapporter till avlöningssektionen, samarbetet med klinikföreståndarinnorna rörande personalplaceringar, utredningar rörande behov av begärda personalförstärkningar inom sjukvårdsorganisationen samt personalstatistiska göromål, *dels ock* från övriga arbetsenheter, som f. n. utför personaladministrativa göromål, dessa göromål. Vid övervägande om organisationens omfattning har det framstått som mest ändamålsenligt att dela upp de med anställning m. m. av personal sammanhängande arbetsuppgifterna på två detaljer.

Den första personaldetaljen, som främst skall handha frågor rörande sjukvårdspersonal, bör stå under ledning av personalföreståndarinnan, vars tjänst flyttas från föreståndarinneexpeditionen. Omfattningen av göromålen motiverar att denna detalj indelas på två underavdelningar, vardera under en assistent. Assistenten på den ena underavdelningen bör med hänsyn till rekryteringsuppgifterna ha sjuksköterskeutbildning samt ha genomgått den administrativa kursen vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor. Assistenten på den andra underavdelningen bör ha de kvalifikationer, som krävs av arbetsförmedlingsassistent i motsvarande lönegrad. Särskilt under f. n. rådande förhållanden med svår brist på personal och i avvaktan på utbyggnad av den progressiva sjukvården erfordras extra vakpersonal i mycket stor utsträckning. Rekrytering och kallande till tjänstgöring av sådan tillfällig personal är synnerligen tidskrävande och för närvarande åtgår en heltidstjänstgörande arbetskraft härför. Direktionen anser sig kunna räkna med att den utbildning av övervakningsbiträden, som försöksvis igångsatts å sjukhuset, och de utbildningsåtgärder i övrigt, som torde komma att vidtagas, småningom kommer att giva till resultat, att en viss kader av utbildade personer står till förfogande för att enligt överenskommelse med personalsektionen vid behov tjänstgöra som övervakare över patienter, som är i behov av särskild tillsyn. Därjämte torde man ha att räkna med en sådan utbyggnad av den progressiva vården, att svårt sjuka patienter i stor utsträckning kan vårdas vid härför särskilt inrättade avdel-

ningar. Med hänsyn härtill har direktionen funnit sig icke böra nu föreslå, att en särskild tjänst inrättas för handhavande av ärenden rörande extra vakpersonal, utan avser att liksom hittills placera sjuksköterska, som av hälsoskäl ej orkar utföra sitt tunga sjuksköterskearbete, till tjänstgöring vid detaljen.

För introduktionsundervisning av nyanställd personal erfordras en instruktionssköterska. Denna tjänst bör vara placerad vid första personaldetaljen och underställd personalföreståndarinnan, vilket ej skall utgöra hinder för att instruktionssköterskan i mån av behov tages i anspråk för introduktionsundervisning av annan nyanställd personal än sjukvårdspersonal.

Den andra personaldetaljen bör förestås av en assistent med de kvalifikationer, som krävs av arbetsförmedlingsassistent i motsvarande lönegrad.

Nyligen har beslutats, att personalkonsulenten skall fungera som vicevärd för samtliga personalbostäder. För att biträda personalkonsulenten med de med bostadsförsörjningen sammanhängande löpande göromålen har inrättats en extra kontoristtjänst, vars innehavare skall föra förteckning över hyresgästerna, verkställa uträkning av hyror, kontrollera att hyresbeloppen inbetalas, föra inventarieredovisning, biträda vid till- och avträdessyner samt biträda vid upprättande av hyreskontrakt. Genom denna anordning beredes personalkonsulenten väsentligt ökade möjligheter att ägna sin arbetskraft åt de direkt personalvårdande uppgifterna. Direktionen anser det angeläget att personalkonsulenten beredes en löneställning, som bättre svarar mot de göromål och det ansvar, som ankommer på tjänsteinnehavaren. En uppflyttning av tjänsten till lönegraden Ae 18 finner direktionen väl motiverad. Personalkonsulenten skall förestå personalvårdsdetaljen inom personalsektionen. Nyssnämnda kontorist beräknas komma att få ägna hela sin arbetstid åt de med bostadsförsörjningen förenade göromålen. Personalkonsulenten har emellertid stort behov av ett kontorsbiträde. Ett av de vid föreståndarinneexpeditionen nu tjänstgörande kontorsbiträdena bör fast placeras till tjänstgöring hos personalkonsulenten.

Från centrala administrationens kansli överförda göromål, som sammanhänger med de personaladministrativa ärendenas handläggning, samt vissa från föreståndarinneexpeditionen och andra enheter överflyttade arbetsuppgifter bör — med undantag för personalvårdsärenden — sammanföras till ett för sektionen centralt kansli (allmänna detaljen) som också skall ställa kontorspersonal till förfogande för de två personaldetaljernas behov. Ifrågasvarande sektionskansli bör förestås av en kontorsskrivare, som dels skall leda, fördela och övervaka arbetet inom kansliet, dels ock biträda sektionschefen med utredningsarbeten. Inom sektionens kansli bör även finnas en tjänsteman i besittning av erforderliga kvalifikationer för att kunna efter allmänna anvisningar av sektionsföreståndaren biträda denne med utredningsarbete. Kansliföreståndaren skall jämväl inför sektionsföreståndaren

svara för upprättandet av de personalstatistiska uppgifter, som tid efter annan infordras av olika myndigheter. Enligt direktionens mening motiverar ansvarsställningen och göromålen, att en tjänst som kontorsskrivare inrättas för ändamålet.

Personalbehovet i övrigt vid kansliet beräknar direktionen till en kontorist och fem kanslibiträden. Kontoristen skall tjänstgöra som registrator, svara för arkivering samt övervaka kansliarbetet. Vid föreståndarinneexpeditionen finns f. n. två kansli- och två kontorsbiträden. De två kanslibiträdena torde få överflyttas till den nya personalsektionens kansli, varjämte ett kontorsbiträde torde som nämnts få placeras hos personalkonsulenten. Den återstående tjänsten erfordras för att biträda klinikföreståndarinnorna med deras skrivgöromål m. m. Vid sektionskansliet erfordras sålunda tre nya tjänster som kanslibiträde. Samtidigt kan emellertid en tjänst som kontorsbiträde vid den centrala administrationens kansli indragas.

38. Successivt växande göromål har framtvingat inrättandet av en centraldetalj inom uppbördssektionen med uppgift att biträda sektionsföreståndaren med fördelningsbokföring, övervakning av maskinbokföringen samt ledning och kontroll av uppbörden vid poliklinikexpeditionernas kassor. Den föreslagna kontoristtjänsten erfordras särskilt för göromål sammanhängande med upprättande av fördelningsbokföring och kassarapporter. De nu till följd av brist på personal rådande svårigheterna att tillfredsställande ombesörja de kamerala uppgifterna kommer att accentueras med nervklinikkernas öppnande.

Göromålen vid huvudkassan är numera av sådan omfattning att det blivit nödvändigt att uppdelat kassagöromålen beträffande kontantkassan på två personer, varför en extra kanslibiträdestjänst måst inrättas för ändamålet. Behovet av tjänsten är stadigvarande.

Såsom förstärkning av personalen vid inköpssektionen har Kungl. Maj:t medgivit att från och med den 1 april 1963 må inrättas en tjänst som assistent i Ag 15. Då ett stadigvarande behov av tjänsten föreligger bör den extraordinariesättas, varigenom även fullgod rekrytering till tjänsten underlättas.

Den våren 1962 träffade överenskommelsen mellan svenska landstingsförbundets centrala lönenämnd och vederbörande personalorganisation rörande anställningsförhållandena för kontorspersonal vid landstingssjukhusen innebär bl. a. att lägsta lönegraden för sjukhusassistenter är A 13 och att lönegradsserien — frånsett förste assistenttjänster — fastställts till A 13, A 15, A 17. Härigenom kan landstingssjukhusens intendenturavdelningar erbjuda betydligt gynnsammare lönevillkor än vad direktionen kan ställa i utsikt med bibehållande av kravet på nuvarande utbildningsnivå. Assistentorganisationen vid karolinska sjukhusets inköpssektion upptager nämligen f. n. — förutom en tjänst som förste assistent — tre assistenttjänster, varav en i Ag 15 (fr. o. m. 1 april 1963), en i Ae 13 och en i Ae 12.

I avvaktan på en reglerad utbildning av blivande sjukvårdsadministratörer och en utexaminering av de första årskullarna torde nuvarande kompetenskrav böra bibehållas. Därest det över huvud skall bliva möjligt att till assistenttjänsterna rekrytera personer med avsedd utbildning och — vilket är utomordentligt viktigt — bryta nuvarande läge, som karaktäriseras av för arbetets behöriga gång synnerligen besvärande täta personalbyten, är det ofrånkomligt att vid karolinska sjukhuset tillämpa samma lönegradsserie för assistentpersonalen, som numera är överenskommen för landstingssjukhusens vidkommande. Vid dessa och de tre största landstingsfria städernas sjukhus är för övrigt den övervägande delen av upphandlingsverksamheten centraliserad till vederbörande sjukvårdsstyrelse. Endast en mindre del av verksamheten åvilar de lokala sjukhusförvaltningarna. Vid karolinska sjukhuset däremot verkställas upphandling av alla för sjukhuset erforderliga förnödenheter genom inköpssektionens försorg, varjämte sektionen ombesörjer upphandling av livsmedel och förbrukningsartiklar jämväl för serafimerlasarettet. En tjänst som assistent i Ae 12 bör således utbytas mot en tjänst som assistent i Ae 17 vid inköpssektionen.

Enligt av direktionen meddelade bestämmelser ankommer det på den som förrådsföreståndare placerade föreståndarinnan att verkställa föreskriven inventering med undantag för dels instrument och apparater, som skall inventeras av vederbörande överläkare, dels inventarier i ekonomiafdelningarna, som skall inventeras av förste assistenten å inköpssektionen. Våren 1956 verkställde av riksräkenskapsverket förordnade tjänstemän inventering vid sjukhuset, varvid brister i inventarieredovisningen konstaterades. Sålunda hade periodiska inventeringar av instrument och apparater icke verkställts. Det lösbladssystem för redovisning av inventarier, som tillämpades vid sjukhuset, befanns icke vara betryggande. En följd av sjukhusets successiva utbyggnad och den fortskridande övergången till engångsmaterial är att förrådsföreståndarens löpande arbetsuppgifter fått en sådan omfattning, att denne icke kan tillfredsställande fullgöra även de mycket tidskrävande uppgifter, som sammanhänger med inventarieredovisning och inventering. Icke heller redovisning och inventering av instrument och apparater fungerar tillfredsställande. Rapporteringen från inköpssektionen beträffande nyinköp, kassation och avskrivning av inventarier medhinnes icke på grund av personalbrist och täta personombyten på tjänsterna. Förslag om anordnandet av ett betryggande lösbladssystem för inventarieredovisningen avses inom kort skola föreläggas riksrevisionsverket för godkännande. En nödvändig förutsättning för att inventarieredovisning och inventering skall kunna verkställas i enlighet med gällande föreskrifter är emellertid, att personal disponeras för ändamålet. Verksamheten bör centraliseras till inköpssektionen, vars nuvarande personalorganisation emellertid icke är dimensionerad att kunna övertaga dessa uppgifter. Det är oundgängligt, att särskilda tjänster inrättas för arbetet med inventarieredo-

visning och inventering, nämligen en tjänst som kansliskrivare i Ae 11 och en tjänst som kontorist i Ae 9.

Det löpande fastighetsunderhållet har handhåfts av en arvodesavlönad deltidstjänstgörande byggnadsingenjör. Under årens lopp har sjukhusets byggnadsbestånd ökat högst betydligt. Byggnadsbeståndets tilltagande ålder medför krav på vidlyftiga underhålls- och reparationsarbeten. Även anspråken på ombyggnadsarbeten stiger. Vid sjukhuset bör finnas en heltidsanställd byggnadsingenjör med uppgift att närmast under sjukhusintendenten ansvara för underhållet av sjukhusets byggnader, att i sjukhusets regi utföra underhålls-, reparations- och mindre ombyggnadsarbeten samt att svara för kontrollen av ombyggnadsarbeten, som utföres av entreprenör. Genom beslut den 28 juni 1962 har Kungl. Maj:t medgivit, att fr. o. m. den 1 juli 1962 må vid sjukhuset finnas inrättad en tjänst som byggnadsingenjör i Ag 21. Omfattande ombyggnadsarbeten utföres i direktionens egen regi. Vid dessa arbeten måste utövas noggrann kontroll över såväl byggnads- som VVS- och elarbeten. Fördelarna med att kontroll utövas av en till sjukhuset fast knuten tjänsteman är flera. Kontrollen blir noggrannare och mindre kostnadskrävande. Genom kontinuerlig kontroll säkerställs, att lämplig kvalitet och lämpliga metoder användes. En byggnadsingenjörstjänst kommer ej att förslå för handhavandet av de omfattande byggnadsarbeten, som framdeles erfordras. Tills vidare torde dock en tjänsteman kunna medhinna de arbetsuppgifter, som närmast kommer att aktualiseras. Vid bifall till direktionens framställning om inrättande av en tjänst som byggnadsingenjör i Ae 21 bör det för en deltidstjänstgörande byggnadsingenjör avsedda årliga arvudet å 9 000 kr. indragas.

Den i det föregående föreslagne materialförvaltaren måste ha en medhjälpare för bl. a. förrådsbokföring och förande av telefonrekvisitionslistor. Härför är ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång tillfyllest.

År 1959 infördes på försök ackordslöneberäkning för personalen i sjukhusets tvättinrättning. Dessa försök har utfallit väl och systemet med ackordslöneberäkning kommer därför att bibehållas. För härmed förenade räknearbeten har direktionen måst inrätta en extra tjänst som kontorsbiträde. Då ett permanent behov av tjänsten föreligger, bör densamma extraordinariesättas.

På grundval av televerkets trafikundersökningar har tre extra tjänster som telefonist måst inrättas. Telefontrafiken visar fortsatt successiv ökning. Behovet av nämnda tre tjänster är stadigvarande.

Erfarenheten har klart ådagalagt att städarbetet vid sjukhuset måste radikalt omläggas för att det skall bli utfört på ett sätt som är tillfredsställande ur såväl sjukhushygieniska som ekonomiska synpunkter. I största möjliga utsträckning måste maskinell utrustning användas. Städpersonalen måste erhålla noggranna instruktioner och handledning i tillämpandet av fastställda städmetoder. Arbetet måste göras i möjligaste mån attraktivt för

att rekryteringssvårigheterna skall kunna bemästras. En oundgänglig förutsättning för att den ur sjukhushygieniska och ekonomiska synpunkter nödvändiga rationaliseringen av städarbetet skall kunna genomföras är att till sjukhuset kan knytas en befattningshavare med lämplig utbildning och praktisk erfarenhet av ledningen av mer omfattande städarbete samt med intresse och fallenhet för arbetsledning och organisatoriska uppgifter. En lämplig benämning på innehavaren av en sådan tjänst synes vara städinspektör och löneställningen bör ej bliva lägre än Ae 13, därest en person med ifrågavarande utbildning, praktiska erfarenheter och egenskaper i övrigt skall kunna knytas till sjukhuset. Bifall till förslaget innebär icke att nuvarande överstädersketjänst kan indragas.

39. Direktionen avser att inom den centrala sjukhusadministrationen successivt uppbygga ett organ, som helt kan ägna sig åt organisations- och rationaliseringsundersökningar. Det första ledet häri har tillskapats genom inrättandet av en tjänst som planeringsingenjör. För att bereda planeringsingenjören kvalificerad arbetshjälp har direktionen inrättat en extra tjänst som kansliskrivare. Innehavaren av tjänsten skall bl. a. ägna sin tid åt moderniseringen av det stora antalet blankettyper, som f. n. användes inom sjukhuset, för att om möjligt nedbringa antalet samt biträda med utredningsarbete.

40. Utbytet föreslås som ett led i det successiva utbyggandet av tjänster som undersköterska, vilken personalkategori utgör en mycket värdefull tillgång för sjukvården.

41. Uppdraget att upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ny generalplan för karolinska sjukhuset beräknas bliva slutfört före den 1 juli 1963. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde kunna minskas med ett belopp av 198 000 kronor, beräknat för avlöningar åt med generalplanearbetet sysselsatt personal och anlitade experter.

42. Arbetena med ombyggnad av den i bottenvåningen i sjukhusets E-flygel nu belägna olycksfallspolikliniken och isoleringsavdelningen till en tidsenlig akut- eller jourmottagning avses skola bedrivas så, att den nya mottagningen skall kunna tagas i bruk i början av budgetåret 1963/64. Mottagningen avses fungera dels som en poliklinik för ambulatorisk behandling av akuta sjukdomsfall och olycksfall, dels ock som intagningsavdelning, vilket möjliggöres genom att den nuvarande isoleringsavdelningen anslutes till akutmottagningens poliklinik. Klientelet vid intagningsavdelningen kan i stort indelas i två grupper, nämligen dels patienter med klar indikation för sluten vård, varav en del erfordrar mer kontinuerlig övervakning, dels ock patienter som behöver observeras viss tid, bl. a. för att läkarna skall kunna bedöma verkan av viss behandlingsåtgärd och på så sätt erhålla ytterligare underlag för diagnos och kunna avgöra om patienten behöver kvarstanna på sjukhuset eller kan hemsändas. Patientmaterialet vid en intag-

ningsavdelning liksom vid akutmottagningens poliklinik representerar ett skiftande sjukdomspanorama med ett tämligen stort inslag av hjärt- och bukfall, astmatiker samt hjärnskaknings- och förgiftningsfall. Patienterna är genomsnittligt betydligt mer vårdkrävande än vid en vanlig vårdavdelning och fordrar allmänt sett kvalificerad vård med andningsterapi, smärt- och chockbekämpning samt kontinuerlig övervakning med kontroll av andningsförmåga, hjärtverksamhet, puls m. m. Vid behov av mer intensiv vård måste patienten överföras till den för dylik vård avsedda intensivvårdsavdelningen. Beläggningen vid en efter dessa linjer organiserad akutmottagning varierar många gånger från dygn till dygn och även mellan dygnets olika timmar. Personalbehovet vid akutmottagningen blir betydligt större än vid nuvarande olycksfallspoliklinik och isoleringsavdelning. Beträffande föreslagen personal framhålles särskilt följande. För dagtjänsten disponeras f. n. sex översköterskor och sjuksköterskor. En utökning av sjuksköterskepersonalen med två befattningshavare är oundgänglig, särskilt med hänsyn till intagningsavdelningens behov. Av samma anledning måste undersköterskepersonalen — nu två undersköterskor, varav en å en av direktionen inrättad extra underskötersketjänst — förstärkas med en befattningshavare. Med hänsyn bl. a. till att patientrummen kommer att få grundligt städas flera gånger dagligen på grund av ombyte av patienter bör ekonomibiträdespersonalen utökas från en till tre befattningshavare, varav en på deltid. Vidkommande natttjänsten förutsättes f. n. icke någon ökning av nattöversköterskepersonalen — tre befattningshavare. För att nattöversköterskorna skall erhålla medhjälpare med erforderliga kvalifikationer måste emellertid för natttjänsten avsedd undersköterskepersonal, som nu utgöres av en heltids- och en halvtidstjänstgörande befattningshavare, förstärkas med tre. Därvid kan emellertid två tjänster som sjukvårdsbiträde, varav en på halvtid, indragas.

En tjänst som översköterska i Ao 13 bör föras på övergångsstat.

43. Genom ombyggnad av kirurgiska klinikens nuvarande vårdavdelning 8 och postoperativa avdelningen i sjukhusets E-flygel avses en kombinerad intensivvårds- och postoperativ enhet kunna anordnas att tagas i bruk i början av budgetåret 1963/64. En intensivvårdsavdelning kräver betydligt större personaltäthet än en vårdavdelning av konventionell typ med hänsyn till att vid densamma vårdas uteslutande akut svårt sjuka, däribland nyopererade patienter. Vid beräkning av personaluppsättningen har särskild vikt lagts vid att varje patient skall tillförsäkras kontinuerlig övervakning av för ändamålet särskilt utbildad personal. Det är synnerligen angeläget, att intensivvårdsavdelningen redan från början förses med den personal, som bedömes erforderlig, för att syftet med avdelningen ej skall förfelas. Direktionen framhåller att — förutom den betydelse intensivvårdsavdelningen kommer att få för möjligheter att genomföra en differentierad vård — tillkomsten av denna avdelning jämväl kommer att kunna främja ett

intensifierat studium av chocktillstånd och därtill anslutande medicinska problem, vilket är att hälsa med tillfredsställelse ej minst ur försvarsmedicinsk synpunkt. Grundstommen i personaluppsättningen för intensivvårdsavdelningen kommer att utgöras av postoperativa avdelningens och angivna kirurgiska vårdavdelnings personal. För anpassning av sjuksköterskornas löneställning till nytt avtal bör tjänsten som avdelningssköterska uppflyttas från Ae 13 till Ae 14, varjämte två tjänster som översköterska i Ae 12 och en som sjuksköterska i Ae 11 bör inrättas. Samtidigt kan emellertid sex sjukskötersketjänster i Ae 10, därav en på halvtid, indragas. Den kontinuerliga övervakningen av patienterna avses skola i största utsträckning ombesörjas av härför särskilt utbildad personal, tekniska biträden i Ae 7, varav elva tjänster erfordras. Därvid kan emellertid dels två underskötersketjänster, därav en på halvtid, samt tio sjukvårdsbiträdestjänster, därav en på halvtid, indragas. För städningsarbetet erfordras slutligen tre tjänster som ekonomibiträde, därav en på halvtid.

44. Arbetena med ombyggnad av de tidigare av kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet disponerade lokalerna, som avses skola ställas till förfogande för steriliseringscentralen, är planerade att påbörjas tidigt under hösten 1962 och avslutas i sådan tid, att verksamheten kan upptagas i början av år 1963. Med hänsyn till att nuvarande i kirurgiska klinikens operationsavdelning uppställda steriliseringsapparat är utsliten är det ur sjukhushygienisk synpunkt ytterst angeläget, att den provisoriska steriliseringscentralen igångsättes så snart som möjligt. Direktionen avser att inom ramen för omhändertagda medel tillfälligt inrätta erforderliga extra tjänster. Genom tillkomsten av centralen kan standarden höjas beträffande rengöring och sterilisering av vissa sjukvårdsutensilier, bl. a. därigenom att kokning ersättes med autoklavering. Vid sådana avdelningar, där nuvarande utrustning för rengöring och sterilisering av sjukvårdsutensilier är bristfällig, medför den provisoriska centralen förbättrade arbetsförhållanden för personalen. Centralen kommer också att åvägabringa bättre skötsel av vissa utensilier. En ytterligare fördel är att vid centralen kan genomföras en för bevarande av steriliteten betryggande metodik för förpackning av sterilgods. De moderna metoder, som används härför, är emellertid betydligt mer arbets- och personalkrävande än hittills vid sjukhuset använda metoder. Slutligen är tillkomsten av ifrågavarande central till fördel för en ur sjukhushygienisk synpunkt tillfredsställande distribution av sterilt gods och underlättar genomförandet av enhetliga och ändamålsenliga metoder för rengöring och sterilisering av sjukvårdsutensilier. Den föreslagna sjukhushygienikern skall vara primärt ansvarig för de medicinska problem, som sammanhänger med bl. a. steriliseringsverksamheten, och han skall bl. a. inspektera steriliseringsverksamheten. Den omedelbara ledningen av verksamheten bör handhas av en sjuksköterska. För skötseln av steriliseringsapparaturen och annan maskinell utrustning avses institutionstekniker, som bör ha bibring-

ats särskild utbildning. En undersköterska avses för skötseln av förrådet av sterilt gods och för utlämning av sådant gods efter rekvisitioner. Det omfattande rengörings- och packningsarbetet av gods, som skall steriliseras, samt avsyning av gummiartiklar av olika slag ävensom pudring av handskar före sterilisering bör utföras av sjukvårdsbiträden. Behovet av arbetskraft för dessa uppgifter har beräknats till sex personer.

45. Nybyggnaden för nervklinikerna beräknas tagas i bruk omkring den 1 april 1963. Samtidigt skall motsvarande kliniker vid serafimerlasarettet nedläggas. Bl. a. med hänsyn till rådande personalläge har direktionen förutsatt, att personalorganisationen uppbyggs successivt. För budgetåret 1963/64 har direktionen räknat med att driften vid de nya nervklinikerna skall bedrivas i ungefärligen samma omfattning som f. n. vid serafimerlasarettet, dock med en viss utökning av poliklinikverksamheten. Av klinikkens fem vårdavdelningar med tillhoppa 100 vårdplatser kommer sålunda endast två, vardera omfattande 24 vårdplatser, att tagas i bruk. Den 1 januari 1964 beräknar direktionen att en tredje vårdavdelning, likaledes omfattande 24 vårdplatser, skall kunna öppnas. De tre biträdande överläkarna vid kliniken skall vid överflyttningen till karolinska sjukhuset disponeras så, att en förestår polikliniken, en ägnar sig åt den slutna vården och en förestår dispensären för patienter som lider av epilepsi och vissa andra sjukdomar. Erfarenheten har visat, att det ur medicinsk synpunkt är behövligt med en biträdande överläkare för 24 sängar vid en neurologisk universitetsklinik. En anledning härtill är att man måste räkna med att besätta flera underläkartjänster med i neurologivård oerfarna läkare under randutbildning. En mycket viktig uppgift för de biträdande överläkarna är den neurologiska konsultationsverksamheten, som inom karolinska sjukhuset kan beräknas omfatta omkring 2 000 fall årligen. De neurologiska konsultationsfallen kan på grund av fallens svårighetsgrad ej anförtrors underläkare under utbildning. Dessa fall kräver också betydligt mer tidskrävande utredning än flertalet konsultationsfall inom övriga specialiteter. Med hänsyn till det anförda äskas en tjänst som biträdande överläkare från och med den 1 januari 1964, när den tredje vårdavdelningen öppnas.

För nyssnämnda vårdavdelning erfordras en tjänst som underläkare. Med hänsyn till att polikliniken redan från början borde erhålla full kapacitet ur undervisningssynpunkt samt till behovet att intensifiera poliklinikverksamheten hemställde direktionen i anslagsäskandena för innevarande budgetår om två nya underläkartjänster. Den ena tillkommer fr. o. m. 1 april 1963. Då poliklinikverksamheten för såväl sjukvård som undervisning är en effektiv vårdform i förhållande till det begränsade behovet av sjuksköterskor bör erforderliga personella resurser ställas till förfogande. Båda underläkartjänsterna är nödvändiga för att polikliniken skall kunna drivas med full kapacitet. Ytterligare en tjänst som underläkare bör därför inrättas vid polikliniken.

Inom den moderna neurologien är det av stor vikt att läkarna vid utredning, diagnos och terapi erhåller assistens av kliniskt inriktade psykologer. Även för undervisningen i ämnet är det av vikt att de kliniskt-psykologiska rönen och synpunkterna blir allsidigt belysta. Direktionen hemställer därför om inrättande av en tjänst som biträdande psykolog vid neurologiska kliniken.

Den begärda ökningen av klinikens läkarpersonal kommer att öka behovet av kontorspersonal högst betydligt, varför direktionen funnit det oundgängligt med en förstärkning med ett kanslibitråde.

Personaluppsättning för tjänstgöringen under hela dygnet begärs till den tredje allmänna vårdavdelningen vid kliniken, som avses skola öppnas omkring den 1 januari 1964. I personaluppsättningen ingår en tjänst som skötare i Ae 8. Erfarenheten visar att en manlig befattningshavare erfordras för att biträda vid vården av patienter med mycket nedsatt rörelseförmåga.

Inom nervblocket inrättas ett för hela blocket gemensamt kemiskt rutinlaboratorium. Verksamheten vid detta laboratorium skall, liksom beträffande övriga, till kliniken knutna rutinlaboratorier vid karolinska sjukhuset, stå under tillsyn av överläkaren vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet. I samråd med denne har beräknats ett personalbehov av — förutom en nu anställd översköterska — två sjuksköterskor, två institutionsbiträden och två ekonomibiträden. Nu nämnda tjänster bör inrättas den 1 juli 1963.

I samband med överflyttningen till den nya byggnaden kommer verksamheten vid liquorlaboratoriet att högst väsentligt utvidgas. Bl. a. kommer en tidskrävande analysmetod med tillhjälp av elektrofores att upptagas på arbetsprogrammet. En utökning av laboratoriebiträdespersonalen med ett laboratoriebiträde är nödvändig för att denna metod skall kunna utnyttjas.

46. Lokalerna i det nya nervblocket möjliggör en intensiv neurologisk rehabiliteringsverksamhet efter moderna linjer. Personalorganisationen har beräknats skola omfatta — förutom överläkaren och ett kanslibitråde — sju sjukgymnaster, en förste arbetsinstruktör, två arbetsinstruktörer och två instrumentmakare ävensom biträdespersonal. För verksamheten står fyra sjukgymnaster till förfogande fr. o. m. 1 april 1963. Två nya dylika tjänster bör inrättas fr. o. m. 1 juli 1963. En tjänst som förste arbetsinstruktör kommer till stånd fr. o. m. den 1 april 1963. Av nyssnämnda två tjänster som arbetsinstruktör bör en inrättas fr. o. m. den 1 juli 1963. Vid rehabiliteringsklinikens verkstad är avsikten att tillverka individuellt avpassade tekniska hjälpmedel för patienterna. I verkstaden skall även bedrivas industriell arbetsträning av de patienter, som tidigare har viss yrkesskicklighet och som kan klara skötsel av vissa mekaniska apparater. För dessa uppgifter har som nämnts beräknats ett behov av två instrumentmakare, varav den ene bör intaga förmansställning vid verkstaden samt leda den industriella arbetsträningen i verkstaden. Denna tjänst bör tillkomma den 1 juli 1963. Med inrättandet av den andra tjänsten kan däremot anstå.

47. De för neurokirurgiska och neurotraumatologiska klinikerna avsedda tre vårdavdelningarna inom det nya nervblocket kommer att öppnas omkring den 1 april 1963. I samband därmed överflyttas för dessa avdelningar avsedd personal. Fr. o. m. den 1 juli 1963 bör neurokirurgiska klinikens enskilda vårdavdelning kunna upptaga verksamheten vid karolinska sjukhuset. De goda resurser beträffande såväl lokaler och utrustning som personal, varöver den neurokirurgiska kliniken kommer att förfoga i det nya nervblocket, bör utnyttjas för en intensifierad verksamhet. Detta framstår som angeläget ur sjukvårdssynpunkt, särskilt med hänsyn till den långa väntelistan på patienter i riket som är i behov av neurokirurgisk behandling. Härför erfordras emellertid förstärkning av klinikens läkarpersonal med en underläkare.

Föreslagen utökning av undersköterskepersonalen är föranledd av behovet av kvalificerat biträde nattetid åt nattöversköterskan för vården av de svårt sjuka patienter, varom här är fråga.

Klinikens operationsavdelning förfogar över en rikhaltig apparatur, som är dyrbar och ömtålig. Apparaturen fordrar omfattande servicearbeten för att funktionsdugligheten skall kunna garanteras. Härför samt för teknisk assistens vid försök med ny apparatur för neurokirurgiska operationer erfordras en heltidstjänstgörande laboratorieingenjör, vilken liksom motsvarande befattningshavare vid thoraxkirurgiska kliniken bör vara placerad i högst Ae 15.

Övriga angivna tjänster finns nu — utom en  $\frac{5}{8}$ -dels överskötersketjänst — vid den nuvarande enskilda neurokirurgiska vårdavdelningen å serafimerlasarettet.

48. Narkosläkare medverkar ej blott vid de neurokirurgiska och neurotraumatologiska operationerna utan även dels vid röntgenundersökningar och neurofysiologiska undersökningar i narkos, dels ock vid vissa specialundersökningar å neurologiska kliniken. Erfarenheten har oförtydligt givit vid handen, att åtminstone två läkare erfordras för att göromålen skall kunna fullgöras tillfredsställande. Direktionen hemställer om inrättande av en tjänst som underläkare vid nervklinikernas anesthesiavdelning.

49. En förstärkning av kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriets läkarorganisation är oundgänglig för att verksamheten skall kunna bringas upp till den nivå, som motiveras av sjukvårdens behov, och för att nya undersökningsmetoder skall kunna tillgodogöras i full utsträckning. Med hänsyn till att den komplicerade elektro-fysiologiska undersökningstekniken kräver lång utbildning och stor erfarenhet bör personalförstärkningen ske i form av inrättande av en tjänst som biträdande överläkare.

I samband med laboratoriets överflyttning till karolinska sjukhuset kommer expeditionen att jämväl övertaga de expeditionella göromålen, som berör psykiatriska klinikens EEG-laboratorium, vars personal består av endast en sjuksköterska. För att verksamheten vid sistnämnda laboratorium

skall kunna drivas i full omfattning erfordras, att laboratoriesköterskan befrias från kontorsgöromålen, som då lämpligen övertages av centrallaboratoriets expedition. Detta är emellertid möjligt endast under förutsättning av personalförstärkning vid expeditionen.

50. Behovet av kuratorspersonal är för nervklinikernas vidkommande stort. Detta gäller i särskilt hög grad rehabiliteringskliniken och dispensären för epileptiska m. fl. fall.

#### *Yttranden*

*Statskontoret*, som haft att yttra sig över föreslagen organisation av sjukhusets administration, tillstyrker inrättandet av en tjänst som förste byråsekreterare. I fråga om föreslagen personalsektion hänvisar statskontoret inledningsvis till en undersökning rörande sjukhusets föreståndarinneorganisation, som verkställdes år 1961 av statens organisationsnämnd. Bl. a. förordades i denna undersökning, att personalföreståndarinnan och hennes expedition skulle ingå som en särskild sektion i kansli- och personalavdelningen och handha anställningen av all sjukvårdande personal. Statskontoret finner det ur såväl sociala som ekonomiska synpunkter angeläget, att sjukhusets vårdresurser kan utnyttjas till fullo. Med hänsyn till rådande knapphet på ifrågavarande arbetskraft är det av vikt, att erforderliga åtgärder vidtages för att effektivisera och underlätta personalrekryteringen och minska personalomsättningen, även om åtgärderna skulle medföra ökning av administrationskostnaderna. Statskontoret delar således direktionens uppfattning, att en central personalsektion bör inrättas inom kansli- och personalavdelningen, och har icke något att erinra vare sig i fråga om de arbetsuppgifter, som avses skola åvila sektionen, eller den föreslagna organisationen i stort. I förslaget synes dock enligt statskontoret den organisatoriska detaljuppdelningen ha drivits väl långt. Det är av vikt att såväl personaluppsättningen inom de skilda arbetsenheterna som göromålsfördelningen mellan de olika tjänstemännen, detaljerna och sektionerna inom avdelningen smidigt anpassas efter växlingarna i fråga om arbetsmängd m. m. Statskontoret, som icke anser sig med ledning av tillgängliga uppgifter kunna bedöma personalbehovet inom den nya sektionen med säkerhet, håller för sannolikt, att direktionen beräknat personalbehovet väl högt. Främst torde sektionskansliet ha överdimensionerats. Statskontoret ifrågasätter vidare, om icke personalbehovet i större utsträckning, än som förutsatts, kan täckas genom överflyttning av personal från andra arbetsenheter, främst kansliet och nuvarande personal- och avlöningssektionen, där arbetsbelastningen kommer att minska efter inrättandet av den centrala personalsektionen. Beträffande förstärkningen vid uppbördssektionen erinrar statskontoret om sitt utlåtande rörande anslagsäskandena för innevarande budgetår, innefattande bl. a. nu föreslagna tjänster, i vilket utlåtande statskontoret framhållit att för framtiden åtminstone en centralisering inom

sjukhuset av uppbördsverksamheten och en sammanslagning av de två patientkontoren borde övervägas, ehuru f. n. någon invändning mot föreslagna tjänster knappast kunde göras. En tjänst som kansliskrivare och en tjänst som kontorist föreslås inrättade vid inköpssektionen för inventarieredovisning och inventering, vilka arbetsuppgifter enligt direktionen icke längre medhinnes av förrådsföreståndaren. Enär en viss personalförstärkning synes statskontoret erforderlig för ifrågavarande arbetsuppgifter tillstyrker statskontoret att en ny tjänst inrättas vid inköpssektionen för i första hand inventariebokföringen. Inrättandet av den andra tjänsten anser statskontoret däremot böra anstå tills erfarenhet vunnits av den planerade omläggningen av inventarieredovisningen. De uppgifter, för vilka en tjänst som byggnadsingenjör vid fastighetssektionen avses, har tidigare fullgjorts på deltid av en arvodesanställd byggnadsingenjör. Med hänsyn till att 1960 års byggnadsstyrelseutredning i sitt betänkande 2 (SOU 1962: 37) förordat, att sjukhuset skall överlämnas till byggnadsstyrelsens förvaltning, därest det skall kvarstå i statlig ägo, är det enligt statskontorets mening icke lämpligt att utbyta den av Kungl. Maj:t medgivna extra tjänsten mot en extra ordinarie sådan, innan beslut fattats i förvaltningsfrågan.

*Medicinalstyrelsen* tillstyrker inrättandet av samtliga föreslagna läkartjänster vid ifrågavarande kliniker m. m. samt anvisande av medel för personligt lönetillägg till en biträdande överläkare vid barnkirurgiska kliniken.

*Centrala sjukvårdsberedningen* — som endast yttrat sig om äskade tjänster m. m. för den centrala administrationen — framhåller att inrättandet av en tjänst som förste byråsekreterare vid sjukhusets kansli innebär, att kansliet får ställning som sektion inom kansli- och personalavdelningen med förste byråsekreteraren som arbetsledare. Med sin kännedom om arbetsförhållandena vid sjukhuset anser beredningen, att det kan vara motiverat med en förstärkning i någon form av kansliets personal. Sjukhuset fullföljer tanken att koncentrera alla slag av personalärenden till kansli- och personalavdelningen genom att föreslå en särskild personalsektion. Med hänsyn till rådande personalanskaffningssvårigheter synes enligt sjukvårdsberedningen i princip intet finnas att erinra mot föreslagen organisation. Den nya organisationen avses skola överses under instundande vinter genom sjukhusets planeringsingenjör. Beredningen framhåller, att en sådan översyn kanske kan resultera i vissa förändringar inom personalsektionen i förhållande till vad nu föreslagits men att detta på nuvarande stadium ej synes behöva hindra ett fastställande i princip av den föreslagna organisationen. Utan ett närmare studium av avdelningens organisation och arbetsomfattning är det enligt sjukvårdsberedningens uppfattning svårt att yttra sig om föreslagna personalförstärkningar vid kameral- och intendenturavdelningen. En eventuell översyn av avdelningens organisation genom sjukhusets planeringsingenjör bör även omfatta möjligheterna att ytterligare utnyttja tekniska hjälpmedel i arbetet. Med hänsyn till sjukhusets

omfattande fastighetsbestånd föreligger det enligt beredningen ett starkt behov av en heltidsanställd byggnadsingenjör för det löpande underhållet. Sjukvårdsberedningen ifrågasätter dock inrättandet av en tjänst i enlighet med sjukhusets förslag, alldenstund de på byggnadsingenjören ankommande göromålen torde komma att övertagas av byggnadsstyrelsen om sjukhuset även i framtiden kommer att drivas av staten. Om sjukhuset däremot övergår till annan huvudman — stad eller landsting — har dessa redan väl utbyggda centrala byggnadsorganisationer. I fråga om föreslaget kontorsbiträde för handhavandet av förrådskartoteket vid maskinavdelningens förråd framhåller beredningen att det i princip torde vara felaktigt, att en förrådsbokföring lyder under den som svarar för förrådet. En sådan bokföring bör ligga under annan instans och måhända lämpligen tillsammans med inköpsfunktionen. Kontorsbiträdet tillstyrkes sålunda ej enligt förslaget av beredningen. Däremot tillstyrkes föreslaget kontorsbiträde vid sjukhusets tvättinrättning liksom även tjänsterna för telefonister och städinspektör. Beredningen har heller intet att erinra mot föreslagen förstärkning av organisationsavdelningen, vars arbete enligt beredningen helt bör vara inriktat på organisationsstudier och som är av väsentlig betydelse för åstadkommandet av förenklade arbetsmetoder och ändamålsenlig organisation.

*Kanslern för rikets universitet* biträder direktionens förslag om en förstärkning vid ögonkliniken med en underläkartjänst. Kanslern, som understryker att röntgendiagnostiska avdelningen i sin organisation saknar biträdande överläkare, anser ett utbyte av en underläkartjänst mot tjänst som biträdande överläkare vid avdelningen starkt motiverad. Direktionen har vidare enligt kanslerns mening anfört starka skäl för en ny biträdande överläkartjänst vid neurologiska kliniken. Kanslern har i sina äskanden föreslagit en laboratur i Bo 1 i neurologi, tillika biträdande överläkare, jämte samtidig indragning av en tjänst som biträdande överläkare. Därest förslaget om laboraturens inrättande bifalles, bör med hänsyn till vad direktionen anfört ifrågavarande indragning icke komma till stånd, varigenom direktionens önskemål blir tillgodosett. Behovet av ytterligare en underläkartjänst vid neurologiska klinikens poliklinik synes kanslern motiverat med hänsyn till att vid kliniken förekommer poliklinisk undervisning i stor utsträckning. Bifall till framställningen om tjänstens inrättande tillstyrkes således. Den andra av direktionen begärda underläkartjänsten vid neurologiska kliniken torde böra komma till stånd såsom en konsekvens av att ytterligare en vårdavdelning skall öppnas omkring den 1 januari 1964. Den av direktionen begärda förstärkningen av läkarpersonalen vid kliniskt-neurofysiologiska centrallaboratoriet med en biträdande överläkare är enligt kanslern betingad jämväl av de med forskningen sammanhängande uppgifterna samt av att utbildningsfrågorna härigenom kan ägnas önskvärd uppmärksamhet. Från de synpunkter kanslern har att företräda tillstyrkes

bifall till förslaget. Övriga förslag beträffande läkartjänster, vilka förslag enligt kanslern i allt väsentligt betingas av sjukvårdens behov, har icke givit kanslern anledning till uttalande.

*Statens avtalsnämnd* har överlämnat ett av *konsumenten i städningsfrågor* hos nämnden avgivet yttrande, enligt vilket, med hänsyn till sjukhusets storlek, behovet av rationell planering av städningsarbetet samt sjukhus-hygieniska synpunkter, framförda förslag angående städningsverksamheten tillstyrkes.

### *Föredraganden*

Jag vill till en början erinra om att ändrad löneställning för bl. a. sjuksköterskepersonal, viss barnmorskepersonal, laboratoriebiträden, viss sjukvårds- och ekonomipersonal, köksföreståndare samt kuratorer beslutats av riksdagen under höstsessionen 1962 på grundval av i propositionen 1962: 195 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. framlagda förslag.

Beträffande direktionens anslagsäskanden får jag i övrigt anföra följande.

Medicinska kliniken rutinlaboratorium bör tillföras ett laboratoriebiträde i Ae 10, varvid en tjänst som ekonomibiträde i Ae 5 bör indragas.

För ett genomförande av direktionens förslag rörande en omorganisation av den plastikkirurgiska operationsverksamheten finner jag mig böra förordas dels att en tjänst som sjuksköterska i Ao 10 utbytes mot en tjänst som översköterska i Ao 13, dels ock att två tjänster som sjuksköterska i Ae 10 resp. undersköterska i Ae 7 inrättas vid den plastikkirurgiska kliniken.

Vad direktionen anfört har övertygat mig om nödvändigheten av en förstärkning av läkarpersonalen vid allmänna anesthesiavdelningen. Jag föreslår därför, att vid avdelningen inrättas en tjänst som underläkare i Ae 23. Avdelningens vårdpersonal bör vidare förstärkas med en sjuksköterska i Ae 10. Såsom direktionen framhållit representerar sjukhusets anesthesiologiska apparatur ett betydande värde. Vård och översyn av dylik apparatur bör anförtrors en särskilt utbildad tjänsteman. Jag förordar därför, att vid anesthesiavdelningen inrättas en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15 med av direktionen föreslagna arbetsuppgifter.

Mot förslaget att inrätta ytterligare en tjänst som barnmorska i Ae 11/12 vid kvinnokliniken för att erhålla en tillfredsställande organisation har jag ingen erinran.

I likhet med universitetskanslern anser jag, att en förstärkning vid ögonkliniken med en tjänst som underläkare i Ae 23 är starkt motiverad. Jag biträder även förslaget om inrättandet av en tjänst som tekniskt biträde i Ae 7 vid ögonkliniken för upptagandet av föreslagen undersökningsmetod. En befintlig extra sjukskötersketjänst med halvtidstjänstgöring kan därvid indragas. Vidare bör vid kliniken en tjänst som kanslibiträde i Ae 7, vilken innehas av poliklinikassessören, ändras från halvtids- till heltidstjänst.

Särskilt ur sjukvårdssynpunkt synes en förstärkning vid foniatriska polikliniken vara nödvändig. Med hänsyn härtill förordar jag inrättandet vid öronkliniken av en tjänst som talpedagog i Ae 13.

Med anledning av vad direktionen anfört rörande behovet av hörselmätningar m. m. vid audiologiska avdelningen förordar jag inrättandet av en tjänst som hörselvårdsassistent i Ae 8 vid avdelningen. Jag finner mig även böra förorda, att ytterligare en tjänst som hörselvårdsassistent i Ae 8 inrättas vid avdelningen i utbyte mot en tjänst som tekniskt biträde i Ae 7.

Vid hudkliniken bör tjänstgöringstiden för två kontorsbiträden i reglerad befordringsgång utsträckas från halvtids- till heltidstjänstgöring.

Nya lokaler beräknas stå till allergilaboratoriets förfogande omkring den 1 januari 1964. Med anledning av att förutsättningar för en utvidgad verksamhet vid laboratoriet härigenom kommer att föreligga, föreslår jag inrättandet fr. o. m. nämnda dag av en tjänst som översköterska i Ae 13 och en tjänst som ekonomibiträde i Ae 5.

Jag ansluter mig till direktionens uppfattning, att tre befintliga extra tjänster som skötare vid psykiatriska kliniken bör ersättas av tre tjänster som undersköterska i Ae 7 för vården av de psykiskt sjuka. Vid kliniken är vidare f. n. jämlikt särskilt medgivande anställda ordinarie och extra ordinarie skötare — till antalet högst sju — ehuru upptagna å mentalsjukhusens stat. Då stadigvarande behov av dessa skötartjänster visat sig föreligga, torde desamma böra överflyttas till karolinska sjukhusets stat. Det bör emellertid undersökas om icke jämväl dessa tjänster kan ersättas med underskötersketjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder i sådant syfte. Jag beräknar nu medel under förevarande anslag för inrättandet av fem tjänster som skötare i Ao 10 och två tjänster som skötare i Ae 10 vid kliniken.

För att bl. a. avlasta sjuksköterskorna vid medicinska thoraxkliniken bör vid kliniken inrättas två tjänster såsom kontorsbiträde i högst Ae 5, varav en med halvtidstjänstgöring.

Beträffande förslaget om speciell övervakningspersonal för kirurgiska thoraxkliniken postoperativa avdelning anser jag mig kunna tillstyrka inrättandet av två tjänster som tekniskt biträde i Ae 8 vid kliniken. Inrättandet vid kirurgiska thoraxkliniken av fyra tjänster som undersköterska i Ae 7, varav en med halvtidstjänstgöring, finner jag mig även böra förorda. Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde fem tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 5 indragas.

Jag finner skäl föreligga för inrättandet av en tjänst som sjukvårdsbiträde i Ae 5 vid thoraxklinikernas röntgendiagnostiska avdelning.

Särskilda åtgärder erfordras för att komma till rätta med sjukhusinfektionerna. Ansvar för sjukhushygien vid karolinska sjukhuset åvilar sjukhusledningen. Till ledningens hjälp bör emellertid ställas en sakkunnig, som har både bakteriologiska kunskaper och praktiska erfarenheter rörande

ifrågavarande problem. Direktionens förslag om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 26 för ändamålet anser jag mig således böra biträda. Då tjänsteinnehavaren bör erhålla lokaler och arbetsbiträde inom det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet, föreslår jag, att tjänsten inrättas vid nämnda laboratorium.

En tjänst som förste laboratorieassistent i Ae 13 med halvtidstjänstgöring bör inrättas vid kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet med uppgift för innehavaren att bl. a. handha utbildningen av laboratoriebiträden.

Då kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet erhåller väsentligt utvidgade lokaler vid innevarande budgetårs slut, föreligger förutsättningar för ökning av antalet undersökningar och upptagande av nya önskvärda undersökningsmetoder vid laboratoriet. För att möjliggöra denna vidgade verksamhet finner jag mig böra föreslå inrättandet vid laboratoriet av en tjänst som underläkare i Ae 23 och en tjänst som sjuksköterska i Ae 10. Jag tillstyrker vidare en tjänst som laboratoriebiträde i Ae 10 och en tjänst som kansli-biträde i Ae 7, den senare med halvtidstjänstgöring, vid centrallaboratoriet.

Direktionens förslag angående personalförstärkning för vidareutbildningen av laboranter, som genomgått laborantskolan, är jag beredd att biträda så till vida, att jag föreslår inrättandet av en tjänst som instruktionssköterska i Ae 17 med halvtidstjänstgöring vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet.

Jag föreslår vidare inrättande av en ekonomibiträdestjänst i Ae 5 vid blodgivarcentralen och två laboratoriebiträdestjänster i Ae 10 vid patologiska avdelningen resp. radiopatologiska institutionen.

Vid sjukhusets maskinavdelning bör reparatörspersonalen förstärkas med en tjänst som förste reparatör i Ae 11. Det torde få ankomma på direktionen att besluta, huruvida tjänsten skall förenas med elektriska eller mekaniska arbetsuppgifter. För skötseln av maskinavdelningens förråd bör en förste förrådsman i Ae 8 anställas, varvid en tjänst som eldare i Ae 7 bör indragas. Direktionens förslag att en tjänst som förste maskinist i Ao 13 utbytes mot tjänst som ingenjör (verkstadsförman) i Ao 15 kan jag biträda endast i så måtto att jag föreslår, att ifrågavarande förste maskinist i Ao 13 erhåller tjänstebenenämningen verkstadsförman med oförändrad lönegradsplacering. Jag finner mig vidare böra föreslå inrättandet av en tjänst som verkstadsförman i Ao 13 i utbyte mot en tjänst som förste maskinist i Ao 12 vid avdelningen.

Vad direktionen anfört har övertygat mig om nödvändigheten av att förstärka den centrala administrationen med en kvalificerad arbetskraft, som bl. a. kan handlägga vissa av de göromål, som f. n. ankommer på byrådirektören. Ifrågavarande tjänsteman bör ha erfarenhet av statligt administrativt arbete. I likhet med statskontoret finner jag mig således böra tillstyrka inrättandet av en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23 vid sjukhusets kansli.

Vidkommande den föreslagna nya personalsektionen anser jag på av di-

rektionen anförda skäl inrättandet av densamma synnerligen angeläget. Med hänsyn till vad statskontoret och centrala sjukvårdsberedningen anført i frågan är jag dock inte beredd att tillstyrka direktionens förslag rörande personalorganisationen i sin helhet. Jag finner emellertid i likhet med direktionen att sektionen bör ställas under ledning av en med arbetsmarknadsproblemen förtrogen och i praktiskt personaladministrativt arbete väl erfaren person. Jag förordar således, att vid den nya personalsektionen, som avses att inordnas under kansli- och personalavdelningen, inrättas en tjänst som förste byråinspektör i Ae 23. I enlighet med direktionens förslag bör dels personalföreståndarinnan i Ao 18 vid sjukhuset överföras till den nya sektionen, dels ock tjänsten som personalkonsulent i Ae 14 fr. o. m. den 1 juli 1963 ombildas till tjänst som personalkonsulent i Ae 18 vid personalsektionen. Härutöver torde behovet av ytterligare personal vid personalsektionen böra tillgodoses genom inrättande av två tjänster som assistent i Ae 17, en tjänst som instruktionssköterska i Ae 17, en tjänst som kontorist i Ae 9 och en tjänst som kanslibiträde i Ae 7. Vidare torde en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång böra tillföras sektionen från den centrala administrationens kansli.

Kameral- och intendenturavdelningens uppbördssektion bör tillföras en tjänst som kontorist i Ae 9. Vidare bör inköpssektionen tillföras en tjänst som kansliskrivare i Ae 11. Jag anser mig inte kunna biträda direktionens framställning om inrättande av en extra ordinarie tjänst som byggnadsingenjör vid avdelningens fastighetssektion. Dock beräknar jag medel för en tjänst som byggnadsingenjör i Ag 21 vid sektionen, vilken må finnas inrättad jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1962, och frånräknar samtidigt det för en deltidstjänstgörande byggnadsingenjör avsedda årliga arvudet å 9 000 kr.

Vid telefonväxeln bör tre tjänster som telefonist i högst Ae 5 inrättas.

Med anledning av direktionens framställning om en särskild städinspektör vid sjukhuset, vilken framställning även tillstyrkts av konsulenten i städningsfrågor hos statens avtalsnämnd, vill jag framhålla, att jag anser det angeläget, att sjukhusets städningsfråga finner en lösning. Framför allt bör moderna metoder med utnyttjande av maskinell utrustning införas. Emellertid synes möjligheterna att konsultera städningsföretag och att lämna ut städningen på entreprenad böra ytterligare undersökas i samarbete med statens avtalsnämnd. Jag finner mig således i nuvarande läge icke kunna biträda förslaget om inrättande av en tjänst för ändamålet.

Beträffande sjukvårdspersonalorganisationen föreslår jag i enlighet med direktionens förslag, att tre tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 5 utbytes mot motsvarande antal tjänster som undersköterska i Ae 7 såsom ett led i den successiva utbyggnaden av undersköterskeorganisationen vid sjukhuset.

Enär generalplanedelegationen beräknas komma att avsluta sitt arbete under innevarande budgetår, torde i överensstämmelse med vad direktionen

anfört anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra minskas med 198 000 kr.

Vidkommande den nya akutmottagningsavdelningen, som beräknas tagas i bruk i början av nästkommande budgetår, finner jag det motiverat med en utökning utöver den befintliga sjukvårdspersonalen vid nuvarande olycksfallspoliklinik jämte isoleringsavdelning, vilken skall tagas i anspråk för ändamålet. Jag förordar således inrättande vid akutmottagningsavdelningen av en tjänst som sjuksköterska i Ae 11, två tjänster som sjuksköterska i Ae 10, sex tjänster som undersköterska i Ae 7 — varvid samtidigt två tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 5, därav en på halvtid, bör indragas — samt två tjänster som ekonomibiträde i Ae 5, varav en förenad med halvtidstjänstgöring.

Såsom direktionen föreslagit, bör för den nya intensivvårdsavdelningen inrättas två tjänster som översköterska i Ae 12, en tjänst som sjuksköterska i Ae 11, elva tjänster som tekniskt biträde i Ae 8 samt tre tjänster som ekonomibiträde i Ae 5, varav en förenad med halvtidstjänstgöring. Samtidigt bör emellertid indragas en tjänst som översköterska i Ao 12, sex tjänster som sjuksköterska i Ae 10, varav en på halvtid, två tjänster som undersköterska i Ae 7, varav en på halvtid, samt tio tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 5, varav en på halvtid.

Vid akutmottagningsavdelningen och intensivvårdsavdelningen bör vidare inrättas två tjänster som översköterska i Ao 14 resp. Ae 14 i utbyte mot två tjänster som översköterska i Ao 13 resp. Ae 13. Vid akutmottagningsavdelningen bör samtidigt en tjänst som översköterska i Ao 13 föras å övergångsstat.

För den närmaste ledningen av den planerade provisoriska steriliseringscentralen vid sjukhuset har direktionen föreslagit en tjänst som översköterska i Ae 13. De arbetsuppgifter, som kommer att åvila ifrågavarande befattningshavare, torde emellertid vara av sådan art, att en person med annan meritering än sjuksköterskeutbildning med fördel kan komma i fråga. Detta måste bedömas som särskilt betydelsefullt mot bakgrunden av strävandena att avlasta sjuksköterskorna sådana arbetsuppgifter, som kan utföras av andra personalkategorier. Jag är därför så till vida beredd att biträda direktionens framställning som jag föreslår inrättandet av en extra ordinarie tjänst för ändamålet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa lönegradsplacering och tjänstebenenämning. Jag tillstyrker vidare inrättandet av en tjänst som institutionstekniker i Ae 9, en tjänst som undersköterska i Ae 7 och fyra tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 5 för den provisoriska steriliseringscentralen.

Jag biträder förslaget om inrättande av en tjänst som underläkare i Ae 23 vid neurologiska kliniken fr. o. m. den 1 januari 1964, vid vilken tidpunkt en tredje vårdavdelning vid kliniken beräknas kunna tagas i bruk. För ifrågavarande vårdavdelning beräknar jag vidare fr. o. m. samma tid-

14\* — *Bihang till riksdagens protokoll 1963. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

punkt följande personal, nämligen en översköterska i Ae 13, två översköterskor i Ae 12, varav en med tre fjärdedels tjänstgöringstid, två sjuksköterskor i Ae 11, varav en med halvtidstjänstgöring, en sjuksköterska i Ae 10, en skötare i Ae 10, fyra undersköterskor i Ae 7, varav en med halvtidstjänstgöring, samt sex sjukvårdsbiträden i Ae 5, varav en med halvtidstjänstgöring. I övrigt anser jag mig på av direktionen anförda skäl böra tillstyrka inrättande vid neurologiska kliniken fr. o. m. nästa budgetår av *dels* en tjänst som kanslibiträde i Ae 7, *dels* en tjänst som laboratorieassistent i Ae 11, en tjänst som institutionsbiträde i reglerad befordringsgång och en tjänst som ekonomibiträde i Ae 5 för nervblockets kemiska rutinlaboratorium, *dels ock* en tjänst som laboratoriebiträde i Ae 10 för det s. k. liquorlaboratoriet.

Med hänsyn till att nervklinikernas nya lokaler möjliggör en intensiv neurologisk rehabiliteringsverksamhet efter moderna linjer föreslår jag, att vid den neurologiska rehabiliteringskliniken inrättas ytterligare en tjänst som sjukgymnast i Ae 14 och en tjänst som arbetsterapeut i Ae 10.

Fr. o. m. den 1 juli 1963 beräknas den neurokirurgiska klinikens enskilda vårdavdelning kunna upptaga verksamheten vid karolinska sjukhuset. Samtidigt nedlägges motsvarande avdelning å serafimerlasarettet. Personalen vid avdelningen avses därvid komma att överflyttas till karolinska sjukhuset. Beträffande sjukvårdspersonalen har direktionen äskat en förstärkning utöver den personal, som sålunda avses överflyttas, med en översköterska i Ae 12 med  $\frac{5}{8}$ -tidstjänstgöring, en undersköterska i Ae 7 och en laboratorieingenjör i högst Ae 15. I det jag biträder direktionens förslag beräknar jag totalt följande tillkommande personal för neurokirurgiska kliniken, nämligen en tjänst som översköterska i Ae 13, två tjänster som översköterska i Ae 12, varav en med  $\frac{3}{4}$ -tidstjänstgöring, två tjänster som sjuksköterska i Ae 11, varav en med halvtidstjänstgöring, en tjänst som sjuksköterska i Ae 10, fyra tjänster som undersköterska i Ae 7, varav en med halvtidstjänstgöring, fem tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 5 samt en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15.

Direktionens förslag om inrättande av en tjänst som underläkare i Ae 23 vid nervklinikernas anesthesiavdelning anser jag mig böra understödja.

Mot förslaget om inrättande av en tjänst som kurator i Ae 15 för nervklinikernas gemensamma behov har jag inte något att erinra.

Direktionen har ävenledes bl. a. äskat tjänster som kanslibiträde i Ae 7 vid ett tiotal av sjukhusets kliniker eller avdelningar m. m. under åberopande av att omfattningen av kontorsgöromålen ökat vid dessa. Med anledning härav vill jag framhålla, att jag finner det angeläget att en allmän organisationsundersökning kommer till stånd beträffande kontorspersonalen å sådana kliniker m. m., varom här är fråga. I avbidan på en sådan undersökning, som kan ge ett säkrare underlag för bedömandet av behovet av biträdespersonal vid dessa sjukhusenheter respektive av möjlig-

heterna att koncentrera vissa göromål till en central kontorsorganisation med därav följande personalbesparingar, är jag endast beredd att biträda direktionens förslag så till vida, att medel ställes till direktionens förfogande för anställande av extra biträdespersonal vid sådana kliniker m. m. där en förstärkning av kontorspersonalen är ofrånkomlig. Jag föreslår att för ändamålet beräknas ett belopp av 90 000 kr.

Jag vill i detta sammanhang erinra om vad jag tidigare anfört under anslaget till Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar i fråga om inrättandet av en tjänst som professor och avdelningsföreståndare i Bo 3 vid statens farmaceutiska laboratoriums nybildade farmako-terapeutiska avdelning.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tillstyrker jag vidare att medel beräknas för uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen vid envar av kirurgiska kliniken, urologiska kliniken och kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, vid kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet en vaktmästare i Ae 7 till institutionstekniker i Ae 9, vid patologiska avdelningen ett kontorsbitråde i reglerad befordringsgång till kanslibitråde i Ae 7, vid kansli- och personalavdelningens avlöningssektion en förste assistent i Ae 19 till kamrerare i Ae 21, vid kameral- och intendenturavdelningens inköpssektion en assistent i Ae 12 till assistent i Ae 13, vid snickarverkstaden en hantverksföreståndare i Ae 11 till verkstadsförman i Ae 13 samt vid maskinavdelningen en förste reparatör i Ao 10 till förste reparatör i Ao 11 och en reparatör i Ae 9 till förste reparatör i Ae 10.

Övriga föreslagna personalförstärkningar och lönegradsuppflyttningar m. m. anser jag mig icke kunna biträda.

Förslag om inrättande av en professur i anesthesiologi vid karolinska institutet kommer senare denna dag efter föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet att föreläggas riksdagen. Vid bifall till detta förslag kan den nuvarande överläkartjänsten i Be 1 vid allmänna anesthesiavdelningen vid karolinska sjukhuset indragas. Nu utgående avlöningsförstärkning till innehavaren av ifrågavarande överläkartjänst om 12 000 kr. torde samtidigt böra frånräknas.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 1 694 000 kr. Till automatiska utgiftsstegringar bör beräknas *dels* för löner vid nervklinikerna under  $\frac{3}{4}$  år 3 310 000 kr., *dels ock* för genomförandet av de i propositionen 1962: 195 framlagda förslagen till ändrade lönegrader, vidtagna löneregleringar i övrigt, löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran samt kostnader vid övergång till s. k. mjuk arbetstid 10 062 000 kr.

Anslaget torde sålunda höra uppföras med (47 832 000 + 15 066 000) 62 898 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska sjukhuset, som för-  
anledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjuk-  
huset, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

*Avlöningsstat*

|                                                                                           |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> .....                         | 4 799 000  |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..... | 905 000    |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> .....                | 38 093 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i> .....                                              | 18 231 000 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> .....                  | 870 000    |

Summa kr. 62 898 000;

c) till *Karolinska sjukhuset*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 62 898 000 kr.

[118] 2. *Karolinska sjukhuset: Omkostnader*

|                         | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------------|------------|-------------|
| 1961/62 .....           | 11 902 000 | 13 257 352  |
| 1962/63 .....           | 14 160 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 16 400 000 |             |

*Yrkanden*

*Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer att anslaget höjes med 2 530 000 kr.

|                                                    | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag<br>1963/64 |   | Ökn. el.<br>minskn. |
|----------------------------------------------------|---------------------|-------------------|--------------------|---|---------------------|
| 1. Sjukvård m. m. åt personalen .....              | 67 000              | 70 000            | 80 000             | + | 10 000              |
| 2. Reseersättningar .....                          | 19 000              | 20 000            | 18 000             | — | 2 000               |
| 3. Bränsle, lyse, vatten .....                     | 1 085 000           | 1 300 000         | 1 610 000          | + | 310 000             |
| 4. Övriga expenser .....                           | 525 000             | 550 000           | 725 000            | + | 175 000             |
| 5. Inventariers underhåll och komplettering .....  | 1 790 000           | 1 900 000         | 2 400 000          | + | 500 000             |
| 6. Tvätt och renhållning .....                     | 145 000             | 200 000           | 210 000            | + | 10 000              |
| 7. Kosthåll .....                                  | 2 350 000           | 2 500 000         | 2 845 000          | + | 345 000             |
| 8. Läkemedel .....                                 | 2 700 000           | 2 900 000         | 3 250 000          | + | 350 000             |
| 9. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården ..... | 3 930 000           | 4 675 000         | 5 455 000          | + | 780 000             |
| 10. Diverse utgifter .....                         | 40 000              | 45 000            | 97 000             | + | 52 000              |
|                                                    |                     |                   |                    |   | + 2 530 000         |

### *Motiv*

Antalet vård dagar under budgetåret 1961/62 var i stort sett oförändrat jämfört med budgetåret 1960/61. På grund av personalsituationen, som icke torde i nämnvärd omfattning förbättras under den närmaste framtiden, kan man icke räkna med ökat utnyttjande av redan befintliga vårdplatser. Beläggingsökningen kommer därför troligen att inskränka sig till den, som betingas av att nervklinikerna, som beräknas kunna tagas i bruk den 1 april 1963, kommer att vara i drift hela budgetåret samt av ett eventuellt förbättrat utnyttjande av alkoholkliniken och thoraxklinikerna. Man bör räkna med en beläggingsökning med omkring 10 procent, vilket under de flesta anslagsposter torde medföra motsvarande utgiftsökning. De sammanlagda utgifterna under omkostnadsanslaget har överstigit de beräknade med omkring 5 procent, vilket till stor del får tillskrivas inträffade prishöjningar. Till en del beror det emellertid på att ökade resurser i fråga om behandling och diagnostik successivt måste tillföras sjukvården i syfte att öka dess effektivitet. Den successiva övergången till engångsmateriel, betingad av såväl personalbrist som krav på förbättrad hygien, har även medfört kostnadsökningar. Även under nästa budgetår är ökade utgifter av nämnda skäl att förvänta. Under innevarande budgetår kommer därjämte nya kostnadskrävande verksamhetsgrenar att upptagas. Sålunda kommer en intensivvårdsavdelning och en steriliseringscentral att anordnas, ett hotell avsett för poliklinikpatienter vid karolinska sjukhuset att öppnas i överstyrelsens för Röda Korset regi samt nuvarande isolerings- och olycksfallsavdelningar att ombyggas till en modern olycksfalls- och jourmottagningsavdelning. Samtliga planerade åtgärder syftar till en effektivare sjukvård inom nuvarande ram och innebär totalt sett ett förbilligande av sjukvården även om desamma påverkar omkostnadsanslaget i fördyrande riktning. Direktionen räknar av anförda skäl med en såsom »automatisk» betecknad utgiftsstegring under omkostnadsstaten med 20 procent. I fråga om anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen och delposten till läkemedel utgöres den begärda höjningen av medelstillelningen enbart av angivna automatiska utgiftsökning medan vid anslagsberäkningen i övrigt hänsyn jämväl måste tagas till andra kostnadspåverkande faktorer för vilka redogöres under respektive anslagspost.

2. *Reseersättningar.* Belastningen budgetåret 1961/62 utgjorde 19 000 kr. Till följd av generalplanearbetets slutförande beräknas kostnaderna minska med 4 000 kr. Den automatiska ökningen beräknas till 3 000 kr.

3. *Bränsle, lyse, vatten.* Kostnaderna uppgick under budgetåret 1961/62 till 1 085 000 kr. Kostnadsökningen på grund av nytillkommande objekt, såsom nervklinikerna och nya bostadspaviljonger, beräknas uppgå beträffande värmekostnaderna till 200 000 kr. och beträffande elkraftskostnaderna till 25 000 kr. Avloppskostnaderna, som från och med innevarande bud-

getår skall bestridas från expensanslaget, beräknas för nästa budgetår uppgå till 300 000 kr.

4. *Övriga expenser.* Belastningen för budgetåret 1961/62 var 525 000 kr. Såsom automatisk ökning upptages 100 000 kr. Ny telefonväxel torde medföra ökade abonnemangskostnader under ett halvt budgetår med 25 000 kr. Nödvändiga nya telefoninstallationer och härav föranledd ökning av abonnemangskostnaderna under nästa budgetår beräknas uppgå till en sammanlagd kostnad av 25 000 kr. Kostnaderna för blankettryck är f. n. stigande och beräknas belasta delposten med ytterligare 50 000 kr.

5. *Inventariers underhåll och komplettering.* Beträffande inventarie-kostnaderna redovisas från och med innevarande budgetår kostnaderna för nyutrustning under reservationsanslaget till utrustning av karolinska sjukhuset, under det att kostnaderna för textilier med kort förbruknings-tid avföres från delposten till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården. Beräkning av anslagsbehovet med ledning av kostnaden under föregående budgetår kan därför icke göras. I anslagsäskandena för innevarande budgetår föreslogs, att inventarieunderhållsanslaget skulle beräknas på grundval av ett inventariervärde, motsvarande återanskaffningskostnaden av den 1 juli 1961 befintligt inventarium jämte — från och med budgetåret 1963/64 — värdet av under föregående budgetår anskaffad nyutrustning. Anslaget borde motsvara 8 å 10 procent av på så sätt framräknat värde. Direktionen ansåg för innevarande budgetår 2 070 000 kronor, motsvarande icke fullt 5 procents avskrivning, vara ett minimum. Departementschefen förklarade sig i avbidan på slutförandet av pågående undersökningar icke beredd att taga ställning till den av direktionen föreslagna metoden för beräkning av inventarieunderhållskostnaderna men ansåg det förebragta materialet vara väl ägnat att tjäna som ett hjälpmedel vid bedömningen av anslagsbehovet och föreslog en anslagshöjning till 1 900 000 kr. Direktionen beräknar anslagsbehovet för nästa budgetår enligt samma metod. Då kostnaderna för vissa förbrukningstextilier numera bestrides från annan delpost, bör emellertid den av direktionen redovisade återanskaffningskostnaden den 1 juli 1961 av befintlig utrustning — 50 280 000 kr. — nedskrivas till 47 080 000 kr. Under budgetåret 1961/62 har sjukhuset tillförts ny utrustning för sammanlagt 1 293 000 kr. Värdet av det inventariebestånd, som skall underhållas, uppgår alltså till 48 373 000 kr. Direktionen beräknar, att 5 procent av detta belopp eller avrundat 2 400 000 kr. är erforderligt för inventarieunderhållet under nästa budgetår.

6. *Tvätt och renhållning.* Belastningen för budgetåret 1961/62 uppgick till 145 000 kr. Den automatiska ökningen beräknas uppgå till 30 000 kr. Kostnadsökningen för en allmänt genomförd förbättrad handhygien uppskattas till 35 000 kr.

7. *Kosthåll.* Kostnaderna under budgetåret 1961/62 utgjorde 2 350 000 kr. Kostnadsökningen på grund av ökat antal vård dagar uppskattas till

235 000 kr. Under omkring ett års tid har förslag till ny dagordning provats på reumatologiska, medicinska och kirurgiska klinikerna. Man har numera kommit fram till en dagordning, som möjliggör en jämnare fördelning av arbetsuppgifterna, en jämnare arbetsrytm för personal och en med den normala livsföringen bättre överensstämmande dygnsrytm för patienterna. Ordningen medför dessutom för patienternas anhöriga den fördelen, att besökstiderna förlägges till tidpunkter, då flertalet yrkesarbetande människor är lediga från arbetet. De vårdavdelningar, som provat den nya dagordningen, har samtliga förklarat sig vara mycket nöjda med densamma. Direktionen kommer redan under innevarande budgetår att helt genomföra den nya dagordningen, som emellertid förutsätter en omläggning även av kostförsörjningen. Som morgonmål skall serveras smörgåsar, beredda av köket dagen innan och över natten förvarade i kylrum, i stället för såsom hittills välling eller gröt. Vidare skall — enär lunch och middagsmål förlägges till tidigare tidpunkter på dagen — utspisas en lätt kvällsmåltid, bestående av kaffe eller the och vetebröd. Merkostnaderna härför beräknas till sextio öre per vård dag eller för beräknade 440 000 vård dagar 260 000 kr.

9. *Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården.* Under budgetåret 1961/62 har belastningen uppgått till 3 930 000 kr. För automatisk kostnadsökning beräknas 780 000 kr. Till kostnaderna för textilier med kort brukningstid, vilka fr. o. m. innevarande budgetår överförts till denna delpost, äskas 400 000 kr. Medicine studerande måste f. n. själva bekosta erforderliga skyddsrockar vid tjänstgöring vid karolinska sjukhuset, med undantag för när tjänstgöringen sker vid kirurgiska kliniken, kvinnokliniken, en avdelning å hudkliniken eller avdelning, där fall med öppen tuberkulos behandlas. Kandidaterna uppträder emellertid ofta i skyddsrockar, som icke motsvarar de hygieniska krav, som måste uppställas. Framställningar har upprepade gånger gjorts om att alla vid sjukhuset tjänstgörande medicine studerande måtte genom sjukhusets försorg tillhandahållas skyddsrockar. Kostnaderna för fria rockar till de medicine studerande har beräknats uppgå till 94 000 kronor första året och därefter 60 000 kronor per år. Fr. o. m. nästa budgetår synes tvättfrågan kunna lösas, i och med att fångvårdsstyrelsen preliminärt utlovat att då övertaga en del av sjukhusets tvättgods. Därmed bör också de medicine studerande, som tjänstgör vid sjukhuset, på sjukhusets bekostnad tillhandahållas skyddsrockar. Kostnaderna härför beräknas för nästa budgetår uppgå till 45 000 kr. Vid karolinska sjukhuset har under ett flertal år materiel av engångskaraktär börjat användas i allt större utsträckning. Kravet på personalökningar har härigenom kunnat hållas tillbaka. Medan priserna å flergångsartiklar undan för undan stigit har priserna på engångsmaterial sjunkit. Direktionen, som bifogar en förteckning över i bruk varande engångsartiklar jämte beräkning rörande förbrukningen av dessa under budgetåret 1962/63, ämnar

fortsätta på den inslagna vägen. Den totala kostnaden för engångsartiklar beräknas under budgetåret 1963/64 till omkring 850 000 kronor, vilket innebär en utgiftsökning av 300 000 kr.

10. *Diverse utgifter.* I delposten ingår medel för patienternas underhåll och förströelse. Bl. a. skall kostnaderna för böcker till patientbiblioteket bestridas. Nyinköp av böcker har emellertid aldrig kunnat verkställas. Nuvarande bokbestånd, som omfattar ca 6 000 volymer, består så gott som uteslutande av skänkta böcker. Större delen av bokbeståndet är av dålig kvalitet. Även personalmässigt är patientbiblioteket underförsörjt. Ambulatorisk utlåningsverksamhet förekommer icke, varför sängbundna patienter är utan biblioteksservice. Vid övriga större sjukhus skötes sjukhusbiblioteken av biblioteksutbildad heltidsanställd personal. I allmänhet är sjukhusbiblioteken anknutna till kommunala folkbibliotek. Stockholms stadsbibliotek sköter patientbiblioteken vid Stockholms stads sjukhus med 6 heltidsanställda och 3 halvtidsanställda utbildade bibliotekarier. Direktionen har haft överläggningar med representanter för Stockholms stads sjukvårdsstyrelse och Stockholms läns landsting samt med stadsbibliotekarien vid Stockholms stadsbibliotek. Dessa överläggningar har resulterat i *dels* en överenskommelse med Stockholms stads biblioteksnämnd om nämndens medverkan i biblioteksverksamheten på samma sätt som vid stadens sjukhus, varefter biblioteksnämnden hos stadsfullmäktige hemställt om därför erforderliga medel fr. o. m. 1 juli 1963, *dels ock* en överenskommelse — under förutsättning av godkännande av Kungl. Maj:t, stadsfullmäktige i Stockholm och Stockholms läns landsting — med representanter för Stockholms stads sjukvårdsstyrelse och Stockholms läns landsting om samarbete rörande fördelningen av kostnaderna för ifrågavarande biblioteksverksamhet av följande lydelse.

Sedan Stockholms stads biblioteksnämnd — i syfte att ombesörja patientbiblioteksverksamheten vid karolinska sjukhuset och serafimerlasaretet — i skrivelser den 27 mars och den 29 maj 1962 till stadsfullmäktige i staden hemställt *dels* om inrättande från och med den 1 juli 1963 av för ändamålet erforderliga tjänster, *dels ock* om behövliga anslag för igångsättande och drift av ifrågavarande verksamhet, har undertecknade, representanter för direktionen för karolinska sjukhuset, Stockholms stads sjukvårdsstyrelse och Stockholms läns landsting — under förutsättning av godkännande av Kungl. Maj:t, stadsfullmäktige i Stockholm och Stockholms läns landsting — träffat överenskommelse om samarbete rörande fördelningen av kostnaderna för ifrågavarande biblioteksverksamhet enligt följande grunder.

#### A. *Karolinska sjukhuset.*

##### 1 §.

Utan särskild kostnad för staden och landstinget ställer karolinska sjukhuset till Stockholms stadsbiblioteks förfogande för patientbiblioteksverksamheten vid sjukhuset erforderliga lokaler med inredning och utrustning.

*Anm.* Parterna förutsätter att patientbibliotekets behov av utökade lokaler kommer att upptagas till prövning i samband med nu pågående generalplanearbete och äro ense om att de nuvarande för ifrågavarande verksamhet upplåtna lokalerna tills vidare får anses tillräckliga för en i stadsbibliotekets regi bedriven patientbiblioteksverksamhet.

Karolinska sjukhuset tillhandahåller, likaledes utan särskild kostnad för staden och landstinget, uppvärmning, belysning, telefon och vatten för bibliotekslokalerna samt ombesörjer städning och underhåll av dessa lokaler.

Det till det nuvarande patientbiblioteket hörande bokbeståndet, omkring 6 000 volymer, överlämnas till Stockholms stadsbibliotek utan kostnad för staden och landstinget.

## 2 §.

Andra utgifter än i 1 § sägs för driften av patientbiblioteket vid karolinska sjukhuset i Stockholms stadsbiblioteks regi, som förutsättes skola förskottas av Stockholms stadsbibliotek, skola bestridas av parterna gemensamt och fördelas mellan dem i förhållande till antalet vård dagar per kalenderår för patienter från *dels* Stockholms stad, *dels* Stockholms län, *dels* ock »riket i övrigt». Stockholms stad respektive Stockholms läns landsting har sålunda att var för sig bestrida så stor del av nyssnämnda utgifter, som svarar mot förhållandet mellan å ena sidan totala antalet vård dagar under ett kalenderår och å andra sidan på staden respektive länet därav fallande vård dagar, under det att karolinska sjukhuset skall bestrida återstående utgifter.

De för verksamhetens igångsättande erforderliga engångsutgifterna skola fördelas mellan parterna på sätt i första stycket sagts och i förhållande till på var och en fallande vård dagar år 1962, dock att engångsutgifterna för bokanskaffning skola bestridas av staden och landstinget.

## B. Serafimerlasarettet.

## 3 §.

Parterna äro ense om att upptaga samarbete rörande fördelningen av kostnaderna för patientbiblioteksverksamhet vid serafimerlasarettet i huvudsak enligt i 1 och 2 §§ angivna grunder.

## 4 §.

Detta avtal äger giltighet från och med den 1 juli 1963 tills vidare och upphör att gälla den 1 juli två år efter det detsamma uppsagts av någon av parterna.

Utan föregående uppsägning må förhandlingar kunna påkallas av part rörande tolkningen och tillämpningen av detta avtal.

Överenskommelsen innebär, att karolinska sjukhuset ställer den befintliga, för patientbiblioteksverksamheten avsedda lokalen med inredning och utrustning till Stockholms stadsbiblioteks förfogande. Sjukhuset bestrider vidare kostnaderna för lokalens uppvärmning, belysning och städning samt telefon. Övriga kostnader och erforderliga engångsutgifter för verksamheten bestrides av parterna gemensamt och fördelas mellan dem på sätt som framgår av 2 § avtalet, dock att karolinska sjukhuset icke skall

deltaga i den nödvändiga kompletteringen av bokbeståndet. Biblioteks-nämnden beräknar personalbehovet för verksamheten till en förste biblioteksassistent, en biblioteksassistent, en halvtidstjänstgörande biblioteksassistent samt viss timtjänst. Karolinska sjukhusets andel av kostnaden för denna personal samt av utgifterna för omkostnader i övrigt inklusive årlig förnyelse av bokbeståndet kan beräknas till omkring 30 000 kr. Engångskostnaden begränsas för karolinska sjukhusets del till 5 000 kr. Direktionen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte godkänna den ingångna överenskommelsen och uppräknat delposten med 35 000 kr. Vid sjukhuset har tillsatts en fritidskommitté med uppgift att vara personalen behjälplig vid organiserandet av fritidssysselsättning av olika slag. I princip skall kursverksamhet bekostas av kursdeltagarna själva. Ett visst startkapital erfordras dock för arvodering av lärare. Vidare bör vissa engångsutgifter för erforderliga redskap o. dyl. bestridas av sjukhuset. Direktionen hyser stora förhoppningar, att den hjälp till sund fritidssysselsättning, som fritidskommittén avses skola organisera, skall bidra till ökad trivsel och sammanhållning bland personalen. Särskilt för den från landsorten rekryterade biträdespersonalen är detta viktigt. De årliga kostnaderna torde icke komma att överstiga 2 000 kr. För nästa budgetår beräknar direktionen medelsbehovet till 4 000 kr.

Det internationella utbytet inom medicinen och sjukhusväsendet har utvecklats alltmer. Läkare blir mycket ofta i samband med kongress- och studiebesök utomlands föremål för stor gästfrihet av officiella institutioner i värdlandet. Talrika studiebesök görs årligen vid svenska sjukhus. Karolinska sjukhuset intager i detta avseende en framträdande plats. Sjukhusledningens möjligheter att, där besökens karaktär ger anledning härtill, utöva viss gästfrihet är emellertid beskurna. Medel står ej heller till förfogande för att vid vissa högtidliga tillfällen eller i samband med överläggningar med olika personalgrupper från sjukhusledningens sida anordna någon enkel förtäring eller att eljest genom gästfrihet visa sjukhusledningens uppskattning för plikttrohet och nit i sjukhusets tjänst. Direktionen föreslår därför, att särskilda medel, förslagsvis 10 000 kr., anvisas för bestridande av sådana kostnader för en i överensstämmelse med internationella umgängesformer eller i övrigt i sjukhusets intresse utövad gästfrihet. Medlen bör ställas till överdirektörens förfogande för att enligt hans närmare prövning i varje särskilt fall användas av honom själv, övriga chefstjänstemän, chefsläkaren eller annan överläkare.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1961/62, 40 000 kr., och till en beräknad automatisk kostnadsökning å 8 000 kr. föreslås sålunda, att under delposten för nästa budgetår anvisas 97 000 kr.

#### *Yttrande*

*Statskontoret*, som icke i och för sig har något att erinra emot att pa-

tientbiblioteksverksamheten vid sjukhuset ordnas i samarbete med Stockholms stad och län på föreslaget sätt, ifrågasätter om icke sjukhuset med hänsyn till storleken av det bibliotek som överlämnas borde befrias från deltagande i de årliga nyanskaffningarna till biblioteket under förslagsvis de första tio åren. Enligt av statskontoret inhämtade uppgifter har cirka 10 000 kr. beräknats för nyanskaffning nästa budgetår. Kostnaderna för patientbibliotekets drift har enligt uppgift uppskattats till 95 500 kr. Med hänsyn till att patienter från Stockholms stad och län år 1961 belagt närmare tre fjärdedelar av sjukhusets vårdplatser, anser statskontoret det vara tillfyllest att räkna med en årlig kostnad för statens del å 25 000 kr., vilket belopp således kan beräknas minska med cirka 2 500 kr. om sjukhuset icke skall delta i årlig komplettering av biblioteket. Härtill kommer dock i framställningen angivet engångsbelopp å cirka 5 000 kr.

### *Föredraganden*

Anslagsposten till sjukvård m. m. åt personalen torde böra uppräknas med 10 000 kr. till 80 000 kr. För reseersättningar beräknar jag i överensstämmelse med direktionens förslag 18 000 kr., vilket innebär en minskning med 2 000 kr. Av anslagsposten torde 1 000 kr. få tagas i anspråk för inter-nordiska resor.

I fråga om anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten 1 500 000 kr. samt för övriga expenser 650 000 kr., vilket innebär en uppräkning med 200 000 kr. resp. 100 000 kr. Sammanlagt skulle således anslagsposten till expenser uppgå till (1 500 000 + 650 000) 2 150 000 kr.

Vad beträffar den under anslagsposten till övriga utgifter upptagna delposten till inventariers underhåll och komplettering beräknar direktionen medelsbehovet för det löpande inventarieunderhållet på grundval av ett inventariervärde, som motsvarar återanskaffningskostnaden av den 1 juli 1961 befintligt inventarium jämte värdet av under följande budgetår anskaffad ny utrustning. Ifrågavarande återanskaffningskostnad beräknar direktionen till 47 080 000 kr., vartill kommer under budgetåret 1961/62 tillförd ny utrustning å 1 293 000 kr. Direktionen uppskattar således inventariervärdet till 48 373 000 kr. och hemställer om medel, motsvarande cirka 5 procent av detta värde. I avvidan på slutförandet av pågående undersökningar rörande redovisning av sjukhuskostnaderna m. m. är jag inte beredd att taga ställning till den föreslagna metoden för beräkning av ifrågavarande medelsbehov. Jag finner dock direktionens bedömning av anslagsbehovets storlek för nästa budgetår godtagbar och föreslår således, att delposten till inventariers underhåll och komplettering i enlighet med direktionens förslag uppräknas med 500 000 kr. till 2 400 000 kr. Delposten till tvätt och renhållning torde böra upptagas med ett till 210 000 (+ 10 000) kr. förhöjt belopp. För kosthåll beräknar jag 2 800 000 kr., vilket innebär en uppräkning med 300 000 kr. bl. a. med hänsyn till den omläggning av kostförsörj-

ningen som kommer att genomföras vid sjukhuset. Under delposten till läkemedel uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till 3 200 000 kr., utgörande en ökning med 300 000 kr. I fråga om förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården föreslår jag i överensstämmelse med direktionens förslag en uppräkningsmed 780 000 kr. till 5 455 000 kr. Därvid har jag bl. a. räknat med 45 000 kr. för bestridande av kostnaderna för tillhandahållande av skyddsrockar åt vid sjukhuset tjänstgörande medicine studerande.

När det slutligen gäller delposten till diverse utgifter har direktionen hemställt om godkännande av en överenskommelse om samarbete med Stockholms stad och Stockholms läns landsting rörande patientbiblioteksverksamheten vid sjukhuset. Som framgår av överenskommelsen skall kostnaderna för bibliotekspersonal, årlig förnyelse av bokbeståndet m. m. fördelas mellan parterna sålunda, att staden resp. landstinget bestrider så stor del av utgifterna, som svarar mot de på staden respektive länet fallande värddagarna, under det att sjukhuset bestrider återstående utgifter. Nuvarande bokbestånd vid sjukhusets bibliotek överlämnas till Stockholms stadsbibliotek, som skall driva det nya patientbiblioteket i de lokaler, som tillhandahållas vid sjukhuset utan särskild kostnad för staden och landstinget. Genom överenskommelsen skulle frågan om sjukhusets biblioteksservice bli löst. Statskontoret har ifrågasatt, huruvida icke sjukhuset med hänsyn till storleken av det överlämnade bokbeståndet borde befrias från deltagande i nyanskaffningarna till biblioteket under ett antal år. Det bokbestånd, som överlämnas, torde emellertid vara av relativt dålig beskaffenhet. Sjukhusets deltagande i nyanskaffningarna av böcker torde vara en väsentlig förutsättning för den överenskommelse som träffats. Jag finner inte tillräckliga skäl föreligga för att söka åstadkomma en ändring i detta avseende utan anser mig böra tillstyrka, att överenskommelsen godkännes i föreslagen utformning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att för statens del godkänna överenskommelsen.

Direktionens förslag, att under delposten till diverse utgifter medel skulle beräknas för bestridande av kostnader för representation vid internationella besök eller för annan av sjukhuset utövad särskild gästfrihet anser jag mig icke kunna biträda. I övrigt anser jag mig kunna godtaga direktionens förslag beträffande delposten. Jag beräknar således för diverse utgifter ett belopp av 87 000 kr., vilket innebär en ökning med 42 000 kr.

Anslagsposten till övriga utgifter skulle härigenom uppgå till 14 152 000 kr.

I enlighet med det anförda bör omkostnadsanslaget uppföras med (14 160 000 + 2 240 000) 16 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 16 400 000 kr.

[119] 3. **Karolinska sjukhuset: Utrustning.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 5 100 000 kr.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till oförändrat 5 100 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1963/64 beräkna ett reservationsanslag av 5 100 000 kr.

[120] 4. **Serafimerlasarettet: Avlöningar**

|                   | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------|------------|-------------|
| 1961/62           | 11 992 000 | 11 429 001  |
| 1962/63           | 11 681 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 12 294 000 |             |

*Yrkanden*

*Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer att anslaget höjes med (avrundat) 389 000 kr.

Ökn. el.  
minskn.

1. *Medicinska kliniken:*

*Nya tjänster p. g. a. övertagande av neurologiska klinikkens vårdavdelningar, polikliniklokaler m. m.*

|                                 |   |         |
|---------------------------------|---|---------|
| 1 bitr. överläkare Ae 26        | + | 36 588  |
| 4 underläkare Ae 23             | + | 125 280 |
| 2 översköterskor Ae 13          | + | 37 392  |
| 1 översköterska Ae 12           | + | 17 760  |
| 4 sjuksköterskor Ae 11          | + | 67 536  |
| 2 sjuksköterskor Ae 10          | + | 32 064  |
| 2 undersköterskor Ae 5          | + | 24 744  |
| 14 sjukvårdsbiträden Ae 5       | + | 173 208 |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9 | + | 15 204  |
| 2 kanslibiträden Ae 7           | + | 27 432  |

*Övriga tjänster*

|                         |   |        |
|-------------------------|---|--------|
| 1 översköterska Ae 12   | + | 17 760 |
| 1 sjuksköterska Ae 10   | + | 16 032 |
| 1 sjukvårdsbiträde Ae 5 | + | 12 372 |

2. *Kirurgiska kliniken:*

|                                                |   |        |
|------------------------------------------------|---|--------|
| 1 biträdande överläkare Ae 26                  | + | 36 588 |
| 1 sjuksköterska Ae 11                          | + | 16 884 |
| 1 sjuksköterska Ae 10, på halvtid              | + | 8 016  |
| 3 sjukvårdsbiträden Ae 5                       | + | 37 116 |
| 2 undersköterskor Ae 5                         | + | 24 744 |
| 1 kontorist Ae 9 i st. f. 1 kanslibiträde Ae 7 | + | 1 488  |
| 1 kanslibiträde Ae 7                           | + | 13 716 |

|                                                                        | Ökn. el.<br>minskn. |
|------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 3. <i>Anestesiavdelningen:</i>                                         |                     |
| 1 biträdande överläkare Ae 26.....                                     | + 36 588            |
| Avlöningsförstärkning till överläkaren.....                            | + 7 000             |
| 1 översköterska Ae 13.....                                             | + 18 696            |
| 1 sjuksköterska Ae 10.....                                             | + 16 032            |
| 1 undersköterska Ae 5.....                                             | + 12 372            |
| 4. <i>Röntgenavdelningen:</i>                                          |                     |
| 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....         | + 1 344             |
| 5. <i>Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:</i>                        |                     |
| 1 laboratoriebiträde högst Ae 9.....                                   | + 15 204            |
| 1 undersköterska Ae 5 i st. f. 1 ekonomibiträde Ae 5.....              | —                   |
| 6. <i>Gymnastikavdelningen:</i>                                        |                     |
| 1 sjukgymnast Ae 11/13.....                                            | + 18 696            |
| 1 kanslibiträde Ae 7 på halvtid.....                                   | + 6 858             |
| 7. <i>Administrationn:</i>                                             |                     |
| Uppflyttning av sjukhusintendenttjänsten Ao 23 till Ao 24.....         | + 1 668             |
| 8. <i>Föreståndarinneexpeditionen:</i>                                 |                     |
| 1 kanslibiträde Ae 7 i st. f. 1 kontorsbiträde högst Ae 5.....         | + 1 344             |
| 1 överstaderska Ae 7 i st. f. 1 ekonomibiträde Ae 5.....               | + 1 344             |
| 9. <i>Undersköterskeorganisationen:</i>                                |                     |
| 4 undersköterskor Ae 5 i st. f. 4 sjukvårdsbiträden Ae 5.....          | —                   |
| 10. Oförutsebart personalbehov efter nervklinikernas avflyttning. .... | + 100 000           |
| 11. Vikariatsersättningar.....                                         | + 120 000           |
| 12. Automatiska förändringar.....                                      | — 709 911           |
|                                                                        | + 389 159           |

### Motiv

I överenskommelsen mellan staten och Stockholms stad angående nytt undervisningssjukhus i Stockholm m. m. (se prop. 1961: 198) föreskrivs, att staten på oförändrade villkor skall bibehålla huvudmannaskapet över serafimerlasarettet t. o. m. den 30 juni 1968. För tiden härefter skall undervisning och forskning bedrivas vid lasarettet i oförändrad omfattning intill dess nya medicinska och kirurgiska kliniker tagits i bruk vid S:t Görans sjukhus, vilket förutsättes ske senast vid utgången av år 1976.

I januari 1962 tillkallades en sakkunnig för att i samarbete med företrädare för Stockholms stad verkställa utredning och framlägga förslag rörande erforderliga om- och tillbyggnadsarbeten samt nödvändig utrustningsanskaffning vid serafimerlasarettet för iordningställande för annan lasarettets verksamhet av de lokaler, som friställes vid överflyttningen till karolinska sjukhuset av lasarettets neurologiska och neurokirurgiska kliniker, ävensom övriga byggnads- och utrustningsåtgärder vid lasarettet, som oundgängligen måste vidtagas för att sjukvård, undervisning och forskning skall kunna därstädes godtagbart bedrivas intill dess nya undervisningslokaler vid S:t Görans sjukhus kan tagas i bruk. Överflyttningen av nervklinikerna till karolinska sjukhuset beräknas äga rum omkring den 1 april 1963. Nämda utredning beräknas lägga fram förslag till program för fortsatt upprustning av lasarettet under hösten 1962. Innan statsmakternas ställningstagande till programförslaget föreligger, saknar direktionen tillräckligt underlag för bedömande av den framtida personalorganisationen vid lasarettet. Mer omfattande byggnadsåtgärder i anledning av utredningens

kommande förslag torde emellertid icke hinna bli avslutade före nästa budgetårs utgång. Mot bakgrund av lasarettets trängande behov av ytterligare lokaler samt rådande brist på sjukvårdsplatser i Stockholm är det emellertid ett vitalt intresse att inga utrymmen onödigtvis står oanvända. Direktionen avser att i samband med remissyttrande över utredningens programförslag hemställa om anvisande under reservationsanslaget till Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m. av erforderliga medel för vidtagande av sådana byggnads- och utrustningsåtgärder, som, utan att föregripa den kommande mera genomgripande upprustningen, möjliggör ett — måhända delvis provisoriskt — utnyttjande av nervklinikernas nuvarande utrymmen.

På grundval av erhållna upplysningar rörande huvudlinjerna i det blivande programförslaget konstaterar direktionen emellertid, att den neurokirurgiska klinikbyggnaden till följd av närheten av den beslutade provisoriska Klarabergsleden sannolikt icke kan utnyttjas för vårdändamål, under det att neurologiska klinikens vårdavdelningar utan särskilda byggnadsåtgärder kan utnyttjas för allmänmedicinska fall. De utrymmen, som kan komma till användning omedelbart efter nervklinikernas avflyttning, utgörs sålunda av den neurologiska klinikens vårdavdelningar och polikliniklokaler jämte vissa kliniken tillhörande behandlings- och laboratorieenheter samt — efter viss uppsnyggning — de utrymmen inom neurokirurgiska kliniken, vilka utredningen avser att föreslå som personalbostäder. Endast medicinska kliniken torde kunna mera väsentligt utvidga sin verksamhet under nästa budgetår. Neurologiska klinikens två allmänna vårdavdelningar med 32 respektive 36 vårdplatser föreslås tills vidare bli utnyttjade för allmänmedicinska fall, varjämte medicinska kliniken förutsättes komma att övertaga neurologiska poliklinikens nuvarande lokaler. På grundval av framställningen från överläkaren vid medicinska kliniken föreslår direktionen personalförstärkningar för den sålunda utvidgade verksamheten. Enär ifrågavarande personalförstärkningar torde bli aktuella redan under innevarande budgetårs sista kvartal föreslås, att direktionen erhåller bemyndigande att för tiden 1 april—30 juni 1963 inrätta motsvarande extra tjänster. I fråga om övriga vid lasarettet kvarvarande kliniker och avdelningar torde mer omfattande utvidgningar icke vara att påräkna omedelbart efter nervklinikernas avflyttning. För de krav på personalförstärkningar, som kan uppstå under budgetåret 1963/64 i samband med att dessa kliniker och avdelningar eventuellt kan beredas ökade utrymmen men som icke f. n. låter sig preciseras, äskar direktionen därjämte under avlöningsanslaget ett belopp av 100 000 kr., avsett att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande tagas i anspråk för uppkommande, nu ej förutsebara personalbehov.

Övriga av direktionen framlagda förslag till personalförstärkningar vid lasarettet tar sikte på verksamheten i nuvarande omfattning. Främst framhåller direktionen kirurgiska klinikens och anestesiavdelningens behov. Den nu snart slutförda, av statsmakterna år 1958 beslutade upprustningen av lasarettet har möjliggjort anordnandet inom den kirurgiska kliniken av en modern, högklassig operationsavdelning samt en postoperativ avdelning, vilken i viss utsträckning även skall fungera som intensivvårdsavdelning. Den påtagliga effektivisering av verksamheten, som de lokalmässiga förbättringarna skapat underlag för, har ställt väsentligt stegrade krav på personalens redan mycket stora arbetsinsatser. De personalförstärkningar, som hittills medgivits, har visat sig otillräckliga. Det är enligt direktionens mening i hög grad angeläget att ifrågavarande enheter får en sådan perso-

naluppsättning, att de materiella resurserna kan utnyttjas i full utsträckning.

En av karolinska institutets lärarkollegium till direktionen riktad framställning om inrättande av vissa läkartjänster vid bl. a. lasarettet har beaktats vid direktionens framställning om nya läkartjänster vid lasarettet.

1. Av sådana föreslagna nya tjänster, som motiveras av den väsentligt utökade verksamheten vid medicinska kliniken, avses för polikliniken 1 underläkare och 1 sjuksköterska i Ae 11 samt för envar av de två tillkommande allmänna vårdavdelningarna en översköterska i Ae 13, en översköterska i Ae 12 (nattsköterska) på halvtid, en sjuksköterska i Ae 11, en ambulerande sjuksköterska i Ae 11 på halvtid, en sjuksköterska i Ae 10, en undersköterska i Ae 5 samt sju sjukvårdsbiträden i Ae 5.

Medicinska klinikkens avdelning 7 fungerar numera som en intensivvårdsavdelning. Vid avdelningen vårdas bl. a. ett stort antal hjärtinfarkter med hög dödlighetsprocent. Den för avdelningen avsedda vårdpersonalen är otillräcklig och i synnerhet är nattpersonalen underbemannad. För att åstadkomma en nödvändig förstärkning av personalen föreslår direktionen en överskötersketjänst för en nattsköterska.

Vid medicinska polikliniken finns f. n. endast en sjuksköterska. Bristen på sjuksköterskepersonal medför, att polikliniken ej kan fungera tillfredsställande vare sig ur sjukvårdssynpunkt eller ur undervisningssynpunkt. En förskjutning av verksamheten från allmän mottagning till invärtesmedicinsk utredningspoliklinik bör vidare genomföras. Härför behövs en förstärkning av sjuksköterskepersonalen.

Arbetsuppgifterna för vårdpersonalen vid avdelningarna 3 och 5 har ökat väsentligt under senare tid på grund av dels en ökad patientomsättning, dels en förändring av vårdklientelet i riktning mot fler åldringar, vilka i allmänhet kräver mer skötsel än andra patienter. Även den metaboliska vård, som upptagits vid avdelningarna, har medfört ökat arbete. Nödvändig personalförstärkning synes dock tills vidare kunna begränsas till en för avdelningarna gemensam sjukvårdsbiträdestjänst.

2. Den katedrala undervisningen vid kirurgiska kliniken kan f. n. ej helt ombesörjas av klinikens egna läkare. Ett betydande antal undervisningstimmar måste tillgodoses genom anlitande av tillfälliga lärare. Upptagandet av nya komplicerade operationsmetoder ställer vidgade krav på såväl läkarnas som den övriga vårdpersonalens insatser. Behovet av ytterligare en kvalificerad läkarkraft vid överläkarens sida har kraftigt accentuerats. Efter neurokirurgiska klinikkens avflyttning kommer kirurgiska kliniken att helt sakna det stöd för undervisning och sjukvård, som förekomsten av kirurgiska specialiteter vid moderdisciplinens sida innebär. För att minska de härmed förenade olägenheterna måste den subspecialisering, som nu bedrivs inom klinikens ram, ges ökade resurser. F. n. finnes bl. a. handkirurgi, kärlkirurgi och proctologi representerade som särskilda enheter. Av klinikens tre biträ-

dande överläkare är två avsedda för allmän kirurgi, medan den tredje ägnar sig åt den handkirurgiska verksamheten. Övriga subspecialiteter bedrivs med hjälp av läkare i underordnad ställning. Genom inrättande av ytterligare en tjänst som biträdande överläkare skulle en fastare anställningsform kunna erbjudas en kvalificerad läkarkraft med specialitetsinriktning. Direktionen placerar den begärda biträdande överläkartjänsten i hög angelägenhetsgrad.

Verksamheten vid kirurgiska operationsavdelningen har erhållit betydligt ökad omfattning, sedan om- och tillbyggnadsarbetena vid avdelningen slutförts. Avdelningen utnyttjas nu under längre tid av dygnet än tidigare. Sköterskepersonalen har reducerats med två tjänster, som överförts till anestesivdelningen. Som ersättning härför bör en sjukskötersketjänst inrättas. Sjukvårdsbiträdespersonalen vid operationsavdelningen måste även utökas med två nya tjänster. Förutom den vanliga poliklinikmottagningen har de senaste året till den kirurgiska polikliniken förlagts specialmottagningar i proctologi och kärlkirurgi. Där försiggår även den enskilda verksamhet, som jämlikt medgivande av direktionen bedrivs av de biträdande överläkarna och för vilken de erlägger särskild ersättning till lasarettet. Slutligen svarar poliklinikpersonalen för assistans vid överläkarens privata mottagning å lasarettet. Dessa omständigheter har medfört en så betydande belastning på poliklinikpersonalen, att sjukhusledningen nödgats medge en förstärkning i form av en extra sjukskötersketjänst på halvtid. Den för natttjänstgöring avsedda personalen har visat sig otillräcklig och förstärkts med ett extra sjukvårdsbiträde. Stadigvarande behov av dessa tjänster föreligger.

Vid operationsavdelningen tjänstgör f. n. tre sistaårs-elever från statens sjuksköterskeskola, vilka som specialgren valt operationsutbildning. Som en följd av en av skolan genomförd avkortning av den totala utbildningstidens längd fr. o. m. våren 1963, måste specialutbildning av blivande operationssköterskor genomföras på betydligt kortare tid än tidigare. Detta medför att operationsavdelningen under viss tid av året ej kommer att ha specialelever. Den förkortade utbildningstiden gör ett rationellt utnyttjande av tiden nödvändigt. En förutsättning härför är emellertid att eleven inte räknas som arbetskraft. Vid kirurgiska klinikens operationsavdelning bör således inrättas två underskötersketjänster vars innehavare kan övertaga de göromål, som nu ankommer på nämnda tre sistaårs-elever.

Ett av kanslibitradena vid kirurgiska klinikens expedition har fått sig anförtrött den närmaste ledningen och övervakningen av arbetet å journal-expeditionen och svarar för vården av klinikens arkiv av journaler m. m. En förbättrad löneställning är motiverad.

För att avarbeta uppkommande balanser vid kirurgiska klinikens expedition har periodvis extra personal måst anlitas. Det är vidare angeläget att expeditionspersonalen övertager en del expeditionella arbetsuppgifter, som nu utföres av sköterskor. Kirurgiska kliniken bör tillföras ytterligare en

tjänst som kanslibiträde i Ae 6, varigenom även anesthesiavdelningens skrivhjälpbehov bör kunna tills vidare bli tillgodosett.

3. Anesthesiavdelningens arbetsuppgifter har ökat och kommer att öka såväl kvantitativt som kvalitativt. Antalet anestesier beräknas sålunda efter ombyggnaden av kirurgiska kliniken och röntgenavdelningen bli cirka 4 500 per år. Till detta kommer blodbanksarbete och ett omfattande intensivvårdsarbete. Till de sjukvårdande arbetsuppgifterna kommer önskemål om en förbättrad undervisning och möjligheter att fullfölja olika forskningsprogram. En förstärkning av anesthesiavdelningens läkarpersonal med en läkare är oundgänglig för att med anestesitjänsten förenade göromål skall kunna fullföljas på ett tillfredsställande sätt. Överläkaren har ett stort behov av att få avlasta vissa krävande arbetsuppgifter inom såväl sjukvården som undervisningen på en befattningshavare, som kan anförtros att utföra kvalificerade uppgifter på eget ansvar. Tillkomsten av intensivvårdsavdelningen kommer att accentuera detta behov. Svårigheterna att rekrytera erfarna anesthesiologer gör det vidare högeligen önskvärt att en biträdande överläkartjänst inrättas vid kliniken. Den föreslagna tjänsten bör förenas med en avlöningsförstärkning om 7 000 kr.

Varje narkosläkare måste ha assistans av en i de olika moderna narkosmetoderna och deras handhavande utbildad sjuksköterska, som vid behov själv kan övertaga narkosgivning och narkosövervakning. För att fylla behovet av narkosköterskor har sjukhusledningen inrättat två extra skötersketjänster vid anesthesiavdelningen.

Undersköterskor kan avlasta narkosköterskorna vissa arbetsuppgifter. En erfaren undersköterska kan vidare ersätta joursköterskan på natten. Anesthesiavdelningen, som saknar egna undersköterskor men f. n. lånar en undersköterska och ett kvalificerat sjukvårdsbiträde från andra avdelningar, bör tillföras en underskötersketjänst.

4. Det har visat sig vara förenat med mycket stora svårigheter att tillfredsställande rekrytera kontorsbiträdestjänsterna vid röntgenavdelningens expedition. De kvalificerade göromålen vid expeditionen har fått sådan omfattning att ytterligare en kanslibiträdestjänst befunnits motiverad. Mot bakgrund härav har sjukhusledningen inrättat en extra kanslibiträdestjänst under förutsättning att en av kontorsbiträdestjänsterna icke samtidigt uppehölls. Denna anordning bör permanentas.

5. Inom den kliniska diagnostiken av hjärt-kärlsjukdomar intar laboratoriediagnostiken av förändringar av serumlipider en viktig plats. På grund härav kommer vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet att inrättas ett lipidlaboratorium, avsett för rutinsjukvården. Ifrågavarande analyser är arbetskrävande och fordrar till en början en laboratoriebiträdestjänst.

Innehavaren av ekonomibiträdestjänsten vid centrallaboratoriet deltar i steriliseringsarbetet samt — tillsammans med en undersköterska — i iordningställandet av provtagningsbrickor. Arbetsuppgifterna är av kvalifice-

rad och ansvarsfull natur och kräver två personers fulla arbetsinsats. Enär befattningshavarna utför samma arbete bör ekonomibiträdestjänsten utbytas mot en underskötersketjänst.

6. Vid serafimerlasarettet kommer efter nervklinikernas överflyttning till karolinska sjukhuset att finnas en chefsgymnast och två sjukgymnaster. Utökningen av medicinska kliniken med närmare 70 nya vårdplatser kräver en förstärkning av sjukgymnastorganisationen. Utredningen rörande sjukgymnastutbildningen lär inom kort komma att lägga fram förslag om ökat elevintag vid sjukgymnastinstitutet i Stockholm. För den praktiska handledningen av eleverna vid serafimerlasarettet kommer därvid att erfordras fyra sjukgymnaster. Detta behov kan tillgodoses, om direktionens äskande vinner bifall.

Antalet expeditionella ärenden, läkarutlåtanden, pensionsutredningar m. m. vid gymnastikavdelningen har ökat avsevärt. Även sjukgymnastutbildningen medför stort administrativt arbete. En förstärkning av kontorspersonalen genom utökning av kanslibiträdets tjänstgöringstid från halvtid till heltid är oundgänglig.

7. Löneställningen för lasarettets intendent har icke ändrats sedan 1937. Under de senaste 25 åren har inträtt betydande förändringar i arbetsuppgifterna för tjänsten såväl kvalitativt som kvantitativt. Med stöd av det år 1960 utfärdade nya reglementet för lasarettet har till sjukhusintendenten delegerats på överdirektören ankommande beslutanderätt i vissa grupper av ärenden varjämte intendenten är föredragande inför direktionen och överdirektören. De statliga tjänster, med vilka lasarettets intendenttjänst i lönehänseende tidigare ansetts böra jämföras, har under senare tid omprövats ur lönesynpunkt.

8. Vid föreståndarinneexpeditionen tjänstgör ett kontorsbiträde. Arbetsuppgifterna för denna befattningshavare har blivit alltmer kvalificerade, beroende på att föreståndarinnorna av bristande tid nödgats överlåta allt fler ansvarsfulla göromål på henne.

Vid serafimerlasarettet finns f. n. ingen överstäderska. Sedan något år tillbaka har emellertid ett ekonomibiträde i praktiken fungerat som överstäderska. Den stora rörligheten bland städpersonalen medför att övervakning av städarbete, information och vägledning av nyanställd personal är nödvändig.

9. Undersköterskor har visat sig vara en mycket användbar arbetskraft. Behov föreligger att vid vissa avdelningar utbyta sjukvårdsbiträdestjänster mot underskötersketjänster.

#### *Yttranden*

*Medicinalstyrelsen* tillstyrker inrättande av begärda läkartjänster.

*Kanslern för rikets universitet* tillstyrker direktionens förslag om inrättande av en tjänst som biträdande överläkare vid kirurgiska kliniken.

*Föredraganden*

Såsom jag i det föregående erinrat om vid min anmälan av karolinska sjukhusets avlöningsanslag har ändrad löneställning för sjuksköterskepersonal m. fl. beslutats genom riksdagens bifall till de förslag som framlagts i propositionen 1962: 195 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.

Enligt den med Stockholms stad träffade överenskommelsen angående nytt undervisningssjukhus i Stockholm m. m. skall — sedan nervklinikerna vid serafimerlasarettet överflyttats till karolinska sjukhuset — de friställda lokalerna ombyggas och iordningställas för vårdavdelningar, laboratorier m. m. (se härom prop. 1961: 198). Beträffande dessa och övriga ifrågakommande byggnadsåtgärder vid lasarettet skall närmare överenskommelse träffas mellan parterna. Med stöd av ett av Kungl. Maj:t den 29 december 1961 givet bemyndigande har chefen för inrikesdepartementet tillkallat en sakkunnig med uppgift att i samarbete med Stockholms stad verkställa utredning och framlägga förslag rörande erforderliga byggnads- och utrustningsåtgärder såväl för annan lasarettets verksamhet i friställda lokaler som för bedrivandet av sjukvården, utbildningen och forskningen vid lasarettet intill dess de nya undervisningslokalerna vid S:t Görans sjukhus senast före utgången av år 1976 kan tagas i bruk. Ett av den sakkunnige nyliken framlagt förslag är f. n. föremål för remissbehandling. Någon överenskommelse mellan parterna angående vilka byggnadsåtgärder, som sålunda skall vidtagas, föreligger ännu inte. Nervklinikerna beräknas kunna överflytta sin verksamhet till karolinska sjukhuset under år 1963.

Det är, såsom direktionen framhållit, synnerligen angeläget, att de sålunda friställda utrymmena inte står oanvända. Tills vidare synes de friställda lokalerna kunna utnyttjas för en utvidgning av medicinska kliniken bl. a. med två allmänna vårdavdelningar. Direktionens förslag till personalförstärkningar för denna utvidgade verksamhet anser jag mig böra godtaga. Jag tillstyrker alltså inrättandet av följande tjänster vid lasarettets medicinska klinik, nämligen en biträdande överläkare i Ae 26, fyra underläkare i Ae 23, två översköterskor i Ae 13, en översköterska i Ae 12, fyra sjuksköterskor i Ae 11, två sjuksköterskor i Ae 10, två undersköterskor i Ae 7, fjorton sjukvårdsbiträden i Ae 5, ett laboratoriebiträde i Ae 10 och två kansli-biträden i Ae 7. Dessutom bör ytterligare en tjänst som sjukvårdsbiträde i Ae 5 inrättas vid kliniken för att åstadkomma en behövlig personalförstärkning för dess vårdavdelningar 3 och 5.

Sedan vissa om- och tillbyggnadsarbeten slutförts vid den kirurgiska operationsavdelningen, har verksamheten vid avdelningen ökat. Vad direktionen med hänsyn härtill anfört om personalbehovet vid avdelningen föranleder mig att förorda inrättandet vid kirurgiska kliniken av en tjänst som sjuksköterska i Ae 11, en tjänst som sjuksköterska i Ae 10 med halvtids-tjänstgöring, en tjänst som sjukvårdsbiträde i Ae 5 samt två tjänster som

undersköterska i Ae 7. Innehavarna av sistnämnda två tjänster skall särskilt övertaga de göromål, som f. n. ankommer på tre elever från statens sjuksköterskeskola. Vidare bör inrättas en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid kliniken.

Jag har funnit en förstärkning av anesthesiavdelningens läkarpersonal vara nödvändig, och föreslår därför, att vid avdelningen tillkommer en tjänst som underläkare i Ae 23. Mot förslaget att vid avdelningen inrätta en tjänst som översköterska i Ae 13 och en tjänst som sjuksköterska i Ae 10 för att fylla behovet av narkossköterskor har jag ingen erinran.

Direktionens förslag om inrättandet av en tjänst som laboratoriebiträde i Ae 10 vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet för att möjliggöra viss laboratoriediagnostik finner jag mig böra biträda. Likaledes biträder jag förslaget att inrätta en tjänst som undersköterska i Ae 7 i utbyte mot en tjänst som ekonomibiträde i Ae 5 vid laboratoriet.

Vidkommande sjukgymnastorganisationen vid lasarettet anser jag en förstärkning med en tjänst som sjukgymnast i Ae 14 vid gymnastikavdelningen motiverad särskilt med tanke på utökningen av den medicinska kliniken.

Två tjänster som sjukvårdsbiträde i Ae 5 bör utbytas mot motsvarande antal tjänster som undersköterska i Ae 7.

För att kunna möta de krav på personalförstärkningar, som kan uppstå i samband med att viss verksamhet vid lasarettet kan komma att utvidgas genom att ökade utrymmen ställs till förfogande, har direktionen äskat ett belopp av 100 000 kr. för oförutsebart personalbehov. Jag föreslår, att nämnda belopp anvisas för ändamålet. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma närmare om medlens användning.

Jag tillstyrker vidare — under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor — att medel beräknas för uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen vid kirurgiska kliniken ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, vid envar av röntgenavdelningen och föreståndarinneexpeditionen ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång till kanslibiträde i Ae 7 samt vid föreståndarinneexpeditionen ett ekonomibiträde i Ae 5 till överstäderska i Ae 6.

Övriga föreslagna personalförstärkningar och lönegradsuppflyttningar m. m. anser jag mig icke kunna biträda.

Under hänvisning till vad jag anfört under karolinska sjukhusets avlöningsanslag finner jag mig icke böra beräkna medel för nästa budgetår under förevarande anslag för avlöningsförmåner till innehavarna av följande tjänster vid neurokirurgiska kliniken enskilda vårdavdelning, vilka tjänster avses bli överförda från serafimerlasarettet till karolinska sjukhuset den 1 juli 1963, nämligen en tjänst som översköterska i Ae 13, två tjänster som översköterska i Ae 12, varav en med  $\frac{1}{8}$ -tidstjänstgöring, två tjänster som sjuksköterska i Ae 11, varav en med halvtidstjänstgöring, en tjänst som

sjuksköterska i Ae 10, tre tjänster som undersköterska i Ae 7, varav en med halvtidstjänstgöring, samt fem tjänster som sjukvårdsbiträden i Ae 5. Den minskning i anslagsbehovet, som föranledes härav, har jag i det följande hänfört till den automatiska utgiftsminskningen med anledning av nervklini-  
kernas bortflyttande.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar och ändrade lönegradsplaceringar m. m. med 1 010 000 kr. Till automatiska utgiftsstegringar bör för genomförandet av de i propositionen 1962: 195 framlagda förslagen till ändrade lönegrader, vidtagna löneregleringar, löneklassuppflyttningar och tjänstetidsbefordran samt kostnader vid övergång till s. k. mjuk arbetstid avses 2 285 000 kr. Å andra sidan torde nervklinikernas bortflyttning från lasarettet komma att medföra en automatisk utgiftsminskning av 2 682 000 kr.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (11 681 000 + 613 000) 12 294 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för serafimerlasarettet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för serafimerlasarettet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

*Avlöningsstat*

|                                                                                     |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 1 352 000 |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 398 000   |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>                | 6 854 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 3 525 000 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>                  | 165 000   |

Summa kr. 12 294 000;

c) till *Serafimerlasarettet*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 12 294 000 kr.

[121]    5. *Serafimerlasarettet: Omkostnader*

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 3 251 000 | 3 623 436   |
| 1962/63           | 3 423 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 3 955 000 |             |

## Yrkanden

*Direktionen för karolinska sjukhuset* hemställer att anslaget höjes med 582 000 kr.

|                                                   | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag<br>1963/64 | Ökn. el.<br>minskn. |
|---------------------------------------------------|---------------------|-------------------|--------------------|---------------------|
| 1. Bränsle, lyse, vatten.....                     | 303 932             | 320 000           | 340 000            | + 20 000            |
| 2. Övriga expenser.....                           | 134 919             | 135 000           | 160 000            | + 25 000            |
| 3. Inventariers underhåll och komplettering       | 540 998             | 530 000           | 680 000            | + 150 000           |
| 4. Tvätt och renhållning .....                    | 249 162             | 200 000           | 290 000            | + 90 000            |
| 5. Kosthåll.....                                  | 526 098             | 575 000           | 550 000            | — 25 000            |
| 6. Läkemedel.....                                 | 745 023             | 700 000           | 800 000            | + 100 000           |
| 7. Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården..... | 1 099 623           | 930 000           | 1 150 000          | + 220 000           |
| 8. Diverse utgifter.....                          | 8 089               | 10 000            | 12 000             | + 2 000             |
|                                                   |                     |                   |                    | + 582 000           |

## Motiv

Vid sin uppskattning av omkostnadernas storlek vid serafimerlasarettet under budgetåret 1963/64 har direktionen räknat med att nervklinikerna avflyttar till karolinska sjukhuset omkring den 1 april 1963. Samtidigt har direktionen förutsatt, att neurologiska klinikens lokaler redan under nästa budgetår skall kunna utnyttjas av medicinska kliniken genom ianspråktagande av två allmänna vårdavdelningar om totalt 68 vårdplatser samt neurologiska klinikens polikliniklokaler med tillhörande behandlings- och laboratorieenheter. Däremot torde den neurokirurgiska klinikens lokaler icke komma att utnyttjas för vårdändamål. Under budgetåret 1961/62 uppgick vårddagsantalet till 112 385. För innevarande budgetår räknar direktionen med i stort sett oförändrat antal vårddagar. Visserligen avflyttar nervklinikerna redan före budgetårets slut, men härav föranledd vårddagminskning motverkas av ökad beläggning vid främst kirurgiska kliniken. Direktionen uppskattar antalet vårddagar vid lasarettet under budgetåret 1963/64 till 95 000. Trots den väntade minskningen av antalet vårddagar föreslår direktionen en uppräknig av anslaget med 582 000 kr. med hänsyn främst till inträffade prishöjningar, ökat utnyttjande av läkemedel och förbrukningsartiklar, vilket betingats av kraven på större effektivitet i sjukvården, samt successiv övergång från flergångsmateriel till engångsmateriel. Den betydande upprustningen av lasarettet, som ägt rum under de senaste åren, har vidare givit kliniker och avdelningar ökade resurser, vilket kraftigt återverkar på omkostnadsanslaget.

1. *Bränsle, lyse, vatten.* Delposten bör höjas bl. a. på grund av ökad användning av elektrisk apparatur.

2. *Övriga expenser.* Med hänsyn till ökade kostnader för skrivmateriel m. m. samt de ökade utgifter, som beräknas uppstå vid en utökning av antalet telefonapparater, föreslås en höjning av delposten.

3. *Inventariers underhåll och komplettering.* Direktionen föreslår oförändrad medelstilldelning för löpande utgifter eller 300 000 kr. För anskaff-

ning av vissa specificerade inventarier av engångskaraktär och för vissa angivna ersättningsanskaffningar har av klinikchefer m. fl. äskats sammanlagt cirka 530 000 kr. för nästa budgetår enligt följande specifikation.

|                                                   |         |
|---------------------------------------------------|---------|
| Medicinska kliniken.....                          | 68 500  |
| Kirurgiska kliniken.....                          | 15 000  |
| Röntgenavdelningen.....                           | 218 700 |
| Kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet.....    | 38 100  |
| Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet.....         | 161 000 |
| Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet..... | 20 900  |
| Sjukgymnastikavdelningen.....                     | 6 800   |
| Summa kr.                                         | 529 000 |

Genom nedskärning av de i och för sig synnerligen välmotiverade äskandena har direktionen ansett sig böra begränsa anslagsbehovet för ny- och ersättningsanskaffning till 380 000 kr., vilket innebär en ökning i förhållandet till innevarande budgetår med 150 000 kr. I likhet med föregående år anser sig direktionen icke böra redovisa sitt ställningstagande punkt för punkt.

4. *Tvätt och renhållning.* Karolinska sjukhuset, som tidigare ombesörjt erforderlig tvätt åt serafimerlasarettet, har från och med våren 1962 beträffande tvätten för en dag per vecka hänvisat lasarettet till andra tvättinrättningar, vilket innebär en merkostnad av cirka 30 000 kr. per år. Därtill kommer att karolinska sjukhuset genom omläggning under första halvåret 1961 numera debiterar lasarettet för tvättkostnader kvartalsvis i stället för halvårsvis. Detta har för lasarettet medfört en eftersläpning av utgifterna för ett kvartal, motsvarande 45 000 kr. Avgifterna för sophämtning m. m. har vidare höjts. Direktionen föreslår en uppräknings av delposten med 90 000 kr., varav 45 000 kr. utgör en engångsanvisning.

5. *Kosthåll.* På grund av den beräknade minskningen av antalet vård-dagar, föreslår direktionen en minskning av anslaget till kosthåll.

6. *Läkemedel.* Trots nervklinikernas avflyttning räknar direktionen med en väsentlig ökning av kostnaderna för läkemedel under nästa budgetår, huvudsakligen beroende på att väsentligt ökade resurser ställts till kirurgiska klinikens förfogande genom ombyggnaden av operationsavdelningen och inrättandet av en intensivvårdsavdelning. Direktionen, som beräknar anslaget under nästa budgetår till 800 000 kr., framhåller att förbrukningen å anslaget under budgetåret 1961/62 efter medgivet överskridande uppgått till 745 000 kr.

7. *Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården.* Utgifterna uppgick föregående budgetår till cirka 1 100 000 kr. Kostnaderna för bland annat röntgenfilm har ökat. Behovet av engångsmateriel i sjukvården har av hygieniska skäl och i personalbesparande syfte blivit alltmer påtagligt. Direktionen föreslår, att delposten uppräknas med 220 000 kr., vilket motsvarar en ökning i förhållande till föregående års förbrukning av cirka 50 000 kr.

8. *Diverse utgifter.* Under delposten bestrides bland annat utgifterna för patienternas förströelse och sysselsättning (arbetsterapi). Direktionen föreslår en uppräknings av delposten med 2 000 kr. för att därigenom bl. a. kunna bereda patienterna större möjligheter till arbetsterapi.

#### *Föredraganden*

Under anslagsposten till expenser beräknar jag för bränsle, lyse och vatten 340 000 (+ 20 000) kr. samt för övriga expenser 160 000 (+ 25 000) kr. Anslagsposten bör alltså upptagas till (340 000 + 160 000) 500 000 kr.

Vad angår anslagsposten till övriga utgifter synes för inventariers underhåll och komplettering böra beräknas 630 000 kr., vilket innebär en ökning med 100 000 kr. Inom anslaget torde kunna rymmas engångsutgifter å 330 000 kr. Delposten till tvätt och renhållning torde böra upptagas med ett till 290 000 (+ 90 000) kr. förhöjt belopp, varav 45 000 kr. för inträffad utgiftseftersläpning. För kosthåll beräknar jag ett belopp av 550 000 kr., vilket innebär en minskning med 25 000 kr. Delposterna till läkemedel och till förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården synes böra uppräknas med 100 000 resp. 220 000 kr. till 800 000 resp. 1 150 000 kr. För diverse utgifter beräknar jag slutligen ett belopp av 12 000 (+ 2 000) kr.

Anslagsposten till övriga utgifter bör i enlighet med det anförda beräknas till 3 432 000 kr.

Det bör i detta sammanhang bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t — med hänsyn till angelägenheten av en snar komplettering och modernisering av inventarieutrustningen i av lasarettet disponerade personalbostäder — genom beslut den 12 oktober 1962 förklarat hinder icke möta för direktionen att från den för innevarande budgetår upptagna delposten till inventariers underhåll och komplettering bestrida kostnaderna för erforderlig anskaffning och renovering av inventarier till ifrågasvarande personalbostäder till ett belopp av högst 50 000 kr.

I överensstämmelse med vad jag sålunda föreslagit bör anslaget uppföras med (3 423 000 + 532 000) 3 955 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Serafimerlasarettet: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 3 955 000 kr.

[122] 6. *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett reservationsanslag av 430 000 kr.

Ett av särskilt tillkallad utredningsman framlagt förslag till om- och tillbyggnadsåtgärder vid lasarettet avses skola föreläggas riksdagen under våren 1963. Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till ifrågasatta — *Bihang till riksdagens protokoll 1963. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

varande ändamål har därför ännu icke kunnat avslutas. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag föreslår härvid, att anslaget uppföres med oförändrat 430 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasaretet m. m.* för budgetåret 1963/64 beräkna ett reservationsanslag av 430 000 kr.

[123] 7. **Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 553 000 kr.

Förhandlingar pågår med Stockholms stad angående nytt avtal om upplåtelse av S:t Görans sjukhus för utbildning och forskning, grundad på träffad överenskommelse angående nytt undervisningssjukhus i Stockholm m. m. (se härom propositionen 1961: 198). Resultatet av nämnda förhandlingar kan komma att föreligga vid en sådan tidpunkt, att detsamma kan hinna föreläggas riksdagen under vårsessionen 1963. Jag förordar därför, att anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag föreslår härvid, att anslaget uppföres med oförändrat 553 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus* för budgetåret 1963/64 beräkna ett förslagsanslag av 553 000 kr.

[124] 8. **Bidrag till vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 1 120 000 kr.

Enär resultatet av under föregående punkt omnämnda förhandlingar med Stockholms stad angående nytt avtal om upplåtelse av S:t Görans sjukhus för utbildning och forskning om möjligt bör beaktas vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag, förordar jag, att anslaget i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag föreslår härvid, att anslaget uppföres med oförändrat 1 120 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1963/64 beräkna ett förslagsanslag av 1 120 000 kr.

[125] 9. **Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus**

|                         | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------------|-----------|-------------|
| 1961/62 .....           | 1 300 000 | 1 134 247   |
| 1962/63 .....           | 1 400 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 1 400 000 |             |

Genom beslut den 1 mars 1957 godkände Kungl. Maj:t avtal mellan staten, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus (Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn) angående upplåtelse av sjukhuset för den medicinska undervisningen samt fördelningen av driftkostnaderna vid sjukhuset m.m. Ett mellan sagda parter träffat tilläggsavtal till ifrågavarande avtal godkändes därefter av Kungl. Maj:t genom beslut den 24 maj 1957 (jfr prop. 1957: 104). Slutligen har mellan parterna träffats en av Kungl. Maj:t den 30 maj 1958 godkänd överenskommelse rörande inordnande av en statlig lärartjänst i läkarorganisationen vid sjukhuset.

Enligt sagda avtal och överenskommelse skall överläkarna vid sjukhusets medicinska samt barn- och ungdomspsykiatriska avdelningar, vilka tillika är professorer, samt den biträdande överläkare vid sjukhuset, som tillika är lärare i pediatrik vid karolinska institutet, ävensom sådan personal, som uteslutande anställs för forskning- och undervisningsändamål, tillsätts, avlönas och pensioneras av staten, dock att sjukhuset bestrider kostnaden för särskilda överläkararvoden. Härjämte bidrager staten med halva löne- och pensionskostnaden för av sjukhuset anställd läkarpersonal med vissa undantag. Vidare skall staten årligen erlægga dels ett belopp, motsvarande 10 procent av anstaltens återstående driftkostnader, dels ock för användningen av sjukhusbyggnaderna för undervisningsändamål en särskild ersättning, motsvarande  $\frac{1}{4} \times 1,25$  procent av byggnadernas taxeringsvärde.

*Styrelsen för sjukhuset* har hemställt om statsbidrag till täckande av sjukhusets driftkostnader under kalenderåret 1963. Statens bidrag för läkarlöner har därvid beräknats uppgå till 746 147 kr. Den del av de totala driftkostnaderna, å vilken staten har att erlægga det tioprocentiga bidraget, uppskattas till 5 401 835 kr., varav statens andel 540 184 kr. För användningen av sjukhusbyggnaden har med förut angiven formel för be-

räkningarna och med utgångspunkt från ett taxeringsvärde av 1 530 000 kr. upptagits ett belopp av 4 781 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår uppgår sålunda enligt den av styrelsen verkställda beräkningen till i runt tal 1 291 000 kr.

### *Föredraganden*

Styrelsens för barnsjukhuset beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har icke i och för sig givit mig anledning till erinran. Enligt vad jag under hand inhämtat har emellertid styrelsen vid beräkningen utgått från de för år 1961 gällande lönebeloppen. Med hänsyn härtill synes mig medelsbehovet böra beräknas till högre belopp än vad styrelsen föreslagit. Jag förordar, att anslaget uppföres med oförändrat 1 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan  
Lovisas barnsjukhus* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

### [126]    10. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare

|                             | Anslag    | Nettoutgift |
|-----------------------------|-----------|-------------|
| 1961/62 . . . . .           | 4 602 000 | 4 806 719   |
| 1962/63 . . . . .           | 5 356 000 |             |
| 1963/64 (förslag) . . . . . | 6 080 000 |             |

### *Yrkanden*

*Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala* hemställer i skrivelser den 8 juni och den 27 augusti 1962, att anslaget höjes med 1 059 000 kr.

|                                                                                    | Ökning |
|------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. <i>Ortopediska kliniken:</i>                                                    |        |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 . . . . .                                            | 37 944 |
| 2. <i>Anestesiavdelningen:</i>                                                     |        |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 . . . . .                                            | 37 944 |
| 3. <i>Ögonkliniken:</i>                                                            |        |
| 1 underläkare Ae 23 . . . . .                                                      | 32 028 |
| 4. <i>Kirurgiska kliniken:</i>                                                     |        |
| 1 överläkare Be 1 i st. f. 1 bitr. överläkare Ae 26 vid barnkirurgiska avdelningen | 10 092 |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 vid polikliniken . . . . .                           | 37 944 |
| 1 underläkare Ae 23 vid barnkirurgiska avdelningen . . . . .                       | 32 028 |
| 5. <i>Neurokirurgiska kliniken:</i>                                                |        |
| 1 biträdande överläkare Ae 26 för neurokirurgisk psykiatri . . . . .               | 37 944 |
| 1 underläkare Ae 23 . . . . .                                                      | 32 028 |
| 6. <i>Gynekologisk radioterapi:</i>                                                |        |
| 1 överläkare Be 1 . . . . .                                                        | 48 036 |
| 7. <i>Röntgendiagnostiska avdelningen:</i>                                         |        |
| 2 underläkare Ae 23 . . . . .                                                      | 64 056 |

|                                                                    |                  |
|--------------------------------------------------------------------|------------------|
| 8. Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet:                           |                  |
| 1 överläkare Be 1 i st. f. 1 bitr. överläkare Ae 26.....           | 10 092           |
| 1 underläkare Ae 23.....                                           | 32 028           |
| 9. Kliniskt-fysiologiska laboratoriet:                             |                  |
| 1 underläkare Ae 23.....                                           | 32 028           |
| 10. Nykterhetsvårdspolikliniken med ansluten avgiftningsavdelning: |                  |
| 1 överläkare Bo 1 .....                                            | 48 036           |
| 11. Vikariatskostnader m. m. för föreslagna tjänster.....          | 96 378           |
| 12. Omräkning.....                                                 | 470 394          |
|                                                                    | <b>1 059 000</b> |

## Motiv

Behovet av läkartjänster till vissa nya kliniker kunde icke tillgodoses föregående år och kvarstår därför. Av klinikcheferna och sjukhusledningen har i år framställningar gjorts beträffande 23 nya befattningar, varav 4 i utbyte mot lägre befattningar. Av de föreslagna är 15 upprepningar av föregående års äskanden. Direktionen, som bl. a. beaktat att de centrala serviceavdelningarna måste tillväxa i takt med sjukvårdsverksamheten i övrigt, har funnit det övervägande antalet föreslagna tjänster motiverade. I vissa av de av direktionen tillstyrkta framställningarna har bedömningar av den öppna vårdens inverkan på arbetsbelastningen varit avgörande. Då flera tjänster äskats för samma specialitet, har det varit naturligt att för innevarande år begränsa äskandena rörande nya tjänster per klinik resp. avdelning. I andra fall har det ansetts möjligt att avvakta ytterligare något år. Sålunda har de av direktionen tillstyrkta framställningarna begränsats till tolv nya tjänster och omändring av två tjänster till högre befattningar.

Direktionen har i särskild framställning hemställt om inrättandet vid psykiatriska kliniken av en extra överläkartjänst för alkoholistvård. De med tjänsten förenade kostnaderna har inräknats i anslaget.

1. Utökningen av verksamheten, det stora vårdbehovet samt arbetsbelastningen per läkare i jämförelse med andra kliniker vid sjukhuset och med Norrbackainstitutet motiverar den föreslagna läkartjänsten vid ortopediska kliniken, vilken klinik är den enda i landet, som inte har biträdande överläkare. Kliniken är dessutom den enda bland sjukhusets kirurgiska kliniker, som saknar sådan tjänst. Svårigheterna att knyta kvalificerade läkarkrafter vid kliniken är stora. Undervisningen i ortopedi är f. n. inskränkt till katedrala föreläsningar. Den praktiska undervisningen, som i vanliga fall tillfaller biträdande överläkaren, kan inte anses tillfredsställande. Överläkarens arbetsbörda är ovanligt stor. Utbildningen av nya ortopeder samt ledning och kontroll av utförda arbeten är otillfredsställande. Någon givande och systematisk forskningsverksamhet kan inte bedrivas på kliniken om icke övriga arbetsuppgifter fördelas mellan överläkaren och en biträdande överläkare. Tjänsten upptages av direktionen med hög angelägenhetsgrad.

2. Anestesiologin är en klinisk specialitet, som befinner sig under stark utveckling. Anestesiavdelningen erhåller en ny tjänst som biträdande överläkare den 1 november 1962, men är ändå underbemannad. Förutom den

egentliga narkosservicen vilar på anesthesiavdelningen andra uppgifter, främst den intensivvård, som t. v. bedrives på den postoperativa avdelningen, samt den akuta respirations- och hjärtstilleståndsbehandling, som bedrives på respektive kliniker i samarbete med klinikläkarna. Avdelningschefen har framhållit behovet av ett antal befattningar för äldre specialutbildade anesthesiologer, som självständigt kan ansvara dels för den narkosservice, som måste givas vissa kirurgiska specialiteter (t. ex. neurokirurgi och thoraxkirurgi), dels ock för verksamheten vid de olika och från varandra lokalmässigt skilda operationscentra. Vid sjukhuset finnes fyra olika operationscentra. Inom ett av dessa, nämligen den stora centraloperationsavdelningen, lämnas specialservice till den thoraxkirurgiska kliniken. Om ytterligare en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid anesthesiavdelningen, kommer förutsättningar för ifrågavarande specialisering och ansvarsfördelning att väsentligt förbättras.

3. Chefen för ögonkliniken åberopar, att såväl öppen som sluten vård ökat, att läkarna vid kliniken är hårdare belastade än vid andra motsvarande kliniker, att väntetiderna vid polikliniken ligger vid omkring 3 månader samt att behovet av handledning och undervisning inte är tillgodosett. Kliniken har en onormalt hög beläggning och långa väntelistor. En ny läkartjänst är motiverad. Erfarenheten visar emellertid att det föreligger svårigheter att rekrytera en tjänst som biträdande överläkare. Direktionen räknar dock med att det senare kan uppkomma förutsättningar för den föreslagna underläkartjänstens omändring till befattning för biträdande överläkare.

4. Den barnkirurgiska avdelningen är en specialavdelning inom kirurgiska kliniken. Sjukvårdsansvaret vilar å en härför särskilt utbildad biträdande överläkare. I Kungl. Maj:ts proposition 1960:159 om regionsjukvården föreslås en barnkirurgisk klinik vid regionsjukhuset. Barnkirurgiska avdelningen i Uppsala har tillkommit för länets behov och det regionala vårdbehovet. Behovet av denna specialvård är stort. I planerna för sjukhusets utbyggande har man räknat med ytterligare en vårdavdelning. Chefen för kirurgiska kliniken har hemställt om ändring av den biträdande överläkarebefattningen till befattning för överläkare. Direktionen, som finner det betydelsefullt att den barnkirurgiska verksamheten vid sjukhuset bevaras och utvecklas, anser det väl motiverat, att verksamheten ledes av en överläkare.

Direktionen finner vidare en särskild befattning som biträdande överläkare med uppgift att leda den polikliniska kirurgiska verksamheten önskvärd, och uppför befattningen bland sina mest angelägna äskanden.

Vid barnkirurgiska avdelningen tjänstgör en biträdande överläkare samt en av kirurgiska kliniken underläkare, som för randutbildning förordnas 6 månader vid avdelningen. Regelbundet återkommande byte av underläkare var sjätte månad måste emellertid anses vara helt otillfredsställande.

Sedan avdelningen numera ledes av en specialutbildad barnkirurg, remitteras patienter i stor utsträckning till avdelningen från centrallasaretten inom regionen för specialoperationer, bl. a. för medfödda missbildningar, vilkas behandling är krävande. Behovet av ytterligare läkare vid barnkirurgiska avdelningen accentueras också av att vid avdelningen undervisas medicine kandidater i såväl kirurgi som pediatrik.

5. Under innevarande budgetår kommer den neurokirurgiska kliniken att tagas i bruk. Beträffande neurokirurgisk psykiatri finns i Stockholm och Göteborg befattningar för överläkare och i Lund för biträdande överläkare. Underläkarbefattningar för utbildning inom detta speciella område finns däremot icke. Vid rekrytering av befattningar av detta slag, måste man som sökande räkna med psykiater med erfarenhet från området ifråga, vilka söka sig till en sluttjänst, vilket enligt klinikchefen talar för att befattningen inrättas som överläkartjänst. Direktionen, som ej funnit stöd för antagandet att det inom landet f. n. finnes oplacerade psykiater, som har denna speciella kompetens och som skulle kunna tänkas söka en sådan överläkartjänst, hemställer om en tjänst som biträdande överläkare.

Klinikchefens huvudsakliga motivering för den föreslagna underläkartjänsten är behovet av två operationslag samt att jourtjänsten för läkarna annars blir för betungande.

6. Av kvinnoklinikens 91 gynekologiska vårdplatser är som ett provisorium 15 å 20 avsedda för tumörfall, som är i behov av radioterapi. Sjukvårdsansvaret för dessa patienter åvilar f. n. en av de biträdande överläkarna vid kvinnokliniken. En betydande del av denne läkares tid går åt för vården av detta speciella klientel, som behandlas i samarbete med den radioterapeutiska kliniken och som regelbundet kontrolleras efter behandlingen genom undersökningar i öppen vård. Jämförelse med andra undervisningssjukhus beträffande den polikliniska vården vid gynekologiskt-obstetriska kliniker visar, att kvinnokliniken har ett större antal patienter och besök per läkare än övriga. En klinik för gynekologisk radioterapi planeras för närvarande som ett led i sjukhusets utbyggnad. Entreprenadhandlingar skall utarbetas under september 1962--februari 1963. Överläkartjänsten vid den nya kliniken bör tillsättas redan under nästa budgetår för att överläkaren skall kunna medverka vid klinikens utrustning m. m. Direktionen föreslår, att den överläkarbefattning, som kommer att behövas för vården av de gynekologiska radioterapifallen, inrättas redan från den 1 juli 1963 med placering t. v. på kvinnokliniken.

7. En undersökning beträffande den röntgendiagnostiska verksamheten pågår vid sjukhuset. Hittills har denna bl. a. utvisat, att röntgenverksamheten vid sjukhuset relativt sett är mindre omfattande än vid andra undervisningssjukhus. Vid en jämförelse med andra sjukhus framgår emellertid, att akademiska sjukhusets röntgenläkarstab i relation till platsantalet är bland de hårdast belastade. Att röntgenavdelningen med hänsyn till

det rationella utnyttjandet skall sammanhållas till en enhet får icke resultera i underbemanning. Röntgendiagnostiska avdelningen arbetar under ett starkt tryck även från den öppna vården. Utredningen har visat, att väntetiderna kunnat hållas synnerligen korta. Direktionen, som understryker angelägenheten av att nu rådande goda förhållanden icke försämrans under det fortsatta utbyggnadsskedet med ständigt ökande arbetsbelastning på grund av nytillkommande specialiteter m. m., framhåller särskilt att ökningen av remisspatienter på regionplanet bl. a. medfört en ökning av det kvalificerade röntgenarbetet. Direktionen tillstyrker inrättandet av två underläkartjänster vid avdelningen. Den ena motiveras särskilt med tillkomsten av neurokirurgisk verksamhet samt utökningen av de interna neurologiska vårdplatserna från 25 till 50. Då förstärkning jämväl erfordras på grund av ökande behov från den öppna vården, ökningen av de kvalificerade undersökningarna samt utökningen av de dermatologiska vårdplatserna från 25 till 50, bör ytterligare en underläkarbefattning för röntgendiagnostik inrättas. Båda dessa befattningar vid den centrala röntgenavdelningen gives en hög angelägenhetsgrad.

8. Direktionen föreslår åtgärder för att säkra styresmannens, professor A. Grönwalls fortsatta medverkan i arbetet med sjukhusets utbyggnad. Grönwall, som av Kungl. Maj:t utsetts till ledamot i kommittén för akademiska sjukhusets utbyggande, leder arbetet i den inom kommitténs kansli verksamma arbetsgruppen, vilket jämte styresmannaskapet f. n. kräver en heltidsinsats, samt har under de senaste åren åtnjutit till att börja med partiell och sedermera hel tjänstledighet. Den senast beviljade tjänstledigheten avser tiden den 1 juli 1962—den 30 juni 1963. Som vikarie för Grönwall på professuren i klinisk kemi och därmed förenad överläkarbefattning vid sjukhusets kliniskt-kemiska centrallaboratorium har fungerat biträdande överläkaren, docenten i klinisk kemi G. Wallenius. Wallenius har emellertid funnit det nödvändigt för sin vetenskapliga meritering för erhållande av sluttjänst att söka en docentbefattning, på vilken han erhållit förordnande. Direktionen har därvid lyckats utverka, att docenten i klinisk kemi C. de Verdier, som innehar en av forskningsrådets forskningsläkartjänster fram till den 1 januari 1963, erhållit tjänstledighet från denna senare befattning för att vikariera för Grönwall. Hur vikariefrågan kan ordnas efter denna tidpunkt är ovisst. Direktionen anser det nödvändigt att ytterligare en fast sluttjänst tillkommer vid kliniskt kemiska centrallaboratoriet för att en fullt kompetent vikarie för Grönwall skall vara ständigt tillgänglig under utbyggnadsskedet. Direktionen räknar också med att det oavsett utbygganden av sjukhuset kommer att föreligga behov av att vid olika tillfällen friställa Grönwall för att kunna utnyttja dennes genom långvarig sjukhusverksamhet vunna betydande erfarenhet inom sjukhusadministration och sjukhusplanering. Ifrågavarande tjänst kommer med all sannolikhet ändå att krävas när laboratoriet under slutet av 1964 flyttar

in i nya lokaler, beroende på laboratorieverksamhetens ökande omfattning och den specialisering som äger rum inom densamma. Direktionen hemställer således att den nuvarande biträdande överläkarebefattningen vid det kliniskt kemiska centrallaboratoriet från och med den 1 juli 1963 ändras till en överläkartjänst. Direktionen har emellertid under hand erfarit, att Uppsala universitet i sina äskanden upptagit en befattning som laborator i klinisk kemi. Motiven härför är den kliniska kemins ökande vetenskapliga betydelse och därmed sammanhängande arbetsuppgifter. Om denna befattning inrättas bortfaller direktionens äskande.

Läkarna vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet deltar bl. a. förutom i det för sjukvården nödvändiga rutinarbetet även i undervisningen, som omfattar två propedeutiska kurser plus daglig handledning av medicine kandidater. Härtill kommer övervakning och ledning av arbetet vid övriga laboratorier vid sjukhuset. Laboratoriet vid akademiska sjukhuset kan icke utföra de hormonkemiska analyser, som påkallas av de sjukvårdande avdelningarnas verksamhet, främst på grund av bristen på för uppgiften kvalificerade läkare. Behovet av dylika analyser har blivit större genom att den endokrinologiska verksamheten vid olika kliniker ökat i omfattning. Särskilt med hänsyn till att det kliniskt kemiska centrallaboratoriet bör leda verksamheten vid de mindre kliniklaboratorierna, då härigenom givna fördelar vinnas med hänsyn till personalens och övriga resursers utnyttjande samt till den ökande hormonkemiska verksamheten, finner direktionen ännu en befattning för underläkare vid det kliniskt kemiska centrallaboratoriet vara erforderlig. Som nämnts har emellertid för ämnet klinisk kemi äskats en laboratorsbefattning. Därest personalen vid det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet utökas på detta sätt, minskas angelägenhetsgraden av underläkarbefattningen.

9. Vid det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet har en utökning skett av verksamheten, som berör de kardiologiska undersökningarna, vilka är kvalificerade och arbetsmässigt betungande, samt lungfunktionsdiagnostiken. En ny underläkartjänst vid laboratoriet är därför väl motiverad och angelägen, särskilt med hänsyn till verksamheten vid dess hjärllaboratorium, som utför alla kvalificerade hjärtundersökningar vid sjukhuset.

10. I skrivelse den 7 juli 1960 till kommittén för akademiska sjukhusets utbyggande har Kungl. Maj:t förutsatt, att en intoxikationsavdelning kommer att inrättas vid akademiska sjukhuset vid lämplig tidpunkt, samt uppdragit åt byggnadskommittén att i samråd med vederbörande kommunala myndigheter pröva frågan om en slutlig förläggning till sjukhuset av en nykterhetsvårdspoliklinik. Överläkaren vid psykiatriska kliniken, professor T. S:son Frey, har begärt inrättande å extra stat fr. o. m. den 1 juli 1962 av en befattning för överläkare, avsedd att handha vården av alkoholskadda. Direktionen — som beslutat på extra stat fr. o. m. den 1 juli 1962 upptaga tjänster som kurator och kanslibiträde för vårdorganisationen

15\* — *Bihang till riksdagens protokoll 1963. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

samt anvisa medel ur driftstatens delpost för oförutsett för anskaffandet av den av klinikchefen begärda utrustningen — har med tillstyrkan vidarebefordrat framställningen till Kungl. Maj:t och hemställt om medgivande att fr. o. m. den 1 juli 1962 inrätta den föreslagna överläkartjänsten, t. v. såsom extra. Sedan 1955 har enligt klinikchefen behovet av vårdmöjligheter för alkoholskadade ständigt stigit. F. n. utgöres beläggningen å psykiatriska klinikens manliga avdelning till mer än 30 procent av denna sjukdomsgrupp. Närmare hälften av de akuta jourfall, som hänvisas till kliniken, tillhör samma kategori. Antalet besök vid en till kliniken förlagd alkoholpoliklinik, driven i nykterhetsnämndens regi, vid vilken tre av klinikens läkare arbetar ca fem timmar i veckan har kontinuerligt och hastigt ökat. Med hänsyn även till att alkoholen utgör en av de allra största sjukdomsalstrande och vårdbehovframkallande faktorerna i vårt samhälle, anser klinikchefen det uppenbart befogat att anordna en specialinriktad vårdorganisation under självständig medicinsk ledning. Den erforderliga vårdorganisationen bör enligt klinikchefens förslag förestås av en överläkare med skyldighet att meddela undervisning, förslagsvis 45 föreläsningstimmar per år jämte rondundervisning. Överläkaren förutsättes vidare dels förestå en sedan länge planerad avgiftningscentral om ca 18 vårdplatser, varvid han i avvaktan härpå bör för vården av alkoholsjuka tilldelas 15 sängar på psykiatriska klinikens nuvarande avdelningar, dels ock bl. a. organisera och leda ett konvalescent- och rehabiliteringshem, omfattande ca 20 platser. Direktionen förutsätter, att verksamheten under innevarande budgetår skall vinna sådan stadga, att överläkartjänsten bör upptagas såsom ordinarie fr. o. m. den 1 juli 1963.

#### *Yttranden*

*Medicinalstyrelsen* anser, att inrättandet av en ny sluttjänst som överläkare vid kliniskt-kemiska laboratoriet i stället för tjänst som biträdande överläkare tills vidare bör anstå i avvaktan på färdigställandet av nya lokaler och en slutlig uppdelning av laboratorieverksamheten. Enligt styrelsens mening bör föreliggande svårigheter att erhålla kompetent ersättare för överläkaren vid laboratoriet lösas på så sätt, att i stället provisoriskt medges anställande av en extra läkare med överläkares ställning. I fråga om den kirurgiska kliniken tillstyrker styrelsen, att den barnkirurgiska avdelningen utbrytes ur densamma och ställes under en särskild överläkare i stället för den biträdande överläkaren samt att en underläkartjänst inrättas vid den nya barnkirurgiska kliniken. Däremot anser styrelsen att framställningen om inrättande av en ny tjänst som biträdande överläkare vid den kirurgiska kliniken bör bifallas allenast på så sätt att samtidigt en tjänst som underläkare indrages vid samma klinik. I övrigt har styrelsen funnit sig böra tillstyrka inrättandet av samtliga föreslagna läkartjänster.

*Kanslern för rikets universitet* upplyser, att han bl. a. föreslagit, att vid

Uppsala universitet från och med nästa budgetår inrättas en professur i barnpsykiatri. Om professuren inrättas, bör tjänsten som överläkare i Be 1 vid barnpsykiatriska kliniken indragas. Kanslern, som icke vid avvägningen mellan många angelägna äskanden ansett sig kunna tillstyrka en laboratur i klinisk kemi vid universitetet, understryker starkt det mycket stora behovet av en tjänst som överläkare vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet. På av direktionen anförda skäl tillstyrker kanslern jämväl inrättandet av tjänsterna som biträdande överläkare vid ortopediska kliniken och som underläkare vid barnkirurgiska avdelningen.

Beträffande övriga av direktionen nu föreslagna tjänster uttalar kanslern, att han funnit dem starkt motiverade ur andra synpunkter än dem han närmast har att beakta.

### *Föredraganden*

Med hänsyn till den stora arbetsbelastningen vid ortopediska kliniken samt till behovet av en kvalificerad befattningshavare vid överläkarens sida tillstyrker jag inrättandet vid kliniken av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 26.

Anestesiavdelningen tillfördes en ny tjänst som biträdande överläkare den 1 november 1962, vilken motiverades av att sjukhusets neurokirurgiska klinik, som togs i bruk vid nämnda tidpunkt, ställde särskilda krav på anesthesiologisk assistans. Läkartjänsten medförde således inte någon förstärkning av avdelningen beträffande den övriga, starkt ökande anestesiverksamheten vid sjukhuset. Behovet av befattningshavare, som kan självständigt ansvara för narkosservice vid sjukhusets olika operationscentra, gör sig starkt gällande. Jag förordar därför, att vid anestesiavdelningen tillkommer en tjänst som biträdande överläkare i Ae 26.

Ögonkliniken har hög beläggning och långa väntelistor. För att komma till rätta härmed erfordras ytterligare en underläkare i Ae 23.

Vid den barnkirurgiska avdelningen inom kirurgiska kliniken tjänstgör även en av klinikens underläkare, som förordnas under sex månader för randutbildning vid avdelningen. Det återkommande bytet av underläkare medför olägenheter med hänsyn till att vid avdelningen utföres krävande specialoperationer samt meddelas undervisning i kirurgi och pediatrik. Direktionen har bland sina mest angelägna äskanden uppfört en tjänst som biträdande överläkare vid kirurgiska klinikens poliklinik. Jag finner mig kunna biträda detta förslag under den förutsättningen, att en av kirurgiska klinikens underläkare stadigvarande placeras vid klinikens barnkirurgiska avdelning. Under hänvisning till vad jag sålunda anført tillstyrker jag inrättande av en tjänst som biträdande överläkare i Ae 26 vid kirurgiska klinikens poliklinik.

Väntetiderna vid den röntgendiagnostiska avdelningen har hittills kunnat hållas synnerligen korta, men en snabbt stegrad belastning på avdel-

ningen är att förvänta med hänsyn till sjukhusets pågående utbyggnad och ökningen av remisspatienter på regionplanet. Jag finner därför inrättandet av ytterligare en tjänst som underläkare i Ae 23 vid avdelningen starkt motiverad, framför allt på grund av tillkomsten av den neurokirurgiska verksamheten samt utökningen av de dermatologiska och neurologiska vårdplatserna.

Professorn i klinisk kemi, tillika överläkaren vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet A. Grönwall har under senare tid åtnjutit tjänstledighet från såväl professorstjänsten som överläkartjänsten för att kunna helt ägna sig åt sina arbetsuppgifter som styresman för sjukhuset och ledamot i kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande. Direktionen, som ställts inför stora svårigheter när det gällt att finna en vikarie för Grönwall, har nu hemställt, att nuvarande tjänst som biträdande överläkare vid centrallaboratoriet omändras till en överläkartjänst. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att frågan löses genom inrättandet av en extra tjänst som läkare med överläkares ställning. Universitetskanslern har för sin del starkt understrukt det mycket stora behovet av den föreslagna överläkartjänsten. Då jag blivit övertygad om nödvändigheten av att åtgärder vidtas för att råda bot på nuvarande, för centrallaboratoriets behöriga arbete menliga förhållanden, föreslår jag, att frågan tills vidare löses genom att en tjänst som överläkare i Be 1 inrättas vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet i utbyte mot en tjänst som biträdande överläkare i Ae 26.

Den starkt ökade verksamheten vid kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet och särskilt dess hjärtlaboratorium föranleder mig slutligen att tillstyrka en underläkartjänst i Ae 23 vid centrallaboratoriet.

I övrigt har jag icke funnit mig kunna biträda direktionens förslag till personalförstärkningar.

Vid bifall till ett senare denna dag efter föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet framlagt förslag om inrättande av en professur i barnpsykiatri vid Uppsala universitet kan en överläkartjänst i Be 1 vid barnpsykiatriska kliniken indragas i det att professuren förenas med överläkartjänst.

De av mig i det föregående framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med 243 000 kr. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för vidtagen lönereglering m. m. med 481 000 kr.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (5 356 000 + 724 000) 6 080 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för akademiska sjukhuset i Uppsala, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för akademiska sjuk-

huset i Uppsala, att tilllämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

*Avlöningsstat*

|                                                                                     |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 624 000   |
| 2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>                | 3 734 000 |
| 3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 1 645 000 |
| 4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>                  | 77 000    |
| Summa kr. 6 080 000;                                                                |           |

c) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala*: *Avlöningar till läkare* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 6 080 000 kr.

[127] 11. Driftkostnader vid akademiska sjukhuset i Uppsala

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 5 700 000 | 7 162 374   |
| 1962/63           | 5 000 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 3 900 000 |             |

Genom beslut den 12 mars 1954 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan universitetet i Uppsala såsom företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Uppsala läns landsting, å andra sidan, angående samarbete för drift av akademiska sjukhuset i Uppsala. Närmare redogörelser för avtalet återfinnes i propositionerna 1951: 123 och 1953: 161.

Genom beslut den 30 december 1958 har Kungl. Maj:t vidare godkänt ett mellan samma parter träffat avtal angående samarbete för drift av den till akademiska sjukhuset förlagda sjuksköterskeskolan (jfr 1958 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, punkten 6). Ett ändrings- och tilläggsavtal till sistnämnda avtal har godkänts genom beslut av Kungl. Maj:t den 30 december 1960.

I. *Avtal om samarbete beträffande regionsjukvård vid akademiska sjukhuset i Uppsala*

*Inledning*

Sedan riksdagen i skrivelse den 6 december 1960 anmält, att den godkänt de i propositionen 1960: 159 förordade riktlinjerna för regionsjukvårdens utbyggande, har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1960 godkänt visst avtal mellan staten och Uppsala läns landsting, å ena, samt Västman-

lands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands läns lands-  
ting samt Gävle stad, å andra sidan, om samarbete beträffande regionsjuk-  
vård vid akademiska sjukhuset i Uppsala, samt förordnat vissa ledamöter  
och suppleanter i den i avtalet avsedda regionsjukvårdsnämnden i uppsala-  
regionen. Därjämte har Kungl. Maj:t genom beslut den 13 januari 1961  
bl. a. anbefallt direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala och kom-  
mittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande att, såvitt på dem  
ankomme, vidtaga de åtgärder och till Kungl. Maj:t inkomma med de för-  
slag, som erfordrades för sjukhusens anordnande och drift såsom region-  
sjukhus i enlighet med i nämnda proposition föreslagna riktlinjer eller som  
eljest föranleddes av vad i propositionen förordats.

Regionsjukvårdsnämnden i uppsalaregionen har därefter med skrivelse  
den 5 juli 1962 överlämnat utkast till avtal om samarbete beträffande region-  
sjukvård vid akademiska sjukhuset i Uppsala till direktionen för sjuk-  
huset.

### *Regionsjukvårdsnämndens förslag*

Regionsjukvårdsnämnden framhåller inledningsvis, att det avtal om sam-  
arbete beträffande regionsjukvård vid akademiska sjukhuset i Uppsala, som  
godkänts för Kungl. Maj:ts del genom beslut den 30 december 1960 och  
trätt i kraft den 1 januari 1961, reglerat parternas ekonomiska mellanha-  
vanden endast i så måtto, att regionlandsting enligt § 7 förband sig att för  
vård å regionvårdsklinik av patient, för vilken landstinget svarade enligt  
sjukhuslagen, erlägga en vårddagsavgift motsvarande de å vårddagen belö-  
pande verkliga drift- och kapitalkostnaderna. Vidare stadgades i § 8 att,  
om svenska landstingsförbundet skulle antaga normalavtal för regionsjuk-  
vård, parterna snarast efter det förbundet utfärdat rekommendation om  
sådant normalavtal skulle upptaga överläggningar i frågan, huruvida nor-  
malavtalet borde föranleda ändringar i gällande avtal.

Arbetet med att komplettera avtalet med ekonomiska föreskrifter har fort-  
gått. En av landstingsförbundet tillsatt delegation har utrett frågan om ett  
normalavtal för rikets regionsjukvård och framlagt förslag till samarbets-  
avtal om regionsjukvård. Regionsjukvårdsnämnden framförde sina syn-  
punkter på förslaget i skrivelse till sjukvårdshuvudmännen i uppsalaregio-  
nen den 9 november 1961. Delegationens förslag godkändes av förbundssty-  
relsen den 25 juni 1962.

Under bearbetningen av gällande samarbetsavtal beträffande region-  
sjukvård vid akademiska sjukhuset har nämnden funnit lämpligast att ut-  
arbeta förslag till ett helt nytt avtal, vilket utformats i anslutning till lands-  
tingsförbundets delegations förslag till samarbetsavtal med vissa avvikelser,  
som närmast föranledes av att akademiska sjukhuset formellt äges av sta-  
ten men drives av staten och Uppsala läns landsting gemensamt.

Det av regionsjukvårdsnämnden överlämnade *avtalsförslaget* har följande lydelse.

Mellan staten och Uppsala läns landsting, nedan kallade huvudmännen, å ena sidan, samt Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands läns landsting, nedan kallade regionlandstingen, å andra sidan, har träffats följande avtal att gälla under förutsättning av Kungl. Maj:ts och nämnda landstings godkännande av detsamma.

#### *A v t a l*

om samarbete beträffande regionsjukvård vid akademiska sjukhuset i Uppsala.

##### § 1.

Huvudmännen åtaga sig att inrätta, utrusta och driva akademiska sjukhuset i Uppsala som ett regionsjukhus för följande sjukvårdsområden eller delar av sjukvårdsområden, nämligen:

Uppsala läns landstings sjukvårdsområde,  
Västmanlands läns landstings sjukvårdsområde utom Köpingsområdet,  
Kopparbergs läns landstings sjukvårdsområde,  
Gävleborgs läns landstings sjukvårdsområde,  
Västernorrlands läns landstings sjukvårdsområde utom Ångermanland,  
Jämtlands läns landstings sjukvårdsområde.

##### § 2.

Regionsjukvården vid akademiska sjukhuset skall — intill dess annat överenskommits mellan parterna — omfatta följande specialiteter, nämligen neurokirurgi, neurologi, thoraxkirurgi, plastikkirurgi, kirurgisk urologi, barnkirurgi, radioterapi, dermatologi, reumatologi, specialkardiologi, medicinsk urologi med dialysbehandling samt vård av barn med cerebral pares.

##### § 3.

Vid akademiska sjukhuset skall för tillgodoseende av regionlandstingens regionsjukvårdsbehov ställas till förfogande sammanlagt cirka 400 vårdplatser med tillhörande serviceorgan och i erforderlig utsträckning sjukhusets övriga sjukvårdsresurser.

Regionlandstingens och huvudmännens behov av vårdplatser inom region-specialiteterna avses att tillgodoses inom ramen för nedan angivna antal vårdavdelningar med följande fördelning på regionspecialiteter, nämligen:

|                   |                                              |                                 |
|-------------------|----------------------------------------------|---------------------------------|
| neurokirurgi      | 2 vårdavd.                                   |                                 |
| neurologi         | 2 »                                          |                                 |
| thoraxkirurgi     | 2 »                                          |                                 |
| plastikkirurgi    | 3 »                                          | (inklusive brännskadeavdelning) |
| kirurgisk urologi | 2 »                                          |                                 |
| barnkirurgi       | 1 »                                          |                                 |
| radioterapi       | 4 »                                          |                                 |
| dermatologi       | 2 »                                          |                                 |
| reumatologi       | 1 »                                          |                                 |
| specialkardiologi | 1 »                                          |                                 |
| medicinsk urologi | 1 »                                          |                                 |
| cerebral pares    | internatavdelning på Folke Bernadottehemmet. |                                 |

## § 4.

Vårdplatserna för regionlandstingen beräknas bli slutligt fördelade på i huvudsak följande sätt:

| Regionlandsting             |   | Antal platser ca |
|-----------------------------|---|------------------|
| Västmanlands läns landsting |   | 80               |
| Kopparbergs                 | » | 110              |
| Gävleborgs                  | » | 110              |
| Västernorrlands             | » | 50               |
| Jämtlands                   | » | 50               |

Fördelningen av det vid varje tidpunkt tillgängliga antalet vårdplatser inom regionspecialiteterna fastställs i särskild överenskommelse.

## § 5.

Regionlandsting äger i den ordning, varom särskild överenskommelse träffas, dels belägga för landstinget i fråga avtalat antal regionvårdplatser och därutöver regionvårdplatser i mån av tillgång med patienter, för vilka landstinget har vårdskyldighet enligt 3 § sjukhuslagen, dels för dylika patienter anlita inom regionspecialitet anordnad mottagning för öppen sjukvård.

## § 6.

Patient erlägger till sjukhuset för detta fastställda vård- och behandlingsavgifter.

## § 7.

Den andel av byggnads- och utrustningskostnaderna, som belöper på de cirka 400 för regionlandstingen avsedda vårdplatserna, fastställs till trettio procent av de totala byggnads- och utrustningskostnaderna för de kliniker, operations- och röntgenavdelningar, laboratorier och övriga serviceorgan ävensom de anläggningar i övrigt, som finnas upptagna i bilaga till detta avtal.

De totala byggnads- och utrustningskostnaderna avser anläggningar och utrustning såväl för sjukvården som för därtill ansluten klinisk utbildning och forskning, dock, så vitt gäller utrustning för forskning, endast sådan som är att hänföra till vedertagen grundutrustning.

*Anmärkning.* Parterna är ense om att med begreppet »vedertagen grundutrustning» för forskningens behov åsyftas den utrustning, som med hänsyn till att den mera allmänt användes av forskare inom den ifrågavarande disciplinen bör vara tillgänglig i klinikens etc. forskningslokaler. Utrustningen skall icke vara användbar endast för ett eller annat speciellt forskningsprojekt utan måste kunna utnyttjas för olika projekt av beskaffenhet att kunna genomföras med tillämpning av inom disciplinen gängse teknik och metodik.

## § 8.

Regionvårdslandstingens enligt § 7 fastställda andel i byggnads- och utrustningskostnaderna förskottas av Uppsala läns landsting, som skall av regionlandstingen erhålla full gottgörelse för sina kostnader till såväl kapital som ränta i anledning av förskotteringen.

Förskottade medel skall amorteras, beträffande byggnader på tjugo år och beträffande utrustning på tio år.

Räntekostnaderna skall motsvara Uppsala läns landstings verkliga räntekostnader, varvid landstinget för icke upplånade medel skall äga tillgodoräkna sig ränta enligt den av kommunförbunden vid varje tidpunkt för intern ränteberäkning rekommenderade räntefoten.

Därest svårigheter föreligga för Uppsala läns landsting att anskaffa här för erforderligt kapital, skola överläggningar kunna upptagas mellan parterna om i anledning härav erforderliga åtgärder.

#### § 9.

Uppsala läns landsting tillkommande ersättning för kapitalkostnader skall årligen erläggas av regionlandstingen med fördelning dem emellan i förhållande till det av ettvar regionlandsting under året utnyttjade antalet vård dagar vid akademiska sjukhuset.

Uppsala läns landsting skall årligen före den 1 augusti till regionlandstingen anmäla för påföljande kalenderår beräknade amorterings- och räntekostnader å förskotterat kapital med preliminär fördelning enligt utnyttjandegraden under närmast föregående kalenderår.

Ersättning enligt denna preliminära fördelning skall av regionlandstingen erläggas under januari månad det kalenderår ersättningen avser. Slutlig reglering sker så snart vård dagsstatistik för sistnämnda kalenderår föreligger.

#### § 10.

Driftkostnaderna beräknas enligt kostnadsställesredovisningsmetoden (driftbokföring) särskilt för var och en av regionklinikerna, varvid åtskillnad göres mellan öppen och slutna vård. För beräkningarna skola de principer tillämpas, som angivas i svenska landstingsförbundets förslag till driftbokföring vid sjukhus.

#### § 11.

Regionlandsting skall för varje vård dag i slutna vård för patient, som avses i § 5, erlægga ersättning, nedan kallad driftdagersättning, motsvarande den för vederbörande kliniks slutna vård enligt § 10 framräknade genomsnittliga driftkostnaden per vård dag, minskad med tio procent, samt efter avdrag av debiterad vårdavgift och — i förekommande fall — i särskild ordning beviljade statsbidrag. In- och utskrivningsdag räknas vardera såsom en vård dag.

Den ersättning, nedan kallad driftbesöksersättning, regionlandsting skall erlægga för varje besök, som i öppen vård vid regionklinik företagits av i § 5 avsedd patient, utgöres av den för vederbörande kliniks öppna vård enligt § 10 framräknade genomsnittliga driftkostnaden, minskad med tio procent och med avdrag för de ersättningar från patient och/eller läkare, som sjukhuset ågt uppbära.

Regionlandsting skall i avräkning under löpande år à conto erlægga driftdagersättning och driftbesöksersättning med belopp, som bestämmes av nämnden. Dylika ersättningar utbetalas månadsvis i efterskott. Efter årets slut framräknas driftdagersättning och driftbesöksersättning enligt ovan, varefter slutavräkning sker.

#### § 12.

Driftkostnaden per vård dag vid regionvårdsklinik skall beräknas efter verkliga beläggningen, dock lägst efter 82 % av det under det aktuella redovisningsåret tillgängliga vård dagantalet.

Därest regionlandstingen tillsammans ej utnyttjat för viss regionvårdsspecialitet av dem sammanlagt avtalade vårdplatser i sådan utsträckning att ovannämnda beläggningsprocent uppnåtts för dessa vårdplatser och överskjutande vårddagar ej kunnat utnyttjas för patienter från andra sjukvårdsområden äger akademiska sjukhuset debitera regionlandstingen efter en genomsnittlig beläggning på de avtalade vårdplatserna av 82 % av tillgängligt vårddagantal. Fördelningen av skillnaden mellan den verkliga och den beräknade beläggningen skall ske i proportion till ettvarvt regionlandstings andel i underskottet.

*Anmärkning.* Med antalet tillgängliga vårddagar avses produkten av 365 (366) och antalet kontrakterade platser minskad med det antal vårddagar som sammanlagt bortfallit för regionlandstingen genom att vårdavdelning eller del därav varit stängd på grund av reparationer eller personalbrist.

Den procentuella utnyttjandegraden beräknas på grundval av antalet enligt § 10 beräknade vårddagar minskat med antalet utskrivna patienter från vederbörande regionlandstings sjukvårdsområde.

### § 13.

Företages under avtalstiden sådan ny-, till- eller ombyggnad av regionklinik eller sådan nyanskaffning av utrustning, som icke omfattas av detta avtal och som icke bekostas av medel, anvisade i sjukhusets driftstat, skall särskild överenskommelse träffas om regionlandstingens andel i kostnaderna härför.

Vid avtalstidens utgång kvarstående förskott skall, därest nytt avtal träffas mellan samtliga parter, fortsättningsvis gäldas på det sätt som i detta avtal angivits. Därest nytt avtal icke träffas eller något av regionlandstingen icke deltagit i nytt avtal, skola förhandlingar upptagas mellan parterna rörande täckningen av återstående förskott.

### § 14.

Som samarbetsorgan för frågor rörande regionsjukvården skall inrättas en särskild regionsjukvårdsnämnd, bestående av två representanter för staten, en representant för Uppsala läns landsting och en representant för vart och ett av regionlandstingen. För var och en av nämndens ledamöter skall utses en suppleant. Vederbörande landstingsdirektörer skall äga närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i dess överläggningar men ej i besluten.

De statliga ledamöterna och suppleanterna utses av Kungl. Maj:t för en tid av fyra år. Övriga ledamöter och suppleanter i nämnden utses för en tid av fyra år på det sätt som i 44 § första stycket landstingslagen föreskrives om ledamöter av förvaltningsutskott.

Nämnden utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Nämnden skall sammanträda å det ställe och å de tider nämnden bestämmer och däremellan så ofta ordföranden finner det nödvändigt, ävensom då minst två av nämndens ledamöter göra framställning härom.

### § 15.

Regionsjukvårdsnämndens verksamhet skall i förhållande till huvudmännen och regionlandstingen vara av konsultativ natur.

Nämnden skall föreläggas förslag av större betydelse med avseende å regionklinikerna särskilt frågor rörande ny-, till- och ombyggnader. Den äger vidare yttra sig över de årliga förslagen till inkomst- och utgiftsstat, förslag

till vårdavgifter m. m. För sådant ändamål äger nämnden av huvudmännen erhålla erforderliga uppgifter för bedömande av verksamheten vid dessa kliniker.

Regionlandsting äger genom utsedd revisor eller annat ombud taga del av akademiska sjukhusets bokföring och andra redovisningshandlingar.

#### § 16.

Uppsala läns landsting och regionlandstingen förbinder sig att inhämta regionsjukvårdsnämndens yttrande i alla frågor rörande utbyggnad av regionspecialiteter inom det egna sjukvårdsområdet och att vid planeringen av den egna sjukhusorganisationen beakta, att regionklinikerna vid akademiska sjukhuset böra bibehållas vid en storleksordning, som erfordras för regionsjukvårdens rationella bedrivande samt för undervisningens och forskningens behov.

#### § 17.

Uppstår under giltighetstiden fråga om ändring av eller tillägg till regionavtalet eller tveksamhet om tolkningen av avtalet skall frågan upptagas till prövning i regionsjukvårdsnämnden.

#### § 18.

Twist rörande beräkning av bidrag enligt detta avtal skall, om icke enighet kan vinnas i regionsjukvårdsnämnden vid prövning enligt § 17, avgöras genom skiljedom enligt lagen om skiljemän.

#### § 19.

Huvudmännen åtager sig att i mån av tillgång på lämpliga vårdplatser och vårdmöjligheter i övrigt för tillgodoseende av speciella vårdbehov mottaga patienter från regionlandstingens sjukvårdsområden även på sjukhusets övriga kliniker och avdelningar.

#### § 20.

Detta avtal gäller för en tid av 30 år, räknat fr. o. m. den 1 juli 1963, då 1960 års avtal beträffande regionsjukvård vid akademiska sjukhuset i Uppsala upphör att gälla.

Sker icke uppsägning från någondera sidan minst tre år före avtalstidens utgång, skall förevarande avtal anses förlängt med tio år.

Bestämmelsen angående uppsägning och förlängning skall därefter äga tillämpning allt framgent.

Utan hinder av vad som stadgas i § 7 skall regionlandstingens andel i byggnads- och utrustningskostnaderna begränsas till tjugo procent i vad avser sådana kostnader till vilka Uppsala läns landsting anvisat medel för år 1960 eller tidigare.

Intill utgången av år 1963 skall regionlandstingens årliga gottgörelse till Uppsala läns landsting för dess kapitalkostnader fördelas mellan landstingen proportionellt efter det i § 4 första stycket angivna antalet vårdplatser för regionlandstingen. Regionlandsting skall dock äga rätt att — sedan patientredovisning framlagts av sjukhuset — påkalla överläggningar om annan fördelning av kapitalkostnader, som avser åren 1962—1963.

Den i avtalsförslaget omnämnda *bilagan* innehåller följande sammanställning över byggnader för kliniker, serviceorgan m. m. och andra anlägg-

ningar, som beräknas bli utförda under det aktuella byggnadsskedet vid akademiska sjukhuset.

|                                                                                                                                                                                                      | Byggnads<br>benämning |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| <i>Klinik, serviceorgan eller annan anläggning</i>                                                                                                                                                   |                       |
| Panncentral uppförd 1957—59 jämte beredskapsanläggning och ev. utbyggnad                                                                                                                             | K                     |
| Kulvertar, vågar, parkeringsplatser, parkanläggning, inhägnad, ledningsdragningar, diverse andra arbeten sammanhängande med sjukhusområdets iordningställande och utnyttjande utförda efter 1.1.1959 | —                     |
| Barnpsykiatri                                                                                                                                                                                        | G                     |
| Medicinklinik (+ ev. njuravdelning)                                                                                                                                                                  | B 7                   |
| Centralkök, personalmatsalar, dagrum, centralförråd, tvättförråd och administration                                                                                                                  | S                     |
| Tillbyggnad för ytterligare plastikkirurgi, käkcentral och centraltandpoliklinik, radioterapi och radiofysik                                                                                         | P                     |
| Klinisk fysiologi                                                                                                                                                                                    | B 2                   |
| Ytterligare röntgenavdelningar, polikliniker och laboratorier                                                                                                                                        | B 1, B 3              |
| Ortopedi och thoraxkirurgi                                                                                                                                                                           | A 12                  |
| Ytterligare operationsavdelningar, polikliniker m. m.                                                                                                                                                | A 13                  |
| Neurologi, neurokirurgi, dermatologi och oftalmiatrik                                                                                                                                                | B 11                  |
| Ytterligare röntgenavdelning, polikliniker och laboratorier                                                                                                                                          | B 9                   |
| Klinisk kemi och klinisk virologi                                                                                                                                                                    | B 5                   |
| Klinisk bakteriologi                                                                                                                                                                                 | B 8                   |
| Fysikalisk terapi                                                                                                                                                                                    | F                     |
| Djurstallar och verkstäder                                                                                                                                                                           | —                     |
| Thoraxmedicin och geriatrik                                                                                                                                                                          | B 10                  |
| Infektionsavdelning                                                                                                                                                                                  | N                     |
| Ombyggnadsarbeten för oundvikliga provisorier m. m.                                                                                                                                                  | —                     |

Regionsjukvårdsnämnden har lämnat bl. a. följande *speciella kommentarer* i fråga om vissa bestämmelser i avtalet.

*Ingressen.* Med hänsyn till att Gävle stad från och med den 1 januari 1963 ingår i Gävleborgs läns landstings sjukvårdsorganisation, har staden icke upptagits bland de avtalsslutande parterna i detta avtal, som är avsett att träda i kraft den 1 juli 1963.

Eftersom staten och Uppsala läns landsting gemensamt handhar akademiska sjukhusets förvaltning och utbyggnad, bör båda stå som huvudmän, vilka gemensamt ikläder sig rättigheter och skyldigheter enligt avtalet i förhållande till övriga Uppsala-regionen tillhörande sjukvårdshuvudmän. Bland annat av denna anledning har nämnden ansett att för Uppsala-regionens del uttrycken »huvudmän» och »regionlandsting» är att föredraga framför delegationsförslagets »sjukhusägare» och »intressenter».

§ 1. I paragrafen anges huvudmännens allmänna åtagande att inrätta, utrusta och driva akademiska sjukhuset såsom regionsjukhus varjämte upptagningsområdet preciseras.

§ 2. Genom paragrafen bestämmes vilka specialiteter som omfattas av avtalet. Förutom de regionspecialiteter, som ingår i gällande avtal i anslutning till 1960 års regionsjukvårdsproposition, har avtalet ansetts böra omfatta vård av barn med cerebral pares. Folke Bernadottehemmet för sådan vård

ingår nämligen som en del av sjukhuset och vid hemmet beräknas omkring 10 vårdplatser stå till förfogande för regionlandstingen.

För att möjliggöra en smidig anpassning till den fortsatta utvecklingen skall givetvis överenskommelse kunna träffas om att ytterligare specialiteter upptages i avtalet eller om avförande av specialitet från avtalet, exempelvis om vårdbehovet inom specialiteten i fortsättningen anses böra tillgodoses på länsplanet.

§§ 3 och 4. Vårdplatsbehovet inom regionspecialiteterna för andra sjukvårdsområden än Uppsala läns landsting kan med utgångspunkt från de i regionvårdspropositionen godtagna principerna beräknas uppgå till ca 430, bortsett från en i propositionen ifrågasatt ökning av antalet reumatologplatser och exklusive vårdplatserna för cerebral pares. Nämnden har ansett försiktigheten bjuda, att vårdplatsantalet för ifrågavarande sjukvårdsområden begränsas till ca 400. Då för Uppsala läns landsting avsetts ca 130 vårdplatser, beräknas det totala antalet platser inom här ifrågavarande regionspecialiteter tills vidare uppgå till ca 530. Vårdplatserna för cerebral pares ingår icke i detta antal.

Till skillnad från delegationsförslaget har nämnden icke funnit lämpligt att i avtalet eller bilaga till detta i detalj fördela vårdplatsantalet på olika specialiteter och regionlandsting. Enligt nämndens mening bör bestämmelserna i avtalet begränsas till vad som är motiverat av parternas gemensamma intresse av att erhålla en fast grund för samarbetet såväl på det sjukvårdsorganisatoriska som på det ekonomiska området. För att nå detta syfte synes tillfyllest att ange hur det totala antalet vårdplatser beräknas komma att efter avslutad utbyggnad fördelas på vårdavdelningar för olika specialiteter (§ 3) samt regionlandsting (§ 4). Det har förutsatts, att det exakta antalet vårdplatser för varje specialitet och dess fördelning på regionlandstingen skall fastställas i ett särskilt avtal, som åtminstone under utbyggnadstiden begränsas till att gälla en kortare period, under vilken några förändringar icke väntas. Vårdplatserna för cerebral pares är enligt nämndens mening alltför få för att kunna fördelas på de olika sjukvårdshuvudmännen. De 10 vårdplatser, som avses för regionlandstingen, bör sålunda disponeras av dessa gemensamt.

Med begreppet »med tillhörande serviceorgan och i erforderlig utsträckning sjukhusets övriga sjukvårdsresurser» avses dels sådana serviceorgan som i huvudsak direkt ansluter till regionklinik (t. ex. neuro-fysiologiskt laboratorium inom neuroblocket), dels ock sådana serviceorgan och anordningar som betjänar hela sjukhuset (t. ex. centrallaboratorier, allmänna röntgenavdelningar, panncentral, kök, etc.). Vidare täcker det föreslagna begreppet det fallet, att en patient på regionklinik behöver överföras till annan klinik vid sjukhuset. Såsom framgår av § 19 har parterna förutsatt, att normalt även andra specialistfall från regionlandstingen skall remitteras till akademiska sjukhuset.

§ 5. Förutsättningarna för regionlandstings utnyttjande av de avtalade vårdresurserna anges i denna paragraf. Där omförmäld särskild överenskommelse skall innehålla remissbestämmelser och föreskrifter rörande mottagande i vissa fall av patienter, ehuru remiss saknas. Det har förutsatts, att denna överenskommelse skall ansluta sig till de centrala rekommendationer i ämnet, som utfärdats eller som kan komma att utfärdas. Nämnden framhåller i detta sammanhang, att nämnden funnit skäl tala för att länsortodontist erhåller samma remissrätt som övertandläkare. Det torde emel-

lertid få ankomma på varje regionvårdslandsting att fatta beslut i denna och liknande frågor.

§§ 7 och 8. Enligt delegationsförslaget skall kapitalkostnaderna täckas genom avskrivningar å det i sjukhusanläggningen nedlagda kapitalet, exklusive tomtkostnaden. Avskrivningarna avses omfatta såväl vederbörande kliniker för regionspecialiteter direkt påförda belopp som på nämnda kliniker från andra kostnadsställen överförda belopp. Avskrivningstiden föreslås till 30 år för fastigheter och 10 år för varaktiga inventarier. För de vid avtalets ikraftträdande befintliga fastigheterna och inventarierna skall enligt förslaget anskaffningsvärdena med tillämpning av angivna avskrivningsregler omvandlas till ingångsvärden. I anskaffningsvärdet för byggnader som uppförts på grund av avtalet må ingå jämväl under byggnadstiden upplupna räntor på det i byggnaden nedlagda kapitalet. Räntan skall beräknas enligt den av kommunförbunden vid varje tidpunkt rekommenderade räntefoten, förhöjd med  $\frac{1}{2}$  eller 1 procent. Slutligen stadgas, att i övrigt skall för avskrivningarna tillämpas de riktlinjer, som angivits i landstingsförbundets förslag till driftbokföring vid sjukhus.

Innebörden av delegationsförslaget torde sammanfattningsvis kunna uttryckas så, att de å regionlandstingen belöpande kapitalkostnaderna skall av landstingen gäldas genom årliga inbetalningar motsvarande de på visst sätt fastställda årliga avskrivningarna jämte upplupna räntor å ett belopp, motsvarande det vid årets ingång ännu icke avskrivna anskaffningsvärdet.

Regionsjukvårdsnämnden anser sig i princip kunna biträda delegationens förslag till beräkning av kapitalkostnaderna. Med hänsyn till de tidigare berörda speciella förhållandena beträffande akademiska sjukhuset synes dock vissa förenklingar böra vidtagas för Uppsala-regionens del. Inom nämnden har sålunda enighet nåtts om följande schematiska förfarande.

Den nu aktuella utbyggnaden vid akademiska sjukhuset har bestämts att omfatta vissa byggnader, kulvertar m. m., vilka upptagits i en särskild förteckning. För befintlig bebyggelse tillkommen före år 1958 uttages icke några kapitalkostnader för regionlandstingen. Beträffande de förtecknade byggnadsobjekten föreligger dels de verkliga kostnaderna för byggande och utrustning av redan uppförda byggnader m. m., dels uppskattningar av kostnaderna för pågående byggen m. m., dels uppskattningar av kostnaderna för framtida objekt. Dessa kostnader har, om de — såsom t. ex. i fråga om neurokirurgiska kliniken — är helt föranledda av en regionvårdsspecialitet, påförts regionsjukvården. Beträffande gemensamma ekonomianläggningar har regionsjukvården påförts så stor andel som efter vårdplatsantalet belöper å regionvårdsspecialiteterna. Även andra byggnadsobjekt kan i större eller mindre grad belöpa å regionsjukvården. I dessa fall har byggnadskostnaden proportionellt fördelats å regionsjukvård och länssjukvård i förhållande till exempelvis den för de olika specialiteterna disponerade våningsytan. Investeringskostnaderna för centrala behandlings- och serviceavdelningar har fördelats efter den uppskattade utnyttjandegraden etc. Sedan på detta sätt hela utbyggnadskostnaden fördelats, har de å regionlandstingens vårdplatser belöpande kostnaderna sammanslagits. Från summan har dragits 25 procent, vilket ansetts motsvara av undervisning och forskning föranledda merkostnader å regionsjukvården. Resterande belopp har jämförts med den beräknade totalkostnaden för utbyggnaden varvid regionlandstingens andel befunnits utgöra cirka 30 procent av den sammanlagda kostnaden för sjukhusets utbyggnad. Med utgångspunkt härifrån

har överenskommit att regionlandstingen skall påföras 30 procent av den totala årliga utbyggnadskostnaden beträffande såväl byggnader som utrustning. Denna årliga kapitalkostnad skall för regionlandstingens räkning tillhandahållas eller förskottas av Uppsala läns landsting. Detta landsting skall därefter äga rätt till gottgörelse av regionlandstingen för de årliga faktiska kostnaderna för räntor och amorteringar å de lån, som landstinget upptagit för ändamålet. I den mån landstinget förskottat av egna medel, skall räntan beräknas enligt den räntefot för kommunala investeringar, varom kommunförbunden kan komma att enas.

Regionsjukvårdsnämnden har funnit det tveksamt om avskrivningstiden för byggnaderna bör utgöra 30 år. Nuvarande snabba utveckling på sjukvårdens område talar för en kortare avskrivningsperiod. Nämnden har därför stannat för att förorda att de av Uppsala läns landsting förskottade medlen skall amorteras på 20 år. Härigenom vinnes även den fördelen att regionlandstingen kan beräknas ha betalt sin andel i kapitalkostnaderna för ifrågavarande utbyggnad vid avtalsperiodens (30 år) utgång.

§ 9. Föreskrifter meddelas i paragrafen om den slutliga fördelningen av de årliga kapitalkostnaderna mellan regionlandstingen samt om en preliminär å contobetalning, som uttages innan erforderliga uppgifter föreligger om vårdplatsernas utnyttjande det år, ersättningen avser.

§ 11. Regionlandstingens ersättning till akademiska sjukhuset består av dels driftdagersättning för slutet vård, dels driftbesöksersättning för öppen vård. I delegationsförslaget förekommer uttrycken dagersättning och besöksersättning, men dessa avser såväl drift- som kapitalkostnader.

Driftdagersättningen utgöres av den för vederbörande kliniks slutna vårdform beräknade genomsnittliga kostnaden för vård dag. Vid beräkningen av vård dagarnas antal skall hänsyn jämväl tagas till de »garantidagar», som kan tilläggas enligt bestämmelserna i § 12. Från kostnaderna skall dragas inkomsten av vårdavgifter, varvid av förenklingsskäl förutsatts att minskningen skall ske med debiterade vårdavgifter, samt utgående statsbidrag. Särskilt avdrag med 10 procent skall verkställas för att kompensera merkostnader, som föranleds av undervisning och forskning på regionspecialitetsklinikerna.

På motsvarande sätt beräknas driftbesöksersättningen.

I § 11 sista stycket meddelas bestämmelser om å contobetalning under löpande år. För att så långt det är möjligt anpassa å contoersättningarna till eventuellt föreliggande nya omständigheter har föreslagits, att de för å contobetalningarna gällande drift dag- och driftbesöksersättningarna skall fastställas av nämnden.

På grund av den osäkerhet som föreligger rörande storleken av de verkliga pensionskostnaderna — en osäkerhet som förorsakas av svårigheten att bedöma kostnaderna för sjukhusägarens pensionsutfästelser utöver ATP och andra genom avgifter finansierade pensioner — får det förutsättas att en efterreglering av pensionskostnaden skall kunna ske då fastare hållpunkter för deras beräkning kunnat erhållas. Tills vidare bör, i huvudsaklig anslutning till den i driftbokföringsbetänkandet angivna grunden för beräkningen, i pensionskostnaderna för akademiska sjukhusets del inräknas beräknade avgifter till ATP för all personal och erlagda avgifter till SPA för sådan personal, som vid landstingssjukhusen regelmässigt är ansluten till SPA (sjuksköterskor m. fl.) jämte ett tillägg om 7 procent av lönesum-

man för övriga personalgrupper (i huvudsak läkare, förvaltningspersonal och kollektivanställd personal).

§ 12. I paragrafen har intagits en garantiregel, som avses skola bidra till att förebygga, att kostnaderna för vårddagar stiger genom att regionlandsting icke utnyttjar sina avtalsbestämda platser. Ett underutnyttjande medför ju att de genomsnittliga vårddagskostnaderna stiger, på grund av att vissa poster i driftkostnaderna icke minskar i takt med minskningen i beläggningen. Ökningen av vårddagskostnaderna kommer att drabba samtliga i samarbetet deltagande regionlandsting, således även dem som ha till fullo utnyttjat sina tecknade platser. För att i någon mån minska denna belastning på dessa landsting och i samma mån överföra den på det eller de landsting, som icke utnyttjat sina platser, har en garantiregel ansetts motiverad. Olika alternativ för dess utformning har diskuterats. Bland annat har tidigare framförts förslaget att välja ett visst minimiantal vårdagar per tecknad plats och år som underlag för garantien. I föreliggande förslag har regeln i stället grundats på en viss genomsnittlig procentuell beläggning på de tecknade platserna med vederbörlig hänsyn tagen till de inskränkningar i möjligheterna att belägga platserna som kan ha orsakats av stängning av vårdavdelningar.

Principen skall sålunda vara, att garantiregeln icke skall träda i funktion för regionvårdsklinik, om en genomsnittlig beläggning av vårdplatserna inom de olika regionvårdsspecialiteterna av minst 82 procent av det tillgängliga antalet vård dagar uppnåts. Om så icke skulle vara fallet och regionlandstingens beläggning underskrider 82 procent av det på grundval av det kontrakterade antalet platser för specialiteten beräknade vård dagantalet, skall i första hand eventuell överbeläggning (utöver 82 procent) från huvudmännens sida — här i inkluderat ev. beläggning från icke avtalsanslutna sjukvårdsområden — tillgodoräknas regionvårdslandstingen. Återstående underskott under angiven medelbeläggning fördelas på regionvårdslandstingen i proportion till vederbörande landstings andel i underskottet.

Det på grundval av platsantalet beräknade antalet vård dagar för viss klinik erhålles genom att 365 (skottår 366) multipliceras med antalet kontrakterade platser. Genom att ersättningen enligt § 10 skall utgå för såväl inskrivnings- som utskrivningsdag får vid framräkningen av den procentuella beläggningen antalet för varje regionlandsting enligt § 10 beräknade vård dagar minskas med antalet utskrivna patienter från vederbörande landstings sjukvårdsområde. (Det enligt § 10 beräknade vård dagantalet vid full beläggning blir nämligen 365 plus det genomsnittliga antalet under året nyinskrivna patienter på varje vårdplats.) Hänsyn måste emellertid tagas till att platserna under vissa tider icke kunnat utnyttjas på grund av att de varit stängda. Därför förutsättes, att vård dagar, som bortfallit på grund av att vårdavdelning eller del därav varit stängd på grund av reparationer eller personalbrist, skall avräknas från det på ovan angivna sätt beräknade antalet tillgängliga vård dagar. Denna minuspost av vård dagar skall fördelas mellan huvudmännen och regionlandstingen i förhållande till de vårdplatser var och en av dessa grupper disponerar vid respektive kliniker.

Procenttalet 82 har valts med hänsyn till de officiella uppgifter som föreligger rörande den genomsnittliga beläggningen vid rikets lasarett under senare år.

§ 13. Kostnader för under avtalstiden gjorda investeringar i byggnader och varaktiga inventarier behandlas i denna paragraf. Som nämnts amor-

ter as byggnadskostnader på 20 år och kostnader för varaktiga inventarier på 10 år. Med hänsyn härtill erfordras bestämmelser om hur man skall förfara med vid avtalstidens utgång kvarstående, ännu ej amorterade investeringar. Bestämmelserna härom har utformats på sådant sätt att amorteringarna skall fortsätta under den nya avtalstiden, om samtliga parter träffar nytt avtal, men att frågan skall lösas förhandlingsvägen, om någon part drar sig ur samarbetet.

§ 14. Bestämmelser om regionsjukvårdsnämnden meddelas i paragrafen. Ehuru delegationsförslaget förutsätter, att i nämnden skall ingå två ledamöter jämte suppleanter för varje regionlandsting, har nämnden ej funnit anledning föreslå ändrad sammansättning för uppsalaregionens nämnd.

§ 15. Nämndens verksamhet förutsättes vara helt av rådgivande natur, men det har dock ansetts önskvärt att i avtalet intaga en föreskrift att nämnden skall givas tillfälle att behandla förslag av större betydelse med avseende på regionklinikerna, särskilt frågor rörande ny-, om- och tillbyggnader. Vidare skall nämnden äga yttra sig över de årliga förslagen till utgifts- och inkomststat, förslag till vårdavgiftsbestämmelser o. dyl.

Någon gemensam revision av sjukhusets räkenskaper med deltagande av revisorer, som utsetts av regionlandstingen, har icke avsetts skola äga rum. Ehuru sjukhusets räkenskapshandlingar i princip är offentliga handlingar, har det ansetts lämpligt att i avtalet intaga en bestämmelse om att regionlandsting genom utsedd revisor eller annat ombud äger taga del av regionsjukhusets bokföring och andra redovisningshandlingar.

§ 16. Skyldighet stadgas för Uppsala läns landsting och regionlandstingen att inhämta regionnämndens yttrande i alla frågor rörande planering och utbyggnad av regionspecialiteter inom intressenternas egna sjukvårdsområden. En dylik bestämmelse är nödvändig med hänsyn till planeringen av sjukhusets utbyggnad och drift. Skyldigheten skall dock givetvis endast avse regionspecialitet, varom vederbörande landsting träffat avtal.

§ 17. I paragrafen regleras proceduren, då fråga uppkommer om ändring av avtalet eller dess bilagor. Det förutsättes att frågan skall anmälas för regionsjukvårdsnämnden och lösas förhandlingsvägen. Även tvister rörande avtalets tolkning bör givetvis i första hand lösas förhandlingsvägen. Först om detta misslyckas avses den i följande paragraf angivna utvägen att anlita skiljemän tillgripas.

§ 19. Paragrafen innehåller en allmän föreskrift om att akademiska sjukhuset skall även beträffande andra specialiteter än regionspecialiteter tjäna såsom remissjukhus för Uppsala-regionen. Ersättning härför bör i princip utgå enligt samma riktlinjer som för regionsjukvården. I avbidan på en revidering av utomlänsavtalet har dock någon bindande föreskrift om ersättningsberäkning icke meddelats.

§ 20. Två bestämmelser av övergångsnatur har intagits i paragrafen. Vad § 20 fjärde stycket angår har parterna överenskommit att staten icke skall uttaga ersättning för de medel, som staten anslagit för akademiska sjukhusets utbyggande före den 1 juli 1961. Detta innebär att regionlandstingens andel i byggnads- och utrustningskostnaderna åren 1958—1960 begränsas till 20 procent.

Bestämmelsen i § 20 sista stycket innebär att regionlandstingens andel i kapitalkostnaderna fördelas dem emellan efter schematiska grunder för tiden fram till 1 januari 1964, d. v. s. fram till det år då avtalet beräknas vara i tillämpning i full utsträckning.

Regionsjukvårdsnämnden framhåller avslutningsvis, att i avtalet icke berörts den ställning icke avtalsanslutna sjukvårdshuvudmän kan ha i förhållande till akademiska sjukhuset och regionlandstingen. Det kan förutsättas, att regionsjukhusen kommer att utnyttjas även för vård av patienter från dessa huvudmäns sjukvårdsområden. Man kan nämligen vänta sig en viss specialisering inom specialiteterna beroende på vissa klinikers särskilda utrustning, aktuella forskningserfarenheter o. dyl. Vidare kan akutvård väntas förekomma, särskilt av trafikolycksfall. Man torde därför få söka någon form för att fastställa ersättningsgrunderna för huvudmän, som sålunda anlita främmande regionsjukhus utan att ha träffat avtal om platsdisposition. Ersättningen bör i princip bygga på full kostnadstäckning. Huvudmannaorganisationerna torde böra närmare utreda frågan och rekommendera en lämplig lösning.

#### *Direktionens för akademiska sjukhuset i Uppsala förslag*

I skrivelse den 27 augusti 1962 hemställer direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala bl. a. om godkännande av förslaget till avtal om samarbete beträffande regionsjukvård vid sjukhuset under förmålan, att förslaget tillställts samtliga i uppsalaregionen ingående landsting med hemställan, att landstingen måtte uppdraga åt vederbörande förvaltningsutskott att bl. a. godkänna förevarande avtal.

#### *Yttrande*

*Universitetskanslersämbetet*, som överlämnar yttrande av *medicinska fakulteten vid universitetet i Uppsala*, uttalar, att ämbetet icke funnit anledning till erinran mot avtalsförslaget ur de synpunkter, ämbetet närmast har att beakta, samt instämmer i av fakulteten samtidigt framfört förslag att frågan om klinikchefernas möjligheter att i viss utsträckning taga in patienter utan remiss för tillgodoseende av rena forsknings- och undervisningsändamål snarast blir föremål för särskild granskning i enlighet med departementschefens uttalande i propositionen 1960: 159 (sid. 152).

#### *II. Direktionens för akademiska sjukhuset i Uppsala anslagsframställning*

##### *Yrkanden*

*Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala* föreslår, att anslaget uppföres med 3 874 900 kr., vilket innebär en minskning med 1 125 100 kr.

|                                                                                                         | Anslag<br>1962/63 | Förslag     | Ökn. el.<br>minskn. |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------|---------------------|
| 1. Driftkostnader vid de psykiatriska samt barn- och ungdomspsykiatriska klinikerna . . . . .           | 2 397 000         | 2 655 000 + | 258 000             |
| 2. Bidrag till bestridande av driftkostnader vid sjukhuset i övrigt . . . . .                           | 2 380 000         | 864 000 —   | 1 516 000           |
| 3. Kostnader för täckande av driftunderskott vid Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola . . . . . | 213 000           | 345 900 +   | 132 900             |
|                                                                                                         |                   |             | — 1 125 100         |

*Motiv*

Akademiska sjukhusets utbyggnad har under senare år kunnat bedrivas planenligt. Samarbetet på regionplanet har fördjupats. Antalet intagna sju-ka från främmande län, vilket under 1940- och 1950-talen fram till år 1957 konstant legat vid 19—20,5 procent av samtliga intagningar, har långsamt ökat och uppgick år 1961 till 26 procent härav. För kliniker med mera ut-präglad regionvårdsklientel låg siffran mellan 50 och 67 procent. Av hela antalet utomlänspatienter år 1961 — omkring 5 300 — torde omkring 3 000 kunna betraktas som regionvårdspatienter i egentlig mening. Denna utveck-ling i riktning mot en allt mera omfattande regionsjukvård förutsättes fort-sätta.

Under innevarande budgetår tillkommer nya kliniker och serviceavdel-ningar m. m., som kräver ny eller ökad personal av alla kategorier. Sedan de nya avdelningarna tagits i bruk i slutet av detta budgetår, beräknar di-rektionen icke någon tillkomst av nya byggnader med nya avdelningar un-der budgetåret 1963/64. Personalkrav på grund av nytillkommande under-avdelningar beräknas sålunda icke uppstå under nästa budgetår. Direk-tionen erinrar dock om, att tidigare föreslagna personaltillkomster avsikt-ligt hållits så låga som möjligt i avvaktan på säkra erfarenheter rörande personalbehoven för nyorganiserade underavdelningar m. m. Vissa personal-ökningar har nu begärts av klinikchefer för redan i gång varande underav-delningar, där personalkadern konstaterats vara otillräcklig. Direktionen förutsätter, att sådana krav kan komma att uppstå även för de nya avdel-ningar, som tages i drift under innevarande budgetår, och framhåller sär-skilt, att nödvändiga provisorier vid utbyggnaden enligt generalplanen krä-ver speciella anordningar av delvis personalkrävande art.

Försöken att avlasta sjuksköterskorna från rutinarbeten genom att vid vårdavdelningarna disponera kontorspersonal för expeditjonsarbete, tele-fonpassning m. m. har givit goda resultat och fortsättes. Kommittén för sjukhusets utbyggande genomför vidare i samråd med direktionen viss ut-redningsverksamhet genom ett rationaliseringsföretag (Ekonomisk före-tagsledning AB), vilket ytterst siktar till att ge underlag för kommitténs överväganden rörande sjukhusets utbyggnad men kommer att nyttiggöras genom successivt införande av nya metoder och arbetsformer m. m. vid redan existerande avdelningar. Därvid har visat sig önskvärt, att vid så-dana avdelningar genomföra en speciellt för dessa inriktad försöksverksam-het. Dessa försök medför vissa kostnader, av vilka dock huvuddelen stannar på byggnadssidan. Möjlighet bör emellertid finnas till bearbetning och ge-nomförande av uppslag, som visat sig värdefulla. Hänsyn härtill har tagits vid direktionens beräkningar av erforderliga avlöningsmedel. Vissa försök för att utröna möjligheterna att genomföra nya former för utspisningen vid vårdavdelningarna har förberetts genom studier av en särskild expertdele-gation i USA. Vissa extra kostnader torde bli oundvikliga under försöksti-den, under vilken de tänkta systemen endast kan praktiseras i mindre skala.

Sedan tre år drives i Uppsala en gåskola för amputerade med anlitande av medel, som donerats av försäkringsbolaget Folksam till Uppsala universitet. Donationsmedlen beräknas räcka för verksamhetens bedrivande t. o. m. innevarande budgetår. Direktionen anser, att verksamheten, som är en ty-pisk form av rehabilitering, fr. o. m. 1 juli 1963 bör anknytas till akade-miska sjukhuset och underställas direktionen samt samordnas med annan sådan verksamhet vid sjukhuset. Sedan formerna för denna samordning

och behovet av personal, främst läkare, blivit slutgiltigt utredda avser direktionen att underställa Kungl. Maj:t frågan om gåskolans definitiva infogande i sjukhuset. För att säkerställa verksamhetens bedrivande under nästa budgetår har direktionen emellertid under sjukhusets anslag till driftkostnader upptagit medel för ändamålet och förutsätter härvid, att gottgörelse till anlitad läkare även skall kunna utgå ur sagda anslag.

Från chefen för psykiatriska kliniken och från de socialvårdande myndigheterna i Uppsala och Enköping m. fl. har framställningar gjorts om särskilda åtgärder för alkoholistvårdens utbyggande, bl. a. omfattande inrättande av en överläkarbefattning för alkoholistvård med underställd kurator och kanslipersonal. För att möjliggöra organisationens genomförande därest begärd överläkarbefattning ställes till förfogande för ändamålet, har direktionen upptagit viss biträdande personal såsom extra redan under innevarande budgetår.

Sjukhusets successiva expansion i förening med det alltmera omfattande och intensifierade utbyggnadsarbetet ställer ständigt ökade krav på sjukhusets förvaltningsorganisation. Sjukhusets styresman har exempelvis under en följd av år åtnjutit tjänstledighet från sin professur för att odelat kunna ägna sig åt planeringsarbetet och förvaltningsverksamheten i övrigt. Nödvändigheten av en fortsatt medverkan från styresmannens sida och svårigheter att erhålla lämpliga vikarier för denne tvingar direktionen att — i enlighet med vad därom närmare anföres under anslaget till avlöningar till läkare — föreslå särskilda åtgärder. Direktionen finner det härutöver erforderligt att såväl intendenten som sjukhusets högre förvaltningspersonal i övrigt, främst föreståndarinnan, tidvis kan befrias från åliggande rutinarbete för att medverka vid särskilda utredningar m. m. Även om konkreta förslag i sistnämnda avseende för närvarande icke kan framläggas, anser dock direktionen att möjlighet måste hållas öppen till sådana dispositioner. Även det löpande rutinarbetet ökar alltmera, till och med i snabbare takt än som vore motiverat med hänsyn till sjukhusets utbyggnad. Detta i förening med ovannämnda förhållanden gör det allt svårare för förvaltningens olika underavdelningar att på ett fullt tillfredsställande sätt fullgöra sina uppgifter, vilket gäller såväl den allmänna administrationen som rationaliseringsavdelningen och föreståndarinneorganisationen. Vissa förslag till personalökningar framlägges därför beträffande nämnda avdelningar.

De löneuppgörelser, som träffats under våren 1962, innebär avsevärda kostnadsökningar. Löneökningarna för budgetåret 1963/64 kan uppskattas till omkring 16,5 %. Hänsyn härtill har tagits.

För att möjliggöra en detaljuträkning av vårdkostnaderna vid olika slag av kliniker m. m., kommer med början fr. o. m. 1 juli 1962 driftbokföring (kostnadsställesbokföring) i enlighet med svenska landstingsförbundets rekommendation att införas vid sjukhuset. Systemet har praktiserats under några få år, dock icke vid större sjukhus eller undervisningssjukhus. Det torde därför komma att taga relativt lång tid, innan systemet kan vara fulländat. I samband med genomförandet av driftbokföringen kommer successivt en övergång till bokföring med hålkortsmaskin att genomföras i avsikt att sedermera möjliggöra en övergång till bearbetning genom EDB-behandling. Denna omläggning av systemet för räkenskapsföringen torde till en början komma att medföra vissa extra kostnader. På längre sikt torde emellertid systemet kunna komma att medföra beaktansvärda kostnadsbesparingar genom att kontorspersonalen icke kommer att behöva ökas

i den grad, som skulle vara erforderlig vid användning av manuellt system för framtagande av alla de olika uppgifter, som krävas för kostnadsställesbokföringen. Hålkortsarbetet beräknas genomfört med anlitande av servicebyrå intill dess att landstinget eller sjukhuset kan disponera egen anläggning för uppgiften.

1. Vid den psykiatriska kliniken vid sjukhuset har direktionen i förteckningen över extra befattningshavare fr. o. m. den 1 juli 1962 upptagit en tjänst för kurator och en för kanslibiträde i anledning av föreslagen vårdorganisation för behandling av alkoholskadade. Den psykiatriska kliniken föreslås erhålla — utöver nämnda kurator i A 15 och kanslibiträde i A 7 vilka föreslås såsom ordinarie fr. o. m. 1 juli 1963 — 1 sjukvårdsbiträde i A 5 med halvtidstjänstgöring med hänsyn till ökad aktivitet vid polikliniken. För psykiatriska klinikens laboratorium, som ingår i det klinisk-kemiska centrallaboratoriet, erfordras 1 laboratoriebiträde i A 10 med halvtidstjänstgöring med hänsyn till att laboratoriet icke kunnat möta barn- och ungdomspsykiatriska klinikens ökade behov på laboratorieservice. Direktionen beräknar den årliga lönekostnadsökningen i anledning av de föreslagna tjänsterna — inklusive vikariatskostnader m. m. — till 12 678 kr., sedan 26 340 kr. frånräknats för redan såsom extra upptagen personal.

I den för budgetåret 1962/63 uppgjorda staten har medelsbehovet för avlöningar vid de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna — bortsett från läkarlönerna — beräknats till 2 401 170 kr. I samband med ökningen av kurserna vid sjuksköterskeskolan torde en ökad ersättning för sjuksköterskeelevarbete komma att utgå, vilken ökning för de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikernas del beräknas uppgå till 35 000 kr. För ökningen av klinikernas andel i kostnaden för personal i förvaltning, kök och tvätt m. m. har beräknats 5 000 kr. De totala lönekostnaderna — frånsett läkarlönerna — torde således komma att utgöra 2 453 800 kr. Omkostnaderna vid ifrågavarande kliniker beräknas stiga från 522 000 till 550 000 kr. Inkomsterna i form av legosängsavgifter och poliklinikmedel uppskattas till 348 750 kr. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1963/64 torde således komma att utgöra (2 453 800 + 550 000 — 348 750) i runt tal 2 655 000 kr.

2. Mer omfattande personalökningar erfordras för sjukhusförvaltningen. I övrigt förutses endast mindre ökningar och kompletteringar av personalen inom den befintliga organisationen. Kostnadsökningen för personalförstärkningarna — inklusive ökade vikariekostnader — beräknas uppgå till sammanlagt 170 400 kr. Ökningen av pensionsavgifter har beräknats till 14 800 kr. Vidare beräknas för viss försöksverksamhet vid vårdavdelningarna 100 000 kr., för den s. k. Gåskolans omkostnader 50 000 kr. och för ökad ersättning för patologiska laboratorieundersökningar 25 000 kr. Den ökade utbildningen vid sjuksköterskeskolan kommer slutligen att medföra vissa kostnadsökningar för sjukhusets del.

Totalkostnaden för driften av sjukhuset — exklusive de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna samt bortsett från läkarlönerna — har beräknats till 30 812 000 kr., varav 21 762 000 kr. för löner, 8 900 000 kr. för omkostnader samt 150 000 kr. för oförutsedda utgifter, av vilket sistnämnda belopp 5 000 kr. hemställas få fritt disponeras av direktionen för utgifter för patienternas och personalens trevnad. I enlighet med gällande bidragsgrunder har vid bestämmandet av landstingets bidrag totalkostnaden — bortsett från läkarlönerna — beräknats till 32 113 000 kr., varvid dels de fortlöpande avgifterna till statens pensionsanstalt för viss personal (450 000 kr.) upptagits med dubbla beloppet, dels ock — i avvaktan på frågans slutliga reglering — beräknade procentuella avgifter för allmän tjänstepensivering upptagits med enkla beloppet, 851 000 kr. Sedan totalkostnaden minskats med poliklinik- och hyresinkomster m. m. har återstoden, 31 083 000 kr., dividerats med totalantalet vård dagar, som uppskattas till 307 000. Kvoten 101 kr. 24,7 öre utgör kostnaden per vård dag. Denna dagkostnad har multiplicerats med antalet vård dagar för sjuka från Uppsala län, vilka beräknats till 212 000. Från den erhållna produkten, 21 464 364 kr., har avdrag gjorts med 13 procent eller 2 790 367 kr., varvid skillnaden blivit 18 673 997 kr. Sedan från sistnämnda belopp dragits vissa legosängsavgifter och statsbidrag m. m., kvarstår 17 321 247 kr., vilket utgör landstingets bidrag. Inkomsterna i form av legosängsavgifter, sjukvårdsavgifter, poliklinikavgifter, bostadshyror m. m. beräknas till 12 627 700 kr. Statens andel skulle alltså uppgå till (30 812 000 — 17 321 247 — 12 627 700) avrundat 864 000 kr.

3. Det årliga elevintaget vid sjuksköterskeskolan kommer att under budgetåret 1963/64 vara cirka 110 eller 55 elever per kurs. Kostnaderna för driften av sjuksköterskeskolan inklusive naturaförmåner till elever samt provsysterlöner resp. studiebidrag har beräknats under budgetåret 1963/64 till 1 841 128 kr., vartill emellertid kommer ökade lönekostnader med omkring 143 000 kr. Totalkostnaderna uppskattas av direktionen till i runt tal 2 004 000 kr. och hyreskostnader för tillfälliga elevbostäder under en del av budgetåret till ca 20 000 kr. Från akademiska sjukhuset och epidemisjukhuset i Uppsala erhåller skolan ersättning för elevarbetskraften, vilken ersättning torde sammanlagt komma att uppgå till 1 375 000 kr. Mellanskillnaden mellan det för skolans drift erforderliga beloppet och ersättning för elevarbetet, 629 000 kr., skall enligt gällande avtal bestridas av staten och landstinget med 55 resp. 45 procent vardera. Statens bidrag beräknas alltså till  $\left( \frac{55 \times 629\,000}{100} \right)$  345 950 eller avrundat 345 900 kr.

### *Föredraganden*

Gällande avtal om samarbete beträffande regionsjukvård vid akademiska sjukhuset i Uppsala saknar, såsom regionsjukvårdsnämnden i uppsalaregio-

nen närmare utvecklat, i viss utsträckning ekonomiska föreskrifter. Nämnden har nu i anslutning till ett av landstingsförbundet godkänt normalavtal för rikets regionsjukvård framlagt förslag till nytt avtal rörande ifrågasvarande samarbete. Till avtalsförslaget är fogat en bilaga med sammanställning över vissa kliniker m. m., till vilkas byggnads- och utrustningskostnader regionlandstingen skall bidra med 30 procent. Nämnden har vidare försett avtalstexten med speciella kommentarer. Avtalsförslaget har tillställts samtliga i uppsalaregionen ingående landsting för godkännande. Det nya avtalsförslaget, som ger en närmare reglering av parternas ekonomiska mellanhavanden, innebär en utveckling av de principer, som låg till grund redan för nu gällande samarbetsavtal. Förslaget innehåller dock bl. a. den nyheten i förhållande till gällande avtal, att även vård av barn med cerebral pares skall ingå bland regionspecialiteterna. Vid Folke Bernadottehemmet, som ingår som en del av akademiska sjukhuset, beräknas sålunda omkring 10 vårdplatser stå till regionlandstingens förfogande. Avtalsförslagets närmare utformning föranleder ingen erinran från min sida. Jag finner att avtalsförslaget för statens del bör godtagas. Skulle smärre jämkningar av eller tillägg till avtalsbestämmelserna senare erfordras, förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas.

Vad angår direktionens anslagsframställning för nästa budgetår förordar jag, att vid psykiatriska kliniken och vid dess laboratorium må inrättas de nya tjänster, direktionen föreslagit, varvid kuratorstjänsten skall vara placerad i A 15 och laboratoriebiträdestjänsten i A 10.

Såsom chefen för inrikesdepartementet anförde vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår bör frågan om Uppsalas läns landstings bidrag till kostnaderna för den allmänna tjänstepensioneringen av vid sjukhuset anställd personal regleras genom avtal. I avbidan på att förhandlingar härom upptages i ett större sammanhang, anser jag mig kunna godtaga den av direktionen använda metoden för beräkning av landstingets bidrag till ifrågasvarande kostnader.

Jag har icke något att erinra mot att direktionen liksom för innevarande budgetår må från posten till oförutsedda utgifter disponera ett belopp av 5 000 kr. för utgifter för patienternas och personalens trevnad.

Direktionen ämnar sedermera inkomma med förslag angående infogande av den s. k. gåskolan i Uppsala i sjukhusets verksamhet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på direktionens framställning besluta i frågan.

Mot direktionens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde dock för nästa budgetår höra uppföras med ett till 3 900 000 kr. avrundat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat godkänna avtal mellan staten och Uppsala läns landsting, å ena, samt

Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands läns landsting, å andra sidan, om samarbete beträffande regionsjukvård vid akademiska sjukhuset i Uppsala;

b) till *Driftkostnader vid akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 3 900 000 kr.

[128]    12. Utrustning vid akademiska sjukhuset i Uppsala

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 1 795 000 | 927 300     |
| 1962/63           | 1 570 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 2 000 000 |             |

*Yrkanden*

I. *Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala* hemställer om anvisande av 666 900 kr. för utrustning av i följande specifikation angivna kliniker och avdelningar m. m. vid sjukhuset, varvid — med undantag för å psykiatriska kliniken belöpande utrustningskostnader å tillhopa 3 700 kr. — tills vidare förutsättes att Uppsala läns landsting anslår lika stort belopp.

|                                   |                                               |                     |
|-----------------------------------|-----------------------------------------------|---------------------|
| 1.                                | Utrustning till kirurgiska kliniken           | 28 690              |
| 2.                                | ” ” thoraxkirurgiska kliniken                 | 72 805              |
| 3.                                | ” ” barnkirurgiska kliniken                   | 39 613              |
| 4.                                | ” ” anestesivardningen                        | 143 731             |
| 5.                                | ” ” ortopediska kliniken                      | 12 510              |
| 6.                                | ” ” centrallaboratoriet                       | 275 209             |
| 7.                                | ” ” blodgivarecentralen                       | 7 157               |
| 8.                                | ” ” ögonkliniken                              | 11 749              |
| 9.                                | ” ” kvinnokliniken                            | 20 671              |
| 10.                               | ” ” barnkliniken                              | 3 552               |
| 11.                               | ” ” öronkliniken                              | 35 688              |
| 12.                               | ” ” röntgendiagnostikavdelningen              | 322 267             |
| 13.                               | ” ” radioterapiavdelningen                    | 26 390              |
| 14.                               | ” ” lungkliniken                              | 7 565               |
| 15.                               | ” ” hudkliniken                               | 2 174               |
| 16.                               | ” ” neurologiska kliniken                     | 17 819              |
| 17.                               | ” ” kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet | 52 572              |
| 18.                               | ” ” neurofysiologiska laboratoriet            | 75 000              |
| 19.                               | ” ” fotoavdelningen                           | 1 276               |
| 20.                               | ” ” ekonomiförvaltningen m. m.                | 136 030             |
| 21.                               | Gemensam utrustning                           | 41 000              |
| 22.                               | Omsättningsskatt                              | 85 334              |
| 23.                               | Oförutsedda utgifter                          | 60 298              |
|                                   |                                               | Summa kr. 1 479 100 |
| Härifrån avräknas vissa inkomster |                                               | 149 000             |
|                                   |                                               | Summa kr. 1 330 100 |

II. *Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande* hemställer om *dels* anvisande av 1 558 000 kr., utgörande statens andel av kostnaderna för utrustning av ny radioterapeutisk klinik, lokaler i centrallängan

för provisoriskt kliniskt-kemiskt centrallaboratorium och kliniskt-fysiologiskt laboratorium m. m., kvinnokliniken, psykiatriska kliniken, kirurgbyggnaden samt ny sjuksköterskeskola ävensom av kostnaderna för kommitténs verksamhet, *dels ock* bemyndigande att beställa utrustning till ett värde av 2 400 000 kr.

|                              |           |
|------------------------------|-----------|
| Radioterapeutisk klinik..... | 600 000   |
| Centrallängan, etapp I.....  | 1 600 000 |
| Kvinnokliniken.....          | 150 000   |
| Psykiatriska kliniken.....   | 75 000    |
| Kirurgbyggnaden.....         | 75 000    |
| Ny sjuksköterskeskola.....   | 900 000   |
| Kommitténs verksamhet.....   | 100 000   |

Summa kr. 3 500 000

|                                                                                                                |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Statens andel härav (70 % betr. psyk. klin., 55 % betr. sjuksköterskeskolan och 40 % betr. övriga objekt)..... | 1 557 500 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|

### Motiv

I. De önskemål om anskaffande av utrustning, vilka framlagts av klinikchefer m. fl. belöper sig till sammanlagt cirka 1 572 000 kr. Av dessa förslag har direktionen tillstyrkt anskaffningar till ett sammanlagt värde av omkring 1 157 000 kr. Därtill kommer av direktionen direkt äskade medel för ekonomiförvaltningen m. m. med cirka 177 000 kr., för oförutsedda utgifter med cirka 60 000 kr. och för omsättningsskatt med cirka 85 000 kr. De största posterna faller på sådana serviceavdelningar inom sjukhuset, vilka med hänsyn till sjukhusets utbyggnad och intensifieringen av sjukvården vid sjukhusets olika kliniker befunnits ha en otillräcklig kapacitet, huvudsakligen beroende på att fullgod modern utrustning icke disponeras för alla arbetsuppgifter. De sålunda föreslagna anskaffningarna innebär även vissa möjligheter till rationalisering av arbetet vid serviceavdelningarna. Detta gäller främst kliniskt-kemiska centrallaboratoriet och de genom detta administrerade rutinlaboratorierna vid klinikerna.

För psykiatriska klinikerna har äskats ett utrustningsanslag av sammanlagt 51 274 kr. Ifrågavarande utrustning är avsedd uteslutande för den vuxenpsykiatriska kliniken och behovet är föranlett av beslutad ombyggnad sedan barn- och ungdomspsykiatriska kliniken utflyttats till egen byggnad. Kommittén för sjukhusets utbyggande har emellertid i sina anslagsäskanden upptagit medel för angivna behov, varför direktionen icke äskar medel för ändamålet. Härtill kommer kostnaden för utrustning för barn- och ungdomspsykiatriska kliniken laboratorium å tillhoppa 3 542 kr., vilken enligt gällande avtal helt skall bekostas av statsmedel och av direktionen upptagits till 3 700 kr. inklusive allmän varuskatt.

Även om fullgoda skäl i de flesta fall föreligger för av klinikchefer m. fl. föreslagna materielanskaffningar, anser sig direktionen med hänsyn till de stora kraven på utrustning av nytilkommande lokaler m. m. icke i sin helhet kunna tillstyrka klinikchefernas önskemål. Direktionen har därför i

sina förslag i huvudsak upptagit endast sådan utrustning, vilken ansetts oundgängligen erforderlig för sjukvårdsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande, samt sådan materiel, som befunnits nödvändig för att åstadkomma en jämn och rimlig standard inom sjukhuset i dess helhet. Vissa önskemål har betingats av forskningens och undervisningens krav, varför de icke ansetts böra tillgodoses under ifrågavarande anslag. Sammanlagt uppgår medelsbehovet för nyanskaffningar m. m. till cirka 1 000 000 kr. samt för kompletteringar och ersättande av försliten eller föråldrad utrustning till cirka 350 000 kr.

De förhållanden, vilka allmänt inverkar på medelsbehoven för olika ändamål samt de speciella omständigheter, vilka i de särskilda fallen föreligger, framgår av handlingarna i ärendet till vilka hänvisas.

Enligt mellan staten och Stockholms läns landsting träffat avtal angående vård vid sjukhuset av vissa patienter från landstingets sjukvårdsområde inflyter till sjukhuset vissa ersättningar även för användningen av sjukhuset tillhörig utrustning. Dessa ersättningar har för tiden t. o. m. 30 juni 1961 uppgått till sammanlagt 148 912 kr., vilka bokförts såsom inkomst på det särskilda anslaget för anskaffning av utrustning för sjukhuset. Ifrågavarande intäkter föreslås avräknade från bruttobehovet, varför detsamma skulle uppgå till (1 479 100 — 149 000) 1 330 100 kr. Med tillämpning av hittills gällande fördelningsgrunder mellan staten och landstinget skulle statens bidrag således komma att uppgå till  $\left( \frac{1\,330\,100 - 3\,700}{2} \right)$  663 200 kr. jämte 3 700 kr. för psykiatriska kliniken eller sammanlagt 666 900 kr.

Nytt avtal om fördelningen mellan staten, Uppsala läns landsting och de i uppsalaregionen ingående regionvårdslandstingen av kostnaderna för nybyggnader vid sjukhuset och utrustning för sådana har underställts Kungl. Maj:ts prövning. Avtalsreglerna för bestridande av kostnaderna för nybyggnader och utrustning bör föranleda en översyn även av reglerna för kostnadsfördelningen i vad avser underhållsmedel för byggnader och utrustning. Direktionen erinrar i sammanhanget om, att en utredningsman tillsatts för utredning av frågan rörande de psykiatriska klinikernas ställning vid sjukhuset och därmed också finansieringen av anläggnings- och driftkostnaderna för nämnda kliniker. Direktionen reserverar sig således för kostnadsfördelningen.

II. Genom beslut den 16 juli 1961 har Kungl. Maj:t godkänt avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Uppsala läns landsting, å andra sidan, angående utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala (se prop. 1961: 79, s. 13—17). Enligt detta avtal beräknas 40 procent av kostnaderna för sjukhusets utbyggande, inklusive utrustningskostnaderna, belöpa å staten.

Uppförandet av den planerade *radioterapeutiska kliniken* avses påbörjas

under hösten 1963 och beräknas avslutas vid årskiftet 1965/1966. Då emellertid leveranstiderna i fråga om viss radioterapeutisk utrustning till högvoltsanläggningen uppgår till drygt två år och viss dellikvid bör erläggas redan vid beställningen, erfordras under nästa budgetår 600 000 kr. för ifrågavarande ändamål.

Arbetena med uppförandet av den *första etappen av centrallängan*, inrymmande lokaler för provisoriskt kliniskt-kemiskt centrallaboratorium, kliniskt-fysiologiskt laboratorium, medicinsk poliklinik, blodgivarecentral m. m., har numera påbörjats och beräknas vara avslutade i mitten av år 1964. Inredningen i laboratorierna — dragskåp, laboratoriebänkar, hyllor, förvaringsskåp m. m. — har i väsentlig utsträckning utformats som lösa inventarier. Medel för laboratorieinredningen äskas därför under utrustningsanslaget. Kostnaderna för denna inredning uppgår till 1 600 000 kr. Då en så omfattande leverans måste ske successivt och ta i anspråk drygt ett år, kommer inredningen att i huvudsak färdigställas och betalas under nästa budgetår.

Ombyggnadsarbeten pågår f. n. inom *kvinnokliniken* i syfte att möjliggöra dess anslutning till den blivande centrallängan. Dessa arbeten beräknas vara helt avslutade under år 1963. För utrustning av ombyggda lokaler i denna byggnad beräknas ett medelsbehov av 150 000 kr.

Beslutad ombyggnad av *psykiatriska kliniken*, innebärande främst vissa byggnadsarbeten i bottenvåningen — nuvarande avd. 57 — i syfte att tillgodose behovet av fler läkar- och kuratorsexpeditioner samt omändring av altanen utanför avdelning 52 till motionshall, kommer att påbörjas den 1 oktober 1962 och avses vara avslutad i mars 1963. Medelsbehovet för utrustning av dessa lokaler m. m. beräknas till 75 000 kr.<sup>1</sup>

Beslutad ombyggnad inom *kirurgbyggnaden* innebär bl. a., att sjuksköterskematsalen omändras till patientkontor samt att telefonväxelrum inredes i sjuksköterskornas samlingsrum. Dessa arbeten avses komma att utföras under år 1963. För utrustning av nämnda lokaler beräknas ett medelsbehov av 75 000 kr.

Den första byggnadsetappen för den nya *sjuksköterskeskolan*, omfattande ett bostadshus med 246 elevrum samt dagrum, hobbyrum och bilokaler, kommer att påbörjas hösten 1962 och beräknas vara avslutad hösten 1963. Medelsbehovet för utrustning av denna byggnad beräknas till 900 000 kr.<sup>2</sup>

Slutligen beräknar kommittén för *kommitténs egen verksamhet* i vad avser utrustningsfrågorna ett medelsbehov av 100 000 kr.

Kommittén överlämnar samtidigt utrustningsförslag i förevarande avse-

<sup>1</sup> Kommittén har beräknat statens andel till 70 procent och Uppsala läns landstings andel till 30 procent — kliniken omfattas ej av regionsjukvårdsavtalet.

<sup>2</sup> I överensstämmelse med dels gällande avtal beträffande driftunderskottets bestridande, dels ock departementschefens uttalande i prop. 1962:77, s. 34, beräknar kommittén, att staten skall bestrida 55 och landstinget 45 procent av utrustningskostnaderna.

enden beträffande första etappen av centrallängan, kvinnokliniken, psykiatriska kliniken, kirurgbyggnaden och sjuksköterskeskolan.

De totala kostnaderna för anskaffning av här berörd utrustning skulle sålunda uppgå till 3 500 000 kr. Därav torde 1 557 500 kr. utgöra statens andel i utrustningskostnaderna.

Såsom nämnts beräknas uppförandet av första etappen av centrallängan vara avslutad i mitten av år 1964. Med hänsyn till att utrustningen för de i detta byggnadskomplex planerade laboratorierna till övervägande del utgöres av specialbyggd apparatur, som kräver långa leveranstider, är det angeläget, att sådan utrustning kan beställas snarast möjligt. Kommittén hemställer därför om medgivande för kommittén att inom en kostnadsram av 2 400 000 kr. utlägga beställningar av utrustning för centrallängan, etapp I.

#### *Yttrande*

I. *Centrala sjukvårdsberedningen* anser att, på sätt beredningen angivit i särskild promemoria, för anskaffning av utrustning bör beräknas ett belopp av totalt 1 439 500 kr. Härifrån bör enligt direktionens förslag frångävas vissa ersättningar från landstinget å 148 012 kr. Bruttobehovet uppgår därvid enligt beredningen till 1 290 588 kr. Härav beräknas falla på staten 647 144 kr.

#### *Föredraganden*

I sin framställning om statsmedel för den löpande utrustningsanskaffningen vid sjukhuset har direktionen även upptagit utrustning till vissa kliniker m. m., vilka omfattas av regionsjukvårdsavtalet. Jag har dock under hand inhämtat, att därvid endast avsetts sådan kompletteringsanskaffning, för vilken fördelningsgrunderna i avtalet icke skall gälla. Direktionen föreslår, att vissa influtna ersättningar för nyttjandet av sjukhuset tillhörig utrustning skall avräknas från det totala medelsbehovet. En sådan avräkning finner jag böra ske. Jag föreslår, att för nästa budgetår av statsmedel anvisas ett belopp av 600 000 kr. för anskaffning av utrustning samt för oförutsedda utgifter. I beloppet har jag härvid inräknat hela kostnaden för sådan utrustning, som anskaffas till psykiatriska kliniken, för vilken kostnad staten f. n. ensam har att svara. Jag förutsätter, att Uppsala läns landsting beträffande utrustning av andra kliniker m. m. än psykiatriska kliniken bidrager med lika stort belopp, som av statsmedel anvisas härför. Angivna kostnadsfördelning mellan staten och landstinget kan emellertid komma att förändras vid översynen av reglerna för fördelningen av kostnaderna för den löpande utrustningsanskaffningen vid sjukhuset. Jag vill även erinra om att Kungl. Maj:t den 13 januari 1961 bemyndigat chefen för inrikesdepartementet att tillkalla en sakkunnig med uppgift att utreda frågan om erforderliga åtgärder för ett inordnande av de psykiatriska kli-

nikerna i sjukhuset i övrigt samt upptaga förhandlingar härom. Därest av nämnda anledningar en minskning av statens andel i utrustningsanskaffningskostnaderna skulle ske, torde en motsvarande reducering av det av mig nu förordade bidraget få göras.

För den fortsatta projekteringen av bl. a. den radioterapeutiska kliniken har medel anvisats (se prop. 1962: 77). Byggnadskommittén har vidare med hänsyn till den långa leveranstiden för radioterapeutisk apparatur erhållit bemyndigande att beställa utrustning till kliniken till ett värde av högst 2 200 000 kr., att såvitt på staten ankommer gäldas tidigast under budgetåret 1963/64, vilken utrustning ansetts ligga inom ramen för kommande utrustningsprogram. Då viss dellikvid måste erläggas redan vid beställningen, erfordras medel härför under nästa budgetår. Oaktat utrustningsförslaget i sin helhet ännu ej underställts Kungl. Maj:t, anser jag mig därför böra förordas att statens andel av beloppet, 240 000 kr., ställes till förfogande. Kommittén har även lagt fram program för viss utrustning till första byggnadsetappen av centrallängan samt för utrustning av vissa lokaler inom kvinnokliniken, den psykiatriska kliniken och kirurgbyggnaden. De framlagda utrustningsförslagen synes mig väl underbyggda och har icke givit mig anledning till erinran. Jag anser mig därför böra godtaga desamma och det i förevarande avseenden av kommittén beräknade medelsbehovet. Enligt gällande avtal med Uppsala läns landsting har staten att svara för 40 procent av ifrågavarande utrustningskostnader med undantag för kostnaderna för utrustningen av den psykiatriska kliniken, till vilka staten skall bidra med 70 procent, eftersom kliniken ej omfattas av regionsjukvårdsavtalet. Jag förordar i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag, att 1 020 000 kr. anvisas för dessa ändamål för nästa budgetår.

Kommitténs äskanden i övrigt avser — förutom medel för kommitténs fortsatta verksamhet — utrustning till ett elevbostadshus för den nya sjuk-sköterskeskolan. Kommittén, som beräknar det totala medelsbehovet för utrustningen till 900 000 kr. enligt framlagt utrustningsprogram, utgår från att samma kostnadsfördelning skall tillämpas som beträffande täckande av driftunderskottet vid skolan samt uppförandet av den nya skolan. Staten skulle således bidra med 55 procent och landstinget med 45 procent av kostnaderna. Jag finner en sådan kostnadsfördelning skälig. Enligt vad jag inhämtat har landstinget vid anvisande av medel till ifrågavarande utrustning även utgått från dessa grunder för fördelningen. Emellertid finner jag, att utrustningsanskaffningen bör kunna begränsas i förhållande till kommitténs förslag. Jag kan sålunda icke förordas, att statens andel för utrustning till den nya sjuksköterskeskolan beräknas till högre belopp än 340 000 kr. För kommitténs verksamhet torde vidare böra anvisas 40 000 kr.

Liksom för innevarande budgetår förutsätter jag, att statens andel i kostnaderna för kommitténs verksamhet beträffande utrustningsfrågor får bestridas från förevarande anslag.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknar jag således till (600 000 + 1 020 000 + 340 000 + 40 000) 2 000 000 kr.

Kommittén har slutligen hemställt om bemyndigande att under nästa budgetår beställa viss utrustning för de laboratorier, som avses inrymmas i den del av centrallängan, som uppföres såsom en första etapp. Med hänsyn till att utrustningen kräver lång leveranstid — det är till övervägande del fråga om specialbyggd apparatur — samt till att den måste anses ligga inom ramen för kommande utrustningsprogram, tillstyrker jag, att riksdagens medgivande utverkas att beställa nämnda utrustning enligt kommitténs förslag till ett sammanlagt värde av högst 2 400 000 kr., att — i vad avser den på staten fallande delen av kostnaden, högst 960 000 kr. — gäldas tidigast under budgetåret 1964/65.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att utrustning till centrallängan, etapp I, vid akademiska sjukhuset i Uppsala må beställas till ett värde av högst 2 400 000 kr. att, såvitt på staten ankommer, gäldas tidigast under budgetåret 1964/65;

b) till *Utrustning vid akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

**[129] 13. Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala**

|                   | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------|--------|-------------|
| 1961/62           | 80 000 | 94 492      |
| 1962/63           | 70 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 80 000 |             |

Genom beslut den 16 juni 1961 godkände Kungl. Maj:t ett mellan staten, å ena, och Uppsala läns landsting, å andra sidan, träffat avtal rörande undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala. Enligt sagda avtal skall staten till landstinget för upplåtelsen av sjukhuset för ifrågavarande undervisning årligen i efterskott erlægga ett belopp motsvarande de beräknade löne- och pensionskostnaderna för en och en halv förste underläkartjänst och en halv kanslibiträdestjänst samt därutöver 10 000 kr. Beträffande avtalets närmare innehåll torde få hänvisas till 1961 års statsverksproposition, XI ht, p. 73.

För budgetåret 1963/64 bör medel anvisas till bestridande av statens bidrag enligt förevarande avtal under kalenderåret 1963. Jag beräknar det

erforderliga statsbidraget till 80 000 kr. och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epidemiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kr.

[130] 14. **Bidrag till lasarettet i Lund**

|                   | Anslag     |
|-------------------|------------|
| 1962/63           | 11 300 000 |
| 1963/64 (förslag) | 14 000 000 |

Genom beslut den 6 juni 1962 godkände Kungl. Maj:t mellan staten, å ena, och Malmöhus läns landsting, å andra sidan, träffade avtal angående *dels* lasarettet i Lund, *dels* de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna i Lund, *dels* ock seminarietomten i Lund. Enligt avtalet angående lasarettet i Lund skall statligt *byggnadsbidrag* utgå med 25 procent av de verkliga kostnaderna för färdigställande av byggnad eller byggnadsdel vid lasarettet, som påbörjas efter den 30 juni 1962 och enligt Kungl. Maj:ts beslut ianspråktagas för utbildnings- och forskningsändamål. Dylikt bidrag utgår även för sådana ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten, som ej kan hänföras till årligt underhåll. För vissa angivna ny-, till- och ombyggnadsarbeten utgår byggnadsbidraget även om arbetena påbörjats tidigare än den 1 juli 1962 samt dessutom ett särskilt bidrag med 15 procent av kostnaderna. Staten erlägger vidare *utrustningsbidrag* med 25 procent av de verkliga kostnaderna för sådan utrustning, som anskaffas efter den 30 juli 1962 till för utbildning och forskning ianspråktaga sjukhusenheter och ej avser ersättande av kasserad utrustning. Nämda byggnads- och utrustningsbidrag utgår även för på visst sätt beräknad del av kostnaderna för anläggning, som betjänar en eller flera för utbildning och forskning ianspråktaga sjukhusenheter. Byggnads- och utrustningsbidragen tillhandahålles under byggnads- respektive anskaffningstiden i ungefärlig proportion till lanstingets egna utlägg. Såsom *driftbidrag* skall staten årligen till landstinget erlägga 10 procent av den del av lasarettets driftkostnader, som efter antalet vård dagar belöper på de för utbildning och forskning ianspråktaga vårdplatserna. Enligt avtalet om de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna i Lund skall tidigare gällande avtal angående psykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund tillämpas till och med den 31 december 1969 med vissa ändringar och tillägg, innebärande bl. a. att statens driftkostnadsersättning reduceras för år 1967 till 75 procent, år 1968 till 50 procent och år 1969 till 25 procent av det avtalsenliga beloppet. Beträffande avtalens närmare innehåll torde få hänvisas till propositionen 1962: 77.

**Yrkanden**

I. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* uppskattar de för nästa budgetår erforderliga byggnads- och utrustningsbidragen under förevarande anslag till sammanlagt 7 000 000 kr.

II. *Direktionen för lasarettet i Lund* beräknar de statliga driftkostnadsbidragen för budgetåret 1963/64 under anslaget till sammanlagt 7 215 000 kr., varav 2 965 000 kr. för driften av de psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna och 4 250 000 kr. för den allmänna driften vid lasarettet.

**Motiv**

I. För byggnads- och utrustningsbidrag har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 1 300 000 kr., varvid hänsyn tagits till den 1 juli 1962 befintlig mycket väsentlig behållning å tidigare reservationsanslag.

Med ledning av från landstinget infordrade uppgifter anser nämnden, att för *nybyggnadsarbeten* vid lasarettet ett totalbelopp av 16 110 000 kr. enligt följande specifikation bör läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår.

|                                                                 |           |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|
| Block E, etapp 1.....                                           | 3 300 000 |
| Centralköket, etapp 2.....                                      | 700 000   |
| Kompletteringsarbeten inom huvudkulvert.....                    | 50 000    |
| Ångkraftverket.....                                             | 200 000   |
| Reservkrafts- och oljeeldningsaggregat inom ångkraftverket..... | 500 000   |
| Administrationsbyggnaden.....                                   | 200 000   |
| Radiologiska kliniken.....                                      | 2 500 000 |
| Infektionskliniken.....                                         | 5 000 000 |
| Yttre vatten- och avloppsledningar.....                         | 260 000   |
| Rörpostanläggning.....                                          | 400 000   |
| Block C—D.....                                                  | 3 000 000 |
| Summa kr. 16 110 000                                            |           |

Samtliga i specifikationen redovisade arbeten är upptagna i den till 1962 års avtal angående lasarettet i Lund m. m. fogade bilagan A över projekt, för vilka statsbidrag skall utgå med 40 procent av de verkliga kostnaderna. Således torde under nästa budgetår statsbidraget uppgå till i runt tal 6 440 000 kr. för dessa arbeten.

För *ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten* vid lasarettet finner nämnden vidare ett totalbelopp av 1 140 000 kr. enligt följande specifikation böra läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1963/64.

|                                                                |         |
|----------------------------------------------------------------|---------|
| Kirurgiska kliniken och röntgendiagnostiska avdelningarna..... | 380 000 |
| Medicinska kliniken.....                                       | 200 000 |
| Ortopediska kliniken.....                                      | 200 000 |
| Radiologiska kliniken.....                                     | 50 000  |
| Öronkliniken.....                                              | 100 000 |
| Gemensamma anläggningar.....                                   | 210 000 |
| Summa kr. 1 140 000                                            |         |

Statens andel för dessa arbeten utgör enligt 1962 års avtal 25 procent av kostnaderna eller 285 000 kr.

För *anskaffning av utrustning* torde ett totalbelopp av 1 110 000 kr. enligt följande specifikation böra läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår.

|                                                                                                   |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Öronkliniken . . . . .                                                                            | 105 000   |
| Gemensamma anläggningar . . . . .                                                                 | 205 000   |
| Kompletteringsanskaffning till undervisningskliniker m. m. samt gemensamma anläggningar . . . . . | 800 000   |
| Summa kr.                                                                                         | 1 110 000 |

Statens andel enligt 1962 års avtal utgör 25 procent av kostnaderna eller i runt tal 275 000 kr.

Sammanlagt skulle alltså de beräknade totalutgifterna för byggnader och utrustning uppgå till 18 360 000 kr., varav statens andel således enligt gällande avtal utgör 7 000 000 kr.

II. Vid beräkningen av statsbidraget för driften av psykiatriska och barnpsykiatriska klinikerna i Lund för budgetåret 1963/64 enligt 1962 års avtal har antalet vård dagar vid klinikerna upptagits till 28 000 samt nettodagkostnaden, inkl. pensioneringskostnader, upptagits till 111 kr. 22 öre. Av utgifterna beräknas 145 000 kr. bli täckta genom vårdavgifter. När det gäller statsbidraget för allmänna driften vid lasarettet enligt avtalet angående lasarettet i Lund har antalet statsbidragsberättigade vård dagar upptagits till 314 800 samt nettodagkostnaden, inklusive pensioneringskostnader, upptagits till 135 kr. 8 öre.

#### Föredraganden

Den uppskattning av medelsbehovet under nästa budgetår för byggnads- och utrustningsbidrag, som verkställets av nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande, har icke givit mig anledning till erinran. Jag beräknar således för ändamålet 7 000 000 kr.

Vid direktionens beräkningar av de statliga driftkostnadsbidragen för budgetåret 1963/64 har direktionen utgått från en dagkostnad av 135 kr. 8 öre såvitt avser den allmänna driften av lasarettet. Jag vill i anslutning härtill erinra om att enligt avtalet den dagkostnad, som lägges till grund för beräkningarna, icke må överstiga den på motsvarande sätt beräknade medeldagkostnaden för samma år vid rikets undervisningssjukhus, förhöjd med 10 procent. Med hänsyn till den osäkerhet som på grund härav vidlåder beräkningarna finner jag mig böra föreslå, att till driftkostnadsersättningarna beräknas ett belopp av 7 000 000 kr.

Det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknar jag således till 14 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till lasarettet i Lund* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

[131] 15. **Bidrag till Malmö allmänna sjukhus.** För detta ändamål är i gällande riksstat uppfört ett förslagsanslag av 5 300 000 kr.

Avtalsförhandlingar med Malmö stad pågår angående nytt avtal om upplåtelse av stadens sjukhus för utbildning och forskning. Resultatet av dessa förhandlingar kan komma att föreligga vid en sådan tidpunkt, att detsamma kan hinna föreläggas riksdagen under vårsessionen 1963. I avvaktan härpå torde böra anstå med den slutliga beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslag. Jag förordar därför, att anslaget i rikstatsförslaget för nästa budgetår upptages med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under anslaget till oförändrat 5 300 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till Malmö allmänna sjukhus* för budgetåret 1963/64 beräkna ett förslagsanslag av 5 300 000 kr.

[132] 16. **Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus**

|                   | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------|------------|-------------|
| 1961/62           | 9 000 000  | 9 391 100   |
| 1962/63           | 10 500 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 12 000 000 |             |

*Yrkanden*

I. *Det större akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet* beräknar det statliga driftkostnadsbidraget under anslaget till i runt tal 10 745 000 kr.

II. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* uppskattar för nästa budgetår erforderliga byggnads- och utrustningsbidrag under förevarande anslag till 1 450 000 kr.

*Motiv*

I. Göteborgs sjukvårdsstyrelse har till universitetet lämnat uppgifter till ledning för beräkning av det statliga driftbidraget till undervisningssjukhusen i Göteborg för kalenderåret 1963. Sjukvårdsstyrelsens beräkningar framgår av följande sammanställning (se s. 491 överst).

Enligt sjukvårdsstyrelsen kan i dagens läge icke någon beräkning göras av medeldagkostnaden för år 1963 för rikets undervisningssjukhus. Sjukvårdsstyrelsen har emellertid beräknat den verkliga dagkostnaden för Sahlgrenska sjukhuset till 149 kr. 71 öre, för barnsjukhuset till 157 kr. 32 öre, för epidemisjukhuset till 138 kr. 52 öre och för Renströmska sjukhuset till 94 kr. 55 öre.

| Klinik                                                   | Antal<br>vårdplatser | Beläggings-<br>procent | Antal<br>vård dagar |
|----------------------------------------------------------|----------------------|------------------------|---------------------|
| <i>Sahlgrenska sjukhuset</i>                             |                      |                        |                     |
| Med. klin. I.....                                        | 165                  | 97                     | 58 500              |
| „ „ II.....                                              | 186                  | 93                     | 63 300              |
| „ „ III.....                                             | 110                  | 90                     | 36 000              |
| Kir. klin. I (exkl. annexavd. å Räv-<br>landa san.)..... | 184                  | 90                     | 60 400              |
| „ „ II.....                                              | 181                  | 90                     | 59 500              |
| Extremitetskir. klin.....                                | 102                  | 94                     | 35 000              |
| Plastikkir. klin.....                                    | 44                   | 78                     | 12 500              |
| Thoraxkir. klin.....                                     | 22                   | 72                     | 5 800               |
| Neurokir. klin.....                                      | 60                   | 80                     | 17 500              |
| Neurologiska klin.....                                   | 63                   | 75                     | 17 200              |
| Hudkliniken.....                                         | 109                  | 80                     | 31 800              |
| Allergologiska klin.....                                 | 30                   | 100                    | 11 000              |
| Ögonkliniken.....                                        | 46                   | 85                     | 14 300              |
| Öronkliniken.....                                        | 64                   | 78                     | 18 200              |
| Psykiatriska klin.....                                   | 112                  | 96                     | 39 300              |
| Jubileumsklin.....                                       | 112                  | 90                     | 36 800              |
| Kvinnoklin. I.....                                       | 266                  | 78                     | 75 700              |
| Ortopediska klin.....                                    | 86                   | 93                     | 29 300              |
|                                                          |                      |                        | 622 100             |
| <i>Barnsjukhuset</i>                                     |                      |                        |                     |
| Med. klin.....                                           | 118                  | 74                     | 31 900              |
| Kir. klin.....                                           | 31                   | 80                     | 9 000               |
|                                                          |                      |                        | 40 900              |
| <i>Renströmska sjukhuset</i>                             |                      |                        |                     |
| Lungkliniken.....                                        | 200                  | 82                     | 59 900              |
| <i>Epidemisjukhuset</i>                                  |                      |                        |                     |
| Avd. för epidemiolog. fall.....                          | 220                  | 21                     | 17 000              |

Det statliga driftkostnadsbidraget för kalenderåret 1963 har sålunda av sjukvårdsstyrelsen beräknats enligt följande.

| Sjukhus                         | Antal vård dagar |                              | Vård dagar på<br>undervisnings-<br>platser i pro-<br>cent av totala<br>antalet | Driftkostnader<br>varå statligt<br>bidrag<br>beräknas | Beräknat<br>statsbidrag<br>(avrundat) |
|---------------------------------|------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|---------------------------------------|
|                                 | totalt           | på undervis-<br>ningsplatser |                                                                                |                                                       |                                       |
| Sahlgrenska sjukhuset           | 654 000          | 622 100                      | 95                                                                             | 97 908 700                                            | 9 300 000                             |
| Barnsjukhuset.....              | 66 000           | 40 900                       | 62                                                                             | 10 382 800                                            | 645 000                               |
| Renströmska sjukhu-<br>set..... | 59 900           | 59 900                       | 100                                                                            | 5 663 500                                             | 565 000                               |
| Epidemisjukhuset....            | 24 000           | 17 000                       | 71                                                                             | 3 324 400                                             | 235 000                               |
|                                 |                  |                              |                                                                                |                                                       | 10 745 000                            |

Konsistoriet har icke funnit något att erinra mot de gjorda beräkningarna men fäster uppmärksamheten på att i kostnadsberäkningarna medtagits en post, betecknad »andel i centralförvaltningens kostnader».

II. För byggnads- och utrustningsbidrag har för innevarande budgetår be-  
räknats ett belopp av 1 200 000 kr.

Med ledning av från Göteborgs sjukvårdsstyrelse inhämtade uppgifter

anser nämnden, att för *ändrings- och förbättringsarbeten* å kliniker m. m. tillhörande Sahlgrenska sjukhuset ett totalbelopp av 413 000 kr. enligt följande specifikation bör läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1963/64.

|                                         |         |
|-----------------------------------------|---------|
| Kirurgiska klinikerna I och II          | 47 000  |
| Öronkliniken                            | 200 000 |
| Reumatologisk specialavdelning          | 48 000  |
| Centrallaboratoriet                     | 26 000  |
| Kliniskt-neurofysiologiska laboratoriet | 26 000  |
| Ögonkliniken                            | 30 000  |
| Övriga gemensamma anläggningar          | 36 000  |
| <hr/>                                   |         |
| Summa kr.                               | 413 000 |

För *anskaffning av utrustning* till undervisningskliniker m. m. torde ett totalbelopp av 2 150 000 kr. enligt följande specifikation böra läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår.

|                                |           |
|--------------------------------|-----------|
| <i>Sahlgrenska sjukhuset</i>   |           |
| Reumatologisk specialavdelning | 200 000   |
| Sjukhuset i övrigt             | 1 450 000 |
| <i>Barnsjukhuset</i>           | 140 000   |
| <i>Renströmska sjukhuset</i>   | 330 000   |
| <i>Epidemisjukhuset</i>        | 30 000    |
| <hr/>                          |           |
| Summa kr.                      | 2 150 000 |

Beträffande nämnda poster för en reumatologisk specialavdelning erinras, att nämnden i skrivelse den 6 april 1962 förordat godkännande i och för statsbidrags utgående av vissa åtgärder samt att Kungl. Maj:t funnit nämndens framställning icke föranleda annan åtgärd än att ärendet överlämnats till vederbörande förhandlingskommission.

Sammanlagt skulle alltså för byggnader och utrustning erfordras 2 563 000 kr., varav statens andel enligt gällande avtal skulle uppgå till i runt tal 640 000 kr. Härutöver erfordras emellertid enligt nämnden ytterligare medel för sådana tidigare godkända byggnads- och utrustningsprojekt, som av olika skäl icke beräknas bli avslutade innevarande budgetår. Rekvisition av statsbidrag för i följande specifikation upptagna kostnader för byggnadsarbeten och utrustning vid Sahlgrenska sjukhuset å totalt 3 290 000 kr. torde sålunda, enligt vad sjukvårdsstyrelsen anmält, kunna göras först under nästkommande budgetår.

*Vissa byggnadsarbeten*

|                                                          |           |
|----------------------------------------------------------|-----------|
| Psykiatriska kliniken                                    | 150 000   |
| Jubileumskliniken                                        | 2 000 000 |
| Kvinnokliniken I                                         | 180 000   |
| Radiofysiska laboratoriet och radiofysiska institutionen | 140 000   |
| Medicinska kliniken III                                  | 140 000   |
| Röntgendiagnostiska avdelningarna I och II               | 90 000    |
| Övriga gemensamma anläggningar                           | 340 000   |

*Utrustning*

|                                                    |                           |
|----------------------------------------------------|---------------------------|
| Kvinnokliniken I. ....                             | 200 000                   |
| Diverse kliniker och gemensamma anläggningar. .... | 50 000                    |
|                                                    | <hr/> Summa kr. 3 290 000 |

Sammanlagt uppgår alltså de beräknade totalutgifterna under budgetåret 1963/64 för byggnader och utrustning till (2 563 000 + 3 290 000) 5 853 000 kr., varav statens andel enligt gällande avtal skulle i avrundat tal utgöra 1 450 000 kr. Nämnden anser, att detta belopp för angivet ändamål bör medtagas vid framräkning av det totala medelsbehovet för budgetåret 1963/64 under förevarande anslag.

*Yttrande*

*Universitetskanslersämbetet* tillstyrker den av det större akademiska konsistoriet gjorda framställningen.

*Föredraganden*

Avtalsförhandlingar pågår f. n. angående upplåtelsen av Göteborgs stad tillhöriga sjukhus för utbildning och forskning. Det är ovisst, huruvida resultatet av dessa förhandlingar skall hinna underställas riksdagen redan under våren 1963. De nya avtal med staden, som kan komma att ingås, torde emellertid icke i mer väsentlig mån komma att påverka principerna för eller storleken av de statsbidrag, som kan beräknas utgå från förevarande anslag under budgetåret 1963/64. Jag finner mig därför böra på grundval av föreliggande material beräkna medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår enligt nu gällande avtal.

I sjukvårdsstyrelsens förslag rörande det statliga driftbidraget för kalenderåret 1963 har, såsom konsistoriet påpekat, inräknats den andel av kostnaderna för den centrala sjukvårdsförvaltningen i Göteborg, som anses falla på de statsbidragsberättigade sjukhusen i staden. Såsom framhölls i 1962 års statsverksproposition (bil. 13, inrikesdepartementet, punkt 71) är i gällande avtal icke intagen någon föreskrift härom. Jag finner det vidare principiellt betänkligt, att staten skulle på detta sätt deltaga i kostnaderna för ett kommunalt förvaltningsorgan, och kan således icke tillstyrka, att staten bidrager till ifrågavarande kostnader.

Sjukvårdsstyrelsen har baserat sin uppskattning av det statliga driftbidraget för kalenderåret 1963 på beräkningar av de verkliga kostnaderna. Såsom styrelsen konstaterat är det svårt att f. n. göra någon tillförlitlig uppskattning av medeldagkostnaden för år 1963 för rikets undervisnings-sjukhus. Avtalets bestämmelse att den dagkostnad, som skall läggas till grund för beräkningen av statens bidrag, icke må överstiga medeldagkostnaden för samma år vid rikets undervisningssjukhus, förhöjd med tio procent, torde sålunda kunna föranleda en jämkning av det beräknade driftbidragsbeloppet. Jag har dock icke i och för sig någon erinran mot de fram-

lagda beräkningarna. Med hänsyn till vad jag anfört angående förvaltningskostnaderna finner jag mig emellertid böra förorda, att för ändamålet upptages ett belopp av 10 600 000 kr.

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande har vid sin uppskattning av storleken av statens byggnads- och utrustningsbidrag för nästkommande budgetår medräknat kostnaderna för vissa ändrings- och förbättringsarbeten samt utrustning för en reumatologisk specialavdelning vid Sahlgrenska sjukhuset. Statsbidrag härtill skulle enligt nämndens beräkning utgå med 62 000 kr. Staden har, enligt vad jag inhämtat, avsett att inordna ifrågavarande specialavdelning med cirka 30 vårdplatser under medicinska kliniken II vid sjukhuset, varigenom avdelningen skulle omfattas av gällande avtal. Kungl. Maj:t har emellertid icke godkänt avdelningen i och för statsbidrags utgående jämlikt avtalet utan överlämnat en av staden gjord framställning om statsbidrag till kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Göteborg. En utökning av vårdplatsantalet på medicinska kliniken II med 30 platser framstår icke som motiverad ur utbildningssynpunkt. Jag finner mig därför i nuvarande läge icke böra räkna med statligt bidrag till kostnaderna för anordnandet av ifrågavarande reumatologiska specialavdelning. Nämndens beräkningar i övrigt föranleder ingen erinran från min sida. Jag förordar således, att 1 400 000 kr. upptages under anslaget för bestridande av statens byggnads- och utrustningsbidrag under budgetåret 1963/64.

Det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknar jag således till (10 600 000 + 1 400 000) 12 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kr.

[133]    **17. Bidrag till lasarettet i Umeå**

|                             | Anslag    |
|-----------------------------|-----------|
| 1962/63 . . . . .           | 7 200 000 |
| 1963/64 (förslag) . . . . . | 5 100 000 |

Genom beslut den 6 juni 1962 godkände Kungl. Maj:t ett mellan staten, å ena, och Västerbottens läns landsting, å andra sidan, träffat avtal om utbildning av läkare och tandläkare i Umeå, m. m. Enligt sagda avtal skall — såvitt avser klinisk läkarutbildning m. m. — för byggnad eller byggnadsdel vid lasarettet i Umeå, som påbörjas efter den 30 juni 1962 och enligt Kungl. Maj:ts beslut tages i anspråk för utbildnings- och forskningsändamål, utgå statligt *byggnadsbidrag* med 25 procent av de verkliga kostnaderna

för anläggningens färdigställande. Såvitt avser utbildning av tandläkare, tandtekniker och tandsköterskor m. m. skall vidare statligt byggnadsbidrag utgå med 25 procent av de verkliga kostnaderna för färdigställande av byggnad eller byggnadsdel, som tillkommer vid lasarettet enligt en till avtalet fogad promemoria, därest annat ej följer av avtalets bestämmelser angående byggnader för bakteriologi, patologi och djurexperimentell verksamhet m. m. Oavsett tidpunkten för byggnadsarbetenas igångsättande utgår statligt byggnadsbidrag med 25 procent av de verkliga kostnaderna för bl. a. om- och tillbyggnad av lasarettets radioterapeutiska klinik med radiofysiskt laboratorium. Ifrågavarande byggnadsbidrag utgår jämväl beträffande ianspråktaga sjukhusenheter för sådana ombyggnads-, ändrings- och förbättringsarbeten vid lasarettet eller vid viss barntandvårdscentral, vilka ej kan hänföras till årligt underhåll. För utrustning, som efter den 30 juni 1962 anskaffas till för klinisk läkarutbildning och forskning ianspråktagen sjukhusenhet och ej avser ersättande av kasserad utrustning, skall staten erlægga *utrustningsbidrag* med 25 procent av de verkliga kostnaderna. Byggnads- och utrustningsbidrag utgår även för en på visst sätt beräknad del av kostnaderna för anläggning, som betjänar en eller flera för klinisk läkarutbildning och forskning ianspråktaga sjukhusenheter. Byggnads- och utrustningsbidragen tillhandahållas under byggnads- respektive anskaffningstiden i ungefärlig proportion till landstingets egna utlägg. Utrustningen till lokaler, som avses för utbildningen av tandläkare m. fl., anskaffas och bekostas av staten. Såsom *driftbidrag* skall staten årligen erlægga ett belopp motsvarande 10 procent av den del av lasarettets driftkostnader, som efter antalet vård dagar belöper på de för klinisk läkarutbildning och forskning ianspråktaga vårdplatserna. För de merkostnader vid Hällnäs sanatorium, som uppkommer på grund av dylik utbildning och forskning, skall utgå årligt bidrag med 10 procent av den efter den genomsnittliga vård dagkostnaden beräknade totalkostnaden för 9 000 vård dagar å lasarettet. Driftkostnadsersättningarna skall — i avvaktan på en slutlig reglering — erläggas månadsvis i efterskott i form av utbetalningar à conto på visst sätt. Såvitt avser byggnader för bakteriologi, patologi och djurexperimentell verksamhet m. m. gäller särskilda bidragsbestämmelser, innebärande bl. a., att landstinget för driften av dessa verksamheter enligt 9 § 2. avtalet är berättigat till på visst sätt beräknad ersättning. Beträffande avtalets närmare innehåll torde få hänvisas till propositionen 1962: 104.

#### *Yrkanden*

I. *Organisationskommittén för medicinska högskolan i Umeå* beräknar det statliga driftkostnadsbidraget under anslaget till i runt tal 3 070 000 kr.

II. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* uppskattar för nästa budgetår erforderliga byggnads- och utrustningsbidrag under förevärande anslag till 2 380 000 kr.

*Motiv*

I. Antalet för utbildning och forskning ianspråktaga vårdplatser beräknas till 868. Enär beläggningen uppskattas till 85 procent av vårdplatsantalet, räknar kommittén med 269 297 vård dagar under ett år. Vård dagkostnaden vid lasarettet torde komma att uppgå till 93 kr. 19 öre. Lasarettets driftkostnader beräknas således för budgetåret 1963/64 komma att utgöra  $(269\,297 \times 93 \text{ kr. } 19 \text{ öre})$  25 095 787 kr. Eftersom staten enligt gällande avtal har att bidra till dessa driftkostnader med 10 procent, erfordras under nästa budgetår 2 509 579 kr. Härtill kommer det särskilda bidraget för Hällnäs sanatorium, som beräknas till  $(10 \times 9\,000 \times 93 \text{ kr. } 19 \text{ öre})$  83 871

100

kr. Statens ersättning enligt 9 § 2. avtalet uppskattas till 100 000 kr. Statens utrustningsbidrag beräknas komma att uppgå till 250 000 kr. för sjukvårdsutrustning och 125 000 kr. för undervisnings- och forskningsutrustning. Sammanlagt skulle således statens ifrågavarande bidrag under budgetåret 1963/64 utgöra  $(2\,509\,579 + 83\,871 + 100\,000 + 250\,000 + 125\,000)$  i runt tal 3 070 000 kr.

II. För byggnads- och utrustningsbidrag har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 3 510 000 kr.

Med ledning av från Västerbottens läns landsting inhämtade uppgifter rörande beräknad byggnadstakt och medelsåtgång räknar nämnden med att ett totalbelopp av 9 450 000 kr. enligt följande specifikation bör läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1963/64 i vad avser *byggnadsarbeten* för tandläkarhögskolans och medicinska högskolans lokalbehov vid lasarettet i Umeå.

| Byggnadsobjekt                                                                                                    | Beräknad total investering 1963/64 | Beräknat statsbidrag 1963/64 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------------------|
| <i>Tandläkarhögskolan</i>                                                                                         |                                    |                              |
| Byggnad 1, påbyggnad.....                                                                                         | 1 500 000                          | 375 000                      |
| * 1, ombyggnad.....                                                                                               | 300 000                            | 300 000                      |
| * 5 b, tandteknikerskola m. m.....                                                                                | 600 000                            | 150 000                      |
| Barntandpolikliniken vid Norrlandsgatan, ombyggnad.....                                                           | 150 000                            | 75 000                       |
|                                                                                                                   | 2 550 000                          | 900 000                      |
| <i>Medicinska högskolan</i>                                                                                       |                                    |                              |
| Byggnad 3 a, behandlingsbyggnad.....                                                                              | 5 000 000                          | 1 250 000                    |
| * 5 b, djurlaboratorium.....                                                                                      | 1 000 000                          | 500 000                      |
| * 9 b, ombyggnad av administrationslokalerna.....                                                                 | 200 000                            | 50 000                       |
| * 9 b, ombyggnad av befintlig värmefördelningscentral ...                                                         | 200 000                            | 50 000                       |
| * 10, neurologisk klinik m. m., utredningskostnad ang. etapp 1.....                                               | 200 000                            | 50 000                       |
| Ombyggnadsarbeten för ordnande av lokaler för propedeutisk undervisning i klinisk fysiologi och klinisk kemi..... | 100 000                            | 25 000                       |
| Transportkulvert till ny panncentral.....                                                                         | 100 000                            | 25 000                       |
| Diverse ändrings- och förbättringsarbeten å fastigheter.....                                                      | 100 000                            | 25 000                       |
|                                                                                                                   | 6 900 000                          | 1 975 000                    |
| Summa kr.                                                                                                         | <b>9 450 000</b>                   | <b>2 875 000</b>             |

För utrustningsanskaffning bör ett totalbelopp av 1 948 000 kr. enligt följande specifikation läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1963/64.

| Lokal                                                                           | Beräknad total<br>investering<br>1963/64 | Beräknat<br>statsbidrag<br>1963/64 |
|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|------------------------------------|
| Medicinska högskolan                                                            |                                          |                                    |
| Radioterapeutiska kliniken.....                                                 | 173 000                                  | 32 450                             |
| Lokaler för propedeutisk undervisning i klinisk fysiologi och klinisk kemi..... | 150 000                                  | 37 500                             |
| Administrationslokalerna.....                                                   | 125 000                                  | 31 250                             |
| Befintliga undervisningskliniker (kompletteringsanskaffning).....               | 1 500 000                                | 375 000                            |
| Summa kr.                                                                       | <b>1 948 000</b>                         | <b>476 200</b>                     |

Sammanlagt skulle således de beräknade totalutgifterna för byggnader och utrustning uppgå till (9 450 000 + 1 948 000) 11 398 000 kr., varav statens andel enligt 1962 års avtal skulle uppgå till i runt tal 3 350 000 kr.

Med hänsyn till att viss behållning å tidigare anvisat reservationsanslag till Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m. sannolikt kommer att förefinnas vid utgången av innevarande budgetår, synes nyssnämnda belopp enligt nämndens mening kunna nedräknas. I propositionen 1962: 77 (sid. 83) beräknades, att det statliga bidraget för hela utbyggnaden av lasarettet och medicinska högskolan — med undantag för de byggnadsobjekt, för vilka medel anvisas från anslag under åttonde huvudtiteln — för tiden intill den 1 juli 1963 skulle komma att uppgå till 10 045 000 kronor. Med avräkning av för ändamålet tidigare från nyssnämnda reservationsanslag anvisade medel om tillhoppa 9 613 000 kr., upptogs således ett byggnadsbidrag för innevarande budgetår om (10 045 000 — 9 613 000) 432 000 kr., som avrundades till 430 000 kr. På grund av de förskjutningar av tidsplanerna för bl. a. behandlingsbyggnaden (3 a), djurlaboratoriet (5 b) och administrationslokalerna, som nu kan konstateras har uppstått, torde statens bidrag för lasarettets hela utbyggnad fram till den 1 juli 1963 komma att begränsas till i runt tal 8 640 000 kr. Detta skulle sålunda innebära, *dels* att det för innevarande budgetår anvisade delbeloppet av 430 000 kr. icke kommer att tagas i anspråk för avsett ändamål, *dels ock* att vid ingången av budgetåret 1963/64 kommer att förefinnas en behållning å reservationsanslaget Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m. av (9 613 000 — 8 640 000) 973 000 kr. Med avräkning av detta belopp bör således enligt nämndens uppfattning upptagas ett byggnads- och utrustningsbidrag för nästa budgetår om (3 350 000 — 973 000) 2 377 000 kr. eller avrundat 2 380 000 kr.

### Föredraganden

Organisationskommittén har på grundval av inhämtade uppgifter för budgetåret 1963/64 beräknat de driftkostnader vid lasarettet i Umeå, som belöper på de för utbildning och forskning ianspråktaga vårdplatserna, till i runt tal 25 100 000 kr., till vilka kostnader staten således enligt gällande avtal skulle såsom driftbidrag erlægga 2 510 000 kr. Det särskilda statliga bidraget till Hällnäs sanatorium uppskattar kommittén till 83 871 kr. Vid sina beräkningar har organisationskommittén utgått från en dagkostnad av

93 kr. 19 öre. Enligt avtalet må den dagkostnad, som lägges till grund för beräkningarna, ej överstiga den på motsvarande sätt beräknade medeldagkostnaden för samma år vid rikets undervisningssjukhus, förhöjd med 10 procent. Ifrågavarande medeldagkostnad kan f. n. icke med säkerhet beräknas. Det av kommittén beräknade dagkostnadsbeloppet kommer emellertid sannolikt icke att överstiga sålunda avtalat maximibelopp. Kommittén har slutligen uppskattat statens ersättning enligt 9 § 2. avtalet till 100 000 kr. En viss osäkerhet får antagas vidlåda denna kommitténs uppskattning. Jag finner dock i och för sig icke anledning till erinran mot kommitténs beräkningar. Jag anser mig således böra förorda, att för ifrågavarande ändamål upptages ett belopp av 2 700 000 kr.

Kommittén har vidare vid sina beräkningar medtagit vissa statliga utrustningsbidrag om sammanlagt 375 000 kr. Den utrustningsanskaffning, som kommittén därvid åsyftat, har emellertid nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande räknat med i sina förslag.

Den uppskattning av storleken av statens byggnads- och utrustningsbidrag för nästkommande budgetår, som nämnden verkställt, föranleder ingen erinran från min sida. Nämnden har framhållit, att det vid ingången till budgetåret 1963/64 torde komma att förefinnas en viss behållning å det sist i riksstaten för budgetåret 1961/62 uppförda reservationsanslaget till Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m. Behållningen beräknas av nämnden komma att uppgå till 973 000 kr. Sedan dessa tidigare anvisade medel avräknats, kan det kvarstående medelsbehovet för ändamålet för nästa budgetår beräknas uppgå till i runt tal 2 400 000 kr.

Det totala medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknar jag således till (2 700 000 + 2 400 000) 5 100 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till lasarettet i Umeå* för budgetåret 1963/64  
anvisa ett förslagsanslag av 5 100 000 kr.

[134]    18. **Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m.**

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1960/61           | 225 000 | 120 612     |
| 1961/62           | 140 000 | 122 500     |
| 1962/63           | 100 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 200 000 |             |

**Yrkanden**

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kr.

*Motiv*

Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns en reservation å anslaget av 153 022 kr. Sedan ett beviljat bidrag utbetalats under augusti 1962 återstår ett belopp av 118 022 kr. På Kungl. Maj:ts prövning är beroende två ansökningar om statsbidrag, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av sammanlagt 31 500 kr. För att tillgodose tre hos styrelsen inneliggande framställningar torde erfordras sammanlagt 281 250 kr. Medelsbehovet utgör sålunda 194 728 kr. eller i runt tal 200 000 kr.

*Föredraganden*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en ökning av medelsanvisningen med 100 000 kr., hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

[135] 19. **Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.**

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1960/61           | 1 400 000 | 1 246 380   |
| 1961/62           | 1 400 000 | 1 300 899   |
| 1962/63           | 1 400 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 1 500 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kr.

*Motiv*

Enligt hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 2 141 vårdplatser under år 1963, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 1 439 625 kr. Med hänsyn till hos styrelsen inneliggande ansökningar bör bidrag beräknas för ytterligare 104 vårdplatser, motsvarande ett belopp av 76 395 kr. I enlighet härmed uppskattas det sammanlagda medelsbehovet till 1 516 020 kr. eller i runt tal 1 500 000 kr.

*Föredraganden*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en ökad medelsanvisning med 100 000 kr., hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

**[136] 20. Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter**

|                   | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------|--------|-------------|
| 1960/61           | 100    | 75 185      |
| 1961/62           | 1 000  | 71 199      |
| 1962/63           | 53 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 80 000 |             |

Från anslaget bestrides fr. o. m. budgetåret 1960/61 jämväl med det förutvarande anslaget till Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna avsedda utgiftsändamål.

*Yrkanden*

I. *Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget uppföres med ett formellt belopp.

II. *Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* hemställer om bidrag med högst 80 000 kr. för vissa ombyggnadsarbeten vid Österåsens sanatorium.

*Motiv*

I. Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns på styrelsens andel av anslaget en reservation av 64 264 kr. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, uppkommer ett överskott å 39 232 kr.

Till styrelsen har ingivits en framställning om bidrag till uppförande av lungkliniken i Eskilstuna. Medelsbehovet härför beräknas till cirka 78 000 kr. Å andra sidan torde man kunna räkna med en återleverering av statsbidraget för Löts sanatorium med 52 920 kr., varför anslaget för nästa budgetår torde böra uppföras med ett formellt belopp.

II. Vid Österåsens sanatorium har sedan åtskilliga år förelegat planer på omfattande byggnadsarbeten. Särskilt har det ansetts behövt att utvidga sysslomanskontoret, som på grund av göromålsens och personalens ökning blivit alltför trångt. Efter prövning av olika förslag till tillbyggnader för ändamålet, har sanatoriets styrelse föreslagit en ombyggnad av det nuvarande sysslomanskontoret med utnyttjande av tillgängliga sidoutrymmen och källarvåning. Kostnaden för ombyggnaden beräknas till 75 000 kr., vilket belopp avsevärt understiger den beräknade kostnaden för tidigare ifrågasatta tillbyggnader för kontorslokalernas utökning. Överstyrelsen har ansett det nu föreliggande ombyggnadsförslaget böra utföras.

Mathållningen vid Österåsens sanatorium har numera ändrats så att patienterna utspisas på vårdavdelningarna i stället för i den gemensamma patientmatsalen. I var och en av sanatoriets fyra vårdavdelningar har ett sjukrum apterats till matsal. Mellan måltiderna användes rummet som sällskapsrum. Denna omändring har medfört ökad trevnad för patienterna och minskat personalbehovet inom sanatoriets köksavdelning. Sanatoriestyrel-

sen har nu föreslagit, att patientmatsalen skulle användas som matsal för sanatoriets personal. Härför erfordras, förutom anskaffning av vissa inventarier, att ett kapprum jämte W. C. och tvättställe anordnas invid matsalen för en beräknad kostnad av 5 000 kr.

#### *Yttranden*

II. *Centrala sjukvårdsberedningen* anser en utvidgning av sysslomanskontoret behövlig. Genom föreslagen ombyggnad erhålles ringa nytillskott i utrymme men en relativt god disponibilitet, varigenom godtagbara lokaler för kontoret erhålles. En stor del av de föreslagna åtgärderna har enligt erhållna uppgifter redan genomförts.

Beträffande mathållningen torde huvudskälet för reformen vara, att sammanblandning under måltiderna ej behöver ske mellan tuberkulospatienter och andra sjuka. En centraliserad och förbättrad personalutspisning, som kan genomföras tack vare att stora matsalen blir disponibel, synes välbehövlig. Med hänsyn till det anförda har beredningen intet att erinra mot att högst 80 000 kr. utgår som statsbidrag till genomförande av de föreslagna åtgärderna.

*Byggnadsstyrelsen* har i huvudsak intet att erinra mot den föreslagna ombyggnaden för iordningställande av lokaler för sysslomanskontor. Av arkivlokalerna i källaren synes endast den mindre fylla fordringarna för arkiv i arkivstadgans bemärkelse. Byggnadsstyrelsen förutsätter, att överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond kommer att inhämta landsarkivets godkännande av de föreslagna arkivlokalerna.

Förbättringarna i personalmatsalen synes ändamålsenliga.

Då de uppgivna kostnaderna icke synes överstiga kostnaderna för en nybyggnad av motsvarande lokaler får byggnadsstyrelsen för sin del tillstyrka statsbidrag till de föreslagna åtgärderna.

#### *Föredraganden*

I likhet med medicinalstyrelsen finner jag, att ytterligare medel ej behöver anvisas för styrelsens andel av anslaget.

De av överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond berörda ombyggnadsarbetena för att utvidga sysslomanskontoret och möjliggöra en centraliserad och förbättrad personalutspisning m. m. vid Österåsens sanatorium har enligt vad jag inhämtat redan till stor del genomförts. Med hänsyn till vad centrala sjukvårdsberedningen och byggnadsstyrelsen anført vill jag emellertid icke motsätta mig att överstyrelsen tillerkännes bidrag med högst 80 000 kr. för ifrågavarande arbeten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kr.

**[137] 21. Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter**

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1960/61           | 2 665 000 | 2 376 155   |
| 1961/62           | 2 200 000 | 1 909 333   |
| 1962/63           | 1 900 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 1 760 000 |             |

Från anslaget bestrides fr. o. m. budgetåret 1960/61 bidragen till driften av anstalter för lungtuberkulos och för kirurgisk tuberkulos samt till driften av folksanatorierna.

*Yrkanden*

I. *Medicinalstyrelsen* föreslår, att styrelsens andel av anslaget beräknas till 1 600 000 kr.

II. *Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* hemställer om bidrag till driften av Österåsens sanatorium med 162 732 kr. 44 öre.

*Motiv*

I. Medelsbehovet för *bidrag till lungtuberkulosanstalter* är svårt att på förhand beräkna till följd av förekommande ovissa faktorer. Med ledning av antalet underhållsdagar under åren 1959—1961 vid de anstalter, som ej tillhör Konung Oscar II:s jubileumsfond (resp. 988 673, 857 481 och 746 954) och med beaktande av att tuberkulosfrekvensen i fortsättningen ej kan förväntas sjunka i samma utsträckning som hittills, beräknar styrelsen antalet underhållsdagar under år 1963 till cirka 700 000, varav cirka 300 000 torde berättiga till förhöjt bidrag. Med hänsyn härtill torde medelsbehovet för dessa anstalter kunna beräknas till 1 525 000 kr.

Vid jubileumsfondens sanatorier utgår bidrag till driften av vårdplatser, som disponeras av vissa kommunala sjukvårdshuvudmän. Till driften av Österåsens sanatorium beräknas sålunda ett bidrag av 24 150 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för ändamålet uppskattas sålunda till 1 549 150 kr.

Nettoutgifterna för *bidrag till anstalter för kirurgisk tuberkulos* fördelade sig under budgetåret 1961/62 sålunda:

|                                        |        |
|----------------------------------------|--------|
| Driftbidrag                            | 67 272 |
| Bidrag till stödjebandage och proteser | 5 332  |
| Summa kronor                           | 72 604 |

Under år 1960 uppgick vid kustsanatoriet Apelviken medeltalet vårdade fall av kirurgisk tuberkulos till 76. År 1961 nedgick siffran till 50. Medicinalstyrelsen räknar med att medeltalet vårdfall per dag för nästkommande budgetår icke kommer att överstiga 50. Med ledning härav beräknas driftbidraget till Apelvikens sanatorium till i runt tal 60 000 kr. För å S:t Görans sjuk-

hus vårdade fall av kirurgisk tuberkulos erfordras för nästa budgetår cirka 5 000 kr.

Utgifter för *stödjebandage och proteser* kommer fr. o. m. innevarande budgetår att utbetalas från särskilt anslag, varför medel härför icke beräknas i detta sammanhang.

Från förevarande anslag utgår jämväl bidrag till resor för patienter vid kustsanatorierna samt till resor för följeslagare eller vårdare. Utgifterna för detta ändamål torde kunna rymmas inom ramen för övriga statsbidragsposter under anslaget.

Det sammanlagda medelsbehovet för ändamålet uppskattas alltså till 65 000 kr.

II. Under budgetåret 1961/62 har driften av folksanatorierna medfört ett underskott av 138 155 kr. 60 öre, varav på Österåsens sanatorium belöper 62 732 kr. För nästa budgetår bör dels beräknas medel för att täcka nämnda underskott, dels ock anvisas ett belopp av 100 000 kr. till förskott till driften av sanatoriet.

### *Föredraganden*

Till bidrag till driftkostnaderna vid anstalter för lungtuberkulos och för kirurgisk tuberkulos bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag beräknas i runt tal 1 600 000 kr. Vidare bör till täckande av under budgetåret 1961/62 uppkommet underskott å driften av folksanatoriet Österåsen ävensom till förskott för driften av samma sanatorium beräknas 162 732 kr. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår sålunda till cirka 1 760 000 kr., vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 140 000 kr.

Vad beträffar bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos vill jag i detta sammanhang anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 7 december 1962 med stöd av riksdagens bemyndigande beviljat föreningen kustsanatoriet Apelviken bidrag med 251 217 kr. till täckande av under år 1961 uppkommet underskott å sanatoriets drift. Bidraget skall utgå med 98 963 kr. från förevarande anslag och med 152 254 kr. från anslaget till bidrag till vanföreanstalter m. m.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 760 000 kr.

### [138] 22. Bidrag till anordnande av epidemivårdsanstalter

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1960/61           | 5 000   | 109 327     |
| 1961/62           | 125 000 | 419 400     |
| 1962/63           | 1 000   |             |
| 1963/64 (förslag) | 1 000   |             |

**Yrkanden**

*Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget uppföres med ett formellt belopp.

**Motiv**

Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns på anslaget en reservation av 28 284 kr. Till styrelsen har ingivits ansökning om statsbidrag till uppförandet av en infektionsklinik vid lasarettet i Halmstad, vilken togs i bruk den 2 januari 1962. För denna anstalt kan beräknas ett statsbidragsbelopp om 110 000 kr. Härjämte beror på Kungl. Maj:ts prövning sex ansökningar om återleverering av uppburna byggnadsbidrag, vilka kan beräknas medföra återbetalning av 231 584 kr. Enligt vad sålunda anförts torde föreligga en behållning å anslaget av 150 868 kr., varför anslaget kan uppföras med ett formellt belopp.

**Föredraganden**

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag bör anslaget också för nästa budgetår uppföras med ett formellt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av epidemivårdanstalter*  
för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av  
1 000 kr.

**[139] 23. Bidrag till driften av epidemivårdanstalter**

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1960/61           | 400 000 | 326 320     |
| 1961/62           | 450 000 | 164 266     |
| 1962/63           | 400 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 300 000 |             |

**Yrkanden**

*Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget minskas med 100 000 kr.

**Motiv**

Frekvensen av de smittsamma sjukdomar, å vilka epidemilagen äger tillämpning, var enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter cirka 11 300 fall år 1958, 20 700 år 1959, 14 300 år 1960 och 8 900 år 1961. Under första halvåret 1962 rapporterades cirka 3 100 fall. Den mycket kraftiga ökningen, som tidigare ägt rum och var föranledd av en uppgång av antalet fall av scharlakansfeber, synes numera ha försvunnit. Oberäknliga omslag i epidemifrekvensen kan emellertid inträffa med hänsyn till risk för import av epidemiska sjukdomar i samband med de livliga persontrafikförbindelserna med utlandet liksom till risken för födoämnesinfektioner sammanhängande med den industrialiserade och internationella livsmedelshandeln.

Med hänsyn härtill samt till belastningen på anslaget bör detsamma uppföras med 300 000 kr.

#### Föredraganden

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 100 000 kr., hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av epidemivårdanstalter* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr.

#### [140] 24. Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1960/61           | 650 000 | 287 797     |
| 1961/62           | 950 000 | 643 285     |
| 1962/63           | 950 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 500 000 |             |

#### Yrkanden

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget minskas med 450 000 kr.

#### Motiv

Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns en reservation på anslaget av 871 418 kr. Sedan under tiden juli—augusti 1962 utbetalade samt beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, kan ett belopp av 641 961 kr. beräknas återstå. På Kungl. Maj:ts prövning beror fem ansökningar om statsbidrag, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av sammanlagt 118 000 kr. För att tillgodose medelsbehovet för aderton hos styrelsen inläggande framställningar kan vidare komma att erfordras 1 053 500 kr. Å andra sidan kan återbetalning av uppburna byggnadsbidrag beräknas ske med sammanlagt 12 990 kr. Medelsbehovet utgör alltså 516 549 kr. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, finner styrelsen tillfyllest att anslaget uppföres med 500 000 kr.

#### Föredraganden

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en minskning av medelsanvisningen med 450 000 kr., hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

**[141] 25. Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka**

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1960/61           | 5 000 000 | 5 310 710   |
| 1961/62           | 5 300 000 | 4 943 769   |
| 1962/63           | 5 500 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 5 500 000 |             |

**Yrkanden**

*Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

**Motiv**

Enligt av styrelsen hittills fattade beslut kan bidrag beräknas utgå för 9 794 vårdplatser under år 1963, motsvarande ett sammanlagt bidragsbelopp av 5 362 215 kr. Hos styrelsen inneliggande ansökningar kan vidare föranleda beslut om bidrag till ytterligare högst 234 vårdplatser med 128 115 kr. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till 5 490 330 kr.

Vid de gjorda beräkningarna har förutsatts, att ifrågavarande vårdplatser fullt utnyttjas. Det angivna beloppet utgör således en maximisiffra, som i och för sig medger en viss reducering. Å andra sidan visar erfarenheten, att bidrag kan komma att i icke ringa utsträckning utgå jämväl för tidigare år. Av nettoutgiften för budgetåret 1960/61 belöper sålunda cirka 400 000 kr. på tidigare budgetår. Härtill kommer, att man synes böra räkna med att driftbidrag kommer att beviljas till vårdplatser utöver dem, för vilka i det föregående bidrag beräknats. Enligt invånartalen den 1 januari 1962 föreligger utrymme för ytterligare 273 bidragsberättigade vårdplatser. Med hänsyn härtill bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

**Föredraganden**

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 5 500 000 kr.

**[142] 26. Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi**

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1960/61           | 2 100 000 | 1 910 966   |
| 1961/62           | 2 300 000 | 2 168 975   |
| 1962/63           | 2 400 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 2 700 000 |             |

**Yrkanden**

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget höjes med 300 000 kr.

### *Motiv*

Antalet underhållsdagar vid de till lasarettet i Lund och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg anslutna anstalterna beräknas till 26 500 resp. 41 000. Dagkostnadsbidrag till anstalterna utgår enligt gällande regler med 5 kr. 50 öre till lundaanstalten och 6 kr. till göteborgsanstalten. Med ledning härav beräknas medelsbehovet till 145 750 resp. 246 000 kr.

A statsverket belöpande kostnader för *röntgenbehandling och radiumapplikation* har av sjukhusdirektionerna uppskattats till 1 029 287 kr. för lundaanstalten och 1 273 000 kr. å göteborgsanstalten. De ökande kostnaderna för sistnämnda anstalt beror bl. a. på att en ny avdelning väntas komma att tagas i bruk i slutet av år 1962. I det för göteborgsanstalten beräknade beloppet ingår icke kostnaderna för inköp av bland annat apparatur för högenergetisk strålning. Medicinalstyrelsen har med hänsyn till vad föredragande departementschefen anfört under motsvarande anslagspunkt i 1961 och 1962 års statsverkspropositioner icke ansett sig böra beräkna medel för nämnda ändamål. Göteborgs sjukvårdsstyrelse har i skrivelse till medicinalstyrelsen anmält, att den anser statsbidrag böra utgå för ifrågavarande ändamål och avser att återkomma i detta ärende.

De sammanlagda kostnaderna för statsverket för röntgenbehandling och radiumapplikation uppgår således till 2 302 287 kr. För löpande budgetår har motsvarande kostnad beräknats till 1 981 239 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till 2 694 037 kr. Därutöver bör alltså ett mindre belopp finnas tillgängligt för bidrag till vissa resekostnader m. m.

### *Föredraganden*

Av skäl som anfördes vid anmälan av motsvarande anslag i föregående års statsverksproposition, bör anslag för ifrågavarande ändamål uppföras även för budgetåret 1963/64.

Beträffande medelsbehovet för nämnda budgetår beräknar jag i likhet med medicinalstyrelsen kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation vid lundaanstalten till 1 029 287 kr. och vid göteborgsanstalten till 1 273 000 kr. eller sammanlagt 2 302 287 kr.

Då kostnaderna för utgående dagkostnadsbidrag till anstalterna kan beräknas till 391 750 kr. uppgår det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 2 694 037 kr., vilket belopp torde böra avrundas till 2 700 000 kr.

Slutligen vill jag erinra om att enligt av riksdagen antagna riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m. (prop. 1960: 159) bidrag skall utgå med 25 procent av kostnaderna för uppförande och utrustning av radio-terapeutiska kliniker vid de blivande regionsjukhusen i Linköping, Örebro och Umeå. I den mån bidrag för ändamålet aktualiseras under budgetåret 1963/64, torde kostnaderna härför få bestridas från förevarande anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centralanstalter för radio-terapi* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.

[143]    **27. Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter**

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1960/61           | 100     | 10 050      |
| 1961/62           | 300 000 | 34 600      |
| 1962/63           | 1 000   |             |
| 1963/64 (förslag) | 100 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget höjes med 99 000 kr.

*Motiv*

Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns på anslaget en reservation av 331 215 kr. Sedan beviljade men ej utbetalade bidrag frånräknats, kan ett belopp av 235 965 kr. beräknas återstå. På Kungl. Maj:ts prövning beror två ansökningar om statsbidrag, för vilka kan beräknas åtgå ett belopp av 87 500 kr. För att tillgodose medelsbehovet för åtta hos styrelsen inneliggande framställningar kan vidare komma att erfordras ett belopp av 286 250 kr. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till 137 785 kr. Då å ena sidan ytterligare ansökningar om statsbidrag kan komma att ingivas, vilka medför ökad belastning å anslaget, men å andra sidan viss eftersläpning föreligger i fråga om uttagandet av beviljade bidrag, anser styrelsen tillfyllest att anslaget för budgetåret 1963/64 uppföres med 100 000 kr.

*Föredraganden*

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag, vilket innebär en ökad medelsanvisning med 99 000 kr., hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

[144]    **28. Bidrag till Eugeniahemmet**

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1960/61           | 1 700 000 | 1 800 000   |
| 1961/62           | 2 050 000 | 1 775 258   |
| 1962/63           | 2 240 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 2 535 000 |             |

## Yrkanden

I. Medicinalstyrelsen hemställer, att anslaget uppräknas till 2 535 000 kr.

II. Vidare har styrelsen överlämnat av styrelsen för sällskapet *Eugeniahemmet* avgivet förslag till inrättande av nya tjänster och reglering av befintliga tjänster vid hemmet fr. o. m. den 1 juli 1963.

|                                                                             | Ökn. el.<br>minskn.   |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| <i>Sjukavdelning</i>                                                        |                       |
| 1. 1 överläkare Ae 26 i st. f. Ae 24.....                                   | + 4 200 <sup>1</sup>  |
| 2. Extraordinariesättning av 1 underläkare Ag 23.....                       | —                     |
| <i>Skolinternat</i>                                                         |                       |
| 3. 4 elevhemsföreståndare Ae 12.....                                        | + 84 700 <sup>1</sup> |
| Avgår medel för 1 forskollärare Ae 10.....                                  | — 19 100 <sup>1</sup> |
| <i>Skolhemmet på Lidingö</i><br>(Personalindragningar)                      |                       |
| 4. 1 skolhemsföreståndare.....                                              | — 20 040              |
| 5. 1 vaktmästare Ao 8.....                                                  | — 13 932              |
| 6. 1 kokerska Ae 5.....                                                     | — 11 952              |
| 7. 9 barnsköterskor.....                                                    | — 107 568             |
| 4 biträden A 5.....                                                         | — 47 808              |
| 8. 1 föreståndarinneassistent Ag 9.....                                     | — 14 688              |
| SPA-avgifter.....                                                           | — 16 200              |
| <i>Gemensam avdelning</i>                                                   |                       |
| 9. 1 rektor Ao 24 i st. f. föreståndare Ao 21.....                          | + 5 650 <sup>1</sup>  |
| 10. 1 biträdande rektor Ae 15 i st. f. 1 biträdande föreståndare Ag 15..... | + 1 700 <sup>2</sup>  |
| 11. 1 psykolog-psykoterapeut Ae 21.....                                     | + 33 670 <sup>1</sup> |
| 12. 1 kassör Ae 13 i st. f. 1 kansliskrivare Ae 11.....                     | + 2 200 <sup>1</sup>  |
| 13. 1 kontorsbiträde Af 2—Ae 5.....                                         | + 13 300 <sup>1</sup> |
| 14. 1 köksföreståndare Ao 15 i st. f. Ao 13.....                            | + 2 400 <sup>1</sup>  |
| 15. 1 hantverkare Ae 9.....                                                 | + 18 540 <sup>1</sup> |
| 16. 1 förrådsföreståndare Ae 7 i st. f. 1 förrådsbiträde Ae 5.....          | + 1 600 <sup>1</sup>  |

## Motiv

I. Förslag av medicinalstyrelsen.

Utgående *fasta statsbidrag*, 2 kr. per barn och dag, till hemmets sjukavdelning beräknas till 20 000 kr.

Enligt fastställd inkomst- och utgiftsstat för budgetåret 1962/63 beräknas *driftunderskottet* för *Eugeniahemmet* till 2 515 000 kr., vilket belopp skall täckas under budgetåret 1963/64.

*Statsbidrag till stödjebandage och proteser* kommer under budgetåret att belasta annat anslag, varför medel härför ej beräknas i detta sammanhang.

Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1963/64 kan sålunda beräknas till 2 535 000 kr.

II. Förslag av styrelsen för *Eugeniahemmet*.

1. Överläkartjänsten bör placeras i lönegrad Ae 26 eller den högre lönegrad, som kan finnas motiverad. De senaste åren har styrelsen enträget framfört detta önskemål och har som motivering härför åberopat det ansvar, som åvilar befattningshavaren i egenskap av chefsläkare för en insti-

<sup>1</sup> Inkl. uppskattad kostnad för SPA-avgift.

<sup>2</sup> Uppskattad kostnad för SPA-avgift.

tution av Eugeniahemmets storlek. Styrelsen anser att en löneflyftning av ifrågakvarande tjänst blir ännu mera aktuell, då tjänstens nuvarande innehavare avgår med pension under budgetåret 1962/63. Att erhålla en kvalificerad efterträdare med nuvarande lönegradsplacering ställer sig troligen ganska svårt.

2. Tjänsten som underläkare, vilken inrättades den 1 juli 1959, bör extraordinariesättas. Underläkaren, som är pediater, får f. n. icke räkna specialistmeriter på sin tjänst vid Eugeniahemmet. Då överläkaren är ortoped, får underläkaren icke räkna pediatrik tjänstgöring. En reglering i detta avseende bör göras. Tjänstepensionsrätt föreligger icke enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente, vilket förhållande också bör regleras.

3. Folk-, småskollärary- samt förskollärarypersonal vid Eugeniahemmet har befriats från tillsynsskyldighet utom såvitt avser tillsyn vid raster. För att tillgodose härav uppkommande behov av personalförstärkning bör fyra tjänster som elevhemsföreståndare i Ae 12 inrättas. En tjänst som förskollärare å skolinternatet kan å andra sidan utgå. Föreslagna befattningshavare skall fungera som avdelningsföreståndare för var sin avdelning om två barngrupper. En av befattningshavarna skall vara avlösare vid ledigheter. För anordnande av fritidsverksamhet för eleverna måste arbetstiden till stor del förläggas till eftermiddagar, kvällar och helgdagar. (Jfr 4. och 8.)

4—8. Styrelsen för Eugeniahemmet har uppsagt gällande avtal mellan Norrbackainstitutet och Eugeniahemmet angående hyresrätten till skolhemmet på Lidingö. Styrelsen räknar med att de internatelever på småskolestadiet, som nu undervisas vid skolhemmet, fr. o. m. läsåret 1963/64 kan mottagas vid Eugeniahemmet. Tre småskollärartjänster Ao 13 och en sjukgymnasttjänst Ag 11/13 bör därför överflyttas till skolinternatet. Sistnämnda tjänst, som erfordras för behandlingen av småskoleeleverna, bör extraordinariesättas.

4. och 8. Tjänsterna utgår och ersättes av två av de under 3. föreslagna elevhemsföreståndartjänsterna.

5. Tjänsten bör kunna tillföras Norrbackainstitutets personalstat fr. o. m. budgetåret 1963/64. Kan så ej ske, bör tjänsten överflyttas till Eugeniahemmets personalstat, gemensam avdelning.

6. Tjänsten bör utgå.

7. Av nuvarande 12 tjänster bör 9 utgå. Återstående 3 tjänster måste tillföras skolinternatet med hänsyn till det merarbete, som mindre barn kräver. Av samma skäl bör två biträdestjänster överföras till skolinternatet medan fyra tjänster utgår.

9. Nuvarande lönesättning är för låg i förhållande till det ansvar som åvilar föreståndaren. Som i tidigare äskanden framhållits bör tjänsten i lönegradshänseende jämföras med rektorstjänsterna vid barn- och ungdomsvårdsskolorna.

10. Biträdande föreståndartjänsten bör omändras till biträdande rektorstjänst. För att erhålla en till hemmet fast knuten befattningshavare bör tjänsten extraordinariesättas. Det har visat sig svårt att erhålla kompetent sökande till tjänsten i viss mån beroende på anställningsformen, som medför sämre förmåner ifråga om pensionsrätt, semester och sjukdom.

11. Vården av icke blott fysiskt utan även ofta på annat sätt handikappade barn innefattar för såväl barnen själva som för vårdpersonalen en mängd dagliga problem. Problem av psykisk art kan bereda särskilda svårigheter. Personal utbildad i psykologi och psykoterapi finnes icke tillgänglig att rådgöra med då den akuta konflikten uppträder. Både barn och vårdpersonal får klara sådan situation utan att få den hjälp som erfordras. Enda möjligheten att erhålla råd och hjälp vid oroande sinneskonflikter och ostillade aggressioner är vid de tillfällen barnpsykiatern har mottagning å hemmet. Dessa tillfällen är alltför få för att Eugeniahemmets patienter, skolelever och personal skall erhålla den hjälp som verkligen behövs. Det är icke blott konflikterna mellan personal och intagna patienter eller elever utan även interpersonella problem och barnens inre svårigheter, till exempel i relation till familjen, kamraterna eller framtiden, som behöver bearbetas.

12. Det är orimligt, att en befattningshavare i lönegrad 11 skall ha ansvaret för en kassarörelse med Eugeniahemmets storlek. Hemmet har en personalstat om 160 befattningshavare, en inkomststat å 1 200 000 kr. och en utgiftsstat å 3 500 000 kr.

13. Genom att tillföra kamerala avdelningen ett kontorsbiträde, som skulle utföra enklare kontorsgöromål såsom kollationering av fakturor, renskrivning av koncept, matrikelbokföring, m. m., skulle en väsentlig del av kontorspersonalens övertid kunna elimineras.

14. Eftersom personalen ökat, har också antalet dagsportioner stigit, vilket motiverar en lönehöjning.

15. Befattningshavaren avses utföra kvalificerade snickeriarbeten inom hemmet. Dyr arbetskraft utanför anstalten måste nu anlitas för ständigt återkommande reparationsarbeten.

16. På grund av de stora värden, som Eugeniahemmets förråd representerar, bör nuvarande förrådsbiträde uppflyttas till förrådsföreståndare i Ae 7.

## *Yttranden*

### *II. Medicinalstyrelsen anför.*

1. Med hänsyn till Eugeniahemmets kommande omorganisation anser sig styrelsen ej kunna tillstyrka någon uppflyttning av tjänsten.

2. Styrelsen, som anser det varaktiga behovet av tjänsten vara styrkt, biträder ånyo hemmets förslag om tjänstens extraordinariesättning.

3. I proposition 1962: 169 har förutsatts, att avlyftningen av skyldigheten

att utöva tillsyn över elever från folk- och småskollärarpersonalens sida samt minskningen i denna skyldighet för förskollärarpersonalen kunde nödvändiggöra vissa personalförändringar m. m. vid Eugeniahemmet. Jämfört med den personal, som av samma skäl tillförts blindinstitutet å Tomtebodas, synes den av hemmet begärda personalförstärkningen och förändringen vara godtagbar.

4—8. Styrelsen tillstyrker de av hemmet föreslagna personalöverflyttningarna och -indragningarna samt de angivna tjänsteändringsförslagen. Vaktmästartjänsten torde dock tills vidare böra redovisas i Eugeniahemmets personalstat.

9—10. På tidigare anförda skäl är styrelsen ej heller nu benägen tillstyrka föreslagen uppflyttning av föreståndartjänsten, då den härigenom skulle komma att intaga en särställning, som ej är motiverad av arbetsuppgifterna. Styrelsen anser icke skäl föreligga att ge tjänsten ny benämning, vilket ej heller bör ske med biträdande föreståndartjänsten. På av hemmet anförda skäl tillstyrker emellertid styrelsen, att sistnämnda tjänst extraordinariesättes.

11. Styrelsen delar hemmets uppfattning om behov av psykolog-psykoterapeut men anser icke att någon tjänst för ändamålet bör inrättas för närvarande. Ett arvodesbelopp, som möjliggör tjänstgöring under cirka 2 timmar per dag, synes styrelsen tills vidare vara tillfyllest.

12—13. Vid vanförestalterna har samtliga kassörsbefattningar fr. o. m. den 1 juli 1962 placerats i Ao 13 med benämningen kontorsskrivare. Utbetalningarna vid Eugeniahemmet uppgår till högre belopp än motsvarande belopp vid såväl hälsingborgs- som göteborgsanstalten. Med hänsyn härtill synes det rimligt att kansliskrivartjänsten uppflyttas till tjänst som kontorsskrivare i Ae 13. Tillika bör antalet befattningshavare å kontoret utökas med ett biträde för skriv- och kontorsgöromål.

14—16. Förslagen biträdades ej av styrelsen.

*Skolöverstyrelsen* yttrar.

Skolinternat

Överstyrelsen tillstyrker inrättandet av fyra tjänster som elevhemsföreståndare. Enligt vad överstyrelsen inhämtat om det förutsedda barnantalet för budgetåret 1963/64 skulle på vardera av tre elevhemsföreståndare ankomma 25—30 barn. Den fjärde befattningshavaren skulle vara avlösare vid ledigheter. Med hänsyn till det speciella klientelet vid Eugeniahemmet anser överstyrelsen antalet tjänster rimligt.

Den föreslagna indragningen av en förskollärartjänst tillstyrkes.

Skolhemmet på Lidingö

Beträffande omdisposition respektive indragning av tjänster som skolhemsföreståndare, barnsköterska, biträde, föreståndarassistent och sjukgymnast i samband med avveckling av skolhemmet finner överstyrelsen styrelsens förslag välgrundat och tillstyrker den planerade omorganisationen.

Gemensam avdelning

Beträffande förslaget att föreståndartjänsten och biträdande föreståndartjänsten omändras till rektorstjänst respektive biträdande rektorstjänst samt extraordinariesättning av den sistnämnda, vill överstyrelsen med bestämdhet framhålla, att ledningen av skolverksamheten bör handhas av pedagogiskt utbildad rektor. Medicinalstyrelsens förslag om extraordinariesättning av tjänsten som biträdande föreståndare biträder överstyrelsen.

Överstyrelsen delar medicinalstyrelsens uppfattning om behovet av psykolog-psykoterapeut men anser i likhet med styrelsen att en arvdestjänst för cirka 2 timmars tjänstgöring per dag tills vidare bör provas.

*Föredraganden*

I likhet med medicinalstyrelsen beräknar jag till fasta bidrag till hemmets sjukavdelning och till täckande av driftunderskott för innevarande budgetår 2 535 000 kr., en anslagshöjning med 295 000 kr.

Vad beträffar av hemmets styrelse framförda förslag om personalförändringar tillstyrker jag, att en tjänst som underläkare i Ag 23 ändras till extra ordinarie, att fyra tjänster som elevhemsföreståndare i Ae 12 inrättas vid skolinternatet, varvid en förskollärartjänst i Ae 10 kan indragas, att 4 200 kr. beräknas till arvode åt en psykolog-psykoterapeut på den gemensamma avdelningen, att på samma avdelning inrättas en tjänst som kontorsbiträde i Af 2—Ae 5 samt att en tjänst som biträdande föreståndare i Ag 15 ändras till extra ordinarie.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag vidare medel för uppflyttning av en tjänst som kansliskrivare i Ae 11 till tjänst som kontorsskrivare i Ae 13.

Mot de av hemmets styrelse föreslagna personalindragningarna vid skolhemmet på Lidingö har jag intet att erinra.

I övrigt har jag ej funnit mig kunna biträda framförda förslag om personalförstärkningar eller tjänsteförändringar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 2 535 000 kr.

## I. Viss rehabiliteringsverksamhet

### [145] 1. Statens arbetsklirik i Stockholm

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 600 000 | 554 655     |
| 1962/63           | 540 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 630 000 |             |

#### Framställning om inrättande av en överläkartjänst m. m. jämte yttrande

I en särskild skrivelse har *styrelsen för statens arbetsklirik i Stockholm* hemställt om inrättande av en överläkartjänst och en befattning som kurator vid kliniken fr. o. m. den 1 januari 1963. Styrelsen anför i huvudsak.

Styrelsen har fr. o. m. den 1 juli 1961 omvandlat en deltidstjänst för klinikföreståndaren till en arvodesavlönad heltidsbefattning. En väsentlig förutsättning för att verksamheten vid arbetskliniken skall kunna fortgå utan störningar är att byte på föreståndartjänsten inte sker med korta intervaller. Med hänsyn härtill och till de krav, som måste ställas på föreståndaren för en institution med så kvalificerade uppgifter som arbetskliniken, bör tjänsten placeras i samma löneställning som chefstjänsterna vid lasarettens rehabiliteringsavdelningar eller i Be 1 jämte avlöningsförstärkning med 8 000 kr. om året.

Vid tillsättning av tjänsten bör tre av styrelsen utsedda sakkunniga avge yttranden rörande de sökandes kompetens och skicklighet.

Styrelsen anser, att det vid sidan av lasarettens rehabiliteringsavdelningar kommer att behövas en eller flera institutioner av samma typ som statens arbetsklirik för de svårbedömbara arbetsprövningsfall, där de sociala rehabiliteringsproblemen överväger, medan lasarettens avdelningar avses för patienter, för vilka behovet av medicinsk rehabilitering är eller varit mest framträdande. Detta hindrar inte, att ett lokalt sammanförande av arbetskliniken med en framtida rehabiliteringsavdelning vid karolinska sjukhuset bör eftersträvas.

Efter vidtagen utbyggnad av arbetskliniken verksamhet har det blivit ännu mer markant, att kuratorsinsatserna måste ökas. Styrelsen hemställer därför ånyo om inrättande av en kuratorsbefattning med arvode motsvarande lönegrad A 15.

Över klinikstyrelsens framställning har *centrala rehabiliteringsberedningen* yttrat sig och därvid anfört bl. a. följande.

Beredningen avser att under innevarande höst avge vissa principförslag i anslutning till en inom beredningen utarbetad allmän funktionsplan för rehabiliteringsorganisationen i en sjukvårdsregion. Vid sina överväganden har beredningen kommit till den uppfattningen, att en arbetsprövning av i princip likartat slag som den vid arbetskliniken bedrivna bör ingå som ett led i rehabiliteringskliniken verksamhet. Beredningen ifrågasätter starkt, om den av klinikstyrelsen gjorda gränsdragningen mellan arbetsprövningsfall med övervägande behov av medicinsk resp. social rehabilite-

ring kan eller bör göras. Det bör för arbetskliniken del övervägas att inte blott lokalmässigt utan även administrativt sammansmälta den med en framtida rehabiliteringsavdelning vid karolinska sjukhuset.

Även om det enligt beredningens mening är ytterst angeläget att en snabb utbyggnad av rehabiliteringsorganisationen, däri inbegripet den kvalificerade arbetsprövningen, kommer till stånd såväl vid karolinska sjukhuset som vid flertalet övriga regionssjukhus, torde det icke vara realistiskt att räkna med att erforderliga resurser härför kommer att stå till förfogande inom den allra närmaste framtiden. Det kan därför vara angeläget att statens arbetsklirik erhåller den förstärkning i fråga om personal m. m., som erfordras för att den även under nuvarande förhållanden skall kunna fortsätta sin verksamhet. Av särskild vikt är att kliniken icke riskerar att stå utan läkare på grund av de osäkra anställningsvillkoren för den nuvarande föreståndartjänsten. — I den mån fråga är om inrättande av en mera permanent tjänst som överläkare torde dock anställningsvillkoren böra utformas så att en eventuell omorganisation längre fram icke onödigtvis försvåras. Då tjänsten avser en verksamhet, för vilken särskilda kompetenskrav icke hittills klart fastställts, och då den är förenad med betydelsefulla uppgifter inom undervisning och forskning, anser beredningen att bedömningen av de sökandes meriter och upprättande av förslag till tjänsten bör anförtros medicinalstyrelsen. — Under dessa förutsättningar anser sig beredningen kunna tillstyrka inrättandet av överläkartjänsten. Beredningen tillstyrker även i övrigt klinikstyrelsens yrkanden.

#### Anslagsframställning

##### Yrkanden

Styrelsen för statens arbetsklirik i Stockholm hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 710 000 kr.

|                                                  | Anslag  | Beräknade kostnader |         |
|--------------------------------------------------|---------|---------------------|---------|
|                                                  | 1962/63 | 1962/63             | 1963/64 |
| 1. Avlöningar och arvoden.....                   | 426 300 | 492 513             | 567 848 |
| 2. Särskilda kostnader för forskning.....        | 25 000  | 36 000              | 57 000  |
| 3. Underhåll av byggnader m. m. ....             | 15 000  | 30 000              | 1 000   |
| 4. Omkostnader i övrigt .....                    | 97 700  | 105 500             | 117 500 |
| Summa kr.                                        | 564 000 | 664 013             | 743 348 |
| Avgår beräknade ersättningar för utförda arbeten | 24 000  | 24 000              | 24 000  |
| Nettoutgift kr.                                  | 540 000 | 640 013             | 719 348 |

Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns på anslaget en reservation av 46 338 kr. Vid beräkningen av utgifterna för innevarande budgetår har styrelsen förutsatt *dels* att 19 000 kr. anvisas på tilläggsstat och *dels* att anslaget tillföres ett belopp av ca 38 000 kr. från anslaget till Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m.

#### Motiv

1. Styrelsen beräknar medel för en överläkartjänst och en arvodesbefattning som kurator i enlighet med den i det föregående angivna framställningen.

Sedan år 1955 finns vid kliniken två fast anställda psykologer, varav en på heltid och en på deltid. Enär de fast anställda psykologerna ej kunnat hinna med sina arbetsuppgifter, har med anlitan­de av forskningsmedel an­ställt ytterligare psykologer för kortare tider. Fr. o. m. budgetåret 1962/63 tillkommer ytterligare arbetsuppgifter, då arbetskliniken kommer att bi­tråda landsting och vissa kommuner med planering och meto­danvisningar för inrättande av särskilda prövningsavdelningar vid större arbetstränings­institutioner. Utöver deltidstjänsten kommer därför att föreligga ett stadig­varande behov av två heltidsanställda psykologer. Medel beräknas för en biträdande psykolog i A 21.

Förrådsarbetet och verktygsvården måste f. n. eftersättas eller utföras av ingenjörerna. Då arbetsuppgifterna innebär ett heltidsarbete, bör kliniken tillföras ytterligare en förmanstjänst i A 8.

För att forsknings- och utbildningsverksamheten skall kunna intensifieras och utvecklas bör en arvodesbefattning som översköterska på halvtid om­bildas till en heltidsbefattning i A 11.

Styrelsen hemställer ånyo att en kanslibiträdestjänst i Ae 7 med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna uppflyttas till tjänst som kontorist i Ae 9.

För löneklassuppflyttningar m. m. beräknas en automatisk utgiftsökning med 23 248 kr.

2. Styrelsens program för forskningsarbetet under budgetåret 1963/64 omfattar bl. a. en fortsatt och utvidgad undersökning rörande lung-hjärt-funktionen hos klienter med ryggradskrökning samt fortsatta work-sampleskonstruktioner. Med hänsyn till träningsverkstädernas behov av riktlinjer för en systematisk arbetsprövning och arbetsträning är det av vikt, att tillräckliga resurser ges för sistnämnda forskningsarbete. De särskilda kostnaderna för forskning, avseende utomstående specialister, utrustning, skrivhjälp m. m. beräknas till 36 000 kr. Härutöver föreslår styrelsen, att 37 000 kr. beräknas för avlönande av en särskild forskningsläkare eller forskarassistent. Härigenom skulle forskningskostnaderna uppgå till totalt 73 000 kr. Vid bifall till förslagen under 1. om inrättande av en befattning som biträdande psykolog och ombildning av arvodestjänsten som över­sköterska kan dessa kostnader minskas med 16 000 kr.

4. Ökningen är betingad av bl. a. vidgad utbildningsverksamhet, höjda kostnader för telefon, städning, tvätt m. m.

#### **Departementschefen**

Sedan den 1 juli 1961 tjänstgör som föreståndare vid arbetskliniken en heltidsanställd läkare med arvode. I likhet med klinikens styrelse och cen­trala rehabiliteringsberedningen finner jag det angeläget, att löne- och an­ställningsvillkoren för klinikföreståndaren förbättras. Jag tillstyrker, att den

nuvarande föreståndarbefattningen ombildas till en tjänst som överläkare i Be 1 med en avlöningsförstärkning på 8 000 kr. om året. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om tillsättningen av tjänsten.

Vidare tillstyrker jag, att medel beräknas för en arvodesbefattning som kurator i A 15.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9.

Genom beslut av höstriktsdagen 1962 har en tjänst som sjukgymnast i Ae 11/13 och en tjänst som översköterska i Ae 11 uppflyttats till Ae 14 resp. Ae 13.

Kostnaderna för angivna personalförstärkningar beräknar jag till ca 40 000 kr. Därjämte bör beräknas ytterligare 30 000 kr. för tillfällig personal. Inberäknat kostnader för automatiska utgiftsökningar för höjda löner m. m. uppgår medelsbehovet för avlöningar och arvoden till 545 000 kr.

Till särskilda kostnader för forskning beräknar jag ett belopp av 25 000 kr. och till övriga omkostnader ett belopp av 84 000 kr. Liksom klinikstyrelsen räknar jag med att ersättningar för utförda arbeten kommer att inbringa 24 000 kr.

Vad jag nu förordat medför ett anslagsbehov av 630 000 kr., vilket innebär en ökning med 90 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens arbetsklirik i Stockholm* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 630 000 kr.

## [146] 2. Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet

|                         | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------------|------------|-------------|
| 1961/62 .....           | 16 900 000 | 16 853 220  |
| 1962/63 .....           | 16 200 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 19 600 000 |             |

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1961/62 en reservation av 4 864 kr.

### Yrkanden

*Riksförsäkringsverket* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 400 000 kr. till 19 600 000 kr.

Utgifterna under budgetåret 1961/62 och de disponibla beloppen för innevarande och nästa budgetår framgår av följande sammanställning.

| Ändamål                                                   | <sup>1</sup> Utgifter<br>1961/62 | Disponibla<br>medel 1962/63 | Beräkning för<br>1963/64 | Ökning      |
|-----------------------------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|--------------------------|-------------|
| <i>Individuell verksamhet</i>                             |                                  |                             |                          |             |
| 1. Vård på riksförsäkringsverkets sjukvårdsanstalter..... | 13 245 598                       | 15 115 000                  | 18 300 000               | + 3 185 000 |
| 2. Vård på sommarkurorter.....                            | 767 067                          | 485 000                     | 600 000                  | + 115 000   |
| 3. Viss specialvård.....                                  | 369 321                          | 200 000                     | 300 000                  | + 100 000   |
| 4. Läkarundersökning och observation .                    | 188 335                          | 190 000                     | 190 000                  | —           |
| 5. Resekostnader.....                                     | 15 464                           | 10 000                      | 10 000                   | —           |
| Summa 1—5                                                 | 14 585 785                       | 16 000 000                  | 19 400 000               | + 3 400 000 |
| <i>Annan verksamhet</i>                                   |                                  |                             |                          |             |
| 6. Vissa bidrag.....                                      | 200 000                          | 200 000                     | 200 000                  | —           |
| Summa kr.                                                 | 14 785 785                       | 16 200 000                  | 19 600 000               | + 3 400 000 |

<sup>1</sup> Vissa utgifter, vilka hänför sig till ändamål som numera tillgodoses av arbetsmarknadsverket, har här uteslutits.

### *Motiv*

1. Platsantalet på riksförsäkringsverkets sjukvårdsanstalter beräknas vid ingången av budgetåret 1963/64 fortfarande utgöra 1 044. En höjning av medelkostnaden per vård dag är att motse med hänsyn till ökade löneutgifter samt stegrade kostnader för driften i övrigt. Denna höjning beräknas medföra en ökad belastning av anslaget med ca 3 200 000 kr. Kostnaderna för vård på sjukvårdsanstalterna beräknas på grund härav för nästa budgetår till 18 149 000 kr. Härtill kommer kostnader för tandvård samt för hålfotsinlägg, ortopediska bandage m. m., vilka kostnader uppskattas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 126 000 resp. 25 000 kr.

2. Verkets bidrag till vård på sommarkurort utgår f. n. med högst 1 560 kr. för vårdperiod och högst 26 kr. per vård dag. Medelutgiften för vård å sommarkurort har därvid beräknats till 31 kr. per dag. Av verket hädanefter till sommarkurort hänvisade patienter torde emellertid numera inte kunna beredas vård för lägre avgift än 34 kr. per dag. Verket har ansett det nödvändigt att överväga en höjning av verkets vårdbidrag till högst 1 740 kr. för vårdperiod och högst 29 kr. per vård dag. Kostnaderna för vård på sommarkurorterna beräknas på grund härav för nästa budgetår komma att ökas till 600 000 kr.

3. Ifrågasvarande vård avser bl. a. svårare former av hudsjukdomar samt talfel. Med hänsyn till utgifterna under denna post för nästföregående budgetår beräknas kostnaderna till omkring 300 000 kr. för budgetåret 1963/64.

### *Departementschefen*

Såsom framgår av vad som anförts i 1962 års statsverksproposition (bil. 7, s. 246) har riksförsäkringsverkets nuvarande sjukvårdande verksamhet ansetts böra avvecklas och inordnas i den vanliga sjukvårdsorganisationen.

En sådan avveckling förutsätter emellertid ställningstaganden till vissa frågor av bl. a. finansiell natur, vilka ännu inte kan komma till stånd. Såsom riksförsäkringsverket förutsatt bör verket tills vidare fortsätta sin sjukvårdande verksamhet i huvudsak på samma sätt som hittills. De av verket gjorda kostnadsberäkningarna bör godtas. Anslaget bör ökas med 3 400 000 kr. och uppföras med 19 600 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 19 600 000 kr.

[147] 3. Bidrag till ortopediska hjälpmedel m. m.

|                   | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------|------------|-------------|
| 1960/61           | 4 000 000  | 4 148 409   |
| 1961/62           | 5 200 000  | 6 153 519   |
| 1962/63           | 7 200 000  |             |
| 1963/64 (förslag) | 12 700 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget uppföres med 12 700 000 kr.

*Motiv*

Under budgetåret 1961/62 har statsbidrag utgått från anslaget till bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettssavdelningar m. m. med sammanlagt 6 153 519 kr.

Förutom från nyssnämnda anslag har bidrag för ortopediska hjälpmedel m. m. under samma budgetår utgått från anslagen till bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter, bidrag till vanföreanstalter m. m. och bidrag till Eugeniahemmet med resp. 10 737, 2 421 579 och 187 721 kr.

Sammanlagt har sålunda under budgetåret 1961/62 för ortopediska hjälpmedel m. m. utbetalats 8 773 556 kr. Därest statsbidrag skulle ha utgått med totala kostnaden för ifrågavarande hjälpmedel i stället för tre fjärdedelar, skulle medelsbehovet ha uppgått till nära 11 700 000 kr.

För den ortopediska kliniken vid lasarettet i Västerås beräknas bidragsbehovet stiga med cirka 100 000 kr. För bidrag till de nya klinikerna vid lasarett i Uddevalla och Gävle kan beräknas sammanlagt cirka 450 000 kr.

För colostomi- och ileostomiförband samt påsar torde i enlighet med tidigare gjorda beräkningar böra upptagas ett belopp om 450 000 kr., varjämte för pacemakers bör beräknas 25 000 kr. Statsbidraget för nästkommande budgetår kan sålunda uppskattas till 12 725 000 kr. eller i runt tal 12 700 000 kr.

*Föredraganden*

Enligt beslut av 1962 års riksdag utgår statsbidrag med hela kostnaden för ortopediska hjälpmedel m. m. fr. o. m. den 1 juli 1962.

Med hänsyn härtill och då till förevarande anslag skall överföras också de motsvarande kostnader som för innevarande budgetår belastar anslagen till bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter, bidrag till vanförestalter m. m. och bidrag till Eugeniahemmet torde anslaget böra uppföras med av medicinalstyrelsen föreslaget belopp, 12 700 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ortopediska hjälpmedel m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 12 700 000 kr.

[148] 4. **Bidrag till Svenska vanförevårdens centralkommitté.** Under det i riksstaten för innevarande budgetår under elfte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till Bidrag till vanförestalter m. m. har medel beräknats för bidrag med dels 45 000 kr. till den av Svenska vanförevårdens centralkommitté bedrivna forskningen rörande stödjebandage och proteser och dels 100 000 kr. till centralkommitténs tekniska verksamhet.

*Yrkanden*

*Svenska vanförevårdens centralkommitté (SVCK)* hemställer om ett oförändrat bidrag med 45 000 kr. till forskning rörande stödjebandage och proteser och om ett till 200 000 kr. förhöjt bidrag till SVCK:s tekniska verksamhet. Därjämte hemställer SVCK om ett anslag av 96 000 kr. för utvecklings- och konsultationsuppgifter rörande utformningen av bostads- och samhällsmiljö med hänsyn till handikappade.

*Motiv*

Bidrag till *forskning rörande stödjebandage och proteser* har utgått sedan budgetåret 1954/55. Bidraget handhas av ett särskilt forskningsråd. Under budgetåret 1963/64 planeras fortsatta försök med användning av vätskekuddar i bandagekonstruktioner. Vidare kommer att påbörjas utveckling av lämpliga hjälpmedel för armförlamade.

Sedan budgetåret 1957/58 har bidrag utgått till SVCK:s *tekniska verksamhet*, som omfattar utveckling av hjälpmedel för förflyttning och för den dagliga livsföringen, arbets- och hushållsredskap, terapeutiska hjälpmedel samt konsultering rörande inredning och planering av bostäder och offentliga byggnader.

Genomförandet av den nya socialförsäkringslagen kommer att ytterligare

öka anspråken på medverkan från SVCK:s sida, liksom det från den 1 juli 1962 höjda statsbidraget till ortopediska hjälpmedel, som bl. a. täcker hela kostnaden för rullstolar och motordrivna invalidvagnar, fordrar skärpt uppmärksamhet i material- och konstruktionsfrågor samt ökat behov av objektiv upplysning.

Då en tredjedel av kostnaderna för den tekniska verksamheten erfarenhetsmässigt hänför sig till konstruktions- och utvecklingsarbete av allmän betydelse, bör denna kostnadsdel täckas av statsbidrag. Fördelningen av inkomster för år 1961 visar att detta hittills inte nåtts. Mot utgifter av 608 000 kr. svarade nämligen ett statsbidrag med 140 000 kr. (varav 40 000 kr. från allmänna arvsfonden).

Sedan år 1948 har SVCK systematiskt ägnat sig åt att befrämja utveckling av tekniska hjälpmedel för invalidiserade och åldringar. Efter hand har härvid anpassningen av *bostads- och samhällsmiljön* till dessa gruppers speciella behov alltmer kommit i blickpunkten. Ett omfattande utredningsarbete pågår för att utveckla planläggning, inredning och utrustning av bostäder. På senare tid har även beaktats angelägenheten av en samhällsplanering, som tar hänsyn till de långvarigt sjukas, invalidiserades och åldringars speciella behov. Den personalorganisation som SVCK förfogar över för ändamålet har ej visat sig tillräcklig. Det framstår emellertid som nödvändigt, att SVCK sättes i stånd att tillgodose behovet av rådgivning åt enskilda och samhällseliga institutioner med aktuella byggnadsprojekt samt att tillhandahålla utredningsmaterial åt andra organ med vidare uppgifter. För att biträda SVCK vid fullgörande av dessa uppgifter bör anställas en arkitekt på heltid. Vid behov bör utnyttjas konsulterande arkitekter. Kostnaderna härför samt för skrivhjälp m. m. beräknas till 96 000 kr. SVCK kan ej täcka dessa kostnader med egna medel.

#### *Yttranden*

*Medicinalstyrelsen*, som yttrat sig över SVCK:s framställning såvitt angår forskning rörande stödjebandage och proteser samt SVCK:s tekniska verksamhet, tillstyrker bifall härtill.

*Bostadsbyggnadsutredningen* har avgivit utlåtande över SVCK:s framställning rörande bostads- och samhällsmiljöns utformning med hänsyn till handikappade. Utredningen erinrar om att i nyligen redovisade undersökningar har belysts hur den traditionella utformningen av samhällens kommunikationsutrymmen och kollektiva anläggningar kan utgöra bokstavligen oöverstigliga hinder för de rörelsehindrades bruk av samhället. Samtidigt har visats, hur sådana hinder med relativt enkla och billiga medel kan övervinnas, särskilt om de observeras på ett tidigt stadium i samhällenas fysiska planering. SVCK:s framställning syftar till att ge centralkommittén möjligheter att under budgetåret 1963/64 fördjupa sin verksamhet för utvecklings- och konsultationsuppgifter rörande utformning av bostads- och

samhällsmiljön med avseende på de handikappades behov. Utredningen anser det välmotiverat att sådant arbete utföres inom SVCK, som har de bästa möjligheter att i detalj lära känna de rörelsehindrades förutsättningar att röra sig och arbeta inom och utom bostaden och som samtidigt handhar utvecklingen av de hjälpmedel med vilka dessa rörelser kan ske. De rekommendationer för byggnads- och samhällsutformning som bör utarbetas måste helt bygga på sådana kunskaper. Bostadsbyggnadsutredningen tillstyrker att SVCK erhåller det sökta anslaget.

#### *Departementschefen*

Kostnaderna för bidrag till Svenska vanförevårdens centralkommitté (SVCK) har hittills bestritts från elfte huvudtitelns anslag till Bidrag till vanföreanstalter m. m. I fortsättningen bör ett särskilt riksstatsanslag uppföras för ändamålet under femte huvudtiteln, som redan innefattar vissa bidragsanslag för handikappades organisationer.

Till den av SVCK bedrivna forskningen rörande stödjebandage och proteser utgår f. n. statsbidrag med 45 000 kr. SVCK har hemställt om en väsentlig uppräknings av bidraget till dess tekniska verksamhet för framställning av olika hjälpmedel avsedda att underlätta de handikappades anpassning till en normal livsföring. Det statliga stödet till denna för de handikappade betydelsefulla verksamhet bör vidgas. Jag tillstyrker, att bidraget till SVCK höjes till sammanlagt 200 000 kr.

Centralkommittén har slutligen hemställt om ett anslag av 96 000 kr. avsett att ge kommittén erforderliga resurser för att medverka till en bostads- och samhällsplanering, som i högre grad än för närvarande tar hänsyn till de handikappades speciella behov. Med anledning härav vill jag erinra om att Kungl. Maj:t den 13 april 1962 uppdragit åt statens institut för byggnadsforskning att i samråd med centralkommittén företaga en utredning om ändamålsenliga bostäder för mindre hushåll, innefattande bl. a. utformningen av bostäder för handikappade och åldringar. Enligt min mening bör de av kommittén väckta frågorna lämpligen prövas i anslutning till nämnda utredningsuppdrag. Medel för ändamålet bör därför ej beräknas i detta sammanhang.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska vanförevårdens centralkommitté* för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 200 000 kr.

#### [149] 5. **Bidrag till De vanföras riksförbund**

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 150 000 | 150 000     |
| 1962/63           | 350 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 425 000 |             |

Av anslaget för innevarande budgetår har 300 000 kr. avsetts för bidrag till inköp och distribution av hjälpmedel för underlättande av den dagliga livsföringen för rörelsehindrade och andra handikappade samt hjälpmedel för handikappade husmödrar. Resten av anslaget, 50 000 kr., utgör bidrag till riksförbundets verksamhet i övrigt.

*De vanföras riksförbund* hemställer om bidrag med 300 000 kr. till tekniska hjälpmedel samt 125 000 kr. till förbundets verksamhet i övrigt.

Riksförbundet har bl. a. tagit till uppgift att söka tillgodose de höggradigt vanföras behov av kontakt, sysselsättning och utbildning. Årligen anordnas ett tiotal anpassnings-, terapi- och allmänbildande kurser för dessa vanföra.

Vidare tar riksförbundet i allt större utsträckning emot höggradigt vanföra för rekreationsvistelse vid förbundets anläggningar. Förbundet anslag här för 105 000 kr. under år 1961, varjämte förbundet tillsköt 50 900 kr. för att möjliggöra en låg dagavgift vid förbundets barnkoloni i Vejbystrand. Merkostnaderna för rekreations- och koloniverksamheten på grund av behovet av vårdare, specialanordningar, behandling m. m. bör enligt riksförbundets mening täckas av samhället.

Vid riksförbundets inackorderingshem Tranåsbaden kommer de av överstyrelsen för yrkesutbildning bedrivna utbildningskurserna i finmekanik att fr. o. m. den 1 januari 1963 successivt avlösas av skyddad verksamhet. Även denna verksamhet beräknas bli förlustbringande.

Bidraget till tekniska hjälpmedel under budgetåret 1961/62 har helt förbrukats. Härvid har för utlåning till vanföra inköpts bl. a. 32 lyftapparater för en kostnad av 31 388 kr. Vidare har bidrag med tre fjärdedelar av inköpskostnaden lämnats för anskaffande av 30 tvättmaskiner, sammanlagt 37 677 kr. Då i september 1962 inlämnades ansökningar om bidrag med ca 300 000 kr., kommer för innevarande budgetår anvisade medel säkerligen att vara otillräckliga. Ansökningarna gäller till stor del lyftapparater och andra större hjälpmedel, som riksförbundet lånar ut, varför man kan räkna med ett uppdämt behov, som kan bli mättat. I avvaktan på den vidare utvecklingen beräknas medelsbehovet för ändamålet för budgetåret 1963/64 till oförändrat belopp.

### *Departementschefen*

Med hjälp av 300 000 kr. av förevarande anslag ställer *De vanföras riksförbund* vissa hjälpmedel till förfogande för handikappade husmödrar och andra invalidiserade personer. Det gäller främst lyftapparater, tvättmaskiner och andra större hjälpmedel, som lånas ut, lämnas som gåva eller försäljes till kraftigt nedsatt pris. De apparater det gäller är inte att hänföra till sådana ortopediska hjälpmedel, som numera ställes kostnadsfritt till förfogande. Jag föreslår, att statens bidrag till denna del av riksförbundets verksamhet för nästa budgetår höjes från 300 000 till 350 000 kr. Stödet

till verksamheten i övrigt bör ökas från 50 000 till 75 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till De vanföras riksförbund* för budgetåret  
1963/64 anvisa ett anslag av 425 000 kr.

[150] 6. **Bidrag till De blindas förening**

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 515 000 | 515 000     |
| 1962/63           | 550 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 680 000 |             |

Av anslaget för innevarande budgetår har 443 000 kr. avsetts som bidrag till avlöningar och omkostnader för den depåverksamhet som De blindas förening bedriver genom föreningens försäljningsaktiebolag för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare samt av dessas hantverksprodukter. Återstående belopp, 107 000 kr., utgör bidrag till föreningens verksamhet i övrigt och användes i första hand till lokal konsulentverksamhet för blinda och för utgivande av De blindas veckoblad.

*Styrelsen för De blindas förening* hemställer om bidrag med sammanlagt 800 000 kr.

Kostnaderna för försäljningsaktiebolaget uppgick år 1961 till 437 435 kr., varav 287 535 kr. för avlöningar och arvoden. För budgetåret 1963/64 beräknas en ökning av posten avlöningar och arvoden till 325 000 kr. Kostnaderna för pensionsavgifter beräknas till 29 800 kr. och övriga omkostnader till 157 200 kr. Bolagets kostnader skulle sålunda uppgå till 512 000 kr., vilket i förhållande till anslaget för budgetåret 1962/63 innebär en ökning med 69 000 kr.

Kostnaderna för veckobladet beräknas för år 1963 till 75 000 kr. Föreningen räknar emellertid med anslag från annat håll med 25 000 kr. och hemställer därför om statsanslag för ändamålet med 50 000 kr.

Kostnaderna för konsulentverksamheten utgjorde år 1961 322 197 kr., varav 30 000 kr. kunde täckas av statsanslaget. Härutöver anvisade blindorganisationerna till genom konsulentverksamheten aktualiserade hjälpbehov sammanlagt 307 411 kr. För år 1963 beräknas konsulentverksamheten kosta 506 000 kr. Föreningen har hos landsting och städer utanför landsting begärt bidrag till verksamheten med 268 000 kr. För att kunna tillgodose det till minst 350 000 kr. beräknade individuella hjälpbehovet under samma år hemställer föreningens styrelse om bidrag till återstående del av kostnaderna för konsulentverksamheten med 238 000 kr.

Det sammanlagda anslagsbehovet beräknas sålunda till 800 000 kr.

## Departementschefen

Statsbidraget till De blindas förenings depåverksamhet för blindas hantverkare bör räknas upp med 69 000 kr. till 512 000 kr. med hänsyn till höjda kostnader. Beträffande den verksamhet i övrigt för vilken föreningen nu åtnjuter stöd från detta anslag föreslår jag att bidraget höjes med 11 000 kr. till 118 000 kr.

Genom den s. k. talboksverksamheten arbetar De blindas förening för att litteratur och upplysningsmaterial skall talas in på band. Bidrag här till utgår under åttonde huvudtiteln. För att de blindas skall kunna tillgodogöra sig inspelningarna måste de ha tillgång till bandspelare. De blindas förening medverkar till utlåning och rabatterad försäljning av sådan apparatur. Utvecklingen på bandspelningsteknikens område går snabbt, och man bör kunna hysa förhoppningar om att lättmanövrerade apparater till överkomliga priser i en snar framtid skall stå till förfogande, så att alla blindas som så önskar skall kunna utnyttja talboken.

För att befordra den verksamhet, som De blindas förening bedriver i syfte att göra talboken i ökad grad tillgänglig för blindas, föreslår jag att 50 000 kr. ställes till föreningens förfogande för nästa budgetår som bidrag till bandspelare.

Anslaget bör alltså uppföras med 680 000 kr., vilket innebär en ökning med 130 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till De blindas förening* för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 680 000 kr.

## [151] 7. Bidrag till hörapparater

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1960/61           | 450 000   | 426 757     |
| 1961/62           | 1 450 000 | 834 640     |
| 1962/63           | 3 000 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 5 000 000 |             |

## Yrkanden

*Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget uppföres med 6 000 000 kr.

## Motiv

Belastningen å anslaget har under budgetåret 1961/62 uppgått till 834 640 kr. Härifrån avgår emellertid 215 853 kr. avseende utbetalningar, som rätteligen bort belasta budgetåret 1960/61. Vidare föreligger en rekvisition för första kvartalet 1962 å 14 809 kr., vilket belopp bort belasta budgetåret 1961/62. Den verkliga nettokostnaden för budgetåret 1961/62 kan sålunda beräknas till 633 596 kr. mot 617 010 kr. för närmast föregående budgetår.

Ehuru den verkliga nettokostnaden under det sistförflutna budgetåret sålunda ökat förhållandevis obetydligt, torde densamma på grund av de fr. o. m. innevarande budgetår gällande nya statsbidragsbestämmelserna komma att stiga avsevärt. Det är emellertid för närvarande vanskligt att närmare beräkna den ökade belastning å anslaget, som är att förvänta. I avvaktan på erfarenheter härav torde med ledning av för innevarande budgetår anslagna medel böra beräknas ett medelsbehov av 6 000 000 kr.

### *Föredraganden*

Enligt beslut av 1962 års riksdag har grunderna för statsbidrag till hörapparater ändrats fr. o. m. den 1 juli 1962. Från nämnda tidpunkt har således den ekonomiska behovsprövningen slopats, varjämte bidrag för hörapparat utgår med belopp motsvarande anskaffningskostnaden, dock högst 400 kr. Då uppenbart behov föreligger av specialapparat för svårare hörselnedsättning kan dock bidrag till dyrare apparat medgivas med högre belopp.

Medelsbehovet för nästa budgetår uppskattar jag till 5 000 000 kr., vilket innebär en anslagsökning med 2 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till hörapparater* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.

### [152] 8. *Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund*

|                   | Anslag   | Nettoutgift |
|-------------------|----------|-------------|
| 1961/62           | 1155 000 | 1155 000    |
| 1962/63           | 1180 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 225 000  |             |

<sup>1</sup> Anslaget under femte huvudtiteln till Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral och anslaget under åttonde huvudtiteln till Bidrag till hörselfrämjandet.

*Styrelsen för Hörselfrämjandets riksförbund* hemställer dels om bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral med 194 579 kr. och dels om bidrag till pedagogisk terapi för vuxna hörselskadade och till riksförbundets allmänna verksamhet med 131 989 kr. Riksförbundets förslag innebär en medelsökning med sammanlagt 146 568 kr.

Till verksamheten vid rehabiliteringscentralen för vuxna hörselskadade bidrar staten f. n. med 100 000 kr. Riksförbundet framhåller, att denna verksamhet alltjämt bedrivs enligt de vid starten uppgjorda riktlinjerna. Fortfarande vill man genom personlig omvårdnad, träning av hörselrester, rättande av talfel och omsorgsfull övning i avläsning hjälpa svårt hörselskadade personer i arbetsför ålder till möjlighet att sköta ett lämpligt ar-

bete och till normal social gemenskap. Verksamheten bygger på intimt samarbete mellan läkare, lärare, kurator, akustiskt-tekniskt sakkunniga samt arbetsmarknadens organ på olika platser. Samtliga landsting och städer utanför landsting har alltsedan hösten 1956 beviljat anslag till elevernas inackorderingskostnader. Under höstterminen 1961, då tre lärare var anställda, mottogs 26 elever. Under vårterminen 1962 var fyra lärare anställda och elevantalet 40. Antalet ansökningar om platser under samma tid var 107.

Under år 1962 har ytterligare lärare kunnat anställas tack vare ett privat engångsanslag. För att hörselskadade skulle kunna mottagas i den takt anmälningar inkommer från hörcentralerna och för bästa möjliga individuella undervisning kräves att minst fem lärare blir fast knutna till centralen.

Riksförbundet upprepar sin tidigare framförda uppfattning att rehabiliteringscentralen är en nödvändig institution inom den svenska hörselvården. Ett grundläggande villkor härför är att rektor, lärare och socialassistent jämställs med statsanställda i fråga om lön och pension. Hittills har dessa tjänstemän endast kunnat årsanställas.

Av det för budgetåret 1963/64 beräknade medelsbehovet för rehabiliteringscentralen avses 169 399 kr. för löne- och pensionskostnader samt 25 180 kr. för hyra och andra omkostnader. Riksförbundet har härvid räknat med att rektor placeras i A 21, tre lärare i A 19 och en socialassistent i A 18.

Över riksförbundets framställning i denna del har remissyttrande avgivits av *arbetsmarknadsstyrelsen*, som anmäler, att överläggningar upptagits med riksförbundet i syfte att komplettera den av rehabiliteringscentralen bedrivna verksamheten med praktisk arbetsprövning och förberedande yrkesutbildning i huvudsak efter samma riktlinjer, som tillämpas vid anpassningskurserna för blinda. På vilket sätt en sådan utbyggnad av verksamheten kan komma att påverka det framtida anslagsbehovet, blir beroende av den organisatoriska lösningen för utbildningens anknytning till rehabiliteringscentralen de pågående överläggningarna kan anvisa. I avvaktan härpå tillstyrker styrelsen riksförbundets framställning om anslag för budgetåret 1963/64.

Vidare åtnjuter riksförbundet statsbidrag med 45 500 kr. till pedagogiska kurser för vuxna hörselskadade. Under budgetåret 1963/64 beräknas 70 sådana kurser jämte koncentrerade sommarkurser komma att anordnas. Timplärlararvodena bör i enlighet med yrkande från Hörselpedagogernas förening beräknas efter BT 17. Kostnaderna för arvoden och pensionsavgifter uppgår till 87 989 kr. För detta ändamål bör sålunda anslaget ökas med 42 489 kr.

Slutligen hemställer riksförbundet, att bidraget till driften av Hörselfräm-

jandets centralbyrå räknas upp med 9 500 kr. till 44 000 kr. med hänsyn till den allmänna löneutvecklingen och ytterligare ålderstillägg till centralbyråns anställda.

*Skolöverstyrelsen*, som yttrat sig över riksförbundets framställning i sistnämnda hänseenden, anför i huvudsak följande.

Överstyrelsen finner det angeläget att det beräknade antalet kurser genomföres. Den upplysningsverksamhet i hörselvårdsfrågor, som bedrivits från såväl Hörselfrämjandets som landstingens hörcentralers sida, har enligt överstyrelsens erfarenhet bl. a. givit till resultat ett starkt ökat intresse från de hörselskadades sida för den pedagogiska rehabiliteringen. En ökning av kursverksamheten är därför klart motiverad. Överstyrelsen anser dock att lärararvodet bör beräknas efter CT 14, den lönegrad som gäller för bl. a. lärare i läroämnena vid de statliga skolorna för döva. Liksom tidigare anser överstyrelsen, att medel för täckande av kostnaderna för de koncentrerade kurserna huvudsakligen bör kunna erhållas från deltagarnas hemkommuner och landsting. Det statliga bidraget bör därför kunna reduceras till 5 000 kr. I enlighet härmed beräknar överstyrelsen en ökning av bidragsgivningen med 14 340 kr. till 59 840 kr.

Till riksförbundets sociala och allmänt upplysande verksamhet föreslår överstyrelsen med hänsyn till beräknade löneökningar och ökade allmänna omkostnader en höjning av nu utgående belopp med 10 %, vilket innebär att bidraget skulle höjas med 3 610 kr. till 38 110 kr. Sammanlagt för hela anslaget förordar överstyrelsen en ökning med ett till 18 000 kr. avrundat belopp.

#### *Departementschefen*

Gällande riksstat upptar under femte huvudtiteln ett anslag till Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral och under åttonde huvudtiteln ett anslag till Bidrag till Hörselfrämjandet. De båda anslagen bör fr. o. m. nästa budgetår sammanföras till ett anslag och uppföras under femte huvudtiteln med rubriken Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund.

Riksförbundets rehabiliteringscentral har under vårterminen 1962 utbyggt genom att ytterligare en lärare har anställts. Jag finner det motiverat, att det statliga stödet till den vid centralen bedrivna verksamheten ökas med 30 000 kr. till 130 000 kr.

Vad beträffar bidraget till anordnande av pedagogiska kurser för vuxna hörselskadade tillstyrker jag i huvudsaklig överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag en höjning med 14 500 kr. till 60 000 kr. Bidraget till Hörselfrämjandets centralbyrå, som nu utgör 34 500 kr., bör avrundas till 35 000 kr.

Anslaget bör alltså uppföras med 225 000 kr., vilket i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagsmedlen innebär en ökning med 45 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund* för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 225 000 kr.

## J. Utbildning av sjukvårdspersonal

### [153] 1. Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 161 000 | 169 955     |
| 1962/63 .....           | 192 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 228 000 |             |

#### Yrkanden

*Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget uppräknas med 50 000 kr.

|                                                                                                                         | Ökn. el.<br>minskn. |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| <i>Personalförstärkningar</i>                                                                                           |                     |
| 1 a. 1 läkaramanuens Ag 23 å halvtid .....                                                                              | + 15 641            |
| 1 b. Arvoden till tillfälliga lärare vid repetitionskurser .....                                                        | + 6 000             |
| <i>Löneregleringar</i>                                                                                                  |                     |
| 2 a. 1 föreståndare Ao 21 i st. f. Ao 19, 3 instruktionsbarnmorskor Ao resp. Ae 15/17<br>i st. f. Ao och Ae 14/16 ..... | + 6 864             |
| 2 b. Arvoden till tillfälliga barnmorskelärare .....                                                                    | — 1 700             |
| 2 c. Arvoden till tillfälliga lärare i specialämnena .....                                                              | + 1 100             |
| 2 d. Ersättning åt vissa lärare för resekostnader m. m. ....                                                            | — 900               |
| <i>Vikariatsersättning</i> .....                                                                                        | + 1 277             |
| <i>Kompensation för höjda folkpensionsavgifter</i> .....                                                                | + 500               |
| <i>Omräkning</i> .....                                                                                                  | + 21 218            |
|                                                                                                                         | + 50 000            |

#### Motiv

Antalet vakanta tjänster i sluten vård uppgick den 1 juli 1962 till 95 (14 %) mot 78 (12 %) vid samma tidpunkt år 1961. Av de vakanta tjänsterna uppehölls 35 (23 år 1961) icke av vikarie. I öppen vård var den 1 juli 1962 antalet vakanta tjänster 82 (16,7 %) mot 61 (12,4 %) den 1 juli 1961. Av de vakanta tjänsterna i öppen vård uppehölls 54 (43 år 1961) icke av vikarier.

Enligt medicinalstyrelsens beräkningar torde behovet av nya tjänster i sluten vård komma att öka, bland annat på grund av den förutsedda ökningen av antalet förlossningar (120 000 år 1970 mot 102 200 år 1960). Antalet tjänster i öppen vård torde däremot komma att minska. Antalet nyutexaminerade barnmorskor, som år 1961 utgjorde 110, beräknas med nuvarande elevintagning komma att årligen uppgå till cirka 125.

Den nya utbildningsplanen vid barnmorskeläroanstalten, som delvis tillämpas fr. o. m. innevarande höst, kommer att under budgetåret 1963/64 helt genomföras.

Arvodena per undervisningstimme för den tillfälliga lärarpersonalen ut-

går för närvarande med 45 kr. för läkare, 35 kr. till övriga akademiskt utbildade lärare och likställda, 30 kr. — i några fall 25 kr. — till övriga lärare samt 15 kr. till ledaren av elevernas motionsgymnastik. Som styrelsen upprepade gånger betonat är det med nuvarande låga föreläsingsarvoden förenat med avsevärda svårigheter att erhålla erforderliga föreläsare, särskilt som högre ersättning utgår för motsvarande undervisning av andra elever. Enligt styrelsens mening bör arvudet till de akademiskt utbildade lärarna och likställda, oavsett om de är läkare eller ej, utgöra 45 kr. För övriga lärare bör arvoden höjas till respektive 40, 35 och 20 kr.

Styrelsen har i det följande räknat med föreslagna högre arvodesbelopp.

1 a. Hittills har man beräknat läkarbehovet vid barnmorskeläroanstalterna enligt samma normer som gäller för kvinnokliniker utan undervisning, medan man för universitetskliniker med hänsyn till undervisning och forskning kräver en betydligt större läkarkader. Vid barnmorskeläroanstalterna bedrivs visserligen den praktiska undervisningen i förlossningskonst huvudsakligen av instruktionsbarnmorskorna, men när det gäller undervisningen i anslutning till patologiska förlossningsfall samt undervisningen i gynekologi faller denna i stor utsträckning på klinikens underläkare. Med hänsyn härtill och till att även vid barnmorskeläroanstalterna bör ges visst utrymme åt forskning synes en förstärkning i första hand i form av en halvtids läkaramanuestjänst motiverad.

1 b. Vid barnmorskeläroanstalten anordnas årligen två repetitionskurser, varav den ena omfattar två veckor och är avsedd för barnmorskor i sluten vård och den andra, omfattande fyra veckor, är avsedd för barnmorskor i öppen vård. Under budgetåret 1961/62 utbyttes fyraveckorskursen mot en särskild kompletteringskurs om cirka två månader för barnmorskor, som tjänstgjorde å specialanstalt och som ej hade sjuksköterskeutbildning.

Det har visat sig svårt att besätta barnmorsketjänster å undervisningsklinikerna för barnmorskeelever och medicine kandidater. Det skulle vara synnerligen värdefullt om en kurs kunde anordnas för att ge icke sjuksköterskeutbildade barnmorskor en komplettering av den ordinarie utbildningen för den avancerade praktiska undervisningen vid dessa kliniker. Härigenom skulle ett antal barnmorskor kunna stimuleras till att söka sådana tjänster, som ställer särskilt stora krav på vederbörandes erfarenhet och pedagogiska kunnande. I stället för den ordinarie kursen om fyra veckor, som utan alltför stort men synes kunna inställas under nästa budgetår bör en kompletterings- och repetitionskurs för barnmorskor å undervisningskliniker anordnas. Kursen bör pågå under cirka två månader med tjugo deltagare. För kursen erfordras en instruktionsbarnmorska med arvode motsvarande lönegrad A 17 under två månader (3 824 kr.). Arvoden till övriga tillfälliga lärare beräknas uppgå till 5 590 kr. Ett slopande av den ordinarie repetitionskursen om fyra veckor medför en minskning av kostnaderna med 3 500 kr. Nettokostnaden blir alltså i runt tal 6 000 kr.

2 b. Enligt den nya kursplanen utgör det sammanlagda antalet av obstet-  
riker meddelad undervisning 475 timmar. Härav bestrider överläraren un-  
dervisning under 200 timmar. Arvodena till tillfälliga barnmorskelärare  
kan alltså beräknas uppgå till i runt tal ( $275 \times 45$ ) 12 500 kr.

2 c. Kostnaderna för arvoden till tillfälliga lärare i specialämnena upp-  
går till för nybörjarkurserna ( $2 \times 3\,700$ ) 7 400 kr., för avslutningskurserna  
( $2 \times 1\,400$ ) 2 800 kr. och för jämsidesläsning ( $2 \times 1\,250$ ) 2 500 kr., vilket  
innebär en merkostnad av omkring 1 100 kr.

2 d. Därest en uppräknig sker av arvoden till den timavlönade lärar-  
personalen i enlighet med vad ovan föreslagits synes ersättningen åt vissa  
lärare för resekostnader m. m. kunna indragas.

### Föredraganden

Med hänsyn till angelägenheten av att underlätta rekryteringen till barn-  
morsketjänster vid vissa undervisningskliniker tillstyrker jag förslaget om  
anordnande av en särskild kompletterings- och repetitionskurs om två må-  
nader för icke sjuksköterskeutbildade barnmorskor. Den fyraveckorskurs  
som f. n. anordnas för barnmorskor inom den öppna vården torde kunna  
inställas under nästa budgetår.

Förslaget om inrättande av en tjänst som läkaramanus på halvtid kan  
jag icke tillstyrka.

Anslagsposten till arvoden till biträdande överlärare och tillfälliga lärare  
beräknar jag, inklusive kostnaderna för den särskilda kompletteringskur-  
sen, till 46 000 kr. För ersättning åt vissa lärare för resekostnader m. m.  
beräknar jag därvid oförändrat 900 kr.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en med omkring 10 000 kr. ökad  
medelsanvisning. Den automatiska utgiftsstegringen för under 1962 med-  
givna lönegradsuppflyttningar av föreståndar- och instruktionsbarnmorske-  
tjänsterna m. m. medför ett ökat medelsbehov med omkring 26 000 kr. An-  
slaget torde sålunda böra uppföras med ( $192\,000 + 36\,000$ ) 228 000 kr. Jag  
hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläro-  
anstalten i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m.  
budgetåret 1963/64:

#### Avlöningsstat

|                                                                                       |        |
|---------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-<br/>vis</i>                     | 76 000 |
| 2. Arvoden till biträdande överlärare och tillfäl-<br>liga lärare, <i>förslagsvis</i> | 46 000 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                      | 50 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                                | 54 000 |

|                                                                     |                          |
|---------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter,<br>förlagsvis ..... | 2 000                    |
|                                                                     | <hr/> Summa kr. 228 000; |

b) till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förlagsanslag av 228 000 kr.

[154]    2. *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader*

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 169 000 | 136 138     |
| 1962/63 .....           | 169 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 229 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* föreslår att anslaget uppräknas med 73 000 kr.

|                                                                            | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag<br>1963/64 | Ökn. el.<br>minskn. |
|----------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|--------------------|---------------------|
| 1. <i>Expenser</i> .....                                                   | 3 269               | 4 500             | 3 500              | — 1 000             |
| 2. <i>Ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m.</i> ..... | 202 149             | 221 000           | 221 000            | —                   |
| 3. <i>Kost åt elever</i> .....                                             | 114 942             | 130 600           | 153 000            | + 22 400            |
| 4. <i>Arvoden åt elever</i> .....                                          | 61 965              | 69 000            | 130 000            | + 61 000            |
| 5. <i>Resor för elever</i> .....                                           | 2 000               | 2 400             | 4 000              | + 1 600             |
| 6. <i>Särskilda uppbördsmedel</i> .....                                    | 257 944             | 221 000           | 283 000            | + 62 000            |
| 7. <i>Omräkning</i> .....                                                  |                     |                   |                    | + 51 000            |
| Nettoökning .....                                                          |                     |                   |                    | <b>73 000</b>       |

*Motiv*

1. *Expenser*. Ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 1 000 kr. utgår.

2. *Ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m.* För det utökade elevantalet erfordras bostäder åt 102 elever under tiden 1 mars—31 maj och 1 september—30 november.

I avvaktan på att nytt avtal träffas med Stockholms stad bör delposten upptagas med oförändrat belopp.

3. *Kost åt elever*. Kostpriset vid Södersjukhuset har fr. o. m. den 1 juni 1962 höjts från kr. 106: 50 till kr. 122: 10 per månad och elev. Vid Södra barnbördshuset uppgår kostpriset för närvarande till 171 kr. per månad och elev. Med hänsyn till de årliga höjningarna av kostpriset har styrelsen vid kostnadsberäkningarna utgått från ett kostpris av 135 kr. resp. 190 kr.

4. *Arvoden åt elever*. Eleverna erhåller enligt gällande avtal arvode med f. n. 80 kr. per månad under sammanlagt 864 praktik- och feriemånader, eller med samma belopp som Stockholms stad utbetalar till eleverna vid

S:t Eriks sjuksköterskeskola. Sjuksköterskeskolan har emellertid gjort framställning till staden om höjning fr. o. m. den 1 januari 1963 av elev-arvodena till samma belopp som landstingens sjuksköterskeskolor betalar sina elever, 150 kr. per månad. Därest S:t Eriks sjuksköterskeskolas framställning kommer att bifallas, bör även barnmorskeelevernas arvode beräknas till 150 kr. för månad. Delposten bör därför beräknas till  $(150 \times 864)$  i runt tal 130 000 kr.

5. *Resor för elever.* Elevernas tjänstgöring i den förebyggande mödra- och barnavården fullgöres numera även vid de fristående mödravårdscentralerna i Farsta, Bandhagen, Vällingby, Hässelby och Aspudden. Kostnaden för 25 dagars tjänstgöring vid dessa mödravårdscentraler för 72 elever uppgår till cirka 3 600 kr. För resor för enstaka hembesök under instruktion av barnmorska samt för studiebesök beräknar styrelsen 400 kr.

6. *Särskilda uppbördsmedel.* Ersättningen för elevernas praktiska tjänstgöring beräknas till i runt tal 272 000 kr. Härtill kommer ersättningar för elevernas vikariat för barnmorskor jämte hyresinkomster för personalbostäder med tillhoppa cirka 11 000 kr.

### *Föredraganden*

Under nästa anslagspunkt kommer jag att föreslå, att medel anvisas för anordnande av bostäder för elever vid barnmorskeläroanstalten. Vissa tider av året kan sannolikt några rum uthyras till Stockholms stad, vilket i så fall kommer att påverka medelsbehovet under förevarande anslag. Något avtal torde emellertid icke kunna slutas förrän tidigast i mars eller april 1963. På grund härav bör medelsbehovet för ersättning för undervisningslokaler och elevbostäder m. m. beräknas till oförändrat 221 000 kr.

För kost åt elever beräknar jag 140 000 kr. innebärande en ökning med 9 400 kr.

Mot medicinalstyrelsens anslagsberäkning i övrigt har jag intet att erinra. Därest Stockholms stad skulle besluta höja arvodet till eleverna vid S:t Eriks sjuksköterskeskola anser jag mig sålunda böra tillstyrka, att barnmorskeeleverna får samma ersättning. Anslagsposten till expenser bör minskas med 1 000 kr. och delposten till resor för elever uppräknas med 1 600 kr. Den sammanlagda utgiftsökningen inklusive den av ökad elevintagning föranledda omräkningen med 51 000 kr., uppgår i enlighet härmed till 122 000 kr. Å andra sidan kan de särskilda uppbördsmedlen beräknas öka med omkring 62 000 kr. Anslaget torde därför kunna upptagas med  $(169\,000 + 60\,000)$  229 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 229 000 kr.

[155] 3. **Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Anordnande av elevbostäder**

Anslag

1963/64 (förslag) . . . . . 350 000

Något anslag för detta ändamål finnes icke uppfört i riksstaten för innevarande budgetår.

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att till anordnande av bostäder åt elever vid barnmorskeläroanstalten i Stockholm anvisas ett reservationsanslag av 350 000 kr.

*Motiv*

Enligt stadgan den 30 juni 1953 för barnmorskeundervisningen skall barnmorskeelev erhålla fri bostad på statens bekostnad. Fr. o. m. hösten 1961 har elevantalet vid barnmorskeläroanstalten successivt ökat. Sålunda är fr. o. m. budgetåret 1963/64 antalet elever 108 under tiderna 1 mars—31 maj och 1 september—30 november. Med hänsyn till elevernas ferier erfordras emellertid bostäder endast för 102 elever under ovan angivna tider.

Enligt gällande avtal med Stockholms stad angående upplåtelse av lokaler för barnmorskeläroanstalten m. m. skall staden i byggnaden för S:t Eriks sjuksköterskeskola upplåta bostäder åt 72 elever och därutöver i mån av tillgång. F. n. upplåter staden bostäder åt 80 elever i byggnaden för nämnda sjuksköterskeskola och åt 7 elever å Södra barnbördshuset. Dessutom disponerar barnmorskeläroanstalten bostäder för 8 elever i en bostadslägenhet, som medicinalstyrelsen lyckats förhyra under ett år, räknat fr. o. m. den 1 september 1962, men som därefter icke står till anstaltens förfogande. Sammanlagt finnes alltså nu bostäder för 95 elever. För resten av eleverna får bostäder förhyras i öppna marknaden i den mån de icke kan bo i sina hem.

Stockholms stad har sedan flera år haft stort behov av bostadsrum för S:t Eriks sjuksköterskeskolas räkning och det är endast med stor svårighet som barnmorskeläroanstalten kunnat få hyra ytterligare rum i sjuksköterskeskolans byggnad utöver de bostäder, som anstalten enligt avtalet har rätt att disponera. Staden gör anspråk på att snarast få förfoga över nämnda ytterligare rum. Under nästa budgetår kan barnmorskeläroanstalten därför beräknas ha bostadsrum endast för 79 elever.

För att lösa den besvärliga bostadsfrågan för barnmorskeeleverna i Stockholm har medicinalstyrelsen tillsammans med arbetsmarknadsstyrelsen och Stockholms stads sjukvårdsstyrelse undersökt möjligheten att uppföra ett särskilt bostadshus för elever. Arbetsmarknadsstyrelsen har till medicinalstyrelsen ingivit ritningsförslag jämte kostnadsberäkning, avseende dels en tvåplansbyggnad med 22 elevbostäder och dels två enplansbyggnader

med 24 elevbostäder. Medicinalstyrelsen vill förorda uppförandet av tvåplansbyggnaden med hänsyn till att den tomt, som enligt vad nedan sägs ställts till förfogande, icke är tillräckligt stor för att rymma två enplansbyggnader. Tvåplansbyggnaden synes även i övrigt vara lämplig för sitt ändamål.

Kostnaden för tvåplansbyggnaden har av arbetsmarknadsstyrelsen beräknats till i runt tal 300 000 kr. För diverse oförutsedda utgifter bör enligt arbetsmarknadsstyrelsen beräknas ytterligare 20 000 kr. Den totala byggnadskostnaden skulle alltså uppgå till 320 000 kr.

Efter förhandlingar med Stockholms stads sjukvårdsstyrelse har sjukvårdsstyrelsen nu under hand förklarat sig villig att upplåta tomt för nybyggnaden inom Södersjukhusets område.

Efter uppförandet av byggnaden kan barnmorskeläroanstalten disponera över bostäder för 101 elever. Under de tider av året, då bostäder för endast 72 elever erfordras, synes rum i den nya byggnaden kunna i viss utsträckning uthyras.

Eftersom Stockholms stad först i dagarna kunnat anvisa tomt för ifrågavarande byggnad, har något avtal med staden angående byggnaden ännu icke kunnat träffas. Staden ombesörjer nu att byggnadsfrågan underställes de myndigheter, som ur olika synpunkter har att taga ställning därtill. Först därefter kan medicinalstyrelsen under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande sluta avtal med staden samt underställa avtalet Kungl. Maj:ts prövning. Detta torde kunna ske först i mars eller april 1963. Arbetsmarknadsstyrelsen beräknar byggtiden till 2 å 3 månader, varför goda utsikter finnes att huset skall stå färdigt i god tid före den 1 september 1963, då hyrestiden för den av medicinalstyrelsen förhyrda bostadslägenheten utgår.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 2 november 1962 ställt medel till styrelsens förfogande för anskaffande av utrustning till förutnämnda bostadslägenhet. Denna utrustning kan användas även till 8 rum i den nya byggnaden, varför ytterligare utrustning erfordras för 14 enkelrum jämte 2 dagrum. Med ledning av kostnaderna för utrustningen av bostadslägenheten har medicinalstyrelsen beräknat utgifterna för utrustning av den nya byggnaden i övrigt till 30 000 kr. Styrelsen avser att, sedan avtal om byggnaden slutits med Stockholms stad, inkomma med specificerat förslag till utrustning för byggnaden.

Sammanlagda kostnaden för anordnande av ifrågavarande elevbostäder kan sålunda beräknas uppgå till 350 000 kr.

### *Föredraganden*

Bostadsfrågan för barnmorskeeleverna i Stockholm har sedan länge varit svårbemästrad och har efter den hösten 1961 genomförda utökningen av elevantalet med 12 per år ytterligare försämrats. Därest inga extra åtgärder vidtages kan barnmorskeläroanstalten under nästa budgetår beräknas dispo-

nera allenast 79 bostadsrum mot erforderliga 102. Med hänsyn härtill tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag om uppförande inom Södersjukhusets område av en provisorisk tvåplansbyggnad, inrymmande 22 elevbostäder. Kostnaderna härför beräknar jag till 320 000 kr. Barnmorskeläroanstalten kommer därefter att disponera över 101 elevbostäder. Under viss del av året erfordras emellertid bostäder blott för 72 elever. De lediga rummen kan då disponeras för barnmorskor som deltagar i repetitionskurser eller uthyras till Stockholms stad.

Under nästa budgetår erfordras även medel för utrustning av byggnaden. Något specificerat utrustningsförslag har ännu ej upprättats. Då emellertid byggnaden kan beräknas vara färdig redan hösten 1963, vill jag i avvaktan på upprättande och granskning av utrustningsförslag förorda, att för nämnda ändamål nu anvisas av medicinalstyrelsen äskat belopp, 30 000 kr.

För uppförande och utrustning av byggnaden bör anvisas ett särskilt reservationsanslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Stockholm: Anordnande av elevbostäder* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kr.

#### [156] 4. Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 168 000 | 171 450     |
| 1962/63 .....           | 184 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 214 000 |             |

#### *Yrkanden*

*Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg* hemställer, att anslaget uppräknas med 42 000 kr.

| <i>Personalförstärkningar</i>                                         | Ökning        |
|-----------------------------------------------------------------------|---------------|
| 1 a. 1 instruktionsbarnmorska Ae 14/16.....                           | 20 892        |
| 1 b. Tillfällig barnmorskelärare.....                                 | 3 000         |
| <i>Löneregleringar</i>                                                |               |
| 2 a. Extraordinariesättning av 1 instruktionsbarnmorska Ag 14/16..... | —             |
| 2 b. ½ kanslibiträde i st. f. ½ skrivbiträde.....                     | 1 314         |
| <i>Omräkning</i> .....                                                | 16 794        |
|                                                                       | <b>42 000</b> |

#### *Motiv*

Med hänsyn bland annat till den pågående utbyggnaden av den slutna och öppna sjukvården i landet synes det styrelsen ändamålsenligt att nu permanenta den årliga utbildningskapaciteten vid anstalten. Styrelsen hem-

ställer därför att från och med budgetåret 1963/64 få anordna två ordinarie kurser om sammanlagt högst 55 elever. Styrelsen hemställer därjämte att få anordna sedvanliga två repetitionskurser för legitimerade barnmorskor om 4 resp. 2 veckor.

1 a) Styrelsen hemställer ånyo att ytterligare en instruktionsbarnmorsketjänst inrättas för att de intentioner, som den nya, mer koncentrerade kursplanen uppställer, skall kunna förverkligas.

1 b) Det har visat sig ogörligt för överläkaren att ensam svara för den kliniska undervisningen. Biträdande överläkaren deltagar i och fullgör viss daglig klinisk undervisning för att ej undervisningen skall eftersättas. Styrelsen anser det nödvändigt att medel, beräknade efter cirka 70 timmars undervisning per år, ställas till förfogande för att fast kunna knyta biträdande överläkaren till anstalten och säkerställa de krav som den mer koncentrerade undervisningen ytterligare kommer att ställa på överläkaren och hans medhjälpare.

2 a) Som en följd av styrelsens förslag om en permanentning av nuvarande utbildningskapacitet bör nuvarande extratjänst utbytas mot en extra-ordinarie tjänst.

### *Yttranden*

*Medicinalstyrelsen* anför.

Erfarenheterna har gett vid handen att den nuvarande halvtidstjänsten som instruktionsbarnmorska vid lasarettet i Uddevalla är otillräcklig. Styrelsen föreslår därför att tjänsten omändras till en heltidstjänst, som av nedan anförda skäl samtidigt extraordinariesättes.

Anstaltsstyrelsens förnyade förslag om medel för ersättning till biträdande överläkaren vid kvinnokliniken för deltagande i den kliniska undervisningen av barnmorskeeleverna tillstyrker styrelsen.

Med hänsyn till styrelsens här tidigare biträdda förslag om ändring av extra kurs till ordinarie tillstyrker styrelsen att extra instruktionsbarnmorsketjänsten överföres till extra-ordinarie stat.

På av anstaltsstyrelsen anförda skäl tillstyrkes förslaget om uppflyttning av halvtidstjänsten som biträde för skriv- och kontorsgöromål till halvtidstjänst som kanslibiträde.

Arvodena per undervisningstimme för den tillfälliga lärarpersonalen föreslås höjda i samma utsträckning som vid stockholmsanstalten. Delposten till tillfälliga lärare i specialämnen m. m. torde dock efter uppräknings kunna begränsas till samma belopp som vid förenämnda anstalt, 12 800 kr.

### *Föredraganden*

Med hänsyn till rådande barnmorskebrist bör nuvarande utbildningskapacitet, 55—60 elever per år, bibehållas tills vidare. Jag tillstyrker därför

anstaltsstyrelsens förslag att fr. o. m. nästa budgetår anordna två ordinarie barnmorskekurser i stället för en ordinarie och en extra kurs.

Anslagsposten till arvoden åt tillfälliga lärare bör uppräknas med 6 000 kr. till 30 000 kr.

Förslaget att ändra en extra instruktionsbarnmorsketjänst till extra ordinarie kan jag tillstyrka. I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag vidare medel för uppflyttning av halvtidstjänsten som kontorsbiträde i Ae 5 till kanslibiträde i Ae 7.

Av anstaltsstyrelsen framförda förslag om personalförstärkningar anser jag mig icke kunna biträda.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en ökning av medelsanvisningen med omkring 7 000 kr. Den automatiska utgiftsstegringen för under 1962 medgivna lönegradsuppflyttningar av föreståndar- och instruktionsbarnmorsketjänsterna, höjning av det rörliga tillägget m. m. medför ett ökat medelsbehov med omkring 23 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (184 000 + 30 000) 214 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för barnmorskeläroanstalten i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

*Avlöningsstat*

|                                                                    |        |
|--------------------------------------------------------------------|--------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>        | 92 000 |
| 2. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>               | 30 000 |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                   | 36 000 |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                             | 54 000 |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i> | 2 000  |
| <hr/>                                                              |        |
| Summa kr. 214 000;                                                 |        |

b) till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 214 000 kr.

[157]    5. **Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader**

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 110 000 | 103 236     |
| 1962/63           | 109 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 117 000 |             |

*Yrkanden*

*Styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg* hemställer, att anslaget uppräknas med 7 000 kr.

|                                 | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökning |
|---------------------------------|---------------------|-------------------|---------|--------|
| 1. Kost åt elever.....          | 54 543              | 49 000            | 55 000  | 6 000  |
| 2. Klinikanslag.....            | —                   | —                 | 5 000   | 5 000  |
| 3. Särskilda uppbördsmedel..... | 90 064              | 86 000            | 90 000  | 4 000  |
| Nettoökning.....                |                     |                   |         | 7 000  |

*Motiv*

1. *Kost åt elever.* Posten bör höjas med hänsyn till kostnaderna under tillämdalupet budgetår och till beräknad höjning av kostpriset.

2. *Klinikanslag.* Med hänvisning till tidigare anförda skäl hemställs ånyo om särskilt klinikanslag för forskningsändamål.

Styrelsen förutsätter att om arvodet till eleverna vid anstalten i Stockholm skulle höjas, motsvarande höjning jämväl sker vid göteborgsanstalten.

*Yttrande*

*Medicinalstyrelsen* anför.

Styrelsen tillstyrker uppräkning av delposten Kost åt elever med 6 000 kr.

Ifråga om stockholmsanstalten har styrelsen i sin anslagsframställning räknat med en höjning av elevarvodena, därest motsvarande höjning medges av staden för elever vid S:t Eriks sjuksköterskeskola. Enligt styrelsens mening bör arvodena till eleverna vara desamma vid de båda barnmorskeläroanstalterna. Om en höjning av arvodena kommer till stånd vid stockholmsanstalten bör därför erforderlig uppräkning av delposten till Arvoden åt elever vidtagas.

Läroanstaltens styrelse har upprepat sina för de senaste två budgetåren framförda förslag om anvisande av särskilda medel för klinisk forskning. Då det är av stort värde även för undervisningen att viss klinisk forskning bedrivs vid barnmorskeläroanstalten får styrelsen ånyo biträda förslaget och tillstyrker sålunda att 5 000 kr. anvisas för ändamålet.

*Föredraganden*

För kost åt elever beräknar jag oförändrat 49 000 kr.

Arvudet till eleverna kan av skäl som jag anført under barnmorskeläroanstalten i Stockholm komma att höjas.

Förslaget om anvisande av särskilda medel för forskningsändamål kan jag icke tillstyrka.

Den under särskilda uppbördsmedel upptagna ersättningen från Göteborgs stad beräknar jag till 125 000 kr., vilket innebär en ökning med 39 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (109 000 + 8 000) 117 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnmorskeläroanstalten i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 117 000 kr.

[158] 6. **Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar**

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 548 000 | 473 387     |
| 1962/63           | 613 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 782 000 |             |

*Yrkanden*

*Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm* hemställer, att anslaget höjes med 143 000 kr.

|                                                                                   | Ökn. el.<br>minskn. |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| <i>Personalförstärkningar</i>                                                     |                     |
| 1 a. 2 instruktionssköterskor Ag 14/16, 6 mån.....                                | + 15 240            |
| 1 b. 1 instruktionssköterska Ag 14/16.....                                        | + 15 240            |
| Avgår medel för deltidsanställd instruktionssköterska.....                        | — 6 500             |
| 1 c. 1 instruktionssköterska Ag 14/16.....                                        | + 15 240            |
| Avgår medel för deltidsanställd instruktionssköterska.....                        | — 9 500             |
| 1 d. 1 kanslibiträde Ae 7.....                                                    | + 9 576             |
| Avgår medel för extra skrivhjälp.....                                             | — 10 000            |
| 1 e. Rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter å a.—d. .... | + 18 693            |
| 1 f. Vikariatsersättningar.....                                                   | + 1 800             |
| <i>Lönereglering</i>                                                              |                     |
| 2 a. Extraordinariesättning av 2 instruktionssköterskor Ag 14/16.....             | —                   |
| 2 b. Arvoden åt tillfälliga lärare.....                                           | + 35 500            |
| <i>Omräkning</i> .....                                                            | + 57 711            |
|                                                                                   | + 143 000           |

*Motiv*

1 a. Av styrelsen anordnad första kurs för mentalsjukvårdspersonal började den 1 april 1962 och beräknas pågå till kalenderårsskiftet 1963/64. För denna kursverksamhet har skolan under budgetåret 1961/62 erhållit två instruktionssköterskor i Ag 14/16. Ytterligare en kurs börjar under våren 1963. För denna kurs får anställas två instruktionssköterskor fr. o. m. den 1 januari 1963. Enligt styrelsens mening bör en tredje kurs påbörjas under senare delen av budgetåret 1963/64. För här avsedd kursverksamhet erfordras sammanlagt fyra instruktionssköterskor under hela budgetåret 1963/64.

1 b. I anslagsäskandena för budgetåret 1962/63 anmälde styrelsen behov av en kvalificerad medhjälpare åt rektor och hemställde, att en kanslistjänst skulle inrättas. Framställningen vann ej bifall. Under det år som gått sedan framställningen avgavs har behovet av sådan förstärkning blivit

än mer uttalat. Under erinran om att under posten till arvoden åt tillfälliga lärare beräknats 6 500 kr. för anställande av en instruktionssköterska under fyra månader, vilken befattning visat sig mycket svår att rekrytera, anser sig styrelsen kunna begränsa sitt äskande om personalförstärkning för ändamålet till att avse medel för anställande av en instruktionssköterska under åtta månader. Härigenom skulle till skolan för helt år kunna knytas en instruktionssköterska, som skulle dels under tid för dubbelkurser och eljest vid behov tjänstgöra som kursledare, dels övertaga en del av de uppgifter som nu åvilar rektor. Genom ett sådant arrangemang skulle rektor få möjlighet att kontinuerligt följa undervisningen i dess helhet och i övrigt ägna sig åt planerande och övervakande verksamhet i den omfattning som är avsedd.

Under förutsättning att styrelsens yrkande bifalles, kan posten till arvoden till tillfälliga lärare minskas med 6 500 kr.

1 c. Sedan budgetåret 1960/61 har skolan en halvtidsanställd klinisk lärarinna anställd för handledning av eleverna under andra årets praktiska utbildning i mentalsjukvård på karolinska sjukhusets psykiatriska klinik. Genom att Sophiahemmets och Röda Korsets sjuksköterskeskolor, som också har elever på samma psykiatriska klinik, bidrager med sammanlagt en halv lärarlön har instruktionssköterskan kunnat anställas på heltid. Vid statens sjuksköterskeskola har under det senaste året det antal elever, som skall genomgå psykiatrisk grundutbildning, ökat från 7 till 10 å 15 elever. Enligt yrkesskolenormer kan en klinisk lärarinna inte lämpligen ha hand om fler än 16 elever, förutsatt att de är placerade på ett och samma sjukhus. Då karolinska sjukhuset inte kan mottaga fler än sju elever, placeras övriga elever på Långbro sjukhus och på S:t Görans psykiatriska klinik. Detta medför ökat arbete för klinisk lärarinnan och det föreligger därför behov av en heltidsanställd klinisk lärarinna.

1 d. Föregående budgetår inrättade styrelsen en tjänst som kanslibiträde i Ag 7, då en förstärkning av skolans expeditionspersonal var oundgängligen nödvändig. Behovet av biträdet kommer av allt att döma inte att bli mindre under överskådlig tid. Med hänsyn härtill och då det visat sig svårt att för någon längre tid behålla nuvarande befattningshavare i den extra anställningsformen, bör en extra ordinarie kanslibiträdestjänst i Ae 7 inrättas.

2 a. Då kursverksamheten för mentalsjukvårdspersonal bör fortsätta och skolan f. n. har stora svårigheter att rekrytera instruktionssköterskor i Ag 14/16 bör två instruktionsskötersketjänster i Ag 14/16 extraordinarie-sättas.

2 b. De vid skolan tillämpade arvoden för timlärare har varit i stort sett oförändrade under en följd av år. Skolan kan icke med de medel, som för innevarande budgetår anvisats för dylika arvoden, bestämma arvoden till belopp, som i allmänhet utgår till timlärare vid närmast jäm-

förliga läroanstalter. Som styrelsen i upprepade anslagsframställningar framhållit, är det oundgängligen nödvändigt att posten ökas för att skolan skall kunna bedriva undervisningen med kompetenta lärarkrafter. Med hänsyn till den allmänna löneutvecklingen hemställer styrelsen, att posten ökas med 15 000 kr.

För innevarande budgetår har 3 000 kr. anvisats för bestridande av arvoden till handledare vid elevers praktikanttjänstgöring i öppen vård. Detta belopp avser enbart arvoden till handledare vid skolans ordinarie undervisning. Med hänsyn till den nya kursverksamheten för mentalsjukvårdspersonal bör beloppet till handledararvoden höjas med 2 000 kr.

Medelsbehovet för arvoden till tillfälliga lärare på grund av kursverksamheten för mentalsjukvårdspersonal beräknar styrelsen till 31 000 kr. För innevarande budgetår har för ändamålet beräknats 18 000 kr. Posten bör sålunda ökas med 13 000 kr.

I cirkulär till samtliga sjuksköterskeskolor har medicinalstyrelsen rekommenderat en ny plan för röntgenutbildningen av sjuksköterskeelever, avsedd att tillämpas i avvaktan på resultatet av pågående utredning angående sjuksköterskeutbildningen. En förbättring av utbildningen har länge varit önskvärd och har aktualiserats av att särskilda kurser för röntgenassistenter igångsatts i början av år 1962.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till vikten av att bibehålla viss rekrytering av röntgensköterskor intill dess erfarenhet föreligger av röntgenassistentutbildningen och röntgenassistenter utbildats i tillräcklig utsträckning anser styrelsen det vara angeläget, att den av medicinalstyrelsen rekommenderade förbättringen av röntgensköterskeutbildningen snarast genomföres. Genom att anordna kursen endast en gång nästa budgetår och genom att samarbeta med andra sjuksköterskeskolor anser styrelsen det möjligt att nedbringa kostnaderna till 5 000 kr.

Posten bör sålunda höjas med i runt tal 35 500 kr.

### *Föredraganden*

Under innevarande budgetår avslutas en och påbörjas en andra extrakurs för utbildning till sjuksköterskor av elever i den högre utbildningen för mentalsjukvårdspersonal. Då jag finner angeläget, att denna kursverksamhet fortsättes, tillstyrker jag styrelsens förslag om anställande av ytterligare två instruktionssköterskor i Ag 17 under sex månader.

Med hänsyn bl. a. till angelägenheten av att avlasta skolans rektor vissa arbetsuppgifter, tillstyrker jag vidare, att medel beräknas för anställande under åtta månader av en instruktionssköterska i Ag 17.

För att tillgodose behovet av handledning under sjuksköterskeelevernas praktiska utbildning i mentalsjukvård förordar jag, att en deltidstjänst som instruktionssköterska utbytes mot en heltidstjänst i Ag 17.

Skolstyrelsens förslag att tillämpa en ny plan för röntgenutbildningen av sjuksköterskeelever kan jag icke förorda. Medelsbehovet för arvoden åt tillfälliga lärare kan därvid beräknas till 136 000 kr.

Vad härefter angår begärda lönereregleringar vill jag förorda, att två instruktionsskötersketjänster i Ag 17 ävensom en kanslibiträdestjänst i Ag 7 fr. o. m. nästa budgetår utbytes mot extra ordinarie tjänster.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en med omkring 94 000 kr. ökad medelsanvisning. Den automatiska utgiftsstegringen för under 1962 medgivna lönegradsuppflyttningar av rektors- och instruktionsskötersketjänsterna, höjning av det rörliga tillägget m. m. medför ett ökat medelsbehov med omkring 75 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (613 000 + 169 000) 782 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Stockholm, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

#### Avlöningsstat

|                                                                                     |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 90 000  |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 4 000   |
| 3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>                                | 136 000 |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                    | 353 000 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 190 000 |
| 6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>                  | 9 000   |
| <hr/> Summa kr. 782 000;                                                            |         |

b) till Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 782 000 kr.

#### [159] 7. Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 185 000 | 169 945     |
| 1962/63           | 165 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 205 000 |             |

#### Yrkanden

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm föreslår, att anslaget ökas med 46 000 kr.

|                                                                              | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökning |
|------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|--------|
| 1. Övriga expenser.....                                                      | 13 740              | 14 000            | 14 000  | —      |
| 2. Inköp och underhåll av inventarier och<br>undervisningsmateriel m. m..... | 38 485              | 9 000             | 25 000  | 16 000 |
| 3. Kost åt elever m. m.....                                                  | 71 175              | 72 000            | 87 000  | 15 000 |
| 4. Bostadsersättning åt elever.....                                          | 14 980              | 25 000            | 37 000  | 12 000 |
| 5. Elevers tjänstgöring i öppen vård ....                                    | 7 767               | 9 500             | 12 000  | 2 500  |
| 6. Tvätt åt elever.....                                                      | 3 113               | 3 000             | 3 500   | 500    |
| 7. Yttre renhållning och underhåll av plan-<br>teringar m. m.....            | 809                 | 1 000             | 1 000   | —      |
| 8. Transporter och diverse utgifter.....                                     | 2 116               | 3 400             | 3 400   | —      |
| Nettoökning.....                                                             |                     |                   |         | 46 000 |

*Motiv*

1. *Övriga expenser.* För innevarande budgetår har upptagits ett engångsbelopp av 1 500 kr. Enär skolans telefonkostnader liksom kostnaderna för papper och annan skrivmateriel kommer att stiga till följd av den utökade kursverksamheten, bör posten uppföras med oförändrat belopp.

2. *Inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m.* Anvisade medel har icke räckt till för ett kontinuerligt underhåll i den utsträckning som erfordras för att skolan skall kunna hålla en acceptabel standard på elevrummen. Endast 7 av 28 elevrum har kunnat renoveras sedan skolbyggnaden togs i bruk, trots att renoveringen begränsats till det allra nödvändigaste. Kostnaden för en sådan renovering har hittills stannat vid omkring 650 kr. per rum. För att de återstående elevrummen skall kunna i erforderlig utsträckning renoveras under nästa budgetår, erfordras en ökning av posten med  $(21 \times 650)$  13 650 kr. eller i runt tal 14 000 kr. Därtill kommer att den nya kursverksamheten för mentalsjukvårdspersonal kräver komplettering av undervisningsmaterielen med 2 000 kr.

3. *Kost åt elever m. m.* Intill den 1 juli 1962 levererade karolinska sjukhuset färdiglagad mat till skolan. Efter denna tidpunkt anser sig sjukhuset icke kunna fortsätta matleveranserna. Skolans kostnader för kost åt eleverna torde härigenom komma att väsentligt öka; bl. a. var sjukhusets portionspris avsevärt lägre än det pris skolan nu kan erhålla på annat håll. F. n. levereras lunchmålen försöksvis från en hushållsskola. Middagsmålen får eleverna inta i karolinska sjukhusets personalmatsal. Kostnaderna för lunchmåltiderna har nu stigit med i runt tal 21 procent. Styrelsen räknar med att kostnaderna för frukost- och middagsmåltiderna kommer att öka i samma omfattning.

4. *Bostadsersättning åt elever.* För bostadsersättning åt eleverna i specialkursen för blivande lärare vid sjuksköterskeskolor bör delposten uppräknas med 4 000 kr.

Sedan budgetåret 1961/62 har bostadsersättning åt elever, som inte kan beredas rum på skolan beräknats efter i genomsnitt 125 kr. per elev och månad. Beloppet avser både hyresersättning och ersättning för resor till

och från skolan. Med hänsyn till nuvarande hyresläge anser styrelsen, att posten bör uppräknas med 8 000 kr.

5. *Elevers tjänstgöring i öppen vård.* Under budgetåret 1963/64 skall de första eleverna i kursen för mentalsjukvårdspersonal börja praktisera i den öppna vården. För ifrågavarande elevers resor vid tjänstgöring i öppen vård bör beräknas 2 500 kr.

6. *Tvätt åt elever.* Posten bör uppräknas med hänsyn till belastningen.

7—8. *Yttre renhållning och underhåll av planteringar m. m. samt Transporter och diverse utgifter.* Från delposterna bestrides i många fall helt likartade utgifter, varför delposterna bör sammanslås till en enda post till diverse utgifter, som uppföres med 4 400 kr.

### Föredraganden

Beträffande delposten till inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m. föreslår jag en uppräknings från 9 000 till 19 000 kr.

Styrelsens beräkningar av medelsbehovet i övrigt har icke föranlett någon erinran från min sida. Delposterna till kost åt elever m. m., till bostadsersättning åt elever, till elevers tjänstgöring i öppen vård samt till tvätt åt elever m. m. bör således uppräknas med respektive 15 000, 12 000, 2 500 och 500 kr.

I enlighet med styrelsens förslag torde delposterna till yttre renhållning och underhåll av planteringar m. m. samt till transporter och diverse utgifter bära sammanslås till en post benämnd diverse utgifter.

Anslaget bör sålunda uppföras med (165 000 + 40 000) 205 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 205 000 kr.

### [160] 8. Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 302 000 | 300 693     |
| 1962/63 .....           | 325 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 405 000 |             |

### Yrkanden

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg hemställer, att anslaget uppräknas med 49 000 kr.

|                                                           | Ökning        |
|-----------------------------------------------------------|---------------|
| <i>Personalförslärkning</i>                               |               |
| 1. 1 instruktionssköterska Ae 16 .....                    | 20 538        |
| <i>Löneregleringar</i>                                    |               |
| 2 a. 2 instruktionssköterskor Ao 16 i st. f. Ae 16 .....  | —             |
| 2 b. 1 internattföreståndarinna Ae 11 i st. f. Ae 9 ..... | 1 476         |
| <i>Omräkning</i> .....                                    | 26 986        |
|                                                           | <b>49 000</b> |

*Motiv*

1. Instruktionssköterskornas uppgifter vid skolan har varit föremål för rationalisering. Trots detta har det visat sig föreligga behov av ytterligare lärarkrafter, då den årliga elevintagningen har utökats till 80 elever. Antalet instruktionssköterskor bör därför utökas med ytterligare en tjänst för omhändertagande av undervisningen i teoretiska kurser och jämsidesundervisning av äldre elever.

2 b. Styrelsen hemställer på nytt om uppflyttning av internatföreståndarinnan, som nu är placerad betydligt lägre än flertalet liknande tjänster vid landstingens sjuksköterskeskolor. Föreståndarinnans arbetsuppgifter har på grund av den ökade elevintagningen ökat betydligt, varför också härigenom en uppflyttning synes motiverad.

Styrelsen hemställer — utan särskilt beloppsyrkande — med hänvisning till den under sista åren omfattande generella lyftningen av löneplanslönerna om höjning av nuvarande arvudet till styrelsens sekreterare och redogörare.

*Föredraganden*

För att tillgodose det bl. a. på grund av ökad elevintagning uppkomna behovet av ytterligare lärarkrafter, främst för den teoretiska undervisningen, tillstyrker jag, att en tjänst som instruktionssköterska i Ae 17 inrättas.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av tjänsten som internatföreståndarinna från Ae 9 till Ae 10. Övriga föreslagna tjänsteförändringar kan jag däremot icke tillstyrka.

För arvoden åt tillfälliga lärare beräknar jag 90 000 kr.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en med omkring 38 000 kr. ökad medelsanvisning. Den automatiska utgiftstegringen för under 1962 medgivna lönegradsuppflyttningar av rektors- och instruktionsskötersketjänsterna, höjning av det rörliga tillägget m. m. medför ett ökat medelsbehov med omkring 42 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (325 000 + 80 000) 405 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Göteborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

*Avlöningsstat*

|                                                                                     |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>                         | 39 000  |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 5 000   |
| 3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>                                | 90 000  |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                    | 175 000 |

|                                                                      |                          |
|----------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| 5. Rörligt tillägg, förslagsvis .....                                | 92 000                   |
| 6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter,<br>förslagsvis ..... | 4 000                    |
|                                                                      | <hr/> Summa kr. 405 000; |

b) till Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Avlöningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 405 000 kr.

# 161] 9. Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 262 000 | 219 687     |
| 1962/63 .....           | 343 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 350 000 |             |

## Yrkanden

Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Göteborg hemställer, att anslaget uppräknas med 7 000 kr.

|                                                                             | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökning |
|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|--------|
| 1. Inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m. ....                  | 3 383               | 3 400             | 4 400   | 1 000  |
| 2. Blanketter och andra trycksaker. ....                                    | 2 331               | 2 000             | 3 000   | 1 000  |
| 3. Ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever. .... | 251 281             | 375 000           | 380 000 | 5 000  |
| Nettoökning. ....                                                           |                     |                   |         | 7 000  |

## Motiv

1.—2. *Inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m. samt Blanketter och andra trycksaker.* Med hänsyn till belastningen under tillämplig budgetår, till att styrelsen på grund av brist på medel nödgats avvisa berättigade önskemål om förnyelse och utökning av undervisningsmaterielen samt till prisökningarna bör posterna uppräknas.

3. *Ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever.* Då den första definitiva avräkningen med Göteborgs stad angående ersättning för bostäder sker först våren 1963 beräknar styrelsen för ändamålet oförändrat belopp eller 265 000 kr. Ersättningen för kost åt elever beräknas öka med 5 000 kr.

## Föredraganden

Styrelsens beräkningar av medelsbehovet har icke föranlett någon erinran från min sida. Delposterna till inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m. samt till blanketter och andra trycksaker bör sålunda höjas med 1 000 kr. vardera och delposten till ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever med 5 000 kr.

Anslaget bör sålunda uppföras med (343 000 + 7 000) 350 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Göteborg: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kr.

[162] 10. *Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Avlöningar*

|                         | Anslag  |
|-------------------------|---------|
| 1962/63 .....           | 98 000  |
| 1963/64 (förslag) ..... | 285 000 |

*Yrkanden*

*Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Norrköping* hemställer, att anslaget uppräknas med 172 400 kr.

*Personalförslärkningar*

|                                                     | Ökning |
|-----------------------------------------------------|--------|
| 1 a. 2 instruktionssköterskor Ae 16: 18, 5 mån..... | 18 610 |
| 1 b. 1 kontorist Ae 9:11 .....                      | 14 988 |

*Lönereglering*

|                                                            |                |
|------------------------------------------------------------|----------------|
| 2. 1 elevhemsföreståndarinna Ae 12 i st. f. Ae 10:12 ..... | —              |
| 3. Arvoden åt tillfälliga lärare .....                     | 38 000         |
| 4. Omräkning .....                                         | 100 802        |
|                                                            | <b>172 400</b> |

*Motiv*

1 a. Två nya instruktionsskötersketjänster bör planmässigt inrättas från den 1/2 1964 för undervisning av elever i det andra praktiska utbildningsblocket, varav en för barna- och mödravård samt en för operationsavdelning och kirurgmottagning.

1 b. Den kamerala verksamheten beräknas under budgetåret få en sådan omfattning, att den i personalplanen upptagna kontoristtjänsten bör inrättas från 1/7 1963. Mot bakgrunden av nuvarande brist på instruktions-sköterskor är det synnerligen angeläget, att kvalificerad kontorspersonal kan biträda rektor med den administrativa verksamheten.

3. Anslagsposten beräknad i enlighet med kursplanen.

Ersättning för resekostnader för tillfälliga lärare bör utgå i likhet med vad som gäller vid de båda övriga sjuksköterskeskolorna.

4. Posten för »vikarier och avrundning» har höjts med 6 110 kr. med anledning av flera anställda under hela budgetåret 1963/64 än under 1962/63 samt behov av medel för anlitande av extra arbetskraft bl. a. för uppläggning och skötsel av skolans bibliotek.

*Föredraganden*

För undervisning av elever i det andra praktiska utbildningsblocket bör i enlighet med planen för sjuksköterskeskolan fr. o. m. den 1 februari 1964 inrättas två tjänster som instruktionssköterska i Ae 17.

Med hänsyn till den väntade omfattningen av den kamerala verksamheten vid skolan tillstyrker jag, att den i personalplanen upptagna kon-  
toristtjänsten i Ae 9 inrättas fr. o. m. ingången av budgetåret 1963/64.

Förslaget om lönereglering för elevhemsföreståndarinnan anser jag mig kunna biträda.

Delposten till arvoden åt tillfälliga lärare bör uppräknas med 39 000 kr.

Kostnaderna för nu förordade personalförstärkningar m. m. uppskattar jag till cirka 80 000 kr.

Flertalet av sjuksköterskeskolans befattningshavare har enligt planen an-  
ställt successivt under innevarande budgetår. På grund härav har medel  
ej behövt anvisas för hela budgetåret, vilket måste bli fallet för budget-  
året 1963/64. Den automatiska utgiftstegringen härför och för under 1962  
medgivna löneregleringar beräknar jag till sammanlagt 107 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (98 000 + 187 000) 285 000  
kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens sjukskö-  
terskeskola i Norrköping, att tillämpas tills vidare fr. o. m.  
budgetåret 1963/64:

*Avlöningsstat*

|                                                                                        |         |
|----------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>                              | 21 000  |
| 2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda<br>av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 4 000   |
| 3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>                                   | 51 000  |
| 4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                       | 140 000 |
| 5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                                 | 66 000  |
| 6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter,<br><i>förslagsvis</i>                  | 3 000   |
| <hr/> Summa kr. 285 000;                                                               |         |

b) till Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Avlö-  
ningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av  
285 000 kr.

## [163] 11. Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Omkostnader

|                   | Anslag  |
|-------------------|---------|
| 1962/63           | 80 000  |
| 1963/64 (förslag) | 149 000 |

*Yrkanden*

*Styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Norrköping* hemställer, att anslaget uppräknas med 69 000 kr.

|                                                                            | Anslag<br>1962/63 | Förslag<br>1963/64 | Ökn. el.<br>minskn. |
|----------------------------------------------------------------------------|-------------------|--------------------|---------------------|
| 1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare.....                                | 100               | 200                | + 100               |
| 2. Reseersättningar.....                                                   | 1 000             | 3 000              | + 2 000             |
| 3. Inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m.....  | 60 000            | 9 600              | — 50 400            |
| 4. Blanketter och andra trycksaker.....                                    | 5 000             | 2 500              | — 2 500             |
| 5. Ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever..... | 88 800            | 252 000            | + 163 200           |
| 6. Sjukvård m. m. åt elever.....                                           | 600               | 7 300              | + 6 700             |
| 7. Elevers resor i undervisningssyfte.....                                 | 300               | 2 500              | + 2 200             |
| 8. Stipendier åt elever.....                                               | 12 000            | 78 000             | + 66 000            |
| 9. Särskilda uppbördsmedel.....                                            | 91 300            | 209 600            | + 118 300           |
| Nettoökning.....                                                           |                   |                    | <b>69 000</b>       |

*Motiv*

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Ökningen har skett i proportion till det ökade antalet befattningshavare.

2. *Reseersättningar.* Anslaget har uppräknats med hänsyn till höjda biljettpriser samt fler resor till och från utbildningssjukhusen utanför Norrköping. Därtill kommer högre rese- och traktamentskostnader för styrelsens ledamöter än vad som ursprungligen beräknades.

3. *Inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m.* Anslaget för innevarande budgetår är engångsanslag för nyanskaffning. Medel för 1963/64 har beräknats för ytterligare inköp av undervisningsmateriel för den växande verksamheten bl. a. för jämsidesundervisningen vid de olika utbildningssjukhusen samt för underhåll av skolans samtliga inventarier (utrustning för kontor, lärosalar, bibliotek m. m.).

4. *Blanketter och andra trycksaker.* Minskning av anslaget är möjlig, enär befintliga lager av blanketter m. m. delvis beräknas räcka för 1963/64.

5. *Ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever.* Kostnaderna för bostäder, kost och tvätt har uträknats efter antalet elever. Vid beräkningen har dock ej hänsyn tagits till väntade hyreshöjningar. För undervisnings- och expeditionslokaler har upptagits överenskommen hyra m. m. Ytterligare lokalhyror för jämsidesundervisningen kan komma att bli aktuella, för vilket beräknats 1 000 kr.

6. *Sjukvård m. m. åt elever.* Anslaget har beräknats beträffande kostnader för hälsoundersökningar i enlighet med medicinalstyrelsens anvisningar. För sjukvårdsersättning har beloppet beräknats i jämförelse med erfarenheterna från göteborgsskolan. Då översköterska för bl. a. hälso- och sjukvård av elever icke kommer att anställas under budgetåret, ingår i anslagsberäkningarna utgifter för vissa prover, förundersökningar och ympningar.

7. *Elevers resor i undervisningssyfte.* Anslaget för resor har beräknats efter gällande biljettpriser.

8. *Stipendier åt elever.* Stipendiebeloppet har uppräknats i förhållande till det aktuella elevantalet.

### Föredraganden

I enlighet med styrelsens förslag bör anslagsposterna till sjukvård m. m. åt befattningshavare och till reseersättningar uppräknas med 100 respektive 2 000 kr. samt delposterna till inköp och underhåll av inventarier och undervisningsmateriel m. m. samt till blanketter och andra trycksaker minskas med 50 400 respektive 2 500 kr. Till ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever erfordras med hänsyn till ökat antal elever en ökning av medelsanvisningen med 163 200 kr. Delposterna till sjukvård m. m. åt elever, till elevers resor i undervisningssyfte samt till stipendier åt elever bör uppräknas med respektive 6 700, 2 200 och 66 000 kr.

Norrköpings stads bidrag till skolans drift kan beräknas till 209 600 kr., vilket innebär en ökning med 118 300 kr.

Anslaget bör sålunda uppföras med (80 000 + 187 300 — 118 300) 149 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 149 000 kr.

### [164] 12. Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 760 000   | 711 025     |
| 1962/63           | 750 000   |             |
| 1963/64 (förslag) | 1 160 000 |             |

För innevarande budgetår har under anslaget upptagits *dels* ett belopp av 607 000 kr. till bidrag till driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola, *dels* ett belopp av 47 000 kr. för stipendier till elever vid samma sjuksköterskeskola, *dels ock* ett belopp av 8 000 kr. till elever vid godkända sjuksköterskeskolor. Därjämte har medel beräknats för täckande av underskott, som uppkommer å driften av Samariterhemmets sjuksköterskeskola under år 1962.

### Yrkanden

1. *Styrelsen för stiftelsen Sophiahemmet* hemställer om bidrag till driften av Sophiahemmets sjuksköterskeskola under budgetåret 1963/64 med 671 580 kr.

II. *Styrelsen för Diakonissanstalten Samariterhemmet* hemställer om bidrag till täckande av under tiden 1/1 1963—30/6 1964 uppkommande driftunderskott vid hemmets sjuksköterskeskola, beräknat till 367 000 kr., samt för utrustning av nybyggnad i samband med ökad elevintagning med 250 000 kr.

#### *Motiv*

I. I förslaget till stat för Sophiahemmets sjuksköterskeskola för budgetåret 1963/64 beräknas underskottet till 671 580 kr., innebärande en ökning med cirka 27 000 kr.

Ökningen hänför sig bl. a. till 1962 års löneregleringar samt till högre kostnader för elevernas sjukvård.

II. Diakonissanstalten Samariterhemmet i Uppsala har tillerkänts statsbidrag för täckande av underskott för år 1961 å driften av hemmets sjuksköterskeskola. Enligt regleringsbrev den 6 juni 1962 kommer Kungl. Maj:t framdeles, efter därom av styrelsen gjord framställning, att meddela beslut angående bidrag till täckande av det underskott, som må uppkomma å driften av sjuksköterskeskolan under 1962.

Medicinalstyrelsen har förordat, att elevantalet efter tillbyggnad av elevhem och undervisningslokaler successivt ökas till i första hand 40, senare 48 elever per år. Denna utvidgning av skolans kapacitet samt stigande omkostnader ställer sjuksköterskeskolan inför svårbemästrade ekonomiska krav. Styrelsen anholder därför, att få de framtida driftunderskotten täckta enligt samma principer som beviljas för Sophiahemmets sjuksköterskeskola i Stockholm. Enligt uppgjort statförslag beräknas underskottet för tiden 1/1—30/6 1963 till 122 252 kr. och för budgetåret 1963/64 till 244 504 kr. eller tillhoppa 366 756 kr.

I samband med nybyggnaden av Samariterhemmets sjuksköterskeskola anholder styrelsen om ett anslag för utrustning och inventarier, preliminärt beräknat till 250 000 kr.

#### *Yttranden*

Medicinalstyrelsen anför.

I. Styrelsen har funnit sig i stort sett kunna godtaga statförslaget. Utgiftsposten till avlöningar till sjuksköterskeskolans personal torde dock med hänsyn till belastningen under föregående budgetår kunna upptagas till lägre belopp. Vidare vill styrelsen rikta uppmärksamheten på att utgiftsposten till sjukvård m. m. åt elever skulle kunna avsevärt nedbringas genom att elevernas sjukvård förlades till sjukhus med billigare taxor än å Sophiahemmets sjukhus, exempelvis till karolinska sjukhuset, där en stor del av utbildningen i fråga bedrives. Underskottet skulle med beaktande härav kunna begränsas till i runt tal 650 000 kr.

II. Genom kungl. brev den 16 juni 1961 har uppdragits åt medicinal-

styrelsen att i samråd med styrelsen för diakonissanstalten Samariterhemmet utreda möjligheterna att öka intagningen av elever vid hemmets sjuksköterskeskola till 50—60 elever per år.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 har styrelsen tillstyrkt statsbidrag till nämnda sjuksköterskeskola med oförändrat belopp i avbidan på resultat av en av Diakoniens centrala råd tillsatt utredning avseende möjligheterna att samordna sjuksköterskeutbildningen vid Ersta och Samariterhemmets diakonissanstalter. En framställning om statsbidrag från Erstaanstalten, vilken dock ej bifallits, har likaledes tillstyrkts av medicinalstyrelsen i avvaktan på resultatet av ovannämnda utredning. Utredningen, som numera slutförts, ger vid handen, att en samordning av de båda skolorna skulle medföra fördelar ur såväl organisatorisk som ekonomisk synpunkt. Styrelsen vill härvid erinra om att i båda fallen den enskilda skolan haft betydande svårigheter att bedriva en fullgod utbildning och att det godkända elevantalet ej kunnat fyllas. Vid Erstaskolan, som är godkänd för en elevintagning av 25 elever per år, mottogs under åren 1957—1960 högst 17 elever årligen och år 1961 19 st. Samariterhemmets skola, som under åren 1938—1961 officiellt kunnat taga mot 30 elever årligen, har först under de två sista åren kunnat fylla detta antal. För Samariterhemmets del tillkommer också att stiftelsesjukhusets framtid i flera år varit osäker och vissa svårigheter förelegat att anskaffa elevplatser vid andra sjukhus.

En samordning har emellertid avstyrkts av de berörda skolorna, vilka i stället förordat en utökning av elevantalet och effektivisering av utbildningen vid var och en av de båda skolorna.

För fullgörande av sitt uppdrag att utreda möjligheterna till ökad intagning av elever vid Samariterhemmets sjuksköterskeskola har medicinalstyrelsen inspekterat skolan och berörda sjukhus, varvid samråd skett med representanter för dess styrelse avseende eventuell utökning av skolans kapacitet. Den praktiska utbildningen med teoretisk jämsidesundervisning bedrivs i huvudsak vid Samariterhemmets sjukhus och lasarettet i Enköping. Samtliga elever deltar i utbildningen vid vart och ett av dessa sjukhus. Klientelet vid Samariterhemmets sjukhus är tämligen ensidigt med ett ytterst obetydligt inslag av akuta fall. Eleverna erhåller dock här en god praktisk utbildning i allmän patientvård, varför styrelsen ej vill motsätta sig fortsatt utbildning av elever vid detta sjukhus i nuvarande omfattning. Lasarettet i Enköping har däremot möjlighet att ge eleverna en mera varierande praktik, som även omfattar så viktiga områden som akut buk- och olycksfallskirurgi. Elevantalet kan här utökas, i första hand med en elev per avdelning, vilket ger möjlighet till en intagning vid skolan av cirka 40 elever per år. Elevplatser i barnavård och barnbördsvård torde även kunna anskaffas för detta elevantal. Ny skolbyggnad, beräknad för en intagning av 48—50 elever per år, kommer inom kort att uppföras. Betydande för-  
18\* - *Bihang till riksdagens protokoll 1963. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

bättringar av skolans utbildningsprogram har gjorts under de sista åren och som en följd härav har antalet ansökningar ökat och utgjorde åren 1960 och 1961 46 respektive 44. Därest flera elevplatser så småningom kan anskaffas och rekryteringsunderlaget ytterligare förbättras, torde elevintagningen successivt kunna ökas till cirka 50 elever per år.

Med hänsyn till vad sålunda framkommit anser sig styrelsen kunna tillstyrka, att Samariterhemmets sjuksköterskeskola, som genom beslut den 17 maj 1962 godkänts för en utökning från 25 till 40 elever per år, successivt utbygges till en intagning av cirka 50 elever årligen samt att bidrag till skolans drift årligen måtte utgå även med nu av styrelsen godkänt elevantal.

Medicinalstyrelsen har funnit sig i stort sett kunna godtaga det föreliggande förslaget till bidrag för tiden 1/1 1963—30/6 1964 till driften av sjuksköterskeskolan. Beträffande den i statförslaget upptagna posten till studiebidrag till elever har emellertid Samariterhemmet anhållit, att det nu med 600 kr. per elev och år utgående bidraget skall höjas till 1 200 kr. per elev och år i likhet med vad som antagits utgå till elever vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola. Då ifrågavarande post för Sophiahemmets sjuksköterskeskola endast uppgår till 400 kr. per elev och år anser sig medicinalstyrelsen icke kunna tillstyrka en höjning av studiebidraget till elever vid Samariterhemmets sjuksköterskeskola.

Medicinalstyrelsen vill tillstyrka, att medel anslås till utrustning i samband med nybyggnad av Samariterhemmets sjuksköterskola, men finner sig tills vidare icke kunna yttra sig beträffande det härför äskade beloppet, enär specifikation med kostnadsberäkning av nybyggnaden ännu icke inkommit till styrelsen.

### *Föredraganden*

Fr. o. m. budgetåret 1961/62 har Sophiahemmets sjuksköterskeskola enligt särskilt avtal medgivits bidrag till täckande av uppkommande driftunderskott, varvid bidraget beräknas på grundval av en av Kungl. Maj:t fastställd inkomst- och utgiftsstat. Driftbidraget för budgetåret 1963/64 uppskattar jag till omkring 640 000 kr.

För innevarande budgetår har anvisats ett belopp av 47 000 kr. för stipendier till sådana elever vid Sophiahemmets sjuksköterskeskola, som förbinder sig till viss tids tjänstgöring vid karolinska sjukhuset. Med ledning av en av direktionen för sjukhuset gjord beräkning upptager jag för motsvarande stipendiekostnader för nästa budgetår ett belopp av cirka 46 000 kr.

Diakonissanstalten Samariterhemmet i Uppsala har tillerkänts statsbidrag för täckande av underskott för åren 1961 och 1962 å driften av hemmets sjuksköterskeskola. Den i föregående års statsverksproposition berörda utredningen rörande skolans verksamhet har numera avslutats. Utredningen visar, på sätt framgått av medicinalstyrelsens förut redovisade yttrande, att den nuvarande intagningen (15 + 15) 30 elever per år successivt

kan ökas till cirka 50 elever årligen. I avvaktan på den planerade tillbyggnaden till skolan, som efter vad jag inhämtat beräknas kunna tagas i bruk hösten 1964, torde emellertid endast en begränsad ökning av elevantalet kunna genomföras. Under förutsättning att elevantalet planenligt ökas till 50 per år anser jag mig böra tillstyrka, att skolan erhåller statsbidrag till att täcka uppkommande driftunderskott. Bidraget som hittills utgått för kalenderår, bör i fortsättningen utgå för budgetår. Medelsbehovet för nästa budgetår kommer därmed att avse dels första halvåret 1963 dels budgetåret 1963/64. Bidraget till driftunderskotten för dessa tidsperioder beräknar jag till avrundat 225 000 kr.

Såsom medicinalstyrelsen föreslagit bör statsbidrag utgå också till kostnaderna för utrustning av sjuksköterskeskolans nybyggnad. Medel härför erfordras redan nästa budgetår. Något detaljerat utrustningsförslag har ännu ej hunnit uppgöras, men kostnaderna har preliminärt uppskattats till 250 000 kr. För att möjliggöra ett påbörjande av utrustningsarbetet under nästa budgetår, vill jag dock förorda, att för nämnda ändamål beräknas det av skolan äskade beloppet. Sedan detaljförslag inkommit och granskats av centrala sjukvårdsberedningen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om bidragets storlek.

För innevarande budgetår har beräknats 8 000 kr. för stipendier till elever vid godkända sjuksköterskeskolor att utdelas som bidrag till utgående elevavgifter. Fr. o. m. 1963 torde ingen skola komma att uttaga elevavgift. Något medelsbehov för ändamålet föreligger därför ej för nästa budgetår. På grund härav torde anslagets rubrik böra ändras till bidrag till vissa sjuksköterskeskolor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppgår sålunda till (640 000 + 46 000 + 225 000 + 250 000) i runt tal 1 160 000 kr., innebärande en ökning av medelsanvisningen med 410 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 160 000 kr.

#### [165] 13. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 510 000 | 431 024     |
| 1962/63           | 635 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 885 000 |             |

#### Yrkanden

*Styrelsen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor* hemställer, att anslaget ökas med 297 000 kr.

|                                                                                                    | Ökn. el.<br>minskn. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| <i>Personalförstärkningar</i>                                                                      |                     |
| 1 a. 1 studieledare A 21.....                                                                      | + 28 606            |
| 1 b. 1 studieledare A 21 i Göteborg.....                                                           | + 27 683            |
| Avgår medel för studieledare 8 månader.....                                                        | — 17 199            |
| 1 c. ½ bibliotekarie Ag 17.....                                                                    | + 11 632            |
| <i>Löneregleringar</i>                                                                             |                     |
| 2 a. 1 rektor Ao 27 i st. f. Ae 23.....                                                            | + 5 602             |
| 2 b. 1 bitr. rektor Ao 23 i st. f. Ae 21.....                                                      | + 3 114             |
| 2 c. 7 studieledare A 21 i st. f. A 19 varav 5 Ao 21 i st. f. Ae 19 och 2 Ae 21 i st. f. A 19..... | + 18 340            |
| 2 d. 1 kansliskrivare i st. f. 1 kontorist.....                                                    | + 817               |
| <i>Arvoden till tillfälliga lärare m. m.</i>                                                       |                     |
| 3 a. Utökning av undervisningen.....                                                               | + 36 100            |
| 3 b. Fortbildningskurs för husmödrar.....                                                          | + 20 000            |
| 3 c. Preparandkurs för blivande föreståndarinnor.....                                              | + 6 790             |
| 3 d. Ytterligare två lärarkurser.....                                                              | + 67 670            |
| 3 e. Höjning av timlärararvoden.....                                                               | + 50 295            |
| 3 f. Resekostnader.....                                                                            | + 145               |
| <i>Omräkning m. m.</i> .....                                                                       | + 37 405            |
|                                                                                                    | <b>+ 297 000</b>    |

*Motiv*

Styrelsen har för sin del beslutat en omläggning av förutbildningen för institutets lärarutbildning. Denna förutbildning har hittills regelmässigt varit avdelningssköterskekurs. Styrelsen avser att i framtiden hellre låta de blivande lärarkandidaterna genomgå en speciell förberedande kurs. Därmed vinnes två syften. För det första kan man utforma den förberedande lärarkursen så, att den direkt ansluter till den kommande lärarutbildningen. För det andra kan man till avdelningssköterskekurserna få i högre grad sådana personer som icke från början ämnar gå vidare till lärarbanan utan som avser göra en insats just som avdelningssköterska.

Nyligen har avslutats en revidering av kursplanerna. I avvaktan på resultatet av den påbörjade utredningen om utbildningen av sjuksköterskor har revideringen ej gjorts så genomgripande som från början avsetts men innebär likväl många förbättringar i skilda hänseenden. Revideringen, som torde få träda i kraft den 1 januari 1963, medför vissa kostnadsökningar. I det följande har anslagsbehovet uppskattats med utgångspunkt från de nya kursplanerna.

Under budgetåret 1963/64 bör verksamheten ha följande omfattning: påbörjande av fem lärarkurser och fullföljande av tre tidigare påbörjade dylika kurser; två husmoderskurser; sju kurser för utbildning av avdelningssköterskor vid sjukvårdsanstalter; en förlängd avdelningssköterskekurs för utbildning av sjuksköterskor-husmödrar vid sjukstugor och andra mindre sjukvårdsanstalter; en preparandkurs för blivande lärare; en preparandkurs för blivande husmödrar; två narkoskurser samt en fortbildningskurs för föreståndarinnor (husmödrar) vid sjukhus. Denna kurs har styrelsen tidigare begärt men ej ännu fått beviljad. Den nu föreslagna utbildningsverksamheten måste betraktas som ett minimum i dagens läge.

Med hänsyn till sjuksköterskebristens verkningar på elevernas möjligheter att få tjänstledighet för studier vid institutet och till de lokala resurserna torde verksamheten emellertid ej heller kunna ytterligare utvidgas. Redan för genomförandet av detta program måste lokaler förhyras å annat håll.

1 a—b. För att kunna genomföra utbildningen i föreslagen omfattning erfordras ytterligare två studieledare från den 1 juli 1963. Styrelsen har därvid utgått från att medel i likhet med vad som skett för innevarande budgetår beräknas för anställande av två extra studieledare. Antalet studieledare vid institutet bör sålunda uppgå till nio.

1 c. Styrelsen hemställer ånyo om inrättande av en halvtidstjänst som bibliotekarie, enär det är nödvändigt att institutets bibliotek handhas av en kompetent befattningshavare.

2 a—c. Då institutets verksamhet med all säkerhet kommer att fortgå permanent, bör tjänsterna såsom rektor och biträdande rektor ävensom fem extraordinarie studieledartjänster ordinariesättas. Två extra studieledartjänster bör vidare omändras till extraordinarie, då det visat sig synnerligen svårt att rekrytera extra studieledartjänster.

3 a. De reviderade och delvis utökade kursplaner, som inledningsvis berörts, medför ökade kostnader.

Åskade medel bör anvisas, då det är synnerligen angeläget, att utbildningen får genomföras i avsedd omfattning.

3 b. Styrelsen upprepar sin i anslagsäskandena under två föregående år gjorda hemställan om att få anordna en sex veckors fortbildningskurs för föreståndarinnor (husmödrar).

3 c. Enligt styrelsens mening bör de av institutet anordnade avdelningssköterskekurserna vara avsedda enbart för avdelningssköterskor på sjukhus i stället för att som för närvarande i viss mån utgöra en förutbildning för bl. a. blivande föreståndarinnor. Då de två preparandkurser för blivande lärare, som hittills anordnats på försök, har visat sig locka väl kvalificerade sjuksköterskor, är styrelsen övertygad om att detsamma kommer att bli fallet, därest en preparandkurs på försök anordnades för blivande föreståndarinnor (husmödrar). Kursen skulle intressera deltagarna för administrativ och arbetsledande verksamhet och inrikta dem på en framtid som föreståndarinnor.

3 e. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 framhöll styrelsen, att ersättningen till timlärare borde beräknas efter 75 kr. för föreläsningstimme. Styrelsen begränsade sig dock till att begära att få utbetala 60 kr. per timme. Medel i tillräcklig omfattning att medge ersättning med sådant belopp har dock ej ännu anvisats. Vid försöken att anskaffa tillfälliga lärare till de kurser, som påbörjas under hösten, har det förekommit att tillfrågade lärare avböjt erbjudande att undervisa under förmälan, att de erhåller högre ersättning för undervisning vid andra läroanstalter. Sålunda erbjöds de för att föreläsa i den av överstyrelsen för yrkesutbildning anord-

nade kursen för lärare i sjukvård ett belopp av 75 kr. per undervisningstimme. Institutet har tidigare framhållit de stora svårigheterna att erhålla kompetenta, tillfälliga lärare vid institutet. Ett oavvisligt villkor för undervisningens bedrivande är enligt styrelsens mening att institutet gives möjlighet att ersätta timlärarna med samma belopp som de erhåller för motsvarande undervisning hos andra institutioner. Styrelsen yrkar därför att ersättning må utgå med 75 kr. för undervisningstimme.

Handledararvodena under lärarkursernas och husmoderskursernas praktiska utbildning utgår för närvarande med 50 kr. per elev och månad. Den successiva ökningen av antalet lärarkurser har medfört avsevärt ökade krav på sjuksköterskeskolorna som utbildningsplatser för den praktiska utbildningen. På grund härav föreslår styrelsen att handledararvodena höjes till 150 kr. per elev och månad.

#### *Yttrande*

*Medicinalstyrelsen* tillstyrker att institutets verksamhet under budgetåret 1963/64 i huvudsak gives den omfattning, vilken föreslagits av institutets styrelse. Den innevarande år av överstyrelsen för yrkesutbildning anordnade lärarkursen, som lockat ett 70-tal sökande och där synnerligen goda ekonomiska villkor erbjudits kursdeltagarna, ger vid handen att rekryteringsunderlag numera finnes till fler än tre lärarkurser, under förutsättning att aspiranterna kan påräkna ekonomiskt stöd.

Enligt medicinalstyrelsens mening ger emellertid det ökade antalet lärarkurser anledning till en ökning jämväl av antalet preparandkurser för blivande lärare, varför styrelsen vill föreslå att två sådana kurser anordnas under nästa budgetår.

Beträffande den föreslagna preparandkursen under 6 veckor för den administrativa linjen ställer sig styrelsen tveksam, då styrelsen anser det av vikt att den blivande husmodern är väl förtrogen med en avdelningssköterskas arbetsuppgifter och avdelningssköterskekursen i detta hänseende utgör en god grund. Då emellertid kursen syftar till att på ett tidigt stadium intressera sjuksköterskor för administrativa befattningar och behovet av husmödrar vid sjukhusen är mycket stort vill styrelsen ej motsätta sig att en sådan kurs anordnas på försök.

Förslaget att öka antalet studieledartjänster från sju till nio, varvid en extra studieledare under åtta månader bortfaller, tillstyrkes. Den av medicinalstyrelsen föreslagna andra preparandkursen för lärare bör dock kunna medhinnas utan extra kursledare.

Styrelsen tillstyrker vidare anställande av en bibliotekarie på halvtid.

Medicinalstyrelsen anser det rimligt, att ett visst antal tjänster, varav i första hand rektorstjänsten, uppföres å ordinarie stat ävensom att två extra studieledartjänster omändras till extra ordinarie tjänster.

Styrelsen anser att rektorstjänsten bör placeras i lägst samma lönegrad som rektorstjänst vid seminarium för huslig utbildning och tillstyrker att densamma uppflyttas till lägst lönegrad A 27.

Uppflyttning av kontoristtjänsten till tjänst som e. o. kansliskrivare i lönegrad A 10 tillstyrkes.

Mot de av institutet föreslagna nya kursplanerna för avdelningssköterskekurs, preparandkurs för blivande lärare och lärarkurs har styrelsen i stort

selt intet att erinra. Styrelsen har föreslagit institutet vissa tids- och kostnadsbesparande inskränkningar i de föreslagna kursplanerna.

Angående kursplanerna för den administrativa linjen och föreslagen preparandkurs för densamma framhåller styrelsen att den vid institutet hittills följda planen för den administrativa linjen har byggt på det förslag till utbildning som avgavs 1957. Husmoderslinjen enligt detta förslag avsåg att kvalificera sjuksköterskor, som genomgått avdelningssköterskekurs och förvärvat viss praktisk erfarenhet, för de arbetsuppgifter, som enligt förslaget åvilade husmoder/föreståndarinna.

Under den gångna femårsperioden har belastningen på den administrativa ledningen av sjukvårdspersonalen starkt ökat, och husmodersorganisationen har visat sig vara i behov av förstärkning och översyn. Erfarenheter föreligger nu från olika typer av arbetsorganisation för husmödrarna. Enligt styrelsens förmenande är därför tiden inne att uppdraga åt en arbetsgrupp att undersöka husmödrarnas arbetsuppgifter och framlägga förslag om den framtida husmoder/föreståndarinneorganisationen vid sjukhus av olika storleksordning och typ. På grund av den snabba utvecklingen inom sjukvårdens område och den ökande arbetsbördan på den administrativa ledningen är det angeläget, att den föreslagna undersökningen snarast kommer till stånd.

Med anledning härav bör enligt styrelsens mening någon väsentlig ändring av gällande kursplaner ej ske förrän en på den föreslagna utredningen grundad målsättning föreligger.

Som ovan nämnts ställer sig styrelsen tveksam till den föreslagna preparandkursen. Avdelningssköterskekurs och viss praktisk erfarenhet bör tills vidare som regel vara inträdesvillkor till den administrativa linjen.

Fortbildningskurs för husmödrar tillstyrkes under hänvisning till behovet av kunnig administrativ personal för att bättre kunna tillvarata befintlig arbetskraft och genomföra rationaliseringsåtgärder.

Då möjligheten att anlita kompetenta timlärare är en förutsättning för att institutets verksamhet skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt vill styrelsen ånyo kraftigt understryka behovet av att dessa arvoden höjes. Detta gäller framför allt i de fall, då kvalificerade akademiker behöver anlitas.

Enligt medicinalstyrelsens mening är det dessutom rimligt att även handledararvodena blir föremål för uppräknings.

### *Föredraganden*

Den ordinarie kursverksamheten vid institutet under innevarande budgetår omfattar en lärarkurs, en husmoderskurs, fyra avdelningssköterskekurser, en förlängd avdelningssköterskekurs samt en kurs i narkosgivning. Vidare anordnas två extra lärarkurser, varav en i Göteborg, en extra husmoderskurs, tre extra avdelningssköterskekurser, en extra kurs i narkosgivning samt en särskild preparandkurs för blivande lärare, vilken är avsedd bl. a. att ersätta avdelningssköterskekursen såsom villkor för tillträde till lärarkurs. Härjämte har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 november 1962 föreskrivit, att ytterligare en preparandkurs för blivande lärare skall anordnas vid institutet.

För nästa budgetår bör såsom institutets styrelse föreslagit utöver den

ordinarie kursverksamheten anordnas fyra extra lärarkurser, en extra husmoderskurs, tre extra avdelningssköterskekurser, en preparandkurs för blivande lärare samt en kurs i narkosgivning. Däremot kan jag icke tillstyrka förslagen om utökad undervisning i anslutning till reviderade kursplaner, om anordnande av en särskild fortbildningskurs för husmödrar eller om en särskild preparandkurs för blivande föreståndarinnor.

För den av mig förordade omfattningen av kursverksamheten under nästa budgetår bör inrättas en tjänst som studieledare i Ag 21, varjämte medel bör beräknas för en studieledare under fyra månader.

Förslaget om inrättande av en halvtidstjänst för en bibliotekarie i Ag 17 kan jag icke tillstyrka. Däremot beräknar jag för anlåtande av extra arbetskraft för biblioteksgöromål ett med 3 000 kr. förhøjt belopp.

Med beaktande av vad jag anfört rörande omfattningen av kursverksamheten vid institutet under nästa budgetår och då jag ej är beredd att förordna en uppräknig av handledararvodena beräknar jag medelsbehovet för arvoden åt tillfälliga lärare till 434 000 kr.

Av begärda löneregleringar kan jag endast förordna, att två studieledartjänster i Ag 21 fr. o. m. nästa budgetår utbytes mot extra ordinarie tjänster.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en med omkring 188 000 kr. ökad medelsanvisning. Den automatiska utgiftstegringen för under 1962 medgivna lönegradsuppflyttningar, höjningen av det rörliga tillägget m. m. medför ett ökat medelsbehov med omkring 62 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (635 000 + 250 000) 885 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

#### *Avlöningsstat*

|                                                                                     |          |
|-------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| 1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> | 7 000    |
| 2. Arvoden åt tillfälliga lärare m. m., <i>förslagsvis</i>                          | 434 000  |
| 3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal                                    | 306 000  |
| 4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>                                              | 132 000  |
| 5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>                  | 6 000    |
| <hr/>                                                                               |          |
| Summa kr                                                                            | 885 000; |

c) till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 885 000 kr.

## [166] 14. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 52 000  | 65 077      |
| 1962/63           | 64 000  |             |
| 1963/64 (förslag) | 128 000 |             |

*Yrkanden*

*Styrelsen för statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor* hemställer, att anslaget uppräknas med 64 000 kr.

|                                                       | Utgifter<br>1961/62 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökning        |
|-------------------------------------------------------|---------------------|-------------------|---------|---------------|
| 1. Reseersättningar                                   | 6 070               | 12 000            | 13 500  | 1 500         |
| 2. Expenser                                           | 37 097              | 35 300            | 46 800  | 11 500        |
| 3. Inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m. | 8 497               | 9 700             | 10 700  | 1 000         |
| 4. Studiebidrag                                       | —                   | —                 | 50 000  | 50 000        |
|                                                       |                     |                   |         | <b>64 000</b> |

*Motiv*

1. *Reseersättningar.* Ett genomförande av utbildningen i den ökade omfattning, som föreslagits ovan, medför ökad belastning å anslagsposten till reseersättningar. Styrelsen beräknar en ökning av anslagsposten med 1 500 kr. som erforderlig.

2. *Expenser.* Kostnaderna för städning av institutets lokaler i Stockholm och Göteborg har hittills beräknats till cirka 10 000 kr. Sedan institutet numera inflyttat i nya lokaler i Stockholm och erhållit betydligt större lokalutrymmen i Göteborg, har städningskostnaderna ökat väsentligt. Enligt statens avtalsnämnd kan dessa kostnader beräknas till cirka 19 200 kr. Här- till kommer kostnaden för fönsterputsning med cirka 400 kr. Av denna anledning måste anslagsposten till expenser ökas med 10 000 kr. På grund av den föreslagna ökningen av utbildningsverksamheten, bör posten ökas ytter- ligare med 1 500 kr.

3. *Inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m.* Delposten bör uppräknas på grund av den föreslagna ökade omfattningen av utbildnings- verksamheten.

4. *Studiebidrag.* I de flesta fall erhåller av stat, landsting och städer utan- för landsting anställda sjuksköterskor helt eller delvis bibehållen lön eller studiebidrag vid genomgång av lärarkurs eller administrativ kurs vid insti- tutet. Några generella bestämmelser härför finnes icke och det kan dröja avsevärd tid efter utbildningens början innan besked angående lön lämnas av huvudmannen. Vissa sjuksköterskor, som icke får lön eller studiebidrag under tjänstledighet för studier vid institutet, ser som enda utväg att söka statens räntefria studielån, vilka inte på långt när förslår till att täcka studiekostnaderna, eller att ordna banklån eller dylikt. Att dessa förhållan- den verkar kraftigt rekryteringshämmande är ställt utom allt tvivel liksom

att huvudmännen som regel under vanligen tre till fem år binder den sjuksköterska i sin tjänst, som uppburit lön eller studiebidrag.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har under innevarande år erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att till varje legitimerad sjuksköterska, som deltar i en av överstyrelsen anordnad kurs för lärare i sjukvård (avsedd för undervisning av sjukvårdsbiträden m. fl.) utbetala en summa av 1 020 kr. per månad plus fria resor till och från Stockholm utan att deltagarna åläggas tjänstgöringsskyldighet efter utbildningens slut. Dessa villkor har visat sig ha en mycket god effekt på tillströmningen av ansökningar. Styrelsen anholder därför att få utbetala 1 020 kr. plus ersättning för resor från hemorten till och från Stockholm eller Göteborg åt var och en av de deltagare i kurs vid institutet, som icke erhåller lön eller studiebidrag från huvudmannen samt att till deltagare i dylik kurs utbetala skillnaden mellan den lön eller det studiebidrag vederbörande erhåller från huvudmannen och 1 020 kr.

#### *Yttranden*

*Statskontoret* har med hänsyn till angelägenhet av att åtgärder vidtages, ägnade att motverka rådande brist på bl.a. instruktionssköterskor, icke något att erinra mot förslaget om studiebidrag. Ett tillmötesgående av framställningen i denna del bör för övrigt möta så mycket mindre betänkligheter, som elevernas förmåner vid institutet får förutsättas bliva omprövide, därest yrkesutbildningen för sjukvård kommer att organiseras i enlighet med vad som föreslagits i det nyligen framlagda betänkandet om skolväsendets centrala ledning.

*Medicinalstyrelsen* har intet att erinra mot beräkningen av de olika anslagsposterna. Beträffande studiebidrag framhåller styrelsen att det är av väsentlig betydelse att institutet beviljas medel till att bereda deltagare i kurs vid institutet motsvarande ekonomiska förmåner som medgivits beträffande den i överstyrelsen för yrkesutbildning anordnade kursen för sjukvårdslärare. Medicinalstyrelsen tillstyrker att statsbidrag till förevarande ändamål utgår i enlighet med institutets förslag.

#### *Föredraganden*

För reseersättningar och expenser anser jag mig böra tillstyrka en ökning av medelsanvisningen med 1 000 respektive 11 500 kr. Delposten till inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m. bör såsom styrelsen föreslagit höjas med 1 000 kr.

Styrelsens förslag om studiebidrag med högst 1 020 kr. per månad jämte reseersättning till och från Stockholm respektive Göteborg synes i och för sig ägnat att främja rekryteringen till de av institutet anordnade kurserna. Bidrag av statsmedel torde emellertid böra utgå allenast till statligt an-

ställda sjuksköterskor. Jag anser mig därvid böra utgå från, att övriga huvudmän kommer att bevilja hos dem anställda sjuksköterskor samma förmåner. I särskilda undantagsfall bör dock institutet äga rätt bevilja även icke statsanställd sjuksköterska studiebidrag, exempelvis om hon saknar huvudman. I likhet med institutet beräknar jag medelsbehovet för ändamålet till 50 000 kr.

Anslaget torde således böra uppföras med (64 000 + 63 500) i runt tal 128 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor*: Omkostnader för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 128 000 kr.

[167] 15. **Utbildning av viss sjukvårdspersonal**

|                   | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------|---------|-------------|
| 1961/62           | 131 000 | 144 420     |
| 1962/63           | 224 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 354 000 |             |

För innevarande budgetår anvisat anslag upptager *dels* en post av 64 000 kr. för specialutbildning av barnsjuksköterskor, *dels ock* en post av 160 000 kr. för vidareutbildning av laboratoriebiträden. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 6 september 1962 uppdragit åt medicinalstyrelsen att för en kostnad av högst 45 000 kr. försöksvis anordna en teoretisk kompletteringskurs för utländska sjuksköterskor, vilken kostnad skall bestridas från förevarande anslag.

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer att anslaget höjes med 322 600 kr.

|                                                                 | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökn. el.<br>minskn. |
|-----------------------------------------------------------------|-------------------|---------|---------------------|
| <b>A. Specialutbildning av barnsjuksköterskor</b>               |                   |         |                     |
| 1. Arvode till en rektor                                        | 26 000            | 30 100  | + 4 100             |
| 2. Arvode till en instruktionssköterska                         | 14 800            | 18 000  | + 3 200             |
| 3. Arvoden till speciallärare samt hospiteringsersättning       | 19 700            | 22 000  | + 2 300             |
| 4. Ersättning till speciallärare för resekostnader m. m.        | 1 000             | —       | — 1 000             |
| 5. Expenser                                                     | 2 300             | 2 500   | + 200               |
| 6. Studievecka för sjuksköterskor anställda å barnavårdscentral | —                 | 1 600   | + 1 600             |
| <b>B. Vidareutbildning av laboratoriebiträden</b>               |                   |         |                     |
| 1. Arvoden till kursledare och föreläsare m. m.                 | 110 000           | —       | — 110 000           |
| 2. Materielkostnader m. m.                                      | 50 000            | —       | — 50 000            |
| <b>C. Försökskurser i förebyggande mödravård m. m.</b>          | —                 | 125 000 | + 125 000           |
| <b>D. Försökskurs för utbildning av distriktssköterskor</b>     | —                 | 260 000 | + 260 000           |

**E. Kompletteringskurs för vissa sjuksköterskor med utländsk utbildning**

|                                            |        |        |   |       |
|--------------------------------------------|--------|--------|---|-------|
| 1. Arvode till kursledarinna.....          | 7 000  | 6 900  | — | 100   |
| 2. Arvoden till speciallärare.....         | 10 000 | 12 000 | + | 2 000 |
| 3. Lokalhyra m. m.....                     | 2 500  | 5 500  | + | 3 000 |
| 4. Expenser och undervisningsmateriel..... | 500    | 1 500  | + | 1 000 |
| 5. Ersättningar till kursdeltagare.....    | 25 000 | 25 000 |   | —     |

**F. Utbildning av laboratoriesköterskor**

|                                               |   |        |   |        |
|-----------------------------------------------|---|--------|---|--------|
| 1. Arvode till kursledare och handledare..... | — | 6 000  | + | 6 000  |
| 2. Arvoden till speciallärare.....            | — | 23 100 | + | 23 100 |
| 3. Lokalhyra.....                             | — | 1 200  | + | 1 200  |
| 4. Materielkostnader och expenser.....        | — | 6 000  | + | 6 000  |

**Omräkning.....**+ 45 000  
+ 322 600**Motiv**

A. Vid centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor meddelas undervisningen *dels* vid s. k. A-kurser (barnavård och barnsjukvård) under sammanlagt högst tolv månader, *dels ock* vid s. k. B-kurser (social barnavård) under fyra månader i samband med praktik inom skilda grenar av den förebyggande barnavården.

Vid skolan anordnas f. n. årligen två A-kurser med sammanlagt cirka 60 elever och två B-kurser med tillhoppa 40 elever. Då intagning av elever till A-kurserna sker två gånger per år, undervisas vid skolan ständigt två grupper av dessa elever. B-kurserna pågår under tillhoppa åtta månader av året.

A-kurserna finansieras för närvarande huvudsakligen genom den ersättning, som enligt avtal mellan karolinska sjukhuset och centralskolan erhålles för elevernas arbete vid sjukhusets barnklinik. Avtalet har emellertid uppsagts av sjukhuset fr. o. m. den 1 juli 1963, enär man ej anser sig kunna räkna elever som arbetskraft i lika stor utsträckning som för närvarande. Enligt vad styrelsen under hand inhämtat från sjukhuset kommer minskningen i skolans inkomster från sjukhuset ej att bli större än att underskottet kan täckas av centralskolans fonderade medel vid anordnande av A-kurser under budgetåret 1963/64. För tiden härefter torde frågan om statsbidrag till dessa kurser bli aktuell och bör enligt styrelsens mening bli föremål för överväganden av den nyligen tillsatta utredningen för översyn av sjuksköterskeutbildningen.

Kostnaderna för B-kurserna har helt bestritts av statsmedel.

1—2. Med hänsyn till den nyligen träffade överenskommelsen mellan å ena sidan landstingens centrala lönenämnd och svenska stadsförbundet samt å andra sidan svensk sjuksköterskeförening har för rektorn beräknats ett arvode med belopp motsvarande lönegrad 21, löneklass 22, samt för instruktionssköterskan ett arvode med belopp motsvarande lönegrad 17, löneklass 19 under en månad och löneklass 20 under sju månader.

3—4. Arvodena bör höjas till 45 kr. per timme för samtliga akademiker samt till 40 kr. för övriga lärare. Stora svårigheter uppstår eljest att erhålla välkvalificerade lärare, särskilt som högre arvoden erhålles för motsva-

rande undervisning inom andra områden. Därest arvodena icke höjes på sätt föreslagits, måste alltså en post upptagas för ersättning åt speciallärare för resekostnader m. m.

5. Med anledning av beräknad ökning av arvodet till rektorn kan en höjning av pensionsavgiften med 200 kr. beräknas uppkomma.

6. Fyra år har nu förflutit sedan den senaste kompletteringskursen för vid barnavårdscentral anställda sjuksköterskor anordnades. En till våren 1962 planerad kompletteringskurs har måst inställas, när begärda medel icke erhållits. Sjuksköterskor vid barnavårdscentral behöver orienteras om den nya barnavårdslagen, förändringarna inom socialförsäkringsområdet, den medicinska utvecklingen inom barnsjukvården samt den psykologiska och barnpsykologiska forskningen.

B. I skrivelse den 22 mars 1962 har medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning hemställt att Kungl. Maj:t — med upphävande av det genom beslut den 10 april 1959 till medicinalstyrelsen givna uppdraget angående vidareutbildning av laboratoriebiträden — måtte åt överstyrelsen för yrkesutbildning uppdraga att anordna denna utbildning. Enligt överenskommelse mellan de tre berörda ämbetsverken kommer överstyrelsen för yrkesutbildning att för budgetåret 1963/64 begära anslag till ovannämnda utbildning.

C. Genom beslut den 30 juni 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att — tillika med att verkställa översyn av det av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen framlagda förslaget rörande ordnandet av bl. a. utbildningen av sjuksköterskor med undervisande och administrativa uppgifter — utreda möjligheterna att utan att eftersätta kravet på erforderlig kompetens för innehav av kombinerade distriktssköterske- och barnmorsketjänster förkorta utbildningstiden för distriktssköterske-barnmorskorna. Den i anledning av uppdraget tillsatta utredningen avgav i september 1957 ett betänkande med förslag angående högre utbildning för sjuksköterskor. Utredningsuppdraget beträffande distriktssköterske-barnmorskornas utbildning fick vila i avbidan på statsmakternas ställningstagande till ÖHS-kommitténs förslag.

Den 20 mars 1959 uppdrog Kungl. Maj:t härfter åt medicinalstyrelsen att jämte det tidigare uppdraget i samråd med statens institut för folkhälsan verkställa översyn av distriktssköterskeutbildningen. För fullgörande av uppdraget tillsatte medicinalstyrelsen en särskild delegation, i vilken bl. a. ingick även en representant för institutet. Vid utredningsarbetet har experter, utsedda av chefen för inrikesdepartementet, biträtt.

För att få underlag för ställningstagandena har Kungl. Maj:t efter framställning av medicinalstyrelsen genom beslut den 27 juli 1959 och den 24 november 1961 hemtyndigat styrelsen att igångsätta försökskurser i förebyggande mödravård m. m. för distriktssköterskor.

En kurs om sex månader har anordnats under tiden september 1959—

februari 1960 vid barnmorskeläroanstalten i Göteborg med 19 deltagande distriktssköterskor samt en andra kurs, förkortad till fyra månader och upplagd med hänsyn till de från göteborgskursen vunna erfarenheterna, under tiden 1 februari—31 maj 1962 vid lasarettet i Danderyd med deltagande av 20 distriktssköterskor. Efter utbildningstidens slut följde för deltagarna i danderydskursen en månads hospitering vid kvinnoklinik inom respektive distriktssköterskas landstingskommun.

De sålunda utbildade distriktssköterskorna är eller blir inom den närmaste tiden verksamma inom vissa försöksområden inom Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Kalmar läns södra, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro och Västerbottens läns landstingskommuner.

I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut har medicinalstyrelsen noggrant följt ifrågavarande undervisning och de vid den första kursen utbildade distriktssköterskornas verksamhet. Härvid har styrelsen funnit att försöksverksamheten fungerat väl och icke givit anledning till erinran. De mödravårdsutbildade distriktssköterskorna har ställt sig helt positiva till sina nya arbetsuppgifter och funnit den prövade organisationen vara lämplig inom de ifrågavarande områdena.

Medicinalstyrelsen har den 12 september 1962 hos Kungl. Maj:t hemställt att ytterligare två försökskurser av sistnämnda typ anordnas under våren 1963.

Med yttrande den 10 november 1962 har medicinalstyrelsen överlämnat en av förenämnda delegation den 17 oktober 1962 avgiven promemoria med förslag rörande ifrågavarande utbildning m. m. Medicinalstyrelsen instämmer i huvudsak i de synpunkter och förslag, som delegationen framför.

Försöksverksamheten med distriktssköterskor i den förebyggande mödravården föreslås fortsättas. För att vinna ytterligare erfarenheter bör tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64 årligen anordnas fyra kurser med 20 deltagare i varje. Kurserna föreslås förlagda till lasarettet i Danderyd och Mölndal och skall omfatta 2 månaders teoretisk utbildning, fördelad med 1 1/2 månad i början och 1/2 månad i slutet av utbildningstiden, och 2 månaders praktisk utbildning, varav 1 månad på förlossningsavdelning och 1 månad på mödravårdscentral. Denna utbildning skall kompletteras med en månads hospitering på kvinnoklinik vid lasarett inom vederbörande distriktssköterskas egen landstingskommun. Med hänsyn till bl. a. sin försökskaraktär bör kurserna f. n. ej inlemmas i distriktssköterskeutbildningen.

Kurskostnaderna har beräknats till cirka 125 000 kr. årligen.

Den förberedande utbildningen för inträde vid distriktssköterskeskola föreslås skola revideras. Försöksutbildning bör anordnas snarast möjligt, eventuellt vid den nyinrättade statliga sjuksköterskeskolan i Norrköping.

Distriktssköterskeutbildningen av *nuvarande typ* bör avkortas från sju

till sex månader. Innan ovan föreslagen förutbildning anordnats kan dock endast mindre justeringar göras.

D. Distriktssköterskeutbildning av *ny typ* bör försöksvis anordnas för legitimerade sjuksköterskor, som icke erhållit den specialutbildning, som utgör inträdesvillkor till sexmånaderskursen. Utbildningen, som avses inkludera specialutbildning, omfattar cirka tio månader. Dylik utbildning för cirka 30 elever bör anordnas under budgetåret 1963/64 i medicinalstyrelsens regi och med förläggning till Göteborg.

För att öka rekryteringen till distriktssköterskeutbildningen föreslås att varje elev beviljas ett statligt stipendium, uppgående till minst 500 kr. i månaden under utbildningstiden. Kostnaderna härför budgetåret 1963/64 beräknas för distriktssköterskeskolan i Stockholm uppgå till 325 000 kronor och för försöksutbildningen i Göteborg till 150 000 kronor.

Kostnaderna för försöksutbildningen beräknas till cirka 260 000 kr.

Bägge typerna av utbildning föreslås skola giva kompetens till distriktskötersketjänst, skolskötersketjänst och sjukskötersketjänst vid barnavårdscentral. Sedan av delegationen föreslagen specialutbildning i barnavård anordnats, bör den s. k. sociala barnavårdskursen (B-kursen) vid centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor upphöra.

Vidare föreslås anordnande av obligatoriska kompletteringskurser för distriktssköterskor. Dessa kurser avses skola omfatta tre veckor och skall genomgåas förslagsvis vart åttonde år.

Någon särskild utbildningslinje för distriktssköterske-barnmorskor har ej utarbetats; därest förmånligaste väg väljes, kan dock genom den avkortade barnmorskeutbildningen och den nya typen av distriktssköterskeutbildning tiden nedbringas till sammanlagt 49 månader mot tidigare lägst 52.

Distriktssköterskeutbildningen föreslås skola överflyttas från statens institut för folkhälsan till institutet för högre utbildning av sjuksköterskor. Sistnämnda institut kan administrera även mödravårdskurserna, därest dessa permanentas.

Enligt en av medicinalstyrelsens statistiska avdelning utarbetad prognos avseende barnmorskor och distriktssköterskor m. fl. sjuksköterskor i statsunderstödd öppen vård under 1960-talet kan behovet av barnmorskor fram till år 1970 tillgodoses med nuvarande utbildningskapacitet, därest den förebyggande mödravården i viss utsträckning anförtros distriktssköterskor och cirka 700 distriktssköterskor genomgår föreslagen försöksutbildning härför.

Antalet i hälsovård specialutbildade sjuksköterskor beräknas efter proportionerna 1 per 4 000 invånare i städer med en folkmängd överstigande 50 000 och 1 per 2 500 invånare i landet i övrigt.

Såvitt kan bedömas av prognosen kan dessa proportioner år 1970 uppnås genom att minst 170 distriktssköterskor utbildas per år enligt delegationens förslag. Därest den sociala barnavårdskursen bibehålles såsom utbildning

för öppen vård måste emellertid ytterligare elever utbildas, varför hithörande utbildningsfrågor bör bringas till en snabb lösning.

E. Även för nästkommande budgetår föreligger behov av att med början i september 1963 anordna en särskild kurs om 12 veckor för sjuksköterskor med utländsk utbildning i stället för att hänvisa dem till sjuksköterskeskolornas utbildningsplatser. Kompletteringen av den praktiska utbildningen förutsättes som hittills ske i form av vikariat å sjukskötersketjänst. Undervisningen avses omfatta 300 timmar, varav viss del ombesörjes av kursledarinnan. Det synes lämpligt att även denna kurs förlägges till Stockholm.

1. För kursledarinnan (instruktionssköterska) beräknas arvode med belopp motsvarande lönegrad A 17. I beloppet ingår även ersättning för förhöjd folkpensionsavgift.

2. Arvoden till speciallärare har beräknats till 240 timmar mot tidigare 200 timmar, då kursledarinnan icke synes kunna ombesörja så stor del av undervisningen som förut antagits.

3. Under innevarande budgetår erhålles lokaler i det närmaste kostnadsfritt genom statens sjuksköterskeskolas försorg. Man kan ej med säkerhet räkna med att framdeles få disponera samma lokaler.

4. Därest lokalerna ej kan samordnas med annan av staten anordnad kursverksamhet, synes cirka 1 000 kr. böra beräknas för undervisningsmateriel.

5. Till deltagarna beräknas liksom tidigare ersättning med 20 kr. per dag och deltagare.

F. Sedan 1943 har styrelsen anordnat av kursdeltagarna själva bekostade kurser i fysikalisk och organisk kemi för blivande laboratoriesköterskor.

Avgifterna för kurserna har ökat från 365 kr. per elev år 1943 till 1 000 kr. per elev under senare år. Därtill kommer kostnader för uppehälle för kursdeltagarna under den tid kursen pågår.

Antalet elevplatser vid laborantskolorna har ökat avsevärt, dock icke i beräknad takt. Det kvarstår därför ytterligare behov av laboratoriepersonal.

Utbildningen av laboratoriesköterskor bör ej nedläggas omedelbart utan fortsätta under en kortare övergångstid.

Då det icke visat sig vara möjligt att för närvarande samordna vidareutbildningen av laboratoriebiträden med laboratoriesköterskeutbildningen annat än beträffande lärare och undervisningslokaler, synes det därvid nödvändigt att för ändamålet anordna särskilda kurser. En förutsättning härför är emellertid, att staten åtager sig vissa kostnader för denna kursverksamhet. Styrelsen räknar med att tillskottet av laboratoriesköterskor kommer att utgöra cirka 50 per år.

Enär sjuksköterskeskolorna antager elever två gånger per år, är det önskvärt att utbildning anordnas såväl höst som vår. Utbildningen avses —

både vad beträffar den praktiska och den teoretiska delen — ske centralt på ett par orter i landet. Kurserna beräknas omfatta 10 månader och bli indelade i tre avsnitt nämligen grundläggande praktisk utbildning: 2 månader; grundläggande teoretisk utbildning: 2½ månader och praktisk-teoretisk utbildning: 5½ månader.

Kostnaderna för denna kursverksamhet avses komma att delas mellan staten å ena sidan och sjuksköterskeskolornas huvudmän å andra sidan, varvid kostnaderna för den grundläggande teoretiska utbildningen bör bestridas av statsmedel. Denna del av utbildningen beräknas stå öppen även för legitimerade sjuksköterskor, som erhållit praktisk utbildning å laboratorium men ej haft tillfälle att genomgå teoretisk kurs.

Kostnaderna för lärararvoden har beräknats efter nu gällande principer vid yrkesskola.

### *Föredraganden*

Enligt riksdagens beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 195/1962 har arvodet till rektor för centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor, som utgått efter lönegrad A 19, höjts att motsvara lönegrad A 21. Vidare har arvodet till instruktionssköterskan vid skolan höjts från lönegrad A 16 till lönegrad A 17.

Med hänsyn till angelägenheten av att orientera de vid barnavårdscentralerna anställda sjuksköterskorna om förändringarna inom socialförsäkringsområdet, utvecklingen inom barnsjukvården m. m. biträder jag förslaget om anordnande av en kompletteringskurs för ifrågavarande sjuksköterskor. Kostnaden härför kan beräknas till omkring 1 600 kr.

För arvoden till speciallärare samt hospiteringsersättningar beräknar jag 25 600 kr. Medelsbehovet för ersättning till speciallärare för resekostnader m. m. uppskattar jag till oförändrat 1 000 kr.

Anslagsposten till expenser torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra höjas med 200 kr.

I enlighet med det anförda bör medelsanvisningen för specialutbildning av barnsjuksköterskor höjas med (7 300 + 1 600 + 5 900 + 200) 15 000 kr. och således upptagas till (64 000 + 15 000) 79 000 kr.

Under förevarande anslag har för innevarande budgetår anvisats 160 000 kr. för vidareutbildning av laboratoriebiträden. Fr. o. m. den 1 januari 1963 ankommer det emellertid jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 16 november 1962 på överstyrelsen för yrkesutbildning att anordna ifrågavarande utbildning. Kostnaderna kommer till följd härav ej att belasta detta anslag.

Medicinalstyrelsens den 10 november 1962 överlämnade promemoria med förslag angående distriktssköterskeutbildningen m. m. har remitterats till ett antal myndigheter och organisationer. Enär yttrandena ännu ej inkommit är jag icke beredd att framlägga några definitiva förslag i ämnet. Med

hänsyn till det beräknade behovet av sjukvårdspersonal i öppen vård är det emellertid angeläget att utbildningskapaciteten ökas. För att tillgodose den förebyggande mödravårdens behov av kvalificerad personal har två försökskurser för utbildning i mödravård av distriktssköterskor redan anordnats. Genom beslut den 23 november 1962 har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt medicinalstyrelsen att under innevarande budgetår vid lasarettet i Danderyd anordna ytterligare en kurs i förebyggande mödravård m. m. för distriktssköterskor. För att möjliggöra försöksutbildning i större skala under nästa budgetår och för att kunna pröva av styrelsen föreslagen utbildning av ny typ för legitimerade sjuksköterskor, som ej erhållit för inträde i distriktssköterskeskola erforderlig specialutbildning, vill jag förorda, att medel beräknas för de av medicinalstyrelsen föreslagna försökskurserna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera besluta i vilken omfattning sådan kursverksamhet skall bedrivas under budgetåret 1963/64.

Gentemot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för försökskurserna i förebyggande mödravård m. m. har jag ingen erinran. I fråga om distriktssköterskekursen kan jag icke biträda förslaget om anvisande av medel för stipendier åt eleverna. På grund härav uppskattar jag kostnaderna för försökskursen till i runt tal 100 000 kr. För ifrågavarande ändamål bör sålunda anvisas (125 000 + 100 000) 225 000 kr.

Genom beslut den 6 september 1962 har Kungl. Maj:t uppdragit åt medicinalstyrelsen att för en kostnad av högst 45 000 kr. försöksvis anordna en teoretisk kompletteringskurs för utländska sjuksköterskor. Även under nästa budgetår bör en sådan kurs anordnas. Gentemot medicinalstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för kursen har jag i huvudsak ingen annan erinran än att kostnaderna för lokalhyra m. m. samt för expenser och undervisningsmateriel bör beräknas till oförändrat belopp, 2 500 respektive 500 kr. Medelsbehovet för arvoden till speciallärare uppskattar jag till 15 000 kr.

Då arvodet till kursledarinnan samt ersättningar till kursdeltagare kan beräknas till omkring 7 000 respektive 25 000 kr., utgör medelsbehovet för ifrågavarande kurs cirka 50 000 kr.

Förslaget om anordnande av utbildning av laboratoriesköterskor kan jag icke tillstyrka.

I enlighet med det anförda beräknar jag kostnaderna för samtliga av mig föreslagna kurser till cirka 354 000 kr., vilket utgör en ökning med 130 000 kr. i förhållande till för innevarande budgetår anvisade medel.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av viss sjukvårdspersonal* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 354 000 kr.

[168] 16. **Utbildningskurser i arbetsterapi**

|                   | Anslag | Nettoutgift |
|-------------------|--------|-------------|
| 1961/62           | 27 000 | 23 608      |
| 1962/63           | 27 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 28 000 |             |

*Yrkanden*

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer att anslaget uppräknas med 1 000 kr.

*Motiv*

Fr. o. m. år 1954 har, i huvudsaklig överensstämmelse med i prop. 1954: 82 angivna riktlinjer, vid Älvsborgs läns landstings centrala yrkesskola i Steneby och slöjdföreningens skola i Göteborg varje år anordnats en kompletteringskurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården.

Intresset för dessa kurser är stort och de fyller för närvarande ett verkligt behov. Jämväl under budgetåret 1963/64 bör därför anordnas en kompletteringskurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården. Kostnaderna beräknas till 27 500 kr. Ökningen beror på en höjning av delposten till undervisningsarvoden.

*Föredraganden*

På av överstyrelsen anförda skäl föreslår jag, att en kurs i sysselsättnings- och arbetsterapi för personal inom mentalsjukvården anordnas även under nästa budgetår. Mot överstyrelsens anslagsberäkning, innebärande en uppräkning med 1 000 kr., har jag intet att erinra.

Anslaget bör alltså uppföras med (27 000 + 1 000) 28 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser i arbetsterapi* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kr.

**K. Allmän hälsovård m. m.****[169] 1. Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.**

|                   | Anslag     | Nettoutgift |
|-------------------|------------|-------------|
| 1961/62           | 13 000 000 | 12 674 662  |
| 1962/63           | 13 000 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 16 400 000 |             |

**Yrkanden**

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 3 400 000 kr.

**Motiv**

Den 31 december 1961 utgjorde antalet tjänster 1 762 av vilka 1 541 besatta med ordinarie innehavare. Härvid har medräknats 63 distriktssköterskebarnmorskor. Antalet tillsatta tjänster har under år 1961 ökat med 18. Under år 1962 har 62 sjuksköterskor avslutat sin utbildning vid distriktssköterskeskolan. Motsvarande siffra för år 1963 beräknas till cirka 90. Den 1 juli 1962 var 24 sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens anställda å vakanta tjänster. Ungefär lika många vikarier torde kunna beräknas vara i tjänst under år 1962. Avgången på grund av giftermål, pensionering och dödsfall utgjorde under år 1961 4,7 procent. Ett visst antal sjuksköterskor med distriktssköterskekompetens övergår dessutom vanligen varje år till annan verksamhet inom hälsovården. Den sammanlagda avgången för år 1962 torde kunna beräknas till 6 procent eller cirka 90 befattningshavare.

Antalet distriktssköterskor vid 1963 års ingång kan således beräknas uppgå till  $(1\,541 + 62 + 24 - 90)$  cirka 1 540, av vilka 1 515 ordinarie distriktssköterskor och 25 vakansvikarier. Vid beräkning av statsbidraget för dessa tjänster har styrelsen — som från svenska landstingsförbundet inhämtat, att förhandlingar mellan förbundet och svensk sjuksköterskeförening numera slutförts samt medfört en uppflyttning av distriktsskötersketjänsterna från lönegrad Ao 12 till lönegrad Ao 14 — förutsatt, att motsvarande ändring kommer att vidtagas i kungörelsen angående statsbidrag till distriktsvård. Statsbidraget för nämnda tjänster kan då beräknas uppgå till  $(1\,540 \times 9\,944)$  15 313 760 kr. Styrelsen har därvid utgått från den lön, som för närvarande utgår till statlig tjänsteman i lönegrad Ao 14, löneklass 16, ortsgrupp 3 (13 908 kr.) jämte ett till 43 procent av grundlönen beräknat tillägg (5 980 kr.). Tages jämväl hänsyn till den förskjutning uppåt, som ägt rum beträffande ortsgrupperna från och med år 1962, bör beloppet uppräknas till cirka 15 800 000 kr. Statsbidraget till kompensation för höjda

folkpensionsavgifter, beräknat efter 2 procent av grundlönen, torde uppgå till cirka 214 000 kr. Utgifter för kallortstillägg beräknas till cirka 180 000 kr.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 januari 1962 kommer städerna Gävle och Hälsingborg att återinträda i Gävleborgs respektive Malmöhus läns landstingskommun från och med den 1 januari 1963, varvid ett tjugotal stadssjukskötersketjänster torde komma att omändras till distriktsskötersketjänster. På grund härav torde statsbidrag kunna beräknas utgå för ytterligare cirka 20 distriktsskötersketjänster med 200 000 kr.

Det totala medelsbehovet skulle alltså för budgetåret 1963/64 uppgå till 16 394 000 kr., vilket belopp torde kunna avrundas till 16 400 000 kr.

### *Föredraganden*

Enligt gällande grunder för statsbidrag till distriktsvård utgår bidraget till distriktssköterskornas löner med hälften av årslönen i näst högsta löneklassen av för befattningen gällande lönegrad, dock högst enligt lönegrad A 12. Statsbidragsgrunderna har fortlöpande ändrats i överensstämmelse med de höjningar av distriktssköterskornas löner som genomförts. Avtal har nu träffats om höjning fr. o. m. den 1 januari 1962 av dessa befattningshavarens löner från lönegrad A 12 till A 14. I enlighet härmed bör statsbidragsgrunderna ändras på motsvarande sätt. Därest riksdagen ej har någon erinran häremot torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter som erfordras härför. Samma princip bör i så fall tillämpas beträffande de statsbidrag inom närliggande områden, som också är anknutna till befattningshavarnas löneförmåner och som påverkas av ifrågavarande avtal, nämligen barnmorskeväsendet och dispensärvården. De ändrade bestämmelserna synes med hänsyn till tidpunkten för det nya avtalets tillämpning böra få gälla retroaktivt fr. o. m. den 1 januari 1962.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet, innebärande en ökning med 3 400 000 kr., föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändrade grunderna för statsbidrag till distriktsvård, att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1962;

b) till *Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 16 400 000 kr.

### [170] 2. Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 3 500 000 | 3 171 630   |
| 1962/63           | 3 300 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 3 500 000 |             |

*Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* föreslår, att anslaget uppräknas med 300 000 kr.

*Motiv*

Anslaget för budgetåret 1963/64 avser verksamheten under kalenderåret 1963.

Antalet statsbidragsberättigade distriktsbarnmorskebefattningar uppgick den 1 juli 1962 enligt gällande planer till högst 433. Omkring tjugo planer kommer att upphöra med utgången av år 1962, vilket torde medföra en viss minskning av antalet tjänster. Efter sjukvårdslagens ikraftträdande den 1 juli 1963 kan ytterligare tjänster komma att bli indragna, vilket förhållande emellertid ej torde böra påverka anslagsberäkningen för nästa budgetår. Den 1 januari 1963 kan antalet tjänster, besatta med ordinarie innehavare, beräknas uppgå till omkring 360, varjämte cirka 20 vakanta tjänster väntas komma att uppehållas av vikarier. Antalet statsbidragsberättigade befattningar skulle sålunda bli cirka 380. I allmänhet utgår för innehavarna av dessa befattningar avlöning såsom till statlig tjänsteman i lönegrad A 11. Man kan dock räkna med att ett tiotal distriktsbarnmorskor kommer att uppehålla befattning i en lägre lönegrad. Avlöningsbidraget kan beräknas för 370 befattningshavare enligt löneklass 13, ortsgrupp 3,

jämte 43 % tillägg till 
$$\frac{(370 \times 16\,765)}{2} = 3\,101\,525 \text{ kr.}$$
 samt för de övriga 10 enligt löneklass 12 till 
$$\frac{(10 \times 15\,856)}{2} = 79\,280 \text{ kr.,}$$
 eller tillhopa 3 180 800 kr.

Härtill kommer kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter, beräknade till 44 000 kr. Statsbidraget för extra tillägg i vederbörande kallortsklass beräknas till 42 000 kr.

Medelsbehovet för avlöningar skulle sålunda enligt gällande grunder uppgå till avrundat  $(3\,180\,800 + 44\,000 + 42\,000)$  3 267 000 kr. Med hänsyn till den nya dyrortsgrupperingen torde beloppet liksom innevarande budgetår böra uppräknas med 100 000 kr. eller tillhopa utgöra 3 367 000 kr.

Enligt uppgift från svenska landstingsförbundet har distriktsbarnmorskorna efter förhandlingar tillerkänts löneförhöjning med en lönegrad. Då styrelsen utgår från att motsvarande ändring genomföres beträffande statsbidragen, torde medelsbehovet komma att öka med cirka 200 000 kr.

För kalenderåren 1960 och 1961 har rekvirerats respektive 49 050 och 39 931 kr. för distriktsbarnmorskors resor i samband med hemförlossning och eftervård.

Antalet hemförlossningar kan för år 1963 uppskattas till 400 och antalet eftervårdsbesök till 16 000. Enär antalet förlossningar i öppen vård sjunker, torde medelsbehovet under budgetåret 1963/64 för bidrag till distriktsbarnmorskors resor kunna beräknas till 40 000 kr.

Sammanlagt skulle alltså medelsbehovet under anslaget uppgå till 3 607 000 kr., vilket belopp torde kunna avrundas till 3 600 000 kr.

### Föredraganden

Distriktsbarnmorskornas lönegradsplacering har avtalsenligt höjts från lönegrad A 11 till A 12. I enlighet med vad jag anfört under föregående anslagspunkt bör statsbidragsgrunderna anpassas härefter.

Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag i och för sig ingen erinran. Anslaget torde emellertid kunna uppföras med 3 500 000 kr., vilket innebär en ökning med 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändrade grunderna för statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1962;

b) till *Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

### [171] 3. Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 7 700 000 | 7 843 043   |
| 1962/63           | 7 800 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 8 400 000 |             |

### Yrkanden

*Medicinalstyrelsen* hemställer,

*dels* att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen godkänna de ändrade grunder för statsbidrag, som styrelsen nedan föreslagit,

*dels ock* att anslaget måtte uppräknas med 1 850 000 kr.

|                                                                        | Anslag<br>1962/63 | Förslag          | Ökn. el.<br>minskn. |
|------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------|---------------------|
| 1. Bidrag till inredning och utrustning av centraler...                | 10 000            | 10 000           | —                   |
| 2. Bidrag till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning..... | 6 340 000         | 8 194 000        | + 1 854 000         |
| 3. Bidrag till resor.....                                              | 1 400 000         | 1 430 000        | + 30 000            |
| 4. Bidrag till upplysningsverksamhet.....                              | 50 000            | —                | — 50 000            |
| 5. Bidrag till kursverksamhet.....                                     | —                 | 16 000           | + 16 000            |
|                                                                        | <b>7 800 000</b>  | <b>9 650 000</b> | <b>+ 1 850 000</b>  |

### Motiv

De verkliga kostnaderna under anslagsposterna 1 och 2 för budgetåret 1961/62 har uppgått till 6 379 462 kr. Anslaget för budgetåret 1963/64 avser verksamheten under år 1963.

2. *Bidrag till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning.* Hälsoövervakningens omfattning framgår av följande tablå:

| År        | Antal inskrivna |         | Antal besök hos läkare                      |         | Antal läkar-<br>mottag-<br>ningar |
|-----------|-----------------|---------|---------------------------------------------|---------|-----------------------------------|
|           | Mödrar          | Barn    | Mödrar (varav efter-<br>vård inom parentes) | Barn    |                                   |
| 1956..... | 83 792          | 346 746 | 225 259 (8 461)                             | 590 759 | 71 310                            |
| 1957..... | 84 813          | 366 739 | 233 209 (10 645)                            | 628 158 | 73 302                            |
| 1958..... | 85 982          | 393 746 | 248 505 (13 744)                            | 649 576 | 73 911                            |
| 1959..... | 86 038          | 412 973 | 255 730 (14 848)                            | 678 399 | 77 127                            |
| 1960..... | 89 026          | 428 977 | 267 550 (17 061)                            | 700 510 | 76 004                            |

Antalet levande födda barn åren 1956—1961 var respektive 108 054, 107 207, 105 502, 104 743, 102 210 och 104 789 (preliminärt). Enligt uppgift från statistiska centralbyrån beräknas antalet födda öka de närmaste åren och år 1965 uppgå till cirka 116 000.

Sammanlagda antalet läkarmottagningar under år 1963 torde kunna uppskattas till 80 000 och antalet besök hos läkare till 285 000 inom den förebyggande mödravården och 720 000 inom den förebyggande barnavården.

Från läkarhåll har påtalats, att den ersättning, som utgår till vederbörande läkare, är för låg, särskilt i betraktande av penningvårdets fall sedan den senaste regleringen av densamma skett (år 1956). Styrelsen finner för sin del rimligt, att ifrågavarande bidrag uppräknas med i genomsnitt 30 % i enlighet med följande förslag:

| Bidragsbelopp                                                                  | Årskostnad         |
|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
| Grundbelopp 12 kr. 50 öre per mottagning.....                                  | 1 000 000 kr.      |
| Ersättning för förvårds- och eftervårdsbesök av mödrar, 4 kr. 50 öre per moder | 1 282 500 "        |
| Ersättning för besök av barn 3 kr. 50 öre per barn.....                        | 2 520 000 "        |
|                                                                                | <b>4 802 500 "</b> |

För att stimulera intresset från läkarnas sida för de synnerligen viktiga mottagningarna för rådgivning i fråga om barn, som företer uppfostrings-svårigheter eller neurolabila symtom, vill styrelsen föreslå, att bidraget till läkares avlöning höjes från 35 till 50 kr. per mottagning. Kostnaden härför kan inrymmas inom det för innevarande budgetår beräknade beloppet av 50 000 kr.

Bidraget till föreståndare vid mödravårdscentraler av typ I synes kunna bibehållas vid oförändrade grunder, men posten bör uppräknas med 5 000 till 35 000 kr. beroende på ökat antal centraler av ifrågavarande typ.

Den totala kostnaden för läkarövervakningen skulle sålunda uppgå till (4 802 500 + 50 000 + 35 000) 4 887 500 kr.

Statens kostnader för sjuksköterskors och barnmorskors avlönande uppgick under budgetåret 1961/62 till (2 245 966 + 336 401) 2 582 367 kr.

Antalet heltidsanställda sjuksköterskor vid barnavårdscentraler under

år 1963 beräknas till 300 och antalet heltidsanställda barnmorskor vid mödravårdscentraler till 55. Härjämte räknar styrelsen med 35 deltidсанställda befattningshavare.

Enligt detta år slutförda förhandlingar skola samtliga inom denna vårdgren heltidsanställda befattningshavare åtnjuta lön enligt lönegrad 12. Avlöningsbidraget för 355 heltidsanställda befattningshavare efter lönegrad A 12, löneklass 14, ortsgrupp 3, inklusive 43 % tillägg, uppgår till  $(355 \times 17\,761)$

2

3 152 578. Härtill kommer kostnader för kompensation för höjda folkpensionsavgifter, beräknade till omkring 44 000 kr. Sammanlagda avlöningsbidraget till heltidsanställda befattningshavare torde sålunda kunna beräknas till 3 196 578 kr.

Då statsbidraget för deltidсанställda befattningshavare kan beräknas till  $(35 \times 500)$  17 500 kr., blir statens kostnader för sjuksköterskor och barnmorskor tillhopa  $(3\,196\,578 + 17\,500)$  3 214 078 kr., vilken summa med hänsyn till den ändrade ortsgrupperingen torde böra upptagas till 3 315 000 kr.

Sammanlagt skulle alltså bidragen till läkares, sjuksköterskors och barnmorskors avlöning uppgå till  $(4\,887\,500 + 3\,315\,000)$  8 202 500 kr. eller i runt tal 8 194 000 kr., med vilket belopp delposten torde böra upptagas.

3. *Bidrag till resor.* Belastningen å förevarande anslagspost har ökat under budgetåret 1961/62 och uppgick till 1 382 856 kr. Med hänsyn härtill samt till den förebyggande vårdens utbyggnad förordar medicinalstyrelsen, att anslagsposten uppräknas med 30 000 kr.

4. *Bidrag till upplysningsverksamhet.* För medicinalstyrelsens upplysningsverksamhet på den förebyggande mödra- och barnavårdens område har medel yrkats i annan ordning.

5. *Bidrag till kursverksamhet.* Under senare år har socialmedicinska barnavårdsdelegationen inom svenska socialvårdsförbundet anordnat ett flertal tredagarskurser i barnavård i Stockholm för pediatriker, länsläkare, första distriktssköterskor och barnavårdscentralsköterskor. Kurserna har varit av betydande värde med hänsyn till utvecklingen av verksamheten vid centralerna. Något statsbidrag har ej åtnjutits för denna verksamhet utan vissa donationsmedel har måst användas för att täcka kostnaderna. Några sådana medel finnes för närvarande icke att tillgå.

Styrelsen anser det nödvändigt, att två tredagarskurser i barna- och mödravård anordnas varje år för huvudmännens ledande befattningshavare inom den statsunderstödda förebyggande mödra- och barnavården. Själva kurskostnaderna beräknas för varje kurs om cirka 30 deltagare till 2 000 kr. (lärararvoden, lokalhyra, städning m. m.) vartill kommer 6 000 kr. utgörande reseersättningar och traktamenten till deltagarna och vissa lärare, eller tillhopa 8 000 kr. Denna anslagspost bör därför uppföras med 16 000 kr.

*Föredraganden*

Medicinalstyrelsens förslag om ändrade statsbidragsgrunder för bidragen till läkarnas avlöning anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Med hänsyn härtill kan den totala kostnaden för läkarövervakningen för nästa budgetår uppskattas till (3 598 000 + 50 000 + 35 000) 3 683 000 kr.

Lönegradsplaceringen för barnmorskor vid barnavårdscentraler har avtalsenligt höjts från lönegrad A 11 till A 12. Statsbidraget till avlönande av sjuksköterskor och barnmorskor skall till följd härav för båda dessa kategorier beräknas efter lönegrad A 12 löneklass 14, vilket dock icke påkallar någon ändring av gällande statsbidragsgrunder. Mot medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet har jag intet annat att erinra än att beloppet torde kunna avrundas till 3 300 000 kr.

För resor tillstyrker jag förslaget om en uppräknings med 30 000 kr. till 1 430 000 kr.

För innevarande budgetår har under förevarande anslag anvisats 50 000 kr. till upplysningsverksamhet. Medicinalstyrelsens förslag, att under skilda anslag inom styrelsens verksamhetsområde för dylika ändamål anvisade medel skall sammanföras till ett särskilt reservationsanslag, föranleder ingen erinran från min sida. Jag återkommer härtill under punkten 191 i det följande.

I detta sammanhang vill jag erinra om bestämmelserna i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring i fråga om tandvård för blivande och nyblivna mödrar. Den tidigare inom ramen för mödrahjälpen lämnade, behovsprövade hjälpen till tandvård har därigenom slopats. I stället lämnar den allmänna försäkringskassan ersättning för sådan tandbehandling — med undantag för vissa speciella behandlingsåtgärder — som utföres under havandeskapet eller inom 270 dagar från förlossningen, vare sig detta skett inom folktandvården eller av privatpraktiserande tandläkare. Det är angeläget, att tandundersökning göres till en rutinåtgärd i nära anslutning till den förebyggande mödravården. För att tandkontroll verkligen skall komma till stånd i största möjliga utsträckning fordras aktiv medverkan från bl. a. den förebyggande mödravårdens organ. När kvinnan första gången under havandeskapet besöker mödravårdsinstitutionen, bör hon därför upplysas om vikten av tandvård för henne själv och det väntade barnet. I princip bör alla kvinnor vid första besöket på mödravårdsinstitutionen erhålla en kallelse att på bestämd tid infinna sig för tandundersökning vid närmaste tandpoliklinik, såvida de ej helt nyligen undergått sådan undersökning eller förklarar, att de har för avsikt att beställa tid hos en privat tandläkare. Därutöver bör det tillhöra mödravårdsinstitutionernas arbetsrutin att vid återbesök efterhöra, om kvinnan varit hos tandläkaren och, om hon ännu ej hunnit att besöka denne, uppmana henne därtill.

Medicinalstyrelsens förslag att genom särskilda, kortare kurser för läkare, sjuksköterskor m. fl. stimulera till ökade insatser inom den förebyg-

gande barnavården kan jag tillstyrka. Det torde emellertid böra ankomma på vederbörande huvudman att svara för kursdeltagarnas resekostnader och traktamentsersättningar. På grund härav beräknar jag medelsbehovet för två årliga tredagarskurser till 4 000 kr. Dessa kurser har hittills varit förlagda till Stockholm. Det torde emellertid kunna ifrågasättas om ej ett ökat antal inom vårdgrenen verksamma befattningshavare skulle få tillfälle deltaga, därest kurserna anordnades regionalt. Jag utgår från att medicinalstyrelsen beaktar möjligheterna att förlägga kurser av nu angivet slag till olika platser i landet.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle vid bifall till vad jag föreslagit uppgå till (10 000 + 3 683 000 + 3 300 000 + 1 430 000 + 4 000) 8 427 000 kr., vilket belopp torde kunna avrundas nedåt till 8 400 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 8 400 000 kr.

#### [172] 4. Läkemedel åt vissa kvinnor och barn

|                   | Anslag    | Nettoutgift |
|-------------------|-----------|-------------|
| 1961/62           | 1 700 000 | 1 623 227   |
| 1962/63           | 1 800 000 |             |
| 1963/64 (förslag) | 1 900 000 |             |

#### Yrkanden

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 200 000 kr.

#### Motiv

Kungl. Maj:t har i kungörelse den 28 juni 1962 om ändring i kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 461) angående kostnadsfritt tillhandahållande av skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn föreskrivit, att immun- och gammaglobulin skall inrymmas bland skyddsläkemedlen och tillhandahållas kostnadsfritt till havande kvinnor såsom skydd mot röda hund. Hittills har vissa landsting bekostat behandling av gravida kvinnor, som smittats med röda hund. Med ledning av uppgifter från dessa landsting har kostnaderna för behandling med gammaglobulin beräknats till i genomsnitt 30 à 40 öre per barnaföderska och år. Antalet barnaföderskor var år 1960 103 400 och beräknas stiga under de närmaste åren. Med ett beräknat antal barnaföderskor av cirka 110 000 år 1963 skulle kostnaden för behandling med gammaglobulin uppgå till 33—44 000 kr. Eftersom röda

hund uppträder med mycket varierande frekvens från år till år är det emellertid svårt att i förväg beräkna kostnaderna för behandling med gammaglobulin. Medicinalstyrelsen föreslår att 100 000 kr. beräknas för behandling av gravida kvinnor med immun- och gammaglobulin.

Med hänsyn härtill och till den väntade ökningen av besöksfrekvensen vid mödra- och barnvårdsorganen torde anslaget för skyddsläkemedel och övriga läkemedel bära uppräknas med 200 000 kr.

### *Föredraganden*

Såsom redovisades för 1962 års riksdag har kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 461) angående kostnadsfritt tillhandahållande av skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn kompletterats med föreskrifter att immun- och gammaglobulin skall inrymmas bland skyddsläkemedlen och tillhandahållas kostnadsfritt till havande kvinnor såsom skydd mot röda hund. I avvaktan på närmare erfarenheter rörande den härav betingade merbelastningen på anslaget beräknar jag medelsbehovet för nu ifrågakvarande ändamål till 50 000 kr.

För den väntade ökningen av besöksfrekvensen vid mödra- och barnvårdsorganen torde 50 000 kr. vara tillfyllest.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle i enlighet härmed uppgå till (1 800 000 + 100 000) 1 900 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

### [173] 5. Abortförebyggande åtgärder

|                         | Anslag  | Nettoutgift |
|-------------------------|---------|-------------|
| 1961/62 .....           | 350 000 | 355 764     |
| 1962/63 .....           | 370 000 |             |
| 1963/64 (förslag) ..... | 390 000 |             |

### *Yrkanden*

*Medicinalstyrelsen* hemställer, att anslaget uppräknas med 20 000 kr. enligt nedanstående sammanställning.

|                                                                                                                            | Anslag<br>1962/63 | Förslag | Ökn. el.<br>minskn. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|---------|---------------------|
| 1. Anordnande och upprätthållande av verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte ..... | 170 000           | 200 000 | + 30 000            |
| 2. Tillgodoseande av överhängande hjälpbehov hos kvinnor som besöka kurator .....                                          | 160 000           | 160 000 | —                   |
| 3. Ersättning till vissa laboratorier för utförande av biologiska graviditetsreaktioner .....                              | 40 000            | 30 000  | — 10 000            |
|                                                                                                                            |                   |         | + 20 000            |

*Motiv*

1. *Anordnande och upprätthållande av verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte.* Den abortförebyggande verksamheten har under år 1961 bedrivits vid 19 rådgivningsbyråer. I avvaktn på resultatet av den försöksvis anordnade familjerådgivningen torde någon vidare utbyggnad av den ordinarie statsunderstödda abortförebyggande verksamheten icke vara att förvänta. Medelsanvisningen under denna punkt föreslås därför ökad endast med hänsyn till belastningen å anslagsposten de senaste tvenne budgetåren samt till de ökade resekostnaderna för kuratorers hembesök och för kvinnors resor till byråerna.

2. *Tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor som besöka kurator.* Av kuratorerna vid de statsunderstödda rådgivningsbyråerna har för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos abortsökande under år 1961 utbetalats 182 904 kr., varav 123 270 kr. utgjort statsbidrag, och återstoden, 59 634 kr., bidrag från huvudmännen och enskilda donatorer. Beräknat per nyinskriven abortsökande har hela bidraget utgjort 40 kr. 58 öre.

Av det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade beloppet 160 000 kr. har medicinalstyrelsen fördelat 148 000 kr. mellan rådgivningsbyråerna efter en ungefärlig beräkningsgrund av 30 kr. per under år 1961 nyinskriven kvinna och reserverat återstoden, 12 000 kr., för fördelning bland de byråer, vilkas verksamhet visat sig ha större omfattning än beräknat.

För att förbättra möjligheterna att förmå kvinnor i abortsituation att söka sig till den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten har medicinalstyrelsen senast i sina anslagsäskanden för budgetåret 1961/62 föreslagit en höjning av anslagsposten. Sedan dess har emellertid moderskapspenningen undergått en avsevärd förhöjning, vilken bland annat genomförts i abortförebyggande syfte. Med hänsyn härtill anser sig medicinalstyrelsen kunna tills vidare frångå sina tidigare framförda önskemål om anslagspostens uppräknande.

Under år 1961 har 4 507 kvinnor nyinskrivits vid rådgivningsbyråerna. Med ett beräknat antal av cirka 5 000 nyinskrivna under innevarande år kan medelsbehovet uppskattas till  $(5\,000 \times 30)$  150 000 kr. Med hänsyn till att den abortförebyggande verksamheten inom familjerådgivningens ram kan komma att belasta förevarande anslagspost, bör denna uppföras med 160 000 kr. Medicinalstyrelsen hemställer därför, att oförändrat belopp,  $(150\,000 + 10\,000)$  160 000 kr., anvisas för ifrågavarande ändamål.

3. *Ersättning till vissa laboratorier för utförande av biologiska graviditetsreaktioner.* Sedan några år existerar även en immunologisk graviditetsreaktion, nämligen agglutinationsmetoden. Denna användes vid ett flertal laboratorier i Sverige. Vid akademiska sjukhuset i Uppsala har metoden använts som rutinmetod. Den har visat sig vara mycket tillförlitlig. Styrelsen anser, att statsbidrag — i likhet med vad som gäller biologiska graviditets-

reaktioner — bör utgå med högst 20 kr. per prov för immunologiska graviditetsreaktioner. Anslagspostens rubrik bör vid bifall härtill ändras till »Ersättningar till vissa laboratorier för utförande av biologiska eller immunologiska graviditetsreaktioner».

Belastningen å anslagsposten har under de senaste tre budgetåren varit relativt låg. Med hänsyn dels till att nativiteten beräknas öka under de närmaste åren, dels ock till att statsbidrag avses skola utgå jämväl för immunologiska graviditetsreaktioner — vilket sistnämnda förhållande dock icke synes komma att nämnvärt påverka belastningen — torde anslagsposten böra upptagas till 30 000 kr., vilket innebär en minskning med 10 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

### *Föredraganden*

Belastningen å anslagsposten till anordnande och upprätthållande av verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte uppgick budgetåret 1961/62 till 201 000 kr. För denna del av verksamheten vid rådgivningsbyråerna beräknar jag på grund härav 200 000 kr., vilket innebär en ökning med 30 000 kr.

För tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator, beräknar jag oförändrat 160 000 kr. Från denna post torde få utgå medel även till den abortförebyggande verksamhet, som kan komma att anordnas inom den planerade familjerådgivningen.

För utförande av biologiska graviditetsreaktioner åt mödravårdsorgan och rådgivningsbyråer i abortförebyggande verksamhet utgår till laboratorium, som av medicinalstyrelsen godkänts för ändamålet, statsbidrag med ett belopp av högst 20 kr. för varje åt sådant organ eller byrå utfört prov. Numera utföres av ett flertal laboratorier även immunologiska graviditetsreaktioner, vilka visat sig mycket tillförlitliga och även i övrigt medföra vissa fördelar. Genom beslut den 14 december 1962 har Kungl. Maj:t därför medgivit, att statsbidrag fr. o. m. den 1 januari 1963 må till av medicinalstyrelsen godkänt laboratorium utgå jämväl för utförande av reaktioner av sist angivet slag. Anslagsbelastningen torde icke komma att nämnvärt påverkas härav. Med hänsyn härtill och då belastningen de senaste åren varit relativt låg beräknar jag för ersättningar för utförande av graviditetsreaktioner 30 000 kr., vilket innebär en minskning med 10 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (370 000 + 20 000) 390 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Abortförebyggande åtgärder* för budgetåret 1963/64  
anvisa ett förslagsanslag av 390 000 kr.

### [174]    6. Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning

|                   | Anslag  |
|-------------------|---------|
| 1961/62           | 100 000 |
| 1962/63           | 100 000 |
| 1963/64 (förslag) | 100 000 |